

GEORGII ADAMI STRUVII,

in *Whlstedt*/Jcti, Ducum Saxo-Vinariensium

Camerae Directoris & Consilarii

Aulici

EVOLUTIONES

CONTROVERSIARUM

in

Syntagmate Juris Civilis,

ab ipso

olim in Academia JENENSI adornato,

comprehensarum

NEC NON

RESOLUTIONES

Dubiorum & textuum obstantium

ibi allegatorum.

CUM SPECIALI SACRÆ CÆS. MAJEST.

PRIVILEG.

Adjecti sunt duo INDICES, alter textuum,

alter rerum.

JENÆ

Typis & Sumtibus JOHANNIS NISL, Typogr.

A. R. S. clō Io c LXIX.

GEORGI ADAMI STRUVII

in Regibus, Ducibus, & Principibus

Caesaris Directoris & Consilii

Antici

EVOLUTIONES

CONTRARIAS

Synagoga Juris Civilis

ab ipso

olus in Academia Juris Civilis

comprehensum

Mac 1788

RESOLUTIONES

Abolitionis & textum observationum

in allegatorum

OMNIA SPECIALIA SACRAE CAES. MAJEST.

PRIVILEG.

etiam in Novis, et textum

et textum

JANU

Typographus Johannis H. Typogr.

Alte de Becke

MAGNIFICO. NOBILIS-
SIMO.

DN. CHRISTOPHORO. PHI-
LIPPO. RICHTERO.
IN. LOBEDA.

ICto. CELEBRATISSIMO.

COM. PALAT. CÆSAR.

CONSILIARIO. SAXONICO.

PROFESSORI. IN. ILLUSTR. SALANA.
MERITISSIMO.

FACULTATIS. JURIDICÆ. ORDINARIO.
GRAVISSIMO.

CURIÆ. PROVINCIALIS. SAXONICÆ.
ET. SCABINATUS. ASSESSORI.
PRIMARIO.

DN. AVO. TERGEMINIS. HONORIBUS.
AFFIFICIENDO.

D. D. D.

N E P O S

OBSEQUIOSISSIMUS

JOHANNES. GVILIELMUS. STRUVIUS.
JENA. THUR.

SI. PAGANIS.
CULTU. VITÆ. QVAMVIS. ASPERRIMIS.
IN. MORE. POSITUM. FUIT.
UT. DIES. AMICORUM. NATALES.
VOTIS. AC. MUNERIB. ULTRO. CITROQ. MISSIS. CONCELEBRARENT.
QVIDNI. CHRISTIANIS. ID. OFFICII. GENUS. CONVENIAT?
CONVENIT. UTIQVE.
EUMQVE. CHRISTIANI. TITULUM. FALSO. JACTARE. DIXERIM.
HOC. TEMERE. QVI. SUPERSEDEAT.
CUM. PROINDE.
PLURIMUM. VENERANDE. DOMINE. AVE.
NON. EGO. PAGANUS. SED. CHRISTIANUS.
TIBIQVE. INSUPER. SANGVINIS. NECESSITUDINE. SIM. CONJUN-
CTISSIMUS.
HOC. POTISSIMUM. DIE. TIBI. NATALITIO.
QVI. DIVINA. FAVENTE. GRATIA.
POST. ANNUM. A. PARTU. VIRGINEO.
MILLESIMUM. SEXCENTESIMUM. SECUNDUM.
SEXAGIES. JAM. ILLUXIT. SEPTIES.
NIHIL. QVOD. SINCERUM. CHRISTIANUM. AC. PIUM NEPOTEM.
CONDECET.
A. ME. ALIENUM. PUTANS.
PER. CHARTACEUM. HUNCCE. ANIMI. MEI. INTERPRETEM.
OMNIA. TIBI. FAUSTA. AC. SECUNDA.
PROSPERAM. IMPRIMIS. INCOLUMITATEM. VALETUDINIS.
AC. SUBINDE. JUVENESCENTEM. AQVILÆ. SENECTAM.
MENTEMQVE. IN. SANO. CORPORE. USQVE. AD. EXTREMI. ANNOS.
CARDINIS.
SANAM. RECTEQVE. VALENTM.
IMO. QVÆCUNQVE. HOMINI. AUT. OBTINGUNT. AUT. A. QVOPIAM.
ANIMO. CONCIPIUNTUR. BONA.
EX. IMO. CORDIS. PENETRALI. APPRECOR. ATQVE. EXOPTO.
QVOQVE. OFFICIOSÆ. MEÆ. IN. TE. VOLUNTATIS. TESTATOR.
SIT. MEMORIA.
HOC. QVICQVID. EST. MUNERIS. DECENTER. OFFERO.
TUUM. EST. AVE. PLURIMUM. VENERANDE.
A. ME. AMBITIOSO. NOMINIS. TUI. CULTORE.
SERENO. ID. VULTU. ACCIPERE.
AC. REVOLUTO. IN. ORBEM. FELICITER. ANNO.
MAJORA. DEO. VOLENTE. TIBI. DE. ME. POLLICERI.

BENEVOLO LECTORI

S. D. P.

JOHANNES WILHELMUS **Struve.**

Unquam animum induxit venerandus Dn. Patrens, has, quas Tibi jam exhibeo, resolutiones dubiorum & textuum obstantium in lucem edere publicam: cum istas exactiori lima opus habere facile concedat. Nam ipse literis eas non consignavit; sed ex discursibus, disputationibus ac Prælectionibus tum ordinariis tum extraordinariis seu privatis, quas instituit, dum Professoris munus ultra viginti annos *observatione jugi ac sedulo docendi labore* (quem per dictum tempus continuatum dignum comitivâ censent Impp. *inl. un.*

C. de Professor. qui in urb. Constantinopolit. doc. ex leg. meruer. comitiv.) in Illustri Salana obiret, Auditores calamo summam rei a vide exceperunt, & memoriæ causa brevibus annotarunt ea, quæ latius luculenter & exactius ipsis fuere proposita & explanata. Cum vero perciperet, quod sæpius sensum minus rectè assecuti fuerint; & nihilominus has ab iis arreptas notas anxiam cura alter ab altero describat, ac exemplaria ita exarata variis mendis referta sint: sollicitè quoque Typographus instaret, ut liceret sibi istas resolutiones typis excudere: graviores autem occupationes non admiserint, ut Dn. Parens accuratam huic operi limam adhiberet, & singula sub incudem revocaret: Ideo demandavit fratri meo natu maximo **GEORGIO CHRISTOPHORO**, Philosophiæ
& Ju

& Juris Cultori, ut saltem à mendis illas, quas studiosi collegerant, commentationes purgaret; ac præterea supplenda quædam, quantum quidem, ob alias curas & Typographi nimiam properationem, fieri potuit, suppeditavit. Verum heu heu! morte immatura ac improvisa in ipso ætatis flore ereptus frater meus olim suavissimus, nunc desideratissimus, coeptum laborem ad finem perducere haud potuit: Injunxit igitur observandus Dn. Parens mihi tertio genito filio (*cum secundo genitus Medicinæ suam addiderit studium*) ut tum sua tum Præceptoris ope & auxilio adjutus, quod residuum erat, absolverem. Quamvis igitur accurata & polita harum Quæstionum pertractatio & pie defuncti fratris, & multo magis meum juvenilem captum excefferit: id tamen hoc nostra
effe

effectum est opella, ut non solum tædi-
oso describendi labore studiosa juven-
tus jam superfedere possit, sed etiam
mendæ, quibus manuscripta scatuerunt,
sint sublata. Quem laborem si Tibi,
honoratissime Lector, gratum fuisse
animadvertero, plura ex schediis Dn.
Parentis mei colligam, ac in Tui gratiam
ut edantur, Deo volente, curabo. Va-
le ac pro salute & incolumitate Dn. Avi
ac Parentis nostri nobiscum ad Deum
supplices funde preces: cujus protectio-
ni Te commendo. Dab. Vinar. D.
XXVI. Aug. A. O. R. clc lcc LXIX.

I. N. J.

EVOLUTIONES CONTROVER-
SIARUM

in

SYNTAGMATE JU-
RIS CIVILIS,

à

GEORGIO ADAMO STRUVIO JCto
edito, comprehensarum:

Nec non

Resolutiones dubiorum & textuum
obstantium ibi allegatorum.

EXERCITATIONE PRIMA

THES. I. & seqq.

Qværitur: *An leges in Republica sint necessa-
ria? Affirmatur.*

I.

Vod facilius sit à prudentibus Legislato-
ribus legem & regulam præscribere, quàm
ut pluribus iudicibus relinquatur pro
suo arbitrio jus dicere.

2. Legumlationes ex longi temporis
A obser-

observationibus fiunt, at judicia derepentè, adeoque judex facile errare potest.

3. Quod legislator absque affectu legem ferat de futuris, judex verò de præsentibus & jam contingentibus, facile verò affectibus intransversum raperetur, si ipsi norma non esset præscripta. vid. latius Aristot. *in locis tb. 4. adductis.*

4. Facit huc *l. 91. §. 3. d. V. O.*

5. Constitutio de veteri jure enucl. §. 17. & eleganter Baldus *in rubric. C. de const. pecun. n. 11.* scribit, *debere nos sequi equitatem ratione conjunctam, non imaginariam & nostri capitis.* Et *in c. 1. §. quia vidimus & c. tit. de iis qui feudum dare possunt* ait, *equitates hominum, non habent in se pondus statuti, nisi legibus vel consuetudine præscriptæ sint & roboratæ.* Add. *Tract. d. vind. privat. apb. exeg. n. 6.*

THE S. V. & VI.

QvæR. *An Jurisprudencia & Jurisconsulti in re- publ. sint necessarii? Aff.*

Opus namque est prudentiæ habitu, quo benè instructus ad facta singularia contingentia leges generaliter latas juxta æquitatem applicet: ipso monente Aristotele *4. polit. 4. l. 2. §. 5. 13. d. O. J. Conf. Lips. lib. 2. polit. c. 11.* ubi invehitur in causidicos habitu hoc & legibus abutentes.

THE S. XI.

QvæR. *Ad quam speciem prudentiæ pertineat juris- prudentia?*

Pertinet ad judiciariam. 1. quia decernit justum & injustum. *l. 10. §. 2. b. 1.*

2. Autoritate Aristotelis. *4. Pol. c. 4.*

Obji-

Objicit D. Valentin. Riemer. p. m. *quest. illustr. jurid. dec. 1. q. 1.* 1. quod finem habeat Reip. salutem, quæ etiam est finis nomotheticæ seu legislatoriae. Resp. omnis prudentiæ finis remotus est salus Reipubl., inde autem non sequitur: Ergo omnis prudentia est legislatoria seu architectonica: Diversæ enim species prudentiarum distinguuntur à fine proximo. vid. *tb. 14.*

Opponitur 2. quod non tantum judices philosophia (ita appellatur *Jurisprud. l. 1. §. 1. d. 7. & 7.*) imbuti esse debeant, sed & ipse Princeps. *l. 11. C. d. his quib. ut indign. verb. princeps philosophiæ plenus*, imo etiam privati. *Nov. 74. c. 4. verb. philosophiæ est perfectæ.* Resp. Nulla subest consequentia: Nam, Principem quod spectat, illum utique & legislatoria & judiciaria instructum esse prudentia: inde autem non sequitur: ergo hic prudentiæ habitus, de quo jam agimus, est legislatoriæ species: & aperte textus loquitur de oratione Principis, mediante quâ olim lex condebatur. vid. *b. exercit. tb. 64. vers. secundo Senatui.* Sed quid inde ad nostrum habitum inferri potest? Similiter ex alleg. *Nov. 74. c. 4.* nihil inducitur. Ibi namque agitur de prudentia Ethicâ, qua affectus amoris coercendus est. Add. *b. exerc. tb. 42.*

Opponitur 3. Quod in legibus fiat mentio nomotheticæ sive prudentiæ legislatoriæ *l. 1. l. 12. §. 1. C. d. LL. l. ult. eodem Nov. 14.* Resp. iterum negando consequentiam. Leges enim utique proponuntur, respectu eo, quô feruntur & conduntur, in juris Corpore, in simul vero inde colligi & per crebras actiones acquiri potest prudentia illas Leges interpretandi sive secundum eas jus red-

dendi, quod proprium Jcti est, uti eleganter exponit Franc. Duaren. pag. 151.

Opp. 4. Quod Jcti dicantur juris conditores. l. 23. C. d. procur. l. 25. C. d. nupt. l. 1. C. d. communi servo manumiss. Resp. Vocantur ita respectu responforum, quæ vim juris accepere autoritate majestatis vid. *ib.* 63. inf. & Exercit. 2. *ib.* 17.

Opponitur 5. Quod Jcti non solum adhibeantur ad dijudicationes litium, sed & ad consultationes pro reip. salute, & legumlationes. Resp. habetur in *ib.* 12.

THES. XVI.

Qvæ. An rectè dividatur justitia in universalem & particularem?

Affirmatur, quia (1.) dupliciter quis justus est, vel quod secundum omnes leges vivat, vel quod in bonis externis suum alteri tribuat: (2.) confirmatur per l. 10. §. 1. ff. & §. 3. Inst. b. 1.

Opponitur, quod species una alteram non comprehendat: Jam verò justitia universalis comprehendit omnes virtutes, comprehendet ergo particularem quoque justitiam, ipsi contradistinctam speciem. Resp. 1. Justitia universalis comprehendit omnes virtutes præter istam particularem justitiam sibi contradistinctam Resp. 2. ex *ib.* 17. Rectè dici potest, istam comprehendere etiam justitiam particularem, cum hæc non tam re ab illâ distinguatur, quam ratione seu modo considerandi.

THES. XVIII.

Qvæ. An sola justitia particularis sit finis Jurisprudentiæ?

Neg.

Neg. Qui enim est finis legum, is quoque est finis prudentiæ applicandi leges ad facta singularia. Finis vero legum est justitia universalis, hæ enim de omnibus feruntur virtutibus, easque jubent, & vitia prohibent. Vid. Aristot. 5. *Ethic. 1.* ubi scribit: οἱ ὃ νόμοι ἀγαρεύουσιν πρὸς ἀπάντων. ὁ νόμος καὶ τὰ ὅ ἀνδρεῖς ἔργα ποιεῖν, οἷον μὴ λείπειν τὴν τάξιν, μηδὲ φεύγειν, μηδὲ ρίπτειν τὰ ὅπλα καὶ τὰ ὅ σώφρονες, οἷον μὴ μαχεύειν, μηδὲ ὑβρίζειν καὶ τὰ ὅ πράγας, οἷον μὴ τύπτειν μηδὲ κακηγορεῖν ὁμοίως ὃ καὶ κατὰ τὰς ἄλλας ἀρετὰς καὶ μοχθηρίας, τὰ μὲν κελεύων, τὰ ὃ ἀπαγορεύων. *Leges autem de omnibus præscribunt. Lex verò præcipit, & fortis viri munia facere, ut non deferere ordinem, non fugere, non abjicere arma: & temperantis, ut non macbari, neque libidinari: & mansueti, ut non pulsare, neque conviciari, similiter quoque in aliis virtutibus & vitiis; alia jubens, alia prohibens.*

THESES XXIX. & seqq.

Quæri solet: quænam proportio seu æqualitas in pœnis infligendis observetur & secundum quam justitiam infligantur?

Ad justitiam correctoriam eas pertinere, & observari æqualitatem Arithmetica inde probamus. 1. Quod pœnæ non distribuuntur, ut aliquid quod commune est civibus quatenus civibus, seu quod pluribus simul circa eandem rem Jus habentibus pro cujuslibet ratâ distribuendum venit, inter singulos, qui omnes inde participant, sed huic vel illi delinquenti, conveniens suo delicto singularis irrogatur pœna; ubi non commune quid inter cives ut cives distribuitur, sed uni singulare

quid assignatur, ibi iustitia distributiva non habet locum. Atqui in pœnis infligendis uni singulare quid assignatur. E.

II. Sicuti facta in se licita, videlicet contractus corriguntur per proportionem Arithmeticam, vid. *tb. 27.* ita & hæc facta illicita *tb. 25. & 28.*

III. Per text. Juris alleg. in *tb. 36.*

IV. Per auctoritatem Aristotelis *tb. 30. alleg.*

Dissentientes opponunt I. Quod observetur respectus personarum in puniendo per text. cit. in *tb. 32.* Resp. non in omnibus delictis hoc accidit, neque etiam in omnibus pœnis, sed saltem ubi personæ qualitas inducit differentiam, ob quam in hoc subiecto seu in hac persona non esset pœna delicto æqualis, sed gravior, v. c. si pœna pecuniaria seu multa infligenda est, iniquum foret pœnam æqualiter dictari pauperi & diviti, non ex eâ ratione, quod pœnæ tanquam quid commune inter plures inæqualiter ac respectivè distribuuntur, sed quod pauper sufficienter puniatur pro sua qualitate & bonis, licet minorem summam solvat quàm dives, si esset ratione ejusdem delicti puniendus. Similiter quod aliquando alius fustigatione alius relegatione puniatur, pro qualitate dignitatis, itidem inde fit, quod relegatio honoratiori personæ sufficiens & suo delicto æqualiter & arithmeticè respondens sit pœna. In delictis verò atrocioribus, ubi pœna mortis dictatur, ibi conditio personæ non inducit diversitatem pœnarum vid. *tb. 30.* Limitanda ergo assertio opposita ita sc.; quod tunc demum ob respectum personarum subsit proportio Geometrica, quando qualitas personæ ita attenditur, ut ex re communi dignum quid

quid suâ persona præ alia accipiat; ast in pœnis non ita habetur respectus personarum, sed saltem ut hæc persona patiatur respondens in hac persona delicto, quod ipsa admisit.

Opp. II. Quod ex LL. *tb. 32.* allegg. appareat esse proportionem Geometricam, servum damnari in metallum seu fustigatione puniri, liberum verò hominem relegatione. Item divitem 100. *Athl.* mulctari, pauperem 10. Respons. Distinguendo inter considerationem delictorum absolutam & comparatam. Si delictum & pœnam in hac personâ conferas cum pœna alterius personæ delinquentis, apparet aliqua proportio Geometrica, sed hæc consideratio huc non pertinet. Quæstio enim hæc est, an hoc delictum, (*v. g. tumultus concitatus*) ab hac persona sc. Titio servo commissum, & pœna quod sc. bestię subjiçatur, respondeant sibi invicem arithmetice an Geometricè? Ad hanc quæstionem dicimus, quod subsit simplex æqualitas, atque ita absolute hoc delictum & hæc pœna considerata est simplex æqualitas: sic v. c. inter omnes constat, in emtione venditione esse æqualitatem arithmeticam seu simplicem inter rem & pretium, quantum sc. fieri possit; si verò conferas v. c. panem, qui nummò venditur, cum pane qui grossò venit, apparet esse proportionem Geometricam, cum tamen pretium hujus panis minoris nummus sc. æqualiter respondeat pani minori. In illò ergò negotio demum proportio Geometrica est, ubi nulla alia est æqualitas, quàm respectiva, & non possum alia ratione dicere æqualia esse assignata, quam respectu habitò ad duo diversa, v. c. in tributis, si 1000. *Athl.* sint contribuendi à civibus & principi

cipi offerendi, non possum absolute dicere eum, qui 500. possidet, sibi conveniens solvisse, v. c. 50. nisi etiam conferas alium v. g. qui 100. possidet, solvisse 10.

III. Oppon. *l. 8. C. de Episcop. & Cler. citat. in tb. 31. verb. multò magis pœna digni sunt.* Resp. sensus legis est, quod tantum absit, ut dignitas excuset à pœnâ, aut minuat, ut potius, quò quis est honoratior, magis sit dignus pœnâ, sc. illâ aliàs delicto statuta. Nullo autem verbo dicitur, quod major debeat pœna infligi honoratioribus.

Oppon. IV. *c. 12. X. de jurejur. & can. 4. quest. 6. caus. 32.* Resp. 1. delictum in se non est gravius, sed saltem exaggeratur ibi scandalum majus, quod præbet Episcopus; Deinde occurrit ibi singularis circumstantia graviore modo vindicanda, quod sc. agat contra officium Episcopi, qui debet esse irreprehensibilis. Similiter in *oppos. can. 4.* idem est delictum, & saltem comparatè loquitur textus, quod scilicet tantum absit, ut maritus possit indignari, æqualiter puniri marem cum foemina ob adulterium, ut potius vir gravius sit puniendus. Resp. 2. potest aliquando idem delictum esse, & tamen ob circumstantiam Legislator moveri, ut mitiorem v. g. in foeminam statuatur pœnam.

THES. XLII.

QvæR. *An leges intendant tantum obœdientiam externam?* Neg.

Rationes hujus sententiæ & resolutiones dubiorum in hac ipsa thesi exponuntur.

THES. XLIX.

Qværitur: An Jus naturæ propriè competat
Brutis?

Negatur I. quia Jus propriè loquendo fertur illi, qui, quid justum & injustum est, intelligit, ut ex *ib. 51.* constat.

II. Quod licitum ab illicito non possint distinguere animalia bruta, adeoque nec justè nec injustè agere. vid. *ib. 49. & 51.*

Opponitur (1.) autoritas Ulpiani in *l. 1. §. 3. b. t. Resp.* Jus naturæ ab Ulpiano latius definitur, uti scilicet denotat justum naturæ circa actiones, quæ fieri & non fieri possunt, ab eo, qui percipit quid agit. In hac significatione Jus sive Jussus naturæ non hominibus saltem quoad actiones morales, in quibus spectatur quid justum, quidve injustum, licitum & illicitum, competit, sed etiam brutis quoad actiones naturales, quod non solum Stoicæ Philosophiæ, sed etiam Aristotelicæ convenit. De illâ lege sis Ciceronem *libr. 3. de finibus*, Senecam *Epist. 121.* Ludovicum Malquitium *Traçtat. de verâ J. Ctorum Philosophia libro 1. cap. 23.* cujus hæc sunt verba: *Jus non tantum (secundum Ulpianum) est insita ratio ductusve rationis per naturam insitus, sed etiam quod ratione consequens atq. proximum est, licet ratione non fiat, aut ducatur aut administretur; Verum innatâ quâdam facultate, atque vi proximè ad rationem accedit naturalis ac communis animalium impetus, quò rapiuntur ad copulam, quod porro tale est, ut rationi Jurivè sit proximum, id quodammodo Jus existit; Gemina his Aristoteles lib. 3. de animalibus cap. 9. t. 40. scribit: Animalium anima bis*

duobus constat & definita est, discernendi potentia (que quidem opus atque officium mentis est & sensus) & insuper etiam potentia movendi. add. text. in th. alleg. Cum primis verò huc spectant ejusdem lib. 8. de Hist. animal. c. 1. tradita: Sunt, inquit, in pluribus animalium cæterorum vestigia morum humani anima, quanquam hæc apertius (propter rationem) in homine discernantur. Inest urbanitas, veritas, clementia, acerbitas, fortitudo, ignavia, metus, fidentia, ira, malitia, atque etiam prudentiæ imago est in multis. Et lib. 1. de generat. animal. c. ult. cir. fin. dicit: Animalis munus, non solum est generare, quod commune omnium viventium est, sed etiam cognitionis alicujus est particeps unumquodque, aliud majoris aliud minoris, aliud minime; Sensum enim habent, sensus autem cognitio quædam est, add. Hieronym. Rorarius libris duobus, quod animalia bruta ratione utantur melius homine Martin. Scoctius Diatribe de jur. Natur. tractat. d. vind. privat. apb. 2. num. 1.

(2.) Opponitur, quod lex æterna sit summa ratio in Deo existens, quâ regantur bruta. Resp. lege æterna, quam vocant, bruta quidem reguntur: sed ita lex naturæ itidem latius appellatur, & denotat dispositionem Dei, qua huic vel illi creaturæ peculiarem indidit, quam servant, naturam. Jus autem naturæ uti nos in th. 52. accipimus, non spectat ad naturalia, sed moralia, adeoque solum creaturis rationalibus jus hoc præscriptum.

Opponitur (3.) lex. 1. §. penul. de just. & jur. Responsio jam patet ex dictis ad oppositionem primam, quomodo sc. hoc sit intelligendum.

Urgent

Urgent (4.) Sagacitatem quorundam animalium. Respond. est imago quædam prudentiæ, ut itidem ex Arist. dictum, & provenit ab anima sensitivâ & diuturna sæpius consuetudine.

(5.) Opponuntur exempla, ubi etiam bruta abhorruere à delictis v. g. adulterio, incestu &c. Resp. 1. quod exempla hujusmodi merito in dubium vocentur vid. Arist. de histor. animal. lib. 6. c. 22. Resp. 2. Non potest constare, an detestatione facti, quæ assertur, tale quid à brutis sit admissum. 3. Videntur solum isti Autores simulacra juris Naturæ Rethoricè describere, ut homines magis à delictis absterreantur. vid. Seldenus loco in tb. 50. allegato.

THES. LVII.

Pertinet huc quæstio vulgata:

An jus nostrum ratione nitatur?

Affirmatur per allegata in tb. 57.

Objici solet 1. l. 20. de legibus Resp. 1. Non dicitur jus non niti ratione, sed solum, quod ea non semper reddi possit, cum non constet, quid antiquos legum latores moverit ad hoc vel illud statuendum. Rectissime in hanc rem Dominic. Soto scribit: *Jurisperitus non negat, eorum quæ à jure naturali per modum conclusionum eliciuntur, posse rationem reddi: eorum autem, quæ secundo modo (sc. ut specificata determinatio communis generis) derivantur, quia seniorum consultatione per experientiam & prudentiam statuta sunt, veluti universalium specifica determinationes, non est semper exigenda ratio, sed eorum experientia & prudentia habenda fides, ut 6. Eth. Auctor est A-*

ristoteles. Resp. 2. Pertinet lex ad jus merè positivum
v. g. quòd 7. testes adhibeantur ad testamentum, quod à
mero arbitrio legislatoris dependet.

Obj. 2. l. 12. §. 1. qui & à quibus manumiss. Resp. 1. est
casus planè singularis. Resp. 2. concernit servum, quem
uti alias vilioris momenti apud Romanos, magis conve-
nit aliquid duri pati, quam ut adulteria celentur. Con-
stat igitur & hæc dura lex sua ratione, cum primis, cum
manumissio & alienatio servi non in totum impediatur,
sed post 60. dies tantum differatur, quod exiguum tem-
pus si mulier expectare detrectaverit, non levis oritur
suspicio, ipsam vereri, ne delicti sit conscius servus, *vers.*
Postea tamen.

THES. LXIII.

*Quær. An Pomponius rectè assignaverit causam, ob
quam Senatorum autoritas creverit? Aff.*

v. l. 2. §. 9. d. O. J.

Objicitur quidem Pomponio, causam eam, quod
Senatusconsulta, majorem auctoritatem acceperint pro-
pter auctum populum, esse erroneam, falsam & principiis
politicis contrariam: uti asserunt Bachovius, Suthold-
& alii. Quò enim auctior, dicunt, factus populus Ro-
manus, eò Respubl. magis facta est popularis, juxta Arist.
3. pol. 15. Adeoque potius decrevisse auctoritatem Sena-
tus, putandum. Verum Resp. licet hoc, quod objicitur,
sepius forte contingat, aliter tamen res quandoque se
habere potest, ratione circumstantiarum, & rectè hic
considerandæ sunt mutationes, quæ in Repub. Rom. ac-
ciderunt. Cum namque ortis inter patricios & plebe-
jos

jos litibus (*quam causam mutationis politiarum bene tradit Arist. 5. pol. 5.*) Politia sive status popularis degeneraverit aliquomodo in Democratiam: qui Democraticus Reipubl. status facile est mutabilis, ob mutabile plebis ingenium, & multivarias dissensiones inter plebem orientes; & quod plebs raro velit conventus institui, vel si instituantur, non facile omnes ob operas suas privatas, quas publico præferunt, convenient. Uti idem tradit Arist. d. 1. & 6. pol. 4. Ideò in Repub. Rom. facile factum est, ut plebejam cum patribus reconciliatâ, ipsa pertæsa tot certaminum ac dissensionum, curam Reipubl. sensim abdicaret & Senatui committeret.

THE S. LXIV. init.

Qværit. *An vere Pomponius factionibus adscribat mutatam esse Remp. Romanam in regium statum? Aff.*

Cum etiam Tacitus id confirmet *lib. 1. Histor. pr. vid. hac thesis.*

Ipsa quoque recta ratio ostendit, ob ejusmodi causas facile & optime per unius imperium, reip. seditio- nibus laboranti, consuli. Iniqui igitur in Pompo- nium sunt censores Eberlinus *all. loco in th.* & Cypr. Regnerus *in Censura bellica ad hunc §. 11. d. 1. 2.* qui ap- probare videtur sententiam, quod Pomponius parasiti- instar Imperatori suo blanditus sit, quando ait, *per partes, b. e. factiones evenisse ut necesse esset Reip. per unum con- suli.*

THE S. LXIX.

Qværitur I. *An Institutiones derogent Digestis vel Digesta Institutionibus?*

Nos dicimus; nec Inst. Digestis nec Digesta Institutionibus propriè loquendo derogare. Ea enim lex derogat alteri, quæ contraria priori, postmodum est lata. §. *fin. Inst. de jur. nat. gent. & civil.* Institutiones verò sunt quidem post Digesta confectæ, sed primò, non eà mente, ut quid contrarium Pandectis, in institutionibus statueretur; Verum ut Ilagoge ad ff. commodius percipienda. §. 3. & 4. *proœmii Inst. §. 2. inst. de just. & jure.* 2. Institutiones ante sunt editæ, mense nimirum Novembri anno post Christum natum 533. §. *fin. in fine d. proœmii*; Pandectæ verò postea promulgatæ, sc. mense Decembri ejusdem anni *const. Tanta. de confirmatione. Dig. §. nostra 68.3.* Imò & Institutionibus & Digestis idem, ex quo valere debeant præstitutus est dies. §. 23. *const. de confirmatione Dig. ad Senatum & omnem populum.* Dissentit Timæus Faber. *Disp. ad instituta 1. tb. 6.* Bernh. Schotanus *Disp. ad instituta 1. tb. 3.* Johannes Hardeus *Exercitatione Imperiali 1. quest. 8.* Georg. David Lockhammer *questionum justinianearum ad proœmium.* & afferunt has rationes.

1. Quod Institutiones post Dig. sint confectæ. Responsio patet ex jam allatis rationibus pro nostra sententia.

2. Quod in Institutis sæpè remissio fiat ad Dig. ut §. 2. *inst. de actionibus §. fin. de publ. judiciis.* Resp. nulla est consequentia, sed potius inde sequitur, quod optimè hi libri sibi respondeant & nihil invicem contrarii contineant. *d. §. 23. de confir. Dig.*

3. Dicunt, exstare exempla correctionis, ut in §. 2. *inst. de adoptionibus juncta l. 8. de in jus. vocando. §. 2. inst. de*

de donationibus. juncta l. 14. de precario. §. 6. inst. quibus mod. jus p. p. solvitur. juncta l. 3. §. 1. ff. de capite minutis in §. 34. inst. de rerum div. juncta l. 23. §. 3. ff. de rei vind. Resp. in istis textibus partim nulla est contrarietas, ut locis convenientibus docebitur: partim verò apparent quædam in Digestis vestigia veteris juris, per constitutiones posteriorum Imperatorum correctæ, in illis præcipuè locis Digestorum, ubi aliud principaliter agitur & solum obiter quid adhuc admixtum reperitur, quod jus vetus sapit, add. ipsa th. 69. partim denique sæpius in Digestis ampliantur, restringuntur, specialius & latius explicantur, quæ in Institutionibus, utpote primis Elementis, breviter continentur.

Quær. II. An Codex deroget? Digestis?

Quod negatur & explicatur in ipsa th. 69.

Quærit. III. An Codex deroget institutionibus; an verò Inst. Codici?

Quæ quæstio ut rectius decidatur sciendum est, quod duo codices diversis temporibus à Justiniano sint editi; alter, cujus mentio fit §. 2. proæmii institut. vid. const. de novo Codice faciendo, & hic non amplius extat neque potuit, utpote prior, derogare Institutionibus, neque ei Institutiones derogant, quia ex illo Codice & Digestis sunt desumptæ, nec eo fine superadditæ ut quid corrigerent. Alter Codex post Institutiones & Digesta est confectus & editus sc. anno 529. vid. const. de emendatione Codicis, & dicitur hic Codex repetitæ prælectionis, & hodie exstat. Neque verò hic quatenus ex priori Codice est desumptus
Insti-

Institutionibus derogare potest, quia sc. isto respectu contenta sunt in eo, quæ priora institutionibus fuere: Nec Institutiones huic Cod. repetito sive emendato derogare possunt, quia potius jam olim inde desunt. Neque etiam Constitutiones, quæ posteriori Codici sunt insertæ propriè loquendo Institutionibus derogant, cum nihil contrarii, sed aliquando quid novi contineant. Dissentit Timæus Faber. *d. l. afferens casum*, quo & institutiones derogant Codici; nimirum confert *l. unicam C. de satisdat. cum §. 5. Inst. eodem*. Verum *d. l. unica* utique in priori Codice jam extitit, adeoque ex illo titulo desumptus est *tit. inst. de satisdat.* Quomodo igitur derogatio hic potest subesse, & nihil quoque contrarii ibi occurrit, uti ad *tit. illum de satisdat.* traditur. Idem Faber, Schotanus, Lockhammerus Codicem derogare institutis statuunt, allegantes *l. ult. C. de legitimis heredibus l. fin. C. de test. ordinand.* eosque textus conferentes cum *§. 3. & 4. de legit. agnatorum successione & §. 3. de testam.* Verum illæ duæ leges post primum Codicem, post Digesta & Institutiones à Justiniano noviter sunt latæ & demum posteriori Codici insertæ *tb. 68. circa finem*, ideoq; aliud quid quam quod in Instit. habetur ibi proponi, facile admittitur.

EXERCITATIO SECUNDA

THES. II.

Quæritur: *An scriptura sit de essentia legis?*

Negatur I. Quia legis essentia consistit in promulgatione à Majestate subditis facta, quod etiam absque scriptu-

Scriptura oretenus fieri potest. 2. Per legem 9. C. b. l.

Opponitur 1. quod appelletur jus scriptum. Resp. scribere leges nihil aliud est hic, quam sancire leges, & appellatio inde deducta, quod scriptura sit commodissimus modus eas promulgandi.

Opp. 2. quod ipse Imperator §. 9. 10. Inst. de jur. nat. gent. differentiam inter jus scriptum & non scriptum in scripturâ constituat. Resp. 1. ille §. 10. continet solum aliquam illustrationem. Resp. 2. Id modo intendit Imperator, quod illi populi, qui usi fuere jure non scripto, magis secundum consuetudinem vixerint, quam secundum LL. promulgatas.

THESES. IIX.

Qvæ. An Princeps sit solutus legibus?

Aff. quoad positivas & explicatur latè in thesibus ipsis. Alii distinguunt inter vim coactivam & directivam, ita ut dicant, Principem secundum LL vivere, obligatum esse quoad hanc, non verò quoad illam. Quæ distinctio minus videtur congrua.

Nam 1. Omnis lex & vis legis est coactiva secundum *ib. 6.*

2. Neque ut dirigatur neque ut cogatur secundum legem, princeps fert legem. Ulti constat ex *ib. 8.*

Opponuntur textus, qui in fine *ib. 8.* allegantur, ibique etiam respondetur.

THESES. XI.

Qvæ. An Augusta sit soluta Legibus? Neg.

l. 31. d. LL.

Fruitur tamen Augusta sive uxor Imperatoris &

C

Prin-

Principis per participationem etiam privilegiis Domini
sive Imperatoris.

Obst. videtur *l. 57. juncta l. 56. de legat.*

2. ubi non idē obtinet in Augusta, quod in Principe. Resp.
Princeps succedit in imperio Principi, sed Augusta non per
successionem in locum prioris Augustæ venit, sed quia
est Principi, qui succedit, nupta; adeoque quod Princi-
pi relictum est, debetur etiam successor, *l. 56.* quod autem
Augustæ legatum, extinguatur, si illa moriatur, ante-
quam legatum fuerit delatum, *d. l. 57.*

THES. XIII.

QVÆR. *An Leges humanae obligent in conscien-
tiâ? Dist. tb. 14. & 19.*

THES. XIX.

QVÆR. *An consuetudo solū in statu populari in-
troducti possit?*

Negatur: quia idem est modus constituendi & es-
dem essentia consuetudinis in statu populari, quæ in statu
Regio sive Monarchico, uti explicatur in *tb. 19.*

Dissentiunt plurimi, moti per *l. 32. §. 1. de LL.* Resp.
agitur ibi de consuetudine, habito respectu ad statum po-
pularem: quamvis enim Julianus vixerit sub Hadriano
& Antonino pio Imperatoribus, scripta tamen sua ad ju-
ra vetera, quæ in statu populari obtinebant, direxit. add.
tb. 6. b. Ex. 2. & verba illa: h. l. §. 1. rebus ipsis & factis & c. non
cum habent sensum, quod totus populus facta debeat ce-
lebrare, ex quibus inducatur consuetudo, sed quod taci-
te admittendo quid pro jure in hoc vel illo actu, à qui-
bus.

busdam celebrato, observari, absque expressa sanctione re ipsa & facto declaret suam voluntatem populus: quod idem de Principe asseri potest, quod & is rebus ipsis & factis tacite consentiens consuetudinem admittat.

Nullius porro momenti est ratio Cypriani Regneri, & contra principia Politica, quando dicit *disput. ad Dig. 2. tb. 5.* quod populus agnoscendo superiorem magistratum juri condendæ legis vel consuetudinis non censetur renunciasse, quia nemo facile juri suo renunciasse censetur. Nam contradictionem involvit populum agnoscere superiorem, & tamen sibi jus condendæ legis vel consuetudinis reservasse.

THES. XXII.

Qvæ. An consuetudo etiam deroget legi?

Aff. 1. Quia jus posterius derogat priori, consuetudo vero est vera species juris, adeoque posterior derogat legi antecedenti.

2. Per *l. 32. §. 1. in fin. h. t.*

Valde obstat *l. 2. C. quæ sit longa consuetudo.* Resp. 1. consuetudo non potest vincere rationem, h. e. non debet esse irrationabilis, seu rationi adversari: Et non potest vincere legem, per quam reprobatur, sive quam, non obstante ullâ consuetudine, vult observatam Princeps. Add. *tb. 23.* Exempla occurrunt etiam in Recessibus Imperii, in quibus aliquando dicitur, quod consuetudo contraria non debeat derogare legi. Resp. 2. Sensus legis hic est: consuetudinem non habere hanc prærogativam, ut rationem vel legem vincere, h. e. majorem vim, quam lex, habere possit, nec contraria lege infirmari queat.

Opp. 2. l. 3. §. 5. *de sepulchro violat.* Resp. quando rescriptum Principis consuetudinem non permittit, tunc omnino ista consuetudo non potest valere contra rescriptum. Conf. Recessus Imperii de anno 1529. §. *item Als diphbero.*

THE S. XXIV.

QvæR. *An sub Augusto sit peculiaris lex regia lata?*

Ita asserit Ulpianus l. 1. *pr. b. t. de Const. Principum* & inde Justinianus in §. 6. *Inst. de J. N. G. & C.* illius fragmentum Romæ in Lateranensium æde servari notat Antonius Augustinus *tr. de LL.*

Alii negant. 1. Quod constet ex historia Romanâ Cajum Julium Cæsarem ejusque Successorem Augustum non per legem, sed per vim quodammodo ad se traxisse imperium. Resp. quod quidem initia rursus introducti status Regii violenta fuerint; verum cum ex affectatō istō Imperio inter Proceres multæ magnæque ortæ fuerint controversiæ, ideo populus necesse habuerit in statum hunc, lata lege, consentire. vid. *ips. tb. 24.*

2. Quod verba ejusmodi legis Regiæ apud Historicos non existent. Resp. verum i. extat locus apud Dionem citatus ab Alphonso à Caranza loco in *tb. alleg. 2.* Fragmentum asserit Antoninus Augustinus *de LL.* ut jam monuimus. 3. Si talis lex plane non extitisset, haud temerè hoc asseruisset Ulpianus in *d. l.*

3. Allegatus dissentiens Michael de Luna & Arelanô novam tradit opinionem, dicens: Jctos & Imperatorem in allegatis textibus intelligere legem Regiam non

non novam, sed omnibus gentibus habentibus Reges communem. Sed hoc est contra expressum textum, qui loquitur de tali lege, per quam populus imperium transtulit in Augustum.

Novissime legem Regiam impugnat Mart. Scho-kius *Epistola de figmento legis Regiæ*, qui iisdem fundamentis latius tamen deductis, utitur, & in specie in dubium vocat Fragmentum illud, cujus fecimus mentionem.

THES. XLII.

Quæritur potissimum circa statuta: *An valeant sine superioris confirmatione?*

Negatur. Bart. *ad l. omnes. 9. n. 2. d. 7. & 7. Wesenb. parat. d. LL. n. 3.* Quia statutum nihil aliud est, quam lex particularis huius vel illius loci; Legem autem, sive generalem sive particularem, ferre, solum pertinet ad eum, penes quem est τὸ κράτος sive summa potestas in Republica. Statutum igitur necesse est valeat, vel ob expressam superioris confirmationem vel ob tacitum superioris consensum ob consuetudinem ita legitime introductam.

Dist. post alios Jac. Mestertius *sed illustr. motis. d. statut.*

Opp. 1. *l. 9. de Just. & Jur.* Resp. aperte textus loquitur de statu populari, in quo populus jus condit.

Opp. 2. *l. 3. C. de ædif. privat.* Resp. textus dicit, quod circa faciem sive formam ædificiorum id statuendum sit, quod ibi solet observari: Et in specie ibi agitur de ædificiis, quæ sæpius in urbibus variant, & non tam

ad statuta pertinent, quam ad consuetudinem, quam hac ipsa lege confirmat Imperator Alexander.

Opp. 3. *l. 6. pr. quod cujusque universitatis nomine.* verbis: *lex municipii.* Resp. quod municipiis fuerit permissum ab ipso Imperatore, ut suis vivant legibus, uti in ipsa *ib.* monetur. add. *l. 1. C. de emancip. liberorum.*

Opp. 4. Quod civitas in condendis statutis jure, à Principe sibi concessio, utatur, non opus ergo erit alia confirmatione. Resp. patet ex ipsa thesi, conf. *l. ult. d. colleg. & corpor. l. ult. C. d. Jurisd.*

THESES. XLIV.

QVÆR. I. *An æquitas sit preferenda stricto juri?*

Aff. per textus in th. allegatos.

Opp. 1. *l. 1. l. 9. in fin. l. fin. pr. & §. 1. C. d. LL.* Resp. hi textus eo pertinent, quando lex non admittit æquam interpretationem in casu quodam, sed simpliciter applicanda est juxta *ib.* 47.

Opp. 2. *l. 19. de appellationib.* Resp. vigor legis non excludit prudentem, æquam & legi non contrariam interpretationem. *l. 11. pr. de pæn.* De ista igitur sententia loquitur textus, quæ ex cerebrina æquitate judicis contra ipsam legem lata est, vid. *l. 1. §. 2. 3. quæ sentent. sine appellat. rescind.*

Opp. 3. *l. 12. §. 11. qui & à quibus manumiss.* Resp. durum id dicitur 1. ratione servorum, quod libertas, quæ aliàs maximè favorabilis, impediatur, & 2. ratione mulieris Dominae, quæ prohibetur manumittere & jure domini in se tamen non est durum sive iniquum, ne sc.

eo prætenu, ac si hic vel ille servus in agro aut provincia fuisset, quæstioni vel torturæ subducatur.

Opp. 4. *c. 3. distinct. 4.* Resp. Judici non licet de legibus judicare, h. e. in examen eas vocare, impugnare: Qui verò interpretatur juxta æquitatem leges, secundum leges judicat. *l. 10. 12. de LL.*

Opp. 5. Quod ita posset judex potestate sua abuti. Resp. Posset etiam abuti si strictè inhæreret verbis legis contra æquitatem: & fieret hoc per accidens.

Opp. 6. Quod præstet, legem etiam sequi iniquam, quam committere plura arbitrio judicis. Arist. 1. *Retb. 1.* Resp. præstat leges habere, juxta quas judicet judex & non ex arbitrio. Qui autem juxta prudentiam ex æquitate interpretatur leges, juxta leges prudenter accommodatas judicat. *vid. tb. 4. Exerc. 1.*

Opp 7. *Auth. hodiè C. de judiciis.* Resp. 1. Proponuntur ibi solum diversæ formulæ jurisjurandi à judici-bus præstandi, quæ tamen in effectu conveniunt 2. Resp. Non omninò convenit ista Authentica *Nov. 8. in fin. vers. aquas, & Novellæ 15. cap. 1.* unde hæc auth. desumpta; Nulla enim ibi oppositio inter alios judices & defensores civitatis; sed utrique debent juxta leges & quod justum & æquum ipsis visum fuerit judicare.

Qværitur II. An detur æquitas scripta?

Negatur de æquitate contradistincta Juri. *add. l. 17. de condition. & demonstr. l. 1. C. de LL. l. 2. §. 5. de aqua & aqua pluvia. l. 52. §. ult. de pact. uti in ipsa th. explicatur.*

Opp. 1. quod Edicta Prætorum sint æqua & tamen scripta *l. 1. pr. de minoribus. l. 1. pr. de constitut. pecun. l. 1. pr. de*

pr. de pact. Resp. Æqua dicuntur ejusmodi Edicta respectu Juris civilis, quod strictius est, & iterum hæc Edicta æquâ interpretatione opus habent. Quam primum enim quod bonum & æquum est, sancitur, ut sit Jus, non amplius æquitas contradistincta juri, sed ipsum Jus est, in emergentibus casibus nova æquitate sive interpretatione indigens, vid. ipsa th.

Opp. 2. l. 8. C. de judiciis. Resp. vetera & emendatiora exemplaria legunt: *justitiæ, æquitatisque quam stricti juris &c.* non autem *justitiæ æquitatisque scriptæ quam scripti juris, &c.*

THES. LIV.

QvæR. *An dentur casus pro amico b.e. an judex possit uni parti præ alterâ gratificari?*

Negatur, quia judex secundum jura debet decidere casus.

Opp. 1. l. 24, §. 17. de fideicommiss. libertat. Resp. Cum omnes servi manumitti non possunt, judex arbitratur & eligit non ex nuda gratificatione; sed secundum merita, ut sc. illi potius manumittantur & præferantur aliis, qui melius meruere, ut manumitterentur, & textus expressè vult, judicem gratiæ suspicionem evitare debere.

Opp. 2. l. fin. prin. de religios. & sumtib. funer. Resp. non loquitur textus de gratificatione judicis, sed de gratificatione amici.

Opp. 3. l. 3. §. 4. ad Senatus Consult. Syllanian. Resp. ibidem nihil ibi habetur de judice.

Opp. 4. l. 3. §. 9, & 10. d. negot. gest. l. 3. de fideicommiss.

miss. libert. l. 10. C. de legatis. Resp. Similiter & hi textus non loquuntur de iudice, sed de affectione privati erga alterum.

EXERCITATIONE TERTIA

THES. III.

Regula est, quod is qui in utero est, habeatur pro jam nato. *l. 7. de statu homin.*

Obst. l. ult. ff. de collatione. Resp. Non opus habet is, qui in utero est, hoc auxilio quoad collationem, ut sc. pro jam nato habeatur, sed sufficit de latam interim esse successionem, & collatio non potest ante fieri, quam constet, quem esse natum, quia etiam potest non nasci.

THES. IV. n. 3.

Quær. *An partus monstrosus computandus in numerum liberorum?*

Negatur per *l. 14. de statu hom.*

Obst. l. 135. de V. S. Resp. intelligenda ista lex solum quoad legem Juliam Papiam, de qua, ut ex inscriptione apparet, loquitur ibi Ulpianus; Prodest nimirum matri monstrum quod enixa est, ne incidat in poenam illius legis, quæ orbos semisse mulctabat eorum, quæ in testamentis relinquebantur. Quæ Responsio etiam firmatur ex ipsis legis verbis: *Statutis sc. legis Juliae Papiae obtemperaverunt.*

THES. XIX.

Quær. *An liberi sequantur conditionem matris?*

Aff. l. 5. §. 2. d. stat. hom.

D

Obst.

Obst. quod patrem sequantur per *l. 19. eod.* Resp. de statu absolute ratione libertatis & ingenuitatis considerato agit *d. l. 5. §. 2.* Relate liberos, ex justis nuptiis procreatos & inde venientes effectus considerat *d. l. 19.* Cum vero legitimæ nuptiæ factæ sunt inter patrem & matrem, quoad libertatis conditionem nulla est differentia, quia non nisi inter liberas personas sunt legitimæ nuptiæ. In conjunctionibus vero illegitimis partus matris conditionem sequitur, quia patrem vel plane non, vel certe non legitimum habet *l. 24. b. t.*

THE S. XXII.

QvæR. *An adscriptitii sint servi?*

Negatur per *textus in fine th. allegatos. add. Valascus de jure Emphyteus. quest. 37. n. 3.* Paulus Christinæus *lib. 3. decis. Belgicarum decis. 78.*

Oppon. *l. 21. C. de agric. & cens.* Resp. nulla est differentia inter servum & adscriptitium quoad id, quod domino subjecti sint & operas præstent. *l. 2. verb. penè est ut quâdam dediti servitute & c. C. in quibus causis coloni censiti & c. lib. 11.* Est tamen aliqua differentia, quod sc. non absolute sint in servili conditione. *vid. ips. ibes.*

THE S. XL.

Obstant textus, ex quibus apparet, filium & patrem diversas personas haberi; Alter in *l. 10. §. 1. de fidejuss.* Ad quem Resp. quod respectu extranei creditoris sc. sint diversæ personæ, pater, ut debitor principalis, filius vero ut fidejussor. *vid. l. 56. §. 1. eodem.*

Alter textus est in *l. 77. de judiciis.* Ad quem Resp. quod

quod in causis sive muneribus publicis non attendatur patria potestas l. 78. de judiciis & l. 9. de his qui sui vel al. jur. Add. ib. 38.

THESES. XLII.

Tres causæ patriæ potestatis proponuntur, quæ etiam probantur ex textibus allegatis.

Opp. 1. quod non tam nuptiæ, quam natiuitas ex nuptiis constituent potestatem. l. 6. b. t. §. fin. Inst. de patria pot. Resp. sæpè accidit, ut vel remota causa pro proxima, vel medium pro ipsa causa accipiatur: & per nuptias intelligitur simul iusta procreatio sobolis, quæ nuptias sequitur.

Opp. 2. quod etiam actibus intervenientibus quis fiat filius Nov. 117. cap. 2. Resp. Instrumentum & acta probant solum esse legitimos filios.

THESES. XLIII.

Qvæ. I. *An matri in dubio sit credendum, si filium legitimum asserenti?*

Aff. initio thesios.

Qvæ. II. *An etiam matri contrarium asserenti credendum sit?*

Negatur, licet in ultimo vitæ articulo mater constituta fuerit. per textus in tb. alleg.

Opp. 1. quod alias matris confessio de liberis recipiatur l. 16. de probation. l. 2. §. 1. de excus. tut. Resp. Hoc procedit in probanda ætate & similibus, non ubi quæri-

tur, de iustâ filiatione, sive an partus sit legitimus.

Opp. 2. quod mater non præsumatur dictura falsum testimonium contra filium. *arg. l. fin. C. de curat. furios.* Resp. Hæc præsumptio non debet obesse filio; sed favor legitimæ sobolis & præsumptio pro filio vincit istam præsumptionem, cum non facile credendum foeminae propriam turpitudinem alleganti, & fortè in odium mariti vel alius tale quid comminiscenti.

Opp. 3. quod non credatur mater immemor suæ salutis, & cum peccato velle mori *l. fin. C. ad l. Jul. reperiundarum.* Resp. itidem huic præsumptioni prævalet favor & præsumptio, quam filius pro se habet.

Qvæ. III. *An præsumptio pro iusto & legitimo partu adeò obtineat, ut licet constet de adulterio commisso, tamen præsumptio sit, iustum esse filium à vero patre genitum?*

Resp. In hoc casu dubio circumstantias bene considerabit iudex, add. Geil. 2. observ. 97.

THESES. XLIIIX.

Asseritur tres esse modos legitimandi per §. fin. *Instit. de nupt. & textus alios in tb. allegatos.*

Opp. 1. *Nov. 74. cap. 2. & Nov. 89. cap. 10.* Resp. Non fit Legitimatio per testamentum, verùm per institutionem solum patris voluntas attenditur, & deinde rescriptum Principis supervenit.

Opp. 2. Quod etiam fiat per nominationem filii. *Nov. 117. cap. 2.* Resp. Non fit legitimatio per nominationem filii; sed filius nominatus præsumitur vel probatur ita filius.

Opp.

Opp. 3. *l. 6. in fin. C. de natur. liberis.* Responsio patet ex sequenti *l. 7.* per quam modus iste per adoptionem tollitur. add. *Nov. 74. cap. 3. Nov. 89. cap. 10. §. 2.*

THES. L.

Qvæ. I. *An legitimatio possit etiam fieri matrimonio contracto ultimo vitæ articulo?*

Aff. arg. *§. fin. Inst. de nuptiis & l. 11. vers. licet. C. de naturalibus liberis.* Geilius *lib. 2. observ. 142. n. 8.* Ripa *tr. de actionibus in mortis articulis c. 2.*

Opp. 1. dos non potest in extremis constitui *l. 20. d. jure dotium.* Resp. 1. Nulla est consequentia, quia matrimonium etiam & legitimatio inde oriens sine dote subsistere potest. Resp. 2. Non dicitur in *l. 20.* quod dos non possit constitui in extremis, sed quod non valeat stipulatio dotis concepta specialiter in hoc tempus, cum matrimonium non amplius sit futurum.

Opp. 2. Quod hac ratione facile fraudis committi possit; malitiis autem non sit indulgendum per *l. 38. de rei vind.* Resp. favor partus excludit præsumptionem fraudis, & si aliquis abusus quandoque accidat, ipse tamen usus propterea non potest prohiberi.

Opp. 3. Quod non supersit spes accipiendæ sobolis, quæ tamen videtur requiri in *d. l. 11. vers. sufficiat. C. de nat. lib.* Resp. 1. Quamdiu quis vivit, habet spem ulterius vivendi. Resp. 2. Ratio ista de spe sobolis non est concludens, sed impellens. Neque enim illa necessario requiritur, uti enim non potest obesse liberis legitimantis spem de futuris liberis non impleri; ita illis nec oberit spem planè non adesse.

Qvæ. II. *An ad essentiam talis legitimationis pertineant dotalia instrumenta?*

Negatur, quia sc. non pertinent ad essentiam matrimonii, per quod hæc legitimatio fit. Responsiones ad obstantes leges colligi possunt ex ipsa *tb. vers. ut verò*. Nimirum ideo fit mentio illorum in materia hujus legitimæ, quod frequentius sint confecta ad probandam hanc legitimæ.

Qvæst. III. *Proponitur in vers. Queritur a. Sc.*

Decisioni illius opp. 1. quod jam sint legitimi progeniti Sempronio patri, ideo non indigent ulteriori legitimæ. Resp. Sunt quidem legitimi filii respectu Sempronii patris, non autem respectu Titii avi.

Opp. 2. Quod videatur principium legitimæ posse subsistere in nepotibus. Resp. sufficit principium fuisse & demonstrari posse per nepotem in filio & nihil aliud requiritur, quam ut illorum, quorum illegitima conjunctio obest filiis, sive *boc casu* nepotibus, jam mutetur in legitimam conjunctionem.

Qvæ. IV. *An liberi legitimandi consentire debeant, vel an etiam inviti possint legitimari liberi?*

Consensum requirimus, *per textus in tb. allegatos*, quod etiam obtinere videtur in legitimæ per rescriptum principis *tb. 52.*

Opp. 1. Quod legitimatio fiat lege adeoque non dependeat à consensu legitimandi. Resp. non immediate

diatē lex operatur legitimationem; sed relinquit arbitrio & voluntati hominum.

Opp. 2. Quod liberis non noceat legitimatio, sed potius ipsis & Reipublicæ profit. Resp. subjiciuntur utique patriæ potestati & concernit hæc res primario privatorum jus.

Opp. 3. *l. 39. de negot. gestis.* Resp. pertinet illa regula ad ea, quæ ipso jure fiunt, ut alibi explicatur.

Opp. 4. *Nov. 74. in fin. pr.* ubi proponitur, liberos, ne legitimentur, occultasse matrem; quò opus non habuissent, si ipsi possent detrectare legitimationem. Resp. dici potest cum Bachovio, ideò occultari à liberis matrem, ne illa fortē sibi nuptias persvaderi patiatur, & aliquid ex bonis relinquat marito.

Adhuc tamen obst. quod, si liberi inviti non redigantur in patriam potestatem, pater etiam in bonis maternis post mortem matris sibi non possit usumfructum arrogare, Resp. singulare est quoad filios malignè & dolosè agentes.

Qvæ. V. An requiratur, ut filii legitimi non exstent?

Negatur in *fin. th. per Nov. 78. cap. 3. & Nov. 89. cap. 9.*

Obst. *auth. praterea C. de natur. liber.* Resp. 1. Non sequitur, legitimatio obtinet, quando soboles legitima alia non existit. Ergò non obtinet quando existit. Resp. 2. In fonte istius *authen. Nov. 89. cap. 9.* illa limitation non est adjecta, & in *Nov. 18. cap. ult.* agitur in specie de filiis natis ex ancillis legitimandis. Monent quoque Interpretes

tes, mentionem filiorum in antiquâ Julianâ & nova Ho-
loandrina editione non fieri.

THES. LX.

QvæR. Num impubes arrogatus & ex injustâ causâ
exheredatus, aut emancipatus, quartam
omnium bonorum patris adoptivi consequa-
tur; an verò solum quartam portionis ab
intestato debitæ?

Aff. Prius per textus in tb. alleg.

Opponitur 1. Quod absurdum videatur filio adopti-
vo plus tribuere juris in bonis arrogatoris, quam filio ex
nuptiis suscepto, qui jure Digestorum accipit solum
quartam partem portionis legitimæ ab intestato loco le-
gitimæ. *L. 8. §. 8. de in off. test.* Resp. 1. Non est absurdum.
Cum enim impubes homo sui juris, rursus fiat alieni ju-
ris, & caput fortunasque suas arroganti commendat,
ideòque meritò magis provisum illi, quam alii, si injustè
emancipetur. vid. *Nov. 89. cap. 1. l. 5. C. de in off. test.* præ-
terea 2. Resp. aucta sunt bona arrogantis patris fructibus,
ex bonis arrogati filii perceptis: imò 3. Resp. liberos na-
turales habenti, vel speranti saltem, denegatur regulari-
ter arrogatio, præsertim impuberum. *l. 17. §. 2. 3. l. 15. pr. de adopt.*

Opp. 2. Possè contingere, ut impossibile sit quent-
libet habere quartam, nim. si quinque arrogati fuerint.
Resp. 1. Hic casus vix continget, ut quinque impuberes
sint arrogati, & omnes quinque injustè emancipati, aut
exheredati, & 2. Resp. non admittetur, ut tot impube-
res simul arrogantur.

Opp.

Opp. 3. l. 6. de inoff. test. ubi etiam absolute dicitur quarta, & tamen non intelligitur omnium bonorum. Resp. In aliis legibus de legitima clare exponitur, quæ sit quarta; in nostro verò casu textus aperti sunt, qui exprimunt quartam bonorum omnium.

THES. LXVII.

Qvæ. I. *An dignitas Doctoralis liberet à patria potestate?*

Negatur per *textus in tb. allegatos*. Opp. l. 6. C. de profess. & Medicis. Resp. 1. Loquitur textus de immunitate à muneribus. Resp. 2. Agit de certo ordine Doctorum, qui in urbe publicis constituti salariis, publicè profitebantur.

Qvæ. II. *etiam hic solet, An Monachismus solvat patriam potestatem?*

Aff. Quia cessant tunc jura & effectus patriæ potestatis; pater enim filium, qui monasterium ingressus est, vindicare & coercere nequit, nec per eum acquirere, sed ea jura sunt Abbatis & monasterii.

THES. LXIIX.

Qværitur: *An matrimonium liberet à patria potestate?*

Neg. de Filio & filia, per *textus in tb. all.* quibus add. l. 20. ad l. Juliam de adult. l. 1. §. 1. de liberis agnoscendis l. 18. de ritu nupt. l. 7. C. de nupt.

Opp. 1. Quod filia sit in potestate mariti adeoque non amplius in patris. Resp. patria potestas & mariti

E

simul

simul stare possunt, seu, ut loquuntur, sunt compatibiles: & potest quis esse in duorum potestate diversi generis.

Opp. 2. Quod tamen aliquid detrahatur patriæ potestati per maritalem. Resp. 1. Licet minuatur, non tamen omnino solvitur. Resp. 2. Minuitur solum quoad officia & obsequium quoad maritum, non quoad alia, quæ patrem solum concernunt.

THESES. LXXIII.

Qværi solet: *An etiam muri municipiorum sint sancti, & propterea etiam capite sit plectendus, is qui municipiorum muros hostili animo transcendit?*

Aff. per §. 10. Inst. de rerum divis. qui textus generaliter loquitur 2. per textum l. 3. §. 17. de re militar.

Obstat 1. l. fin. h. t. verbis: *Cives Romani*. Resp. 1. Ibi hoc ad cives Romanos non restringitur, sed illi in exemplum afferuntur. Resp. 2. Cives Romani dicuntur qui in Orbe Romano degunt, per l. 17. de statu hom.

Obst. 2. Ejusdem legis verba fin. Resp. ibi itidem exemplum solum proponitur.

THESES. LXXVII.

Qværi. *An rerum, quæ publicæ in specie dicuntur, usus omnibus hominibus pateat?*

Aff. per textus in th. all. Opp. quod ita nulla sit differentia inter res communes & res publicas. Resp. utique differentia subsistit, cum res communes etiam quoad proprietatem sint nullius; Res autem publicæ quoad proprietatem sint certi populi, vid. ipsa th. et bes.

THESES

THES. LXXIX.

Qvæ. *An hodierno usu mare possit occupari, & an
justa sit ejus occupatio?*

Utrumque aff. & latè hoc deducitur, & ad contra-
ria respondetur in Syntagmate Feudali cap. 6. aph. 7.

THES. LXXX.

Qvæ. *An pecunia sit res corporalis?*

Affirmatur per l. 1. §. 1. & tit. Inst. de rebus corp. &
incorp.

Opp. 1. l. 1. de contrahend. emption. l. 5. de impen-
sis in res dotal. factis. l. 46. de condition. indebit. Resp.
agitur ibi de quantitate sive valore & æstimatione, quæ in
jure consistit, quod autem in l. 3. vers. & nemo &c. C. de
quadri: præscript. res incorporales dicantur jura incorpo-
ralia, id fit per pleonasmum.

THES. LXXXII.

Qvæ. *An inter res mobiles referenda molendi-
na pneumatica & navalia? Neg.*

THES. LXXXIX.

Controvertitur: *Quotnam sint species Juris
in re?*

Nostre Sententia exponitur in th. quam non ever-
tunt ea, quæ contra Dn. Hahn. Prof. Helmstädiensem p.
m. novissimè disputat Bornius in sua augurali, ad cujus
rationes breviter in quibusdam corollariis respondimus.
Latè hæc de re agit Glaferus in edita hac de re Dissertatio-
ne. Ut & Dn. Hahn p. m. tract. de Jure in re noviss. edit.

Qvæ. *An rectè ita definiatur jus ad rem?*

Aff. Objicit Dn. Gerhardus Feltmannus in Academia Electorali Brandenburgica, quæ est Duisburgi in Clivis Professor *tract. d. jur. in re & ad rem cap. 26. num. 22. & seqq.* 1. Quod hæc nostra definitio etiam aptari possit ei obligationi, per quam secundum expletricem (*quam ipse nominat*) justitiam possessor rei meæ adstrictus est *§. 5. l. d. exc. ad eam rem mihi restituendam cum omni causâ. §. 2. l. d. offic. jud. l. 17. §. 1. d. LL. l. 5. l. 17. C. eod. arg. l. 49. §. 1. D. eod.*

Resp. Negando, cum hæc restitutio non veniat ex facto, quo quis personam obligavit suam, sed ex dominio, cujus vi à quolibet possessore rem suam dominus vindicat. Satis igitur ejusmodi obligatio latius dicta (*vid. exerc 44. tñ. 43.*) contradistinguitur huic nostræ, per verba in definitione: *ex suo facto obligatam.*

Opponit (2.) Quod non per Jus ad rem habeamus personam obligatam, sed quia obligationis vinculo homo est nexus ad rem præstandam, ideo jus ad rem eam nobis competit.

Resp. Non liquet, quid hac objectione sibi velit Autor ille: nam & hoc ipsi nos dicimus, in eo consistere hanc facultatem seu jus ad rem, quod persona obligationis vinculo quodam ob factum suum sit adstricta.

Opp. (3.) Quod ad patiendum homo non sit obligatus per jus ad rem, imo ne quidem per obligationem, quæ refertur ad justitiam vulgo commutativam dictam, cum ejus obligationis qualitas ex delicto nascitur, substantia non consistat in eo, ut sic personam faciat obnoxiam

xiam poenæ, ut cogatur eam pati in suo corpore, quia id est extra ordinem agere *l. f. d. priv. del. l. fin. de furt.* sed ut ejusmodi personam, quæ deliquit, nobis obstringat ad dandum vel faciendum *l. 3. pr. d. o. & a.* Resp. Facile admittimus, quod obligatio ex delictis privatis regulariter eò tendat, ut quid præstetur, & extra ordinem ad animadversionem agi: quod ipsi etiam innuimus in definitione voce: *aliquando*: Nihilominus tamen quando ita extra ordinem agitur, obligatio ad patiendum subest, ex quâ fluit ista actio. Nimirum qui delinquit, perinde ut in contractibus, voluntate & facto suo se videtur obligare poenæ, nec non restitutioni: quia crimen non potest non esse punibile: ac qui directè vult peccare, per consequentiam & poenam mereri vult. Unde Imperatores Severus & Antoninus cuidam rescripserunt: ipse te huic poenæ subdidisti. *l. Imperatores 34. d. Jur. fisc.* Add. *l. ult. C. ad L. Jul. Maj.* Eleganter hanc in rem Michael Ephesius in text. *Arist. 5. Eth. 2.* scrib. γέγονε τρέποντινα δόσις καὶ λήψις ὅ ἐστι τὸ συναλλάσσειν, λαβὼν γὰρ χρήματα ἢ ἄλλο τι κλέψας δέδωκεν ἀντὶ ἐκείνων εὐθύνας. Est hic quodammodo datio & acceptio, in quibus consistit natura negotiorum mutuorum: nam qui res, aut aliud quid furatus est, pro eo dat poenas. Et porro notat idem: συναλλάγματα, οἱ παλαιοὶ ἐκάλουν ἢ μόνον ἃ ἐκίντες συνετίθεντο πρὸς ἀλλήλους ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπὸ τῶν νόμων διηγορευόμενα. Synallagmata à veteribus appellantur non tantum, quæ mutuis conventionibus constant, sed & quæ legibus sunt vetita. Conf. Andr. Rhodius, *paraphr. Ethic. Aristot. l. 5. cap. 7.* Unde etiam responderi potest dubio, quod de popularibus actionibus affert *num. 27.* Neque obstat, quod

adscribi debeat litis contestationi, dici actorem credito-
rem *l. 12. pr. d. V. S.* & sic non ex delicto sed ex ipsâ judi-
cati velut obligatione jus ad rem acquiratur. *l. 3. §. 11. d. pecul.* Resp. enim: Istud si verum esset competeret a-
ctio ante obligationem, quod utique absurdum. Id ve-
ro rectè dicitur, quod per litis contestationem non actio,
quam potuit quivis de populo ante instituere, jam huic
actori sit propria. *all. text.*

Denique (4.) opponit, quod accidat aliquando, ut
persona citra suum factum obligetur, & nos adquiera-
mus ad rem ejus etiam ignorantis & nil plane negligen-
tis, uti clare cerni, dicit, in obligatione, qua qd. ex
contractu pupillus, & is cum quo in cidi in rerum commu-
nionem obstrictus est: ex eâ enim obligatione jus ad eo-
rum rem habeo, quamquam personas ex suo facto obli-
gatas mihi esse, dicere non queam, §. 2. *J. d. oblig. que.*
qua. ex contr. §. 3. *eod. l. 5. §. 1. d. o. & a. l. 25. §. 16 fa-*
mil. ercis. Resp. Ratione hujusmodi negotiorum uti
contractus est genus quoddam πρὸς τὴν ἀφ' ἑνὸς, ita &
in jure & ad rem & obligatione circa ea singulare quid at-
tinet, adeoque primario & principaliter definitio contra-
ctus nec non juris ad rem ac obligationis convenit veris
contractibus, indeque venientibus nexibus: per partici-
pationem aliquam & sec. posterius: quemadmodum e-
jusmodi generum est natura. vid. Phil. Scherb. *thes. d.*
commun. ad un. eorumque explicandor. ratione. Lex nimi-
rum quoad pupillum consensum inducit & supplet defe-
ctum: in rei vero communione utique ex ipso facto ad-
ministrationis obligatio fluit.

EXERCITATIONE QUARTA

THES. VI.

Quæritur: *An filii ante dignitatem susceptam nati, sint filii Senatoris?*

Affirmatur: *per l. 5. b. t.*
 Opp. 1. *l. ultima C. de decurionib.* Resp. agitur ibi de curialibus, qui ante dignitatem habebant filios editos, & jam curiæ oblatos, aliud obtinet in filiis curiæ nondum oblatis. *l. 2. §. 2. de decurionib.*

Opp. 2. *l. 11. C. de dignitat. lib. 12.* Resp. sensus legis hic est: Si senator vel alius clarissimus privatos habeat liberos, quippe natos ante dignitatem (masculos sive fœminas) eum paternos honores supervenientes invidere filiis non oporteat, ideo etiam ab eo patre, qui jam est senator, vel clarissimus, ante suscepti filii participant dignitatem. Vel breviter: filii ante dignitatem suscepti sunt stricto Jure privati, quippe nati ex patre tùm nondum Senatore. *d. l. 11. pr.* Ex benigna tamen interpretatione habentur pro filiis Senatoris, licet hæc dignitas demum post nativitatem accesserit patri *d. l. 11. in fin.*

THES. VII.

Quæritur: *An amissio dignitatis sit capitis minutio?*

Negatur *per l. 3. b. t.* Obst. *textus in th. alleg.*

Resp. Loquuntur isti de amissione existimationis, non de amissione status.

THES.

THES. XXIII.

Qvæ. *An Prætori animadvertere licuerit
in facinorosos?*

Neg. per *text. alleg. Opp. l. 17. §. 4. de injur.*

Resp. Non prætor ibi servum coercet qui fecit injuriam, sed Dominus vel is, cui sua sponte Dominus servum verberandum tradit, dum verberari servum mavult quam dedi.

THES. XXV.

Ad textus in th. all. præsertim ad *l. 19. qui & à quibus manumissi. l. 44. §. 1. de judiciis.* Resp. ea quæ servus tanquam liber fecit propria autoritate, non sunt rata, & cessat ibi ratio utilitatis publicæ.

In fine obiter attingitur Quæstio:

An communis error jus faciat? Neg.

Opp. 1. *l. 3. b. t.* Resp. Id quod dixit jus Barbarius non est ex errore latum; sed officium jus dicendi per errorem servo est mandatum, ac idem jus fuisset dictum, si revera fuisset liber prætor. Breviter: Non est error circa jus, sed circa personam.

Opp. 2. *l. 1. C. de testam.* ubi testamentum dicitur subsistere licet unus testis fuerit servus. Resp. Error ibi facit, ut pro libero quis habeatur, qui revera talis non est, quod utique est facti ergo jus non ex errore fit; sed ibi in facto quid suppletur.

Opp. 3. *l. 3. §. fin. de suppell. legat.* Resp. Error est testantis, inter suppellectilem sc. numerantis candelabrum argenteum legatum: ideoque error non constituit

tuit jus; sed juxta voluntatem testatoris facit, ut determinetur factum dubium, ut possit locum habere jus.

THESES. XXX.

QvæR. 1. *An legatus Pro-Consulis propriam habeat jurisdictionem?*

Neg. per l. 4. §. ult. b. t. & alios textus in tb. alleg.

Opp. 1. Quod inter Magistratus referatur legatus Pro-consulis. Resp. Quod non fuerit magistratus sed solum vicarius sive publicè quidam constitutus erat magistratus; ita tamen ut exerceret alienam jurisdictionem. vid. tb. 37.

Opp. 2. l. 13. b. t. verb. nihil proprium habet nisi à Pro-consule & c. unde colligi posse videtur, quod proprium quid habeat si mandetur. Resp. 1. Verba ita non sunt accipienda, aliàs esset contradictio in adjecto, proprium habere & tamen mandatâ sive alienâ jurisdictione uti. l. 1. §. 1. de officio ejus cui mandata est jurisdictio. l. 16. de jurisdictio. sensus itaque est, quod possit exercere jurisdictionem sibi publicè delatam, nisi mandata fuerit. Resp. 2. Textus loquitur ita, ut ostendat differentiam inter alium, cui jurisdictio mandatur, & hunc legatum, singulariter ad id constitutum, ut Proconsul ei mandare debeat jurisdictionem l. 4. §. ult. b. t. l. 6. §. 1. eodem.

Opp. 3. Quod à Legato Proconsulis appelletur l. 2. quis & à quo appell. quod secus est in aliis. l. 1. §. 1. b. t. Resp. itidem hoc fluit ex ista differentia explicata in tb. 31.

QvæR. 2. *in fin thescos: An legatus proconsulis habuerit legis actiones sive voluntariam jurisdictionem?*

F

Neg.

Neg. per l. 2. §. 1. l. 3. b. t. Opp. l. 17. §. 1. de manumiss. vindict. Responsio habetur in l. b. 31. Quod sc. non potuerit ejusmodi actus exerceri nisi mandatâ jurisdictione, quod itidem singulare est in hoc legato. Sic & tutores possunt dare per l. 15. b. t. ex speciali concessione Divi Marc. l. 1. §. 1. de tut. datis ab his & c. add. l. 12. §. 1. de judic.

THESES. XXXIV.

Obiter Qværit. *An iudex secundum acta & probata judicare debeat, an verò secundum conscientiam, si illa contraria sit actis?*

Decisio hujus quæstionis habetur locò proprio *Exercitatione 44. l. b. §. n. 3.*

Hic verò solvendum est dubium quod ex §. 1. l. 6. b. t. occurrit. Voluit nim. Ulpianus Præsidis esse officium non tam instrumentis quæ falsa & vitiosa esse possunt, quam veritate rei moveri, add. l. 1. C. plus valere quod agitur & c. l. 14. C. de contrahend. stipulation. Fides igitur eorum quæ probabuntur, non opponitur in ista l. 6. iudicis scientiæ; sed erroribus rerum gestarum, siue falso & simulate gestis, add. l. 6. ad municipal. l. 5. C. de juris & facti ignorant. l. 15. C. de liberali causa.

Ead. Thes. in fin.

In dubium venit: *Cur Jus deportandi non competat Præsidi, cum tamen jus gladii habuerit?*

Videtur id ideo statutum vel 1. quod deportationis poena jus adimeret civitatis, in qua Præses nullam obtinebat auctoritatem. l. 4. l. 5. b. t. vel 2. quod deportatio prorsus specialis poena fuerit sub Augusto, ac in locum
inter;

interdictionis aquæ & ignis introducta, quæ uti nulli concessa, nisi cui à populo decreta, ita & deportatio principis approbationi, prudenti consilio, reservata; Ne promiscuè rem populo invisam Princeps videretur introducere. Conferatur *l. 6. §. 1. de interdict. & releg. l. 1. §. 4. de legat. 3.* vid. Nicolaus Antonius *tr. de exilio lib. 3. cap. 29.*

Opp. *l. 1. §. fin. C. de pæn.* Resp. 1. Ibi enarrantur solum pœnæ, non autem deciduntur, quasnam ex illis infringere possit Præses. Sed decisio petenda est ex *l. 6. de interdict.* quæ ejusdem Ulpiani, & ex eodem *lib. 9. de off. Pro-consulis.*

Opp. 2. *l. 21. de reg. Jur.* quod sc. ei liceat quod minus est, cui licet, quod plus est. Resp. Hæc reg. non procedit in iis, quæ dependent à speciali concessione, uti est jus deportandi. Competit enim eatenus solum jus deportandi quatenus explicatur *d. l. 6. de interdict.* vid. latius Nicolaus Antonius *d. tr. l. 2. c. 26.*

THESES. XXXIIX. n. 2.

QVÆR. *An possit mandari jurisdictio illi, qui est extra Territorium mandantis?*

Neg. per all. text. *l. unic. pr. C. qui pro sua jurisdict.*

Opp. *l. ult. de officio præfecti urbi.* Resp. 1. textus loquitur de judice dato, non de mandata jurisdictione. Resp. 2. Sensus est, quod præfectus urbi, cum non est in urbe Roma, non habeat potestatem, possit tamen tunc dare judicem, qui in urbe cognoscat de causa.

THESES. XL. vers. quam exceptionem.

QVÆR. *An exceptio de mandandò merò imperiò rectè restringatur ad judicium Legis Juliae de vi?*

Negatur: 1. Quia textus non loquuntur restrictivo
2. Quod ratio exemptionis generalis sit.

Opp. Quod in *l. 1. pr. b. t.* solum fiat mentio Legis
Juliae de vi. Resp. dicitur ibi, quod in *l. Julia de vi*
hoc dispositum inveniatur, non quod restrictum sit ad
illud crimen: & eadem in aliis criminibus obtinet ratio.

vers. *Quod de absentia.*

Qvæ. *An exceptio de absentia extendenda sit ad in-*
firmitatem?

Aff. à Dd. ob rationis similitudinem.

Dissentientes opp. *l. 2. de vacat. & excus. muner.*

Resp. Quod talis morbus seu infirmitas præsupponatur,
ob quem impeditur Magistratus fungi suo officio.

THES. XLIII.

Qvæ. 1. *An cepta jurisdictionis mandata seu alie-*
ne administratione morte mandantis finia-
tur quoque jurisdictio mandata?

Neg. per *l. 6. d. jurisd. & cap. ult. d. officio dele-*
gati. in 6.

Opp. *l. 49. §. 1. de judic. cap. 11. d. off. delegat.* Resp.
Loquuntur textus de iudice dato, cujus, ut th. sequenti
monetur, quodammodo propria est notio, & non aliter
quam per iudicem datum cognoscit causam successor.

Qvæ. 2. *An res per litis contestationem non am-*
plius sit integra?

Sufficit rem, ab eo, cui mandata est Jurisdictio,
coeptam esse geri per *l. 6. de jurisd.* licet lis nondum sit con-
testata.

Opp.

Opp. cap. 11. de off. delegat. ubi videtur litis contestatio requiri. Resp. Non sequitur, lite contestatâ expirat jurisdictio mandata. E. usque ad litis contestationem res non est integra.

Qvæ. 3. *An in universum jurisdictio duret, an verò in causa solum cœpta?*

Durat in causa cœpta per l. 6. de jurisd.

THES. XLV.

Qvæ. I. *An, causæ cognitione delegata, commissæ sit etiam executio?* Neg. vid. ipsa thes.

Qvæ. II. *An ad exequendum datus habeat etiam jus cognoscendi?* Dist. in thes.

THES. LI.

Qvæ. *An vox jurisdictionis in legibus Romanis etiam significet cognitionem in causis criminalibus?*

Neg. per l. 3. b. t. l. 1. in pr. de off. ejus cui mandat. est jurisdict. & alios textus in tb. all.

Opp. 1. l. 2. §. 3. 23. 32. & 34. d. Orig. Jur. Resp. Est argumentum à conjugatis, quod non est firmum, & jus dicere dicitur ibi de causis criminalibus, at jurisdictionis vox in legibus Romanis ita adhibita non legitur, confer. tb. 49. in fin.

Opp. 2. l. 1. pr. vers. & ideò de off. ejus cui mandata est jurisd. Resp. Errare dicuntur Magistratus in eo, qui existimant mandata jurisdictione etiam transferri posse merum imperium, cum distincta sint, & jurisdictio jure magistratus merum imperium ex speciali concessione

competat. Et ipse Papinianus in d. text. jurisdictionem de solis causis civilibus accipit in *vers. sequent. bujus rei, ut §. 1. add. tb. 40.*

Oppon. 3. *l. ult. C. de jurisd.* Resp. textus utique agit de causis civilibus & per causas publicas non intelliguntur ibi causæ ad statum publicum pertinentes, & præterea harum cura refertur ad eos, ad quorum sollicitudinem spectant.

Opp. 4. *l. unic. c. d. off. procons.* Resp. Negando consequentiam hanc: Proconsul audit & criminales & civiles causas E. jurisdictio dicitur criminalis. Causas enim civiles tractabat jure magistratus & ratione jurisdictionis: at causas criminales vi specialiter concessi imperii meri.

Opp. 5. *l. 7. §. ult. verba plenissima ff. de off. proconsul.* Resp. habetur in *tb. 29.* quod sc. plenissima jurisdictio denotet amplissimam h. e. tam ordinariam quam extraordinariam.

Opp. 6. *l. 31. ad l. Corn. de fals.* Resp. Sensus hujus textus est, quod, si falsum commissum requirat poenam, quam magistratus vi jurisdictionis & coherentis mixti imperii non potest dictare, remittenda sit causa ad eum, qui habet merum imperium.

THES. LV.

Qvæ. *An citatus à judice, qui illius jurisdictionis non est subjectus, comparere debeat?*

Neg. si manifestum sit citantem nullam habere in ipsum jurisdictionem, *l. ult. b. t. de jurisd. add. tit. C. si à non compet. judic. judicat. esse dicat.*

Opp. *l. 5. d. judic.* Resp. Loquitur textus de causa ubi

ubi non ita manifeste constat non esse quem citantis jurisdictioni subiectum. Tum in honorem judicis comparere & allegare exceptionem fori incompetentis quis debet, ut judex possit æstimare, an citatus ipsius jurisdictioni sit subiectus nec ne. vid. *Exerc. 5. tb. 14.*

THES. LVI.

Qvæ. An sibi quis jus dicere possit & suis?

Neg. *l. 10. de jurisd. l. 48. de judiciis tot. tit. C. ne quis in sua causa judic. Add. Jac. Gothofred. commentar. in Cod. Theodos. lib. 2 tit. 2. tom. 1.*

Opp. 1. *l. 16. de off. præf.* Resp. traditur ibi, quod præses non nisi parcissimè in causis comitum & libertinorum possit jus dicere, adeoque quantum fieri possit abstinere debeat in talibus causis, dum durat magistratus, & conceditur illis restitutio, quia ob hoc impedimentum illo tempore causas non potuere instituere.

Opp. 2. *l. 77. 78. d. judic.* Resp. Loquuntur textus de judice dato à magistratu sive pedaneo vid. *tb. 44.* talis judex potest esse filius in causa patris & vice versa, quia ex autoritate aliena & ex formula à Prætorè præscripta judicat, qui ipsi certos terminos præfigit, ut nihil ex affectione possit statuere.

THES. LIX.

Qvæ. 1. An opus sit litis contestatione, ut prorogata dicatur à litigantibus jurisdictio?

Nos distinguimus inter prorogationem, quæ fit expresso consensu, & tunc non est opus litis contestatione, sed sufficit aditio sive imploratio judicis per *l. 18. b. t. l. pen. C. d. pact.* Et prorogatam tacitò consensu, qui colligitur ex litis contestatione, Opp.

Opp. 1. l. 22. §. 5. *solut. matrimon.* Resp. In hoc textu quæritur, quo tempore filia patri dotem repetenti consentire debeat, & dicitur, si ante litem contestatam mutaverit voluntatem filia, frustra agere patrem. Hinc verò ad prorogatam jurisdictionem non potest duci argumentum.

Opp. 2. l. 4. *C. d. jurisdict.* Resp. Loquitur de prorogatione tacita, ubi sc. expressa conventio non præcessit.

Qvæ. 2. *An præcisè opus sit aditione judicis, an verò sufficiat stipulatio vel alia conventio de adiendo iudice isto?*

Non sufficere ejusmodi conventionem patet ex l. 18. b. t. ubi utrumque requiritur & conventio partium & ipsa aditio judicis insequens requiritur.

Qvæ. 3. *An & detur prorogatio de loco ad locum, & de tempore ad tempus?*

Negatur: & quidem quod attinet prorogationem de loco ad locum: (1.) Magistratus omnes extra fines territorii sunt privati. l. 3. *de off. pres.* l. ult. *de off. pres. urb.* At in privatum jurisdictio prorogari nequit. l. 3. C. b. t. Et (2.) Progata jurisdictio etiam in invitos exerceri potest, hoc in alieno territorio sive alio loco in quo jurisdictionem non habet fieri non potest. Similiter quod attinet prorogationem de tempore ad tempus: itidem post tempus finitum est privatus & nulla lex hanc prorogationem admittit.

Opp. 1. 2. §. 2. *de judic.* Resp. loquitur textus de prorogando tempore, intra quod iudex datus (qui non ha-

bet

bet jurisdictionem l. 5. de re judic.) jussus est notionem sibi commissam finire: Cum igitur tempus hoc favore litigantium videbatur adjectum, eorundem consensu etiam prorogari potest accedente ipsius judicis consensu.

Qvæ. 4. An ante litis contestationem pœnitentia sit locus?

Aff. De tacita prorogatione, quia hæc demum per litis contestationem fit, adeoque ante litis contestationem res adhuc est integra, argum. l. 33. de judiciis.

Obst. l. 2. §. 1. de judiciis vers. sufficit &c. Resp. Loquitur textus de expressa prorogatione.

THES. LXV.

Qværitur: Utrum, jubere cavere prætoria stipulare; restituere in integrum; mittere in possessionem, Jurisdictionis sit, an mixti imperii?

Miris modis inter se dissentiunt Interpretes in explicandis iis, quæ in hac th. recensentur: an sint jurisdictionis an mixti imperii.

Nostra sententia clarissime exponitur in th. ipsa.

Omnis difficultas venit primò ex textibus, quibus hæc magis imperii esse dicuntur. Verum ibi non intelligi imperium mixtum, sed jurisdictionem imperiosiore, ut ita loquamur ipsa ratio & verba legum ostendunt.

Deinde difficultas oritur ex l. 3. b. t. quæ itidem varias habet explicationes, nobis videtur congruè hoc dubium posse solvi per resolutionem diversæ significationis mixti imperii, uti in th. enodatur.

THES. LXVII. num. I.

Qvæ. I. *An tutoris datio sit Jurisdictionis ordinaria, & strictè sic dicta?*

Negamus per l. 6. §. 2. de tutelis & alios tt. in tō. allegg.

Opp. I. §. 4. J. de Attil. tut. verb. secundum suam Jurisdictionem. Resp. 1. hoc est: secundum limites sue Jurisdictionis: Licet enim tutoris datio sit specialis concessionis, tamen ultra terminos illos, quibus definita erat Jurisdictio, seu extra territorium non poterat Magistratus, cui specialiter erat concessa, istam exercere. l. 27. in pr. l. 1. §. fin. de tutor. vel curator. dat. Resp. 2. Intelligi potest de Jurisdictione extraordinaria, ita ut sensus sit, secundum suam, h. e. sibi specialiter & extra ordinem concessam Jurisdictionem, add. tb 52. vers. vel Latius & c.

Opp. II. Quod potest mandari, est Jdictionis ordinaria: l. 1. pr. d. off. ej. cui mand. est Jdict. Atqui tutoris datio potest mandari. §. 4. verb. jussu Præsidentum I. de Attil. tut. Resp. Magistratus sc. municipales Jus dandi tutores habent à lege concessum l. 3. de tut. vel curat. dat. l. 1. §. 2. de Magistrat. conveniend. sed non possunt isti exercere istam, nisi ipsius Præsidis jussus præcedat. Restricta igitur est hæc illorum potestas ad jussum Præsidis: eam verò non ex jussu Præsidis demum, sed ex lege ita concedente habent.

Opp. III. l. pen. de off. procons. l. 13. eod. Resp. Legati Proconsulis tutoris dationem habent ex Constitutione D. Marci per l. 1. §. 1. de tut. vel curat. dat. Et quæ ratio sit mandati Proconsulis, expositum est tit. de offic. Procons. tb. 30. & 31.

Opp.

Opp. IV. l. 1. de Jurisdic. Resp. Pertinet tutoris datio ad latissimum Jus dicentis officium, quod etiam comprehendit extraordinariam Jurisdictionem.

Qvæ. II. *An cognitio de suspectis tutoribus sit Jurisdictionis ordinariæ?*

Affirmatur, quia potest mandari l. 1. §. 3. 4. de susp. tut. junct. l. 1. de off. ejus cui mandat. Jdic.

Opp. I. l. 4. de offic. ejus cui mand. est Jdic. Resp. est petenda ex tb. 41. vers. sciendum; & in eo breviter consistit: cognitio de suspectis tutoribus potest mandari, in specie non in genere.

Opp. II. l. 1. §. 11. ad Sct. Turpill. it. l. 11. de susp. tut. Resp. N. C. competit saltem Magistratibus. E. non vi officii, sed ex speciali concessione, plus enim potestatis habebant Magistratus majores, & quædam quæ minoribus Magistratibus non competeabant, majoribus eò ipsò, quod magistratus majores constituti essent, competeabant. add. tb. 57. circa fin.

THES. LXX.

Qvæ. An bonorum possessio decretalis spectet ad contentiosam jurisdictionem?

Affirm. Quia utique lis aliqua intercedit, & Judicis decisione opus est, vid. Exerc. 37. tb. 44. & 47.

Opp. l. 2. §. 1. quis ordo in bon. poss. verb. de planò. Resp. Distinctio Jurisdictionis voluntariæ & contentiosæ non in eo consistit, quasi in istâ de planò, in hac de tribunali causa expediatur, sed ea tantum sunt Jurisdictionis voluntariæ, quæ omninò inter volentes fiunt: Ibi verò

etiam est litigiosa causa, licet de planò, h. e. absque singulari processu decidatur. add. Scip. Gentil. *Tr. de Jurisdic. lib. 1. c. 18 & 19.*

THES. LXXIV.

Quæritur: An merum Imperium differat à cognitione de criminibus, quam Jurisdictionem criminalem vocant?

Neg. I. Cum nullò textu hæc differentia nitatur. II. Sicut mixtum Imperium inest Jurisdictioni, ita cognitio non est planè separata ab Imperio sive vindicandi potestate in crimen cognitum.

Opp. 1. Quod uti mixtum Imperium & Jurisdictio sunt diversa, ita & Jurisdictio criminalis & merum Imperium debent esse diversa. Responsio patet ex tho. quod sc. subsit planè diversa ratio, cum cognitio de criminibus per se intendat vindicationem, adeoque planè non sint distincta. Jurisdictio verò in causis civilibus per se consistat in nuda cognitione & decisione, & saltim adhibeatur mixtum Imperium, si opus sit, contra refractarios.

Opp. 2. Quod imò absolvat aliquando is qui merum habet Imperium. Resp. Diximus, quod utique merum Imperium præsupponat cognitionem præcedentem: sed propterea, quod aliquando absolutio eveniat, nō opus est distinguere cognitionem ab executione sive vindicatione criminis, quia ratione meri Imperii per accidens evenit, quem absolvi, quod sc. declaretur innocens, in quem merum Imperium sive poena non habeat locum.

THES. LXXVI. circa fin.

Qvæ. *An pœna infamiae rectè referatur ad tertium gradum?*

Affirm. per tt. alleg. in tb.

Oppon. l. 9. de manum. vindict. in quâ infamia & mors comparantur. add. l. 103. de V. S. Resp. Comparatio illa non absolute & simpliciter intelligenda, sed secundum quid, nihilominus inter se diversa manent pœna mortis ac infamiae.

THES. LXXX.

Qvæ. I. *An concessa Jdictione in genere, intelligatur etiam concessa Jdictio superior? Neg.*
vid. ips. tbes.

Qvæ. II. *An Jdictio à Principe concessa censeatur cumulativè an privativè?*

Nos dicimus subordinatè illam concedi. vid. ips. tbes.

THES. LXXXI. in fin.

Qværitur: *An merum Imperium de Jure Canonico possit mandari?*

Negamus, quia nullibi in Jure Canonico Jus Civile in hoc casu correctum apparet.

Opp. I. c. fin. ne cler. vel monach. secul. neg. Resp. Speciale est in Clericis, cum hi casus criminales tractare non possint.

Opp. II. c. 4. de raptor. Ex quò colligunt, quod Rex Siciliae causas criminales demandaverit, cum tamen fuerit Vasallus Imperii. Resp. Rex Siciliae non habuit me-

rum Imperium ab alio ut nudus Magistratus, sed ut Rex, licet fuerit Vasallus Pontificis.

Opp. III. *Clement. 1. §. 1. de heretic.* Resp. 1. Quod de crimine hæreseos dicitur, non facile trahendum ad alias causas. Resp. 2. Non dicitur simpliciter tales causas delegari posse, sed loquitur textus de delegato à Capitulò sede vacante.

THESES. LXXXIII.

Qvæ. An etiam contra heredes vis hujus Edicti transeat?

Affirm. per l. 3. § 5. b. t.

Opp. l. 33. d. 0. & A. l. pen. de nov. oper. nunc. quod sc. alias actiones ex delicto penales non dentur contra heredes. Ex. 46. tb. 83. Resp. redditio vel etiam impetratio juris novi, actiones, quæ reddenti aut impetranti competunt, qualitate quâdam afficit, ut idem Jus in istis obtineat, ideo cum istâ qualitate ad heredes transeunt.

Cæterum in dubium vocat Cyprian. Regner. an hæc dispositio hujus tituli iusta sit, & putat, quod iudex ex hoc Edicto cogatur adversario postulanti talem pronunciare sententiam iniquam, qualem alter dixit vel obtinuit, summam iniquitatem redolere.

Verum utique in Legislatoris potestate est, quomodo velit delictum aliquod coercere, & ipse Regner. concedit, illum cui Jus iniquum redditum, non habere quod conquereretur, si ipse aliis dixerit, ideo dispositio hujus Edicti non erit injusta, uti pluribus exponitur in Dissert. nostra in th. allegata.

THESES.

THES. LXXXV.

Qvæ. I. *An actio hæc sit popularis an privata?*

Nos dicimus affinem quidem popularibus esse, & in eo cum istis convenire, quod publica Magistratus autoritas hoc Edicto defendatur, differre verò in eo, quod non cuilibet de populo, sed solum magistratui competat, vi textus in *l. 1. in pr. b. t.* Unde etiam duumviri solum excipiuntur. *d. text. add. Wesenb. b. t. n. 3.*

Qvæ. 2. *Cui pœna applicetur, an fisco an Actori?*

Statuimus quòd fisco applicetur. I. Quoniam hoc iudicium datur ob publicam auctoritatem Magistratus læsam.

II. Quod mulctæ soleant Fisco applicari. *l. 5. C. de mod. mulct. l. ult. de term. mot.*

Opp. 1. Quod injuria inferatur Actori. E. & pœna videtur ipsi applicanda. Resp. Hæc actio directè datur ob injuriam & inobedientiam erga Magistratum commissam, Actori alia remedia competunt.

Opp. 2. *l. pen. §. 1. ne quis eum qui in jus voc. vi exim.* Resp. In hoc iudicio, de quo lex opposita, agitur de interesse actoris, eique pœna adjudicatur. vid. *Exerc. seq. thes. 17.*

EXERCITATIONE QUINTA

THES. X.

Qvæ. 1. *An vocatio in lvs sit initium ludi-*
icii?

Affirmatur de Iudicio suscipiendo, & actione institu-
enda, per §. ult. *Inst. de pœna temerè litigantium.*

Opp. l. 1. & *Auth. offeratur C. de litis contestation.*

Resp. Litis contestatio est initium iudicii instituti, seu sus-
cepti d. l. 1. Citatio verò initium iudicii suscipiendi.

Qvæ. 2. *An possit aliquando Citatio omitti?*

Neg. Quia pertinet ad essentiam Iudicii, vid.
ipsa thes.

Opp. Quod in notoriis non opus sit citare, Resp.
Nihilominus reus est audiendus, alias facile etiam in ipsa
notorietate seu assertione notorii error posset committi,
& injuria aliqua Reo inferri. Vide sis de casibus singulari-
bus exceptis. Joh. Tilem. de Benign. 3. dec. 7. vet. 9. n. 10.

Qvæ. 3. *An reus præsens, non tamen citatus teneas-*
tur respondere?

Neg. per text. in tb. alleg. vers. *sed quid si &c.* addi-
tis tamen ibidem limitationibus.

Opp. Quod Reum præsentem non opus sit citare.
Resp. Citatio duos habet fines, 1. Ut compareat. 2. Ut
paratus & instructus ad respondendum compareat;
Licet ergò præsens adsit, nihilominus tamen termi-
nus seu tempus ipsi indulgendum ad deliberandum, l. 1.
in pr. de Edend.

THES. XVII.

Qvæ. *An pæna que imponitur juxta id, quod Actor in ludicio petit, æstimetur per Juramentum in litem?*

Neg. I. Quia non habet locum hoc Juramentum in actionibus poenalibus, sed solum in actionibus rei persecutoriis, ubi agitur de contumacia seu dolo rem non restituentis. *l. 7. de in litem jur. add. Ex. 27. tb. 64.*

II. Quia calumniatori etiam datur, qui ex injusta causa egit, hæc actio propter vim commissam *l. 5. §. 1. b. r.*

Opp. *l. 1. §. 1. C. unde vi. c. fin. x. quod met. caus.* Resp. Agitur ibi de actionibus rei persecutoriis ex delicto, & ob dolum rem non restituentis juratur in litem.

Opp. 2. *l. 5. §. 1. b. r. verb. ab Actore æstimata.* Resp. Sed non additur per Juramentum in litem.

THES. XIX.

Qvæ. *An etiam contra eum detur hæc actio, qui contra Edictum in Jus vocatum sine venia exemit?*

Negatur per *l. 1. §. fin b. r.*

Opp. *l. 4. §. 1. b. r.* Resp. textus oppositus non loquitur de personis quæ prohibentur in Jus vocari sine venia, de quibus *l. 1.* agit, sed de eo, qui potest quidem in Jus vocari, at calumniosè sive ab Actore non habente iustam litigandi causam, vocatus est, conf. *l. 5. §. 1. b. r.*

THES. XXI.

Qvæ. *An satisfactio possit fieri per pignora?*

H

Quod

Quod negatur per *text. in tb. alleg.* ubi etiam ratio additur.

Opp. 1. *l. 59. §. fin. mandati. l. 1. §. 9. de collat. l. 2. §. 3. quod legator.* Resp. Ibi exigitur cautio in genere, non verò satisfactio, uti manifestè patet ex *d. l. 59. §. ult. mandat.* Similiter in opposita *l. 1. §. 9. de collat.* non præcise Prætor satisfactionem requirit, sed ut rectè caveatur. Cautio verò in generetam pignoribus quam fidejussoribus fieri potest. Porro in *l. 2. §. 3. quod legator.* itidem agitur de casu, quò non præcise satisfactio exigitur, sed cautio in genere *l. 1. §. 16. & 17. eod.* adeoque non debet legatarius nolle pignora admittere, sed si cautionem detrectet accipere, perinde est ac si ab herede satisfactum fuerit.

Alii qui in dictâ materia Interdicti scilicet *quod legatorum* satisfactionem in specie ita dictam exigunt, in opposito textu pro *noluit* legunt *voluit*, quod nimirum legatarius voluerit pignoribus esse contentus.

Opp. 2. *l. 25. de R. I. §. 14. Inst. de Oblig. quæ ex delict.* Resp. Plus ibi videtur cautionis in re esse quàm in persona, comparatione instituta inter debitorem qui personaliter tantum obligatus est, & casum, quò pignora etiam sunt constituta. Hinc comparantur inter se duo genera cautionis, nimirum per Fidejussores & per pignora, quarum illa sæpius magis utilis est.

Opp. 3. *l. 21. §. fin. de constit. pec.* Resp. 1. Quidam pro *satisfacturum* legunt *satisfactorum*, uti hæc Lectio confirmari potest ex *pr. & fin. illius §.* ubi satisfactionis fit mentio. Resp. 2. Vox satisfacturum ibi non in specie sed generaliter accipitur pro cautione, ut ex ipsis verbis §. apparet. Resp. 3. Vel ibi ob singularem partium conventionem satisfactio potest fieri per pignora.

Opp.

Opp. 4. l. 4. §. 8. de fideicom. libert. Resp. ibi tres cautionum species manifestè distinguuntur, vel igitur in fine vox satisfactionis latè accipitur, vel ratione nudæ promissionis fit mentio satisfactionis, non ut etiam hæc includat cautionem per pignora.

Opp. 5. l. 61. de V. S. Resp. Quod ibi alter fuerit contentus nudâ promissione.

THES. XXV.

Qvæ. 1. *An etiam simul requiratur oppignératio bonorum, aut cautio juratoria?*

Neg. per verb. Rubricæ: *sue promissioni committuntur*, & arg. l. 15. b. t. l. 1. §. 5. de prat. stip.

Opp I. l. fin. C. de princ. ag. in reb. l. 2. Resp. Disjunctivè iste textus est accipiendus, quod nimirum si ista bona sufficiant, ejus substantiæ credatur; si verò non sufficiant, juratoria cautio admittatur.

Opp. II. l. 7. in fin. ut legat. vel fideicom. serv. caus. cav. & l. ult. §. 3. C. de administr. tut. Resp. Loquuntur illi textus de aliis materiis & aliis generibus cautionum.

Opp. III. §. 4. f. de Satisfac. Resp. Non agitur ibi de cautione, quæ ratione procuratoris à principali litigante præstatur, pro quo procuratore cum ipse Reus principalis caveat, qui tamen & ipse tenetur, meritò exigitur oppignératio, quò certius Actori sit cautum.

Qvæ. 2. *An & illi excusentur à cautione judicio sisti, & nudæ promissioni committantur, qui bona mobilia pretiosa possident?*

Quod strictè accipiendò verba l. 15. b. t. Neg. Cypr.

Regn. Diss. 5. ad ff. tb. 5. Verum si rationem legis attendas, quod sc. securus debeat esse Adversarius, merito affirmatur, modò possessor sit vir frugi, non fugæ suspectus aut prodigus Bart. Jason. in d. l. 15. Carpz. p. 1. C. 5. D. 19. Quod & hodiè in forò observatur.

QVÆR. 3. An simultanea Investitura: (die Mitbeslehnschaft) liberet à satisfactione?

Quod neg. in fin. tb. quod sc. possessor rerum immobiliam sit liber à satisfactione, per l. 15. b. t. simultaneè autem investitus nondum possideat feudum.

Opp. Quod Jus in feudo habeat radicatum. Resp. hoc Jus non reddit securum adversarium, quia multi casus possunt intervenire, quò minus feudi sacceptionem consequatur simultaneè investitus.

QVÆR. 4. Ad quid teneatur fidejussor, per quem satisfactum est, si reus se non fitterit?

Et si quidem certa quantitas stipulationi adjecta sit, res liquida est, l. 2. §. fin. vers. fin. b. t. aliàs tenetur quanti ea res erit. Obscurum verò est in istà l. 2. §. ult. quid intelligatur per *quantitatem* & quidem veram, & quid per *veritatem*? Bachov. in b. t. per *quantitatem* intelligit summam, quam Actor in libello petit, seu intendit, per *veritatem* autem quantum reverà debeat reus. Nimirum sensus tunc hic erit, quod fidejussor teneatur in veram quantitatem h. e. quod reverà interest actoris, non in quantitatem ab actore pro lubitu aestimatum, secus ac in l. 5. §. 1. tit. preced. quia in isto titulo poena violentiæ commissæ attenditur. Hodiè fidejussor tenetur ad damnum repa-

reparandum, quod mora Rei se non sistentis illatum, nisi certa quantitas in fidejussione expressa.

THES. XXVI.

Quærit. Si servus dicatur deliquisse, & aliquis de eo sistendo caverit, deinde servus manumissus fuerit, & post manumissionem sistatur, an re-
tè sistatur? Neg. per l. 5. b. t.

Opp. l. 1. pr. d. pæn. Resp. (1.) Duar. in b. t. quod l. 5. agat de processu, quod aliter procedatur contra servum, de quo supplicium sumendum, cum iste facilius quæstionibus subjiciatur & ad supplicium trahatur, quam liber. Lex verò opposita agat de ipsa pœna. Licet igitur secundum b. t. eadem pœna dicatur manumisso, quam sustinere debuisset, si cum deliquisset, statim in statu servili sententiam passus fuisset, tamen respectu modi procedendi deterior facta esset conditio Actoris secundum b. l. 5.

Resp. (2.) Cum Cujacio l. 10. obs. 22. in f. quod in l. 1. opposit. conferatur tempus delicti cum tempore judicii accepti, quo sistitur. Tempus autem judicii accepti in pœna infligenda seu sententia ferenda spectatur, & non aliter tempus delicti, quam si congruat cum tempore judicii accepti. Deterior igitur est conditio Actoris, si non sistatur ad judicium accipiendum in illa conditione servili, in qua fuerit tempore delicti.

THES. XXIX.

Quærit. An specialis renunciatio exceptionum quarundam valeat, & in specie, quod non velit legitima impedimenta allegare?

Affirm. per l. 4. §. 4. b. t.

Opp. 1. Quod generalis renunciatio non valeat.

Resp. Cum varia accidere homini possint, quo minus se sistat, manifesta esset iniquitas tam generali renunciatione omnes omnino exceptiones præscindi: alia ratio est si causa & exceptiones speciales exprimantur, & his renunciatur.

Opp. 2. Quod etiam expressis licet causis & exceptionibus, tamen tale quid accidere possit, quod reus evitare, ut maximè velit, non possit. Resp. Hæc ratio non tollit vim specialis conventionis & renunciationis, & imputare sibi potest ac debet, qui non accuratius rem expendit: Cogitare enim debuisset, an ejusmodi casus evitari posset, & de eo præcavendo postea laborare debet.

THES. XXXI.

Qvæ. *An dies termini computetur in termino?*

Quæ quæstio deciditur in hac thesi. add. Carpz. in *Process. Jur. tit. 12. art. 3. n. 33.* In his Judiciis Saxonis inutilis est hæc quæstio, quoniam dies certus nominatim assignatur, sed in Camera usum habet.

THES. XXXIV.

Qvæ. *An ferie Messium & vindemiarum tantum rusticis, an verò etiam aliis profint?*

Posterius aff. in hac th. 34. Quia sc. non solum isti debent censeri occupati istis temporibus, qui ipsi colligunt fructus, & operas rusticas præstant, sed & ii, ad quos ea res pertinet.

Opp.

Opp. (1.) *l. 1. pr. b. t. in fin.* Responsio patet ex dictis, quod plures personæ occupatæ circa rem rusticam.

Opp. (2.) *l. 1. C. de agric. & censit.* Resp. dicta lex huc non pertinet, quippe quæ tractat de oneribus personalibus, ad quæ rustici occupati trahi prohibentur.

THES. XXXV.

Qvæ. An transactiones possint diebus feriatis etiam ordinariis seu divinis iniri?

Nostri sententia est, quod quidem transactio in se non sit nulla quæ celebrata est die feriato: attamen profanent Sabbathum, qui transactiones, operosum negotium exigentes, feriis divinis ineunt.

Opp. *l. ult. C. de feriis.* Resp. Ibi solum traditur, quod omnis lis debeat diebus feriatis cessare, & quod litigantes amicè conversari & lite suspensa potius de transactionibus, quam litigiis loqui debeant.

THES. XXXVI.

Qvæ. An iudex ferias eo die, quo ipse servat, attendere debeat. D. Vid. ips. thes.

THES. XXXVII.

Qvæ. An iudici liceat terminum à lege præscriptum prolongare aut coarctare? Dist. vid. ips. thes.

THES. XL.

Qvæ. An nomen actionis de Jure Civili in libello necessario sit exprimendum?

Neg. per *l. 3. C. de edend. l. 1. ff. b. t. l. 2. C. de form. & impetr.*

impetr. act. subl. in quibus textibus hoc non requiritur, sed potius ex iis colligere est, narrationem facti & commodam petitionem sufficere, add. *l. ult. C. de ann. except.*

Opp. 1. *l. 1. in pr. b. t. l. 33. de Jud. l. 3. C. b. t. l. 33. §. ult. C. de Episc. & Cler. l. 3. C. de except. l. ult. verb. actionem exprimere. C. de interd.* Resp. Actio satis clarè sufficienterque editur, proponitur, exprimitur, cum ipsum negotium describitur & commoda petitio adjungitur.

Opp. 2. Quod aliàs frustra actionum certa nomina sint inventa. Resp. Ut distinctè actionum species discernerentur, opus etiam fuit nomina distincta invenire, ut certa appellatione quælibet exprimi posset, sed illud nomen necessariò in libello exprimendum esse haud inde sequitur.

Opp. 3. Quod sæpius in Legibus sollicitè quæritur, quò actionis nomine utendum sit, licet de specie facti satis constet, *l. 1. 2. 3. de prescript. verb.* Resp. Non tam de nomine nudo quæritur, quàm de ipsa essentia ac natura actionis, seu quæ actio juxta suam naturam quadret isti negotio: itidem igitur non sequitur, nomen hic debere præcisè exprimi in libello, sed sufficit causam istam & actionis requisita proponere, & convenienter petere, unde apparebit, cujus actionis natura sit inspicienda.

Opp. 4. Quod ex uno eodemque facto sæpè plures actiones oriantur, *l. pen. arb. furt. casar. l. 18. quod vi aut clam. l. 45. pro socio.* Resp. Abunde de actione, quam è pluribus eligit Actor constare potest ex causa petendi, concludendique modo.

QVÆR. 2. An sustineatur libellus, si inepta actio nominetur?

Affirma.

Affirm. modò res ipsa benè exposita, quia sc. error in nomine non vitiat actum. §. 29. *Inst. de Leg. l. 9. §. 2. de hered. instituend.*

Opponitur 1. *l. fin. C. de formul. & impetr. sublat. verb. si aptam.* E. inepta forma vitiat libellum. Resp. actio apta est instituta, licet ineptum nomen sit expressum.

Opp. 2. *l. 1. fin. C. de interdict.* Resp. actio est expressa, sive natura actionis, licet nomen adhibitum ineptum.

Opp. 3. *l. 1. in fin. pr. si mens. fals. mod. dix.* Resp. textus non agit directè de inepta aliqua actione, sed apta, quæ etiam possit competere suò modò, quasi hic sit sensus; Si ex locato conducto fuerit actum, non tenet intentio ex Edicto, de quò *l. 1.* agit, vel *l. 1.* ita accipi potest, quod cum actio locati non solum sit nominata, sed & reverà instituta, intentio non locum habeat, quia in mensore actio locati non habet locum. add. *Ex. 15, tb. 61.*

THE S XLI.

Qvæ. An liceat mutare libellum?

Quæ quæstio per distinctionem latè exponitur in th. & solum removenda sunt dubia circa illam quæstionem. occurrentia, an nimirum Jure Civili etiam usque ad sententiam libellum corrigere liceat, quod in vers. *Videtur*, certo modo affirmatur, per §. 34. & 35. *l. de act. l. 3. C. de edend. l. 4. §. fin. de nox. act. l. 18. §. fin. de vi & vi arm.* Ut autem hæc mutatio sit concessa post litem contestatam, requiritur Jure civili 1. ut emendandi mutandique libelli facultatem Actor à Prætorè vel Judice petat & impetret, *d. l. 3. C. de edend.* 2. ut litis expensas & damnum refundat Reo. *l. 79. pr. de Judic. junct. l. 75. de R. J.* 3. Ut detur reo ad deliberandum spatium. 4. Ut emendationis justa sit

causa, *d. l. 3. d. §. 35.* Unde si quis ideò plus petierit, quàm sibi deberi sciebat, ut reum ad maiorem Judicem, ad quem aliàs eum vocare non potest, traheret, *N. 15. c. 3. c. fin. & c. 4.* æquum non est emendationem s. mutationem admitti, sed novâ lite coram competente Judice opus est.

Opponitur (1.) *l. 25. de R. Vind.* Resp. planè alia quæstio ibi tractatur, quod sc. post litem contestatam se liti obtulisse is dicatur, qui cum non possideret, litem tamen contestatus est, non vero qui ante lit. contest. se negat possidere.

Opp. (2.) *l. 23. de Judic.* Resp. intelligendus est textus de eo, quod ante non debitum post lit. cont. in obligationem venit *l. 35. c. de Judic. l. 46. de recept. qui arbitr. recep.* & ita non de eo, quod accidit post, sed de eo quod accidit ante lit. cont. & omissum fuerat per errorem.

Opp. (3.) *l. 18. ff. comm. divid.* Resp. Etiam libellò mutato Judex de illa re de quâ coram ipsò actum, sententiam fert.

Opp. (4.) Actorem ad Judicem debere instructum venire, deque actione sua certum. Resp. Nihilominus arbitrari licet Prætori s. Jus dicenti, an permittendum sit Actori errorem commissum corrigere. *d. l. 3.*

Opp. (5.) Litis contestatio est Contractus *l. 3. §. 10. de pecul.* E. non licet parte alterâ invitâ resilire. *l. 5. C. de O. & A.* Resp. iste contractus tamdiu durat, super isto, quod in libellò expressum, quamdiu id per errorem non mutatur. Nihilominus tamen emendatò libellò lis suscepta continuatur, & Reo præstatur Interesse.

Opp. (6.) *N. 112. c. 3.* Resp. loquitur non de iis, qui libellum mutant s. emendant, sed qui institutam actionem ad

ad tempus omittere eò animò volunt, ut postmodum eam restaurarent, quod permissum non est.

Opp. (7.) l. 26. §. 5. de nox. act. vers. nisi. Resp. loquitur textus de homine mendaci. Conf. Balth. Contr. Zahn. *er. de mendac. lib. 2. cap. 31.*

Opp. (8.) l. 4. §. 3. de nox. act. Resp. emendatio vel mutatio libelli scientiam Domini antea arguit, postea non, cum petitio eadem maneat, nempe ut damnum resarcia-
tur, noxæ enim deditio non in obligatione, sed solutione, atque liberatione est, l. 6. §. 1. de Re jud. pr. l. de nox. act.

Opp. (9) l. 3. C. de edend. qui textus videtur loqui de mutatione ante lit. contest. Resp. Non additur in textu restrictio.

Opp. (10.) Judicium pendet ab actione, mutatâ itaque in ipsis substantialibus actione s. libello priori, novò opus erit iudicio. Resp. Videtur quidem aliud Judicium, sicut etiam si magna fuerit mutatio, nova lit. cont. requiritur, manet tamen alio respectu, & in iis, ad quæ non spectat mutatio, idem iudicium, siquidem novâ nulla in Jus vocatione opus est, nec aliis satisfactionibus præparandi iudicii causa interpositis, vel illis quæ ante litem contestat. fieri solent, manetque eadem lit. contest. saltem in eum finem & effectum, ne admittatur mutato libellò, (quasi super illo nec dum lis contestata esset,) præscriptio fori.

Opp. (11) quod Juramentum calumniæ sit præstitum, contra quod agit, qui mutat libellum, cum videatur confiteri, se ante calumniosè egisse. Resp. error ipsum excusat à calumnia.

THE S. XLII.

Quæritur An etiam alia Instrumenta, quibus Actor non

est usurus contra reum, sed saltem reo pro-
sunt ad excipiendum, sint edenda?

Affirm. per l. 1. l. 5. C. de edend. modò præsumptiones
adsint Actorem ejusmodi Instrumenta penes se habere.

Opp. l. 1. §. 3. de edend. Resp. in hoc textu tantum a-
gitur de ea specie editionis, quæ fit pro reo instruendo, an
cedere, an contendere velit, non autem de istâ, quæ ali-
quando exigitur, ut Reus exceptionem possit probare.

THESES. XLIII.

Qværitur. An reus pro fundandâ replicatione Actoris te-
neatur edere Instrumenta?

Opp. Dissent. quod per replicationem actio ante
per exceptionem elisa in pristinum statum restituatur,
adcoque uti ad actionem initiò fundandam non tenetur
reus edere instrumenta, ita nec postea. Resp. Negatur
Consequentia; aliud enim est edere Instrumenta ad pro-
bandam actionem, quod reo non incumbit; aliud est ede-
re Instrumenta ad refellendam exceptionem à Reo propo-
sitam; Sicut enim æquum est, actorem edere Instrumenta
ad fundandam exceptionem rei, ita etiam æquum est, Re-
um edere Instrumenta ad probandam replicationem A-
ctoris.

EXERCITATIONE SEXTA.

TH. XI. & XII.

Qværitur: An obligatio civilis rectè distingvatur in
merè civilem & mixtam, ita ut merè civilis
sit, quæ solo Jure civili absque æquitate na-
turali obligat?

Neg.

NEg. I. Per textus initio *ib. ii.* allegg. Imò in universo Juris-civilis Corpore non alia occurrit distinctio obligationis, quàm in naturalem, & civilem & nullibi tertia adjicitur.

II. Confirmatur hæc sententia per *l. 6. de J. & J.* Ex quo textu apparet, quod Jus civile nunquam sit sine fundamento Juris naturæ.

III. Quod omnibus iis casibus, quibus merè civilem alii statuunt obligationem, obligatio ipso Jure tam civili quàm naturali subsistat, & demum per Exceptionem elidatur §. 1. 2. 3. 4. 5. *Inst. de Except.*

Opp. I. *l. 10. de V. S. Resp.* Ex ipso textu potius contrarium apparet, cum & ibi non inveniatur tertia aliqua species; sed solum moneatur istos cum effectu sc. accipiendos esse creditores, quorum actio non possit elidi per exceptionem. Add. *l. 5. eod.*

Opp. II. *l. 66. l. 112. de R. I. & l. 20. §. 3. de lib. caus. Resp.* Desinit quis quidem per exceptionem debitor, sed tamen fuit debitor ipso Jure tam civili quàm naturali.

Opp. III. *l. 16. pr. de minor. verb. mero Jure. Resp.* Merum Jus opponitur ibi Juri singulari prætorio, & extraordinario: Significat igitur ipsum Jus civile, quod jam æquitatem in se habet, Conf *l. 4. §. 27. de usurp. & usucap. l. pen. & ult. de bonor. poss. contr. Tab.*

Opp. IV. *l. 4. §. 2. de gradib. & adfin. ubi civilis cognatio dicitur esse sine jure naturæ. Resp. 1.* Posito, rem ita se habere, tamen non inde sequeretur. E. etiam datur merè civilis obligatio. 2. Cognatio Juris naturalis dicitur, quæ ex naturali sanguinis commixtione oritur, adeoque civilis est illa, quæ sine sanguinis commixtione

fit, non tamen propterea omni æquitate naturali destituitur, quod esset contra *l. 6. de J. & J.*

Opp. V. *l. 3. §. 1. de constit. pec.* Resp. Dicitur Jure civili deberi, quod ex obligatione civili, cui admixta est, semper naturalis æquitas debetur. At Jure Prætorio non deberi dicitur, quod per exceptionem à Præторе inductam elidi potest.

Opp. VI. *l. 95. §. 4. de solut.* Resp. agit iste textus de obligatione solum naturali, quam dari patet; sed non sequitur, E. etiam datur obligatio tantum civilis. Quia naturalis obligatio destituitur quidem aliquando civili approbatione & confirmatione, sed civilis obligatio semper fundamentum habet in naturali Jure *d. l. 6. de J. & J.*

Opp. VII. *l. 16. §. 3. de fidejuss. it. l. 40. pr. l. 59. de condict. indeb. l. 7. §. 2. de Pact.* Resp. Ibi civilis obligatio non notat civilem tantum obligationem, sed civilem, cui semper admixta est naturalis, & hæc definitur *pr. Inst. de oblig.*

Opp. VIII. *l. 60. pr. de condict. indeb.* ex quo textu colligunt, quod injustè condemnatus tantum civiliter sit obligatus. Resp. Rei judicatae hæc vis tribuitur, ut licet fortè quis aliquando minus justè condemnatus fuerit, tamen teneatur, quod etiam fundamentum habet in æquitate naturali, vid. *Ex. 18. tb. 38. & Ex. 44. tb. 14. & tb. 10.*

Opp. IX. *§. 3. Inst. de except.* Resp. ipso Jure subsistit obligatio civilis, quæ naturalem approbavit & confirmavit. Et demum Exceptione eliditur. add. *tb. 56.* non igitur ipsa obligatio destituitur æquitate, sed talem obligationem per exceptionem non posse elidi esset iniquum.

Opp.

Opp. X. *l. 59. de condict. indebit.* ubi opponitur vinculum civile vinculo naturali. Resp. Non negamus duplicia esse vincula, sed hoc non admittimus, quod tres sint species vinculorum, sive obligationum, & quod extet species aliqua quæ contradistinguat & civili & naturali.

Denique XI. Opp. Quod dentur contractus merè civiles, unde concludunt E. obligatio inde veniens erit merè civilis, *arg. §. 2. circa fin. vers. omnes tenemur Inst. de J. N. G. & C.* Resp. 1. Potius invertimus argumentum hoc modo: Si contractus aut Juris Gentium aut Juris Civilis sunt, sequitur quod obligationes ita se habeant. 2. Etiam illi contractus fundamentum habent in Jure naturali & gentium, sed dicuntur præ aliis Juris civilis, quod jus civile eos magis informaverit seu determinaverit quam alios. *add. Ex. 47. th. 3. circ. fin.*

THES. XIII.

Qvæ. *An ex pacto nudo de Jure Romano detur actio?*

Negatur per plures text. in th. allegg.

Opp. I. *l. 10. de O. & A.* Resp. Sensus ejus Legis est hic: naturales obligationes non solum eas esse, quæ jure civili receptæ, & confirmatæ sunt, ut producant actionem, sed & illas, quæ licet actionem non producant, alios tamen effectus habent. *add. l. 16 §. 4. de fidejuss.* Vel id vult Paulus, quod propterea non possit negari naturalem esse obligationem aliquam, quod actionem non producat, sed æstimari posse naturalem obligationem ex eo, quod repetitionem pecuniæ, ex ista solutæ, impediat.

Opp.

Opp. II. l. 3. §. 4. *de condict. caus. dat. caus. non sec.*
 Resp. Expressè in textu dicitur, quod ex contractu actio
 detur, nimirum ex contractu innominato actio ex præ-
 script. verb. & quod ob certam rationem pactum promis-
 sum, sed casu impeditum habeatur pro impleto. vid. *Ex.*
18. tb. 10. fin.

Opp. III. l. 6. *C. de Transact.* Resp. Promissa est à ma-
 tre ommissio querelæ inofficiosi testamenti, quod promis-
 sum implevit & à lite destitit mater, unde nec heredes
 post mortem matris litem instaurare possunt. Altera igitur
 parte non servante transactionem, datur heredibus
 matris actio præscriptis verbis tanquam ex contractu in-
 nominato, quia, uti dictum, mater à sua parte implevit,
 adeoque non amplius ista conventio in simplicibus nudi
 pacti finibus subsistit; add. *tb. 26 n. 2.*

Denique IV. Opp. l. 7. §. 7. *b. t.* Resp. Pacta, dicit
 Prætor, servabo, sc. modo cujuslibet pacti, naturæ con-
 venienti, & secundum effectum seu jure civili seu Jure
 Prætorio tributum.

Præter textt. etiam opp. ratio quod sc. ita Jure civili
 liceat alterum fallere. Resp. Negatur Consequentia, ut in
tb. 14. perspicuè exponitur.

THESES. XVI.

QVÆR. I. *An pactum Liberatorium tollat obliga-
 tionem civilem ipso jure?*

Neg. per §. 3. *Inst. de Except. l. 17. §. 2. de Pact.* & a-
 lios textt. in th. allegg.

Opp. l. 7. §. 6. & l. 58. d. *pact* Resp. speciale est in contracti-
 bus consensualibus, quod contrario consensu possint tol-
 li, unde ejusmodi pacta in specie dicuntur resolutiva. add.
Ex 47. tb. 80.

QVÆR.

Qvæ. 2. *An pactum Liberatorium rursus per pactum contrarium s. iterum promissorium s. restitutorium tollatur ipso Jure?*

Neg. in th. circ. fin. per l. 27. §. 2. b. i. ubi Paulus assignat hanc rationem, quod sc. in stipulationibus versetur *Jus*, in pactis *factum*, h. e. exceptio pacti prioris de non petendo & replicatio pacti posterioris, de petendo in se suaque virtute ipso Jure nihil operantur, nisi fuerint pacto litigantis objectæ & legitime probatæ. In stipulationibus verò ipsum Jus immediate effectum operatur, s. tollit præcedentem stipulationem solo Juris ministerio.

Obst. l. 95. §. 4. de solut. Resp. si naturalis obligatio tollitur per pactum nudum ipso Jure, quidni etiam obligatio de non petendo naturalis tolli possit per contrarium pactum de petendo? Resp. pactum nudum potest ipso Jure tollere obligationem naturalem, sed non liberatio à civili obligatione, per pactum inducitur, ipso Jure tolli potest per contrarium pactum, sed opus est replicatione.

THESES. XVII.

Qvæ. An jure Canonico ex nudo pacto detur actio?

Affirmatur (1.) per c. 1. de pact. ubi in genere dicitur, pacta servantur: & agitur ibi de pacto, quo quis se obligavit, & dicitur quod violans pacta, per disciplinam Ecclesiasticam debeat coerceri: unde sequitur quod pacta nuda, sive promissa sine stipulatione, firmiter obligent: si namque in foro Canonico non inesset efficacia pacto, non violaretur fides, & per consequens non locum haberet disciplina Ecclesiastica.

(2.) per text. in c. 6. de pact.

(3.) per can. juramenti. quest. 5. caus. 25. Can. puelle. quest. 1. caus. 20.

Accedit (4.) Quod nullibi Jus Canonicum, inter stipulationem & pactum distinguat, & sanè ratio Juris Canonici, juxta quam ejusmodi scrupulositas & solennitates non admittuntur, non videtur admittere istiusmodi differentiam.

Opp. 1. Quod nullibi dicatur in Jure Canonico, pacta nuda parere actionem. Resp. omnem promissionem esse implendam, docent allegati textus, nec ullibi, uti dictum, distinguitur inter pactum nudum & stipulationem.

Opp. 2. Quod Vox CONVENTUS in d. c. 1. sit genitivus, & sensus sit: quòd collegii, congregationis five concilii disciplinam debeat ferre, Resp. (1.) illa explicatio non videtur satis certa. (2.) Posito ita se rem habere, nihilominus inde patet, quod Jus Canonicum cuilibet pacto efficaciam firmam obligandi tribuat.

Opp. 3. Poenæ excommunicationis tum demum locus est, ubi cessat medium ordinarium, c. 3. de Judais. Resp. Negando; Disciplina enim Ecclesiastica infligitur ob peccatum quod subest, ordinario ergo medio ipsum promissum potest quis consequi, licet ob fidem violatam etiam promissor puniatur.

Opp. 4. Quod etiam Prætor dicat, pacta servabo. Resp. de modo, quo servat Prætor, nimirum per exceptionem, non loquuntur textus Juris Canonici, sed de firmitate promissionum quarumlibet deliberato animo initarum.

THES. XX.

Qværitur : *An remissio actionum injuriarum, item furti fieri possit per pactum, ut inde liberatio contingat?*

Affirmatur per l. 17. §. 1. b. t. & alios textus in t. b. cit.

Opp. l. 4. §. ult. l. 5. l. 6. §. 3. de his qui not. infam. ubi qui de injuria & furto pacti sunt, infames fieri dicuntur. Resp. Text. hi loquuntur de eo casu, quo quis paciscitur postquam res deducta est in Jus s. Judicium apud Præto-rem, quoniam ille crimen confiteri intelligitur. Et requi-ritur, ut accepto pretio pactum inierit, d. l. 6. §. 3. ff. de his qui not. Præterea nulla est consequentia, illos, qui paci-scuntur de delicto, infamia sequitur. Ergo non liberatur per pactum ab actione.

THES. XXII.

Qværitur. *An etiam pro pacto in continenti adjecto ha-beatur, quod contractum perfectum illicò se-quitur?*

Affirm. per l. 7. §. 5. verb. ex continenti pacta secuta b. t. l. 3. C. de edilit. Edict.

Opp. d. l. 7. §. 5. vers. Idem & c. verb. in ingressu: Resp. Excluditur solum pactum, ex intervallo initum, ita ut verba: in ingressu: nihil aliud significant, quam dum ad-huc contrahimus s. nondum à contractu inito digressi sumus.

THES. XXVII.

Qværitur : *Quanam ex pacto in continenti contra-ctui adjecto detur actio?*

Dicimus, quod illa actio detur, quæ aliàs ex con-tractu

tractu, cui adjicitur datur, quod probamus hoc Argumento: Quicquid informat contractum, imò inest ipsi contractui, illud etiam eandem cum contractu producit actionem. Atqui pactum adjectum format contractum & inest contractui, per text. in th. alleg. E.

Opp. l. 50. ff. de contrab. emt. ubi dicitur, quod, si conditio adjecta quantum ad illum qui adjecit, stet quo minus impleatur, detur actio præscriptis verbis quasi impleta conditione. Resp. Non agitur ibi de pacto aliquo venditioni puræ adjecto, sed de venditione contracta sub conditione; Si igitur emptor non impleat conditionem, quæritur, quæ actio detur venditori. Labeo putavit actionem præscriptis verbis dari sc. ad id, ut aut impleat alter conditionem, aut Interesse præstet; Præter hanc verò actionem ex aliâ ratione & fundamento Ulp. etiam concedit ex vendito actionem ad petendum sc. pretium, quando stat per emptorem, quo minus conditio impleatur.

Eadem Th. vers. ex intervallo.

Qvæ. *An pactum ex intervallo contractui adjectum insit Contractui?*

Neg. per l. 7. §. 5. de pact. l. 13. C. de contrab. emt. l. 13. C. de pact.

Opp. (1.) l. 72. de contrab. emt. Resp. est in ipso textu, vers. quæ verò adjiciunt. Quod sc. non ita contineantur, ut à parte actoris insint, sed solum quodammodo pertineant ad contractum, & Jure exceptionis solum vires habeant.

Opp. (2.) l. 3. de rescind. vendit. verb. bona fidei iudicio insunt exceptiones pacti. Resp. h. est iudex exceptionis rationem habet, etsi reus eam omiserit.

Opp.

Opp. (3.) *l. 27. §. 6. b. tit.* ubi si alternativæ stipulationi subiectum pactum ut unam rem quis possit petere dicitur, quod nulla exceptione obstante illa rectè petatur. Resp. Bachov. ad h. *l.* quod alterum petens nihil aliud petat, quàm quod ex stipulatione debetur, & solum operetur pactum, quod actor non plus petat. Clarius respondetur hoc modo: Ex pacto illo nihil petitur, sed solum efficit pactum, quod efficaciter una res tantum petatur, id est, quod exceptione plus petitionis actor non possit refelli. Alias enim, huiusmodi pacto nō interposito, plus causa s. modo petit, qui ex alternativis promissis alterum tantum petit: vid. *§. 33. vers. huic autem l. de action.*

THES. XXVIII.

*An pacta contractibus stricti Juris in continenti ad-
jecta insint, ita, ut ipsum contractum infor-
ment?*

Negatur in th. per additos text. & rationes.

Opp. (1.) *l. 3. verb. etsi non cavimus ff. de reb. cred.* unde concludunt. E. potest aliquando caveri s. pactum ad-
di. Resp. Dicitur in hac lege, quod etsi non sit expressum:
equè bonum esse reddendum, tamen essentia & natura mu-
tui id requirat, non autem inde sequitur. E. alio modo
per pactum illa natura augeri potest.

Opp. (2.) *l. 10. de reb. credit.* Resp. Pactum ibi non
informat seu auget contractum, sed alia ratione transmu-
tatur depositum in mutuum, quando sc. contrahentes
volunt, ut pecunia ante deposita, postea verò ad usum
adhibita, tanquam ex causa mutui tradita apud aliquem
sit, *Ex. 21. tb. 36. Ex. 16. tb. 11.*

Opp. (3.) *l. 40. de reb. cred.* in qua (1.) obstant verba: *quia pacta in continenti facta stipulationi inesse creduntur.* Responsio extat in *l. 28.* quod sc. eo sensu in continenti adjecta dicantur inesse contractui, quod à parte rei ipso Jure aliquid obligationi detrahant: Nimirum d. legis difficilis casus est hic: Titius totam summam certo tempore solvere stipulando promisit, & si isto tempore non solveret, ad usuras se adstrinxit. In continenti verò conventum, ut summa divideretur, & distinctæ pensiones distinctis temporibus fierent, v. g. summa erat promissa quingentorum thalerorum, postea conventum, ut primo anno ducenti, secundo anno iterum ducenti, & tertio denique anno residui centum solverentur, nihil verò de usuris in hoc pacto dictum. Hinc ergo dubium occurrit, an debitor in mora existens teneatur totius summæ usuras solvere; an verò ejus solum pensionis, in quâ exsolvendâ moram commisit, v. g. si primo anno ducentos juxta pactum non solvat, an usuræ respectu totius summæ quingentorum, an verò ratione ducentorum sint præstandæ. Resp. Jæus, quod solum ratione pensionis, tardius solutæ, usuræ debeantur, quia tale pactum in continenti factum, stipulationi inesse credatur, h. e. stipulationem ipso Jure minuat, s. ut non demum appositâ exceptione incipiat minus deberi, sed hoc pactum ipso Jure operetur hunc effectum, quod usuræ nequeant currere ratione totius summæ. Neque enim integræ sortis usuræ peti possunt, quia integra fors vi pacti peti non poterat tum temporis.

Obst. (2.) ejusd. Legis verba: *quamvis sententia diversa obtinuerit.* Resp. illis verbis non significatur, quod
sen-

sententia obtinuerit pactum etiam prodesse ad agendum, sed quod ex huiusmodi pacto Reo competens exceptio ipso Jure operetur, quod usurae peti non possint, uti ex verbis subsequenter manifestò patet.

Opp. (4.) *l. 6. de eo quod certo loco dari oport.* Resp. hoc pacto non extenditur actio, sed restringitur ad locum, ne debitor possit alibi conveniri. *Ex. 18. lb. 67.*

Opp. (5.) *l. 48. de pact.* Resp. loquitur textus de traditionibus irrevocabilibus, si sc. res in alterum irrevocabiliter transfertur, potest addi conditio sub qua traditur. *vid. l. 135. §. 3. d. V. O.*

Opp. (6.) *l. 13. commun. pradior. in fine verb. per stipulationes.* Resp. non Lex s. pactum stipulationi est adjectum, sed ipsa stipulatio vocatur Lex stipulationis, quod sc. stipulatio illa legem det venditioni, cui adjecta est. *conf. d. l. 135. §. 3. d. V. O.*

Opp. (7.) *l. 27. C. de pact.* Resp. agitur ibi de casu, quò placitum aliquod confirmatum est stipulatione, & de eo dicunt Imperatores, quòd nihil intersit, an secutum fuerit stipulationem, per quam illud est confirmatum. Sed regerere quis posset, contradictionem involvere, pactum sequi stipulationem, & tamen stipulatione antecedente confirmari. Resp. Ordine quidem temporis stipulatio, quæ placiti servandi causa debetur, sequi debet *dicto text. verbo: secuta*; At scripturæ, quæ probationis causa conficitur, ordo inverti potest, ut incipiatur à stipulatione, quæ tamen fuit re ipsa posterior.

Opp. (8.) *l. 4. §. ult. de pact.* Resp. neque in hoc textu casus est quò pactum prodest ad agendum, sed saltem parit exceptionem reo, vel 1. textus accipi potest de eo casu,

casu, quo stipulatio fuit secuta, *add. l. 134. §. 2. de V. O.*

Opp. (9.) *l. 135. §. 2. de V. O.* Resp. itidem, conventio ibi addita non pertinet ad obligationem augendam, ut actori prodesse queat, sed solum ad temperandam conditionem stipulationis, atque hunc solum effectum habet, quod non possit aut Titius hortos aut Seja pecuniam ante diem petere.

TH. XXXIV.

Qvæ. An etiam nutu aliquando Consensus exprimitur in Contractibus?

Affirmatur, per *l. 52. §. fin. de V. O.*

Opp. *l. 1. §. 2. de V. O.* ubi dicitur, quod non solum in stipulatione, sed etiam in aliis contractibus, ne quidem naturaliter obligetur, qui annuit. Resp. agitur ibi de casu, quo propositum fuit stipulationem inire, & dicitur, quod si tunc solum quis annuat & non verbis respondeat, nec stipulationem, nec ullam obligationem esse, aliter ergo scres habet in contractibus, ubi verba non exiguntur.

Ead. TH. *vers. sic.*

Qvæ. 1. An reddito Chirographo præsumatur inita conventio tacita de non petendo?

Affirm. per *l. 2. §. 1. de pact.*

Opp. *l. 1. §. 3. de leg. 3.* Resp. alia est ratio pignoris redditi, quippe cum pignus à debito principali sit separatum, ex redditione pignoris non alia inducitur liberatio quam pignoris, subsistente nihilominus debito ipso.

Opp. 2. quod Chirographum non sit de essentia obligationis, adeoque isto licet reddito, nihilominus obligatio possit subsistere. *arg. l. 4. de pign. & hypoth.* Resp. utique

que Chirographum pertinet ad essentiam contractus chirographarii. (2.) sufficit, quod per redditum Chirographum, in quo obligatio comprehenditur, inducatur tacitus consensus.

Qvæ. 2. *Quid obtineat, si chirographum cancellatum inveniatur apud debitorem?*

Resp. ex nuda cancellatione non inducitur solutio s. remissio debiti, sed probare debet Debitor sibi redditum esse à creditore. *l. 2. §. 1. de pact.*

Opp. *l. 24. de prob.* Resp. textus accipiendus est de casu, si apud creditorem inveniatur cancellatum chirographum.

Qvæ. 3. *Quid obtineat si plura Chirographa sint de eodem debito conscripta, an tunc etiam reddito uno chirographo censeatur remissio facta?*

Neg. 1. per *l. fin. de his que in testam. delentur.*

2. Quod utique creditor adhuc habeat Chirographum, ex quo agere possit.

3. Quod ex alia causa redditio unius possit fieri, ne v. g. error inde oriatur, quasi essent plura debita.

Opp. 1. quod in *l. 2. §. 1. de pact.* solum ad inducendum tacitum pactum remissionis requiratur redditio chirographi. Resp. non loquitur text. de casu hoc singulari, ubi plura extant chirographa.

Opp. 2. quod unum sit debitum, licet plura sint chirographa, arg. *l. 24. qui testam. fac. poss.* E. debito unius redditionis remisso, non potest ex altero agi. Resp. si constaret, remissum esse, facile concederemus, sed hoc tali

casu, ubi unum chirographum retinetur, haud indacitur, uti patet ex adductis rationibus.

Opp. 3. *l. 39. b. t. de pact.* quod sc. creditori sit impu-
tandum, quod non expresse, quem in finem reddiderit.
Resp. textus oppos. loquitur de interpretatione pacti ob-
scuri, & ambigui, quo aliquid promittitur *add. tb. § 2.*

Ead. TH. *vers. sed quid si. &c.*

QVÆR. *Quid obtineat si à pluribus debeat, & so-
lum Chirographum uni restituatur?*

Illi soli remissum censetur debitum, cui redditum
chirographum, *l. 2. §. 1. b. t. junct. l. 17. §. 4. cod. l. 38. §. 17.
de V. O.*

Opp. 1. *l. 29. de liber. legat.* Resp. agit textus non de
redemptione Chirographi, sed de simpliciter facta acceptila-
tione.

Opp. 2. *d. l. 2. §. 1. b. t.* ubi non distinguitur, an uni an
pluribus reddatur. Resp. ipsa ratio dictat, ita distin-
guendum esse.

Opp. 3. quod una subsit obligatio, adeoque una ex-
tinguita & altera extinguita erit. Resp. aliquando v. g. in so-
ciis, qui inter se conveniunt, quod sint correi credendi, vel
aliquando ex aliis circumstantiis potest induci remissum
esse debitum. *Ex. 22. tb. 42.*

Ead. TH. *n. 3. vers. si creditor.*

QVÆR. *Si creditor hereditarius actionem moverit con-
tra emitorem hereditatis, & sic susceperit li-
tem, an tacitum subsit pactum de non con-
veniundo?*

Affir.

Affirmatur per l. 2. C. de pact.

Opp. 1. quod res inter alios acta aliis non profit.
 Conf. l. 27. §. 4. b. t. Resp. Verum id est, nisi ex necessa-
 ria consequentia fluat ad alium utilitas, quod hoc casu e-
 venit; agnoscens enim emtorem suum debitorem esse,
 omittit heredem ipsum, & litem suscipiens emtor heredi-
 tatis debitum in se recipit, & remittit exceptionem, quâ a-
 lias uti posset. add. Ex. 23. tb. 74. 75. & 76.

Opp. 2. l. 40. §. 2. b. t. ubi licet creditores heredita-
 rii ab uno heredum usuras acceptarint, sortem à singulis
 heredibus possunt exigere. Resp. illa acceptilatio tacitam
 conditionem habet, non petituros creditores ab omnibus,
 si singulis, uti convenerunt, solidum offerant.

Ead. Th. vers. ut secundò. verb. quod etiam.

Qvæ. *An suppellex libraria studiosi etiam sit subje-
 ta tacito pignori?*

Quod communiter Dd. affirm. l. 7. §. 1. in quibus caus.
 tacit. pign. vel hypothec.

Opp. 1. quod instrumenta rustica in fundum illata,
 non censeantur obligata, per l. 7. & 8. C. quæ res pignor.
 oblig. multo minus instrumenta libraria. Resp. Instru-
 menta rustica sunt privilegiata, sed generaliter nullæ res,
 in rusticum prædium illatæ, pignori obligantur.

Opp. 2. quod in generali hypotheca non continea-
 tur, quod verisimile non est, quempiam specialiter obliga-
 turum, l. 6. de pignor. Cum ergo verisimile non sit, quem
 libros suos obligaturum, ideò nec specialis hypotheca ad
 eos extendenda videtur. Resp. non valet Conseq. à pi-
 gnore generali, ubi quis omnia sua bona obligat, à quo una

vel altera res potest excipi ad pignus tacitum, quo res peculiariter invec̃tæ & illatæ afficiuntur.

Eadem Th. n. 2 vers. fructus.

Qvæ. *An etiam illata in prædium rusticum tacito pacto censeantur oppignorata?*

Neg. per l. 4. in quib. caus. pign. vel hypoth. tacite contra.

Opp. 1. l. 3. eod. Resp. Loquitur textus de horreo non unâ cum fundo rustico ad fruges reponendas conducto, sed separatim ad merces deponendas. l. 211. de V. S. Ex. 13. tb. 6. Neque dictâ l. 3. per aream intelligitur ager, sed locus in oppido vel pago ædificiis vacuus; & per diversorium porro intelligitur in d. l. 3. tale, quod usum habet urbanum. vid. d. l. 4. §. 1. in quib. caus. pign. tac. contrab. & l. 198. de V. S. add. d. tb. 6.

Opp. 2. §. 7. Inst. de action. Resp. Loquitur textus de rebus coloni expressè pignori obligatis.

Opp. 3. l. 14. §. 1. de relig. & sumt. fun. Resp. Ponendi sunt termini habiles, nimirum in eo colono, qui de illatis ut pignori essent, expressè convenit, add. l. 11. §. 2. qui potior. in pignor.

Opp. 4. l. ult. C. in quibus caus. pignus tacite &c. Resp. Tacitum pignus ibi non porrigitur ad inducta in prædium rusticum, sed Jus taciti pignoris, in invec̃tis s. illatis in prædium urbanum competens, quod antea in quibusdam saltem locis obtinebat, producitur ad omnes provincias.

Opp. 5. l. 5. C. de locat. cond. Resp. Non nuda dominorum voluntas, in quorum prædia res inducta, constituit

tuit pignus in illatis in prædium rusticum, sed *voluntas* ibi designat conventionem & pactionem expressam, de pignore constituendo. Conf. l. 5. §. 1. in quibus causis pign. & c. l. ult. C. de Novationib.

Opp. 6. l. 7. §. 1. junct. pr. in quibus causis & c. Resp. Non de eodem prædio loquitur principium & §. 1. Sed de rustico agit principium, & de invec̃tis in prædium urbanum agit §. 1. & solum exponit quid veniat nomine rerum illatarum & invec̃tarum in ædes conductas.

THESES. XXXIIX.

QvæR. 1. *An decreto magistratus opus sit, ut quis dicatur prodigus?*

Affirm. per l. 1. 6. 16. de curat. furios. l. 22. de tutel. vid Exerc. XXXI. tb §. 90. & seqq.

QvæR. 2. *An prodigi aliis saltem naturaliter obligentur?*

Neg. per l. 6. de V. O. l. 40. de R. J. l. 70. §. 4. de fidejussorib.

Opp. l. 25. de fidejuss. Resp. Præsupponendi sunt casus habiles, quando sc. ex re venit obligatio, si quis negotia prodigi gesserit, tunc prodigus obligatur. add. tb. preced. 37. vers. si tamen. l. 70. in fin. verb. pro furioso.

THESES. XXXIX.

QvæR. 1. *An infantia proximus naturaliter obligetur?*

Neg. per §. 9. l. de inutilib. stipul.

Opp. 1. l. 14. de sponsal. Resp. Specialis est ratio in sponsalibus, cum hæc ab impuberibus inita contraria

voluntate dissolvi possint, nec aliter rata sint, nisi novo postea consensu expresso, vel tacito puberum ratificentur. add. Paul. Cypræus *de sponsal. c. 9. §. 4. n. 4.*

Opp. 2. *l. 2. §. 3. l. 3. §. ult. de acquir. poss. l. 3. C. cod. Resp.* Utilitatis causa receptum est, ut etiam infans tutore auctore possit incipere possidere, iudiciumque infantis in re, quæ facti magis quam Juris, impleatur tutoris auctoritate. add. *Ex. 41. l. 3.*

Ead. Th. Vers. *his enim casibus.*

Qvæ. 2. *An pupilli, quatenus locupletiores facti sunt, civiliter obligentur?*

Affirm. per *l. 3. pr. Commod. l. 1. §. 16. depositi, l. 66. in fin. de solut.* Dissentit novissimè Jac. Mæstertius *Tract. illustr. materiæ Juris discurs. de Contr. minoris.*

Urgens 1. *l. 5. in fin. principii §. 1. & seqq. de autor. & consens. tut. & curat.* Resp. Ex isto textu apparet, quod non sit obligatio naturalis nuda, sed quæ producit effectum, actionem scil.

Eadem est responsio 2. ad *l. 13. §. 1. de condict. indeb. l. 21. pr. ad L. Falcid. l. 64. pr. ad Scf. Trebell. l. 25. §. 5. qu. dies legator. cedat.*

Neque obstat 3. quòd ob naturalem solum æquitatem convenientur, ne cum alterius jactura locupletiores fiant. *l. 14. de condictione indeb.* Resp. Omni obligationi civili etiam subest naturalis æquitas, & nulla obligatio naturalis, cui non accessit civile robur, producit actionem.

Neque obst. (4.) Si quis regerat, utilem esse solum actionem, & ex speciali Imperatoris Divi Pii adfistentia s. rescripto dativam non nativam, uti Interpretes loqui amant.

mant. Resp. Utilis quidem hæc actio dicitur ex ea ratione, quod non ex directis Legum verbis detur, sed ex æquâ D. Pii interpretatione. add. *Ex. 46. tb. 76.* Inde autem non sequitur, non subesse civilem obligationem, cum reverà subfit obligatio naturalis civiliter confirmata, unde est nativa actio, s. nata ex obligatione ita confirmata.

Opp. (5) Quod aliàs Jus civile obligationem ex tempore æstimet, quo quis convenit non ex futuro contingente. Resp. Hoc quidem aliàs ita obtinet, adeoque hic non directa sed utilis datur actio, & nihilominus civilis obligatio subest.

THESES. XL.

Quæritur: An minor obligetur civiliter, si consensus curatoris non interveniat?

Nos distinguimus, an minor curatorem habeat nec ne. Priori casu, quando sc. habet illum, adhibere tenetur, si verò nullum habet, tunc consistit conventio, sine curatoris auctoritate inita, quod probatur (1.) per *text. express. l. 3. C. de restit. in integr.* ubi non agitur præcisè de alienatione, uti patet ex verbis: *res vendidisti. item hunc contractum.* porrò: *Contractum fecisti.* Unde constat minorem, sub auctoritate curatoris constitutum, sine ejus consensu neque alienare, neque se obligare posse: at curatorem non habentem quidem firmiter se obligare, sed beneficium restitutionis ei competere.

Probatur (2.) per *l. 6. de V. O. l. 1. pr. l. 10. de curator. furios. & similes.* Ubi idem de prodigo dicitur, cui in dict. *l. 3.* assimilatur minor.

Opp.

Opp. 1. *l. 101. de V. O.* Resp. Plerique (1.) Quod obligetur minor sine curatore, quando locupletior est factus. Verū ex stipulatione quatenus tali, quando minor obligatur s. promittit aliquid, non potest fieri locupletatio. Alii (2.) Resp. Quod illa verba: *Sine curatoribus suis*: excludant præsentiā solū curatorum, non autem consensum, qui postea debeat accedere: Verum nec hæc responsio est satis commoda; Alii (3.) dicunt, quod textus loquatur de casu alio, quō sc. minor non habet constitutum curatorem. Verum huic responsioni videtur obstare vox relativa *Suis*. Denique (4.) magis commoda videtur responsio, quod textus sit accipiendus de stipulatione faciendi. v. g. si promittat minor fossam fodere; cū enim textus indefinite loquatur, casus habilis est præsupponendus, & cū curator rebus detur, in obligationibus, circa res initis, videtur necessarius, non in stipulationibus faciendi.

Opp. (2.) *l. 17. §. 1. in fin. de appellat.* Resp. textus non vult, quod minor, non interveniente auctoritate sui curatoris, hereditatem adire possit, sed, quod pupillus, interveniente auctoritate curatoris, sibi loco tutoris provocantis interim dati, eam adire nequeat: cū tutoris auctoritas necessaria omnino sit, add. *l. 1. §. 2. C. si tutores vel curat. interv. l. 26. C. de administr. tut. vel curat.*

Opp. (3.) *l. 43. de O. & A.* Resp. Hic textus potius confirmat nostram sententiam, quod sc. pubes suæ potestatis, h. e. in potestate curatoris non constitutus obligetur: neque enim verba: *sue potestatis*. significant ibi patrem familias, uti patet (1.) ex verbis præcedentibus, ubi jam exprimitur pater familias s. liberatus à sacris paternis,

nis, & ulterius additur, quod *pubes sit sua potestatis h. e.* minor sine curatore. (2.) Ex subsequentibus patet, ubi minori sine curatore opponitur pupillus cum tutore (3.) Ex *l. 39. de O. & A.* ubi inter filium familias & patrem familias quoad ipsam obligationem nulla est differentia. (4.) Ex *pr. Inst. de tutel.* ubi similis occurrit phrasis & locutio.

Opp. 4. *l. 7. §. 2. de minor.* Resp. (1.) uti ipsum Prætoris Edictum, de quo in *l. 1. §. 2. de minor.* generale est, ita etiam ista *l. 7. §. 2.* unde recte intelligitur de solutione facta minori non interveniente curatoris auctoritate.

Nec obst. quod dicitur, minori posse subveniri, si nummos perdiderit; quia (1) curatoris auctoritate interveniente minori læso beneficium restitutionis non datur. *tot. tit. C. si tutor vel curat. add. Ex. 31. lb. 89.* (2.) recte etiam intelligi potest textus opp. de solutione facta minori curatorem non habenti.

Eodem modo Resp. s. ad *l. 9. §. 4. de jurejur.* præterea etiam hic textus in *l. 9. §. 4.* loquitur de delatione Juramenti, in qua specialiter quid obtinet.

Opp. 6. *l. 1. §. 14. ad Scē. Trebell.* Resp. minor hereditatem ex causa fideicommissaria restituens neque contrahit neque de suo quid alienat, aut rem suam minuit.

Opp. 7. *l. 7. C. de contrab. stipulat.* Resp. Loquitur textus de stipulatione, qua pupillus vel minor sibi dari stipulatur, non autem stipulanti promittit. arg. *pr. Inst. de auct. tut. §. 9. Inst. de stipulation. l. 2. C. de auct. prestand.*

Opp. 8. Quod minor absque curatore suo testamentum facere possit, *l. 5. qui testam. fac. poss. & in eo manu-*

mittere §. ult. *Inst. ex quibus caus. manumitt. non licet.*
 Resp. (1.) minor nullum damnum inde capere potest,
 cum revocare possit dispositionem usque ad ultimum
 vite halitum & demum in tempus mortis, quando mi-
 nor non amplius est in rerum natura, effectum habet.
 Resp. (2.) magnus est ultimarum voluntatum favor l. 1. C.
de SS. Eccles. l. 24. §. 10. de fideicom. libert. l. 122. de R. J.

Opp. 9. Quod minor postulare possit. Resp. nec hoc
 casu minor obligatur nec ullum damnum capere potest,
 sed sibi imputare debet, qui sibi Patronum magis ido-
 neum non elegerit.

THESES XLI.

Qvæ. *An servus ex sua persona alium possit obligare?*

Neg. l. 21. §. 1. b. l. 14. d. O. & A.

Obstare videtur l. 18. b. t. Resp. in pacto quidem nil
 nisi factum versatur, sed tamen exceptio quæ ex pacto
 nascitur, Juris Prætorii est, cujus non magis capaces sunt
 servi quam Juris civilis. l. 7. ad L. Cornel. de fals. Eam igitur
 per servum Domino acquiri necessarium est.

THESES XLIV. n. 2.

Qvæ. *An etiam de illicitis pacisci liceat?*

Neg. per l. 35. §. 1. l. 26. de V. O.

Opp. 1. l. 27. §. 3. de pact. Resp. distinguendo inter
 pactum de dolo futuro remittendo, quod est illicitum d.
 textu add. l. 185. de R. J. & inter remissionem actionis de-
 positi, per quam per consequentiam actio de dolo jam
 commissio remittitur.

Opp. 2. l. 7. §. 14. de pact. Resp. itidem textus agit de
 fur-

furtorum commissio & actione indenata remittenda, non de committendo. Remissio enim actionis ob furtum commissum competentis est licita, sed non invitatio per pactum ad furtum faciendum.

Opp. 3. *l. pen. de condict. ob turp. causam. l. 134. pr. de V. O.* ubi exceptione opus est, E. actio ipso Jure valet, arg. *l. 1. Inst. de Exceptionib.* Resp. quod exceptio eo casu datur, fit ob actionem alias intrinsecus validam, ita etiam omnes actiones stricti Juris demum veniunt per exceptionem doli elidendæ.

Eadem Th. *vers. item pacti.*

Qvæ. 1. *An valeat pactum, quod est de futura hereditate acquirenda?*

Neg. per *l. 61. de V. O. l. 1. l. 19. l. ult. C. de pact. & in tb. cit. textus.*

Opp. 1. *l. 3. §. 3. pro socio.* Resp. quidam, quod textus sit accipiendus de hereditate incertâ acquirenda, verum si hoc ita simpliciter admitteretur, facile fraus fieret huic prohibitioni. Rectius ergo respondetur, quod ibi agatur de societate omnium bonorum contractâ, in quam per necessariam consequentiam venit, ut etiam hereditates legitimè acquisitæ à sociis communicentur. add. *ex. 22. tb. 21. 26.*

Opp. 2. *l. 132. pr. de V. O.* Resp. principaliter conveniatur, ut is, qui filium susceperat, eum ut filium observaret, unde per consequentiam heredem eum instituere debet, similiter & arrogatio pactum futuræ successionis continet, cum arrogatus vel institui vel exheredari debeat. Sed quia non directò hoc agitur, sed per conse-

quentiam inde fluit, nihil turpitudinis in se continet.

Opp. 3. l. 2. §. 2. de hered. vel action. vendit. Resp. Itidem viventis hereditas pupilli tantum per consequentiam incidit.

Opp. 4. l. 23. de action. empti. Resp. cautio super hereditate liberti ideo interponitur, quia hæc in æstimationem ejus, quod interest, venit: præstatio igitur ejus, quod interest, principale negotium est: hereditas autem liberti solum per consequentiam attenditur.

Opp. 5. l. 7. §. pen. de pact. Resp. ibi filius cum creditoribus paternis non paciscitur de hereditate Patris, sed de ære alieno, quò tenebatur, ut ita honori & existimationi patris consuleret.

Qvæ. 2. An valeat pactum de futura hereditate conservanda?

Neg. per l. 16. C. de pact. l. ult. de suis & legitim. hered. cum & hoc improbum votum continere videatur, nec ullus contrahendo successionis ordinem & rationem mutare possit, arg. l. 24. §. 9. pro Socio.

Opp. 1. §. ult. de legit. agn. success. Resp. Quod pater ut filio suo emancipato succederet, non opus habuerit sibi pacto prospicere, cum ipso Jure ipsi ad exemplum patroni deferatur successio.

Opp. 2. l. 18. de adopt. §. 3. Inst. eod. Resp. personæ publicæ cautio de restituendis bonis arrogato mortuo impubere præstatur, non verò per privatorum pacta de successionem Impuberis agitur, add. Ex. 3. tb. 59.

Oppon. 3. l. 11. C. de legit. hered. l. ult. C. de emancipat. Resp. illis txx. expressâ Principum Constitutione successio conservatur.

Opp.

Opp. 4. *l. 132. vers. quare. de V. O.* Resp. Conventio ibi proposita non aliter prodest, quam ut poena promissa, si contra factum sit, committatur.

Quær. 3. *An valeat pactum, quod est de futura hereditate omittenda?*

Neg. per *l. ult. de suis & legitim. hered. l. 3. C. de Collation. l. 35. §. 1. de inoffic. testam.* quia & hoc pactum videtur esse contra bonos mores, & vinculum necessitudinis, quod inter patrem v. g. & filium renunciantem intercedit, quodammodo minuitur per renunciationem hereditatis: si verò in favorem alius quis repudiet, tunc itidem subest aliquod votum captandæ mortis *l. ult. C. de pactis.*

Opp. 1. Quod in hoc pacto cessare videatur ratio, votum sc. captandæ mortis, cum non agatur ibi de spe hereditatis adipiscendæ, sed potius repudiandæ. Resp. aut hoc pactum intercedit inter patrem & filium v. gr. & tunc facile filius contra officium pietatis læditur. vid. *l. 35. §. 1. C. de inoffic. testam.* aut inter filium & alium quendam initum, & tunc utique alter, qui non renunciat, agit de acquirenda hereditate, subest ergo & hic implicitè pactum de hereditate adipiscenda: præterea in genere LL. Romanæ pacta damnant, de hereditate viventis, cum nondum sit hereditas & subsit res tristissimi eventus *d. l. ult. C. de pactis.*

Opp. 2. Quod cuilibet favori pro se introducto renunciare liceat. *l. 29. C. de pact. l. 46. ff. eod.* Resp. modò pacta & renunciationes non sint contra expressas LL. prohibitiones.

Opp. 3. l. 16. C. de pact. l. 11. C. de transaction. Resp. non agitur de hereditate viventis, sed delata post mortem.

THES. XLV.

QvæR. 1. *An etiam hostibus, prædonibus & piratis fides sit servanda?*

Affirm. Fidei enim observantia non tam ex qualitate illius cum quo pacti sumus, quam propriâ nostrâ fide, animique sinceritate æstimari debet, vid. l. 1. §. 39. l. 31. §. 1. de positi, l. 64. pr. de Judiciis. l. 22. §. 2. de pignorat. action. l. 16. Commodati.

Opp. l. 2. C. de commerciis & mercatoribus. Resp. dicitur ibi solum, quod adeò aurum ad barbaros non sit exportandum, ut potius subtili, honestâ tamen arte sit ipsis auferendum v. g. per negotiationem solertem.

QvæR. 2. *An conventio, qua prædoni vel latroni pretium pro servatione vitæ promittitur, sit servanda, maximè si jurata sit?*

Stricto Jure & hæc servanda, datur tamen exceptio metus, & juramenti relaxatio impetrari potest. add. Ex. 17. lb. 78.

THES. XLVI.

QvæR. 1. *An in obligationibus dandi quis liberetur præstando Interesse, an verò præcisè dare teneatur?*

Posterius Aff. per l. 75. §. fin. de V. O.

Opp. l. 38. §. 12. de V. O. ubi dicitur, quod stipulationes inventæ sint, ut quisque consequatur, quod sua interest, unde dicendum videtur etiam, in obligationibus dan-

dandi sufficere, si loco rei præstetur Interesse, Resp. (1.) sua interesse non dicitur ibi oppositivè ad rem, ratione cujus interesse sit præstandum, sed oppositivè sua interesse dicitur ad id, quod alterius interest. Resp (2.) imò stipulatoris rem promissam petentis interest, quod Dominus ejus fiat.

Qvæ. 2. *An in obligationibus faciendi quis præcisè teneatur factum præstare?*

Neg. sed potest præstando Interesse liberari per l. 68. & l. 72. pr. de V. O. add. Ex. 47. tb. 22. in fin.

Oppon (1.) l. 20. pr. l. 21. §. 4. de nov. op. nunciat. Resp. Agitur ibi de novi operis restitutione, quod contra denunciationem factum est, ac imminuit Jus alterius: ipsa verò lex & autoritas Magistratus citra conventionem injungit, ut præcisè tale opus destruat. add. Ex. 39. tbef. 11.

Opp. (2.) l. 11. §. fin. ff. de Legat. 3. l. 13. de pollicitation. Resp. itidem ibi non agitur de conventionem aliqua, sed de testamento. Testatoris enim voluntas strictè effectum habere debet, & subest etiam favor Reipublicæ l. 5. testam. quemadm. aperiantur l. 1. C. de SS. Ecclesiis.

Oppon. (3.) l. 24. §. 10. de fideicommiss. libert. l. 106. de R. 7. Resp. obligatus ad manumittendum servum præcisè cogi potest propter libertatem, quæ est inæstimabilis.

Oppon. (4.) l. 1. de pact. juncta l. 99. de V. O. quod sc. fides sit servanda, factum verò promissum est, non Interesse. E. factum est præstandum. Resp. ex conditione objecti promissi implicitè etiam interesse in promissionem

nem seu stipulationem est deductum. add. Ex. 37. *tb.* 22. circa fin. l. 4. de usur.

Opp. (5.) l. 35. §. fin. de procurator. Resp. non compellitur præcisè procurator iudicium accipere, quod facti videtur esse, & dominum suum defendere, sed sub conditione si nolit, sibi denegari actiones. l. 43. §. 4. de procurat. l. 5. C. cod.

Opp. (6.) l. 28. de donationib. Resp. satisfacere non est nudum pactum, sed præstationem pecuniæ continet.

Opp. (7.) l. 68. de Rei vindic. Resp. agitur ibi de restitutione rei non nudo facto. add. Ex. 23. *tb.* 107.

THESES. XLVII.

Qvæ. *An etiam quis alteri possit pacisci?*

Neg. per l. 12. b. t. l. 27. §. 4. cod.

Opp. 1. Quod tutor pupillo, curator prodigo, l. 28. pr. b. t. item fidejussori reus principalis l. 21. §. fin. de pact. rectè paciscatur. Resp. tutor & curator sunt loco Dominorum l. 147. de R. J. l. 27. de administr. & peric. tut. Rei pactum verò fidejussori prodest per consequentiam. vid. *ibes.* 49.

Opp. 2. l. 33. b. t. Responsio habetur in *tb.* 48. fin.

Opp. 3. l. 26. pr. depositi. l. 3. C. de donationib. quæ sub modo &c. Responsio habetur in Ex. 20. *tb.* 3. vers. potest tamen.

THESES. XLIX.

Qvæ. *An pactum unius heredis profit cæteris heredibus?*

Affirm. per l. 13. b. t.

Opp.

Opp. (1.) *l. 17. §. 4. de pact.* Resp. Si pater senlerit de filio, ut herede, exceptio pacti dabitur filio. *l. 33. b. t.* Sin de filio quā tali, non ut herede, licet postea fiat heres, non quidem dabitur ei exceptio pacti stricto Jure *d. l. dabitur* tamen subsidiaria exceptio doli *l. 21. §. 2. eod. l. 10. §. 2. de pact. l. 7. §. 18. eod.*

Opp. (2.) *l. 26. §. 1. de V. O.* Resp. Obligatio quidem non potest uni ex heredibus acquiri. *b. tx. oppos.* Sed pactum de non petendo potest acquiri.

Opp. (3.) *l. 137. §. ult. de V. O.* Resp. per LL XII. Tabb. ipso Jure dividuntur obligationes; at liberatio pacti, quæ facti potius est, acquiritur uni ex heredibus: lex oppos. igitur loquitur de obligatione acquirenda, th. de liberatione per pactum.

Opp. (4.) Quod non liceat alteri stipulari. *l. 38. §. 17. de V. O.* Resp. aliud est stipulari alteri & obligationem acquirere, aliud pacisci de non petendo. Liberatio potest acquiri alteri non obligatio. Resp. 2. heredibus licet stipulari & qui heredibus stipulatur non alteri sed sibi videtur stipulari. *l. un. C. ut actiones contr. heredes.*

THESES. XLIX. n. 2.

Qvæ. *An pactum debitoris profit fidejussoribus?*

Affirm. per *l. 21. §. ult. de pact. l. ult. eod.*

Opp. *l. 27. §. 2. de pact.* Resp. Non dicitur, quod reus suo pacto de novo possit obligare fidejussorem, sed quod eadem ratione, qua reus se novo pacto obligat, ita fidejussor ex proprio pacto possit se obligare.

THESES. L. n. 2.

Qvæ. I. *An pactum unius ex correis debendi, socius profit alteri correo?*

N

Affirm.

Affirm. (1.) *l. 25. pr. b.* per regulam, quæ habetur in *l. 21. § fin. eod.* quod sc. pactum ei prodesse debeat, cui ut profit, ipsius interest paciscentis, contra quem alter, si ipsi pactum isthoc non etiam prodesset, haberet regressum. Licet enim à creditore, cum quo pactum iniit, ipsum liberet exceptio de non petendo, tamen si alter socius eadem non uti posset, sed solidum nihilominus solvere teneretur, idem, quod eo pacto non inito præstandum creditori, restituere iste debet socio, qui solvit.

Opp. *l. 3. §. 3. d. liber. legat.* ubi si testator legavit liberationem uni ex correis, si quidem socii sint, dicitur liberari eum debere per acceptilationem: unde videtur colligendum, pactum non sufficere, neq; prodesse alteri socio. Quæ objectio non levis videtur Bachovio in *prot. cap. de Pacto unius ex pluribus reis*. Nec habere se ait, quod respondeat, nisi quod voluerit fieri liberationem per modum plenioris & nobilioris, quo in omnem eventum plenissime tutus esset legatarius: quâ responsione etiam utitur Vinnius *l. 1. quest. c. 6.* Verum recte attendendum, quam quæstionem J. Crus ibi proponat & decidat: nimirum plane ibi non quæritur: an pactum socii sufficiat ad liberandum socium correum. Sed hic casus tractatur; si Titius, cui liberatio soli est legata, cum alio sit debitor, & exigat ab herede testatoris acceptilationem, an denegari hæc queat? Dist. J. Crus, aut Titius habet correum socium, aut non. Posteriori casu acceptilatio recte detrectatur, ne contra voluntatem testatoris tota perimatur ipso iure obligatio, adeoque & correus alter liberetur. Priori casu nequit denegari acceptilatio, quia sc. nihil interest si per pactum si per acceptilationem correus socius libe-

liberetur, cum per necessariam consequentiam etiam alteri socio correo hæc liberatio proffit, nec possit aliter velle testator: alioquin dum à correo meo socio petitur, ego inquietor, quippe qui iterum à socio, qui solvit, conventus, pro rata teneor ipsi satisfacere. Non igitur vox: *debere*: ita intelligenda est, ac si acceptilatio præcise sit necessaria & pactum non sufficiat ad hunc affectum indicandum, sed quod heres debeat acceptum ferre, h. c. non habeat hoc casu justam causam acceptilationem detrectandi.

Qvæ. II. *An pactum unius ex correis debendi, qui non est socius, alteri proffit?*

Neg. per l. 23, 26. b. t. de pact. l. 34. §. f. d. solut. d. l. 3. §. 3. d. lib. legat.

Opp. 1. l. 2. C. de duob. reis & c. Resp. textus accipi debet de correis sociis secundum tb. præc. n. 3. Dicitur enim ibi pecunia communiter s. in rem communem mutuo accepta: ut hoc casu uno solidum solvente, aut actio pro socio, si socii fuerint, aut communi dividundo adversus alterum competat, arg. l. 2. pr. comm. div. junct. l. 31. pro soc. Cæterum si nominatim persona correi quoque pacto comprehensa fuerit, proderit ei pactum ad exceptionem doli, per l. 25. §. 9. l. 26. de pact.

Opp. 2. l. 25. pr. b. ubi Paulus ait: *idem in duobus reis promittendi & duobus argentariis sociis*. Resp. Sensus est: *idem quod in duobus reis promittendi*, sc. altero principali, altero fidejussore (vid. l. 23. & 24. præced.) obtinet, etiam in duobus argentariis sociis: ut quemadmodum pactum rei principalis prodest fidejussori: Sic unius ex

argentariis pactum proficit alteri. Utroque enim casu eadem subest ratio: Rei principalis interest, ne à fideiussore mandati iudicio conveniatur: alteri argentariorum, ne ab altero actione pro socio.

Allegati porro in hac thesi inter obstantes sunt *d. l. 34. §. fin. d. solut. l. 3. §. 3. de liber. legat.* Verum hi textus expresse nostram firmant sententiam.

Qvæ. III. An pactum unius correi debendi alteri noceat?

Neg. per *l. 39. de negot. gest. l. 32. §. 4. de usur.*

Opp. *l. pen. de duob. reis &c.* Responsio est in *Ex. 47. tb. 30. vers. factum.*

Qvæ. IV. An pactum unius ex correis credendi sociis noceat alteri?

Neg. per *l. 27. pr. in fin. junct. §. 4. de pact.*

Opp. (1) *l. 2. de duob. reis.* Resp. ibi solutum est totum debitum per acceptilationem.

Opp. (2) *l. 3. de novation.* Resp. ibi novus debitor nocendi animo acceptus est.

Opp. (3) *l. 28. de iurejur.* Resp. Jusjurandum fuit delatum, quod itidem vice solutionis est. *l. 27. §. pen. eod.*

Opp. (4) *l. 34. de recept. qui arbitr.* Resp. Paulus ibi non dicit pactum unius socii nocere alteri, qui pactus non est, seu non compromisit: sed hoc tantum, quod, hoc socio, qui non compromisit, adversus pactum alterius quid faciente, poenæ exactio detur contra alterum, qui ipse contra pacta non venit. Nempe ideo, quia licet alter ille contra pactum petat, vi tamen ipsa etiam is petere

tere censetur, qui non petiturum se promisit: Cum partem ejus, quod socius exegerit, caperet propter societatem *l. 5. si quis caution. sist.* Agitur igitur *d. l. 34. de commissione poenæ*, quando sc. ipse ille, qui compromisit, etiam ex alterius facto per consequentiam in poenam incidat, non verò de obligando altero, unde etiam explicari potest *d. l. 5. pr. si quis caution. sist.*

THES. LIV.

Qvæ. *An transactio sit ipsa conventio?*

Neg. Sed actus quidam est, qui per conventionem peragitur per *l. 1. 2. 3. C. de transact.*

Opp. (1.) *l. 1. §. 3. verb. transigendi de pact.* Resp. Conventio utique aliqua fit transigendi causa, attamen ipsa transactio non est conventio. Aliud enim est modus per quem transigitur, aliud ipsa transactio.

Opp (2.) *l. 2. l. 15. b. t. l. 21. C. de pact.* Eadem est responsio.

THES. LV.

Qvæ. *An Syndici civitatum de rebus civitatis transigere possint?*

Affirm. per *l. 12. C. b. t. & l. 14. de pact.*

Opp. *l. 34. §. 1. junct. l. 2. de jurejur.* Resp. magis periculosum est deferre Juramentum adversario, qui ita iudex in sua causa constituitur per *l. 2. quar. rer. act. non det.* adeoque hoc Syndico non permittitur, qui verò transigit nihil committit adversario, sed potest exactissime transigendo attendere, an ita dubia sit causa, ut expediat civitati transigere potius quam incertum litis eventum expectare. Juramentum verò non dicitur vera species

transactiōis, sed similitudo solum seu affinitas cum transactiōe denotatur.

Opp. (2.) *l. 5. C. de usur.* Resp. non dicitur ibi, quod defensores civitatum habuerint singulare mandatum, sed ex ipso facto ipsorum exceptio pacti obstat civitatibus.

Qvæ. II. *An Tutores in causis pupillorum transigere queant? Aff.*

Quam quæstionem cum nuper in Lectionibus publicis latè explicavimus, non repetemus.

THES. LVI.

Qværitur: *An etiam de re decisa possit transigi?*

Neg. per *l. 7. pr. l. 11. b. t. l. 32. C. cod.*

Opp. (1.) *l. 31. C. b. t.* Resp. Non intelligitur ibi certitudo causæ litis, sed certitudo objecti de re certa, id est de re certa transactum est, non de universitate, velut hereditate.

Opp. (2.) *l. 32. C. de transact. vers. si non &c.* Resp. illa verba agunt de remissione gratuita, non de transactiōe.

THES. LVII.

Qvæ. I. *An dispositioni legis 6. renunciari possit in transactiōe?*

Negatur, quia hæc renunciatio esset contra singularem prohibitionem legis faventis ultimis voluntatibus.

Opp. 1. Quod possit aliàs fieri renunciatio Juris nostri. *l. pen. C. de pact.* Resp. Quod merè nostri Juris est, id potest tolli per renunciationem, sed in hac re simul vertitur favor testatoris quem non solum æquum est, sed & publi-

publicè expedit juvari. *l. 5. testament. quemadm. aperiant.*

Opp. 2. Quod solum videatur agi de commodo transigentium, Resp. sufficit, quod lex non aliter velit ratam esset transactionem de relictis in testamento, nisi forma hæc exactè observetur. Conf. *l. 1. in fin. d. V. O.*

Qvæ. II. *An hæc lex 6. etiam valeat in Codicillis, & testamento nuncupativo?*

Affirm. per eandem rationem.

Opp. (1.) Quod textus solum loquatur de testamento, testamenti autem nomine Codicillus non venit. *l. 7. C. de codicill.* Resp. Sunt quidem suâ natura diversæ species: attamen ubi solum favor ultimæ voluntatis attenditur, id, quod de testamentis est dispositum, etiam ad Codicillos benigne extenditur. *l. 16. de Jure Codicillor. l. 1. §. 2. de tab. ex hâb.*

Opp. (2.) Quod in testamento nuncupativo non possint inspicere Tabulæ ac verba. Responsio habetur in *Th. vers. Eandem.*

Qvæ. III. *An pactio gratuita admittatur non inspectis verbis testamenti?*

Affirm. Quia textus loquitur de transactionibus.

Opp. 1. *l. 3. §. 1. l. 9. §. ult. b. t. l. 35. de pactis.* Resp. Omnibus illis locis aperte agitur de transactione litis decidendæ causa facta.

Opp. 2. Quod eadem ratio videatur in pacto gratuito esse, Resp. Hæc ratio differentiæ subest, quod qui gratis remittit, quasi repudiet relictum in testamento, qui vero transigit, velit utique aliquid accipere ex testamento.
E. per-

E. hoc casu qui ex testamento aliquid percepturus est, necesse est verba testamenti observet, & inspiciat.

TH. LIX. *in fin.*

An gratis de alimentis absque autoritate Prætoris pacisci liceat?

Affirm. *arg. l. 8. pr. b. t.* quippe quæ lex specialiter de transactione agit.

Opp. 1. quod eadem ratio sit in simplici pacto, ac in transactione. Resp. utique intercedit differentiæ ratio, qui enim transigit, de re litigiosa transigit, in qua decipi potest, *l. 8. §. 6. in fin. §. 20. b. t.* qui verò ultro donandi animo remittit, non potest dici deceptus.

Opp. 2. quod ne fundus quidem propter alimenta oppigneratus inconsulto Prætoris liberari possit, *l. 8. §. 25. b. t.* Resp. ille, qui alimentis relictis fruiturus est, nihil sine Prætoris facere potest, quò eorum conditio deterior fiat: aliud verò est in donante & remittente alimenta sibi debita.

Opp. 3. *l. 8. §. 17. b. t.* Resp. agitur ibi non de remittente alimenta, sed de negligentia Prætoris citra causæ cognitionem transigi permittentis. Vel breviter: Prætor vel per negligentiam vel gratiam non potest donare s. remittere alimenta relictæ: at legatario licet.

TH. LIX. *verb. Etiam dissolutionem.*

Qvæ. An si de contrahendo matrimonio tractetur, valeat transactio licet dissolutio contingat?

Affirm. quia matrimonium nondum est initum, adeoque reverà non dissolvitur per huiusmodi transactionem.

Opp.

Opp. quod nunquam toleretur transactio quæ facit dissolutionem conjugii. *c. fin. de transactionib.* Resp. matrimonium ritè initum non potest solvi per transactionem. *d. c. ult.* At si de adhuc contrahendo matrimonio agatur, accidere potest, ut à tractatibus transigendo recedatur.

TH. LX.

Qvæ. 1. *An de privato delicto, quando criminaliter agitur, transactio sit licita?*

Negatur (1.) Quia nulla intercedit differentia inter delicta privata criminaliter intentata s. inter accusationem ex delictis privatis criminaliter intentatam & accusationem ex publico delicto, quod sanguinis poenam non ingerit, nam sola ea transactio eximitur, quæ caput & sanguis redimitur. add. *tb. 61. & 62.*

(2.) Quia *l. 18. C. b. t.* videtur in genere loqui de delictis sanguinis poenam non ingerentibus: quia poena ad fiscum pertinet, quæ de re privatis non licet transigere.

Opp. *l. 18. C. b. t.* quæ criminum solum facit mentionem. Resp. Vel vox *criminum* generaliter sumitur ibi: vel, uti dictum, inter delicta privata, ob quæ criminaliter agitur & crimina, quantum huc spectat, nulla est differentia, in utroque enim delicto criminalis hoc casu est actio, de cujus remissione in transactione agitur.

Qvæ. II. *Annon potius dicendum sit, post litem demum contestatam transigentem pro iudicato & confesso haberi?*

Neg. per *l. 4. §. ult. l. 5. l. 6. §. 3. de his qui not. infam.*

Opp. quod aliàs confessio ante litem contestationem
 O
 tanti

tanti momenti non sit. *l. 26. §. 2. verb. Et ideo &c. de noxal. act.* Resp. sufficit quod in hac materia lex infamiam irroget confitenti ante litem contestatam delictum.

Qvæ. III. *An gratis paciscens de delicto privato notetur infamia?*

Neg. per *l. 6. §. 3. 4. de his qui not. infam.*

Opp. quod etiam paciscens confiteri videatur & censeatur. Resp. imò alia est ratio transigentis, qui aliquid præstat ut liberetur ab actione, hic enim utiq; agnoscere videtur debitum ex delicto, alias nihil præstaret: alia est ratio ejus, cui actio gratis remittitur: Hic enim nihil præstat vel facit, ex quo confessio possit elici, vel saltem non ita directò agnoscat delictum, uti ille qui transigit.

THESES. LXI.

Qvæ. I. *An transigens accusator sive ob pecuniam desistens ab accusando incidat in crimen concussionis?*

Neg. per *l. 1. §. 3. de calumniat.*

Opp. *l. 2. de concussion.* Resp. aliud est, transigere de accusatione, quam non fraudulento animo institueret sibi quis omninò proposuerat, aliud verò est, minori saltem accusationem injustè & concutiendi animo & sic metu extorquere illicitè pecuniam, de quo posteriori casu est lex opposita.

Opp. (2.) quod nemini liceat desistere ab accusatione sine criminis abolitione impetratâ. *l. 1. §. 7. ad Scf. Turpill.* Resp. istiusmodi textus referendi sunt ad casus illos, quibus

bus non licet transigere de criminibus. In nostra verò
l. 18. C. b. t. speciale quid disponitur de criminibus capi-
 talibus. vid. *Ex. 49. tb. 32.*

Qvæ. II. *An de adulterio gratis liceat pacisci?*

Affirm. per *l. 29. §. 2. ad L. Jul. de adult.*

Opp. (1.) *l. 29. pr. tit. eod.* Resp. textus de eo accipi-
 endus est, qui dimittit deprehensum in ipsa turpitudine,
 quod lex specialiter videtur prohibere.

Opp. (2.) *l. 10. C. eod.* Resp. Loquitur textus de pa-
 cto non gratuito.

Qvæ. III. *An, transactione initâ cum unô accusa-
 tore, alius adhuc possit nihilominus accusare,
 & etiam hodiè magistratus ex officio puni-
 re non obstante ista transactione?*

Affirm. per *l. 5. §. ult. ad L. Jul. de vi publica.*

Opp. (1.) quod per sententiam tollatur crimen *l. 7. §. 2. de accusationib. l. 75. §. 5. de transact.* E. etiam trans-
 actione. *l. 20. C. b. t.* Resp. (1.) Comparantur sententia &
 transactio solum, quod neutra temerè rescindi possit. (2.)
 tollitur solum transactione crimen respectu accusatoris
 transigentis, non aliud.

Opp. 2. Abolitione tollitur crimen. *l. 1. C. de abolit.*
 E. etiam transactione Resp. (1.) neg. conseq. (2.) abple-
 tur respectu accusatoris transigentis.

THESES. LXII.

Qvæ. *An de crimine falsi transigere liceat, & vel, an
 in h. l. 18. in pr. regula crimen falsi sit exce-
 ptum per verb. citra?*

Q 2

Neg.

Neg. (1.) per *l. ult. de praevarication.* ubi dicitur, quod in omnibus causis praeterquam in sanguine, qui delatorem corripit, ex S.cto pro victo habeatur.

(2.) Quod nulla ratio possit afferri quæ sit idonea, cur falsi crimen sit excipiendum.

(3.) Quod vox *citra* frequentius significet *sine*, tum apud hosce ipsos Imperatores, qui hujus *l. 18.* sunt Autores, nimirum in *l. 6. C. si cert. petat. l. 19. C. de procurat. l. 24. C. de rei vindic. l. 15. C. de Jure dot.* tum apud alios Imperatores ac J. Ctos veteres sc. in *l. 3. §. 6. C. de usur. l. 28. C. si aliena res pignori detur, l. 7. C. quæ sententia rescindi non possunt. l. 1. C. de Jure fisci. l. 1. §. 7. de pignorib. l. 7. de serv. exportand. l. 6. C. de curator. furios. l. 31. pro socio. l. ult. de in diem addict. l. fin. de publ. Judic. l. 30. §. 4. de acquir. vel amitt. hered. l. 1. §. 1. de feriis. l. 8. §. 17. b. t.*

Opp. (1.) *l. 7. ad L. Cornel. de fals.* Resp. (1.) Non de falso ibi transactum, sed de instrumento dubiæ fidei; differunt enim suspectum & falsum. (2.) Non de crimine, sed de re pecuniaria fuit transactum, seu de damno, quod quis propter falsum Instrumentum passus fuisset, *add. l. 6. pen. eod.*

Nec obst. quod dicitur in *d. l. 7.* actionem non posse instaurari; vel enim per verbum *accusare* notatur civilis actio, vel potius sensus est, quod non amplius possit falsi accusare instrumenta, quibus semel acquievit.

Opp. (2.) *l. pen. C. de transact.* Resp. itidem non de crimine falsi est transactum, sed de re ex falsis Instrumentis probata initur transactio.

Opp. (3.) *l. 3. C. de his quibus ut indignis.* Resp. non
ibi

ibi transactum fuit de falso Testamento, sed cum transactum fuit nulla apparuit testamenti falsitas.

Opp (4.) quod in libris βασιλικῶν vox *citra* vertatur græcè per vocem *χορὶς*, quæ notat exceptionem. Resp. licet Græci, inprimis Auctor βασιλικῶν Justiniani seculo propiores fuerint, indeque verisimile sit, eos sensum quoque novarum constitutionum quæ in Cod. Justiniani relatæ sunt, rectius affectos esse: & videantur illi rectas interpretationes ac sententias legum inde usque à tempore Justiniani per manus quasi traditas retinuisse professione Juris nunquam apud eos interrupta; attamen negari non potest, (uti in alia quæst. Rittershusius scribit *ad l. 23. de R. J.*) Græcos interdum per errorem falsas sententias pro veris amplexos esse. Cum ergo ista Græcorum versio & opinio rationi & textibus aliis repugnet, meritò repudiatur.

Opp (5.) Quod crimen falsi aliquando sit capitale, adeoque de eo possit transigi. Resp. tunc licet transigere, non quod crimen falsi sit exceptum ab hac regula secunda, sed quod exemplum sit primæ regulæ.

Denique (6.) Oppon. Quod nullibi dicatur transigendo de delictis crimen falsi committi. Resp. non dicitur quod crimen falsi formaliter ita dictum committatur, sed quod desistens ab accusando in illam falsi accusationem incidat, quæ in specie S.cto Turpill. vindicatur.

THES. LXVI.

Quæritur: Quando pœnalis stipulatio & transactio concurrunt, an simul quis possit transactioni stare & pœnam petere? Vel: Quando pœnalis

lis stipulatio adjecta est transactioni, an possit violata transactione simul quis poenam petere & transactionis commodo frui.

Neg. per l. 37. l. 40. C. b. t. juncta l. 10. §. 1. de pact. l. 4. §. 7. de except. dol. mal. l. 17. C. b. t.

Opp. 1. l. 16. b. t. l. 17. C. cod. Resp. illis textibus singulariter & expresse convenerat, ut rata manente transactione etiam praestetur poena.

Opp. 2. l. 123 §. fin. de V. O. Resp. (1.) non potest inde satis clare probari, quod & poena simul debeatur. (2.) posito, quod inde appareat, itidem textus de singulari conventionem accipiendus est.

THESES. ult.

Qvæ. An remedio Legis 2. C. de rescind. vendit. possit rescindi transactio?

Quod communiter affirmant Dd.

(1.) Quod lex læsionem ultra diuinium non admittat, ideò nec transactionem ita enormiter iniquam admittet. conf. l. 5. C. de dolo. junct. l. 36. de V. O.

(2.) per text. in l. 65. §. 1. de condict. indeb. vers. *Evidens*, id est, enormis, manifesta.

(3.) Quod transactio sit loco venditionis, cum per eam aestimatio quasi litis fiat. l. 7. §. 1. de publ. in rem act. l. 1. & 3. pro emptor.

Opp. (1.) l. 65. §. 1. de condict. indeb. Resp. quandoquidem hæc lex non admittit transactionem, in qua est evidens calumnia, videtur etiam non admittere evidentissimam

tissimam & enormissimam læsionem. Ibi enim in ipsa re dolus est & calumnia. *l. 36. de V. O.*

Opp. (2.) *l. 19. C. de transact.* Resp. non agit textus de hoc casu, ubi læsio ultra dimidium apparet.

Opp. (3.) *l. 78. §. fin. ad Sc. Trebell.* Respondent (1.) nonnulli: verba ista: *si non transactum esset*, ita esse intelligenda: si non, postquam apparuit læsio, jam super illa lite de læsione mota transactum esset. Quæ tamen responsio non videtur congrua. Alii (2.) dicunt, si quis ista verba velit intellecta de transactione super ipsa restitutione hereditatis inita, tunc utique præsupponendum, istam causam fuisse litigiosam v. g. quod controversum fuerit, an testamentum valeret, in quo heres, qui alias ab intestato etiam succederet, rogatus erat hereditatem restituere, tunc enim licet quadruplo amplius fuerit in hereditate, tamen læsio non potest dici tanta ob dubiam & incertam causam. Quid si dicamus (3.) singulare quid esse in fideicommissis seu pactis & transactionibus inter heredem fiduciarium & fideicommissarium initis. Cum enim juxta Sc. Trebell. (*de quo isto tit. agitur*) heres directus, qui suâ voluntate hereditatem adierat, sive retinuerat quartam partem sive retinere noluerat, ipse universa onera hereditaria sustinebat §. 6. *I. d. fideic. hered.* ideò fideicommissarii intererat, ut fiduciarius ita adiret hereditatem: Quando igitur lis de ipsa quantitate rerum hereditariarum transactione hōc modo specialiter sopita est, meritò hujusmodi transactio, etsi postea repertis instrumentis hereditariis apparuit, quadruplo amplius in hereditate fuisse, servanda est. Unde, secundum hanc expositionem, exceptio à nostra, quam defendimus, regula in isto opposito textu continetur. Opp.

Opp. 4. *l. 23. C. b. t. cap. 1. x. de transact.* Resp. itidem textus generaliter loquuntur, hic verò casus est specialis de enormissima læsione.

Opp. 5. textus in *l. 2. C. de rescindend. vendit.* loquitur solum de emt. vend. quæ est contractus bonæ fidei & continet Jus exorbitans quod ad alios casus non potest referri, cum primis transactionem, quæ est stricti Juris. Resp. ratio humanitatis s. æquitatis, quam respicit illa *l. 2. ne sc. quis enormiter lædatur*, & alter cum tanta jactura alterius locupletior fiat, locum etiam habet in transactione & in Contractibus quoque stricti Juris nimia Læsis non toleratur. *l. 26. de V. O. l. 99. eod. add. Ex. 23. lb. 94.*

Opp. 6. Quod rescripto non possit resuscitari transactio. *l. 16. C. de transact.* E. nec rescripto dicta lex. Resp. aliud est rescripto post transactionem impetrato cum injuria adversarii lites resuscitari de quo est *l. oppos.* Aliud est ex rescripto s. lege, quæ jam habetur in Corpore Juris, legitimè transactionem rescindere.

Denique 7. Opp. Quod in re dubiâ & litigiosa non possit constare de læsione enormi. Resp. Quando nequit æstimari læsis, locum etiam non habet remedium; præterea causa in qualitate suâ dubia potest quodammodò præter propter æstimari, & sub eo respectu de læsione enormi constare.

EXERCITATIONE SEPTIMA

THES. IIX.

An Advocatus possit dolo contra dolum uti?

Neg. arg. *l. 14. §. 1. de Judiciis.*

Opp.

Opp. (1.) l. 10. § 2. de compensat. l. 36. de dolo. Resp. non dicitur ibi, delictis esse obviandum delictis. Sed si forsan utrinque admitta fuerint delicta, tunc quod utrinque ex actione civili debetur, compensatur: non autem inde sequitur, delicto si quis lædatur, aliud, quo id pensetur, esse committendum.

Opp. (2.) l. 77. § 31. de leg. 2. Resp. facto in se licito & dolo bono fraus alterius est exclusa. add. l. 6. § 8. si quis omiss. caus. testam. fecerit.

THES. IX.

Quæritur. An Advocatus teneatur ob levissimam culpam, sive ad eam diligentiam, quam diligentissimus quisque adhiberet?

Neg. per l. 14. § 1. C. d. judic. verb. *omni quidem virtute sua omni que ope.*

Opp. l. 2. quod quisque Juris &c. & l. 132. de R. J. Resp. peritia utique & prudentia exigitur in Advocato, sed inde non sequitur. E. etiam exactissima. Ita sc. res se habet, posita communi sententia, quod in negotiis civilibus differentia sit inter levem & levissimam culpam, quæ de re Exerc. 19. tb. 41. nostra sententia exponetur.

THES. XI.

Quæritur: 1. An liceat Advocato pacisci cum Clienti, non solum de certo salario, sive vincat sive non, sed insuper etiam de certo aliquo palmario ultra illud salarium, si vicerit?

Quod, si strictis verbis legum velimus inhærere, ne-

gandum videtur, per *l. 7. Mand. l. 6. §. 2. C. b. t.* Quam sententiam etiam probavit Augustin. Barbosa & plures alleg. in *d. l. 6. Dn. Brunnemann. in l. 5. & 6. C. b. t.* Hillig. *ad Doxell. l. 18. c. 8. lit. CCC.* Communis vero sententia affirmat, quia sc. solum prohibitum sit pactum de quota litis vel de habendo partem rei, de qua litigatum. Salycetus in *L. in litem. C. de Procur.* Camill. Borch. *decis. 65.* Gail. 2. *observ. 54.* Berlich. *part. 1. Concl. 9. n. 76. & 77.* Dn. Carpz. *lib. 3. Respons. Elector. 1. num. 14. & 16.* Jacob. Burit. *Tract. de offic. Advoc. c. ult.*

Responderi verò solet *d. l. 7.* quod loquatur de majori pecunia, qua lis quasi redimitur, non de modico Palmario.

Ad *d. l. 6. §. 2. C. b. t.* resp. plerique, quod restringenda sit ad pactum de quota litis, quod prohibitum propter metum concussionis. Vid. Jac. Gothofred. in *Codic. Theod. l. 2. Tit. 10. l. 1.* Add. *Exerc. VI. tb. 44. vers. Huc pertinet.* Præterea non incommode istum textum Burius *d. l.* accipit de pacto, quod post litem jam ceptam init cum Advocato Cliens. Tunc enim major subest metus concussionis, quippe nihil non promittet cliens, ne deficiat Advocatus.

Qvæ. II. *An Advocatus, id, quod promissum est in casu victoria, possit exigere, si cliens transigeret, & eventum litis non expectaret?*

Diversimodè sentiunt Interpretes? Equissima videtur sententia, quod regulariter possit exigere, quia per ipsum non stetit, quo minus victoriam obtineret, nisi appa-

appareat causa ita dubia, ut victoriam vix obtinere potuerit Advocatus. Conf. Guido Papæ *quest. 10. & 102.* Vincentius de Franch. *dec. 265.* Dn. Carpz. *d. Resp. 1. n. 17.*

Qvæ. III. *An, si post mortem Advocati lis feliciter finiatur, promissum palmarium heredes petere possint? Neg.*

Cum enim palmarium ejusmodi in casum obtentæ victoriæ promissum, eam verò Advocatus non obtinuit, heredes ejus palmarium exigere non poterunt. vid. Dn. Carpz. *lib. 3. resp. 1.*

Opp. Quod integrum annum salarium heredibus debeatur, licet, operâ vel nullâ vel haud perfectè præstittâ, ante lapsum anni mortuus fuerit Advocatus. *arg. l. 38. §. 1. loc. l. 1. §. 13. d. extr. cogn. Carpz. d. lib. 3. respons. 3 Resp.* Alia est ratio annui salarii, quippe quod non restrictum, s. sub conditione victoriæ obtinendæ promissum.

Qvæ. IV. *An advocatus in propriâ causâ ab adversario, condemnato in expensas, exigere possit salarium? Neg.*

Nihil enim expendit ratione salarii: si verò hanc causam agendo, aliam agere impeditus fuerit, hoc cessans salarium petere poterit.

THESES. XVI.

Qvæ. *An infamia rectè dividatur in infamiam facti & juris?*

Affirm. per *l. 13. C. b. t. per l. 2. de obsequiis parent. & patron. prest. l. 10. & 22. de his qui not. infam. l. 24. C. de in-off.*

off. testam. l. 4. C. de spectac. junct. l. 4. b. t. ex quibus textibus apparet, alia facta ipsum Jus & Legem expressè infamia notare, aliis verò censuram hominum infamiam inferre.

Opp. 1. Quod existimationis læsio non ab hominum opinione, sed ex legibus & moribus dependeat. *l. 1. § 5. de extraord. cognit.* Resp. neg. conseq. nam etiam illa existimatio, quæ amittitur vitæ & factorum turpitudine, legibus & moribus notatur, non tamen expressè, ut in infamiâ Juris, sed mediante cujuslibet honesti viri judicio. Nec intelligitur quælibet opinio hominum, à quâ existimatio dependeat, sed virorum cordatorum.

Oppon. 2. Quod infamia separari soleat ab illis, ob quæ fama apud honestiores gravatur. *l. 10. §. 23. de in jus vocand. l. 27. C. de inoff. testam.* Resp. tunc infamia *κατὰ φύσιν* sumitur pro infamia Juris.

THES. XIX.

Qvæ. I. *An, qui propositum habuit artem ludicram quæstus causa exercendi, nec tamen exercuit, notetur infamiâ? Neg. l. 3. b. t.*

Oppon. *l. 1. §. 6. d. postul.* Resp. Dist. inter eum, qui operas locavit ut *prodiret in scenam artis ludicrae causâ*, & eum, qui operas locavit, ut *cum bestiis depugnaret*. Ille si non prodit, haud notatur. *b. l. 3.* Hic, licet non pugnaverit, turpitudine notatur, *d. l. 1. §. 6.* quia vitam & sanguinem promercalem habuit. Add. Petr. Fab. *lib. 1. serm. 12.*

Qvæ. II. *An etiam lata culpa equiparetur dolo in irroganda infamiâ?*

Neg.

Neg. (1.) *arg. l. 6. §. fin. b. t.* ubi perfidia requiritur in Contractibus, ut irrogetur infamia.

(2.) *arg. l. 3. §. fin. b. t. l. 4. de suspect. tut.* ubi expresse dicitur quod ob latam culpam quis non fiat infamis si-
ve integra existimatione à tutela abeat.

(3.) Per rationem, quod lata culpa & dolus sint essentialiter distincta, & licet in contractibus quoad damni præstationem comparentur vid. *Ex. 19. tb. 21.* quoad irrogationem tamen infamiæ in legibus non comparantur. *Ex. cit. tb. 22. n. 3.*

Opp. (1.) *l. 11. §. b. t.* Responsio est in *d. tb. 22. n. 3. vers. neque verò.*

Opp. (2.) Argumentum *l. 21. C. mandati*, quod ita formari potest: Quicumque condemnatur mandati, fit infamis. Ob latam culpam quis condemnatur mandati. E. Resp. ad maiorem limitando: Quicumque condemnatur mandati ob perfidiam fit infamis. Et sic negamus minorem. *Arg. d. l. 6. §. 4. d. t.*

THES. XIX.

Qvæ. *An cessio bonorum infamiam irroget?*

Neg. per *l. 11. C. ex quibus caus. infam. irrog. l. ult. C. qui bon. ced. poss.* vid. *Ex. 44. tb. 25.*

Opp. Nov. 135. Resp. Justiniani mens est, quod quodammodo fugillet pudorem hæc cessio, *d. Ex. 44. tb. 30. h. e.* non satis decorum videatur bonis cedere.

THES. XXIII.

Qvæ. *An, si pœna, quæ infamiam operatur, temporalis fuerit, infamia etiam elapso tempore cesset?* D. vid. ipsa *th. add. l. 10. §. 2. de pœn.*

THES. XXV.

QVÆR. *An rectè distinguatur procurator in procuratore rem cum liberâ & sine liberâ?*

Affirm. per text. in tb. cit.

Dissent. opp. (1.) Quod par omnium procuratorum generalis sit potestas, & quod alienatio omnibus concessa sit, & tunc locum habeat, si res exigat *l. 28. de procurat.* Vel si speciali clausula in Mandato sit concessa, quo referunt *l. 60. §. fin. Mandati.* Resp. ex adduct. LL. in th. apparet, quod diversa sit procuratorum potestas, ipsa enim mandati formula est diversa, uti patet ex *l. 60.* & alienandi potestas non semper ex objecti natura, sed è liberrima concessa potestate dependet.

Opp. (2.) Quod servi & filiifamil. eandem habeant potestatem s. simpliciter administratio peculii sit concessa, s. libera. *l. 13. in fin. princ. de condiçt. indeb. l. pen. §. 3. de divers. & tempor. præscriptionib. l. 48. §. ult. de peculio. l. ult. de novationib. l. 18. §. ult. l. 19. de pignor. act. l. 41. §. 1. de rei vindic. l. 28. §. ult. de pact. l. 8. §. 5. quibus mod. patr. potest. l. 10. C. qui cum eo qui in alien.* Resp. utique ex his ipsis textibus, si rectè attendas, & ex *l. 7. pr. verb. ne quidem si liberam &c. de donation.* apparet, quod differentia intercedat.

Opp. (3.) Quod neque cum libera neque sine libera constitutus procurator possit donare rem. It. non pignus aut aliud Jus remittere, in causa non dubia non transigere. *l. 7. §. 1. quibus mod. patr. potest. l. 7. de donat. l. 35. pr. de jurejurand.* Resp. id inde est, quod etiam procurator cum

cum libera debeat Domini utilitatem respicere, istæ autem alienationes & remissiones non expediunt domino, uterque igitur ageret contra officium boni & frugi procuratoris.

THES. XXVII.

Qvæ. *An possit Dominus gesta à falso procuratore per subsequentem ratihabitionem sententiâ jam latâ approbare?*

Distingv. Aut sententia pro procuratore & ita etiam pro Domino est lata, aut contra istum. Priori casu non potuerunt confirmari acta, at benè posteriori casu, tum propter *alleg. text.* tum etiam propter hanc rationem, quod priori casu adversa pars jam quæsitam habeat exceptionem nullitatis, quod nimirum omnia sint gesta nulliter à procuratore falso, quæ illi non potest eripi per Domini Ratihabitionem: at posteriori casu, si velit Dominus sententiam contra se latam approbare, nihil interest adversæ parti.

Opp. (1.) *l. 56. de Judiciis.* Resp. alii, quod intelligi possit textus de casu, ubi agitur de præjudicio actoris, qui juri suo renunciando falsa gesta approbare potest; Alii respondent, quod lex loquatur de ratihabitione accedente ante sententiam latam.

Opp. (2.) *l. 16. §. 1. de pignor.* Quod ratihabitione firmet præcedentia. Resp. regula illa non procedit in præjudicium alterius & Jus alteri quæsitum non potest per ratihabitionem auferri, sed ratum habens sibi solum præjudicat.

THES.

QVÆR. *An à vero quoque procuratore cautio exigatur?* Neg. l. 1. C. b. t. l. 39. §. 1. D. cod.

Opp. l. 5. §. 8. de operis nov. nunc. vers. et si verus procur. Resp. Gloss. quod licet verus fuerit procurator, tamen de mandato non satis constiterit Judici aut adversæ parti v. g. si aliquis defectus fuerit in probando mandato frve literis, quibus procuratorem se constitutum esse quis asserit. Alii respondent, quod mandatum fuerit generale, cum in novi operis nunciatione exigatur speciale. Add. l. b. f. 34.

THES. XXX.

QVÆR. *An minor rectè constituatur procurator ad litem?*

Affirm. per §. 5. qui est ex quib. caus. manum. junct. l. 23. de minor.

Opp. (1.) l. 51. de procurator. Responsio patet ex th. vers. licet. nimirum procurator esse potest, quia habet mandatum à Domino, qui omnia ejus gesta probare debet, Defensor autè esse non potest, quia hic sine mandato intervenit, adeoque si succumbat, & Dominus ratum non habeat, minor verò defensor sc. iste restitutionem in integrum obtineat, judicium sit elusorium, adeoque meritò pars adversa contra minorem defensorem excipit.

Opp. (2.) l. 23. vers. sed si eventu. de minorib. quod sc. etiam minor procurator possit restitui in integrum, si Dominus non fuerit solvendo. Resp. hic casus est planè specialis, ob quem in genere potest negari, minorem non posse procuratorem esse.

Opp.

Opp. (3.) *pr. Inst. de Curat. §. 13. Inst. de excus. tut.* quod sc. non rectè præsint alienis negotiis, qui suis præsint non potest. Resp. imputet sibi Dominus, quod talem procuratorem constituerit. *d. l. 23. in fin. de minor.*

Opp. (4.) quod minor non habeat personam standi in Judicio. *l. fin. C. qui legitim. person. stand. &c.* Resp. in propriis causis non admittuntur in favorem ipsorum, cum facilè lædi possint. In alienis verò curandis si labantur, imputet sibi ipse Dominus, uti jam dictum.

TH XXXII.

Qvæ. *An à parte accusatoris admittatur procurator in causis criminalibus, ubi pœna relegatione minor, aut pecuniaria obtinet?*

Neg. arg. *l. 9. §. 5. de publican. junct. l. 5. l. pen. §. 1. de popular. actionibus.*

Opp. (1.) *l. 1. an per alium caus. appell. red. vers. usque ad relegationem &c.* Resp. Versus iste loquitur de reo, quod non possit ab ipso causa agi s. tractari per procuratorem, quando pœna est ad minimum relegatio. Ast in *versic. Idque &c. fin.* agitur demum de accusatore & hætenus solum comparatio fit, quod ibi reus appellans per procuratorem non possit causam tractare iis casibus, quibus nec in prima Instantia poterat, ita nec accusator, si appellaverit, possit causam tractare per procuratorem, nisi iis casibus, quibus etiam apud priorem Judicem poterat: non autem posse in criminalibus per procuratorem agi, sed solum in casibus civilibus *extb.* constat.

Opp. 2. *l. 28. de Appell.* Resp. textus loquitur de reo, de quo dicitur *in tb. seq.*

Q

THES.

Qvæ. 1. An Procurator in Criminalibus à parte rei admittatur?

Neg. per l. pen. §. 1. de publ. Jud. l. 1. an per aliam caus. appellat. ubi relegatio inclusivè accipienda l. 1. §. ult. de injur. junct. l. ult. C. de injur. l. 11. §. 2. ad L. Jul. de adult.

Textus, qui opponi solent, limitationes continent, uti monetur in ipsa thesi vers. *que tamen. &c. & vers. Imò &c.*

Præterea obstat d. l. 18. de Appellat. Resp. itidem singulare est, quod Dominus Appellationis causas pro servo possit allegare propter singulare interesse, ne servum amittat. Conf. l. 11. de publ. Jud.

Qvæ. 2. De patre peculiariter: An hic admittatur ad defendendum filium in causis criminalibus?

Neg. quia nullibi excipitur pater; & licet aliquando commiserationis gratia ad causas innocentiae allegandas admittatur, tamen ipse causam non potest suscipere, & v. g. litem contestari, sicut aliàs officium Procuratoris est.

Opp. d. l. 18. de appell. Resp. (1.) singulare est in servo, uti jam dictum. (2.) Itidem ibi dicitur, quod causas appellationis pro suo interesse possit allegare dominus, non judicium ipse nomine servi suscipere instar procuratoris.

Qvæ. 1. An contumacia & culpa procuratoris Domino principali noceat?

Affirm. per l. 10. in fin. C. de procurator.

Opp. l. 1. §. 2. *Si quis Jus dicenti non obtemp.* Resp. Culpa procuratoris nocet principali quoad Processum & Litem, v. g. quod causam per silentium amittat, ut alias ob culpam procuratoris sententia lata Domino præjudicet; non verò quoad poenam singularem infligendam ob contumaciam, de qua re agit textus oppos.

Qvæ. 2. *An si Dominus latus fuerit per procuratorem, & fortè procurator non sit solvendo, possit Dominus uti beneficio restitutionis in integrum?*

Neg. (1.) per l. 10. C. h. t. ubi simpliciter dicitur, quod non possit rescindi sententia, licet ex negligentia procuratoris contra Dominum fuerit lata.

(2.) per l. 13. §. ult. C. de Judic. ubi tanquam speciale de minoribus traditur, quod ipsis subveniendum contra negligentiam curatorum. E. non obtinebit id in majoribus respectu suorum procuratorum.

(3.) per rationem, quod nulla causa restitutionis in integrum hîc subsit, & quod potius sibi imputare debeat, quod tam negligentem procuratorem elegerit: Neque verò restitutio habet locum, quando adversarii factum non intervenerit; sicuti hoc casu, quo adversarius nihil dolo commiserit.

Dissentientes opp. (1.) l. 1. §. fin. qn. appelland. sit, & intr. verb. difficile est. & c. Resp. sensus est, quod regulariter non audiatur Dominus. Exceptiones habentur in ipsa thesi.

Opp. (2.) l. 3. §. 1. de eo per quem factum. & c. Resp. datur ibi ob dolum adversarii restitutio.

Opp. (3.) quod causa aliqua restitutionis sit generalis. *l. 1. in fin. ex quib. caus. major. 25. ann. in integr. & c.* Justa autem videtur esse, ut cum Dominus non possit rem salvam habere à procuratore, qui non est solvendo, in pristinum statum restituatur, & denuo litem instituere & istam persequi possit. Resp. illa clausula generalis Prætoris in *d. l. 1.* non nimium est extentenda. add. *Ex. 8. lb. 75. & seqq.* Cum enim lites semel sopitæ, temerè non sint resuscitandæ: ipse etiam Dominus sit in culpa, quod diligentiores procuratorem non constituerit, & per accidens eveniat, quod non sit solvendo procurator, ideò meritò restitutio denegatur.

Qvæ. 3. *An Procurator Actoris etiam teneatur defendere Dominum suum in Judicio, si in eo reconveniat à reo?*

Affirm. per *l. 33. §. 3. 4. 5. l. 25. b. t.*

Opp. *l. 17. C. b. t.* Respondet (1.) Glossa, quod vers. *sed nec defensionem & c.* loquatur de procuratore rei, ut sensus sit, ut, sicuti quis invitatus non debet esse procurator actoris, de quo initio istius legis agitur, ita nec quis invitatus debeat suscipere defensionem rei, cum in ejus arbitrio sit mandatum à reo suscipere, & sufficiat, quod si semel susceperit, fidem impleat: quæ tamen responsio non satis videtur convenire verbis textus, & vers. *cum sufficiat.* Resp. (2.) Quod procurator actoris, qui non aperte suscepit defensionem, non præcisè cogatur defendere mutua actione conventum; Sed, si contingat, ut reus statim initio urgeat, procuratorem istum etiam defensionem suscipere debere, & hic detrectet, denegatur ipsi actio,

actio, & ita salva fide liberabitur. Tenetur enim solum ad susceptam fidem ad agendum datam implendam, non verò ad defendendum. Regerere autem quis posset, quod etiam videatur tacite defensionem recepisse, quod ad agendum passus est se constitui procuratorem, quia, nisi defendat, non possit agere. Resp. hanc tacitam promissionem negamus: Non enim semper conjunctum est cum officio Procuratoris ad agendum constituti, ut defendat, cum non semper conveniatur rursus actor, si verò contingat, ut defensio sit necessaria, & tamen defensionem procurator non suscepit, non potest cogi ad defendendum, adeoque per consequ. se excusare potest ab actione vid. Donell. & socer noster magnus Dn. Hilliger p. m. l. 18. c. 16. l. n.

Qvæ. 4. *An etiam procurator in rem suam teneatur defendere dominum s. cedentem?* Dist. vid. th. vers. unde.

THE S. XXXVII.

Qvæ. 5. *An liberè quis possit procuratorem s. mandatum revocare?*

Affirm. per l. 3. C. mandati. l. 16. b. t.

Opp. 1. l. 64. b. t. de procurat. Resp. (1.) Loquitur textus de defensore, qui sine mandato liti se obtulit & præstitit cautionem judicatum solvi; cum enim intersit actoris, cum defensore potius illo, qui judicatum solvi jam cavet, quam cum ipso Domino experiri. l. 67. b. t. ideò tali casu non nisi causa cognita dominus ipse litem postea suscipere potest. Resp. (2.) Causæ cognitio referri cò potest, ut cognoscatur, an lis contestata sit nec ne, sive

ut cognoscatur, eum ad quem lis pertinet, ipsum velle suscipere. *l. 45. b. t.*

Opp. 2. *l. 52. §. 5. solut. matr.* Resp. planè alius casus ibi tractatur.

THE S. XLIII. *vers. deniq; &c.*

QvæR. 1. *An etiam is, qui eligitur suffragio suo, numerum augeat, & simul majora suffragia constituat?*

Affirm. per *l. 4. b. t.*

Opp. *l. 4. de tutor. & curat. dat. ab his &c.* Resp. planè ibi alia est ratio, ibi unus est qui eligit, qui unus se ipsum eligere nequit, hōc casu plures sunt, quorum suffragium solum adjuvatur electi suffragio, saltim tacito.

QvæR. 2. *An etiam patris suffragium filio profit, & filii patri?*

Affirm. per *l. 5. junct. l. 6. pr. b. t.*

Opp. quod vox patris sit vox filii. *§. 4. Inst. de inutil. stipulationib. l. fin. C. de Impub. & aliis substit.* Resp. id non procedit in causis publicis, quippe in quibus filius-familias pro patrefam. habetur. *l. 77. de Judiciis. add. not. ad Ex. 3. tb. 40. in fin.*

THE S. XLVI.

QvæR. *An, etiam si præsens negotia gerantur, sit negotiorum gestio, an verò mandatum? Item: Si absens quidem sit dominus, sed sciat geri negotium suum?*

Utroque casu nihilominus est negotiorum quasi Contractus. *arg. l. 41. b. t.* ubi ignorantia vel absentia Domini

mini sufficit ad constituendum hunc quasi contractum. (2.) *l. 2. verb. licet ignorantis b. t.* ex quo textu colligi potest, nihil interesse s. sciat s. ignoret Dominus. (3.) quod hæc essentialis s. specifica differentia sit, quod in hoc quasi contractu nullum subsit mandatum, contractus verò mandati per mandatum singulare ineatur. Nullum verò mandatum subest, si quis quidem præsens sit, sed ignoret, sua negotia geri. Similiter si absens sit, licet sciat. E. utroque casu est quasi Contractus.

Opp. (1.) quod ubique fiat mentio absentia. E. præsentis videntur excludi. *l. 1. §. 2. b. t. §. 1. Inst. de oblig. que quasi ex Contractu.* & ubique absentes & ignorantes videantur conjungi. *d. §. 1. Item l. 5. pr. de O. & A. Resp.* Absentium sæpius fit mentio, quia sæpius & frequentius hoc contingit. vid. *ipsa tb.* Similiter etiam sæpius absentes & ignorantes conjunguntur, quia sæpius concurrunt.

Opp. (2.) quod scil. s. absens s. præsens sit, habetur pro consentiente, si non contradixerit. *l. 5. C. de nupt. junct. pr. Inst. eod.* ita etiam sententia & voluntas comparantur: *l. 5. C. de locat. conduct. l. 145. de R. J. add. l. 60. de R. J.* Resp. inducitur quidem consensus, sed non talis, qualis ad contractum mandati requiritur vid. *Ex. 22. tb. 7.* & ipsa etiam negotiorum gestio consistit in consensu inductionis s. præsumto *tb. 48.* Præterea in *l. 145. de R. J.* planè non agitur de consensu aliquo mandantis, sed quod scientes & consentientes creditores non possint dici defraudati à Debitoribus. *l. 6. §. 9. de his que in fraudem Credit.* neque etiam ex *l. 60. de R. J.* contrarium elici potest, quasi sc. contractus mandati ex nuda patientia oriatur, sed
quod

quod loco mandati sit aliquando taciturnitas & patientia, vel etiam insequens rati habitio.

THE S. L.

Qvæ. Ad quam culpam præstandam teneatur negotiorum gestor?

Posita vulgari distinctione culparum ad culpam levissimam obstringi istum dicunt, per fundamenta quinque in th. allegata.

Obst. (1.) *l. 11. l. 32. pr. b. t.* Resp. per vocem *culpa*, levissimam ibi intelligendam esse.

Obst. (2.) *l. 5. §. 2. commod.* Resp. exceptionem esse ab illa regula, quia sc. negotia aliena non nisi exacto officio geruntur, *l. 21. C. mandati*. Vel quod in Contractibus iis, qui consistunt in singulari opera recedatur ab illa regula, & ejusmodi operæ exactissima diligentia veniant expediendæ, uti etiam Exemplum occurrere volunt in Mandato & locatione operarum. *l. 55. §. 7. locat. add. Ex. 22. tb. 10. & Ex. 24. tb. 20.*

Opp. (3.) *l. 17. C. de negot. gest.* Resp. agitur ibi de actione utili negotiorum gestorum, quæ datur contra curatorem minoris, atque in illum non venit alia culpa, quam quæ à procuratore præstanda. Et quidem in *d. l. 17.* agitur de herede Curatoris, qui solum latam culpam perinde ut heres tutoris præstat. *l. 1. l. 4. C. de hered. tut. & curat.*

Opp. (4.) *l. 23. & 13. §. 1. l. 10. de administr. tut. l. 2. C. si tutor. vel curat.* Quod sc. ne curator quidem minoris ulterius quam ad levem culpam teneatur. Resp. Quod curator solum ad levem culpam teneatur, hanc esse rationem,

tionem, quia non spontè sed necessario debet in unum curæ subire, gestor autem spontè subit.

Opp. (5.) l. 3. §. 8. de negot. gest. Responsio habetur in ipsa lb.

Opp. (6.) l. 20. C. b. t. verb. sufficit sicuti &c. Respondetur, non loquuntur hæc verba de gradibus diligentiae adhibendæ, adeoque sensus non est, quasi sufficiat mediocriter quem esse diligentem, sed agunt de objecto, quod geritur, quod sc. in arbitrio sit gestoris, an velit omnium bonorum administrationem suscipere, an verò unius solum negotii, cum sufficiat etiam in unico negotio amico consulere: in hoc verò negotio suscepto unico adhibere debet diligentiam exactissimam.

Porro obst. ejusdem textus verba: sed & levem &c. Resp. 1. levem culpam in isto textu latius sumi pro omni, quæ non est lata, adeoque & levem strictè dictam & levissimam comprehendere. (2.) Negatur consequentia. Levis culpa est præstanda, E. non levissima. Fortè enim Imperator saltem de levi consultus respondit de ista in d. l. 20.

Opp. (7.) §. 1. l. de oblig. quæ ex quasi Contract. nasc. verb. si modò &c. Resp. Quod ibi nihil aliud contineatur, quam descriptio exactissimæ diligentiae, quod sc. ea sit adhibenda, ultra quam alia inter homines non datur, sed, quod ita quis debeat esse diligens, ut non sit alius, qui potuisset diligentius administrare. Conf. §. 2. Inst. quibus mod. re contrab. oblig. l. 1. §. 4. de O. & A. add. Ex. 19. lb. 29.

Quær. II. An gestor debitorem ejus, cujus negotium gerit in judicio, conveniendo illum constituat in morâ?

R

Affirm.

Affirm. Quia hic est interpellationis effectus, praesertim judicialis. Ex. 27. lb. 67. nec interest, utrum ab ipso Creditore fiat, an ab alio ejus nomine.

Opp. (1.) Quod gestor non habeat mandatum, adeoque non possit interpellare. Resp. sufficit, quod hic nomine Domini interpellet, & postea Dominus etiam non improbet factam interpellationem.

Opp. (2.) Quod alteri per alterum non acquiratur obligatio. Responsio est in l. 24. §. 2. de usur. quod hic officio gestoris perinde ut procuratoris facto per consequentiam aliquid aliquando accedat Domino, add. Ex. 20. lb. 4. & censetur ipsius Creditoris factum, arg. l. 3. pr. in fin. quod vi aut clam.

THES. LIV. vers. fin. Ceterum &c.

QVÆR. *An in dubio vitricus animo donandi, an verò repetendi alimenta privignis censeatur suppeditasse?*

Nos dicimus non praesumi donationem; Sed si de ea non constet, repetitionem competere vitrico per l. 15. c. de negot. gest. 2. quod cessat causa praesumptionis, affectus sc. paternus.

Opp. (1.) vitricus est loco parentis Resp. sed non eodem affectu vitricus privignos, quo pater filios suos, prosequitur.

Opp. (2.) Quod in d. l. 15. potius dicatur non posse vitricum recuperare sumtus, nisi probaverit animum repetendi. Resp. solum ibi distinguitur, quò animo irrogaverit, & non dicitur quod praesumptio sit pro animo donandi

mandi & vitricus teneatur alium animum probare. Insistimus ergo regulæ, quod animus donandi non præsumatur.

Opp. (3.) in dubio propter odium secundarum nuptiarum à matre initarum magis favendum videtur privignis. *l. 1. l. 2. § 3. C. de secundis nupt.* Resp. ille favor non potest vergere in præjudicium vitrici.

EXERCITATIONE OCTAVA

THES. III.

Vulgaris est quæstio, *an duo sint Judicia in restitutione in integrum, rescindens sc. & rescissorium?*

NEg. & de distinctis casibus hæc negativa explicatur in hac *th. 3.*

Opp. (1.) *l. 46. § 3. de procurator.* Resp. Casus illius textus hic est: minor instituit Judicium contra absentem, hujus defensionem suscepit Sempronius, postea minor, vel qui lapsus fuerit, in instituenda actione vel aliàs ob lubricam ætatem læsus impetrat restitutionem in integrum, & ita postea denuò agit, quod Judicium, quia post impetratam restitutionem instituitur, dicitur in *d. l. restitutorium*; Quæritur igitur, an Sempronius iste defensor & hoc Judicium teneatur accipere? Quod affirmatur, quia se. defensionem litis hujus semel suscepit. add. *l. 51. § 1. de procurat.* non verò duplex est Judicium, quantum ad restitutionem attinet; Sed eo ipso, dum conceditur actio restitutoria, restitutio etiam est facta.

Opp. (2.) *l. ult. C. ex quibus caus. major. l. 26. § 7 ff.*

eod. l. 18. C. de postlim. revers. l. 35. de O. & A. y. 5. l. de Action. Resp. loca illa non intelligenda sunt quasi duplici iudicio res hæc expediatur, & instituto aliquo Iudicio sententia intercedat, qua Prætor rescindat usucapionem, sed ideò dicitur rescissa usucapione actio dari, quod Prætor concedendo actionem ipsam usucapionem simul rescindat. *l. 1. §. 5. l. 26. §. si feriat: l. 28. §. ult. ex quibus caus. major. & c. l. ult. C. eod. l. 24. C. de rei vindicat.* Ex quibus textibus apparet, rescissionem usucapionis in ipsa dationis actione consistere. add. *ib. 83.*

Opp. (3.) Quod olim singularis causæ cognitio apud Prætorem de concedenda restitutione præcederet, & deinde actio rescissoria coram Iudice pedaneo instituta fuerit. Resp. secundum veterem procedendi modum in omnibus actionibus species sive imago quædam duplicis Iudicii occurrebat, dum apud Prætorem cognoscebatur an & quæ danda esset actio? Et sigillatim nostro casu: an prolata causa restitutionis sit iusta, & an propter eam danda esset actio: postea actio concessa coram Iudice pedaneo proponebatur & iudicium instituebatur, adeoque unum quidem revera erat Iudicium, unus libellus, una litis Contestatio, una probatio, una sententia.

THES. IV.

Qvæ. I. *An restitutio in integrum sit Jurisdictionis, an verò mixti Imperii?*

Nos Jurisdictionis eam esse dicimus, (1.) quia non est remedium aliquod, quod tuenda Jurisdictioni inser-
vit, vid. *Ex. 4. ib. 64.*

(2.) per

(2.) per text. *l. fin. C. ubi & apud quem & c.*

(3.) per *l. 26. ad municipal.* ubi minoribus Magistratibus denegatur, cum sit excellentioris jurisdictionis, quæ solum magistratibus majoribus competit. vid. *d. Ex. tb. 57.*

Opp. *l. 4. de Jdict. l. 26. §. 1. ad municipalem*; Resp. imperium ibi non significat mixtum Imperium, sed Jurisdictionem imperiosam, ut ita loquar, seu excellentiorem, quæ magis in imperando consistit, quam nudo Jure dicendæ. vid. *d. Ex. 4. tb. 65.* Add. eandem *tb. vers. agitatam.*

Qvæ. II. *An in foro contractus restitutio contra contractum ibi initum peti possit?*

Neg. Quia forum contractus fundatur in ea ratione, quod quis in illo loco ubi contraxit, videatur implemen- tum obligationis promississe. add. *Ex. 9. tb. 48.* adeoque non potest ibi de rescindendo contractu agi, vid. text. *l. 2. C. ubi & apud quem & c.*

Opp. (1.) *l. 14. §. 4. C. de non num. pec.* ubi dicitur, quod etiam querela non numeratæ pecuniæ contra syngra- pham in loco contractus possit institui. Resp. agitur ibi de querela non numeratæ pecuniæ, quæ ad ipsam natu- ram contractus jure ordinario pertinet, adeoque meritò etiam in loco contractus de ea agi potest.

Opp. (2.) Qui petit restitutionem in integrum, ar- guit factum adversarii, adeoque per hoc in personam agit, ex eo, quod ibi est factum, & examinatur Contractus, quod commodissime fit in eo loco, ubi contractus initus est, *argum. l. 1. §. 1. C. ubi de ratiocin.* Resp. causa restitutionis est extra Contractum, igitur de ea non debet

cognosci in loco contractus. Alia est ratio in rationibus reddendis, de quibus ipsis ibi agitur, non de rescindendo aliquo gesto ex causa extrinseca.

Eadem TH. *vers. praterea.*

Qvæ. III. *An in foro rei sitæ aliquando peti possit restitutio in integrum?*

Affirm. Quando sc. res ipsa ex Jure in re repetitur vel vindicatur per *l. fin. C. ubi in rem actio.*

Opp. (1.) Quod in genere forum domicilii solum præscribatur, ut ibi petatur restitutio. *l. 2. C. ubi & apud quem.* Resp. forum domicilii est forum generale, cum omnibus aliis concurrens: non autem excludit forum speciale ratione rei sitæ. vid. *Ex. 9. tb. 35. & 52.*

Opp. (2.) Omnis restitutio fit ex facto v. g. quod dolus interveniat, quoties autem ex facto oritur actio, tunc illa est in persona, adeoque non locum habet forum rei sitæ. Resp. non de omni restitutione hoc dici potest: nam v. g. datur actio rescissoria, quæ præ conditione rei sitæ s. objecti etiam realis est. vid. *tb. 83.* Quædam etiam restitutio datur contra possessorem rei. vid. *d. tb. 83. junct. Ex. 9. tb. 51. in fine.*

THES. V.

Qvæ. *An ob rem minimam detur restitutio?*

Neg. per *l. 4. b. t. l. 54. de action. emt.*

Opp. §. 16. *de rer. division. l. 21. in fin. pr. de damno infect.* Resp. non agitur ibi de actu ipso Jure firmo, & a Præatore rescindendo, nec ibi fit præjudicium rei majoris.

joris. add. Tiraquell. *Tract. de reb. minim.* It. Spreng. *Tract. de rebus minimis.*

THESES. VII.

Qvæ. *An petita restitutione suspendatur Executio?*

Affirm. per *l. un. C. de in integr. restitution. postulat.* ne quid novi fiat, add. *l. 32. C. de transaction.* vid. Mynf. *obs. 48.* Mauritius *Tract. de restit. in integr. cap. 29. & 30.*

Opp. (1) quod ob liquidum non debeat protelari executio. Resp. postulata restitutio facit, ut causa non sit liquida.

Opp. (2.) Exceptione post sententiam opposita non potest impediri executio sententiæ. *l. fin. C. de ordin. cognit. c. 4. & 5. x. de except.* Resp. per restitutionem suspenditur sententia, & præterea etiam sunt exceptiones quædam executionem impediennes. vid. *Ex. 46. thes. 9. in fin.*

Opp. (3.) *l. 2. C. ad L. Corn. de fals.* Resp. alia est ratio in restitutione in integrum petita, alia in objectione criminis falsi contra Instrumentum, quam fieri solum differendæ solutionis causa ex circumstantiis ibi colligitur, neque etiam obiectio ejusmodi criminis falsi est tale remedium, per quod actus suspenditur, ubi est petita restitutio in integrum.

THESES. XI.

Qvæ. *An contractus sive bonæ fidei, sive stricti Juris metu initus sit ipso Jure nullus?*

Neg. per *l. ult. §. 1. quod met. caus. l. ult. §. 3. eod. l. 5. C. quod metus causa. pr. Inst. de Except. c. 5. x. de his qui vī metusve causa.*

Opp.

Opp. (1.) *l. 1. C. de rescind. vendit. l. 27. quod metus causa. verbis: nullius momenti.* Resp. inita dicitur venditio respectu effectus, quod nimirum per restitutionem in integrum irrita fiat; Similiter in *d. l. 22.* actus dicitur nullius momenti, qui mediante restitutione in integrum nullius momenti est.

Opp. (2.) *l. 116. de R. J. l. 14. §. 3. quod metus causa.* Resp. vis & metus est contrarius consensui, h. e. non est liber consensus, qui metu extorquetur: inde autem non sequitur, contractum metu initum esse ipso Jure nullum; & dicitur in *d. l. 116.* quod metus non sit comprobandus, h. e. quod talis contractus non sit pro efficaci declarandus, §. 1. & 2. *I. de except.* Sed rescindendus ex Edicto Prætoris.

Urget novissimè Jac. Gothofred Com in *tit. de R. J. in d. l. 116. vocem: sustinet.* quod sc. sustinere rem aliquam id dicatur, quo actus aliquis ita innititur, ut eo subtracto actus sit ipso Jure nullus, quod sustentaculum consensus sc. deficit in bonæ fidei Contractibus propter vim & metum. Resp. nihil aliud istis verbis significatur, quàm quod plurimi Contractus bonæ fidei solo consensu sustineantur, secus ac Contractus stricti Juris, quorum nullus solo consensu constat; ille ergò consensus, quo solò etiam contractus bonæ fidei sustinentur, ubi planè non adest, ut si dolus subsit, contractus est nullus. vid. *ib. 26. & seq.* Ubi verò contrarium quid est consensui, ita ut solum ejus libertati obsit, tunc non planè deficit consensus, sed ille ipse coactus consensus reverà consensus est, adeoque non est ipso Jure nullus Contractus. vid. *ib. 10. & 26.*

Opp.

Opp. (3.) *l. 14. §. 13. quod metus causa, junct. a l. 7. l. pr. de dolo. l. 16. §. 1. de minor. l. 3. §. fin. pro Socio.* Resp. dicitur istis textibus actionem de dolo concurrere cum actione quod metus causa, & ubi metus est, ibi dolum quoque adesse, & quod planè eadem natura sit dolus & metus. Sed vel (1.) cum metu aliquando calliditas est conjuncta, & tunc concurrit quidem actio utraque, sed quælibet suam distinctam retinet naturam, vel (2.) in metu dicitur dolus eo sensu, quo dolus significat propositum nocendi, add. *ebes. 23.*

Opp. (4.) *l. 2. §. 8. de vi bon. rapt.* Resp. itidem ibi in metu dicitur dolus esse ea significatione, qua dolus proæresin significat. *d. Ex. 23.*

Opp. (5.) *Auth. sacramenta puberum. C. si advers. venditionem.* Resp. Explicatio illius Authenticæ habetur in ipsa *Ex. tb. 54.* & dicitur nullius momenti esse, quod per vim extortum est, ratione effectus, uti ad primum dubium jam responsum, add. *Ex. 17. tb. 16.*

Eadem TH. vers. prater ea.

Quæritur: *An matrimonium metu contractum sit ipso jure invalidum?*

Affirm. per *l. 14. C. de nupt. c. 14. x. de spons.* quod sc. matrimonium non constet qualiquali consensu, sed omnino liberò, nec per vim metumque extorto.

Oppon. *l. 12. de Rit. nupt. l. 4. de R. J.* Resp. loquuntur textus de metu reverentiali, qui non impedit libertatem consensus in matrimonio, cum meritò patris voluntatem sequatur filius.

Qvæ. I. *An detur restitutio rei, si deprehensus in adulterio promittat aliquid, ut dimittatur?*

Affirm. per l. 7. pr. § 1. & l. 8. pr. b. t.

Opp. l. 8. pr. b. t. Resp. utique injusta est illatio metus, qui metu mortis illatō extorquet pecuniam a delinquente, quem vel celare non debebat, vel tamen si velit non deferre ipsum, non acceptā vel promissā pecuniā hoc intermittere debebat. Qui ergo talem metum infert, contra Edictum Prætoris in l. 1. b. t. agit, in quo non attenditur, an fur ille sit, an adulter, a quo extorquetur pecunia, sed quod metus illicitè sit illatus l. 8. pr. b. t.

Qvæ. II. *An sufficiat ad impetrandam restitutionem suspicio mali inferendi?*

Neg. per l. 9. pr. b. t.

Opp. l. 33. §. 2. de usucap. Resp. 1. textus in l. 9. agit de casu, quō quis saltem ab aliis audivit, advenire homines armatos, qui illum velint a fundo deicere, & huic rumorī credens statim aufugit. Textus verò in oppos. l. 33. de casu, ubi quis ipse vidit jam homines armatos venientes, licet non ingrediantur fundum. (2.) Resp. quod videatur vi dejectus, quod ipsum attinet, qui ex tali metu inani & opinionī possessionem deserit. d. l. 33. §. 2. de usucap. non autem verè vi dejectus, quod illum attinet, quem frustra metuit, & qui possessionem non occupat. b. l. 9. uti quoque in illa l. 33. in fin. innuitur. Patet ergo hinc, quod nec actio quod metus causa, neque Interdictum unde vi possit locum habere, cum nemo sit, qui deiecerit. add. Ex. 48. 66. 119.

THES. XX. verb. Cæterum.

Qvæ. I. Si unus illorum, qui metum simul intulerunt, spontè restituerit metu ablatum, an ceteri liberentur, ut non possint etiam reliqui conveniri hac actione?

Affirm. per l. 14. §. ult. quod met. causa.

Opp. (1.) l. 9. de fidei. Resp. Loquitur textus de actione populari, de albo corrupto, quæ est poenalis merè, & disquiritur ibi, quid obtineat, si plures servi unius Domini corrupuerint album, quod à ratione plurium servorum simul delinquentium à Domino poena sit præstanda, exponitur ex. 48. th. 37.

Opp. (2.) l. 5. §. pen. ne quis eum qui in jus vocatus v. &c. Resp. itidem text. agit de actione poenali, ubi tot poenæ infliguntur, quot sunt personæ delinquentes. Hic verò agimus de actione rei persecutoria, quæ contra reliquos cessat, quando ab uno rem accepimus; una enim res quæ semel restituta, non debet amplius restitui, sed plures sunt poenæ personis pluribus infligendæ.

Opp. (3.) l. 1. C. de condict. furtiva. Resp. textus accipiendus est de actione furtiva poenali.

THES. XXII.

Qvæ. II. An annus utilis, quo Edicto Prætoris restricta est hæc actio, mutatus sit in quadriennium per constit. in l. ult. C. de tempor. in integr. restitut.

Neg. Quia iste annus utilis huic actioni præscriptus nullò verbò ibi ulterius est extensus.

Dissentientes urgent generalitatem istius *L. ult.* ob quam ad omnes restitutionis species referri debeat, cum primis cum subjiciatur iste tit. omnibus restitutionis generibus. Resp. expressè textus tantum de restitutione majoris & minoris ex absentia vel generali clausula, de qua in *l. 1. §. 1. ex quibus caus. maj. & c.* agit. Non autem extendenda est illa vel ad reliquas causas restitutionum, quibus singularia & certa tempora præfinita olim, & in hac *L.* non correctâ. vid. *ib. 41. 64. & 85.*

THES. XXVII.

Quæritur : *An dolus dans causam contractui b. f. hunc reddat ipsò Jure nullum?*

Affirm. cum Citramontanis s. Jctis Italis per *l. 7. pr. b. t. l. 16. §. 1. de min. l. 5. C. de rescind. vendit.* Cum enim contractus b. f. plenior quasi & exuberantior b. f. desiderent, ipsorumque naturæ planè videatur contrarium, dolo quem induci ad ipsum contractum incundum, ideo talis dolus talem contractum b. f. non potest non reddere nullum.

Opp. (1.) *l. 11. §. 5. de act. emt.* Resp. loquitur textus de dolo incidente, emtor enim habuit animum ancillam emere, & in illa dum emit errore labitur, putans virginem emere, quæ non est.

Opp. (2.) *l. 13. §. 4. & 5. de act. emt.* Resp. Itidem emtor non est dolo inductus, ut emeret vel venderet, sed ut rem pluris vel minoris emeret, vel venderet.

Opp. (3.) *l. 13. §. 27. de act. emt.* Resp. itidem ex textu non apparet dolum dedisse causam contractui, sed in ipsâ venditione, quam voluit Dominus, collusit procurator cum altero.

Opp.

Opp. (4.) *l. 12. §. 1. de Jure dot.* Resp. mulier est decepta saltem in æstimatione dotis & traditione servi.

Opp. (5.) *l. 3. C. comm. utriusque Judicii.* Resp. dolus non præbuit divisioni causam, sed est admissus in ipsa divisione. Similis ex tx. in *l. 7. §. 1. de pos.*

Opp. (6.) *l. 5. verb. rescindi. C. de R. V.* Resp. Ex voce illâ rescindi nihil firmiter colligi potest, cum & id rescindi dicatur, quod ipso Jure nullum est. Rescinditur enim aliquid vel ipso Jure, vel mediante actione, add. *rubric. qua sententia sine appell. rescind.*

Opp. (7) *l. 9. pr. de dot.* Resp. itidem text. est de dolo incidente, si sc. quis affirmaverit hereditatem, quam heres alias venditurus erat, minime esse, ut sc. viliori pretio emeret.

THES. XXIIIX.

Qvæ. *An in arbitrio decepti sit contractui insistere, & saltem damnum s. interesse petere actione ex contractu?*

Affirm. Quia sc. remedium nullitatis in favorem decepti saltem datur, à parte verò decipientis verus est consensus. Unde hic ad contractum servandum & interesse præstandum tenetur.

Opp. (1.) Quod contractus ex unâ parte non possit valere, & ex altera claudicare, cum contractus sit utrinq; obligatorius. Resp. Utique potest ex singulari quâdam ratione aliquando obvenire, quæ singularis ratio est hic dolus interveniens alterius partis. Sic etiam pupillus potest servare contractum sine tutoris autoritate initum, vel non. vid. *Ex. 31. tb. 43.* Idem occurrit in Ecclesiâ seu

aliâ universitate contrahente, *can. si qua de rebus. caus. 12. quest. 2.*

Opp. (2.) Quod contractus ipso Jure nullus non possit producere actionem ex contractu ad Interesse. Resp. contractus est ipso Jure nullus, hoc remedium si eligat deceptus, aliâs non. Si enim deceptus, modo Interesse consequatur, ratum habeat, jam adest ejus consensus, qui firmat contractum antea nullum.

THESES. XXIX.

QvæR. *An si alius, quam ipsa pars contrahens, dolo det causam contractui, contractus subsistat?*

Aff. per l. 2. C. de proxenet. l. 7. pr. verb. tum hoc enim. de dolo, quod contrahenti nihil possit imputari.

Opp. (1.) Quod etiam tali casu voluntas errore sit mota, adeoque nullus sit consensus, vid. l. 26. Resp. tum dolus irritum contractum facit, quando ipse alter contrahens dolo in errorem induxit secum contrahentem.

Opp. (2.) l. 7. pr. h. t. verb. nullam esse venditionem. Resp. in prioribus quidem verbis iste casus proponitur, quô non ipse emtor, sed servus dolo induxit venditorem, ut venderet, in vers. autem aut qui priori contradistinctus, emtor non caruit dolo.

THESES. XXX.

QvæR. *An ex contractu, ita ob dolum nullô, nihilominus transferatur dominium, si traditio sit secuta?*

Affirm.

Affirm. per l. 10. C. de R. V. Cum sufficiat putativa & erronea causa traditionem præcedens.

Opp. (1) Quod ex nullo contractu non possit effectus sequi. Resp. Non tam contractus operatur domini translationem, quam traditio, & sufficit quod titulus aliis ipso Jure probatus præcesserit traditionem.

Opp. (2.) l. 35. de A. R. D. Resp. ibi agitur de errante ita, ut rem suam tradat pro aliena. add. Exerc. 41. thes. 55. num. 2.

Opp. (3.) l. 7. pr. b. t. quod appareat nullam esse venditionem, & nullam fuisse manumissionem servi venditi, quasi facta à non Domino. Resp. dicitur ibi quidem nullam esse venditionem, non verò dicitur, dominium non esse translatum. add. l. 3. C. si advers. libert.

THES. XXXI.

Qvæ. An transferatur Dominium, si emtor, qui ipso tempore emtionis solvendo non est, fraude inducat venditorem, ut fidem habeat de pretio?

Negatur, quia sc. emtor non tam animum emendi & pretium solvendi, quam rem dolose Domino intervertendi habet.

Opp. §. 41. Inst. de R. D. quod sc. venditor fidem sit fecutus emtoris. Resp. potius contrarium apparet ex textu, cum præsupponat emtorem, cui fides potest haberi de pretio, & Dominus sc. venditor non censetur fidem habuisse illi, qui fraudulenter ita induxit.

QvæR. *An contractus stricti juris, cui dolus causam dedit, sit ipso Jure nullus?*

Neg. per l. 36. de V. O. & rationem in th. assignatam.

Opp. l. 1. vers. adeo. de pact. Resp. in illo textu nihil aliud dicitur, quam quod omnes contractus requirant consensum, qui consensus propter rationem diversitatis in ipsis th. 27. sc. § 32. allegatam excluditur quidem per ejusmodi dolum in contractibus b. f. non autem stricti Juris.

THES. XXXVI.

QvæR. *An actio de dolo sit in personam? Aff.*
§. 31. I. d. action.

Dubium occurrit ex l. 7. §. 1. de except. Resp. Alio sensu exceptio doli dicitur realis, quod sc. non solum competat personæ, quæ est læsa, sed rei cohæreat, adeoque illi detur, quem res vel obligatio illa concernit, v. g. si quis dolosè fuerit inductus ad obligationem aliquam ineundam, & ratione hujus Contractus intercesserit fidejussio, tunc fidejussor tenetur, & respectu ejus, qui utitur hac actione, est personalis, quatenus potest agere contra decipientem.

Eadem Th. vers. Indeg.

QvæR. *An actio de dolo detur, si alia civilis competat?*

Neg. per l. 1. §. 1. 4. l. 7. §. 4. C. b. t.

Opp. (1) l. 1. C. de dolo. junct. l. 59. §. 1. mand. Resp. non intelligitur in l. 1. C. de dol. hæc actio de dolo specialis, sed sensus est, quod de dolo s. ob commissum dolum conveniatur

biatur quis actione mandati. Alii respondent, quod actio mandati, & hæc prætoriam de dolo possint concurrere, cum utraque sit famosa.

Opp. (2.) *l. 14. §. 13. quod met. caus.* Resp. 1. Actio de dolo prius fuit introducta quam actio quod metus causa, tenebatur ergo de dolo, qui metum intulit, nondum prodita actione quod metus causa: unde evenit, quod post hanc introductam utraque competat. Resp. 2. Si quis ex dolo egerit, & nullam faciat mentionem metus, non potest Judex denegare Actionem de dolo, quia ipsi non constat de metu, & potest forte actor illam eligere, quia dolum forte facilius probare potest, quam vim & metum, ac perinde est tali casu, ac si metus non sit admissus. Resp. 3. Quod cesset hæc actio de dolo, si alia detur civilis actio ex contractu *l. 9. pr. b. t.* Actio verò quod metus causa est prætoriam & rescissoria, & ex delicto ideo concurrat cum actione de dolo.

Opp. (3.) *l. 23. de dol. junct. l. 9. C. ad L. Falcid. l. 6. l. 7. C. de condict. indebit.* Resp. Distingv. inter Legata ex dolo adversarii soluta, & ex errore: propter illa competit actio de dolo. *l. 23. b. t.* propter hæc conditio indebiti. *d. l. 9. ad L. Falcid.*

Opp. (4.) *l. 5. §. fin. & seq. l. quibus mod. ususfruct. amitt.* Resp. 1. Datur tali casu actio de dolo, omnis dubitationis evitandæ causa, add. *l. 7. §. 3. de dol.* Resp. 2. Quod particula *vel* non sit accipienda electivè, quasi concurrant actio de dolo & ex testamento, sed adversativè, ut sc. aliquando actio de dolo competat, nimirum si post traditionem legati dolò quid factum sit, cum quâ & concurrat, utpote ex delicto descendens interdictum quod vi aut clam.

l. 6. quib. mod. ususfr. amitt. Aliquando actio ex testamento competit, si nimirum ante traditionem, quod officiat legato, aliquid fiat.

Opp. (5.) *l. 19. de dol. junct. l. 32. §. fin. de usur. l. 88. in f. de V. O. Resp. 1.* Propter servum ante moram occisum à promissore non potest agi ex stipulatione, sed tantum de dolo, vid. *l. 23. de V. O. add. Cujac. tract. 7. ad African. cap. fin. Resp. 2.* Fuit & ibi casus dubius, quò ut evitentur omnia dubia, ad actionem de dolo quidam Jcti recurrunt, *d. l. 7. §. 3. b. t.*

Opp. (6.) *l. 20. junct. l. 25. b. t.* Resp. Sunt diversi casus: in casu *l. 20.* non datur alia actio, quàm de dolo, uti ex ipso textu per inductionem probatur; In casu *l. 25.* datur prior actio.

Opp. (7.) *l. 5. §. 5. de P. V. l. 15. l. 22. eod.* Resp. actio de dolo datur, si velim recedere à contractu, & quasi revocare factum metum. Ast actio præscriptis verbis datur, si ad implendum contractum agam. vid. *Ex. XXV. l. 31.*

Opp. (8.) *l. 36. §. 1. de pignorat. act.* ad quem textum variae sunt responsiones. Nobis placet illa Resp. Sensus legis est: quod si res illa majoris pretii pro modico saltem jam sit oppignorata, rectè jam denuò eam possim oppignorare, & quod adeò tunc cessent actiones, ut ne actio de dolo aliàs subsidiaria daretur.

Opp. (9.) *l. 3. & t. t. C. si tutor. vel curator. interven.* Resp. quod restitutione in integrum plenius consulatur minoribus.

Opp. (10.) *l. 9. §. 4 b. t. l. 4. §. ult. de re judicat. l. 69. de solut.* Resp. in *d. l. 4. & 69.* Dominus condemnatus fuit, ut

ut noxæ daret servum, si verò oppignoratū servum dat, non satisfacit rei judicatæ. E. actione rei judicatæ tenetur. In casu verò *d. l. 9.* ultrò seu ante condemnationem dedit servum actori, indeque absolutus est in Judicio: hinc ergò cum semel noxæ dederit & absolutus sit, non potest amplius pristina actio noxalis locum habere, sed actio de dolo.

Opp. (11.) *l. 9. §. 2. b. t.* Resp. ibi concurrit actio de dolo rei persecutoria cum actione ex *L. Cornelia de criminibus.*

Opp. (12.) *l. 14. §. 2. de relig. & sumt. fun. junct. l. 12. §. fin. mandati, D. l. 12.* resp. si in testamento testator mandavit, h. e. injunxit s. imposuit aliquid fieri à legatario, & non aliam habebit heres contra legatarium actionem, si hic dolosè versetur, v. g. legatum quidem accipiat, injunctum verò non præstet, quàm actionem de dolo. *d. l. 14. b. t.*

THES. XXXIIX.

Solvenda hic venit pugna inter *l. 2. C. qui & advers.* quos & *l. 2. C. si adversus rem judic.* Resp. in *l. 2. C. si advers. rem jud.* restitutio non fit immediatè contra factum patris; sed contra sententiam Judicis, & per consequens demum contra patrem.

Præterea dubium occurrit in *fin. t. b.* quod nec actio in factum locum habere videatur contra patrem, per *l. 2. C. qui & adversus quos.* Resp. hoc in textu opposito non negatur, sed saltem dicitur, quod neutro casu sc. seu simplicitate suâ, seu dolo patris læsum se dicat filius, cui restitutio ex capite nimirum ætatis minorennis detur.

QVÆR. I. *An actio de dolo detur contra universitatem?*

Neg. per l. 15. §. 1. & 2. b. t. ratio assignatur in ipsa thes.

Opp. l. 9. §. 1. *quod met. causa*. Resp. Aliter se res habet in actione quod met. causa, in qua non designanda persona, quæ metum ipsa intulit, adeoque siue singularis sit persona, s. universitas, quæ decrevit ut metus vel vis inferatur, locum habet ista actio.

QVÆR. 2. *An etiam contra heredes detur hæc actio?*

Affirm. Datur nimirum in id, quantum ad ipsos pervenit. per l. 17. & simil. b. t.

Opp. l. 30. *quod met. causa*, ubi demum post litem contestatam videtur actio dari contra heredes. Resp. Litis contestatæ tempus spectatur, quod attinet casum fortuitum, si quippiam ex fructibus casu ante litem contestatam perierit, non erit restituendum. Secus est si alius consumserit, & in suum usum converterit. add. thes. 20. & 21.

THES. XLII.

Circa diem bissextilem dubium occurrit ex l. 98. de V. S. ubi dicitur, quod prior dies bissextilis sit natalis habendus. Resp. quia dies bissextilis habetur pro uno die, ideo in illis negotiis, ubi annus vel dies cœptus habetur pro completo, diem priorem extitisse sufficit. In negotiis verò, in quibus ex singulari causa & ratione, vel ob favorem singularem demum lapsus anni vel totius diei, con-

consideretur, posterior dies bissextilis venit connume-
randus, & hunc præterlapsus esse oportet, ut tempus di-
catur præteritum. add. Ex. 46. tb. 32.

THE S. XLIV.

Qvæ. 1. *An etiam ob modicam lesionem minor
restituatur?*

Neg per l. 4. de restit. in integr.

Opp. l. 3. §. 6. l. 6. b. t. ubi videtur esse modica læsio,
& tamen conceditur restit. in integr. Resp. Utique in casu
l. 3. magnum incommodum subest, & in l. 6 solum dicitur,
quod non solum ad bona, sed & ad lites minoris pertineat
restitutio.

Qvæ. 2. *An enormis requiratur læsio, vel ultra
dimidium?*

Neg. quia nullibi hoc sancitur.

Opp. l. 9. in fin. pr. & L. pen. de minorib. Resp. pro
diversitate casuum secundum arbitrium Judicis aliquan-
do gravius requiritur damnum v. g. si sententia fuerit ex-
ecutioni tradita, & pignora publicè distracta. vid. tb. 46.
verb. quibus tamen.

THE S. XLIX.

Qvæ. I. *An teneatur minor lesionem probare, an
verò adversarius utiliter contractum esse
gestum cum minore probare debeat?*

Prius affirm. per l. 5. C. de in integr. restit. l. 9. §. 4. de
jur. jur. l. 2. de probat. l. 23. C. de probat.

Opp. (1.) l. 16. C. de præd. min. Resp. Loquitur textus
de contractu, quem minor nullum asserit ob non adhibi-

tum Judicis decretum: emtor verò allegat & excipit commodum inde pervenisse ad minorem, tunc utique hic excipiens emtor debet hanc exceptionem suam probare. *l. 1. de Except. add. Ex. 46. tb. 12. in fin.*

Opp. (2.) *l. 25. §. 1. de probat.* Resp. Loquitur textus de talibus negotiis, in quibus ex ipsa rei naturâ læsio apparet, uti latius in *tb.* distinguitur & explicatur.

Qvæ. II. *An minor mutuam pecuniam accipiens liber sit à probatione læsionis, & Creditor teneatur probare pecuniam esse conversam in utilitatem minoris?*

Minor læsionem probare debet. *l. 27. §. 1. de minor.* & per text. *initio tb. alleg.*

Opp. *l. 27. de R. C. junctâ l. unic. C. de Jure Reip. l. 11. Resp.* textus *l. 27.* agit de eo, qui mutuô dedit administratoribus Civitatis, non ipsi Civitati, adeoque contra civitatem ipsam agens, probare etiam in civitatis usum versam esse pecuniam debet, hoc verò casu minor ipse accepit pecuniam accedente fortè consensu Curatoris. Comparatio ergò ista minoris sc. & Reipublicæ hîc ita procedit, quod uti civitas ipsa contrahens non potest exigere probationem à Creditore, ita nec minor.

THE S. XLIX.

Qvæ. III. *An emtor repetens pretium rescissâ venditione teneatur probare, id ipsum versum esse in utilitatem pupilli?*

Neg. per *l. 32. §. 4. de administr. tut. l. 24. §. 4. de min.*

Opp.

Opp. (1.) Quod adversarius seu emtor sit actor quoad repetitionem pretii. E. debet probare. *arg. l. 2. de probat.* Resp. emtor non est actor, sed in iudicio, à minore institutò, restitutionem petit, ut sc. rescissa emtione etiam pretium ipsi restituatur, cum ipsi minori rem venditam restituat, & positò, quod sit Actor, tamen nihil aliud probare debet, quam fundamentum intentionis suæ, emtione sc. esse rescissam, indeque sibi ipsò Jure deberi pretium pro re restituta.

Opp. (2.) *l. 25. §. 1. de probat.* Responsio patet ex dictis ad *tb. 48. pr.* quod sc. textus agat de tali casu, ubi manifestum subest minoris incommodum, quale negotium non est emtio venditio.

Opp. (3.) *l. 1. C. si adversus Creditor.* Resp. Loquitur textus de mutuo, & nihilominus sensus solum est, quod aliquando elidere debeat adversarius probationem minoris, uti monetur in ipsa *tb.*

Opp. (4.) *l. 10. in fin. C. de pred. min. l. 32. §. 4. de administr. tut. l. 27. §. 1. verb. Idem ex adverso. de minorib.* Resp. itidem hi textus agunt de probatione contraria, quam aliquando suscipit is, qui contraxit cum minore.

THES. L.

Qvæ. I. *An restitutio locum habeat, si aliud remedium ordinarium habeat minor?*

Neg. per *l. 16. pr. b. t. l. 15. eod. l. 12. de aduind. heredit. & t. t. C. in quib. caus. restitut. in integr.*

Opp. *l. fin. de restit. in integr. l. 3. C. si tut. vel curat. interven.* ubi minor contra Curatorem habet actionem, & tamen ei conceditur in integrum restitutio. Resp.
con-

contra ipsum, cum quo contraxit, non habuit aliud remedium; & commodius & facilius est remedium in integrum restitutionis, quam actio contra Curatorem.

Qvæ. II. An emtor offerens justum pretium possit avertere restitutionem?

Neg. l. 24. §. 4. verb. jubeat. b. t.

Opp. (1.) Quod cesset suppletio justo pretio illa læsio, adeoque ipsa restitutio. Resp. in ipso contractu læsio adest, ob quam in arbitrio minoris est rem repetere, quod fortè ei commodius.

Opp. (2.) Quod ita aliâ ratione consulatur minori, adeoque non danda sit restitutio per b. t. b. Resp. sed non ita commodè consulitur, ut nimirum ipsum fundum recuperet.

Opp. (3.) arg. l. 12. §. 1. vers. enimvero d. Jur. dot. Resp. ibi non agitur de rei ipsius repetitione, & læsio saltem est in æstimatione, quâ correctâ non potest amplius conqueri uxor.

THE S. LIII.

Qvæ. I. An contra impetrationem veniæ ætatis possit restitutio peti?

Affirm. Quia restitutio conceditur ob lubricam ætatem, seu ob fragile & infirmum ætatis minorennis consilium. l. 1. de minor. quæ causâ etiam hoc casu obtinet.

Opp. (1.) Quod non amplius sit pro minore habendus, qui à Principe tanquam major seu idoneus ad res gerendas declaratus est. Resp. ipsâ illâ impetratione non

non satis maturò consiliò susceptâ, læsus est reverà adhuc existens minor.

Opp. (2.) Quod minor, qui statum mutavit, non restituitur. l. 9. §. 4. b. t. videtur autem statum mutasse, qui cum minor esset, & sub Curatore vivere deberet, perinde ut major idoneus est declaratus. Resp. 1. Non est status mutatio, neque enim libertas, neque civitas, neque familia est mutata. Resp. 2. text. oppos. agit de malitiosa status mutatione, si sc. minor malitiosè tanquam servus se venundari passus est, ut pretium participaret.

Opp. (3.) l. 1. C. de his qui ven. etat. impetrar. Resp. loquitur textus de gestis eo tempore, quò duravit adhuc venia etatis, uti jam dicitur.

Qvæ. II. *An hac restitutio pertineat ad gesta interea eo tempore, quo habuit veniam etatis, & nondum de hac impetratione imprudenti conquestus fuit?*

Neg. per l. 1. C. de his qui ven. etat. impetrar.

Opp. (1.) Quod nihilominus fuerit minor isto tempore læsus ob infirmum & fragile consilium. Respond. quamdiu impetratio hujus veniæ durat, non potest pro minore censerì, sed perinde est, ac si illa sint gesta à majore, ipsa verò impetrata utique à minore venia est petita. E. contra hanc imprudentem veniæ postulationem potest restitutio obtineri, sed non contra gesta durante venia.

Opp. (2.) Rescissio illius veniæ videtur retrahenda
V. ad

ad tempus concessionis, adeoque & intermedio tempore gella erunt nulla & rescissa, si ille impetrans fuerit laesus. Resp. Negatur hoc, cum tempus restitutionis contra impetrationem incipiat à tempore restitutionis, ut jam non amplius concessio veniæ obtineat, sed ad priorem conditionem ex hoc tempore redeat minor.

THES. LIV.

Qvar. I. *An Auth. Sacramenta puberum loquatur solum de contractibus jure invalidis?*

Neg. quoad ipsas invaliditates ab ipsa ætate minori dependentes. Ideo enim accedit Juramentum, ut minor confirmet ac securum reddat Sejum contrahentem, se nullò auxiliò, à minore ætate proveniente, usurum esse. Quod etiam apparet ex oppositione in verb. *per vim autem &c.* Accedit regula Juris Canon. ad quam Fridericus Imperator novâ suâ Const. videtur respexisse, quod sc. omnia Juramenta, etiam à minori, quæ sine detrimento æternæ salutis servari possunt, inviolabiliter sine servanda.

Opp. (1.) Quod *l. 1. C. si advers. vendit.* videatur loqui de contractu in se valido, & quod Juramentum solum excludat remedium restitutionis contra contractum validum. Resp. Posito quod ita sit, tamen subjecta Auth. plus quid comprehendit, uti jam explicatum.

Opp. (2.) *d. Auth. verb. retractandis contractibus.* quod solum pertinere videtur ad rescissionem contractus in se validi. Resp. Verbum hoc non est captandum, & retractatur etiam id, quod ipso Jure & remedio nullitatis retractatur, confer *l. 5. C. de rescind. vend. l. 1. C. qui manu-*
miss.

mitt. non poss. Rubr. quæ sent. sine Appellation. rescind.

Opp. (3.) c. 1. de restit. in integrum in 6. Resp. contra Contractus juratos Episcopi restituitur Ecclesia, quia non simpliciter in Episcopi potestate est contractus celebrare de rebus Ecclesiæ: ita etiam contra contractus juratos Curatoris potest minor restitui, sed non contra contractus, quos minor ipse juramento firmavit.

Qvæ. 2. An minor, in negotio, quod jurejurando confirmavit, enormiter lusus, restitutionem in integrum petere possit?

Affirm. quia sc. de illò remedio non cogitavit minor jurans, jusjurandum autem ad incognita non trahitur, & remedium illud ob enormem læsionem est commune cum majoribus: adeoque nec is, qui à minore propter ætatem desiderat confirmationem contractus per Juramentum, nec jurans, qui, quod ratione ætatis desiderari possit, Juramenti præstatione, se non urgere velle, promittit, ad illud remedium respexit. add. Christin. vol. 2. decis. Belgic. 105. & vol. 5. decis. 225.

Opp. quod generaliter sit præstitum Juramentum, adeoque etiam generaliter servandum, præsertim Jure Canonico. Resp. etiam Juramentum generaliter præstitum non potest ulterius extendi, quàm de quo partes sensere & cogitavere.

Qvæ. 3. An absolutio à Juramento minori concedenda, ut possit nihilominus restitutionem petere?

Neg. regulariter, quia singulariter hæc ipsi restitutioni renunciavit jurato.

Opp. Quod sæpius absolutio à Juramento, non satis consultò animò præstitò, concedatur, minor autem censeatur, ubi deinde læsio apparet, inconsultò jurasse. Resp. Cum minor expresse ob beneficium ætatis, quod alias habet, juraverit, non potest ipsi facile absolutio à Juramento indulgeri. Si autem vel dolus alterius partis, vel similis aliqua circumstantia concurrat, penes arbitrium supremæ Majestatis est, absolutionem concedere.

THES. LV.

Qvæ. *An Doctor Juris minorennis læsus restituitur in integrum?*

In utramque partem hac de re disputat Francisc. Sarniartus, lib. 1. select. cap. 13. Nos distinguendum sententiæ calculum adjicimus, an sc. læsus sit, qui jus ignoraverit, & non datur restitutio, an verò alias læsus propter lubricū ætatis, & datur restitutio, quia nimirū dignitas & scientia non potest supplere defectum ob ætatis fragilitatem in judicio, sed tamen debet excludere ignorantiam juris. Budæus ad d. l. 1. de minor. Meinard. lib. 3. Decis. Tbelosan. 38. Odd. de restit. minor. p. 1. q. 23. art. 7. n. 32.

THES. LVI.

Qvæ. *An contra gesta Parentis & Patroni detur restitutio in integrum?*

Neg. per l. fin. C. qui & advers. quos.

Opp. (1.) l. 2. C. si advers. rem judicat. Resp. 1. Non simpliciter conceditur restitutio ibi, sed Judicis arbitrio committitur, & quod secundum Leges is pronunciare debeat,

debeat, præscribitur. Resp. 2. Non immediate ibi restituendus est minor, contra gesta cum parente, sed contra sententiam Judicis.

Opp. (2.) l. 2. C. si advers. donat. Resp. textus agit de speciali casu, quo pater alienat res donatas filio emancipato.

THES. LVII. n. 5

QvæR. An contra delicti confessionem restituatur minor?

Affirm. per l. 6. §. pen. de confess. add. l. 9. §. 2. vers. sed si & c. de minor.

Opp. l. 37. §. 1. de minor. l. 23. §. fin. l. 24. ad L. Aquil. Resp. text. oppos. agunt de ipso delicto, de quo constat à minore id reverà esse commissum. Aliud est si minor per errorem & ex lubrico ætatis factam temerariam confessionem per restitutionem velit revocare.

THES. LIX.

QvæR. An contra denegatam restitutionem concedatur restitutio?

Neg. t. t. C. si sep. rest. in integr. postul. fuer.

Opp. l. 7. §. 9. b. t. Resp. ibi non denegatur semel restitutio, deinde verò conceditur, sed illi, qui impetravit restitutionem, ut liceret hereditatem repudiatam adire, conceditur deinde, læsione apparente, rursus alia restitutio, ut liceat eandem hereditatem iterum repudiare.

TH. LIX.

QvæR. 1. An minor heres adversus gestum à defuncto, cujus est heres, possit restitu?

V 3

Neg.

Neg. per *l. fin. C. si adversus vendit.*

Opp. *l. 38. de minor.* ubi filia minorennis ob gestum à patre defuncto restitutionem petit, quam Imperator contra J. C. os decernere videtur in *vers. Imperator*. Talis namque proponitur casus: Æmilius Larianus ab Obinio fundum Rutilianum emit addito pacto, ut si intra duos menses pretium non sit solutum, fundus sit inemptus, moritur ille Æmilius intra istos duos menses, postea tutores filiae Rutilianæ pupillaris ætatis in solutione cessant, venditor ille, cum tutoribus sæpè denunciaffet, illum fundum tanquam inemptum rursus alteri vendit: *Quæritur*: Ergo an illa pupilla possit in integrum restitui ob non factam debito tempore solutionem? Prætor & postea etiam Præfectus urbi deciderunt quod non; quam sententiam videtur probare Paulus h. l. ex hac ratione, quod contra gestum patris non possit restitui filia. Imperator autem ad quem provocatum est, concessit restitutionem. Sed Resp. à regula ex quibusdam circumstantiis recessit Imperator, nimirum quod dies, quò hæc solutio erat facienda in tempus pupillæ, post mortem patris sc. incidisset, & quod tutores essent suspecti, ipse quoque Paulus probat hoc casu sententiam Imperatoris, licet ex alia ratione, quod sc. venditor pretium nihilominus exigens, recessisse videatur à pacto commissoriò, vid. *l. 4. §. 2. l. 6. §. ult. l. 7. de L. Commiss.* add. *Ex. 23. lb. 40. in fin.* adeoque merito minori ob tutoris negligentiam concedendam esse restitutionem jubet Paulus.

THES. LXI.

Qværitur. 1. *An etiam civitas, aliavè universitas possit restitui in integrum?*

Affirm. per l. 4. C. ex quib. caus. major. l. 3. C. de Jure Reip. l. 11.

Opp. (1.) l. 27. de R. C. ubi dicitur, quod rectè obligetur civitas, si pecunia in rem ejus sit versa. Resp. Si probatum fuerit, in utilitatem civitatis pecuniam esse versam, excluditur restitutio.

Opp. (2.) l. 22. in fin. ex quib. caus. major. Resp. civitates etiam aliquando ex illo edicto seu causâ, de quâ in illo tit. restituuntur: inde autem non sequitur, istas ex aliâ râtione non uti jure minorum. Sic & infans jure minoris restituitur, & tamen ista lege oppositâ ad infantes ex illo edicto restitutionem pertinere dicitur.

Qværitur 2. *An etiam minoribus universitatibus hoc auxilium competat?*

Affirm. quia & in his eadem obtinet ratio.

Opp. quod in d. l. 3. C. de Jure Reipubl. Reipublicæ fiat mentio, & in l. 27. C. de R. C. civitatis. Resp. non restrictivè loquuntur textus, adeoque similitudo rationis est inspicienda. add. Ex. 16. th. 20.

THES. LXIII.

Qværitur: *An curator nomine minoris restitutionem rectè petat?*

Affirm. per l. 29. §. 5. de minor.

Opp. l. 25. pr. de minor. Resp. i. Continetur in ea lege
casus

casus exceptus. Resp. 2. Verbum *ipso* opponitur procuratori, ipse verò minor non nisi cum curatore petere potest restitutionem in integrum.

TH. LXVI.

Qvæ. *An Jure Novellarum emancipatio non amplius inducat capitis diminutionem?*

Non amplius inducere æstimamus: quoniam non amplius status mutatio fit in deterius, quia Jura familiæ non amittit, sed nihilominus perinde ut suus heres emancipatus succedit. Nov. 118. Et alii etiam effectus, qui olim ex emancipatione oriebantur, cessant.

Opp. quod nullibi expressè hoc corrigatur. Resp. licet expressè hoc non sit correctum, tamen ipsa re & quoad effectum.

THES. LXIX.

Qvæ. *An deportatio pertineat ad maximam, an ad mediam capitis diminutionem?*

Pertinet ad mediam, per l. 5. de cap. min. junct. §. 2. Inst. eod.

Opp. l. 5. §. ult. de extraord. cognit. Resp. ibi sub magna capitis deminutione & maxima & media intelligitur, perinde ut in l. 1. §. 8. ad Scf. Trebell. l. 1. §. 4. de suis & legitim. hered. Vers. igitur *veluti cum aqua*. non ita accipiendus, quasi ibi proponatur exemplum ademptæ libertatis, sed quod sit alterum exemplum istius minutionis, quæ civitatis sc. amissione contingit. Unde quidam pro *veluti* legunt *veluti*, & provocant ad quosdam Codices, in quibus ita legitur.

THES.

THES. LXXIII.

Qvæ. *An restitutioni ob absentiam sit locus, s. quis procuratorem reliquit, sive non?*

Affirm. per *l. 26. §. fin. vers. adjuvare eum debere. b. t.*

Opp. (1.) *l. 39. ex quib. caus. major.* Resp. Loquitur textus de casu, si procurator non rectè suo functus officio fuerit, tunc si absens actione mandati ab ipso procuratore possit reparationem damni consequi, non datur restitutio. *b. t. n. 2.*

Opp. (2.) *l. fin. de in integr. restit.* ubi qui procuratorem reliquerunt, videntur tamen restitui ad appellandum. Resp. itidem textus loquitur de casu, quò contra ipsum procuratorem actio competit, quâ latus uti potest, vel etiam contra sententiam ad appellandum restitutio conceditur. *d. l. opp. b. t. n. 2.*

Opp. (3.) *l. 26. §. 1. b. t.* Resp. loquitur textus de relegato, ubi aliud obtinet, quàm in eo, qui ex laudabili & necessaria causa abest. *b. t. vers. non simpliciter.*

Opp. (4.) *l. 28. pr. b. t.* Responsio habetur in initio *ib. in fin. n. 1.*

THES. LXXVI.

Qvæ. *An ob ignorantiam ejus, contra quem præscribitur, præscriptio rescindatur?*

Neg. per fundamenta late in th. exposita.

Opp. (1.) *Quod ignorantibus subveniatur. l. 29. pr. Mandati.* Resp. subvenitur ignorantibus per remedia ordinaria, justo tempore nondum sc. completâ præscriptione.

Opp. (2.) Quod nec ignorantia Juris in damnis rei suæ amittendæ obsit. *l. 8. de Jur. & fact. ignor.* Resp. sensus l. est, ignorantia Juris non obstat, quò minus Dominus rem suam petere vel retinere possit, sc. itidem justo tempore, & præscriptione nondum completa; vel propter Juris ignorantiam quis dominium rei suæ, vel Jus suum non amittit, hoc autem casu ignorantia non obest, sed tanta tantò tempore continuata negligentia. add. *Ex. 28. tb. 54. & 55.*

Opp. (3.) *l. 2. verb. eo sciente C. de servit.* ubi scientia ejus videtur requiri contra quem præscribitur. Resp. si sensus hujus textus esset contra solos scientes, alterum rem vel Jus possidere, & non etiam contra ignorantes dari præscriptionem, præscriptio contra ignorantes esset nulla, adeoque non opus restitutione. Verùm nihil aliud dicitur isto textu, quàm quod scientia saltem præsumta & patientia in præscriptione rerum incorporalium instar tituli sit. add. *Ex. 43. tb. 15. pr.*

Opp. (4.) Quod ignorantia nulla possit imputari negligentia, in qua tamen fundare se videtur præscriptio. *l. 35. de S. P. R.* Resp. utique tantò tempore ignorare est negligere. vid. ipsa *tb. n. 4.*

Opp. (5.) Quod ignorantia Juris deînum non impediat præscriptionem. *l. 3. in fin. C. de prescription. 30. vel 40. annor.* E. facti ignorantia impediet. Resp. textus non loquitur exclusivè, adeoque argumentum à contrario sensu non valet.

Opp. (6.) *l. 86. de acquirend. hereditat.* Resp. 1. Agit textus de restitutione ex absentia, non ex ignorantia. Resp. 2. Agit textus de restitut. in integr. contra lapsum

100. dierum, intra quos hereditas erat adeunda, in quibus præscriptionibus facilius est restitutio, quam in præscriptione longi vel longissimi temporis.

THES. CIV.

Qvæ. I. *An ab arbitratorum sententiis appellari possit?*

Neg. per *l. 1. C. de recept. arbit. l. 27. §. 2. l. 32. §. 14. ff. eod.* Ratio est, quia compromissum sit magis conventio quam verum Judicium. E. ubi non est verus sive publica authoritate constitutus Judex, ibi nec appellatio datur.

Opp. (1.) *l. 9. §. 10. qui satisd. cog.* Responsio patet ex *tb. 96. vers. vel ad singularem.* quod scil. loquantur isti textus non de arbitro compromissario, sed de arbitro Juris.

Opp. (2.) Quod ad formam Judiciorum sit redactum compromissum *l. 5. C. b. t. l. 32. §. 9. ff. eod.* Resp. ipse modus procedendi habet similitudinem cum Judicio, attamen revera Judicium non est, & ratio differentie exposita est supra in confirmatione affirmativa.

Qvæ. II. *An reductio ad arbitrium boni viri contra laudum locum habeat?*

Neg. per text. in *l. 27. §. 2. b. t.*

Opp. (1.) *l. 5. pr. vers. sin autem. C. de recept. arbit.* Responsio patet ex th præcedenti circa finem, quod sc. in text. oppos. solum dicatur, quod à laudô, quod nec per subscriptionem, neque per lapsum 10. dierum est confirmatum, liceat recedere.

Opp. (2.) *l. 75. pro soc.* Responsio patet ex *ib. § 6. m. fin.* quod nimirum text. loquatur de arbitratoribus.

THES. CIIIX.

QVÆR. An hæc actio oriatur ex locato vel deposito?

Neg. quia 1. oritur ex ipso facto receptionis, subest ergo quasi contractus quidam. 2. Non est locatio conductio, quia etiam contra eum datur, qui gratis recepit. *arg. l. 6. pr. b. t.* Neque 3. est depositum, quia expressæ custodiæ res non committitur. *l. 1. §. ult. b. t.*

Opp. 1. Quod merces interveniat. Resp. quatenus merces intervenit pro opera est locatio conductio, sed eò non spectat hæc actio, sed peculiaris ex peculiari quasi contractu est. *Conf. l. 5. pr. b. t.*

Opp. 2. Quod in Tit. *de Oblig. que quasi ex contr. nasc.* hic quasi contractus non inveniantur. Resp. alia exempla quasi Contractuum in ff. reperiuntur, quæ ibi non habentur.

THES. CX.

QVÆR. An etiam ex receptione Nautarum teneatur Exercitor?

Neg. per *l. 1. §. 2. § 5. b. t.*

Opp. (1.) *l. 1. §. fin. b. t.* Resp. ex receptione nautarum non tenetur Dominus navis, cauponæ, stabulivæ, sed si in rebus à Magistro navi præpositò receptis nautæ damnum intulerint, propter hoc factum s. damnum illatum tenetur exercitor, uti seq. th. dicitur.

Opp.

Opp. (2.) *l. fin. pr. b. t.* Resp. habetur in ipsa th. ex libris βασιλικῶν, quod sc. ibi non agatur de actione ex priori capite Edicti, sed de posteriori.

THES. CXI.

Qvæ. I. *Quam culpam præstare teneatur Exercitor?*

Communis sententia est, quod ob levissimam teneatur, quod in *l. 3. §. 1. b. t.* ulterius quàm in locatō conductō culpa dicatur præstanda, & quod teneatur Exercitor, etiamsi sine culpa res perierit, per quæ verba culpam levissimam denotari existimant. Verum etiam in locatione conductione exactissima diligentia desideratur, & non distinguendum videtur inter culpam levem & levissimam, uti explicatur in *Ex. 19. tb. 41.* Ideò differentia actionis de locato & conducto & hujus actionis de recepto, videtur potius in eo consistere, quod in ista culpa locatoris conductoris solum ipsius præstetur; At ex hoc Edicto omnimodò qui recepit, teneatur, etiamsi sine culpa ejus, sed nautarum aliorumvè facto res perierit. *l. 1. §. ult. l. 6. §. 2. b. t.*

Qvæ. 2. *An personam, quæ damnum dedit, nominare & probare opus sit?*

Neg. quia oritur ex receptis mercibus: Sufficit ergò probasse, esse merces receptas & damnum datum, quicumque damnum dederit. *d. l. 3. §. 1.*

Opp. *l. 6. §. 3. b. t.* Resp. text. oppos. agit de actione altera ex quasi maleficio, non de actione ex quasi contractu.

THES. CXV. *vers. Quod si.*

*Qvæ. Si plures Socii navem exercent, quomodo
convenientur ex hac actione?*

Quilibet pro sua parte, per *l. fin. §. s. b. t.*

Opp. (1) *l. 5. §. fin. l. 2. 3. de Ex. act.* Resp. patet ex
Ex. 20. tb. 12. Agitur nimirum in textu oppos. de exerci-
toria actione, quâ ex contractu Magistri, quem plures
navi præposuerunt, singuli tenentur in solidum, ne in
plures adversarios distrahatur is, qui cum uno contraxit,
quæ ratio cessat in hac actione, ubi ex qf. delicto quilibet
pro rato convenitur, propter servos à pluribus adhibitos.

Opp. (2.) *l. 1. in fin. & l. 3. de his qui dejec. vel effud.*
Resp. patet ex *Ex. XIV. tb. 33. vers. si plures*, nimirum ibi
itidem de alia actione agitur.

Opp. (3.) Quod aliàs actiones pœnales dentur con-
tra quemlibet in solidum, si plures sint qui deliquerint,
adeò, ut nec unius præstatione cæteri liberentur. Resp.
hoc verum est de veris delictis, hîc autem agitur de qf.
maleficio, ubi plures servis communibus utuntur, cum
E. non ex propria, sed servorum culpâ s. facto conveni-
antur, merito quis non in solidum, sed pro ratâ parte con-
venitur.

THES. CXVII.

*Qvæ. Si caupo viatori claves cubiculi, in quo res
suas reconâit, tradiderit, an liber sit ab his
actionibus?*

Neg. nisi adsit protestatio s. prædictio, & huic non
contradixerit viator, arg. *l. 7. in pr. b. t.* facilè enim aliàs,
si ex nuda clavium traditione liberatio induceretur, fraus
huic

huic Edicto prætorio fieri posset, & furandi occasio cauponi, qui aliâ clavi uti posset, suppeditaretur. Et nullâ factâ protestatione præsumendum est, claves viatoribus à caupone traditas, ut possint res suas, quando volunt, accipere.

Opp. quod utique non aliâ mens sit cauponis, quàm ut ita custodiam committat ipsi viatori, & ipse sit liber. Resp. patet ex dictis, quod sc. etiam aliâ mens potius præsumatur, & quod non constet de hoc animo, nisi prædixerit.

THES. CXIIX.

Qvæ. An actio furti & actio ex L. Aquilia consumantur per actiones ex hoc Edicto Prætoris?

Affirm. per l. 3. §. ult. b. l.

Opp. (1.) l. 54. §. 3. de furt. Alii aliter respondent, nobis rem ita expedire placet: Regula, quæ in textu opposito habetur, obtinet in concurrentibus actionibus, quæ ratione ejusdem delicti dantur plures: non verò de actionibus sibi quasi contrariis, s. quarum altera alteram suâ natura excludit, quales in hoc Edicto occurrunt. Nam de tali casu tractatur, quò, si eligam ipsum qui verè deliquit, convenire non possum exercitorem ex quasi delicto, eò enim ipso quò eligo ipsum delinquentem, dimitto Dominum s. Exercitorem, & vice versa. add. exerc. 46. lb. 97.

Opp. (2.) l. 34. de Obl. & A. ubi dicitur, quod quando duæ actiones concurrunt, quarum in una plus est quàm in altera, possit quis post intentatam leviolem adhuc alteram.

ra illâ pleniore persequi, quod in ea est amplius. Resp. 1. quod text. oppos. loquatur de reo condemnato, textus verò hujus tituli de reo absolutò. Reo prius absoluto non potest iterum de eodem admissio queri, ne contrarietas judiciorum emergat, si idem ante absolutus alio Judicio condemnatur. At verò si in priori Judicio Reus condemnatus sit, nihil vetat, eum pleniore alio condemnari, modò in posteriorem condemnationem non deducatur, quod in priori jam fuit. Resp. 2. Itidem textus oppos. loquitur de concurrentibus actionibus, quæ ratione ejusdem delicti dantur plures contra eundem, in nostra verò thesi agitur de actione ex quasi delicto contra Exercitorem, concurrente cum actionibus ex veris delictis, contra ipsum delinquentem.

EXERCITATIONE NONA

THESES. X. *vers. cæcus.*

QVÆR. *An Cæcus sit habilis, ut possit esse
Judex?*

Affirm. per *l. 6. de judic.* Licet enim cæcus non possit discernere oculis album & nigrum, potest tamen mente justum ab injusto discernere.

Opp. (1.) *l. 1. §. 5. de postul.* Resp. textus agit non de iudice, sed de Magistratu, qui plura debet expedire, & præterea requiritur etiam singularis splendor externus in Magistratu per *l. 6. pr. d. muner.*

Opp. (2.) Quod sententia sit recitanda ex scripto *l. 3. & 2. C. de sentent. ex pericul. recitand.* Resp. potest ab aliquo

aliquo legi sententia nomine judicis, præsente & audiente iudice cæco.

Opp. (3.) Quod cæcus non possit omnia expedire, quæ iudex aliàs expedire debeat. Resp. Concedendo, quod in iis causis in quibus ocularis inspectio requiritur, ipse non sit habilis, potest tamen per alios hæc expedire, quæ iudex aliàs expedire debet, qui ipsi referant, ut ipse deinde sententiam ferat.

Opp. (4.) Quod aliàs cæcus comparetur cum surdo & muto, *l. unic. C. qui morb. se excusare poss.* Hi verò non possunt esse iudices. Resp. quod Judicis officium attinet, non ita inhabilis est cæcus ac mutus & surdus; textus vero oppositus loquitur de aliis muneribus obeundis.

Opp. (5.) Quod *l. 6. de judic.* restringi debeat ad casum, ubi cæcitas supervenit. Resp. textus loquitur generaliter, nec alius textus nec ulla ratio restrictionem suadet.

THES. XI.

Qvæ. *An & ordinarius Magistratus, ut suspectus recusari possit?*

Affirm. per *l. 10. de Jurisdic. & c. 61. de appell. l. 4. C. de Jurisd.*

Opp. (1.) *l. 16. C. de judic.* Resp. textus quidem loquitur de delegato, sed non exclusivè.

Opp. (2.) *Auth. si verò contigerit. C. de jud. & Nov. 86.* Resp. ibi tantum consilium suppeditatur, & non tam facilè recusari potest ordinarius magistratus, quàm delegatus, sed cum iusta & gravis causa adest, & hic rectè recusatur.

THES. XV.

Qvæ. *An in judicio aulico Caesaris vel Camerali omnes, qui Imperio sunt subiecti, si ibi reperiuntur, conveniri possint?*

Neg. Vid. ips. l. b. f.

THES. XVII.

Qvæ. *An quis in loco originis possit conveniri?*

Affirm. per l. 29. ad municip.

Opp. l. 190. de V. S. Resp. in textu opposito solum habetur, quod restrictiori sensu non possit dici provincialis seu incola provinciae, qui ex provincia oriundus est, sed qui habitat in eâ: nimirum, quæ differentia est inter originarium civem & incolam civitatis, illa etiam est inter oriundum ex provinciâ, & provincialem, seu incolam provinciae. add. Franciscus de Ama. lib. 10. C. ad l. 7. de incol.

THES. XXIV. n. 3.

Qvæ. *An certum tempus, nimirum decennium requiratur, ut quis domicilium constituisse censeatur?*

Neg. arg. l. 2. C. ubi Senat. vel Clariss. & committitur hæc res arbitrio Judicis tanquam incerta, quia nihil in legibus expressum.

Opp. l. 2. C. de incol. lib. 10. Resp. singulare est in studioso, uti patet ex l. b. 25. n. 2. Hic enim non facile ex diutina habitatione domicilium creditur constituisse. Ideoque requiritur, ut in loco studii decem annos transegerit, & sedem ibi constituerit.

THES. XXV. num. 2.

QVÆR. *An Consiliarius principis in urbe domicilium
constituisse credatur?*

Neg. Quia non constat de hoc animo constituendi
domicilii, sed solum ibi vivunt, ut officio suo fungantur.

Opp. (1.) *l. 23. ad municip. vers. desinit esse municeps.*
Unde colligendum videtur, quod aliud domicilium Se-
nator constituerit. Resp. Restrictio ipsi textui est adjecta
verb. *quantum ad munera.*

Opp. (2.) *l. 2. C. ubi Senat. vel Clariss.* Resp. textus
expresse loquitur de casu, ubi Senatores re ipsa larem in
aliquo loco constituerunt.

TH. XXXV.

QVÆR. *An actio in rem etiam possit institui in foro
domicilii?*

Affirm. per *l. 19. §. fin. b. e. c. 17. de for. compet. c. 13.*
ead. l. 7. C. de pet. hered. l. fin. C. ubi in rem actio.

Opp. (1.) *l. unic. C. ubi de possess. ag.* Resp. textus lo-
quitur de foro speciali, non vero excludit generale do-
micilii.

Opp. (2.) *l. ult. C. ubi in rem act.* Resp. itidem textus
non loquitur exclusivè.

Opp. (3.) Quod iudex domicilii non possit exequi
sententiam circa rem restituendam alibi sitam. Resp. (1.)
Executio potest fieri per iudicem rei sitæ, imploratum à
Iudice domicilii, qui sententiam dixit. Resp. (2.) potest
damnari Reus, si non restituat, quanti Actor in litem ju-
ravit *l. 46. 47. de S. V. l. 5. l. 8. de in lit. jurand.*

THES. XXXVI.

QVÆR. *An forum domicilii transeat in heredem?*

Neg. quia domicilium extinguitur cum persona.

Opp. l. 19. pr. b. t. Responsio est in th. quod textus sit accipiendus de casu, quo lis jam cum defuncto coepit. Præterea resp. potest, quod quidem heres non possit conveniri ratione domicilii defuncti, sed ratione hereditatis ibi sitæ, vel etiam contractus, in quem succedit ibi celebrati.

THES. XL II.

QVÆR. *An in foro contractus possit quis conveniri, licet ibi non reperiatur?*

Affirm. arg. l. 19. §. 1. b. t. N. 69. c. 1. §. 1.

Opp. (1.) l. 19. pr. de judic. verb. si ibi inveniat. Resp. Illa verba respiciunt absentis defensionem, quod nimirum absens non ita conveniatur ac præsens, seu quod absens à quolibet sine mandato defendatur, præsens verò ipse conveniatur, ut vel compareat vel procuratorem suo mandato constituat. Aliàs enim si præsentia Rei ad fori competentiam requireretur, nec absens ibi defendendus esset, cum in foro non competente lis esset inlita.

Opp. (2.) l. 2. §. 4. b. t. Resp. verba illa: *Si perfectæ legatione subsistant*, non ita intelligenda ac si necessario requiratur subsistentia vel præsentia, sed solum describitur, quod non amplius subsistant ut legati, sed finitâ legatione ut privati. Ratio igitur non est posita in subsistentia, sed in finitâ legatione.

Ead. Th. vers. quid si.

Qvæ. *An privilegium de non evocando possit opponi in foro contractus?*

Neg. quia non eò videtur respicere privilegium, ut excludat hanc fori competentiam.

Opp. quod ita illud privilegium non habeat effectum. Resp. effectus illius privilegii potissimum se exercit, quando incola aliis quoque locis sortitur domicilium.

THESES. XLIV.

Qvæ. *An constitutum inducat aliud forum contractus in loco sc. ubi constitutum celebratum?*

Neg. l. 8. b. t. l. 33. d. donat.

Opp. l. 5. §. 1. d. constit. pecun. Resp. tres sunt distinguendi casus, aut enim (1.) quis constituit Romæ se simpliciter soluturum, non adjecto loco, & tunc hoc constitutum non operatur forum contractus, sed adhuc in priori loco est conveniendus; non enim dicitur in textu quod Romæ conveniri debeat, sed quod in genere conveniri debeat. Aut (2.) Romæ tempore legationis constituit ita, quod velit Romæ solvere, & tunc quia in ipsa legatione Romam destinavit locum solutionis, conveniri ibi potest, nec revocare potest domum. Si itaque quis velit in isto textu subaudire, quod non solum Romæ constituerit, sed etiam locum solutionis destinavit, itidem textus non pugnabit cum alleg. Aut (3.) Adhuc in provincia extans, nondum legatus, constituit se Romam soluturum, & postea factus legatus non potest conveniri Romæ, quia ratione contractuum, ante legationem

initorum non potest conveniri Romæ, quamdiu durat legatio. l. 2. §. 4. de judic.

THESES. XLV.

QVÆR. 1. *An reus, etiamsi absens sit, in foro delicti conveniri possit?*

Affirm. per l. 3. de re milit. l. 28. §. 15. de pæn. l. fin. de accus. c. fin. de foro compet.

Opp. l. 1. C. ubi de crim. Resp. textus disjunctivè accipiendus non conjunctivè.

QVÆR. 2. *An etiam in loco criminis inchoati & non consummati possit conveniri Reus?*

Affirm. per l. 1. C. ubi de Crim.

Opp. quod consummatio demum faciat delictum perfectum Resp. Inchoando statim delinquit delictum inchoans. Ergo in ipso statim principio delictum adest.

THESES. XLVII.

QVÆR. *An is, qui in alio loco deliquit, possit conveniri in loco domicilii?*

Affirm. quia forum domicilii generale est, vid. c. 35.

Opp. l. 1. C. ubi de crimin. Resp. forum speciale non excludit illud generale domicilii.

THESES. XLIX.

QVÆR. *An ratione rei sitæ quis conveniri possit, licet in loco rei sitæ non reperiatur?*

Aff. per tot. tit. C. ubi in rem act. l. un. C. ubi de posses.

Opp. l. unic. C. ubi de hered. Resp. verba: si Reus ibi degit, non ideo sunt posita, ut necessarium requisitum indi-

indigitetur, sed cum rescriptum ad petitionem partis sit datum, ideo repetunt in decisione Imperatores sæpius & istas circumstantias, quæ quidem ad decisionem necessario non pertinent, eam tamen minus dubitabilem reddunt. Alias namque Imperatores simpliciter dixissent, ubi domicilium habent, & non subiecissent, vel si ibi res hereditariæ sitæ sunt.

TH. LI.

Qvæ. *An etiam petitio hereditatis rectè instituatur in foro rei sitæ?*

Aff. per *l. unic. C. ubi de hered. junct. l. fin. C. ubi in rem act.*

Opp. d. *l. unic. C. ubi de hered. verb. si ibi degit. Responsio* patet ex dict. ad *tb. 49.*

TH. LIII.

Qvæ. *An forum rei sitæ etiam ad res mobiles pertineat non diu ibi permansuras?*

Aff. per *l. fin. C. ubi in rem act. l. 24. §. fin. l. 38. ff. de judic. l. 10. π. d. R. V.*

Opp. (1.) *l. 19. §. 2. b. 2. verb. quem scit inde confestim profecturum.* Resp. textus loquitur de foro contractus, in quo est alia ratio: in foro autem rei sitæ simpliciter attenditur, quod res ibi inveniatur.

Opp. (2.) *l. 11. C. d. V. & R. S.* Resp. ibi distinctio adhibetur in casu, ubi voluntas est colligenda ejus, qui res in aliquo loco habet: in foro autem rei sitæ non attenditur voluntas illius, ad quem res illa pertinet, sed sufficit, quod res in illo loco sit.

THES.

Qvæ. *An dentur actiones mixtæ?*

Affirm. per §. 1. 20. *Inst. de action. add. Exerc. XLVI. thes. 60.*

Opp. (1.) §. 1. *Inst. de action.* Resp. N. C. duo sunt summa genera, ergo non datur tertia actionis species, nimirum ex illis duobus generibus permixtis oritur actio mixta. *d. tb. 60.* Sicuti non sequitur: sunt quatuor formæ Rerum publ. Ergo non datur mixta Respub.

Opp. (2.) Quod in *d. §. 20. Inst. de action.* habeatur verbum *videtur*, Resp. Non semper vox *videtur* est nota improprietatis & ex subiecta materia de significato huius vocis statuendum. Apparet verò ex ibi subiectis exemplis, quod verè & propriè sint actiones mixtæ.

Opp. (3.) Si datur actio mixta, dabitur etiam jus mixtum. Sed non videtur dari jus mixtum E. nec actio mixta. Resp. N. C. majoris, sufficit enim, quod duo jura quasi jungantur & concurrant, ex quibus conjunctis & concurrentibus datur actio mixta. Resp. 2. posset etiam dici, quod detur jus mixtum seu concurrens.

THES. LXV.

Qvæ. I. *An causa criminalis præ civili sit expedienda?*

Aff. per *l. ult. C. de ordin. judic. l. 54. de judic.*

Opp. (1.) *l. 7. C. de vi publ.* Resp. solum dicitur in hoc textu, quod vi dejecto duo dentur remedia, ut possit vel civiliter agere interdicto unde vi, vel criminaliter. *add. l. ult. C. de ordin. judic. l. 4. de vi publ.* Non autem ibi dicitur quod causa civilis præcedat.

Opp.

Opp. (2.) *l. 1. C. de appell.* Resp. ibi iudicium de possessione civili primò totum intentatum est, non igitur potest pendente possessorio transiri ad crimen violentiæ, sed iudicium de possessione, quod primò solum institutum, finiri prius debet, add. *d. l. ult. § l. 1. qu. civilis act.*

Opp. (3.) *l. 3. C. de ord. judic.* Resp. Loquitur textus de quæstione solum incidente, quæ simul cum sententia potest dirimi in iudicio principali.

Opp. (4.) *l. 4. d. publ. jud.* Resp. Non dicitur in textu quod de causâ civili sit prius cognoscendum, sed si prius actum fuerit civiliter. v. g. interdictio unde vi, & probatum fuerit Sempronium vim commisisse, indeque condemnatum esse, hoc præjudicium facere iudicio publico, ut deindè facilè etiam conveniri possit in iudicio publico ob crimen violentiæ.

Opp. (5.) Quod causæ civiles tanquam præjudiciales debeant præferri criminalibus secundum verba initialia thes. Resp. th. loquitur de istis causis præjudicialibus, sine quibus non potest de aliis constare, seu quæ ita faciunt præjudicium, ut earum cognitione non præmissa de aliis constare nequeat.

Qvæ. 2. *An prius cognosci debeat de possessione quàm proprietate?*

Aff. prius per *l. 37. de judic. l. 5. §. 1. de vi publ. l. 10. C. de ord. judic.* & alios textus in th. alleg.

Opp. (1.) *l. 18. §. 1. de vi & vi armat.* Resp. aliud est petitorio pendente ad possessorium transire, quod utique licet, & ita prius cognoscitur de possessione quàm proprietate, quâ de re loquitur textus oppositus, add. *l. 24. d.*

R. V. aliud est pendente possessorio petitorium velle suscipere, quod non licet.

Opp. (2.) l. 12. §. 1. de acquir. vel amitt. poss. Resp. itidem ex textu non potest deduci, de proprietate prius esse cognoscendum.

Opp. (3.) l. 5. §. 1. de vi publ. qui text. pugnat cum l. 7. C. de vi publ. Resp. nihil aliud ibi dicitur, quam quod prius actio ex interdicto unde vi instituta sit decidenda, quam de jure domini seu proprietate quærat.

THES. LXX.

Quær. An rectè dividatur L. C. in Affirmativam & Negativam?

Est sanè omnis L. C. in effectū negativa, dividitur verò solum ita ratione externæ figuræ verborum, v. g. quando Reus simpliciter negando respondet, dicitur L. C. negativa. Sin verò v. g. actione ex mutuo instituta affirmet quidem actionem, confiteatur mutuum, sed statim annectat exceptionem solutionis, tunc dicitur L. C. affirmativa. Quia verò hæc divisio hunc habet effectum, ut lite negativè contestatâ actor teneatur probare, lite verò affirmativè contestatâ & exceptione adjecta Reus exceptionem debeat probare, ideò adhiberi solet.

EXERCITATIONE DECIMA

THES. III.

Quær. An etiam hodiè opus sit illò colore?

Neg. quia ipse Imperator constituit de hac querelâ, qui non habet opus ad legem aliquam condendam aliquo colore.

Opp.

Opp. quod *princ. Inst. b. 1. § 1. 2. b. 1.* non sit correcta in *Nov. 115.* Resp. Non opus est correctione expressâ, color enim iste fuit adhibitus à J. Ctis, qui non habuere potestatem leges ferendi, sed interpretandi, quæ ratio non pertinet ad Imperatorem, qui legem condidit ex potestate supremâ.

THE S. IV.

Qvæ. *An querela inofficiosi sit remedium preparatorium distinctum à petitione hereditatis, ita, ut deinde demum rescisso per querelâ testamentô, aliud judicium petitio sc. hereditatis instituatur, an verò sit species quædam hereditatis petitionis?*

Affirm. posterius per text. & rationes in hac th. latè expositas.

Opp. (1.) *l. 20. l. 8. §. 16. l. 17. §. 1. de inoff. testam.* Resp. Concedimus quod rescindatur testamentum per querelam inofficiosi, sed simul & eadem actione petitur hereditas, per textus & rationes in th. alleg.

Opp. (2.) *l. 9. §. 10. verb. quoniam. de inoff. testam.* ut & (3.) *l. 1. C. eodem*, unde hoc necitur argumentum: Quodcunque remedium datur contra verum heredem, illud non est petitio hereditatis. Atqui querela inofficiosi datur contra ipsum heredem per textus. E. querela inofficiosi non est petitio hereditatis. Major probatur per *l. 9. π. de pet. hered. l. 7. C. eodem.* add. *Exer. th. 47.* Resp. (1.) ad Majorem, quod illa vera sit, si loquamur de specie hereditatis simplici, de quâ tit. seq. non verò de

hereditatis petitione ex causa inofficiosi testamenti. Resp. (2.) ad Minorem. Querela inofficiosi non datur contra heredem quatenus verum, sed quatenus iste heres in testamento inique conditio est institutus, daturque igitur contra eum, qui in effectu, & si iniquitatem & eventum testamenti respicias, non est verus heres. Debet vero adiisse hereditatem, ut locum habeat querela, quia isto non ad eunte non opus est, ut querelam instituat.

Opp. (4.) Omnis petitio hereditatis est vel ab intestato vel ex testamento. Querela inofficiosi nec est ex testamento nec ab intestato, quia testamentum adest. E. Minor probatur, quod non ex testamento, quia datur iis qui sunt testamento exclusi, nec ab intestato, quia, ut dictum, testamentum adest. *pr. Inst. de hered. qua ab intest. defer.* Resp. Neg. Minor. quia, uti in th. explicatur, tanquam ab intestato petitur hereditas, quia testamentum est iniquum, ideoque rescindendum, ut successio ab intestato locum habeat.

THES. X.

Quær. An legitima in totum tolli possit?

Neg. quia ipsa naturalis ratio indidit parentibus naturalem affectionem, cum qua pugnaret, si parentes sine iusta causa omnem successionem adimerent. Similiter etiam liberi sunt obstricti parentibus ad honorem & omnia commoda exhibenda quantum in ipsis est: cui naturali inclinationi non conveniret, si in totum parentes privarentur successionem liberorum.

Opp. (1) Quod legitima à jure naturæ non sit præscripta, adeoque tolli posset. *arg. §. 11. Inst. de J. N. G. & C.*
Resp.

Resp. Non quidem est ex ipsis primis principiis, parentibus & liberis deberi successionem, fuit tamen ex isto respectu naturali, qui ipsâ dicente naturâ est inter liberos & parentes.

Opp. (2.) Quod olim L. 12. tab. potuerint excludi liberi. Resp. id æquitati naturali cum non fuerit conveniens, correctum est, uti monitum in lb. 3. in fin. Resp. (2.) LL. 12. tab. permiserunt parentibus liberos sine expressione justæ causæ excludere, ergo etiam licuit parentibus sine causa excludere, quod non sequitur. Fiduciam enim habuere erga parentes LL. antiquæ, quod non facile contra affectionem naturalem sint exclusuri liberos, permisere ergo hoc illorum conscientia.

THES. XI.

Qvæ. *An fratribus adscititiis debeat legitima?*

Neg. quia neque naturâ neque lege sunt fratres, imò nec fratribus adoptivis debetur, sed solum per sanguinem talibus.

Obst. l. 58. de hered. Inst. §. 1. Resp. Nihil ibi de successionem in legitimam, sed de appellatione fratris in testamento agitur, vid. l. 58. de hered. instituend.

THES. XIII.

Qvæ. *An augmentum legitimæ etiam ad parentes & fratres spectet?*

Affirm. per verb. ult. c. 1. Nov. 18. Ex quibus sic argumentamur: omnibus personis est aucta legitima, quæ ab initio habuerunt quartam. Atqui ab initio non solum liberi, verum etiam fratres & parentes quartam habuerunt.

buerunt. F. Deinde eadem quoque subest ratio, ideo enim auxit Imperator legitimam, quia quarta non videbatur sufficiens, quæ ratio etiam obtinet respectu parentum & liberorum.

Opp. (1.) Quod inscriptio ex text. d. N. 18. tantum sit de liberis. Resp. Adjicitur tamen generalis clausula: *hoc observando in omnibus personis.* Regerunt quidem dissentientes, quod verba istius clausulæ possint accipi de nepotibus, aliisque quæ liberorum nomine veniunt. Sed restrictionem hanc generalitas verborum non videtur admittere.

Opp. (2.) quod in Nov. 39. c. 1. pr. § N. 92. in prefat. Imperator se explicet, & hanc quantitatem solum referat ad liberos. Resp. In istis Nov. quidem fit mentio tantum auctæ legitimæ liberorum, non autem excluditur inde augmentum parentum & fratrum.

Opp. (3.) Quod non eadem sit ratio parentum & fratrum, quæ est liberorum, & quod videatur Imperator eorum solum legitimam augere, quibus regulariter secundum naturam legitima debetur, per verba fin. c. 1. N. 18. Resp. (1.) quod quidem aliqua diversitas intercedat inter legitimas, uti constat ex *lb. 7. 8. & 9.* quoad augendam tamen legitimam videtur esse eadem ratio, ne nim. si ultra quatuor personas divisio sit facienda, minima portio aliqua loco legitimæ sit. Resp. (2.) quod etiam naturalis ratio, licet diversò modò, his omnibus tribuat legitimam vid. jam alleg. th.

Opp. (4.) quod LL. correctoriæ sint strictè accipiendæ. Resp. nisi ipsa lex corrigens generaliter loquatur. Præterea (5.) Circa parentum legitimam hoc in specie

dubium moveri solet, quod non possit contingere, ut ultra quatuor sint parentes qui succedunt, adeoque ad istos non possit spectare textus distinguens, an quatuor an quinque sint personæ succedentes. Resp. 1. sufficit, quod unus casus possit existeret respectu parentum, quo sc. triens sit relictus pro legitimâ. Resp. 2. Aliquando cum parentibus concurrunt, secundum Nov. 118. fratres, & tunc plures personæ existunt succedentes, quàm quatuor. E. & tunc semis parentibus erit præstanda, confer Exer. XXXIX. lb. 28.

THES. XV.

Qværitur: *An testamentum, quò filius est exheredatus non adjecta causa, sit ipso jure nullum, an verò rescindi debeat per querelam inofficiosi?*

Aff. prius, uti latè deducimus in th.

Opp. (1.) quod Nov. illa 115. c. 3. non agat de iis, quæ ad testamenti externam solennitatem, ritumvè exheredationis pertinent, sed de causis, ob quas facta exheredatio justè vel injuste facta intelligatur. Resp. utique, veluti in ipsa th. explicatur, nominatim exprimere causam non pertinet ad justitiam causæ, sed ad ritum exheredationis. Regerunt quidem dissent. ideò nominatim inferendas esse causas, ut constet facilius de justitiâ causæ, ob quam pater exheredavit. Resp. Quamvis hæc sit ratio hujus ritus, tamen insertio expressâ, quæ requiritur, est solennitatis, & aliàs quoque extra insertionem, modò heres probaret causam, constaret de justitiâ ejus.

Opp. (2.) quod hæc inde absurda sequantur, quod
etiam

etiam præteritis liberis emancipatis, exheredatis posthumis testamentum sit nullum. Resp. Nihil hoc absurdi est, quia quantum exheredationes attinet, nullam vult differentiam Justinianus inter suos & emancipatos, nisi quod hi etiam possint præteriri, vid. *Ex. XXXII. tb. 26.* posthumus autem naturaliter talis hodiè exheredari nequit vid. *d. Ex. tb. 35.*

Opp. (3.) quod ita tollatur bonorum possessio contra tabulas, imò totus ferè tit. *π. C. Inst. de inoff. testam.* Resp. (1.) Itidem hoc nihil absurdi est: sic enim sublata est bonorum possessio ab intestato per *Nov. 118.* vid. *Exerc. XXXIX. tb. 42.*

Nec obest, quod Justinianus non faciat mentionem abrogandæ bonorum possessionis contra tabulas, vel etiam querelæ inofficiosi testamenti, sufficit enim quod hæc abrogatio ex novâ lege necessariò fluat, ita nec in *d. Nov. 118.* expressè abrogat bonorum possessionem ab intestato, & tamen illa non amplius est necessaria *d. tb. 42.* Resp. (2.) quod utique tum bonorum possessionis *d. tb. 38.* tum præsertim querelæ inoff. testam. hodiernum sit usus, uti patet ex *tb. 16.*

Opp. (4.) *Nov. 115. c. 3. in fin. verb. testamentò evacuato & c. c. 4. §. 9. vers. sed rescisso testamento.* Resp. verba illa non sunt captanda, constat enim etiam ex *LL. π. & C.* quod aliquando rescindi dicantur, quæ tamen ipso jure nulla sunt, *tot. tit. π. quæ sententia sive appell. rescind. l. 2. C. de act. smc.* Sunt enim verba: *Rescindere, evacuare & similia, nomina generis.* Fit autem evacuatio vel rescissio vel per jus & inde eveniens remedium nullitatis, vel per querelam inofficiosi.

Opp.

Opp. (5.) Quod Justiniano solum fuerit propositum enumerare certas ingratitudinis causas. Resp. Prætor enumerationem causarum expressè requirit ac constituit, ut testamento parentum nominatim inserantur exheredationis causæ, quæ ad ritum pertinent.

Opp. (6.) Quod ita etiam heredibus extraneis proficiat hæc constitutio contra intentionem Justiniani: Si enim liberi sine causa exheredati repudient hereditatem, aut ante aditionem hereditatis moriantur, testamento ipsò jure nullò, succederent extranei. Resp. N. C. quando enim filii nolunt aut non possunt jure suo uti, subsistit testamentum, & heredes in eo instituti succedunt. Testamenta enim istiusmodi non sunt absolute nulla, sed solum respectu filii non rectè exheredati. Hoc igitur agnoscente voluntatem patris, illud subsistet, add. *tb. 22.*

Opp. (7.) Quod jure veteri exheredatio duplicem habuerit effectum (1.) ut absolvat internam paterni testamenti solennitatem (2.) ut exheredatum submoveret ab hereditate. Circa prius nihil mutavit Justinianus, dicunt Dissent. sed solum circa posterius, requirendo certam eamque expressam causam. Resp. Utique etiam circa prius quid mutavit, non enim sufficit amplius nominatim filius exheredatur, sed præterea requiritur, ut nominatim inserta sit testamento causa, *vid. ipsa tb. in contrarium.* (3.) affert Cyprian. *Regn. Disput. ad π. 12. tb. 2.* quod pater non præsumatur mortuus cum peccato. Resp. (1.) Hæc ratio huc planè nihil facit, nec apparet, quid concludere exindè velit iste Autor. Resp. (2.) Si fortè hæc mens ejus sit, quod pater præsumatur ex iusta causâ exheredasse filium, licet eam non expresserit, nec

inique seu cum peccato exheredasse, adeoque admittendum esse heredem, ut probet istam causam, nihilominus tamen dici potest, quod imputare sibi debeat pater, quod non formam à lege præscriptam observaverit, si ob non insertam causam testamentum dicatur nullum, uti idem Autor *inf. tb.* concedit.

THES. XVI.

Qvæ. *An filii naturales, hoc est, ex concubina progenti, possint dicere testamentum paternum inofficiosum?*

Neg. arg. *Nov. 18. c. 1. in fine.* unde sic argumentamur: Quibus liberis non est decreta legitima, illis non competit querela inofficiosi. Sed filiis naturalibus non tribuitur legitima in hereditate paternâ. E. nec ratione ejus competit querela inofficiosi.

Opp. (1.) *Nov. 18. c. 5. & Nov. 89. c. 12. §. 4.* Resp. In iis Novellis solum dicitur, quod succedant patri certâ ratione ab intestato naturales. Neg. autem consequentia à successionem ab intestato ad querelam inofficiosi ducta. Nam & fratres habent jus succedendi ab intestato simpliciter, nec tamen ipsis nisi unô casu competit querela. Sic etiam cæteri cognati ab intestato succedunt, non verò iis competit querela *l. 1. b. t.*

Opp. (2.) Dubium leve ex §. 2. *Inst. de inoff. test.* Resp. Liberi naturales ibi opponuntur adoptivis, & significant liberos ex justis nuptiis procreatos. Ratio, quia intelliguntur ex justis nuptiis procreati naturales, quando opponuntur adoptivis. vid. §. 2. *Inst. de adopt. ibique not. Vinn.*

THE S. XIIIX.

Qvæ. 1. *An testamentum defuncti fratris, in quo turpem personam instituit, subsistat non infertâ causâ, ob quam fratrem præterierit vel exheredaverit?*

Affirm. quia in Nov. 22. c. 27. hæc forma præteritionis vel exheredationis non præscribitur ratione fratris, adeoque testamentum perinde ut jure veteri subsistit, & querela rescindendum est.

Opp. Quod etiam certæ causæ in ista Novella sint expressæ, ex quibus frater exheredandus, perinde ut in Nov. 115. de parentibus & liberis exheredandis. Resp. nulla est consequentia. Causæ certæ sunt enarratæ. Et etiam sunt exprimendæ in testamento, quia hoc non additur. Ideò autem causæ exprimuntur, ut frater querelam instituens, ab iis se innoxium esse ostendat, vel heres institutus aliquam istarum causarum à fratre esse commissam probet l. 28. C. de inoff. test. quippe quæ l. per d. Nov. non est correctæ.

Qvæ. 2. *An etiam is frater possit querelam institueré, qui ipse est infamis, contra testamentum fratris, in quo infamis est institutus?*

Affirm. arg. l. 27. C. de inoff. test. Nov. 22. c. 47. ubi nulla distinctio respectu fratris fit.

Opp. (1.) l. 11. C. de inoff. test. ubi de patre dicitur, quod possit filium privare hereditate, si fuerit infamis, nisi & ipse similis sit conditionis. Resp. Neg. Conseq. colligi enim inde solum potest, quod pater filium infamen non

possit excludere ab hereditate, si ipse pater sit infamis. Non autem inde sequitur, quod frater infamis possit excludi ab hereditate, herede etiam instituto infami. Sed potius inde concludendum videtur, quod frater licet infamis sit, præferendus heredi extraneo, qui similis est conditionis.

Opp. (2.) l. 47. solut. matrim. Resp. text. agit de compensatione delictorum inter duos, quorum alter alterum posset convenire. Quær. autem quis sit præferendus in successione, an frater infamis, an verò heres extraneus infamis? & Resp. quod frater sit præferendus.

Quær. 3. *An, institutâ turpi personâ in testamento fratris defuncti, simul cum fratre admittatur fratris alius defuncti filius ad querelam?*

Neg. arg. l. 1. b. t. quod sc. ultra fratrem nulla sit indulta querela, neque jure veteri neque novo.

Opp. (1.) Nov. 118. c. 3. & Nov. 127. c. 1. Resp. non valet argumentum ductum à querelâ inofficiosi ad successionem ab intestato, circa successionem quidem est correctum in Nov. non autem circa querelam.

Opp. (2.) Quod licet fratris filio non competat directè querela, per consequens tamen fruatur querelâ à fratre instituta, quia rescisso testamento à fratre, deinde ab intestato simul succedet fratris ante defuncti filius. Resp. hoc non concedendum, secundum ea quæ exponuntur in l. 24.

THES. XIX.

Decisioni questionis in thes. propositæ

Opp.

Opp. (1.) *l. penult. pr. de inoff. testam.* qui textus videtur indistincte loqui. Respond. Loquitur textus de primo casu, quando nimirum ordo diversus ordini alteri succedit. add. *l. 14. eod.*

Opp. (2.) *l. 3. §. 5. de bon. poss. con. tab.* Resp. textus agit de casu, ubi pater nepotis jam vivo avo est mortuus, vide verba: *pater jam mortuo*; Alias enim pater ipse petere potuisset bonorum possessionem contra tabulas, utpote qui non fuit exheredatus.

Opp. (3.) Quod exheredatus pro mortuo sit habendus *l. 1. §. 3. de conjungend. cum emancip. liber. ejus.* Resp. Hoc verum est respectu eorum, qui mediante exheredatione ipsi succedendi jus non habent. Is vero qui non nisi per exheredatum commodum successionis haberet, non potest exheredato querelam omittente ipse queri.

Opp. (4.) Quod nepos admittatur ex Edicto successorio *l. 1. §. 10. de success. Edict. l. 1. §. 4. de suis & legit. hered.* Resp. Id procedit quando non obstat testamentum avi, qui filium exclusit, per quem nepos commodum successionis haberet.

Opp. (5.) Quod nepos non debeat ferre iniquitatem patris. *l. 22. C. de pœn. item l. 3. §. 5. de bon. poss. con. tab.* Resp. Non directio & per se, accidit tamen aliquando ut per consequens filio noceat delictum patris, nimirum si filius propter delictum privetur hereditate, nihil ad nepotem inde natum potest pervenire.

THES. XXII.

Qvæ. I. An si fratris testamentum evertatur per querelam, subsistant legata?

Ad 3

Aff

Affirm. Nov. 115. c. 3. & 4. in fin. quæ enim ratio obtinet in testamentis parentum & liberorum, quod sc. injuria sit in institutione, non in legatis: eadem etiam obtinet in testamento fratris.

Opp. Nov. 22. c. 27. ubi nihil hac de re dicitur. Resp. Jura correctoria non sunt extendenda, nisi mens corrigentis necessario appareat.

Qvæ. II. *An etiam si testamentum sit ipso jure nullum ob exheredationem, etiam legata subsistant?*

Aff. per Nov. 115. c. 3. & 4. in fin. clausula enim illa tam ad querelam, quam ad nullitatem, de quâ utrâque per totam Nov. actum est, pertinet, & eadem ratio obtinet, ut in verb. *legata & c.* explicatur in th.

Opp. ubi non valet heredis institutio, ibi quoque non potest subsistere testamentum. Sed hoc casu institutio heredis non valet. E. Resp. (1.) per instantiam, quando per querelam testamentum evertitur, & heredis institutio habetur pro nullo, & tamen legata subsistant. Ad quam instantiam regerere quis posset, quod tunc nihilominus subsistat heredis institutio, & demum evertatur, à prima igitur subsistentiâ legata vires accipiunt & retinent. Resp. (2.) Quod in opposito argumento minor sit vera, quando heredis institutio absolutè est nulla, hoc autem casu solum respectivè est nulla, uti explicatur in d. vers. *legata*. Accedit (3.) quod jure novô legata & sine testamento tanquam Codicillis ab intestato relicta, possint subsistere.

THES. XXIII.

Qvæ. *An pater, si solus hac querela utatur, exclusis defuncti fratribus ob legitimè factam exheredationem, consequatur totam hereditatem, an verò solum portionem virilem?*

Solum virilem consequitur, arg. l. 19. l. 15. in fin. de inoff. test.

Opp. (1.) quod in Nov. 115. c. 4. in fin. dicatur, quod omnis institutio evacuetur. E. pater solus erit ab intestato heres, & totam hereditatem consequetur. Resp. Omnis institutio illa evacuetur, quæ est injuriosa & inofficiosa.

Opp. (2.) quod is, cujus testamentum inofficiosum dicitur, non credatur habuisse factionem testamenti. l. 17. §. 1. b. t. Resp. hoc itidem intelligendum est quatenus est inofficiosum, & quatenus rescissum per querelam, add. l. 19. & seqq. b. t. Inofficiosum sc. solum est ratione portionis patri debitæ, fratres verò licitè sunt exclusi.

Opp. (3.) quod fratres justè exclusi non faciant partem, cum pro mortuis habeantur arg. l. 1. §. 5. de conjung. cum emancip. lib. ejus. Resp. alio sensu justè exclusi pro mortuis habentur. Hoc autem casu pater non potest aliam portionem per querelam petere, quàm eam, quam habuisset ab intestatò.

Opp. (4.) quod ex injuriâ, quæ patri per scriptum illum heredem est illata, non debeat commodum heres accipere. Resp. Non accipit ex injuria commodum, sed quod in reliquâ parte nulla subsit injuria.

THES. XXIV.

Qvæ. *An fratre aliquo consanguineo rescindente testamento per querelam, etiam cum ipso succedant fratrum germanorum defunctorum filii?*

Neg. arg. l. 19. l. 24. b. t. & per rationem in th. expressam.

Opp. (1.) Quod hujusmodi personæ succedant ab intestato cum fratre, imò fratrem consanguineum excludunt. Nov. 118. c. 3. Nov. 127. c. 1. At verò per querelam inofficiosi res redigitur ad causam intestati. E. istæ personæ succedunt ab intestatō. Resp. Major obtinet in casu, ubi simpliciter agitur de causâ intestati, aliter se res habet, ubi testamentum est conditum, quod solum à certis personis & ratione certarum personarum potest per querelam everti, & ratione harum res redigitur solum ad causam intestati.

Opp. (2.) l. 6. §. 1. l. 16. §. 1. b. t. ubi eversō per querelam testamento admittuntur illi, qui aliàs ab intestatō succedunt. Responsio habetur in tb. 25. nim. l. 6. continet talem casum, ubi egerunt illi, qui jus agendi non habuerunt, & de factō per incuriam seu Judicis seu partis adversæ litigantis obtinuerunt. At l. 16. agit de filio cum quō filia admittenda foret, si aut egisset, aut obtinuisset.

Opp. (3.) l. 2. §. si cognatus ad sc̃tum Tertull. Resp. materibi ad successionem vocatur, quia ~~idem~~ æquale vel potius jus habet.

THES. XXVII.

Qvæ. *An duobus filiis extantibus, altero justè exheredato, altero iniquè, hic movens querelam totam hereditatem obtineat?*

Neg. arg. l. 8. §. 8. l. 17. l. 19. b. t.

Opp. quod exheredatus habeatur pro mortuo l. 10.

§. 4. de bon. poss. contra tabb. l. 1. §. 5. de conjungend. cum emancip. lib. ejus. adeoque perinde erit, ac si filius ille alter solus extaret, & per consequens totam hereditatem petere possit. Resp. Exheredatus habetur pro mortuo, quantum attinet successionem ejus, à quo exheredatus est, non verò trahendum hoc est extra terminos juris, nec ita simpliciter argumentum ex aliâ materiâ, nimirum bonor. poss. contra tabul. huc applicandum, quippe in qua exheredati nunquam petentibus partem faciunt, vid. thes. 32.

THES. XXX. n. 1.

Qvæ. 1. *An hodiè sit relinquenda parentibus & liberis legitima titulo institutionis?*

Affirm. per Nov. 115. c. 3. & 4. Titulus namque institutionis honorabilior & utilior titulo legati, habet enim filius inde jus accrescendi, altero herede repudiante hereditatem, quod non haberet si nudus legatarius esset.

Opp. (1.) l. 13. C. de hered. inst. quod nimirum legitima sit res certa, qui verò in re certa est institutus, habetur pro legatario d. l. Resp. (1.) dicitur in textu, quod concurrentes heredes sint loco legatariorum, nihilominus

tamen si deficiat alter heres, idem jus habent quod alii heredes. Resp. (2.) Legitima non isto sensu dicitur res certa, sed est pars hereditatis.

Opp. (2.) *l. 6. C. b. t.* ubi legitima dicitur pars bonorum non hereditatis, Resp. Jure veteri sufficiebat quocunque titulo legitimam relinquere, & tunc non semper erat pars hereditatis.

Opp. (3.) *Auth. Noviss. C. b. t. verb. quoquo titulo.* Resp. defuncta est auth. ex Nov. 18. quæ correctæ est per Nov. 118. c. 3. 4. & 5.

Ead. Th. vers. quod & obtinet.

Quæritur II. *An etiam in testamento inter liberos & ad pias causas obtineat, ut filius sit instituendus?*

Aff. arg. c. 1. de testament. in 6.

Dissent. potissimum argumentum est, quod in talibus testamentis omnes solennitates sint remissæ. Resp. (1.) Solennitates præsertim extrinsecæ remissæ sunt non verò intrinsicæ, & quæ sine injuria alterius omitti non possunt: vergeret enim ad injuriam filii, ipsum non institui in testamento. Resp. (2.) quod piæ causæ relictum in tali testamento quidem valet, at nihilominus filius non institutus evertere potest testamentum quoad institutionem.

THESES. XXXI.

Quærit. *An actio ad supplementum legitimæ etiam quinquennio extinguatur?*

Neg.

Neg. quia nullibi brevior terminus ipsi præfixus, perinde igitur ut alia actio 30. annis demum finitur.

Opp. quod videatur actio subsidiaria querelæ inofficiosa, quæ finitur quinquennio, uti dictum *ib. 29.* Resp. Neg. planè enim diversa est actio ab illâ: querelâ inofficiosa rescinditur testamentum, hac verò adjuvatur & suppletur.

THESES. XXXII.

QVÆR. I. *An quoad computationem legitimæ sit inter liberos connumerandus juste exheredatus?*

Affirm. per rationes in *ib.* adductas.

Opp. (1.) *l. 20. §. 4. de bon. poss. contr. tabb.* Resp. Non valet argumentum ductum à bon. poss. contra tabb. ad computationem legitimæ. Bonorum enim possessio contra tabulas à Prætore est introducta eò tempore, quo quantitas legitimæ non variabat secundum numerum liberorum, sed legitima semper erat quarta.

Opp. (2.) *l. 1. §. 5. de conjung. cum emancip. lib. ejus.* Resp. quod ibi dicatur exheredatum filium pro mortuò haberi, non generaliter est intelligendum, alioquin repugnaret *l. 3. eod.* ubi exheredatus dicitur obstare suis filiis: non autem obstaret, si pro mortuo haberetur: pertinet sc. Ulpiani illud Responsum in *d. §. 5. ad Edictum de conjung. lib. ejus.* Nam quod ad illud Edictum attinet, perinde admittuntur nepotes ex filio exheredatò, eodemque emancipatò, ac si pater non esset, vid. Faber. *lib. 9. conject. c. 20.*

Opp. (3.) *l. 23. §. fin. de inoff. test.* Resp. ibi non agitur de computatione legitimæ, sed de casu, qui tractatur in *ib. 26. b. Exerc.*

Vers. Sed quid si alter &c.

Qværitur 2. *Si Titius filius sit institutus in legitima, filius vero Sempronius iniquè exheredatus sit, & repudiet hereditatem, an ille sit liberis accensendus, & an heredi extraneo accrescat portio?*

Dicimus quoad computationem quidem legitimæ & ejus personam computandam; sed portionem ejus apud heredem extraneum institutum manere, quia sc. reliquis liberis nullum jus competit in illa portione, quæ exheredato filio obveniret, si hac querelâ uteretur.

Opp. quod deficientis portio accrescat alijs. Resp. quod hoc ita se habeat in alijs casibus, ubi non adest heres, qui portionem deficientis capit.

TH. XXXIV.

Qværitur. *An etiam augmentum bonorum post mortem patris accedens, quoad computationem legitimæ attendendum sit?*

Neg per l. 6. C. de inoff. test. l. 44. §. fin. de bon. libert.

Opp. l. 43. ad L. Falcid. Resp. ibi servi reversi finguntur non fuisse capti, & ita tempus reditus jungitur cum tempore quo sunt capti atque sic perinde est, ac si tempore mortis in bonis defuncti fuissent. arg. l. 29. de capt. & postlim. revers. Ex. XXXIV. tb 61.

TH. XXXVI.

Qværitur. *An testamentum, in quo filius præteritus vel*
ini-

*iniquè exheredatus subsistat seu non possit
everti per querelam, clausulâ Codicillari
adjectâ?*

Dicimus illud subsistere, per rationem in th. allatam
& arg. l. 29. §. 1. qui test. fac. poss. l. 24. §. 10. de fideicom. li-
bert. l. ult. §. 1. C. de Codicill. add. Exer. XXXIV. thes. 65.
num. 2.

Opp. l. 13. de inoff. test. Resp. (1.) Scævola tantum
refert sententiam Pauli, non verò probat. Resp. (2.) Sen-
tentia nostra potissimum respicit jus novissimum, in quo
non amplius obtinet ille color, quasi à demente testamen-
tum fuerit conditum, adeoque & cessat ratio Pauli.

TH. XXXIIX.

*Qvæ. An, Si aliud remedium competat, querela
hæc non detur?*

Aff. per §. 3. Inst. b. t.

Opp. l. 3. §. fin. si à parent. quis manum. Resp. Illo
casu querela est pingvius remedium, quippe cum per bo-
norum possessionem contra tabulas solum partem quis
consecutus fuisset, per querelam autem totum rescinditur
testamentum.

TH. XXXIX.

*Qvæ. I. An & jure novo testamentum militis sit
immune à querelâ?*

Aff. Quia LL. priores in Nov. non correctæ.

Opp. (1.) Nov. 115. cap. 3. pr. ubi parentibus sine ulla
distinctione imponitur, ut vel instituant, vel exheredent
liberos, nullumque privilegium servatur militibus. Resp.

textus loquitur generaliter quidem, sed propterea non tollit privilegia militibus concessa, quia horum non facit specialiter mentionem.

Opp. (2.) *Nov. 115, cap. 4. pr.* ubi agitur de filiofam. qui habet testandi licentiam, quod patrem non possit præterire, is autem filiusfam. est miles testans de peculio castrensi. Resp. textus est accipiendus de quasi castrensi peculio testante filiofam. uti in ipsa th. monetur *verb. idem.* Agit enim utique Imperator in tota ista *Nov.* de testam. regulariter condito, & non de privilegiato; Non enim verisimile est ipsum Jus singulare & privilegium tollere per aliquod Jus commune & generale, sed si hæc mens ejus fuisset, utique privilegium illud in specie seu specialibus verbis abrogasset.

Opp. (3.) Quod contra jus naturæ esse videatur, filiosfam. milites posse privare patres hereditate sine causa. Resp. (1.) Non hoc est contra ipsa principia juris naturæ, alias enim posset etiam hoc opponi juri veteri. Resp. (2.) Non sequitur: Conceditur militi absque solennitatibus & non expressâ causâ parentes præterire. E. violatur jus naturæ; præsumitur namque miles non sine causa præterisse. Si verò miles abutatur suo privilegio, agit contra intentionem juris civilis, & committitur hoc ejus conscientia; vel breviter: Jus civile non vult, ut miles sine causa prætereat, sed tantum permittit causam non exprimere, nec eam esse probandam.

Verf. Liberum.

Qværitur 2. *An justè ita mater excludatur per substitutionem pupillarem ab hereditate filii?*

Affirm.

Affirm. quia sc. pater jure patriæ potestatis de bonis filii impuberis, qui ipse disponere nequit, disponere potest; ille verò pater sc. non est obstrictus, ne quidem ipso jure naturæ, matri impuberis s. uxori suæ aliquid relinquere.

Opp. (1.) Quod durum videatur, matrem, quam luctuosa mors liberorum maximè afficit, privari omnibus bonis & legitimâ quoque à filio aliàs debitâ, contra *l. 15. b. t.* Resp. durum hoc esset si filius conderet testamentum, sed non si pater.

Opp. (2.) Quod privilegium patriæ potestatis non possit vergere ad injuriam matris *l. 4. C. de emancip. liber.* Resp. Non est propriè injuria, pater enim suo jure utens matri non facit injuriam.

Opp. (3.) Quod pater nomine filii condât testamentum. E. perinde ut filius solum legitimam debet relinquere matri, *arg. l. 54. d. R. 7.* Resp. quoad effectum quidem ita se res habet, ac si filius condidisset testamentum, revera autem pater jure proprio & loco filii testamentum condit.

QvæR. 3. *An & tacitâ pupillari substitutione excludatur mater?*

Aff. per *d. l. 8. §. 5. de inoff. test. l. fin. C. de instit. & substit. l. 4. C. de impub. & al. substit.* Ad textum obstantem resp. in *ex. XXXIII. lb. 29.*

THES. XLVII.

Pugnare hic videntur alleg. *l. 13. § fin. & l. 42. b. t.* Resp. distinguendo inter debitorem, qui gerit se pro herede, & idem non vult solvere debitum, & de hoc agit *l. 13. § fin.*

§. *fin.* & debitorem illum, qui se non gerit pro herede, & ideo non vult solvere, quia dubitat, illum, qui debitum petit, heredem esse, & de hoc est *l. 42. b. t. vers. et si.*

Verf. Etsi autem &c.

Qvæ. *An etiam is, qui initio non possidet, postea quidem adeptus est, condemnatur?*

Affirm. per *l. 18. §. 1. b. t.*

Opp. *l. 23. & 35. de judiciis.* Resp. textus hi oppos. loquuntur de eô, qui intervenit à parte Actoris, seu de jure actoris & causa agendi, quæ initiô in judicio non adfuit.

THES. XLIX. n. 2.

Qværitur: *An si is, qui dolô desiit possidere, jam æstimationem præstiterit, nihilominus quoque possessor possit conveniri, ut rem restituat?*

Aff. per *l. 13. §. ult. de petit. hered. l. 95. §. 4. & 7. de solut.* & per rationem in *tb. alleg.*

Opp. (1.) §. 6. *Inst. de legat.* Resp. Dolo possidere desinens ob suum factum dolosum convenitur & præstat æstimationem. Is autem qui possidet ex propriâ causâ convenitur ratione possessionis rerum hereditariarum.

Opp. (2.) *l. 57. d. R. f.* Resp. hic non bis idem exigitur, cum (1.) diversa res (2.) à diversis personis & (3.) ex diversis causis petitio fiat.

Opp. (3.) *l. 51. §. 1. de except. rei judic.* ad quam eadem est responsio.

Opp. (4.) *l. 24. junct. l. 26. pr. de noxal. act.* Resp. Alia est ratio noxalis actionis, quæ est personalis, & in quâ solùm spectatur, ut quis habeat damni reparationem, quam

quam si ab uno fuerit consecutus, extinctum est jus agendi: aliud est in petitione hereditatis, quæ est actio in rem, & licet æstimationem sim consecutus, tamen natura huius actionis in rem adhuc durat contra possidentem rem.

Opp. (5.) *l. 10. de reb. eorum qui sub tut.* Resp. Ex æquitate ibi actio denegatur, ne tutor qui jam æstimationem solvit pupillo, rursus conveniatur ob evictionem præstandam, si rem à possessore pupillus etiam peteret.

Opp. (6.) *l. 25. §. 17. de pet. hered.* Resp. loquitur textus de b. f. possessore qui rem distraxit.

THE S. L. n. 3.

QvæR. *An emtor, qui à fisco emit hereditatem tanquam vacantem conveniri possit ab herede actione utilis?*

Aff. per *l. 13. §. 1. d. pet. hered.*

Opp. *l. 2. §. 3. C. de quadrien. præscript.* ubi dicitur, quod is, qui emit à fisco, nullâ actione possit conveniri. Resp. (1.) Donellus & Pacius existimant, quod *d. l. 13. §. 9.* sit intelligendus de casu, quo non datur contra fiscum actio, ut si procurator fisci eâ lege vendiderit, & teneretur, cui responsioni objicit Hilliger ad Donell. quod pactum inter Fiscum & emtorem non possit præjudicare vero heredi. Verùm dici potest, quod quidem non præjudicet heredi vero, qui nihilominus agit contra emtorem tanquam possessorem, sed emtor non potest rursus convenire fiscum, quippe cum emtore initum pactum obstat.

Alii (2.) Resp. quod in *d. l. 13. §. 9.* sint reliquæ juris veteris, per constitut. verò Imperatorum mutatum quiddam sit circa hanc rem in *d. l. 2. §. 3.*

Qvæ. *An petitio hereditatis & R. V. possint cumulari ?*

Secundum communem Interp. sententiam aff.

Ad textus oppos. in genere resp. potest, quod LL. Romanis non facile admittatur cumulatio actionum vid. *Ex. XLVI. lb. 100.* In specie verò (1.) resp. ad *l. 1. C. de furt. ut & ad l. 7. §. ult. de except. rei judicat. & l. 43. §. 1. de R. J.* quod ibi non agatur de alternativa cumulatione, quæ & in contrariis actionibus locum habet. Resp. (2.) Rei vindicatio & hereditatis petitio non sunt actiones contrariæ, sed disparatæ.

THES. LIV. in fin.

Ad obst. *l. 2. in fin. C. de fruct.* Resp. Loquitur textus de consumtis post litem jam motam.

Ad *l. 11. C. de acquir. & ret. poss.* Resp. loquitur textus de vitio rei quasi inhaerenti, v. g. quando res fuit furtiva.

THES. LV.

Qvæ. *An etiam errans in jure habeatur pro bon. fid. possessore?*

Aff. per *l. 25. §. 6. b. t.*

Opp. (1.) quod juris error nulli profit & non excuset. *l. 2. §. 15. pro emptor. l. 31. 32. §. 1. de usucap.* Resp. In usucapionum materiâ error juris pro mala fide est, ibi enim agitur de re acquirenda. E. ibi juris error non debet efficere, quo minus longissimum tempus requiratur ad præscriptionem: Hic verò agitur de restituenda re, ejusque fructibus, & hoc casu mitius agitur cum possessore, qui licet in

in jure erret, tamen nescit rem esse alienam, confer l. 44. de usucap.

Opp. (2.) l. 7. C. de agric. & censit. & t. qui contra 82. d. R. J. in 6to. Resp. Itidem textus sunt intelligendi quantum acquisitionem attinet, non quantum restitutionem, de qua hic agitur.

THES. LVI.

Cum alleg. l. 25. §. 11. de pet. hered. pugnare videtur l. 54. §. 1. de furtis. Resp. textus oppositus agit de fure & mal. fid. possessore & l. 25. de bonæ fidei possessore.

THES. LIX.

Qvæ. *An mal. fid. possessor teneatur ad usuras præstandas ratione pecunie, quæ potuisset fœnori dare?*

Neg. per l. 20. §. 14. b. t.

Opp. quod usuræ sint instar fructuum, fructus autem etiam percipiendos teneatur mal. fid. possessor restituere. Resp. Hoc casu alia est ratio fructuum, alia usurarum. Nam agrum quidem colere, & fructus percipere debet instar boni patrisfamilias, sed non ita obligatus est ad fœnori pecuniam exponendam, quia nec quilibet bonus paterfamilias pecuniam ita elocat, nec semper tuta & commoda occasio elocandi est.

THES. LXI.

Ad alleg. l. 26. pr. C. de usur. Resp. Ibi actio per præscriptionem est extincta, in casu autem in th. proposito non est extincta, sed solum de ipsâ re hereditariâ, utpote peremptâ, non potest agi, potest tamen nihilominus agi

de fructibus, quippe qui pertinent ad universitatem hereditatis.

THES. LXIII.

QvæR. *An rectè solvatur Legatariis à possessore post litem motam?*

Affirm. per *l. fin. C. b. t.*

Opp. 1. *l. 17. b. t.* Resp. textus loquitur de eò, quod ante litem motam factum est, & agitur de casu speciali, quo non potest repeti legatum indebitè solutum, à legatariò inope, ideòque illi conceditur id, quod solvit ex rebus hereditariis retinere.

Opp. 2. *l. 7. pr. d. t.* Resp. (1.) ibi de inoff. testamento est controversia. Resp. (2.) Agitur ibi de libertate relicta, quæ semel præstita non potest revocari.

TH. LXIV. num. 1.

QvæR. *An homo præsumatur 100. annos vivere, ita ut his nondum elapsis semper debeat mors probari?*

Neg. quia nullibi hoc in legibus est statutum, attendenda igitur hac in re, sicut & aliis casibus, est intentio Actoris. Si hæc sit fundata in vitâ hominis absentis, debet ea probari, licet 100. anni nondum sint elapsi. Sin verò ista fundata sit in morte absentis, hæc debet probari.

Opp. (1.) *l. 56. de usufr.* Resp. dicitur ibi in fin. quod longævi hominis vitæ finis sit 100. anni, seu quod homo non facilè ultra 100. annos vivat, sed non dicitur quod homo præsumatur 100. annos vivere.

Opp. (2.) *l. 23. C. de ss. Eccles.* Eadem est responsio, nem.

nempe longissimus vitæ humanæ terminus dicitur esse 100. annorum, & deinde etiam præscriptio longissima statuitur 100. annorum, sed nihil ibi de præsumptione.

TH. LXXIV.

*Qværitur: An à muliere prægnante, in dubiò, quia ter-
gemini nasci possunt, computatio sit insti-
tuenda?*

*Affirm. per l. 3. 4. si pars hered. pet. l. 28. §. fin. de
judic.*

*Opp. (1.) l. 7. de reb. dub. Resp. loquitur textus de
casu, quo jam apparet nullum esse natum.*

*Opp. (2.) l. 3. §. 10. de suis & legit. hered. Resp. lo-
quitur textus de casu, quò constat uxorem non esse præ-
gnantem.*

*Opp (3.) l. 30. §. 6. de acquir. & omitt. hered. Resp.
loquitur textus de ipso jure, quod nam sc. ille jus succe-
dendi habeat, qui jam est natus, quia verò incertum est,
an sit nasciturus, pendet quoad effectum istud, & interim
quarta adjudicatur.*

THES. LXXX.

*Qvæ. An fideicommissaria hereditatis petitio sit actio
civilis?*

Affirm. per l. 1. h. t.

*Opp. (1.) l. 2. h. t. ubi opponitur hæc actio heredita-
tis petitioni civili. Resp. Est homonymia in vocabulo Ci-
vilis. Civilis enim actio in l. 2. strictè sumitur pro eâ, quæ
ex LL. 12. tab. descendit.*

Opp. (2.) pr. Inst. de perpet. & tempor. action. vers.

aliquando. verb. ceterisque qui heredis loco sunt. Resp. Illa verba non pertinent ad fideicommissariam hereditatis petitionem, vid. Ex. XLVI. tb. 76. vers. aliquando n. 1.

EXERCITATIONE UNDECIMA

TH. V. vers. Hinc quoque.

QvæR. I. *An uxor possit vindicare dotem?*

NEg. per l. 3. C. b. t.

Opp. (1.) l. 3. C. de R. V. ubi maritus fundum vendit, & tamen dicitur, quod uxori competat potestas vindicandi rem dotalem. Resp. (1.) fundus non fuit dotalis. Resp. (2.) positò quod fuerit dotalis, alienatio fuit illicita, & non rectè fuit versatus in re dotali maritus. E. meritò uxori conceditur potestas vindicandi rem dotalem à marito illicitè alienatam.

Opp. (2.) l. 30. C. de jur. dot. Resp. mulier quidem manet Domina dotis, re extra qualitatem dotis considerata, sed illud Dominium se rursus exserit demum post finitum matrimonium & cessantem qualitatem dotalem, vid. tit. de jur. dot. Ex. XXX. tb. 12. n. 4. tb. 16.

Opp. (3.) l. 15. §. 3. qui satisd. cogun. Resp. hætenus etiam prodest mulieri, sed constante matrimonio, ut libera sit ab onere satisfactionis, add. Ex. L. tb. 25.

QvæR. II. *An Dominus, qui est heres venditoris, possit repelli doli mali exceptione?*

Aff. l. 14. C. d. R. V.

Opp. (1.) l. 73. de Evict. Resp. Si possessor non obiecterit exceptionem doli mali, habet rursus actionem contra

tra heredem ad evictionem præstandam, in arbitrio sc. ejus est, an velit statim remove heredem, an verò ad evictionem præstandam agere.

Opp. (2.) *l. fin. C. de Evict.* Resp. textus loquitur de herede fidejussoris, qui tantum ad interesse tenetur, adeoque rectè jure domini vindicat rem à possessore, licet propter fidejussionem à defuncto, cui successit, præstitam, rursus ad interesse illud præstandum conveniri possit: Nostro verò casu defunctus ipse fuit venditor. E. ipsum factum venditionis oppositâ exceptione doli mali debet præstare heres.

TH. VI. *n. 1.*

Ad *l. 7. qui pot. in pign.* Resp. obtinet hoc in dominio singulari, ut magis sc. cautum sit pupillo, quo habeat pignus & dominium.

TH. IIX.

Qvæ. *An signatio trabis sit instar traditionis?*

Aff. quia signans ita apprehendit possessionem, confer *Ex. XLI. tb. 1. § 57.*

Opp. *l. 11. ut in poss. legat. l. 1. pr. § 2. de peric. & commod. rei vend.* Resp. signata in illis textibus tantum res, ne immutetur, v. g. dolium signatum, ne aqua unâ admisceatur, Conf. *Ex. XXIII. tb. 102.*

THES. IX. *in fin.*

Qvæ. *An sententia contra detentorem lata obsit possessori, qui se dominum gerit?*

Aff. *l. 27. §. 3. d. R. V.*

Opp. (1.) *l. 52. d. R. V.* Resp. loquitur textus de heredi-

redibus in quos hæc quasi doli poena transire non debet, sed ob dolosam alienationem solum is pro possessore habetur, qui dolum committit.

Opp (2.) l. 3. §. ult. de alien. jud. mut. caus. fact. vers. paratus. ex quo textu colligunt Dissent. quod invitus is, licet dolo disierit possidere, non teneatur pati utilem R. V. Resp. solum in textu dicitur, quod suscipiendo utilem R. V. possit evitare actionem ex Edictō, non vero potest declinare actionem utilem, sed eam pro lubitu Actor in judicio poterit instituere.

THES. XII.

An etiam hoc casu lata culpa æquiparetur dolo?

Opp. (1.) l. 226. de V. S. Resp. loquitur textus de actione personali vid. E. XIX. tb. 21. & 22. in materia autem rei vindicationis nullibi æquiparantur dolus & lata culpa.

Opp. (2) l. 2. C. de in litem jurand. Responsionem vid. Ex. XVII. tb. 16.

Opp. (3.) l. 27. §. 24. l. 36. §. 1. l. 58. in fin. l. 63. b. t. Resp. alleg text. intelligendi sunt de culpa post L. C. commissa.

TH. XIV.

Qvæ. 1. An actor rei vindicationem instituens, debeat exprimere titulum?

Neg. arg l. 14. §. 2. in fin. d. exc. rei jud.

Opp. quod in actionibus personalibus contractus sit exprimendus. v. g. in obligationibus, si centum peto, debeo exprimere ex mutuo vel aliâ causâ, Resp. Actionem

Actionum in personam proxima causa est ipse contractus: Ergo hic exprimendus: At actionum in rem proxima causa est dominium: remota titulus s. contractus, ex quo dominium est translatum, adeoque hunc exprimere non est opus: ac idem est dominium, & eadem rei vindicationis natura, quicumque subsuerit titulus.

Vers. aliquando conducit.

Qvæ. 2. Si adjecta fuerit causa, & succubuerim in iudicio, & deinde ex aliâ causa agam, an obstat exceptio rei iudicata.

Neg. l. 14. §. 2. d. exc. rei iudic.

Si enim ago prius simpliciter in libello, nullâ expressâ causâ, & postea in probatione succumbo, atque Reus ideò absolvitur, non iterum possum agere de novo; Obstat enim exceptio rei iudicatæ. Si verò expressi causam & in hac causa probanda succumbo, Reus quoque absolvitur, tunc nihilominus possum de novo, sed ex aliâ causâ agere, & non obstat exceptio rei iudicatæ, quia est alia causa.

Obst. l. 14. §. 2. de except. rei iud. Resp. hic §. 2. explicandus est ex l. 11. §. 5. eod. add. Ex. XLV l. 1b. 20. & 21.

THES. XV.

Dubium hic movetur ex l. 3. §. ult. d. R. V. Resp. Res in se est certa, & describitur satis, quod contineatur in illâ massâ, quamvis confusa sit massa, & pondus determinari nequeat.

Vers. Speciali ratione.

Qværitur: An tignum adibus iunctum possit vindicari?

D.

Neg.

Neg. l. 23. §. 6. b. t.

Opp. (1.) l. fin. de ting. junct. Resp. loquitur textus de ædibus dissolutis.

Opp. (2.) l. 98. §. ult. de solut. Resp. (1.) lex itidem explicari potest, quod quidem tignum aliquando vindicari possit, quando sc. fit solutum, interim verò cum junctum est, non possit vindicari, vid. tit. de tign. junct. Resp. (2.) quod à malæ fidei possessore possit utili rei vindicatione peti, quia dolo defuit possidere. add. ex. XLIX tb. 29.

THESES. XVII.

Notandum circa hanc thesin quod fructus sint vel naturales vel civiles; Naturales iterum sunt vel naturales in specie sic dicti, ut poma, lana, foetus ex pecore necessario, sola sc. operante naturâ provenientes: vel sunt industriales, ubi magna industria adhiberi debet, ut frumentum, uvæ. Civiles sunt, quæ non ex naturâ rei, sed civiliter proveniunt, ut usuræ. Fructus item sunt vel pendentes vel separari, hi vel extantes vel consumti.

THESES. XIX. vers. æquè enim.

Qvæ. An malæ fidei possessor, qui titulum habet, teneatur omnes fructus restituere?

Affirm. per text. & rationes in tb. alleg.

Obst. l. 17. C. de R. V. Resp. est quidem differentia inter eum, qui sine titulo possidet, & illum qui cum titulo, sed quoad fructuum restitutionem inter illos nulla est differentia.

Ead. in fin.

Opp. l. 34. de usur. ubi comparantur fructus & usuræ.

Fru-

Fructus percipiendi debent restitui. E. & usuræ. Resp. Comparatio illa non est absolutè accipienda, in pluribus quidem fructus & usuræ conveniunt, sed non in omnibus.

THESES. XX.

Opp. (1.) *l. 2. in fin. C. de fruct. & lit. expens.* Resp. loquitur textus de herede post L. C. à defuncto consideratò.

Opp. (2.) *l. 11. de A. P.* Resp. loquitur textus de vitio reali seu rei inhærenti, v. g. furtivitate, quale vitium etiam transit ad heredes.

THESES. XXI.

Qværitur: *An bonæ fidei possessor sit Dominus fructuum tam naturalium quàm industrialium?*

Aff. de utrisque, per textus in *th. alleg.*

Opp. (1.) *l. 36. Inst. de R. D. verb. pro cultura & curâ.* ibi rationem assignari inquirunt, cur percipiat fructus industriales, hæc autem ratio cessat in naturalibus, E. non debet accipere eos. Resp. (1.) Fructus etiam naturales indigent cura, sic arbores, vites etiam sunt plantandæ, sunt & curandæ. Resp. (2.) textus ex aliis *ll. π. & C.* est declarandus. Resp. (3.) Cultura seu industria non potest dici adæquata ratio percipiendorum fructuum, aliàs etiam malæ fidei possessor propter industriam suos faceret fructus. Regerunt: quod cultura & bona fides sint conjungenda. Resp. Est petitio principii, & nihilominus principalis causa est bona fides.

Opp. (2.) *§. 4. & alii textus in b. th. n. 2. alleg.* Resp. *alleg. text.* omnes loquuntur de aliis casibus, & in illis

comparatur usufructuarius cum bon. fidei possessore, jam vero usufructuarius solum illos fructus percipit, quos industriâ suâ produxit, unde argumentantur Dissent. quod etiam bon. fid. possessor tantum illos percipere possit: verum argumentum est à separatis, in alii quidem comparantur, non verò in perceptione fructuum.

Opp. (3.) *l. 45. de usur.* Responsiones habentur in thesi, & juxta posteriorem *b. l. 45.* explicatur hoc modo: *Uxor Fructus facit suos* (ita, ut non sint restituendi cum re, licet extant:) illos, quos suis operis adquisierit, velut ferendo. Nam si pomum decerpserit, &c. non fit ejus (sc. dicto modo, sed debet restituere:) sicut nec cujuslibet *b. f. possessoris*, h. e. nullius, s. nec ullius *b. f. possessoris* fit fructus naturalis ita, ut possit exstantes retinere, quia non ex facto seu culturâ ejus is fructus nascitur: sicut industrialis. Sensus igitur *d. l. 45.* est, quod comparari hoc casu possit hic *b. f. possessor* cōjux cum aliis *b. f. possessoribus* quoad fructus naturales: quia non ex facto proveniunt: sed non quoad industriales, quos ob culturam retinet.

THES. XXII.

Dupliciter hic dissentiunt Dd. quidam statuunt quod omnes omnino fructus bon. fid. possessor lucratur per *l. 28. de usur.* Resp. Neg. conseq. Etiam id quod revocabiliter apud me est, ad me pertinet plenò jure. Alii dicunt quod industriales exstantes etiam lucratur, & naturales tantum restituere teneatur. Inter quos est alleg. Donellus, utuntur (1.) *ead. text. l. 28. de usur.* & eadem est responsio *qua supra.* (2.) allegant §. 36. *Inst. de R. D.* & dicunt

dicunt, quod causa acquirendi horum fructuum sit cultura & cura. Resp. (1.) Cultura & cura non sufficiunt, sed requiritur etiam usque ad consumptionem bona fides, quæ cessat, quando verus Dominus rem evincit. Resp. (2.) Non jure seminis, sed jure soli, quod bon. fid. possessor possidet, fructus industriales quasi suos facit *l. 25. pr. §. 1. de usur. l. 136. d. R. 7.* Cessante igitur bonâ fide, Dominium interim quæsitum extinguitur. (3.) putant, quod iniquum sit, cum quis debeat restituere fructus industriales. Resp. (1.) Nihil subest iniqui, quia cessat bona fides, quæ est causa possidendi. Resp. (2.) Sufficit, quod possit impensas repetere.

THESES. XXIII.

Ad text. num. (1.) allegat. Resp. habetur ibi planè diversus casus, neque enim fructus antequam fuere petitoris sed bon. fid. possessor eos facit suos, & bona fides quasi consumit proprios fructus.

Opp. (2.) quod consumti fructus ita dicantur consumti, ut planè nihil inde supersit commodi, ut in *l. 22. de eo quod met. causa l. 24. §. 4. de min. l. 16. de bon. poss. contr. tab. §. aliis textibus in tb. alleg.* Resp. Hoc aliquando in actionibus personalibus ita se habet, non autem in materiâ R. V. opponuntur hîc namque fructus consumti extantibus corporibus, E. omnes dicuntur consumti, quorum corpora non extant, licet fortè pretium extet.

Opp. (3.) *l. 206. d. R. 7. n. 3. alleg.* ubi dicitur, neminem cum alterius jacturâ locupletari debere. Resp. fit locupletior propter bonam fidem, quæ idem ipsi præstat quod Dominium suum, secundum *l. 136. eod.* & imputet sibi Dominus, quod non ante vindicaverit; damnum

igitur quod quis suâ culpâ sentit, est nullum & non sentire videtur.

Ad text. n. 4. alleg. in quibus volunt conditionem indebiti applicare, Resp. itidem textus loquuntur de alia materia, nihilque est hic indebiti, quia, uti diximus, bona fide consumsit fructus, & propter eam fit Dominus.

Opp. (5.) quod in aliis materiis, ubi quis de consumptis non tenetur, nihilominus teneatur, quatenus exinde locupletior factus, vid. text. in th. all. Resp. itidem argumentum est à diversis. Nam quod attinet *l. 8. C. de donat. inter virum & uxorem. & l. 50. π. eod.* Ideò maritus tenetur, quatenus est locupletior, quia donatio eatenus est prohibita inter virum & uxorem, quatenus alter conjux inde fit locupletior, & non agitur ibi de certis corporibus repetendis.

Porro *l. 27. §. 1. de minor.* loquitur de restitutione in integrum, in quâ omnia in pristinum statum revocentur, adeoque sicut venditor tenetur pretium restituere cum usuris, ita minor emtor tenetur strictâ ratione rem cum omnibus fructibus, etiam consumptis, restituere, sed in ejus favorem statutum, ut solum teneatur, quatenus locupletior est factus.

Præterea *l. 3. commod.* loquitur de pupillo & minore, quatenus ex contractibus obligantur.

Denique *l. 16. C. de præd. & aliis reb. minor. l. 13. π. eod.* loquuntur de pupillo ac minore, qui vindicant rem absque decretò venditam & tenentur ad restituendum pretium, quatenus id benè impenderunt seu quatenus inde facti locupletiores.

Opp.

Opp. (6.) §. 2. vers. si vero Inst. de off. Jud. cum primis versus: Et si hereditas petita sit. ubi dicitur quod circa fructus idem observetur in rei vindicatione, quod in petitione hereditatis. Resp. comparatio illa procedit secundum quid, & additur in aliis vocula penè.

Opp. (7.) l. 48. b. t. ubi admittitur compensatio fructuum, compensatio verò non habet locum in aliis rebus, quam in iis, quæ in quantitate consistunt, & ejusdem sunt generis, E. locupletatio seu pretium ex fructibus redactum ibi non per compensationem restituitur. Resp. Ibi vox compensationis latius sumitur, & nihil aliud dicitur in illis textibus, quam quod is, qui fructus percipit ex re, non possit impensas petere, sed quoniam fructus percepit, ideo debet etiam impensas facere, vid. l. h. f. 35.

THESES XXV.

Dicitur in h. th. quod fructus debeant specialiter ante L. C. peti.

Diff. opp. quod hoc requirat ipsa ratio actionis. Verum non sequitur E. fructuum non est mentio facienda, quia & ipsius natura requirit, ut res restituatur, & nihilominus res in libello exprimenda sit.

TH. XXX.

Videtur dubium injicere §. 33. Inst. de R. D. ubi dicitur (1.) quod eadem hic obtineant, quæ in ædificationibus. Jam si conferatur §. 32. ubi dicitur, quod, qui sciens in alieno solo ædificavit, non possit repetere impensas. Si igitur ædificans in alieno solo non potest deducere impensas, sequitur quod sciens in alieno solo impensas

fas in lationem factas non possit deducere. Atqui verum est prius E. & posterius. Major probatur ex §§. *alleg. verb. quæ facta sunt solo cedere intelliguntur.* & §. 30. videtur restringere ad bon. fid. possessorem, nam dicitur, qui bona fide ædificavit in alieno solo E. ille demum deduceret impensas. Quidam Respondent (1.) quod solum sit aliqua comparatio, non verò in omnibus, sed quoad impensas esse differentiam: in ædificium factæ sunt utiles, hæ verò necessariae, & illæ sunt in rem factæ, hæ verò propter fructus, adeoque vel verba *bonæ fide.* esse delenda cum absint in ff. & C. vel non restrictivè accipienda. Fortè melius (2.) dici posset, quod stricto jure & ex illa ratione, quod sciens in alieno fundo mal. fid. possessor, ædificans nec has possit deducere impensas, quia fructuum causa, factæ sunt & fructus non intelliguntur nisi deductis impensis, ideò ex æquitate deductio admittitur.

TH. XXXIV.

Obst. *l. 39. de pet. hered.* Resp. quod ibi agatur de judicio universali vid. *tb. 62. Ex. preced.*

TH. XXXVI.

Qvæ. I. *An pro consequendis impensis in rem b. f. possessori detur actio negotiorum gestorum?*

Neg. per *l. 33. de condict. indeb.*

Opp. (1.) *l. 1. §. 1. C. de pet. hered.* Resp. diversissima istius textus est ratio, ubi datur actio ei qui debita hereditaria solvit, contra illum verum sc. heredem, quem illa solutione liberavit, & ita ejus negotium gessit. Ubi autem

rem quid ædificatur in alieno, Dominus id non accepit à possessore ædificante, sed ex re sua jure soli, *d. l. 33. d. condict. indeb.*

Opp. (2) *l. 5. C. de R. V.* Resp. (1.) non sequitur: mal. fid. possessor non gerit negotium Domini, E. bon. fid. possessor hoc gerit; neque b. f. neque mal. fid. possessor dici potest gerere negotium, cum non habeat illum animum, sed in re tanquam sua versetur, vid. text. in *l. 4. §. 1. comm. divid.* Resp. 2. quod de repetitione sumtuum necessariorum ibi dicitur, ex aliis textibus explicandum est, quod repetitio fiat per retentionem seu deductionem, non per actionem.

Opp. (3.) *l. 6. §. 3. de neg. gest.* Resp. Aliud est gerere alienum negotium in suum lucrum, aliud in rem alienam tanquam in propriam, & animo Domini impendere aliquid, de priori text. oppos. de posteriori nos agimus.

Opp. (4) *l. 8. pr. de pign. act. & l. 7. §. ult. solut. matrim.* Resp. Ibi propter pactum vel contractum intervenientem datur actio propter impensas, hic autem nullus contractus, nullum pactum subest.

Qvæ. II. *An detur condictio incerti ad consequendum impensas?* Neg. per *d. l. 33.*

Opp. (1.) Argumentum tale: Ubique justo errore ductus tradens facit quid accipientis, ad quod actione conventus non tenebatur, ibi datur condictio indebiti. Atqui in hoc casu res ita se habet. E. Resp. (1.) majorem non esse universaliter veram: nam subsumi potest, Atqui debitor in diem, solvens ante diem, facit quid accipientis, ad quod actione conventus non tenebatur, E. datur

ipsi condictio indebiti, quæ conclusio est contra *l. 33. de condict. indeb.* Similiter de fidejussore subsumi potest, qui omittendo exceptionem divisionis solvit; & itidem conclusio esset contra *l. 49. § 1. de fidejussor.* Non igitur Major procedit in isto indebitio, cujus solutio poterat solum denegari exceptione quâdam ex æquitate introductâ, ejusmodi etiam est exceptio divisionis, & hæc retentionis vid. *l. 57. de condict. indeb.* Resp. 2. ad Minorem. Nihil ædificans, qui rei vindicatione conventus, tradit ædificium Domino, facit accipientis, sed naturali acquirendi modô illud dominium accedit ad Dominum soli, quod in ejus solo ædificatum.

Opp. (2.) *l. 40. de condict. indebit.* Responsio eadem est, non fit locupletior cum alterius jacturâ sed ex naturali modô acquirendi, & imputet sibi bon. fid. possessor, quod rem non diligentius retinuerit.

Opp. (3.) *l. 1. de condict. sine causa* & *l. 32. de reb. cred.* Resp. planè alius casus ibi habetur.

THES. XXXVII.

Qvæ. *An pretium ei sit restituendum, qui rem ablatam emit eo fine, ut domino restitueret?*

Neg. per *l. n. d. R. J.*

Opp. *l. 43. §. ii. vers. enimvero d. furt.* Resp. plane alius casus ibi tractatur. vid. Exerc. 41. tb. 60. vers. posteriori. Limitatur verò, quod sc. ei pretium sit restituendum, qui rem, aliâs perituram, emendo servaverit, ex illo textu confirmari potest.

THES. XLII.

Qvæ. An impediatur publiciana superveniens mala fides?

Neg. l. 7. §. 14. b. t. junct. l. 48. §. 1. d. a. r. d.

Opp. (1.) l. 15. §. 2. de usucap. Resp. in casu hujus textus non nuda superveniens mala fides impedit usucapionem, sed interruptio possessionis: nimirum prior usucapio est interrupta per amissionem possessionis, quæ continuata requiritur: & posterior usucapio non procedit, cum initium hujus possessionis sit vitiosum: Publiciana autem non se fundat in secunda possessione, sed in primâ, quæ bonâ fide erat acquisita; nec opus, ut attendamus secundam possessionem, sed petimus solum restitutionem primæ possessionis.

Opp. (2.) l. 11. §. 3. b. t. Resp. Casus hic est: Sempronius possidet ancillam justô pretiô ac titulo bona fide, illa ancilla concepit ac peperit apud bon. fid. possessorem, dicitur quod ratione illius partus detur publiciana, si modo non constet, eo tempore quo peperit, ancillam esse furtivam, tunc enim ob vitium furtivitatis quis non amplius est positus in conditione usucapiendi: est igitur casus planè singularis.

THES. LV.

Qvæ. An bene distinguatur dominium in directum & utile?

Aff. arg. l. 1. §. 1. b. t. l. 1. l. 2. C. eod. 2. feud. 8.

Qui hanc divisionem non volunt agnoscere opp. l. 1. §. 1. b. t. Resp. in th. καὶ ἐξοχὴν dominium ibi plenum dominium denotat.

Regerunt, quod in jure Romano hæc divisio non reperitur. Resp. facile concedimus, quod expressè, quoad ipsa verba non inveniatur, continetur tamen quoad ipsam rem.

THES. LXV.

Qvæ. An etiam Emphyteusis Ecclesiastica ad quos libet heredes transeat?

Aff. Cum nulla differentia inter bona Ecclesiastica ac secularia legibus hæc in re sit statuta; determinandum ergo hoc erit ex communi Emphyteuseos natura.

Opp. Favor Ecclesiæ videtur exigere, ut successio in bona emphyteutica Ecclesiastica, restringatur ad descendentes; aliàs rarius ad Ecclesiam redirent. Resp. Nec lege speciali, nec conventionem id exprimente, non licet hoc temerè asserere.

Ead. Th. vers. (2.) fin pro se.

Qvæ. An verba: pro se & heredibus: etiam in emphyteusi Ecclesiasticâ intelligenda sint de aliis, quam descendentibus heredibus?

Aff. quia vox: *heres*: est vocabulum generis continens & descendentes & alios.

Opp. itidem favor Ecclesiæ, qui restrictam explicationem videtur desiderare. Resp. Favor Ecclesiæ non potest vergere in ejus injuriam, qui generalitati verborum innitens, sibi & quibuslibet heredibus voluit emphyteusin acquirendo prospicere.

THES. LXVI.

Qvæ. An scriptura sit de essentiâ contractus emphyteutici?

Neg.

Neg. arg. §. 3. l. d. loc. cond.

Opp. l. 1. b. t. & §. 3. Inſt. locat. conduct. Verùm reſp.
Adhibetur ſcriptura melioris probationis gratia.

EXERCITATIONE DUODECIMA

THESES. III.

Quæritur: *An uſusfructus rectè dividatur in cauſalem & formalem?*

Neg. ſi de veris ſpeciebus loquamur, ſed eſt tantùm explicatio æquivocæ vocis.

THESES. VII. n. 1.

Quær. *An filius acquirens uſumfructum, ipſum jus uſusfructus acquirat patri, an verò ſolùm utendi commoditatem?*

Aſſ. prius per l. ſin. C. b. t.

Opp. (1.) l. 6. C. de bon. quæ. liber. Reſp. Hæc lex corrigit jus antiquum ſolùm in his, quæ pleno jure, tam quoad uſumfructum, quàm quoad proprietatē parentibus acquirebantur. De caſu verò, quo uſusfructus abſque proprietate filio eſt teſtamento relictus, nihil novi diſponitur: ergo d. l. ſin. adhuc obtinet.

Opp (2.) Natura uſusfructus, quod mortuo eo, cujus eſt uſusfructus, etiam jus uſusfructus finiatur. Reſp. Singulare eſt in filio uſumfructum patri acquirente. Hoc enim caſu pater nomine filii tenet uſumfructum; adeoque, patre licet mortuo, ad filium redit.

Qvæ. *An ante traditionem ususfructus legati detur actio confessoria?*

Affirm. arg. l. 64. de furt.

Opp. l. pen. C. b. t. l. 3. pr. l. 46. §. 1. l. 1. §. 2. si ususfr. pet.

Resp. Solum in illis textibus dicitur, quod detur actio personalis, non autem excluduntur reliquæ actiones, quæ in l. 1. C. comm. de legat. continentur.

Opp. 2. quod constitutio ususfructus denuum per traditionem debeat fieri ab herede d. l. 3. pr. b. t. post aditam hereditatem l. un. §. f. qn. dies ususfr. leg. junct. l. 26. d. ususfr. leg. l. 16. §. 1. pr. dies leg. Resp. Dist. est inter ipsum jus utendi fruendi, quod perinde ut dominium rei corporalis legatæ ipso jure transfertur absque traditione, quæ aliàs regulariter præcedere debet: & inter quasi possessionem ususfructus, quæ post aditam hereditatem ab herede per traditionem transfertur. Uti similiter in re corporali legatâ obtinet.

THES. XIV. vers. usus.

Qværitur I. *An usus sit dividuus?*

Neg. per l. 19. de usu & hab.

Opp. l. 14. §. 2. de usu & habit. Resp. Concurrere dicuntur duo in usu, ita, ut duo in eâdem re duos integros habeant usus, alter quidem usum formaliter ita dictum habet, alter verò usum qui ususfructui inest, vel ita concurrit cum usuuario Titio fructuarius Sempronius, ut Sempronius usufructuarius capiat, quod alteri usuuario Titio ad usum necessarium superest, add. l. 47. b. t.

Vers.

Verf. Similiter.

Qvæ. 2. *An servitutes prædiales sint dividuæ?*

Neg. l. 4. §. 3. si serv. vindic.

Obst. l. 19. §. 4. com. div. l. 4. l. 5. d. eq. quot. l. 5. §. 1. d. servit. Resp. quod ipse usus seu exercitium servitutum non dividatur, sed solum certum tempus assignetur, quo nihilominus totâ quis utitur servitute, vel etiam modus adjicitur usus totius, exempla sunt in LL. alleg.

TH. XV.

Qvæ. *An partus ancillæ sit in fructu?*

Neg. per §. 38. Inst. de R. D.

Opp. l. 24. §. 1. ad L. Falc. l. 58. §. 4. ad Scf. Treb. l. 92. §. f. d. legat. 1. Resp. partus ancillæ comparatur cum fructibus quoad effectum. Etenim aliquando & in quibusdam materiis cum fructibus convenit.

THES. XVII.

Qvæ. *An fructuarius possit jus percipiendi fructus alteri concedere?*

Affirm. l. 12. §. 2. b. t.

Opp. l. 66. de jur. dot. & §. 3. Inst. b. t. Resp. in lb. 35. bujus Exerc. 12.

TH. XIX.

Qvæ. *Si proximè ante messem decedat fructuarius, an ad heredes ipsius pertineat fructus?*

Neg. §. 37. l. d. R. D. l. 8. d. ann. legat.

Opp. (1.) l. 26. b. t. ubi pro rata temporis dividuntur fructus. Resp. Agitur in h. l. non de fructu naturali sed civili. add. lb. seq.

Opp.

Opp (2.) l. 5. §. 4. *si ususfr. pet.* Resp. ususfructus erat controversus, & pendente lite dominus fructus percepit: postea mortuo usufructuario lis est decisa; Heres itaque usufructuarii fructus præteritos petere potest, h. e. eos, quos dominus vivente usufructuario percepit.

TH. XX.

Qvæ. 1. *An usufructuarius possit ædificium inchoatum, cujus ususfructus legatus, consummare?*

Neg. l. 61. b. t.

Opp. (1.) quod Dominus debeat concedere quæ ad usum necessaria. *vid. t. b.* ipsa, Resp. pejora reficere potest usufructuarius, & in usu rei exstantis non est impediendus, sed novum quid extruere nequit.

Opp. (2.) quod ita legatum sit inutile Resp. (1.) hoc nonnulli admittunt, quod tale legatum sit frustraneum. Resp. (2.) præsupponenda est conditio, si ædificium consummetur à Domino. Resp. (3.) quod integri prædii ususfructus sit legatus, in quo prædio inter alia sit positum ejusmodi inchoatum ædificium, licet igitur ratione ejusmodi ædificii inchoati legatum sit inutile, subsistit tamen quoad cætera.

Qvæ. 2. *An proprietarius sine consensu usufructuarii possit alienare rem? Affirm.*

Opp. l. fin. §. 5. C. de bon. quæ libert. Resp. singulare est in patre sine cujus consensu non potest filius aliquid alienare & venit hoc ex patria potestate.

THES.

TH. XXII.

Qvæ. 1. An immutatio rei sit concessa usufructuario?

Neg. *l. 8. l. 44. §. 1. b. t.*

Obst. *l. 13. §. 5. & 6. b. t.* Resp. distingvendum inter mutationem ipsius rei & inter mutationem rei usus, ipsam rem non licet mutare, usus tamen ipsius aliquando mutari potest, modo non deterior reddatur conditio Domini.

Verf. Si verò:

Qvæ. 2. Si ædificet usufructuarius, an possit repetere impensas?

Neg. *l. 15. de usufructu.*

Obst. *l. 7. §. 12. de A. R. D. & l. 2. C. de R. V.* Resp. usufructuarius aliquod jus in rem habet, adeoque initius cum isto, quando in fundo ædificat, quam cum aliò merò mal. fid. possessore agendum, add. *l. 45. de donat. inter vir. & uxor. l. 43. §. 1. de legat. 1.* ulterius de controversiis in hac materia vid. *Ex. XXXV. th. 34.*

TH. XXIII.

Qværitur: An usufructuarius debeat præstare culpam levissimam?

Neg. Sufficit enim præstatio culpæ levis *l. 9. §. 2. l. 65. de usufruct.*

Opp. *l. 5. commod.* Resp. (1.) usufructus non semper conceditur gratis, & Resp. (2.) non potest ita comparari cum contractibus. Oritur enim peculiare jus in re constitutum, cuius & peculiaris natura est.

THES. XXXII.

Qvæ. *An dies ususfructus in menses annosve relictus
cedat initio simul, an verò singulis mensibus
annisve sequentibus?*

Posterius Affirm. per *l. antic. pr. vers. unde. §. i. b. t.*

Obstat *l. 41. de usufructu legat.* Resp. Ibi colligitur mentem testatoris fuisse, quod non voluerit distinguere usumfructum in certos terminos seu annos, in quibus incipiat, sed solum relinquit annuos fructus, die *Jährlichen Einkünfte / den Jahrwuchs /* qui annuatim nascuntur.

THES. XXXIII.

Qvæ. *An 100. anni præfiniti sint usufructui civitati
relictis?*

Affirm. *l. 56. de usufruct.*

Opp. *l. 68. ad l. Falcid.* Resp. quod ibi agatur de Falcidia, quousque alimenta legata, quoad detractionem Falcidiæ æstimentur. Hodie quando universitatibus usufructus, vel simile jus relinquitur, per pactum certum tempus adjici solet.

Ead. Th. vers. notandum verò.

Qvæ. *An usufructus heredibus legatus, transeat ad
heredes heredis?*

Neg. *l. fin. C. de usufr. l. 5. pr. b. t. l. 38. §. 10. & seqq. d. v. o. junct. l. 14. C. d. usufr.*

Opp. *l. 36. §. 1. de usufr. l. 26. de usufr. legat.* Resp. Ibi alius casus tractatur, nimirum si testator proprietatem detracto usufructu legaverit, & heres, institutus antequam

tequam ex testamento proprietarius egisset, vel pendente die aut conditione legatæ proprietatis decesserit, an statim ab heredis morte proprietas plena debeatur legatario, & usufructus tanquam finitus cum proprietate consolidetur, an verò in persona sequentis heredis primi ususfr. incipiat: quæ de re non satis convenire inter se videntur Paulus in *d. l. 26.* & Africanus in *d. l. 36.* qui æquiores amplectitur sententiam, quod heres sequens statim plenam proprietatem debeat: Ipse quoque Paulus priorem videtur corrigere opinionem. Add. Cujac. in *African.*

THES. XXXV.

Qvæ. *An mutatione rei intereat usufructus?*

Affirm. *l. 5. §. ult. b. t.*

Opp. (1.) *l. 53. de usufr.* Resp. Distinguendo: aut totum perit ædificium & tunc usufructus extinguitur: aut verò portio ædificii jure manet, & tunc etiam totius soli usufructum retinet usufructuarius.

Opp. (2.) *l. 34. §. ult. eod.* Resp. ibi omnium bonorum usufructus est legatus. Ergò etiam aræ.

THES. LXX.

Qvæ. *An testator possit remittere cautionem?*

Neg. *l. 6. ut in poss. legat. l. 1. C. d. usufr.*

Diff. opp. quod in testatoris arbitrio sit, proprietatem non relinquere, argumentum autem tale est: Si in potestate testatoris est non relinquere heredi proprietatem, etiam in ejus potestate est ita relinquere heredi proprietatem, ut aliquod periculum heres sentiat. At verum est prius, E. & posterius. Resp. Est quidem in

potestate testatoris proprietatem non relinquere, positò verò quod relinquat, debet ita relinquere, ut juxta leges subsistat.

EXERCITATIONE XIII.

THES. V.

QvæR. Vnde differentia sit petenda inter prædia rustica & urbana?

Nos dicimus dependere istam ab usu.

Alii, ut Bachovius & Vinnius, statuunt, quod potius inde sit sumenda differentia, quod omnia ædificia sint prædia urbana, agri verò prædia rustica. Verum hoc est contra textum. Illa enim ædificia, quæ usum rusticum habent, etiam sunt prædia rustica, uti patet ex collatione text. in fin. tb. alleg.

Opp. (1.) §. 1. Inst. b. t. Responsio peti potest ex tb. 5. sc. sensus illius §. est hic, *omnia ædificia* nimirum ad inhabitandum aut ad pensionem recipiendam parata, *et si in villa*, h. e. ruri ædificata sint, *sunt urbana*. Comprehen- dit igitur generalis vox OMNIS ædificium quoquò loco positum, sed præsupponit usum urbanum; non excluditur ædificium ubicunque positum, sed non includitur ædificium usum diversum seu rusticum habens.

Opp. (2.) l. 4. §. 1. in quib. pign. tac. contrab. Responsio habetur in tb. 6.

Opp. (3.) quod ita eveniret, ut eadem servitus sit urbana & rustica. Responsio habetur in tb. 7. in fin.

THES. VII.

QvæR. An servitus aliàs regulariter urbana aliquan-
do sit rustica? Aff.

Aff. per rationem in thes. alleg.

Opp. quod ita confundantur genera & species servitutum. Resp. Neg. Servitutes nihilominus manent distinctæ & v. g. servitus altius tollendi regulariter aliàs esturbana, differt ab eâ servitute altius tollendi, quæ est rustica, quando debetur prædio rustico.

THESES. XII.

Qvæ. *An distinctæ sint servitutes altius tollendi & altius non tollendi?*

Aff. per §. 2. *Inst. de action.* & rationem in th. adductam.

Opp. quod una alteram comprehendat. Resp. (1.) id non semper obtinet, uti explicatur in th. Resp. (2.) quando contingit, fit per accidens.

THESES. XIII.

Qvæ. 1. *An servitus luminum, & ne luminibus officiatur, differant?*

Aff. per l. 4. b. t.

Opp. quod una alteram comprehendat. Resp. Neg. ut in th. explicatur.

Qvæ. 2. *An invito vicino quis possit fenestram facere in suo pariete?*

Aff. per l. 4. l. 16. b. t.

Opp. (1.) l. 3. §. 1. *de serv. vind.* ubi dicitur, quod cui libet licet facere in suo, nisi quid immittat, jam hoc casu immittit visionem, secundum stoicorum sententiam, qui statuunt, radios ex oculis immitti in aream. Resp. Uti- que nihil immittit in alienum, qui fenestras in suo facit, &

talis immissio radiorum ibi non intelligitur, quæ per oculos fieri dicitur. Nam etsi prospiciat in alienum, tamen oculos domi & in capite retinet.

Opp. (2.) quod fenestram habere in suo sit species servitutis. Resp. in th. *vers. non tamen.*

Opp. (3.) *l. 40. de servit. præd. urb.* Ubi quis in pariete communi, qui tamen pro parte est eorum, dicitur nullo jure fenestras fecisse. Resp. Invitò Socio in re communi non licet quid facere, ideo nisi concesserit socius, nullo jure immissæ eruat fenestræ. Est igitur tunc servitus, quatenus socius excipit fenestras, quas prohibere poterat.

Opp. (4.) *l. 12. §. 3. C. de ædif. privat.* Resp. Illa singularis Zenonis Const. pertinet ad urbem Constantinopolitanam. arg. verb. *pr. qui in hac gloriosa.* nos verò disputamus de jure communi.

QVÆR. 3. *An servitus altius tollendi & servitus ne officiatur luminibus differant?*

Aff. per *l. 16. junct. l. 17. §. 2. de servit. urb. præd.*

Opp. quod una alteram includat. Resp. Neg. uti ex ipsa th. apparet.

THES. XXX.

Ad *l. 14. §. 1. de serv.* Resp. est quis Dominus fundi in quo est sepulchrum, licet non sepulchri, quatenus talis, & consideratur extremum illud quod sepulchro accedit.

TH. XXXI.

QVÆR. *An prædium sit necessarium ad constitutionem servitutis?*

Aff.

Aff. per §. 3. Inst. b. t.

Opp. l. 23. §. ult. de servit. rust. præd. item l. 40. de servit. præd. rust. & l. fin. si servit. vind. Resp. futuro ædificio etiam futura servitus acquiritur, neque actu constituta est. Similiter ob aquam nondum inventam futurus aquæ ductus constituitur, ut aqua inventa actu incipiat. Confer l. 7. §. 1. comm. præd. verb. ut ita convalescat.

TH. XXXII.

Qværitur : *An vicinitas requiratur ?*

Aff. per l. 5. serv. præd. rust.

Opp. l. 6. pr. comm. præd. Resp. Ibi vicinitas denotat contiguitatem, quæ non requiritur, sed sufficit ita vicinas esse ædes, ut servitus sit usui, licet alias à se invicem distent.

TH. XXXIII.

Qværitur. *An servitus onera ferendi contra naturam servitutum consistat in faciendo ? Neg.*

Directè enim & hic patitur, cuius paries fert onus.

Ad text. obst. responsio est in lb. 9. hujus Exercitationis.

TH. XXXIV.

Qværitur. *An rectè distinguantur servitutes in continuas & discontinuas ?*

Neg. quia quoad essentiam servitutes sunt continuæ.

Opp. quod ratione Exercitii sint diversæ. Resp. id non inducit diversas species.

THES.

Qvæ. *An ad præscriptionem servitutis requiratur titulus?*

Neg. *l. 10. si ser. vindic. l. fin. de servit.*

Opp. (1.) *l. 2. C. de servit.* Resp. non potest textus intelligi de eo qui titulum habet, nam si istum habet à Domino, statim illi servitus quæfita est, nec opus est usucapione; Si à non Domino, procedit longi temporis præscriptio, etiam vero Domino ignorante. *l. ult. C. de long. temp. præscript.* verb. *igitur eo sciente.* vel significant quod ita passus fuerit, seu non contradixerit, vel etiam explicari potest iste textus ex *l. 5. C. de long. temp. præscript.* ubi dicitur, quod si Dominus probet se ex errore omisisse contradictionem, non procedat usucapio seu præscriptio longi temporis. Requiritur igitur scientia Domini, ut non possit elidi usucapio.

Opp. (2.) *l. fin. C. de præscript. long. temp. vers. ut bono initio possessionem.* Resp. (1.) textus loquitur de casu, quo non Dominus servitutem constituit, & tunc intercedit titulus, & ita contra verum dominum procedit usucapio. Resp. (2.) Etiam illud dici potest bonum initium possessionis, si quis non vi, non clam, non precario, possessore vel Domino patiente bon. fid. servitute utitur, & inducitur inde præsumtus titulus.

Opp (3.) quod nulla usucapio procedat sine titulo. Resp. (1.) Nulla usucapio rerum corporalium procedit sine titulo. Resp. (2.) Nulla usucapio procedit sine titulo vero vel præsumto, quæ præterea dubia circa præscriptionem servitutum occurrunt, solvuntur in *tb. 39.*

THE S. LIV.

Qvæ. *An per interitum prædii intereat servitus?*

Affirm. per l. 14. *quemadmod. serv. amitt.*

Obst. l. 13. d. S. P. R. Resp. licet sublata sit vinea, ipse tamen ager manet, atque in eo Servitus.

THE S. LIX.

Ad l. labeo 17. *quemad. serv. amitt.* Resp. Iter ibi solum est accessorium quid, per non usum igitur principalis sc. aquæ haustus necessario etiam interit accessorium sc. iter.

EXERCITATIONE XIV.

THE S. VI.

AD dubium ex l. 7. §. 6. *de dol. mal.* Resp. distinguendo, aut dolo culpave quis commovit animal, ut damnum daret, & tunc Dominus non potest conveniri, uti habetur in th.

Ad l. 1. §. 7. b. t. verb. *at fi.* Resp. hic nulla culpa potest imputari; permulcire enim seu palpare equum culpa non est, imprimis, si cura equi ad ipsum pertineat.

THE S. IX.

Qvæ. *An utilis actio de pauperie rectè applicetur ad feras bestias?*

Neg. per §. 1. *Inst. si quad. paup. feciss. dic.* & l. 1. §. 10. *eod.*

Opp. (1.) l. 1. §. 2. verb. *omnis quadrupes.* Resp. vox *omnis* declaratur in aliis textibus, intelliguntur nimirum omnis generis mansueta animalia.

Opp. (2.) *l. 1. §. 6. & 7. b. t.* Resp. fera ibi significat brutum oppositivè ad hominem.

Opp. (3.) *l. 2. §. 1. b. t.* Resp. Intelligitur ibi canis naturaliter mansuetus & contra naturam ferox.

Opp. (4.) *l. pen. verb. Sed aliud.* Resp. τὸ Animal ad aliud animal mansuetum extenditur, non quadrupes, ut ex oppositione apparet.

Opp. (5.) *§. fin. Inst. b. t.* Resp. vers. *Prætor.* debet accommodari ad objecta habilia, ad ea animalia, quæ initio recensentur mansueta non fera.

TH. XIII.

Ad *l. fin. bujus tit.* Resp. equus non facit aliquid contra naturam, sed quia mula concitata est contra naturam, adeoque Dominus mulæ non Dominus equi tenetur.

Ad *l. 13. §. 2. de damn. infect.* Resp. Agitur ibi de cautione damni infecti, & præterea etiam quædam culpa utriusque Domini intervenit.

TH. XV.

Notetur, quod nunquam actiones præsertim poenales de eadem re concurrentes alia aliam consumat, sc. si aliud vel plus contineant, secus est si idem contineant, & sic resolvi possunt obstantes textus. Actio enim de pauperie continet minus, actio autem ædilitia continet plus.

TH. XVII.

QvæR. *An etiam is, qui culpâ latâ vel dolò desit possidere animal, teneatur?*

Neg. arg. *l. 12. l. 21. pr. de nox. act.*

Dissent. autor putat, culpam latam & dolum esse hoc casu

casu comparandam, perinde ut in aliis quibusdam contractibus, verum cum in se distincta sunt essentialiter dolus & lata culpa, ideòque sine textu expresso non sunt comparanda. vid. Ex. XIX. *l. b. 21. & 22.*

TH. XX.

Qværitur 1. An differentia hic sit instituenda inter culpam omissionis & commissionis?

Neg. quia textus generaliter loquitur.

Opp. *l. 13. § 2. d. usufruct. vers. denique ubi est*, culpa omissionis, & dicitur quod ob illam quis non teneatur. Resp. Ibi non est commissæ culpa absolute adeòque non habet locum actio, sed posito quod quis sit fructuarius, tunc committit culpam quatenus talis, talia negligendo, adeòque propria actione conveniendus venit, non hac generali, modo quis secundum naturam objecti non excusetur à levissima culpa.

Qvæ. 2. An si secundum naturam contractus non sit actio, nisi ex levi culpa, possit tamen agi Aquiliâ actione, ratione levissimæ culpæ?

Neg. quia is nihil committit.

Opp. (1) *Zæsius l. 5. § fin. b. t. l. 45. pro Socio.* ubi dubitat J. Ctus de actione locati, non vero de actione L. Aquiliæ. Resp. Non dicitur ibi, quod cesset ex locato actio, sed quod melius eligatur actio ex L. Aquilia, utpote minus dubitabilis.

Opp. (2.) *l. 45. pr. locat.* Ibi si conductori domus servus locantis damnum dederit, non est actio locati, sed tantum noxalis. Resp. Quod ibi circa ipsam hanc locatio-

nem conductionem culpa nulla sit commissâ, adeoque merito illam actionem cessare ob aliam convenientem.

Opp. (3.) Quod actiones ex contractu & actio ex L. Aquilia oriantur ex diversis principiis. Resp. Hoc quidem verum est, attamen actio L. Aquiliæ datur ob damnum datum injustè. Cum igitur levissimam culpam commissam in re, quæ ex contractu, atque ita voluntate Domini apud aliquem est, condonet lex, nulla actione ob id agi poterit.

THESES. XXI.

Pugna videtur intercedere inter l. 49. §. 1. b. t. & l. 7. §. 4. quod vi aut clam. Resp. textus subordinatè, & diversimodè se habent: non semper requiritur, ut ignis proveniat, sed sufficit magnum subesse periculum.

THESES. XXIII.

QVÆR. *An actio L. Aquiliæ detur soli Domino, an verò illi etiam cuius interest?*

Posterius Neg. per alleg. text.

Opp. (1.) quod in delictis non consideretur Dominum, sed læsio & inde veniens passio; sive jam Dominus sit læsus, seu ille cuius interest eandem esse passionem. Resp. neg. quod fundamentum omnium delictorum sit læsio quælibet, sed hujus actionis fundamentum est læsio rei nostræ illata.

Opp (2.) quod aliæ actiones ex delicto dentur illis, quorum interest, v. g. furti, item vi bon. rapt. Resp. Hæc actio peculiarem suam habet naturam, & nullibi illi tribuitur, cuius interest.

TH. XXIV.

Pugna hic intercedit inter *l. 15. §. 1. b. t. & l. 51. eod.* variæ sunt conciliationes; (1.) est, quod responsio solum sit accipienda in genere. Verum responsioni videtur obstare, quod quæstio ita expressè sit concepta: An teneatur de occiso. E. etiam responsio erit concepta ad istam quæstionem Resp. (2.) Mortiferum vulnus dicitur (1.) unde facilè mors sequi potest (2.) quod simpliciter est mortiferum, sicuti hæc distinctione utuntur Medici, de illo *l. 15. & l. 11. §. 3. b. t.* de hoc verò *l. 51.* uti colligi potest ex verbis: *certum esset moriturum.*

THES. XXV.

Qvæ. *An hic sit differentia inter forum soli & poli?*

Neg. (1) quia recta ratio nihil aliud dicitur, cur enim Dominus ob alterius negligentiam deberet re suâ carere, æquius multò magis ut qui culpâ damnum dedit, omne præstet. (2.) Hæc determinatio dependet à voluntate testatoris, & in foro conscientie etiam obligatus inde quis est ad integrum damnum refarciendum.

TH. XLIII.

Qvæ. *An bon. vel mal. fid. possessor teneatur hac actione?*

Aff. per *l. 11. l. 13. de nox. action.*

Opp. *l. 27. §. fin. b. t. & l. 27. §. 3. ad. L. Aquil.* ubi dicitur, quod contra bon. fid. possessorem non detur. Resp. bon. fid. possessor hætenus non tenetur actione noxali, quod noxæ deditio non liberetur ipso jure, quia nullum ad actorem Dominium transferre potest, cum ipse

Dominus non sit. Haftenus tamen tenetur, ut teneatur dare servum ad eum finem, ut si postea verus Dominus vindicat æstimationem damni, debeat præstare, vel si bon. fid. possessor præstiterit æstimationem, & servum retinuerit, refundere tenetur Dominus eum vindicans servum.

TH. LII.

Qvæ. An actio finium regundorum detur inter socios?

Neg. l. 4. §. 4. & 7. fin. reg.

Opp. l. 27. d. S. U. P. l. 14 §. 1. si serv. vind. l. 6. §. 2. 3. l. 11. §. 5. d. aq. & aq. plur. arc. Resp. actio fin. reg. datur propter fines confusos, adeo q; non datur inter socios, contra se enim ageret socius, quia pro indiviso socii rem tenent; in LL. verò oppos. socius quid immisit, & quid illicitè egit in re comuni, ob quod proprium factum ab aliis reliquis sociis convenitur, non ut socius, sed ut egit contra socii fidelis officium.

TH. LX.

Qvæ. An actioni fin. reg. præscribatur longissimo tempore?

Affirm. l. ult. C. b. t.

Opp. (1.) l. pen. C. b. t. Responsio habetur in tb. 55.

Opp. (2.) l. fin. C. de fund. limitroph. Resp. non agitur ibi de finibus, sed de agris, qui in finibus Romani Imperii militibus tribuebantur ob benè merita.

Opp. (3.) l. 2. §. 6. pro emptor.

Opp. (4.) l. 7. §. 1. eod. quod sc. longò tempore possit huic actioni præscribi. Resp. Duo sunt distincti casus: aut ipsi confines possident agros confines, & tunc non habet locum præscriptio, add. tb. 14. Ex. XV. aut unus solum possidet fines fortè latius extensos, & tunc habet locum

eum præscriptio longissimi temporis. Textus verò oppositi agunt de casu, quo tertius latius extensos fines emit, hic possidet non ut finem, sed ut partem sui fundi, quam usucapere potest.

EXERCITATIONE XV.

THES. IV.

Qvæ. An bonorum possessori detur directa actio familiaris erciscundæ?

NEg. per l. 50. hered. Inst. pr. l. d. bon. possess. Opp. l. 2. § 1. b. t. ubi etiam bonorum possessori videtur directa actio concedi. Resp. Verba non sunt ita captanda, sed sensus est, quod neque ut heres directus, neque ut bonorum possessor possit agere arrogatus, cui quarta delata est, ex æquitate tamen applicetur isti singulari ratione utile iudicium. Resp. (2.) tex. non loquitur oppositivè sed extensivè.

TH. V.

Qvæ. An per institutam actionem famil. hercis. quis eum, contra quem instituit, agnoscat pro herede ita, ut, licet postea deprehendatur istum non esse verum heredem, tamen divisioni judiciali sit standum? Aff. per l. 36. b. t.

Opp. l. 37. fam. her. Resp. solâ actionis institutione quis sibi non præjudicavit, sed si insequitur iudicis sententia, in ea subsistendum est. d. l. 36. verb. quoniam ex causâ judicat. solvit.

TH. IX.

Qvæ. An pars alienata veniat in hoc iudicium?

Neg. per l. 54. famil. hercisc.

Opp.

Opp. l. 25. §. 6. *fam. her.* Resp. ibi solum dicitur, quod iudex istis tribus casibus, qui proponuntur in d. l. debeat jubere ut uni tradatur pars, ne sc. alter ille extraneus quinon est coheres plures habeat socios, sed unum & certum, add. Cujac. 2. *observ. ult.*

TH XII.

QvæR. *An patre divisionem inter filios faciente alter coheredum alteri præstare debeat evictionem?*

Aff. per l. 33. *fam. herc.* l. 77. §. 8. d. *legat.*

Opp. (1.) d. l. 77. §. *evictis* 8. d. *legat.* 2. Resp. in h. textu tractantur duo casus 1. Quod à testatore prælegata relinquuntur ex sola affectione sine animo dividendi. 2. quando ex solo animo dividendi sine peculiari affectione relinquuntur. Illo casu, quia coheres præter ea etiam suam portionem hereditariam habet, censetur testator istam rem eo jure & modo, quo ipse possedit, prælegasse, nec coheredes evictionis præstatione gravare voluisse: hoc verò casu evictio est præstanda, quia alias non haberet quis portionem sibi assignatam hereditariam re aliqua evicta.

Opp. (2.) Quod hereditas utpote statim à patre divisa nunquam fuerit liberis communis. Resp. (1.) Neg. conseq. nam utique injuria inferretur contra intentionem patris filio, qui re evicta portionem hereditariam assignatam non retinet, si evictio præstaretur. Resp. (2.) Utique hereditas est comunis, licet partes assignet in quas hereditas ante communis juxta ejus voluntatem dividenda.

THES. XIII.

Qværitur: *An condemnationes & absolutiones in omnium personas sint faciendæ?*

Affirm. per l. 27. b. t.

Opp. l. 41. famil. berc. Resp. iudex ibi de omnibus sententiam protulit, nulla parte omiſſa, licet pro una parte benè pro altera malè judicaverit.

THES. XV.

Qværitur. *An rebus hereditariis divisis super una re agi deinde hoc iudicio possit?*

Neg. per l. 20. §. 4. b. t.

Opp. l. 1. C. b. t. Resp. ibi tota hereditas non fuit in iudicium deducta.

TH. XVI.

Qværitur. I. *An divisio hereditatis extrajudicialis per fraudem inæqualiter facta, etsi non subsit læsio ultra dimidium, rescindi possit?*

Affirm. per l. 3. C. com. utriusq. judic. Atque ita iudicavit Scabin. Jen. ad consultationem W. zu L. Mens. Nov. An. 1664.

Dissentiunt interpretes dupliciter: Alii statuunt, quod non nisi ob læsionem ultra dimidium rescissio fiat. Ut refert Berlich. decis. 150. n. 1.

Adducunt (1.) l. ult. fam. berc. Resp. quod ibi solum quæritur, an propterea, quod arbiter non dixerit sententiam, divisio revocari possit: & negatur, nisi minor ob læsionem rescissionem petat, nihil autem ibi de dolo s. iniquitate divisionis.

(2.) Quod divisio sit similis emtioni. *l. 1. b. t. emtio* autem licet iniqua non rescindatur, nisi ob læsionem enormem *l. 2. C. de resc. vend.* Resp. (1.) hac in re non est eadem ratio; propter libertatem enim commerciorum plus permissum est in emtione venditione ac permutatione. Resp. (2.) etiam emtio venditio si dolus subsit rescinditur, licet læsio non sit enormis. *l. 10. C. de rescind. vend.*

(3.) *l. pen. C. com. divid.* Resp. solum dicitur, quod propterea non possit rescindi divisio, quod instrumentum non sit perfectum.

Alii statuunt, quod etiam si non subsit dolus, sed aliàs perperam seu inæqualiter divisio sit facta, rescindi debeat. Berlich. *Decis. 146.* Mœvius *ad Jus Lubecense lib. 2. tit. 2. art. 29. n. 13.* Allegantes (1.) *l. 3. C. com. utr. jud.* Resp. verba legis: *per fraudem vel dolum vel perperam:* sunt conjungenda non disjungenda.

(2.) *l. 3. ex quibus causis maj. & c.* Resp. loquitur *l. de dolo.* causa rescissionis.

(3.) Quod æquum sit quamlibet inæqualitatem corrigi. Resp. Non id proficuum est, nec possibile in negotiis humanis, aliàs enim omnes contractus ob quamlibet inæqualitatem essent corrigendi & rescindendi.

Qvæ. 2. *An per sortem facta divisio rescindi possit?*

Aff. si dolus subsit per eand. rationem.

THES. XIIII. & XIX.

Qvæ. *An hæc actio sit mixta?*

Aff.

Aff. per textus & rationes in th. allat.

Opp.(1.) *l. 1. comm. divid.* Resp. Imò hic textus potius confirmat esse actionem mixtam, cum hac & res petatur: actio verò pro socio sola respiciat præstationes personales: vox verò *magis* non comparative est intelligenda. Conf. *l. 6. § 3. si servit. vind. l. 12. d. usu & habitation. l. 26. §. 6. mandat. l. 5. §. 3. de oblig. & act.*

Opp.(2.) *l. 38. §. 1. pro soc.* Resp. altera alteram tollit quoad præstationes personales, alias verò plus est in actione com. divid. vid. *l. 43. pro soc.*

Opp.(3.) arg. ex *l. 65. pr. pro soc.* Resp. neg. conseq. tollitur enim quidem societas instituta actione pro socio: sed tamen divisio non obtinetur illo iudicio, sed hoc com. divid. iudicio.

TH. XXV.

QvæR. *An propter gestum in re communi detur actio communi divid. ?*

Aff. per *l. 6. §. 2. b. t.*

Obst.(1.) *l. 3. C. de negot. gest.* Resp. duplex in illa l. proponitur casus, alter ubi totam pecuniæ summam coheres solvit, pro qua nullum pignus datum erat, quo casu datur sola actio negotiorum gestorum, quia negotium dividuum est, ubi pecunia sine pignore debetur. *l. 2. §. 11. de V. O.* alter verò casus est, cum pro communi debito hereditario pignus datum est add. *ib. 8* & hoc posteriori casu distinguendum est, utrum hereditas jam ante divisa sit iudicio fam. herc. annon; priori casu datur actio negotiorum gestorum: posteriori verò actio fam. herc.

Opp. (2.) *l. 52. §. 1. fam. herc.* Resp. ibi servus vivo

Domino administravit, & pecunia reliqua ex administratione pertinet ad hereditatem, adeoque non alio iudicio, quam fam. herc. peti potest.

TH. XXX.

Qvæ. Vnde oriatur actio ad exhibendum?

Dicimus ex jure rerum in genere oriri vid. *tb. 30. & 31.* Alii dicunt, hanc actionem esse nativam h. e. immediate ex l. seu æquitate dari, verum l. semper præsupponit causam seu fundamentum ex quo nascatur actio. *tot. tit. de oblig. & act. & tot. t. Inst. de act.*

THES. XXXIV.

Ex *l. 1. §. ult. de tign. junct.* sic quidam argumentantur: Ubi locum habet rei vindicatio, ibi & locum habet actio ad exhibend. Atqui tignum potest vindicari. E. Resp. rei vindicatio quidem datur contra malæ fid. possessorem tigni, sed non ut eximat, sed ut interesse præstet & aliquando juretur in litem. Major igitur regulariter procedit, sed specialis est ratio in tigno juncto.

THES. XLI.

Qvæ. An etiam in actionibus in rem interrogationes obtinuerint?

Neg. vid. *tbef.*

Opp. (1.) *l. 20. §. 1. b. 1.* Resp. Agit de causa personali contra debitorem fundum possidentem. vid. *tbef.*

Opp. (2.) *l. 11. C. de pet. hered.* Resp. singulare est in hered. petitione, vid. *alleg. Exerc. 10. tb. 51.*

TH. LIII.

Qvæ. An hoc edictum sit justum? Affirm.

Opp.

Opp. (1.) Quod inhonesta non debeant permitti. Resp. publicæ utilitatis causa, ut sc. magis coercerentur susceptores aleatorum permittitur privatis, injuriam ipsis inferre, vel etiam res eorum auferre, & subit hoc vicem poenæ, perinde ac si speciatim ad id sententiâ sint condemnati.

Opp. (2.) Quod non necessitas hic subsit, quæ est in latronibus *tot. tit. C. quand. licet sine jud.* Cum hi susceptores non ita facile possint se subducere publicæ vindictæ. Resp. licet non subsit ead. necessitas, tamen inde non sequitur Prætorem tale quid injustè statuere, sufficit enim, quod hi homines poena sint digni, & h. m. poenam infligam velit Prætor.

Opp. (3.) Quod ita invitentur ad delinquendum, ad furtum faciendum, injuriam inferendum. Resp. Prætor non invitat ad furtum, sed solùm denegat actionem in odium susceptorum, si injuria vel furtum illis factum sit.

TH. LXXVII.

Responsio ad obstantem *l. 6. com. divid.* desumi potest ex *ib. 94.* nimirum *l. 2. §. 2. b. t.* loquitur de actione quod datur socio contra socium inferentem: *l. 6. com. divid.* loquitur de act. quæ competit socio, qui vult inferre mortuum vel intulit, contra socium sine causa impudentem, vid. *ib. 94.*

TH. LXXX.

Ad *cap. 1. de sepult.* Resp. loquitur de aliena parochia quod sc. quis possit in aliena parochia sepeliri, non quod quis possit in alieno sepulchro humari.

EXERCITATIONE XVI.

THES. VI.

Qvæ. *An rectè distinguatur mutuum in naturale, civile & mixtum?*

Neg. vid. ipsa thes.

TH. IIX.

Qvæ. *An in mutuo sit alienatio seu translatio Domini?*

Affirm. per §. 1. *Inst. quib. mod. re contrahitur oblig. l. 2. §. 1. l. 4. b. t. junct. §. 14. Inst. de act. l. 75. §. fin. d. V. O. l. 26. d. contrahend. emt. l. 34. mand. l. 53. de condict. indeb. l. 1. §. 2. de O. & A.*

Dissentit Claudius Salmasius per *l. 15. de solut.* Resp. Textus expresse loquitur de solut. quod sc. is, qui sic solvit, ut ipsi restituatur solutum, non liberetur, quemadmodum non alienantur nummi, qui sic dantur, ut recipiantur in specie seu individuo, seu ubi non adest animus contractum mutui ineundi, vid. latè de hoc controversia *Wisenb. tract. an mutuum sit alienatio.*

TH. XI.

Qvæ. *An mutuum possit contrahi per fictionem brevis manus?*

Affirm. per *l. 15. b. t.*

Opp. *l. 34. mand.* Resp. Aut constat de animo expresse mutuum contrahendi, quod sc. expresse contractus transformatur & tunc fictio procedit, juxta *d. l. 15. b. t.* aut non expresse constat seu non expresse contractus transformatur.

formatur & tunc non fit mutuum *d. l. 34.* hinc tota res dependet à voluntate contrahentium.

TH. XIV.

Qvæ. I. *An in grege ad numerum dato possit consistere mutuum?*

Neg. arg. *d. l. 2. §. 1. b. t. add. l. 35. §. 5. & 6.* Resp. possunt quidem oves numerari, sed earum quantitas non determinatur per numerum, sed oves sua natura quantitatem habentes in contractum veniunt.

Qværitur II. *An panes possint esse objectum mutui?*

Affirm. si ad pondus dentur atque ejusd. bonitatis restituantur.

TH. XV. vers. hinc si quis.

Qvæ. An consumtis nummis alienis mutuo datis condictio sine causa detur?

Affirm. per *l. 13. pr. b. t.*

Obstat *l. 17. commod. l. 11. solut. matrim. l. 15. de condict. indeb. l. 10. C. de pign. act.* Resp. agitur ibi de aliis contractibus. add. *Ex. 18. th. 5.*

TH. XVI.

Qvæ. An si is, qui alienare nequit, tradat pecuniam mutuo & accipiens eam consumsit, an mutuum convalescat?

Neg. arg. *l. 2. §. pen. de reb. cred. §. final. vers. ideog. quib. alien. licet. vel non.*

Opp. (1.) Quod mutuum confirmetur per consumptionem *l. 12. in fin. l. 13. §. 1. l. 19. §. 9. de rebus cred.* Resp. hoc in alleg. textibus non dicitur sed datur ibi conditio sine causa.

Opp.

Opp. (2.) l. 24. de O. & A. Resp. loquitur textus de pupillo obligato ex re, hic autem agitur de mutuo cum altero ineundo.

TH. XIIIX.

QvæR. *An civitas teneatur, si mutuum ab administra-
toribus initum ratum habeat?*

Affirm. arg. l. 60. de R. J.

Opp. quod iussus hic videatur præcedere debere.
Resp. hoc nullibi hoc casu requiritur.

THES. XIX.

QvæR. 1. *An satis probeat versionem creditor, si pe-
cuniam in negotium publicum civitatis im-
pensam esse probeat, an verò insuper & utili-
tatem civitatem persensisse probandum
erit?*

Prius Aff. per l. 7. pr. quod cujusq. univ. nom. l. 3. §. 1.
2. 10. & l. 17. de in rem vers. l. 10. §. 1. de neg. gest.

QvæR. 2. *An sufficiat semel esse versum, licet casu for-
tuito damnum acciderit?*

Affirm arg. l. 10. §. 1. l. 52. §. fin. de neg. gest. l. 11. §. pen-
ult. l. 47. §. 1. de solut.

QvæR. 3. *An etsi versio sit probata, tamen rest. in in-
tegrum locum habere possit?*

Aff. quia aliunde læsio occasione hujus contractus
obvenire potest, qua probata civitas restituitur in inte-
grum. l. 9. d. appel. l. pen. C. ex quib. causis maj. Sfortia Od-
dus lib. 2. quest. 51. art. 7. Hartm. Pist. l. 1. quest. 27. n. 58.

THES.

TH. XX.

Qvæ. An in aliis quoque universitatibus ut pagis & Collegiis obtineat ista L?

Aff. 1. arg. rubric. l. 27. b. t. quæ est desumpta ex libr. 10. Ulp. ad edictum. unde petitæ sunt l. 15. & 16. de V. S. l. 7. quod cujusque universit. nom. l. 4. de vi & vi armat. l. 14. quod jussu, quæ comparate invicem ostendunt Ulp. in illo lib. 10. de quibuslibet universitatibus tractasse. 2. Quod eadem sit ratio in civitatibus & aliis universitatibus, quia utrarumque res per administratores gerantur.

Opp. quod d. l. 27. agat solum de civitate. Resp. textus non loquitur restrictive, nec ratio est restringendi, adeoque merito extenditur, uti jam dictum.

TH. XXII.

Qvæ. An administratores civitatum teneantur conditione ex mutuo? Aff.

Opp. quod administrator non acceperit pecuniam nomine proprio, sed nomine civitatis. Resp. Sufficit quod nomine proprio consumserit pecuniam ipsi creditam.

TH. XXV.

Qvæ. An is, qui accepit decem, validè obligari possit ad reddenda?

Neg. l. 6. ii. § 1. b. t.

Opp. (1.) l. 48. de pact. Resp. Pactum valet, modo non sit contra Jus aut essentiam contractus.

(2.) Videtur obstare, quod aliquando ex pacto valeant usurae. Resp. illi casus sunt excepti, qui huc non pertinent.

THES. XXVI. *in fin.*

Oblt. l. 22. b. t. quæ explicatur in tb. 37.

THES. XXVII.

Opponit dissentiens autor i. quod aliud pro alio solvi non possit l. 3. b. t. Responsio patet ex ipsa thes. quod sc. id solvatur, quod est mutuo datum, nimirum centum floreni mutuo sunt dati, non certæ alicujus monetæ, sed in genere probæ monetæ, hi si restituantur in proba moneta, licet forte aliis materiæ vel formæ externæ: utique illa pecunia in eadem quantitate & eodem genere erit restituta.

Opp. (2.) Quod non solvatur tantum quantum quis accepit v. g. si pro aureis quis argenteos accipiat. Resp. utique tot debent solvi ex alia materia, quot respondent iis, qui mutuo sunt dati.

TH. XXXVII. *vers. Posterior.*

Opp. l. 1. de usur. Resp. Agitur in illo textu de casu, quo jura seu consuetudines variant, & quæritur, quænam sit respicienda & quidem in specie de materia seu qualitate usurarum: & dicitur quod usuræ secundum morem regionis, ubi contractum est, præstentur. Hic autem agitur de æstimanda re.

THES. XL.

Quær. *An mutuum recte aividatur in verum & præsumtum?*

Neg. quia contractus chirographarius est distinctus contractus §. final. Inst. de oblig. tot. tit. de literarum oblig. nec recte præsumtum mutuum dicitur.

Opp.

Opp. (1.) *l. 1. §. 1. de O. & A. l. 1. de pact. l. 8. §. 1. de fidejuss. l. 1. §. 1. de Novat.* Resp. facile concedimus, olim non fuisse specialem contractum chirographarium.

Opp. (2.) *l. 5. C. de non num. pecun.* Resp. dicitur ibi *quasi credita*, quod in hoc contractu non inspiciatur, an vera sit credita nec ne; sed sufficiat scriptum esse quasi credita sit pecunia. Nihilominus igitur distincta est à mutuo species, quippe cum per literas ineatur, & ex literis substantiam capiat, secundum text. alleg. ideoque literæ non solum faciunt ad probationem.

Opp (3) *Bach* hoc argumentum. Quod reus excipit, illud est fundamentum actionis, Atqui reus excipit contra pecuniam non numeratam, E. pecuniæ numeratio est fundamentum hujus contractus & hujus actionis, & per conseq. est quasi mutuum. Responsio patet ex *tb. 47.* quod sc. major non sit simpliciter vera, sed quod exceptio opponatur contra id, quod aliàs ad contractum requiritur, licet fundamentum in eo non consistat.

THES. XLIIX.

Qvæ. *An creditor teneatur probare pecuniam esse numeratam?*

Aff. per *l. 3. l. 10. C. de non num. pec.*

Opp. (1) *l. 1. C. de condict. ob turp. causam.* Resp. (1.) quod tempore Antonini, qui autor istius l. est, nondum hujus exceptionis privilegium valuerit. Resp. (2.) Non opposuit ibi reus exceptionem non num. pec. sed fundavit se in turpitudine causæ, quam utique probare tenetur reus, quæ verò de non accepta pecunia ibi habentur, ad pleniorē tantum casus descriptionem pertinent.

Opp (2.) *l. 1. 2. C. de non num. pec.* Resp. & quidem ad *l. 1. C. d. t.* quod probatio ibi requiratur de dato pignore: Ad *l. 2 v. d. tit.* resp. quod tempore illius legis latae nondum obtinuerit illud privilegium. Resp. 2. quod ex verbo: *constituerit*, non appareat injungi reo probationem.

Opp (3.) *l. 13. C. de non num. pec.* Resp. ibi non obtinet exceptio non num. pec. uti traditur in *tb. 52. vers. Cbirographo.*

TH. L.

QvæR. *An debitor, si post elapsum biennium probare velit pecuniam non esse numeratam, audiendus sit?*

Aff. (1.) Quod omnium exceptionum causa, quod perpetuo possint opponi, quæ nullibi mutata videtur hujus exceptionis natura.

(2.) Quod alias in fraudem debitoris hoc privilegium tendat, quod esset contra mentem Justiniani.

Ad dissentientium dubium primum ex *l. 8. in fm. l. 9. C. de non num. pec. §. 2. Inst. de except. tot. tit. de liter. oblig. l. 14. pr. verba: nullo modo C. de tit.* Resp. Loquuntur textus de exceptione, quæ est privilegiata, quod sc. illa nullo modo post biennium possit opponi. Si verò reus secundum communem naturam omnium exceptionum onus probandi in se suscipit, merito etiam jure communi, quo exceptiones perpetuo durant, audiendus erit. Regerunt quidem, quod negativa non possit probari. Resp. licet non per directum tamen per indirectum

Opp. (2.) *l. 14. §. 2. C. d. t.* Resp. aliud obtinet in libera-

beratione, quam in obligatione, illa facilius admittitur quam hæc: obligatio eliditur per exceptionem, quod causa nulla subsit. Non idem potest dici de liberatione, sed ibi strictius inhæretur confessioni creditoris, sibi solutam esse pecuniam à Debitore scribentis.

EXERCITATIONE XVII.

THESES. IIX.

Quæritur: *An per Angelos recte juretur?*

Neg. vid. thes. 6.

Obstat (1) 1. Timoth. V. v. 24. Resp. quod ibi sit obtestatio non juramentum. Nec ibi habetur verbum ἐπικύω sed διαμαρτύρομαι.

Opp. (2.) quod in genere juramentum sit religiosa assertio, adeo & in genere possit per omne id jurari, quod venerationem & metum incutere solet, ne falsa dicamus. Resp. Non quilibet metus & veneratio sufficit ad propriè dictum juramentum, sed veneratio ejus, qui omnia scit & habet facultatem falsa assertentem puniendi, quæ duo in solo Deo occurrunt, quo respiciunt loca S. S. Deut. 6. v. 13. & 20. ad Ebraeos 6. v. 16.

TH. XVI.

Quær. *An juramentum vi extortum sit ipso jur.*

Can. nullum?

Neg. c. 8. & 15. 18. de jurejurand. c. 24 de his qua vi met. causa.

Opp. c. 2. b. 1. Resp. Non est mens Pontificis, non obligare juramentum tale: sed non ita obligare, quin

coactus jurare habeat justam causam petendi absolutio-
nem, quæ ibi indulgetur, ut patet ex verbis final *quem ab-*
solvimus.

THES. XVII.

Qværit. *An clerici etiam jurare teneantur?*

Aff. l. 7. §. Auth. sed Judex C. de Episc. & Cler. Nov.
123. c. 7. Nov. 137. c. 2. c. ult. de juram. calum.

Opp. l. 25. §. 1. C. de Episc. & Cler. Resp. loquitur tex-
tus de illo casu, quo Clerici excusantur à juramenti præ-
statione.

Similiter in *cap. 1. de juram. calum.* dicitur solùm,
quod à juramento calumniæ sint immunes, quod tamen
usu non obtinet.

THES. XIX.

Qværit. *An juramentum super illicito, jure positivo,
præstitum, sit jur. Can. nullum? Neg.*

Opp. C. 6. de usur. ubi dicitur, quod juramentum de
usuris sit servand. cum tamen usuræ de jur. Can. videan-
tur illicitæ. Resp.olvere usuras non est illicitum, sed ac-
cipere illicitas. Neque dici potest, jurato promittentem
usuras occasionem præbere creditori ad peccandum. Ipse
enim mutuans lubens absque usuris pecuniam acciperet,
si per avaritiam creditoris liceret.

Ead. Th. vers. *hec etiam.*

Obst. c. 12. vers. *illi verò. b. verb. absolvendi.* Resp. ver-
bum absolvere aliquando usurpatur de casu, ubi ipsum
jus absolvit seu irritum dicit juramentum. Vel referri
potest

potest ad sententiam declaratoriam, qua nullum declaratur. Eodem modo se res habet in jur. Civ. cum verbo *rescindere*.

THES. XXI.

Qvæ. An juramentum promissorium, cui non subest contractus de jur. Can. producat actionem?

Affirm. c. 9. in fin. de arbitr. c. 9. b. t. & c. ult. de for. compet. in 6.

Dissentiens autor putat, nihil esse mutatum de jur. Can. contrarium verò apparet ex all. textx. add. *Exerc. 6. ib. 17.*

TH. XXIII.

Qvæ. An donatio, 500. solidos excedens, non insinuata juramento tamen confirmata valida sit?

Communis sententia affirmat, per rationem in th. assignatam.

Dissentientes existimant, quod hoc juramentum sit contra utilitatem publicam, ne sc. subditi dilapident sua bona. Resp. quod donatio hæc in se non sit illicita nec directò contra utilitatem publicam & præterea juramento confirmans ejusdem donationem videtur juxta facultates suas donasse, ideò omnino juramentum servandum.

THES. XXXII.

Qværitur: An etiam post testes & instrumenta producta de jur. Civ. recte deferatur juramentum?

Affirm.

Aff. l. 35. pr. b. l. 12. in fin. pr. C. eod. l. fin. C. d. fidei-
comm. l. f. §. 10. C. d. jur. de lib l. 12. §. pen. d. probat.

Opp. (1.) l. 4. C. de edend. Resp. reg. illa ibi solum con-
stituitur, quæ non pertinet ad eum casum, ubi ad alium
eumque extraordinarium modum, nimirum per dela-
tionem juramenti refugium capit actor: tunc enim si per
hunc etiam probet, non potest dici nihil probasse

Opp (2.) l. 7. C. de testib. Resp. si hæc l. aliquid pro-
baret, nunquam esset locus juramenti delationi. Lo-
quitur igitur textus de casu, quo instrumenta non debet
edere reus actori, uti ad titulum de edend. explicatum.

Denique (3.) opp. l. 11. C. b. t. verbis *cum desperavit
probationem.* Resp. hic textus de casu planè dissimili a-
git, quod nimirum ab initio quis juramentum detulit;
postea verò probationes suscepit & juramentum revoca-
vit, sed cum apparet probationes deficere, ad juramen-
tum rursus recurrere velit.

TH. LV. in fin.

Dubium ex allegatâ l. 33. b. t. his Antonius Mat-
thæus proponit verbis: *Pejerans per Principem, per Deum
pejerasse intelligitur, quia respectu divini Numinis ita ju-
rat: qui ergo potest subsistere superior distinctio, ut alter di-
vine ultioni, alter legi Julæ majestatis subjiciatur.* Verum
in dictâ lege non agitur de jurejurando per Principem: sed
de jurejurando *per salutem suam*: quæ cum à Deo depen-
deat, per Deum ita jurasse quis censetur: sed qui per Prin-
cipem jurat, & non servat, Principis majestatem violavit:
Hoc enim jurejurando indicabatur, promissâ adeo esse
rata debere, uti salus Principis paciscentibus curæ atque
inter vota esset. Diversa quoque illa fuisse juramenta
per

per Deum & per Principem ostendit l. 41. C. d. transaction.
 Et validissimum per illa tempora jurisjurandi genus hoc
 fuisse testantur ea, quæ Zosimus *lib. 5. pag. 822. & seq.*
(A. 401.) & Sozomenus l. 9. c. 7. inf. narrant de Jovio PP.
 Italiae, cum, ut suspicionem omnem elevaret *per salutem*
Honorii Imp. aliosque magistratûs ad id adegisse, nun-
 quam se pacem cum Alaricho facturos. Addit Zosimus
 cum æquiores mox pacis conditiones Honorius Alarico
 offerret, Jovium & cæteros ob jurisjurandi religionem
 obstitisse, οἱ γὰρ, inquiebant, πρὸς τὴν θεὸν πτωχὴν
 δεδομεν ὅρκον, ἣν ἂν ὡς εἰκὸς παρῆδιν, ἐνδιδόντας τῇ
 θεῷ φιλανθρωπία τὴν ἐπὶ τῇ ἀσεβείᾳ συλγώμην. ἐπεὶ δὲ κατὰ
 τῆς βασιλείας ὁμωμείκεσαν κεφαλῆς, οὐκ εἶναι θαμνὸν αὐ-
 τοῖς εἰς τὸν ποσῶν ἑξαμαρτεῖν. i. e. Quippe si per Deum præ-
 stitum fuisset juramentum, fortasse negligi posse, permitten-
 do benignitati divine impietatis condonationem: sed quan-
 do per caput Imperatoris jurasset, fas non esse sibi contra
 tam grave jusjurandum delinquere. Cæterum quæstio-
 nem nostram de pœna perjurii simili ferme modo, uti in
 nostra thesi, excutit Jacobus Gothofredus ad l. 8. Cod.
Theodos. d. pact. & transact. hæc annotans: Non jam qua-
 ro de rep. Romanâ, sub qua certe Censoris ea de perjuriis
 notio fuit, sic ut de nulla alia re diligentius judicarent, quam
 de perjurio, teste Cicerone *lib. 3. d. offic.* Quod pœnam vero
 attinet, eodem teste, perjurii pœna divina, exitium; huma-
 na dedecus erat: quomodo & alias censoris judicium nil ni-
 si ruborem damnato afferebat, eodem Cicerone auctore li-
 bris de Republ. De Jurisconsultorum igitur nostrorum, &
 Imperatorum ejusdem ævi, temporibus queritur. In ge-
 nere Paulus in l. 32. d. dol. pœnam perjurii memorat, quam

in specie illa, quam tractabat sufficere ait. Ulpianus speciatim in l. si duo. 13. in fin. d. jurejur. perjurium fustibus castigandum cum elogio scribit. Modestinus libro singulari de pœnis in l. ult. stellion. exilii ad tempus meminit. Et Alexander tamen Imp. in l. 2. C. de reb. cred. & jurejur. jurisjurandi contracti religionem satis Deum ultorem habere definit. idemque l. 2. C. ad L. Jul. Maj. majestatis crimen non sustinere eum, qui servo suo iratus esse non perseveret, quod semper se facturum inconsulte juraverat. Vera equidem est eorum sententia, qui nullam certam pœnam perjurio positam esse ajunt: sed tamen *ἡ ἀντιπαράστασις* ita non solvitur. Conciliatio in proclivi: Per calorem admissio perjurio pœnam non imponi: d. l. 2. d. reb. cred. & d. l. 2. ad L. Jul. Maj. imponi judiciali seu in judicio admissio, d. l. 22. d. dol. l. 13. d. jurejur. ut & si instrumento falsum iusjurandum admissum fuerit d. l. ult. stellion. In qua specie versatur quoque l. 4. C. si min. se major. dix. Nulla vero lex occurrit de pœna perjurii admissi adversus iusjurandum, quod de re aliqua prestanda vel facienda, pacto vel transactione comprehensum fuerat: etsi hoc casu jurisjurandi religionem observandam Alexander quoque Imp. inculcet etiam minori 25. annis l. 1. C. si adv. vendit. atque adeo impleri fidem contractus velit. Hactenus sc. stetit jurisjurandi de aliquo observando, prestando, vel faciendo religio. Nulla verò tum adhuc pœna statuta, si quis hac parte pejeraret. At enim hac demum Arcadii nunc constitutione perjurio hujusmodi, *ἡ ἀντιπαράστασις* inobservantia pacti jurati varia & atroces admodum pœne imponuntur. &c.

TH. LX.

Qvæ. *An juramento æstimetur res restituenda secundum affectionem?*

Aff. de casu in *tb. 60. & 63. expresso l. 1. 2. 8. §. 2. b. t. l. 9. rer. amotar. l. 25. §. 1. solut. matr. l. 46. pr. de Judic.*

Opp. (1.) *l. 33. ad L. Aquil.* Resp. ibi non agitur de restit. rei, quæ per dolum alterius non fit, sed de damno simpliciter dolo alterius nobis obveniente. Non igitur propter affectionem aliquam res, quippè de cujus restitutione non agitur, ultra verum pretium potest æstimari, sed secundum actionis naturam, ex *L. Aquil.* damnum æstimatur.

Opp. (2.) *l. pretia rerum 63. ad L. Falcid. & seq. text. in thes. alleg.* Resp. loquuntur de æstimatione in genere, non de æstimatione quæ fit, quando dolo non restituit.

Præterea dubium oritur ex *l. 3. b. t.* Resp. (1.) non sequitur in litem juratur de eo, quod interest actoris. E. affectionis non habetur ratio. (2.) in d. txx. peculiares casus occurrunt, nam in *l. 3.* actor jurat, quod sua interfuit nummos sibi sua die redditos esse, quia sub poenâ pecuniâ debuit, aut sub pignore, quia deposita pecunia ei abnegata erat, distractum est. In *l. v. pen.* actor instrumentis non exhibitis in litem jurat, quanti sua interest ea proferri, quia actori non tam instrumenta cordi sunt, quam ea quæ in iis continentur & ob id instrumenta non respiciuntur, nec affectio quam actor contra instrumenta habet, consideratur: sed respicitur tantum quod actoris interest. Longa alia ratio est, quando actor rem meam tenet, illamque mihi per contumaciam non

vult, sed per dolum factum non potest restituere, quo casu affectio merito venit in considerationem, ut contumacia vel dolus non restituentis puniatur.

THE S. LXII.

QvæR. *An procuratori possit deferri juramentum in litem?*

Neg. per l. 7. b. t.

Opp. (1.) l. 22. § 23. C. de procurat. unde nascitur hoc argumentum: Quicumque est Dominus litis illi deferri potest juramentum in litem. Atqui procurator l. 22. § 23. d. t. E. Resp. ad maj. limit. qui est Dominus litis, & litem etiam suo nomine est contestatus, illi potest deferri juramentum in litem, & sic falsa est minor.

Opp. (2.) l. 26. pr. de jurejurand. Responsio habetur in t. 37. nimirum loquitur textus non de juramento voluntario sed judiciali: ratio differentiae est, quia illud conventionem partium suscipitur, hoc verò necessario suscipiendum est: desert enim iudex.

Opp (3.) §. 9. Inst. de inutil. stipul. Resp. quod solum in eo agatur de oblig. non de juramento.

TH. LXV.

QvæR. *An juramentum in litem affectionis deferatur in actione emti?*

Neg. quia non agitur ibi de restituenda. add. l. 4. C. de act. emt.

Opp. (1.) l. 5. pr. b. t. qui textus videtur generaliter loqui, quod in omnibus actionibus bonæ fid. locus sit juramento in litem affectionis. Resp. illa verba generalia restrictionem à præcedentibus accipiunt, Agitur autem

tem in præcedentibus de actionibus in rem, quæ restitutionem continent, vid. *ib. præcedens*.

Opp. (2) *l. 10. C. de act. emt.* Resp. (1.) nihil ibi de juramento in litem habetur. (2.) fidem conventionis esse ruptam non sufficit, sed ut agatur, uti diximus, de re nostra restituenda: conferatur *l. 3. b. r.*

Ead. Th. num. 3.

Qvæ. *An in stricti juris judiciis juretur in litem?*

Neg. *d. l. 5. §. f. d. in lit. jur. l. 3. §. 3. commod.*

Opp. *l. 8. §. 1. & seq. rer. amotar. l. 5. §. 1. si quid in fraud. Patr.* ubi juramentum in litem datur, & tamen sunt actiones stricti juris. Resp. textus loquuntur de juramento in litem veritatis non affectionis.

Th. LXVI.

Qvæ. *An ob latam culpam juretur in litem?*

Distinct. vid. in ipsa thes.

Th. LXIIX.

Qvæ. *An æstimatio secundum affectionem possit excedere duplum rei petite?*

Affirm. per *l. 86. de rei vind. & l. 4. §. 4. de in litem jurand.*

Opp. *l. un. C. d. sent. quæ pro eo quod interest.* Resp. (1.) text. ille non pertinet ad juramentum in litem affectionis, quod singularem suam habet naturam. Resp. (2.) text. loquitur de re habente certam æstimationem: hic autem simul æstimandum est id, quod invitum ob contumaciam alterius teneatur rem mea carere, hoc verò quodammodo incertam habet æstimationem.

THES. LXXIV.

In l. 34. §. 4. d. jurejur. Putat quidam Homonymiam esse in verbo *remittere*, & *remittere* hic idem esse ac *referre* juramentum. Resp. nullibi ita vox *remittere* usurpatur in Dig. & (2.) non solet calumniæ juramentum *referri*, est enim contra ejus naturam: adeoque incongrua est ista explicatio.

EXERCITATIONE XII.

TH. II.

Qvæ. *An, si matrimonium sit nullum, dos condicatur?*

Affirm. l. 1. C. b. t.

Obstat (1.) l. 4. C. de incest. nupt. ubi dicitur, quod ad fiscum dos veniat, si nuptiæ sint incestæ. Resp. nos hic loquimur de casu, quo nuptiæ incestæ non sunt secutæ, vel subsecutæ quidem, sed ex errore & ætatis lubrico. Oppos. autem text. loquitur de casu, quo subsecutæ sunt, & quidem à volentibus & scientibus contractæ & incestæ nuptiæ. vid. d. l. 4. & Nov. 12. c. 1.

Obst. (2.) Auth. incestas C. eod. Resp. ibid. præsupponendum est, subsecutas esse & quidem dolo nuptias. Nos autem de istis casibus, uti jam dictum, loquimur, quando vel non subsecutæ sunt, vel errore & lubrico ætatis initæ.

THES. XVII.

Qværitur: *An contra procuratorem falsum detur hæc conditio?*

Aff. per l. 14. b. t.

Opp.

Opp. (1.) *l. 8. C. de condict. indebit.* ubi videtur dici, quod detur condictio indebiti hoc casu. Responder Pacius, quod utraque condictio competat. Rectius Resp. cum Bartolo & Claudio alleg. locis, quod præsupponendum sit ex ipsa rubr. sub qua l. est posita, indebitum esse solutum falso procuratori.

Opp. (2.) *l. 65. §. ult. de condict. indeb.* Resp. Hic neutro horum casuum solvitur indebitum, qui in text. oppos. habentur, sed quis errat solum in procuratore, adeoque solvitur verum debitum ob causam, liberationem sc. sed quæ ab hoc procuratore non potest sequi.

Opp. (3.) *l. 9. de constit. pec. l. 82 §. fin. de furtis.* Resp. istis casibus per errorem indebitum est solutum.

THES. XIIIX.

Qvæ. An possit condici liberatio quæ etiam ad res incorporales pertinet?

Affirm. per *l. 4. C. b. t.*

Opp. (1.) *l. 10. b. t.* Resp. fuit in hoc text. pura obligatio, adeoque ipsa res seu pecunia potest peti, causa non secuta, ob quam liberatio ante facta.

Opp. (2.) *l. 9. d. P. V.* Resp. quod in arbitrio actoris sit, an velit ad impletionem conventionis agere actione præscriptis verbis, an verò recedere à conventionem & condicere datum.

Ead. Th. vers. *id enim.*

Qvæ. An etiam ante L. C. perceptæ accessiones rectè petantur?

Affirm. per *l. 38. §. 1. de usur.*

Dubium movetur ex *l. 31. de reb. credit.* ubi videtur

tur contrarium dici. Resp. ibi agitur de conditione ubi petitur quod nostrum non fuit, sed quod ex stipulatione debetur, veluti fundum dare, in eam namque tantum fructus veniunt, qui post L. C. sunt percepti. Aliud est in hoc iudicio, ubi petimus quod nostrum est vel nostrum fuit.

THES. XXI.

L. 15. de præs. verb. ob stare videtur l. 4. §. 4. b. t.
 Resp. singulare est, quando ipse fur accepit indicium seu præmium, ut indicet se, vel participes furti: ille enim cum ipse delicti sit reus, non recte pecuniam accipit de indicando.

TH. XXIII. in fin.

Textui in *l. 4. pr. b. t.*

Opp. (1.) *l. 7. §. 1. & l. 8. quod met. caus.* Respond. hic solum dicitur, quod cesset conditio ob turpem causam, quia utriusque turpitudine subest. *d. l. 4.* In text. vero opposit. datur plane distincta actio quod *m. c.* quæ se fundat in metu injuste illato. Neque dici potest, ergo otiosum esse quærere de conditione ob turpem causam, cum nihilominus actione quod metus causa repeti datum possit. Resp. i. quod utique inquirendum sit, an ex natura huius actionis hæc competat, an vero alia tali casu. Resp. aliquando etiam cessat in huiusmodi casu actio q. m. c. si nim. non adsit præsens mortis aut vinculo-
 rum metus: unde & recte quæritur, an detur hæc conditio. Neque etiam obstat, quod videatur iuste metus illatus secundum *d. l. 8.* Resp. (1.) non omnis adulter à quovis iuste occidi potest. E. non semper iustus est metus (2.) est metus iniuste illatus secundum quid sc. ut extorqueat pecuniam. Opp.

Opp. (2.) *l. 47. solut. matr.* Resp. Agitur ibi de rependa re data ex justa causa sc: ob dotem, & licet aliàs dos amittatur, tamen hic maritus consensit.

Opp. (3.) *l. 1. de bon. eor.* Resp. aut pecunia injustè extorquetur, & tunc locus est conditioni: aut verò justè accusaturus accipit miserationis gratia pecuniam, & tunc non datur repetitio.

THES. XXX.

QvæR. *An soluto indebito transferatur dominium?*

Aff. per *§. 1. quibus mod. re contrahitur oblig. §. 6. Inst. de oblig. quæ ex quasi contract. nasc. l. 29. b. t.*

Opp. *4. 3. §. pen. de condict. c. d. c. non secut. & de condict. non secut. l. 35. de acquir. rer. dom.* Resp. (1.) aut plane nulla causa, aut verò aliqua sed erronea subest. Priori casu non transfertur dominium, sed posteriori. Resp. (2.) Error tum demum translationem dominii impedit, quando in ipsa solutione seu in iis quæ ad essentiam solutionis pertinent erratum est: v. g. si quis rem suam solvit, quam alienam putavit, dominium non transfertur, d. text. opp. animum n. rem suam tradendi & alienandi non habuit ideoq; hic error, utpote consensui ac voluntati contrarius dominii translationem impedit: at in casu nostro error est in causa solvendi, e. g. quod putaret se ex mutuo vel stipulatione debere, cum tamen ex hisce non debeat, confer. *l. 72. §. 7. condit. & demonstr.*

THES. XXXII.

Ad *l. 44. b. t.* ubi quis accipit à non debitore, & tamen dicitur quod non detur conditio. Resp. distinguendum est an aliquis suo nomine solverit, an verò nomine debitoris. Priori casu, qui per errorem solvit,

condictionem indebiti habet, & verus debitor non liberatur *l. 5. C. b. t. & similibus text. alleg. in t. b.* posteriori casu vero condictio non habet locum, sed ille debitor, cujus nomine solvitur, liberatur *d. l. 44. confer. l. 8. 36. ead. item l. 11. §. 6. C. de pet. hered.*

TH. XXXIX.

Qvæ. *An debitor ante diem solvens possit petere interusurium mediæ temporis?*

Neg. Quia nulla subest causa, ex qua usuræ debeantur.

Opp. (1.) *l. 39. b. t.* Resp. solum ibi agitur de cautione omissa condicenda, non verò de interusurio.

Opp. (2.) *l. 10. §. 12. & l. 17. quæ in fraud. cred.* Resp. agitur ibi de debito ante diem in creditoris fraudem soluto, in cujus gratiam habetur commodum repræsentationis, ne in illius damnum aliquid commodi alteri cedat. Secus se res habet in nostro casu, quo agitur de eodem ipso, qui debitum ante diem solvit, quod sibi imputare debet.

THES. XL.

Qvæ. *An ob errorem juris detur condictio?*

Neg. regulariter per *l. 10. C. d. jur. & fact. ign. l. 9. C. ad L. Falc. & c.* qui tx. simpliciter affirmant, ob errorem juris dari condictionem.

Opp. (1.) *l. 7. de jur. & fact. ignor.* Resp. Nos existimamus sensum illius l. esse: juris ignorantia non prodest ad acquirendum, id est juris error non præbet erranti titulum, quo possit rem aliquam acquirere sed potius illi qui suum petit seu repetit, non nocet quo minus, licet forte in jure erraverit errore cognito possit adhuc suum pete-

petere, vel etiamsi plane nullum debitum subfuerit, repetere quod præstitit, atque ita hæc lex probat casum exceptum. Illorum namque responsio, qui putant, nunquam dari conditionem ob errorem juris, incongrua videtur, dicunt illi quod *condicens non petat suum: sed repetat id, quod amisit, & quod condicens non laboret de re amittenda*. At verò si per errorem juris solvens ita rem suam amitteret, ut, licet plane nullum subfit, ne quidem naturale debitum, nullam haberet repetitionem, utique juris error in damno amittendæ rei isti noceret. Neque verò hic de tempore conditionis instituendæ quæritur, sed factæ solutionis, negatque Papinianus errantem in jure, ubi nullum subest debitum, rem suam amittere, adeoque tali casu repetere potest. vid. *tit. de jur. & fact. ignor. Ex. 28. lb. 54.*

Opp. (2.) *l. 38. de condict. indebit.* ubi frater solvens videtur in jure errare, & conceditur conditio. Responsio patet ex *lb. 34.* quod istis casibus, quibus datur solventi fratri conditio, vel etiam obligatio naturalis sit extincta, aut non subfit vel intervenerit error facti.

Opp. (3.) *l. 5. C. de condict. indebit.* Resp. filius ibi erravit errorem facti, bonorum sc. possessionem petiit, quod putaret nondum esse annum exactum, & hoc opinionis errore solvit creditoribus.

Denique opp. quod æquitas naturalis sit causâ conditionis indebiti *l. 13. & 66. b. t.* quæ suadere videtur etiam ob errorem juris repeti posse indebitum. Resp. juris ignorantiam excusare regulariter non est æquum, vid. *d. t. de jur. & fact. ignorant.* tunc verò demum subest æquitas, ubi plane debitum est nullum.

TH. XLII.

*Qvæ. An procuratori & tutori detur hæc con-
dictio?*

Affirm. l. f. §. 1. b.

Opp. l. 6. §. fin. b. t. ubi dicitur quod tutori non de-
tur repetitio: sed quod ipsi denegetur. *Resp. (1)* Labeonis
& Celsi sententiam hic solùm referri: Juliani verò sen-
tentiam esse probatam, cuiusmodi dissensus etiam alibi
occurrit: vid. *l. 1. §. 1. de usufr. accrescend. l. 10. de legat. 2. l. 26. §. 13. l. 32. §. ult. b. t. l. si is, cui. 19. de legat. 2.*
Resp. (2.) quantum in specie tutorem attinet, aut tu-
tor id quod indebitè solvit, tutelæ iudicio pupillo non im-
putavit, aut verò imputavit. Priori casu datur con-
dictio indebiti tutori; posteriori verò casu non.

Opp. (2.) l. 56. pr. b. t. *Resp.* pupillo datur condi-
ctio indebiti, si pubes factus solutionem ratam habuerit,
aut si eam pecuniam pupillo tutor imputaverit in ju-
dicio tutelæ, alias verò ipsi tutori datur conditio.

Ead. Th. vers. Ceterum.

*Qvæ. An is, qui solvens simul renunciat huic condi-
ctioni, possit ea nihilominus uti?*

Aff. Argumento l. ult. §. 3. b. t.

Dissentit Covarruvias opponens, quod quilibet be-
neficio pro se introducto possit renunciare. *Resp.* quili-
bet qui non errat, renunciando sibi præjudicat.

TH. XLIV.

*Qvæ. An usuræ rectè petantur ratione soluti in-
debiti?*

Neg.

Neg. l. 1. C. b. quia nulla causa hic subest, quæ possit usuram operari. Nec enim potest is dici esse in mora, qui non aliter putat, quam sibi deberi; nec pacto aut stipulatione usuræ sunt promissæ: alia ratio est in fructibus, debet enim ita res restitui, sicut fuisset apud eum, qui ex errore solvit.

Eâd. Th. *vers. Similiter.*

Qvæ. *An possessio aliqua condicatur?*

Affirm. l. 15. §. 1. b. t.

Opp. l. 33. §. 15. b. t. Responsio patet ex *tb. 39. verbis final.* quod sc. possessio istis casibus non indebitè præstita sit.

Eâd. Th. *in fin. vers. Quid si.*

Opp. l. 26. §. pen. verb. *mibi retinendi quod vellem arbitrium daretur. d. condict. ind.* Resp. Exemplum hîc occurrit ejus, quod monuimus in *Exerc. 1. tb. 69. vers. Illud.* quod sc. aliquando in Digestis vestigia juris veteris ut & controversi & per L. Decisiones determinati occurrant Nimirum dissentientes inter veteres J. Ctos de conditione soluti ex alternativâ obligatione fuere opiniones: Ulpianus (*cujus est d. l. 26.*) Celsus & Marcellus statuerunt utroque soluto, quorum alterutrum solùm debebatur, in illius, qui accepit, arbitrio esse, quodnam retinere malit. *d. l. 26. §. pen. in fin.* Papinianus verò & Julianus contrarium affirmarunt, & debitori, qui solvit, electionem, quidnam condicere s. expetere malit, tribuerunt: ut ipse tradit Justinianus *d. l. pen. verb. Papinianus autem. C. b. t. add. l. 32. D. eod.* Hanc pugnam Imp. composuit per *d. l. pen.* quæ est una ex L. Decisionibus. vid. *d.*

Exerc. 1. thes. 68. Cum verò in *d. l. 26.* alia quoque capitula, imò & ipso § *pen.* quaestio alia contineatur, ideò compilatores Digestorum nihilominus dictam legem Ulpiani integram in ista retulerunt. Sensus igitur illorum verborum postremorū in *d. § pen* est: quamvis *utroq;* soluto juxta mentem Ulpiani & Celsi creditori retinendi, quod vellet, arbitrium daretur: tamen proposito casu in arbitrio debitoris est, quinque condicere: quia per praestationem Stichi obligatio demum est perempta; adeoque quinque indebite sunt soluta: nec dici potest isto casu, utrumque esse solutum, cum non quinque, sed decem alternative cum Sticho fuerint promissa.

THES. L.

Qværit. Vnde oriatur condictio furtiva?

Nos dicimus ex delicto seu crimine furti oriri per *text. plures allegatos.* Marcus Lycklama putat, hanc conditionem oriri ex quasi contractu, quod tamen nullo text. probari potest. Gloss. statuit, descendere eam ex quasi delicto. Bachov. verò dicit, occasione furti hanc actionem competere.

Opp. (1.) *l. 9. b. t.* Resp. causa furtiva nihil aliud est quam furtum. Conditur nimirum ex causa furtiva seu ex delicto furti res furtiva seu furto ablata.

Opp. (2.) *l. 15. b. junct. l. 42. in fin. pr. de furt. l. 1. C. d. nox. action. l. 4. C. an serv. pro suo fact. l. 14. d. O. & A.* Resp. quod dicitur in his text. id inde est, quod hæc actio sit rei persecutoria, & detur contra eum, qui contractavit, inde requiritur, ut etiam liber factus contractaverit.

Opp. (3.) *l. 9. § 1. quod falso tutore.* Resp. quid de heredibus obtineat explicatur in *tb. 54.*

Opp. (4.) *l. 10. §. 2. de compensat.* Responsio patet ex responsione ad object. 1.

Opp. (5.) *§. 19. Inst. de oblig. quæ ex delict. nasc.* Resp. potius hic *§.* nostram sententiam confirmat & probat, quod sit ex delicto rei persecutoria, & vox *extrinsecus* tantum notat, quod præter poenam etiam rei persecutionem habeat Dominus.

THES. LII.

Qvæ. *An etiam bonæ fid. poss. detur condicōtio certi?*

Affirm. argumento *l. 1. b. t.*

Cujac. & Cludius urgent vocabulum *solus* in *l. 1. b. t.* ubi *soli* Domino tribuitur. Resp. per vocem *soli* non excluditur, qui plane eodem modo se habet ut dominus: sed ille qui non est dominus nec bonæ fid. poss.

THES. LIII.

Qværitur: *An Commodatario detur hæc condicōtio?*

Neg. per *l. 14. §. 16. de fure.*

Opp. *l. fin. §. 3. C. de furt.* (per quem text. Wesenb. in contrarium movetur.) Resp. Justinianus ibi solum ostendit commodatario furti actionem competere propterea, quod ejus intersit rem non esse surreptam.

THES. LIV.

Qvæ. *An condicōtio detur contra heredes furis in solidum?*

Affirm. per *l. 9. b. t.*

Cujac.

Cujac. & Marcus Lyclam. opp. (1.) *l. 2. §. ult. de vi bon. rapt. junct. l. unic. C. ex delict. defunct.* Resp. (1.) ibi respicitur ad regulam, juxta quam actiones ex delicto rei persecutoriae dantur in heredes, quantum ad eos pervenit, exceptionis ratio traditur in ipsa th. Resp. (2.) in *l. 2. §. ult. d. vi bonor. rapt.* solum dicitur, quod non opus sit actionem illam dari in heredes, cum conditio detur, qua res rapta ab herede potest repeti: & quidem in solidum hanc dari ibi non negatur: sed potius tacite innuitur. Sensus enim hic est: non opus est, ut detur actio illa in heredes quatenus pervenit, cum pinguior detur conditio sc. furtiva, qua etiam solidum exigere potest.

Opp. (2.) *l. 3. §. 12. de pecul.* Resp. pater ibi non convenitur ut heres: sed quatenus filio concessit peculium, actione de peculio, cujus natura quidem hæc est, ut ex delictis non detur. *l. 5. §. 2. l. 44. de pecul.* at quatenus peculium est augmentum seu quatenus ex delicto filii ad patrem pervenit, datur, d. text. vid. *Exerc. 20. tb. 60. 71.*

Opp. (3.) *l. final. C. rer. amotarum.* Resp. quod initius agatur cum uxore ejusque heredibus in ista singulari actione.

Opp. (4.) *l. 9. §. ult. & l. 10. de tutel.* Resp. (1.) si text. istos ita simpliciter velimus accipere, sequeretur, quod plane non detur, quod nec ipsi dissidentes admittunt. Resp. (2.) utitur ibi J. Consultus conciso loquendi genere. Verba nimirum: *quamvis morte tutoris intereant*: non sunt referenda ad conditionem furtivam, sed ad furti & injuriæ actionem, perinde ac si dixerit, *quamvis aliqua aut pleræque ex his morte tutoris intereant*,

Ead. Th. vers. fin. ceterum.

Qværitur. *An, si plures fuerint fures contra singulos in-
solidum detur ita ut unius præstatione ceteri
liberentur?*

Affirm. per l. 1. C. b. t.

Dubium occurrit ex l. 76. in fin. §. ult. de furt. Resp. (1.) Non expresse dicitur, etiam dari contra alium furem, quando à priori quis rem est consecutus. Resp. (2.) Agitur ex de casu, quo furi iterum ab alio fure res aufertur, tunc contra utrumque furem datur conditio, quia non est unum furtum, ut nostro casu, sed sunt diversa furta, & prior fur tenetur ad æstimationem præstandam, quia rem amisit. vid. ib. 56. Posterior fur tenetur ipsam rem restituere, quam habet. confer l. 92. §. 4. & l. 7. de solut. §. 6. Inst. de legat. add. Exerc. 12. ib. 48.

THES. LVI.

Qværitur: *An æstimetur res furtiva hic secundum
tempus, quo unquam plurimi fuit?*

Affirm. l. 8. §. 1. b. t. l. 30 §. 1. de jurej.

Opp. l. 8. §. 1. add. l. 2. §. 3. de delict. priv. Resp. Quod non neget Ulp. in conditione hac tempus spectari, quo res unquam plurimi fuit, quod ipse in l. 8. §. 1. b. t. asseruit: sed solum distinguit æstimationem ex conditione furtiva ab æstimatione ex L. Aquil. quod sc. in hac retrorsum fiat æstimatio quanti eo anno plurimi fuerit. At in conditione furtiva non ita fiat retrorsum De reliquis dubiis add. Ex. 16. ib. 37. Ex. 17. ib. 69.

Mm

THES.

THES. LXIIX.

Qvæ. *An ob temporis adjectionem similis actio, uti de loco adjecto, sit constituta? Neg. per t. t.*

Opp. l. 4. de eo quod certo loco, arg. tale: quicquid præbet utilitatem, videtur præbere posse causam actionis, tempus adjectum est tale. E. Maj. probatur, quia uti ob locum interest, ita etiam ob tempus adjectum. Resp. loci adjectio tribuit peculiare forum, secus verò adjectum tempus.

THES. LXIX.

Qvæ. *An quovis loco possit conveniri is, qui destinato loco non solvit?*

Neg. per l. 2. 3. de bon. autor. judic. possid.

Opp. l. 43. de judic. l. 16. §. 1. de constit. pecun. Resp. Verba illa civiliter seu secundum rationem juris sunt intelligenda de quocunque loco legitimo & idoneo, in quo aliàs sine adjectione loci reus conveniri potuisset.

Similiter (2.) in l. 27. de conduct. indebit. solum dicitur, quod illo loco non præcisè debitum sit repetendum, quo quis existimavit se debere solvere, sed quolibet alio idoneo loco.

Opp. (3.) l. 137. §. 2. de V. O. Resp. v. om. ubique civiliter est accipienda pro loco sc. idoneo.

TH. LXXIII. vers. nostro.

Ad l. 54. pr. locat. Resp. Fidejussor in illo casu in omnem conductionis causam sese obligaverat, ac perinde etiam ratione usurarum.

Ad

Ad l. 88. d. V. O. l. 58. §. 1. de fidejuss. Resp. mora quidem nocet fidejussori ad perpetuandam obligationem, non verò ad augendam.

TH. LXXVII.

Qvæ. An ex eo, quod procuratori constitutum est, domino detur actio directa?

Neg. per l. 22. de procurat. l. 5. §. 5. b. t.

Opp. l. 15. b. t. Resp. patet ex præcedenti l. 14. §. ult. & ex verbo *ministerium* in d. l. 15. quando nimirum libera persona ut nuntius, ut minister quid agit, tunc obligatio acquiritur illi, cui tale ministerium adhibetur.

Ead. TH. vers. *queritur autem hic.*

Opp. §. 4. Inst. de inutil stipul. Resp. ibi ipsi stipulationi est adjectus non demum in constituto.

Verba: *posteriori casu.*

Opp. (1.) l. 8. l. 9. b. t. Resp. ibi instituto fuit adjectus & per aliud deinde constitutum sublatus. E. ei non rectè solvitur. In hac verò th. adjectus est obligationi.

Opp. (2.) l. 10. b. t. Resp. colligi potest ex alleg. l. pen. de duob. reis.

EXERCITATIONE XIX.

TH. III. in fin.

AD obstantem l. 12. §. 1. de furt. Resp. in th. quod nimirum furi non detur actio ex improbitate sua, sed ex contractu.

THES. VII.

Qvæ. An in commodato præstetur levissima culpa?

Mm 2

Affirm.

Affirm. juxta communem Dd. sententiam.

Opp. l. 13. §. 1. de pign. act. ubi comparari videtur contractus pignoris & commodati. E. tantum levis culpa est præstanda. Resp. patet ex l. 5. §. 2. commod. quod sc. in utroque contractu pignore & commodato præstetur culpa levis, at in commodato ulterius quid præstatur, sc. diligentia exactissima.

Opp. (2.) l. 23. de R. J. R. eadem est, & pertinent illa verba: *in his quidem & diligentiam*, etiã ad commodatum.

Opp. (3.) §. 2. Instit. quibus mod. re contrah. ob. illis verbis nihil aliud continetur quam descriptio exactissimæ diligentia: seu levissimæ culpæ: illa enim ipsa non ultra quam alius non est diligentior. Caterum quid de culpa levissima, re exactius considerata, sit statuendum, explicabitur in t. b. 41.

Ead. Th. in fin.

Opp. l. 52. §. 3. pro soc. ubi socius socio præstat casum fortuitum. Resp. quod inter socios debeat esse æquale damnum & lucrum. vid. Exerc. 22. t. b. 24.

Th. IIX.

Qværit. *An quis res commodatas debeat rebus suis præferre?*

Aff. l. 5. §. 4. in fin. b. t.

Opp. (1.) l. 14. de præscript. verbis, ubi dicitur, quod non teneatur is qui propter res suas servandas alienas proicit. Resp. Ibi agitur de casu, ubi circa res alienas ex nullo contractu quis est obligatus. Hic autem ex natura contractus res alias debet salvas præstare.

Opp. (2.) l. 6. C. de servit. ubi dicitur, quod sit durum

rum alii inservire & suum negligere. Resp. itidem agit text. de casu, ubi quis alteri ex contractu non est obligatus.

Opp. (3.) ratio quod absurdum fit, rem propriam suam præstantiorem negligere & alienam vilem servare. Responsio est in thes.

THE S. XXII.

Qværitur: An in irroganda infamia lata culpa equiparetur dolo?

Neg. per text. all.

Opp. l. 11. §. 4. de his qui not. infam. Resp. habetur in thes. 22.

Qvæ. 2. An in restitutione minorum lata culpa assimiletur dolo?

Neg. per l. 9. §. pen. l. 37. de l. 1. 2. C. si advers. delict.

Opp. (1.) l. 9. §. 2. de min. Resp. utique text agit de casu, quo quis sciens volens aliquid negat, quod negare non debuit, ideoque non simpliciter conceditur restitutio: sed pro confesso habetur.

Opp. (2.) l. fin. C. si advers. delict. Resp. ibi agitur de dolo, non de solâ culpâ.

THE S. XLI.

Qvæ. An in omnibus contractibus, in quibus culpa levis præstanda dicitur, etiam culpa levissima sit præstanda?

Affirm. (exceptâ certa ratione societate,) per express. text. *l. 23. d. R. J.* in quâ cum sedes hujus materiæ sit, & rem manifestè decidat, aliquanto dilucidius nobis sequenti paraphrasi explicanda videtur hoc modo: *Contractus quidam dolum malum* (sub quo etiam lata culpa comprehenditur *l. 226. d. V. S. l. 32. depos. l. 1. §. 5. d. O. & A.*) *duntaxat recipiunt: quidnâ dolum & culpam.* (quæ levis dicitur *l. 45. §. 5. d. legat. 1.*) *Dolum* (& latam culpam) *tantum depositum & precarium.* [Quia sc. nulla utilitas ejus versatur, apud quem deponitur; & precarium pro lubitu revocari potest, adeoque nec diligentia major eâ, quam quis suis rebus curandis impendit, exigitur: minorem tamen is, quam suis rebus, diligentiam salva fide non præstabit. *l. 32. depos.*] *Dolum & culpam*, (levem recipiunt) *mandatum, commodatum, venditum, pignori acceptum, locatum: item dotis datio, tutelæ administratio, negotia gesta.* In his quidem [omnibus, quos dolum & culpam recipere diximus,] *& diligentiam* (instar alterius boni & diligentis patrisfamilias) *præstare oportet.* (adeoque aliquando majorem, quam suis rebus, si ipse quis sit negligens. *l. 3. d. peric. & comm. r. v. jung. l. 25. §. 16. famil. ercisc. l. 22. §. 3. ad Sct. Trebell.*) *Societas & rerum communio & dolum & culpam recipit.* [Non verò diligentiam majorem, quam suis rebus impendit, quis præstare tenetur, sed sufficit talem diligentiam communibus rebus adhibere, qualem quis suis rebus adhibere solet: & qui

pa-

hoc imputare debet. §. *fin. l. d. societ.*] *¶* Hinc perspicuè apparet, quod in omnibus contractibus, qui in *d. l. 23. vers. dolum & culpam*: usque ad versic. *Societas*. recensentur, etiam diligentia sit præstanda: per versic. *in bis quidem*. Diligentia igitur boni seu diligentis patrisfam. *l. 54. de act. emt. l. 25. §. 16. famil. erc.* adeoque major, quam quis negligens suis rebus adhibet, non solum præstanda est in MANDATO *l. 21. C. mandat. NEGOTIORUM GESTIONE §. 1. l. d. oblig. qua ex qf. contr. nasc.* (quos duos contractus à regulâ, quam formant, vulgo excipiunt, sed etiam in omnibus aliis (*exceptâ societate ac rerum communione*) contractibus, qui dolum & culpam, *sc. levem*, recipiunt: Expressè enim inter ipsa exempla, quæ in *d. l. 23. vers. dolum & culpam*. jam nominatis etiam reliqui contractus eâdem verborum & constructionis serie junguntur, imo immiscentur: nimirum EMTIO VENDITIO; *add. l. 2. l. 3. l. 11. d. per. & c. r. v. l. 36. 54. d. action. emt. l. 35. §. 4. d. contrab. emt. PIGNORIS ACCEPTIO*; *jung. l. 13. §. 1. l. 14. d. pign. act. l. 22. eod. §. ult. l. q. m. re contr. oblig* LOCATIO CONDUCTIO. §. *ult. l. d. loc. conduct.* DOTIS DATIO, *conf. l. 17. pr. d. jur. dot. l. 24. §. 5. sol. matrim.* TUTELÆ ADMINISTRATIO. *jung. l. 10. d. adm. & peric. tut.* Cæterum ad solvenda dubia, quæ ex aliis textibus circa nostram sententiam moveri possunt, probe notandum, quod licet in omnibus hisce contractibus ac negotiis *diligentia* *sc. major*, quam negligens suis rebus adhibet, exigatur *add. l. 1. §. 4. d. oblig. & action. præ aliis tamen singularis industria desideretur* (1.) in commodato *l. 5. §. 2. l. 18. pr. commod. ac* (2.) in opera locata *l. 25. §. 7. loc.*

loc. conduct. ut & (3.) si custodiam peculiariter susceperis
 §. 3. *vers. an custodiam. I. d. emt. vendit.* Vel ut clarius
 mentem exprimam, in omnibus quidem superius juxta
 tenorem *d. l. 23.* enarratis contractibus *diligentia* est ad-
 hibenda, sed hæc non ita ad vivum refecatur à prudenti
 iudice (es wird nicht eben so genau genommen) in
 reliquis uti in commodato, in locatione operarum, &
 suscepta custodia (da wird es etwas genauer gesu-
 chet) Vel: in contractibus ante enarratis *diligentia* in ge-
 nere cuiuslibet boni ac frugis patrisfam. exigitur. *l. ii. d.*
peric. & comm. r. v. In commodato vero, & locatione pe-
 cularis operæ, nec non susceptâ specialiter custodia tan-
 ta desideratur, ut non excusetur quis, si aliàs diligentis-
 simus quisque maiorem curam & industriam eâ in re ad-
 hibuisset *d. l. 18. pr. commod. l. 25. §. 7. loc. conduct. §. 3. I. d.*
emt. vendit. Conf. *l. 27. §. 29. ad L. Aquil.* Nimirum ut
 brevibus multa complectar: Tota præstatio culparum
 prudenti iudicis arbitrio est relinquenda, qui sec. circum-
 stantias negotii, & personæ conditionem hæc de re æsti-
 mabit. Unde est, quod vix certam regulam J. Cti vete-
 res determinârint, sed diversimode, prout casus obve-
 nit, responderint: quæ tamen responsa ad regulas nostras,
 quales quidem pro varietate horum casuum formari pos-
 sunt, collineant. Denique in *d. l. 23.* & hujus *lb. 41. n. 3.*
 monetur, quoad culpæ præstationem diversam esse ra-
 tionem SOCIETATIS eique cognatæ RERUM COM-
 MUNIONIS: in quo utroque contractu præter culpam
 non exigitur diligentia exacta, & aliquando major, quam
 quis suis rebus adhibere solet: & qui parum diligentem
 socium sibi adsumsit, de se queri, sibi que hoc imputare
 debes

debet, b. l. 23. junct. l. 72. l. 52. §. 2. pro soc. §. fin. l. d. societ. l. 25. §. 16. fam. ercisc. quæ ratio quidem cessare videtur in rerum & hereditatis communione: at verò cum in re communi non tanta, quanta in alienâ exigatur diligentia, & incidentes citra expressam conventionem in communionem, alter ab altero nequeat aliam, quam quis suis rebus adhibet, desiderare diligentiam: ideo non potest non in hoc necessario socio idem obtinere, quod in sponte adsumto d. l. 23. d. R. J. & d. l. 25. §. 16. fam. ercisc.

THES. XLIV.

Qvæ. *An casus sint exprimendi, quando de casu fortuito suscipiendo convenitur?*

Neg. arg. l. 6. C. d. pign. act. l. 7. §. 15. d. pact. & c.

Opp. (1.) l. 1. §. 4. si quis caut. ubi dicitur, quod conventio non valeat, nec ulla exceptio, cum tamen quædam valeant. E. exprimendæ sunt exceptiones. Resp. non agitur ibi de susceptione periculi: sed de excludendis exceptionibus, de quibus generaliter facta conventio non valet, quia iniquum videtur quem exceptionibus ullis se defendere & contumaciam purgare non posse.

Opp. (2.) l. 1. C. commod. l. 22. C. d. negot. gest. l. 1. C. depos. Resp. ibi quidem fit mentio quorundam casuum in specie, non autem additur, quod necessarium sit exprimere.

THES. XLIX.

Qvæ. *Quæ culpa præstetur in contractu pignoris?*

Levis culpa secundum Communem Dd sententiam l. 9. §. ult. l. 14. b. t.

Opp. (1.) §. ult. Inst. quibus mod. re contrah. oblig.

Nn

verb.

verb. exacta. Resp. exacta diligentia hic denotat mediocrem.

Opp. (2.) *l. 13. §. 1. de pign. act. & d. 9. ult. Inst. d. 1.* Resp. neg. conseq. non præstanda est vis major, E. præstanda est culpa levissima

Opp. (3.) *d. §. 1. verbis venit & custodia.* Resp. habetur in *l. 29.*

Opp. (4.) *d. §. 1. verb. in commodato.* Resp. est comparatio quoad culpam in genere. Ita communem sententiam defendentes respondere solent. Verum si bene consideres hos & alios *xxx.* nimirum *l. 19. C. d. pign. l. 23. d. R. J.* vix hæc & aliæ responsiones illis satisfacere videntur, unde Jac. Gothofredus J. C. us consummata eruditionis & accuratissimi iudicii ad *d. l. 23. de R. J.* expressè scribit: *ego conciliationis nullam aliam rationem reperio, quam in eo diffensisse J. C. os imò & Ulp. variasse, quod & judicare videtur Imp. in §. ult. Inst. quibus mod. re contrab. oblig.* Porro Nicolaus Burgundus in tract. de pericul. & culp. in contractibus præstanda *c. ult.* scribit & statuit, quod inter levem & levissimam culpam in contractibus multa sit differentia, ad quod proband. inter alia adducit hoc argumentum: quod ob damnum inter contractibus datum etiam agi possit ex L. Aquil. *l. 18. §. 5. commod.* ex L. Aquil. verò agi etiam ob levissimam culpam *l. 44. ad L. Aquil.* E. frustranea est doctrina in contractu aliquo v. g. pignore non præstari culpam levissimam à creditore, & tamen creditorem ex L. Aquil. ob istam culpam posse conveniri. Idem autor ad evitanda dubia, quæ ex *l. 18. pr. commod. & l. 5. §. 2. eed.* oriuntur, respondet, quod diligentia tantum præstanda sit in commodato. Ve-

rum

rūm nec ita videtur intricatissima hæc res explicata. Quantum enim 1. rationem ex L Aquil. adductam attinet, ad illam facile quis respondere potest & Ex. 14. tb. 20. vers. modo. præterea 2. etiam in aliis contractibus quàm in com-
modato requiritur diligentia ultra doli & culpæ præsta-
tionem. l. 23. d. R. 7. & alleg. text. in thes. rectius igitur
statuitur, inter levis & leviissimæ culpæ præstationem in
contractu pignoris nullam esse differentiam, uti ex text.
allegatæ communi sententiæ obstantibus manifestè ap-
paret, add tbes. 41.

Non obstat §. fin. vers. placuit Inst. quib. mod. re
contrab. oblig. Resp. enim dubium fuisse videtur, annon
periculum spectet ad creditorem, ut amisso pignore in-
teriisse censi possit ipsum nomen creditum, quip-
pe cum res creditoris gratia pignori data sit & jam ea ca-
rere debeat debitor. Ad quod dubium removendum
in d. §. ult. affertur ratio, & concluditur, sufficere, si ad rem
custodiendam exactam diligentiam adhibeat, quam si
præstiterit, à periculo & casu fortuito creditorem esse se-
curum.

EXERCITATIONE XX.

THES. V.

Qvæ. An ex aliorum gesto contra nos detur actio?

Neg. §. 10. I. d. action.

O Ppon. §. ult. Inst. quod cum eo qui in alien. potest. Re-
sponsio habetur in tb. ult. hujus Exercit. quod sc. post
actiones Prætorias demum prudentes admiserint, ut di-
recto possit ex gesto filii servive, pater dominusve conve-

niri, modo ejus jussu contractum; vel in rem ipsius ver-
sum fuerit.

TH. X.

Qvæ. *An forma præpositionis non servata, obli-
getur exercitor?*

Neg. per l. 1. §. 12. b. t.

Opp. (1.) l. 1. pr. b. t. Resp. per ista verba ultima so-
lùm ratio significatur, cur ipse dominus teneatur, quod sc.
locus & tempus non admittat, in exercitoris qualitates
inquirere: sed semper ad dominum respiciatur, inde au-
tem non sequitur, formam præpositionis non esse ser-
vandam.

Opp. (2.) l. 1. §. 5. b. t. Resp. solùm id ibi dicitur,
quod non expresse adscripta præpositionis forma ad-
sit, patet tamen ex patientia & scientia domini, quid velit
gestum à Magistro.

THES. XII.

Qvæ. *An quilibet exercitorum in solidum teneatur.*

L. 1. §. f. l. 2. l. 3. l. 4. b.

Obst. l. fin. naut. caution. stabul. Resp. alia est ratio
illius actionis, vid. Exerc. 8. tb. 11. & ibi notata.

THES. XXXVI.

Qvæ. *An heredes domini etiam obligentur ex con-
tractu cum institore post mortem domini
inito?*

Affirm. per l. 7. §. 2. 3. b. t.

Opp. 1. l. 15. C. mand. & l. 41. de reb. cred. Resp. in
modo finiendi differt hic contractus à mandato, quod scilicet
etiam

etiam continuari possit post mortem domini, propter utilitatem negotiationis.

Opp. 2. l. 5. §. pen. verb. ignorantibus & b. t. Resp. neg. consequ. non sequitur: datur ignorantibus, E. non datur scientibus, & vox ignorantibus ibi non restrictivè, sed explicativè est accipienda.

TH. LIII.

Qvæ. *An hoc S. Etum pertineat solum ad pecuniam numeratam?*

Aff. l. 7. §. 2. b. vid. Dn. Gothofred. de Jena. elegant. tract. d. S. Etio Macedon. apb. 3. 4. 5. & 6. sect. 2.

Opp. (1.) l. 2. de constit. pecun. l. 178. l. 122. de V. S. Resp. tam latè pecuniam hinc non accipi, ex d. l. 7. §. 2. b. t. apparet.

Opp. (2.) l. 12. §. 11. mand. l. 8. in fin. pro emptor. Resp. ibi sunt speciales casus, ubi quis sciens mandatum suscipit, pro adolescente luxurioso apud meretricem. Item si quis sciat, venditorem statim pecuniam scorto daturum.

Opp. (3.) l. fin. §. 5. C. de bon. qua liber. Resp. ibi solum generale aliquod dictionum est, non autem inde sequitur, quod statim S. Etum Macedon. ad alias quoque res sit extendendum.

TH. LV.

Qr. *An tutus quis sit in conscientia, qui hoc S. Etio utitur?*

Aff. Quia S. Etum introductum est in odium creditorum, & ad delicta punienda & in parentum favorem, adeoque ipsi etiam æquitati naturali convenit, ut hoc remedium improbitas foeneratorum coerceatur: & allegarent hi propriam turpitudinem, si ad conscientiam filiisam. pro

vocare velint. Optimè hoc confirmat laudatus Dn. Gothofredus de Jena d. tract. sect. 6. apb. 6. num. 6. & seqq. scribens: *Nobis placet sententia sentientium in anima iudicio filiumfam. excusatum, & haud quaquam ad restitutionem in foro conscientie teneri. Ratio esse potest: quia iusta & rationabilis lex, ob bonum publicum, ad reprimendos varios hominum avarorum malos mores, & fœneratorum nequitiam pessimasve artes lata, operatur & ligat in ipsa conscientia, & non modo excuset obedientem, sed etiam necessario servanda sit: cum possit Magistratus ex iusta ratione & ob delictum creditori hanc pœnam, lege publica lata, irrogare, ne jure suo utatur, aut mutuum pecuniam repetat. Nequo concedendum est, legum Civilium dispositione conscientias, si observetur, ledere earumque pacem turbare. Nam qui ordinarii Magistratus iussui sui obtemperat, & quod ipse vel permittit, facit, non peccat, modo sibi sit contra Deum. Quin qui jure suo utitur nemini injuriam infert, nec dolo facit & sic nec peccat. l. 24. §. fin. de damn. inf. l. 6. §. 6. quæ in fraud. cred. l. 3. §. 2. de bon. lib. ex b. l. 55. de R. J. l. 4. C. ad L. Jul. de adult. Et si hoc non esset, sane S. Etum iusta ratione sancitum penitus abrogandum potius foret.*

Opp. (1.) Quod jure naturæ non sit introductum S. Etum Macedon. sed revera subsit debitum naturale. l. 10. b. Resp. ex l. 6. d. 7. & J. nimirum jus naturæ sic ex æquitate naturali limitationem recipit, & actio denegatur, ne filiisfam. occasio luxuriæ detur, quæ tamen ratio cessat, si filius callide pecuniam mutuo accipiat animo defraudandi suum creditorem, & convictus quoq; sit in conscientia, quod pecuniam benè impenderit, quo casu utique etiam natu-

naturalis subest obligatio: & locum habet denunciatio, quam vocant, Evangelica: *arg. c. 13. d. judic.* quæ est remedium extraordinarium Canonicum, quo aliquis juris civilis actionibus & auxiliis destitutus adversus peccantem in subsidium utitur, quem duplici monitione, privata & testibus adhibitis præmissa & à peccatore sprete, ecclesiæ denunciat petitque, quo ipsa denunciatum, ut è peccato exeat, & ad poenitentiam consequendamq; rei injustè detentæ restitutionem ecclesiasticis mediis & censuris cogat compellere. Vid. Dn. Gothofred. de Jen. *d. tract. de Scto. Maced. & in cod. de denunciat. Evangel. sect. 4. apb. 4. 5. 6. & seqq. usq; ad fin.*

Opp. 2. *Psalm. 7. vers. 21.* Resp. Loquitur textus de eo mutuo, quod legitime & secundum leges datum & acceptum, non verò quod contra expressam magistratus sanctionem contractum.

Opp. 3. Quod ita locupletetur filiusfam. cum jactura & damno creditoris. Resp. Creditor hoc damnum sentit sua culpa, & sic sentire non videtur *l. 203. d. R. f. filiusf.* autem qui suo juratur, dolo non facit. *l. 55. d. R. f.* Nimirum subest quidem præceptum juris naturæ, sed saltem in communi, i. e. de mutuo à filiof. reddendo, hoc verò per legem positivam ad particulares modos aut alias circumstantias, quæ non cadunt sub legem naturalem, rectè determinatur, exemplo depositi restituendi *l. 31. de pos.* Determinationes autem ejusmodi non sunt contra jus naturale, sed juxta vel præter: Sicque jure naturæ non repugnante, filiusfam. mutuum retinere potest.

Qvæ. I. *An valeat renunciatio hujus S. Etī, à filiis facta?*

Neg. (1.) *arg. l. 3. §. pen. b. t.* (2.) Quod S. Cum Mac. in odium fœneratorum & ad puniendam aut avertendam eorum malitiam introductum, eoque securitati parentum & publicæ utilitati prospectum sit: adeoque illi renunciari nequit. *arg. l. 38. d. pact.* Et (3.) renunciatioe admīssā S. Cū hoc nullum haberet effectum: semper enim improbus filius, ad renunciandum esset paratus, & fœnerator ad id facile ipsum induceret. Vid. Dn. Gothofred. de Jen. *sect. 6. apb. 7.*

Opp. (1.) Quod ob favorem filii sit introductum, cui renunciare licet. Resp. potius parentum & reip. commoda & favor hic consideratur. vid. *tb. 55.*

Opp. (2.) Quod mulier possit renunciare S. Cto Vellejano. Resp. Alia est ratio hujus S. Cti, quo soli mulieri prospicitur. vid. *Exerc. 21. tb. 10. num. 4.*

Qværitur II. *An locum exceptio S. Etī habeat, si filiusfam. interposito juramento renunciaverit?*

Neg. quia (1.) ob salutem publicam & parentum securitatem hoc mutuum est invalidum: ideoque nec per juramentum validum reddi potest: esset enim contra bonos mores & æquitatem. Add. *Exerc. 17. tb. 22. §. 23.*

(2.) Hoc admissō, fœneratores facili negotio ad juratam renunciationem filiumf. adigerent, atque ita hoc S. Cum nullum haberet effectum.

Opp.

Opp. c. 28. d. jurejur. quod sc. juramenta, quæ sine æternæ salutis dispendio servari possunt, sint servanda. Resp. modo non adversentur publicæ utilitati, ac in alterius perniciem seu præjudicium non redundent. Vid. Dn. Gothofred. de Jen. d. tract. sect. 6. aph. 8.

TH. LII. num. 1.

Qvæ. 1. *An locum habeat hoc S. Etum, si contrahatur cum liberato à patria potestate per dignitatem?*

Neg. (1) quia non est filiusfam. & sibi omnia acquirit perinde ut emancipatus.

Opp. (2.) arg. l. 1. §. fin. b. t. quod per dignitatem filius non solvatur à patriâ potestate quoad favorabilia. Resp. Illa favorabilia non perimuntur, quæ dependent à jure familiæ, ad hæc verò non spectat hoc S. Etum.

Qvæ. 2. *An filiosfam. nobili exceptio ex hoc S. Etio competat?*

Affirm. quia nihilominus est filiusf. Carpz. part. 2. c. 10. def. 17. n. 8. & seqq.

Opp. quod nobilitas sit dignitas. Resp. sed non illa dignitas, quæ liberat à patriâ potestate. Aliàs jam infantes nobiles non essent sub patriâ potestate. Dn. Gothofred. de Jen. d. tract. sect. 3. aphor. 8.

Ead. TH. num. 4.

Qvæ. *An paterfam. factus partem debiti solvens sibi præjudicet?*

Neg. arg. l. 7. §. fin. b.

O.o

Opp.

Opp. (1.) *l. 7. §. fin. b. t.* Resp. cessat respectu partis solutæ, non autem solvendæ.

Opp. (2.) quod partem solvendo totum debitum agnoverit. Resp. non sequitur, potuit enim illam partem agnovisse, quam fortè benè impendit.

TH. LXIV.

Ad *l. 29. §. 1. b. t.* Resp. prohibitio illa eo solum pertinet, ut non possit in solidum conveniri, vid. *l. 47. pr. b. t.* peculiarem enim negotiationem non in totum prohibet, qui semel peculium concessit & non avocavit.

THES. LXX.

Pugnam inter legem *l. 56. §. 1. pr. ad l. falcid.* Et *l. 83. eod.* ita conciliat quidam, quod illo casu regulariter spectetur tempus mortis, proinde si post mortem testatoris ante aditam hereditatem peculium deminuatur, nocebit heredi, *d. l. 56.* excipitur, nisi peculium jacente hereditate augmentum sit, *l. 83. ad l. falcid.* quia fictione quadam juris hoc augmentum retrahitur ad tempus mortis, *d. l. 56.*

THES. LXXIV.

Ad obst. *l. 23. de negot. gest.* ubi ipse dominus non potest conveniri propter indebitum solutum à negotiorum gestore, Resp. (1.) in casu *l. 3. b. t.* pecuniam ab aliquo accepit servus, ut solveret creditori, & dicitur quod dominus teneatur isti creditori hac actione de in rem verso, licet falso creditori solverit; nostro autē casu negotiorum gestor solvit pecuniam suam putativo creditori, & dicitur, quod sibi imputare debeat negotiorum gestor, & non repetere à domino, cujus negotia gessit. Resp. (2.) Alia est ratio in servo, qui hoc ipso, quod conditionem inde-

indebiti quærat Domino, in utilitatem ejus pecuniam eam vertisse videtur. Alia est ratio in libero homine qui negotia gerit, qui ipse conditionem indebiti instituere potest.

Opp. (2.) *l. 11. b. t.* Resp. si servus suo nomine solvit, non est in rem versum, *d. l. 3. §. 1.*

Ead. Th. *vers. vel saltem.*

Qvæ. *An actio de in rem verso detur contra dominum etiam si utilitas interversa fuerit?*

Affirm. per *l. 3. §. 7. 8. l. 17. pr. b. t.*

Opp. *l. 10. §. 6. b. t.* Resp. distinguendi sunt casus, aut res casu perit domino & nihilominus de in rem verso agitur per alleg. *l. 3. §. 7. 8. l. 17. pr. b. t.* aut verò quod à servo ad dominum vel à filio ad patrem pervenit, & rediit à domino ad servum, aut à patre ad filium, & tunc cessat actio de in rem verso *d. l. 10. §. 6. b. t. junct. l. 1. §. ult. b. t.*

EXERCITATIONE XXI.

THES. III.

Qvæ. *An etiam fœmina pro fœmina intercedens possit uti hoc S. Et?*

Affirm. propter generalitatem textus in *l. 3. 2. b. t.*

A Dubium oritur ex alleg. text. in *l. 11. §. 6. de minor.* ubi dicitur quod minor contra minorem non habeat restitutionem simile quid habetur in *l. 12. ead.* Resp. tum denum denegatur restitutio minori contra minorem,

quando ambo minores sunt capti, cum verò alteruter tantum captus est, is restituitur etiã contra minorem, vid. *Exerc. 8. ib. 56.* Similiter mulier non uritur S.cto contra minorem, si minori damnum inde accideret, alias verò uritur *d. l. 12.* Cum igitur foemina intercedens saltim laudatur, non altera pars pro qua interceditur, meritò succurritur foeminae intercedenti.

Opp. (2.) *l. 41. §. ult. de excusat. tut. l. pen. C. cod. l. 2. C. de excus. veteran.* ubi dicitur, quod qui propterea excusatur, quod sit in corpore, non tamen se potest excusare à tutela liberorum collegarum. Resp. ibi itidem non concurrunt, quorum alter est in damno, alter non, sed solum agitur de munere personali obeundo.

Ead. Th. in fin.

Hottom. corrigit text. *l. 2. §. 1. & pro mutui dationes legit mutationes*, sed hac correctione non est opus.

THES. V.

Opp. (1.) *l. 18. b. t.* ubi pro parte foemina & mas tenentur, E. etiam in hoc nostro casu. Responsio patet ex *ib. §. hujus Exercit.* quod scilicet ibi non agatur de fidejuss. mare & foemina, qui simul intervenere, sed de tali casu, ubi mulier tenetur pro rata.

Opp. (2.) *l. 8. C. cod.* Resp. ibi filii subductis sororibus pro parte solum tenentur, quia saltim pro virilibus portionibus se obligarunt.

Th. VI. vers. si verò.

Obst. difficilis text. in *l. 13. vers. licet cred. C. b. t.* ubi dicitur, quod S.ctum non habeat locum, licet creditor sciverit, mulierem pecuniam quam mutuam accepit, marito

ritō daturam. Resp. non omnis scientia creditori nocet, sed necesse est, mulierem à principali debitore submissam & suppositam esse: in casu E. l. 13. ideò non adjuvatur mulier Scto, licet creditor sciverit, mulierem eo animo mutuo accipere, ut mutuam pecuniam statim, atque acceperit, marito daret, quia scil. ibi non est intercessio seu interventio pro alio: sed mulier proprio nomine contrahit mutuum, & nihil ad creditorem, quomodo impendat, vel impensura sit mulier pecuniam mutuo acceptam, add. l. 1. b. t. & thes. 9. n. 1. *bujus Exercit.*

Th. IX. n. 1. vers. *buc etiam.*

Opp. l. 9. C. b. t. Resp. patet tum ex *bac thes.* tum ex *ib. 7.* quando nimirum intercedendo pro alio solvit, tunc potest repetere, sed hoc casu legat, & proprio nomine agit, ac vult præstitum.

Ead. Th. n. 3.

Obstare videtur l. 6. § 1. *Ult. C. b. t.* Resp. sunt diversi casus. Casus l. 19. hic est: tutores volebant propter æs alienum bona distrahere: mulier autem prohibet ne alienent, & promittit se velle tutores securos reddere: similiter & in l. 6. § 1. C. b. t. indemnitatem tutori promittit. Ipsi itaque tutori se obligat mulier non alii, quæ obligatio non est intercessio. Ast in casu d. l. 6. § *fin.* obligat se mater pupillo pro tutore, vel tutum reddit filium de tutoris administratione.

Ead. Th. num. 4.

Obst l. 6. § 1. 2. C. eod. Resp. hi textus jam in antecedente num. sunt explicati.

THES. X. n. 3.

Qværitur. *An iterata intercessio uxoris pro marito valeat?*

Neg. per Nov. 134. c. 8.

Dubium oritur ex Nov. 61. c. 1. *Autb. sive à me. C. b. t.* Resp. non ibi agitur de qualibet intercessione mulieris pro suo viro (hæc enim nulla iteratione confirmatur) sed consensu duntaxat mulieris in alienationem vel obligationem rerum immobilium, in quibus donatio propter nuptias est constituta.

Ead. Th. n. 4.

Qværitur I. *An huic beneficio renunciari possit?*

Affirm vid. thes.

Opp. dissentientes i. quod eadem facilitate qua intercedit, etiam renunciaret, *arg. l. 22. C. b. t.* Resp. Negando: Nam quando intercedit nihil sibi adimit, sed tantum instar alicujus boni patrisfamilias promittit, sperans fore, ut à Reo principali indemnus servetur: quando autem renunciat suo juri, de quo specialiter est edocta, tunc constat, ipsam in intercessione non esse lapsam: sed enixa & constans seu deliberata ejus voluntas de intercedendo significatur.

Opp. (2.) Quod S. cum noluerit obligari feminam per l. 2. in pr. & §. 1. & l. 2. §. 1. b. t. & quod improbet totam obligationem *tb. 4. hujus Exer.* Non igitur firmum fiet per hanc renunciationem, quod ipso jure est nullum. Resp. hæc omnia vera sunt, ubi subest præjudicium mulieris, ne decipiatur aut ad intercedendum inducatur.

Quan-

Quando verò sciens talia pro se esse introducta harum LL. beneficio expressè renunciat, meritò deliberatæ ejus voluntati statur.

Qvæ. 2, Quomodo renunciatio fieri debeat?

Dicitur in thes. quod etiam extrajudicialiter fieri possit.

Opp. alleg. l. ult. §. pen. verb. & sic. b. Resp. illa verba non pertinent ad renunciationem sed quod facta renunciatione deindè sit habilis ad judicium accipiendum.

Opp. (2.) l. 23. pr. & §. seqq. C. b. ubi requiritur renunciatio instrumento publico. Resp. Agitur ibi in specie de muliere intercedente pro marito, vid. *hic ipsa th.*

Eâd. Th. num. 5.

Qvæ. An intercessio juramento firmata excludat hoc S. Etum?

Affirm. arg. c. 9. & 28. de jurejur. quia scil. hoc juramentum servari potest, nec vergit in alterius damnum.

Opp. solet i. quod juramentum non confirmet actum ipso jure nullum. Resp. hoc verum de jure civil. sed non de jure Can in quo solum respicitur, an juramentum possit servari sine dispendio salutis æternæ.

Opp (2.) quod juramentum nihil videatur operari nisi specialiter S. Et renunciatum fuerit, Resp. juramentum inducit animum deliberatum & constantem voluntatem.

THE S. XI.

Qvæ. An renunciatio S. Et Vellejani jurata valeat

leat pro marito, etiamsi speciatim non sit renunciatum beneficio in Auth. si qua mulier?

Affirm. quia scil. jure Can. isthoc servari potest, adeoque debet servari.

Opponit dissentiens autor, quod diversa sint beneficia S. & Vellejani & Auth. si qua mulier. Resp. jurata renunciatio S. & confirmat intercessionem. E. hæc debet esse valida.

Verf. cæterum

Qvæ. 1. An prohibeatur uxor contrahere cum marito?

Jure civili hoc non prohibetur.

Opp. Nov. 134. c. 8. & d. auth. Resp. in ipsa thes. verf. *jure novo.*

Qvæ. 2. An mulier obligetur, si una cum marito se obliget?

Neg. quia hoc modo facile fraus S. cto & auth. fieri possit.

Opp. quod principaliter ipsa pro sua parte sit obligata & non pro marito. Resp. si certo constet, ipsius subesse utilitatem, valet.

THE S. XIV.

Qvæ. An compensationem objicere possit excommunicatus?

Affirm. arg. c. 5. extra de excomm. l. 4. C. b.

Opp. (1.) c. 7. de jud. c. 8. de sent. excomm. in 6. & l. 14. b. inde necitur hoc argumentum: Ubi agenti obstat exceptio, ibi non locum habet compensatio. Atqui Excom.

Excommunicato obstat exceptio, excommunicationis sc. E. Resp. l. 14. in qua est probatio Majoris, agit de exceptionibus ipsam rem afficientibus, seu ipsum debitum perimentibus. Exceptio autem excommunicationis solum spectat ad personam, quæ agenti quidem obstat, sed non compensanti, quippè cum compensatio fiat ipso jure, & ex ipsa re liberatio.

Opp. (2.) d. c. 5. de excomm. & l. 6. C. b. t. argumentum est hoc: qui non potest reconventionem instituere, ille etiam non potest compensare. Atqui excommunicatus non potest reconventionem instituere, E. Minor probatur per c. 5. de excomm. Resp. neg. consequ. uti patet ex dictis ad argumentum 1. & in l. 6. non propriè compensatio dicitur mutua petitio; sed quod compensans quasi quid mutuo petat, cum tamen actio ipso jure minuatur.

Opp. (3.) l. 15. rem rat. haberi. Resp. qui non potest petere, h. e. qui nullum jus habet agendi, non propter nudæ personæ inhabilitatem, sed quod nullum subsit debitum, seu quod liberaverit suum debitorem, ille non potest compensare; at excommunicato nudæ personæ inhabilitas, quod petitionem attinet, obstat.

THES. XV.

Qvæ. An locum habeat compensatio in dote?

Affirm. per text alleg. add. l. unic. §. 5. C. de rei uxor. act. Respond. in dote locum habet compensatio, si illa in quantitate consistat, & vicissim debeatur quantitas, quando verò species seu corpus certum in dotem est datum, olim locus erat retentioni, quod solum correctum per l. unic. §. 5. C. de rei uxor. act.

Ead. TH.

Qvæ. *An compensatio obtineat in criminibus?*

Neg. per l. 13. §. 5. ad l. jul. de adulter.

Obst. (1.) l. 39. solut. matrim. Resp. sensus est, quod vir non possit conqueri, mulierē violasse eam legē, quam ipse contempsit, sed debeat propriam transgressionem cum transgressionē mulieris pensare, atque ita compensatio latē accipitur, quod actio ad repudium quasi pensetur: ita & latē sumitur in l. 73. §. 6. ad l. jul. de adult. l. 2. §. 4. cod. l. 20. C. de solut. l. 39. de pignor. act.

Opp. (2.) l. 47. solut. matrim. Resp. ibi maritus non potest mulierem, nec mulier maritum accusare, non ideò, quod paria delicta mutua pensatione propriè tollantur: sed quod maritus improbare nequeat mores, quos ipse aut antea corripit aut postea probavit.

Opp. (3.) l. ult. de adult. Responsio est eadem, quæ ad dubium primum.

TH. XVI.

Qvæ. *An debitum naturale possit compensari cum debito civili?*

Affirm. per l. 6. b. c.

Obst. (1.) l. 15. rem ratam haberi. l. 9. §. pen. ad S. etum Macedon. verb. perpetua exceptione tuti. Quæ obligatio potest elidi per exceptionem, illa non potest deduci in compensationem. Atqui obligatio naturalis potest elidi per exceptionem. E. non potest deduci in compensationem. Resp (1.) Ad maiorem: loquuntur text. de obligationibus civilibus, quæ per exceptiones perpetuas, v. c. exceptione metus, rei judicata perimi possunt. Resp. (2.) Ad

Ad minor. quod obligatio naturalis non perimatur per exceptionem: sed quod non effectum habeat producendi actionem, alios tamen effectus secundum ipsum jus civile habet, inter quos etiam est vis compensandi.

Opp. (2.) Quod compensatio de jure civili sit inventa, adeoque non habeat locum in obligatione naturali. Resp. & compensatio convenit jure naturæ, & obligatio quoque naturalis, naturali jure vim habet, & jure civili efficaciam, debitum tale in compensationem deducendi.

TH. XII X.

QvæR. An detur compensatio speciei, v. g. Stichum cum quantitate v. g. 50. floren. Neg.

Opp. (1.) l. 22. b. Resp. ideò debebat venditor palam dicere, utrum voluisset, ut constaret, an locus esset compensationi, nam si decem eligit, tunc procedit compensatio: si hominem elegerit, non procedit.

Opp. (2.) l. 7. §. 5. solut. matrim. Resp. ibi compensatio improprie sumitur & sensus est, posse maritum sibi consulere per retentionem fructuum ex rebus dotalibus perceptorum, eisque pignoris jure incumbere, donec ipsi sit satisfactum, ita quoque sumitur compensatio pro retentione in l. 1. rer. a. notarum. l. 15. §. 1. l. 59. de furt. & l. 6. C. de rei vind. Mestertius tract. de compens. quest. 18. n. 7. sumit responsionem ex verbo possunt, scil. ut sit sensus: possibile esse illas donationes ac res amotas cum fructibus compensari, cum nempe omnia per æstimationem (ut quia non amplius extant) ad quantitatem redacta fuerint.

TH. XXIII. vers. II. *extra casus.*

Opp. [1.] *l. 2. C. de solut.* Resp. Alia est ratio compensationis alia confusionis, de qua loquitur hic text. Nimirum hoc casu idem fiscus succedit creditori, succedit etiam debitori, adeoque tunc non potest non extinguere debitum, alias enim fiscus sibi ipsi deberet & una statio alteri stationi deberet solvere.

Opp. [2.] *l. 1. C. ne fiscus rem quam vend.* eadem est responsio, scilicet tunc una statio alteri ad evictionem tenetur & non inquietandus est emptor.

TH. XXVII.

Quæ. *An si quis solvat omittens exceptionem compensationis quam habet, condicere solutum possit?*

Affirm. per *l. 10. §. 1. b. t. l. 5. §. 2. de impens. in res auct. fact.*

Opp. (1.) *l. 2. b. t. §. 30. Inst. de act.* Resp. allegatio compensationis solum eo pertinet, ut constet iudici, si quis igitur allegationem & compensationem ex errore facti omittat, quidni possit condicere solutum: revera enim indebitum seu per compensationem ipso jure extinctum debitum solvit.

Opp. (2.) *l. 8. de act. rer. amotarum junct. l. 6. C. b.* Resp. neg. conseq. plane enim ibi diversus tractatur casus.

Opp. (3.) *l. 44. de condict. indebit.* Resp. (1.) est fallacia compositionis & divisionis, verba priora text. non sunt sejungenda à finalibus, sensus solum est, quod non solum is, qui à vero debitore suum recipit, sed etiam qui ab alio suum recepit non habeat repetitionem. Resp. (2.) Neg.

Neg. Minor, quod sc. suum recipiat, qui debitum compensatione extinctum recipit, sed hic indebitum potius quam suum recipit.

Ead. TH. vers. obtinet.

Qvæ. An is compensatione uti possit, qui juravit se soluturum?

Affirm. quia & compensatio est species solutionis.

Opp. 1. c. ad nostram 7. de jurejurand. Resp. jusjurandum ibi solum operatur, ut debitores res creditori oppignoratas apud ipsum relinquunt, donec solverint, tunc autem solvisse censeantur, si creditor tantundem ex fructibus rerum oppignoratarum deductis expensis percepit, quantum ipsi ratione sortis debeatur, facile colligitur jusjurandum de solvendo adimpleri per illam fructuum imputationem in sortem.

Opp. 2. cap. pervenit. 2. eod. ex quo colligunt, quod qui juravit non possit pro arbitrio mutare quod juravit, Resp. nihil hic mutatur, ut in thes. explicatur.

THES. XXIIIX.

Qvæ. An debiti ratione, cujus actio instituta est in alio judicio possit compensatio allegari?

Affirm. per l. 8. hic.

Opp. l. 30. de judic. Resp. textus pertinet ad actiones instituendas, quod actio in uno judicio instituta non possit in alio judicio denuò institui, in nostro autem casu compensaturus non instituit actionem alienam, sed solum utitur exceptione contra actorem.

Qvæ. *An res immobiles sint objectum contractus depositi?*

Neg. vid. thes. nec ulla lex est, quæ rerum immobilium in materia hujus contractus faciat mentionem. Dissidentes ita argumentantur: quæ res possunt commendari ut custodiantur, illæ etiā possunt deponi. Atqui res immobiles possunt commendari ut custodiantur. E. Resp. (1.) Non negamus improprie posse dici depositum. Resp. (2.) Neg. Major, quod omne, quod quovis modo potest commendari, potest etiam deponi, sed tum demum est depositum, quando ita commendatur, ut asservanda & recondenda detur, quod non convenit rei immobili.

Opp. (2.) Quod res immobiles possint sequestrari, sequestratio autem est species depositi. Resp. (1.) Agimus hic de specie depositi contradistincta sequestro. Resp. (2.) Quando sequestrum dicitur depositum, tunc latius sumitur vox depositi, cum enim ibi potissimum consideretur, an res sit litigiosa, ideò tam mobilis quam immobilis potest sequestrari, quia utraque potest esse litigiosa.

Opp. potest (3.) l. 1. §. 6. *janct. §. 33. de vi & vi armat.* dicitur ibi, quod interdictum unde vi tantum locum habeat in rebus immobilibus, habere tamen etiam locum in rebus quibusdam depositis, argumentum est hoc: Propter quas res locum habet interdictum de vi & vi armata, illæ sunt immobiles. Atqui propter quasdam res competit interdictum illud. E. quædam res depositæ sunt immobiles. Resp. directò quidem illud interdictum

dictum pertinet ad res immobiles, per consequ. verò etiam ad res mobiles illas, quæ sunt in fundo, & quas quis amittit cum deicitur de fundo, *d. §. 6. vers. planè.*

TH. XXXVII.

Qvæ. *An depositarius teneatur res depositas præferre suis?*

Neg. quia lata culpa seu summa negligentia circa res depositas ipsi imputari tali casu nequit.

Opp. (1) *l. 32. deposit.* Responsum ad hanc *l. 32.* vid. *in tb. 25. Exer. 19.* Undè patet non pertinere verba illius *l. ult.* ad hunc casum specialem, ubi non potest simul eandem curam impendere suis rebus & depositis, tunc enim quia non ad exactissimam diligentiam est obstrictus, meritò suas præfert.

Opp. (2.) *cap. fin. extr. depositi.* Resp. itidem hic textus pertinet ad specialem hunc casum, quo quis v. g. in incendio non potest simul res suas & depositas salvas præstare.

THES. XLIV.

Qvæ. *An res deposita possit ob impensas in eam factas retineri?*

Aff. arg. *l. 18. §. fin. Commodati.*

Opp. *l. 11. C. b. t.* responsio patet ex *tb. 23. vers. excipitur b. Ex.* Nimirum distinguitur inter retentionem rei depositæ ex aliâ causa, quæ prohibita est *d. l. 11.* & retentionem fluentem ex ipsa causa contractus, & hæc non est prohibita.

THES.

Pugna est inter *l. 20. C. de agric. & censit. & l. 25. Cod. loc. conduct.*

Procedit *l. 25. C. loc. cond* si de locatione constet, & colonus locationem non diffiteatur, hic enim dominus quæstionem referre non potest. Sed rem sibi locatam Domino restituere, & postea de proprietate litigare debet, neque hoc casu sequestrationi locus est; At *l. 20. C. de agr. & censit.* obtinet, quando colonus negat se rem habere à Domino, neque de locatione constat, quo casu Domini quæstio est ventilanda, colonus tamen cautionem præstare debet, & si detrectet hanc, fructus sequestrantur.

THES. LIII.

Qvæ. *An sequester possideat?*

Circa hanc quæstionem pugna est inter *l. 39. de A. vel A.P. & l. 17. b. t.* Responsio habetur in thes. nimirum quod regulariter sequester non possideat, secus si id speciatim fuerit actum; sive si eâ mente res apud sequestrem sit deposita, ut possideat.

THES. LIV.

Qvæ. *An ex sequestro detur specialis actio sequestraria?*

Affirm. per *l. 5. §. 1. l. 12. §. 2. depositi.*

Opp. (1) Quod detur actio de dolo. *l. 9. §. 3. de dolo.*
Resp. Ibi lis nondum est finita, adeoque non potest locum habere actio sequestraria, sed recurritur ad aliam actionem subsidiariam, & quidem secundum distinctos ibi casus vel actio de dolo vel præscriptis verbis datur.

Opp. (2) Quod detur actio præscriptis verbis per *l. 17. §. 5.*

§. 5. de P. V. Resp. ibi non est sequestratio, sed sponsio est facta, & contractus quidam innominatus celebratus.

EXERCITATIONE XXII.

THES. IV. vers. *Quari solet.*

Opp. l. 2. C. de bon. prescript. Resp. 1. Quamdiu vivit, retinet bona acquisita post poenam irrogatam, aut post mortem publicantur, hinc de iis non potest testari. Resp. 2. Regulariter quidem publicata fuerunt bona, sed aliquando tamen ex singulari gratia Principis bona retinebant proscripti.

TH. V.

Quær. *An ratihabitio prateriti facti mandatum inducat?*

Affirm. per l. 6a. de R. J. l. 56. de Judic.

Opp. l. 6. §. 9. de negot. gest. l. 9. ff. mand. l. 2. quod cum eo qui in alien. l. ult. rem rat. hab. c. 10. de R. J. in 6. Resp. Illis casibus negotium gestum ad me plane non pertinuit, sed demum per ratihabitionem id, quod alter gessit, negotium meum fit, quod ab initio non erat, & inde nascitur mihi ratum habenti negotiorum gestorum actio contra eum, qui negotium tale gessit. Ratihabitio verò & quidem intuitu ratihabentis mandatum inducit, quando negotium, quod statim initio meum est, alter sine mandato gessit.

Ead. TH. vers. *Si tamen.*

Obst. l. 37. ad L. Aquil. verb. cum eo agendum est, qui fecit. Resp. in b. tb. vers. subseq. nisi.

Qq

THES.

THES. VI.

Obst. l. 17. §. 3. π. de jurejur. ex quo text. colligi potest, procuratorem solum *administrationem* sustinere. Resp. Verum ista administratio *latius* dicta vel est restricta, vel libera, de qua explicandus textus ex aliis textibus, add. Ex. VII. tb. 36.

TH. IX.

Qværitur: *An mandatarius possit excedere fines præscriptos?*

Neg. per l. §. pr. l. 41. b. t.

Obst. l. 30. b. t. ubi videtur posse mandatarium transire terminos, non enim manumittit, cum tamen hoc ipsi mandatum sit. Resp. Ibi procurator justam causam habens denunciandi, revocat mandatum, quod inde est ac si ipse Dominus revocaverit, si verò nullam justam causam habet, non revocatur mandatum, sed expedire debet.

TH. X.

Qvæ. *An levissimam culpam præstare debeat mandatarius?*

Affirm. per l. 13. l. 21. C. b. t. item per l. 23. de R. j. quod multò magis obtinet, si juxta tb. 41. Ex. XIX. nulla differentia admittatur inter præstationem levis ac levissimæ culpæ.

Opp. (1.) l. 10. pr. b. t. Responsio habetur in thes sc. idem hic dici quod in l. 59. §. 1. eod. quod sc. in omni contractu bona fides sit præstanda, quousque autem bona fides se extendat, id ex naturâ cujusque contractus & aliis textibus dimetiendum.

Opp.

Opp. (2.) *l. 5. §. 4. d. P. V.* Resp. quod ibi dicatur mandatum naturam suam excedere per pactum, ut & custodia præstetur, id accipiendum est de huiusmodi casu, qui proponitur in *l. 1. §. 12. depos.* ubi sc. mandatum quodammodo in depositum degenerat. add. *l. 1. §. 13. depos.*

TH. XII. vers. *Quod vero.*

Opp. *l. 52. §. 4. pro Socio.* Responsio in *th. 24.* habetur.

Ead. TH. vers. *quamvis.*

Qvæ. *An fines mandati excedens habeat negotiorum gestorum actionem?*

Neg. per *l. 40. l. 3. §. 2. l. 4. l. 5. pr. mand.*

Obst. *l. 2. l. 45. de neg. gest.* Resp. qui ultra expressum mandatum agit non gerit alterius negotium. Textus vero oppos. agunt de causa, ubi nulla adest præscriptio seu restrictio Domini.

THES. XIV. n. 2.

Opp. *l. ult. in fin. de solut.* Resp. (1.) Cujac. verba transponit & legit: *ei, cui iussi debitorem meum solvere, post mortem meam non rectè solvitur.* Resp. (2.) Donellus distinguit, aut res, de qua mandatum est ut fiat, ad heredem pertinet, aut non, posteriori casu mandatum post mortem rectè expeditur vid. *l. 14. §. 2. de relig. & sumt. fun.* Priori verò casu non rectè expeditur, ut si iussero debitorem meum post mortem meam solvere alteri, tum enim mandatum de eò debitò, cuius obligatio & actio mortuò creditore ad heredes pervenit, ipsi igitur de istò statuent, & mandatum est morte extinctum. Non igitur valet tale mandatum, ubi subest interesse heredis.

Qq 2

Resp.

Resp. (3.) Novissimè Wissenbach. distinguit inter mandatum consistens in faciendo, & mandatum de solvendo. Prius ita nominatim post mortem mandantis collatum valebit, non verò posterius, quia sc. respectum heredum hic debet contingere liberatio. Unde etiam in alleg. l. 19. §. 3. de donat. disting. quoad liberationem; an debitor solvens illi, cui defunctus solvi mandaverat, sciverit mandantem mortuum esse, an ignoraverit: Et dicitur quod tum demum sit liberatus, si ignoraverit.

TH. XXVII.

Qværit. An etiam illis imputentur sociis, quæ unus sociorum loco dotis filiae dat, aut filio loco studiorum?

Aff. arg. l. 52. §. fin. b. t. l. 73 §. 1. in fin. cod.

Opp. (1.) l. 52. §. 15. b. t. quod sc. ea solum imputentur societati, quæ propter societatem impensa Resp. Loquitur text. de societate particulari, sed non de illa quæ est specialis omnium bonorum. vid. ib. seq.

Opp. (2.) l. 73. §. 1. b. t. Resp. Sensus, ut ex prioribus verbis apparet, est, quod imputanda sint non uni ex sociis, sed societati, ut sc. finitâ societate, hæc etiam tanquam impendia communi deducantur, & quod superest lucri dividatur inter contrahentes socios.

Opp. (3.) l. 81. b. t. l. 68. eod. junct. l. 20. C. de donat. ante nupt. Resp. habetur in ipsa ib. vers. vel expresse additur.

THES. XXIX.

Qværit. An in Societate servetur æqualitas respectiva quam vocant proportionem Geometricam,

*an vero æqualitas simplex, quam vocant
arithmeticam?*

Prius aff. uti in th. confirmatur.

Opp. (1.) Quod Societas sit contractus, in quibus
juxta doctrinam Aristotelis sit observanda proportio A-
rithmetica. Resp. (1.) Loquitur Arist. de corrigendis con-
tractibus, vid. Ex. 1. lb. 30. 35. 36. & seqq. Resp. (2.) Quod
verum sit hoc de plerisque negotiis, limitandum autem
in illis, ubi res communes pluribus inæqualiter se habent-
ibus sunt dividendæ, vid. d. Ex. 1. lb. 27. & 28.

Opp. (2.) Quod text. requirant æqualitatem. Resp.
Ex aliis text. & ipsa rei naturâ desumendum est, quæ in-
telligatur æqualitas, vid. ipsa lb.

Opp. (3.) Ubi non est respectus personæ, ibi nec ser-
vatur proportio Geometrica. Atqui in societate non est
respectus personarum. E. Resp. (1.) neg. major, non solus
enim respectus personarum facit, ut proportio Geome-
trica locum habeat, sed etiam alia diversa habitudo, ob
quam non simplex, sed diversæ habitudini respondens
seu respectiva æqualitas observanda. Resp. (2.) Ad mi-
norem, quod hic non simpliciter res rei respondeat, sed u-
bi jam monuimus diversa illatio vel operæ vel fortis sit
consideranda, & utique non simpliciter, sed quod res-
pectivè æquale est, attribuendum lucrum vel damnum
est.

THE S. XXXI.

*Quæ. Utrum pacta ejusmodi, de quibus in hac thes.
valeant?*

Qq 3

Neg

Neg. Quia sunt contra essentiam hujus contractus; imò contra ipsam æquitatem.

Opp. (1.) Quòd pacta aliquid operentur præter naturam contractus, adeoque aliquam inæqualitatem veram, modo non sit nimia, per pacta licebit inducere. Resp. tale pactum, uti ipsi explicant, esset contra essentiam societatis, quippe veram inæqualitatem inducens: neque enim illa solum inæqualitas hunc contractum facit nullum, quâ nihil lucri venit ad socium, sed solum damnum, verum etiam illa, qua reverâ majus sustinet damnum alter socius præ aliò, per text. in *lb. 31. n. 2. alleg.* Eò verò sensu qui in *ib. 22.* explicatur, talia pacta determinant aliquid præter regularem Societatis naturam, ut explicatur *ib. 32.* si enim talia pacta non essent adjecta, non constaret statim, quomodo operæ essent æstimandæ, & quid ratione suscepti periculi plus lucri debebat alter ferre.

Opp. (2.) §. 1. *I. b. t.* ubi simpliciter dicitur partes expressas esse servandas. Resp. Utique explicatò modò sunt servandæ, sed non illa pacta, quæ planè sunt contra essentiam contractus Societatis.

Opp. (3.) Quòd ab altera parte possit donatio subesse arg. *l. 38. de contrahend. emt.* Resp. Nullum verbum in hisce textibus habetur de donatione, & nos quærimus: an subsistente societate solâ & nudâ hoc possit fieri, quod negamus.

THE S. XXXII. *in fin.*

Postremo casui opp. Zoësius *alleg. loc. n. 24.* quòd tali pacto subsit usuraria pravitas, quòd sc. non tam pecunia communicetur, quam potius alteri mutua detur
sub

sub lucro. Resp. (1.) Hæc ratio obstaret secundum principia Juris Can. adeoque non rectè opponitur juri civili. Resp. (2.) Quod ne quidem secundum jus Canon. multò minus secundum jus civile hic subsit usuraria pravitas, non enim hoc lucrum simpliciter obvenit respectu pecuniæ datæ, ut merum lucrum, sed respectu periculi, quod quis sustinet, quod utique rectè pretio æstimatur, ac perinde est, ac si plus sortis contulerit. add. *tit. de naut. fœn.*

TH. XXXIII.

Qvæ. An is qui pecuniam contulit, altero solùm operam conferente, eam habeat præcipuam ?

Aff. per rationes in thes. alleg. Nim (I.) arg. *l. 52. §. 2. b. t.* ubi cum unus è sociis pecus alteri pascendum vel agrum colendum dederit, ut fructus sint communes, pecus vel ager manet ejus, cujus antea fuerat. (II.) arg. *§. 2. Inst. b. t.* ubi Imperator dicit, posse societatem iniri ut alter pecuniam, alter non conferat, & tamen lucrum inter omnes sit commune: loquitur E. de casu solius lucri participandi. (III.) Quod aliàs damnum incurrit qui pecuniam contulit, vid. *latè ipsam t. b.*

Opp. (I.) Quod omne in societatem collatum videatur communicandum *l. 1. l. 2. l. 59. pr. b. t.* Resp. omne illud communicandum, quod animo communicandi confertur. Pecunia verò in hoc casu solum eo fine confertur, ut ea socii negotientur, & fructus seu lucrum habeant commune.

Opp.

Opp. (2.) Quod alter communicet operas. Resp. in
thes. vers. *neque vero*.

Opp. (3.) Quod aliàs industriam & operam confe-
rens eam amittat, pecuniam altero salvam habente. Resp.
Nulla hic est inæqualitas: sicut enim, damno obtingente,
is, qui pecuniam contulit, usuras perdit: ita & is, qui ope-
ram contulit, merito inde nihil percipit.

THES. XXXIV.

Qvæ. *An pecunia soli conferenti pereat?*

Affirm. (1.) arg. *l. 9. C. de pign. act.* (2.) Iniquum
esset, eum, qui operas confert & frustra impendit, ob sor-
tem pecuniæ deminutam etiam damnum sentire. (3.) quia
pecuniæ non est Dominus, adeoque nec ejus periculum
ferre debet. (4.) Satis est operam eum perdere, quam
contulit. (5.) Aliàs nunquam in totum damnum pecu-
niæ ferret Dominus ejus, quod cum injuria alterius socii
manifestò fieret.

Opp. (1.) *l. 52. §. 4. b. t.* Resp. alius ibi proponitur
casus, quo sc. plures pecuniam contulerunt, ita ut pecu-
nia sit communis sociis vel opera unius respondeat pecu-
niæ collatæ, add. *tb. 24. in fin. & tb. 12.*

Opp. (2.) *l. 29. §. 1. b. t.* ubi valet pactum, ut qui ope-
ram confert, damnum non sentiat amissæ pecuniæ E. ta-
li pactò non interveniente damnum pecuniæ erit com-
mune. Resp. Disting. inter periculum ipsius sortis, de
quo nostra quæstio; & periculum seu damnum inusu pe-
cuniæ seu societate resultans, *de text. oppos.*

TH. XXXV. *in fin.*

Valdè ob stare videtur *l. 13. C. de contrab. emt.* Resp.
Disting.

Disting. an ipse contractus in alterius contrahentis arbitrium conferatur, an verò solum id, quod post perfectum contractum alter alteri præstare debet. De priori casu loquitur d. l. 13. de posteriori nostra thes.

TH. XXXVII.

Qværitur : *An etiam beneficium competentia locum habeat in societate particulari?*

Affirm. l. 63. §. 1. b. r.

Opp. l. 16. de rejud. ubi solum fit mentio Societatis omnium bonorum. Resp. fit ibi mentio Societatis omnium bonorum, quod sc. in eâ latius pateat hoc beneficium, non exclusâ tamen societate unius rei, in quâ licet strictius concedatur, tamen ex allatâ ratione & text. obtinet.

TH. XLI.

Qværitur. *An etiam lucrum pertineat tali casu ad heredem defuncti Socii post mortem obveniens?*

Affirm. arg. l. 65. §. 10. b. r.

Opp. Sicut sustinetur tali casu mandatum, ne procurator ignorans damnum patiatur, ita & societas hoc respectu solum subsistit, ne alter sociorum, ignorans mortem socii, damnum pariat, non verò ad hoc, ut heres lucrum capiat. Resp. Alia subest ratio, quia etiam isto contractu non agitur de lucrò communicandò: in eo verò consistit comparatio in d. text. sicut mandatum tali casu subsistit, & obtinent ea etiam in herede, quæ mandati natura requirit: ita etiam societas tali casu subsistit, adeòq; ad heredem pertinent, quæ hujus contractus natura exigit,

Rr

THES.

Th. XLII. in fin.

Qvæ. An uni ex Sociis rectè solvatur à debitore societatis? Neg. regulariter.

Opp. (1.) l. 74. b. t. Resp. 1. ibi unus socius tanquam nomine proprio contraxit, sed vi societatis debet rem comparatam conferre. Nos autem hic agimus de casu, quo plures socii contraxerunt, non unus. Resp. 2. Quod præsupponendum sit illum unum habuisse mandatum, vel nomine omnium administrationem gessisse.

Opp. (2.) l. 62. ad L. Falcid. Resp. Ibi agitur solum de ratione computandi Falcidiam, quod sc. id quod uni sociorum ex Societate debetur, computandum sit, non autem sequitur inde, uni sociorum rectè solidum solvi.

Opp. (3.) l. 19. de nox. act. vers. sed si alterutri. Resp. (1.) Itidem præsupponi debet, quod ille unus habuerit mandatum, seu quod fuerit administrator societatis. Resp. (2.) Quod ibi non agatur de contractu, sed de noxali actione, quæ cessat, si servum absque dolo non amplius teneat Dominus, adeoque non potest non ab utroque Socio Dominus absolvi, si uni sociorum dederit noxam.

EXERCITATIONE XXIII.

THE S. X. vers. Similiter emptio nulla est.

Opp. (1.) l. 22. d. V. O. ubi valet contractus, licet error in materia sit. Resp. Alia est ratio stipulationis, alia emptionis venditionis. Emptio est contractus b. f. & ibi pretiò quid comparatur, adeoque non potest subsistere contractus, si in totum in materia erretur. Stipulatio verò

verò est contractus stricti juris, & strictè seu præcisè ibi attenditur corpus promissum, & licet æneum præstetur, tamen istud corpus promissum præstandum; si tamen dolus alterius subsit, ex illo agi potest.

Opp (2.) l. 1. §. fin. de pign. action. Resp. itidem est alia ratio contractus pignoris, cum ibi pretiò aliquò res non comparetur sed solum in securitatem crediti res tradatur. Ipsò itaque jure subsistit quidem contractus pignoris, ob fraudem tamen & quod non sit securus satis, si æs pro auro est oppignorum, datur actio contraria creditori contra debitorem. vid, Ex. XLX. lb. 49.

Ead. Th. in fin.

Opp. l. 39. de pact. & l. 21. b. t. ubi electio tribuitur emtori, E. contra venditorem interpretatio facienda est, & quod sibi imputare debeat, quod non clarius expresserit. Resp. LL. istæ loquuntur de declaratione conventionis, hic verò agitur de electione rei in conventionem deductæ.

THES. XI. in fin.

Opp. l. 21. §. 2. de act. emt. Resp. Commode intelligenda est hæc lex ex aliis textibus, & ex vers. ex eo & c. non est inferendum, quod ad interesse teneatur venditor nescius, sed in genere quod teneatur.

Th. XIV. vers. Sed de eo controversitur.

Opp. 1. l. 42. d. action. emt. verb. tenetur venditor, sum minor modus invenitur. Resp. Quod vers. Nec enim hic ratio dubitandi proponatur: sed decisio subjiciatur vers. videamus; nullam sc. esse querelam emtoris, adeoq;

non teneri venditorem, cum universus modus constat, h. e. cum id, quod in altero fundo v. g. *sylvæ* deest, in altero v. g. *vineæ* exsuperat.

Instas: Ergo tamen tenebitur venditor, si in vineis non habeat plus emtor. Resp. 1. Hoc ex allata ratione dubitandi, quæ nihil disponitur, non potest firmiter colligi. Resp. 2. Si verò hæc esset mens Pauli, textus erit accipiendus de venditione ad mensuram. h. l. 42. *init. verb. de modo pronunciaverit.*

Opp. 2. Quod venditori quid imputari possit, quippe qui scit quantitatem fundi venditi, sed nihil emtori. Resp. (1.) ex thes. quod plane subsit eadem ratio in em. vendit. (2.) quod etiam emtori imputari queat, quod non diligentius inquisiverit.

THESE XIX.

QVÆR. *An emptio possit fieri uno nummo?*

Neg. Si res vendita sit majoris pretii, per l. 46. *locat.*

Opp. (1.) l. 66. *de jur. dot.* Responsio patet ex alleg. Ex. XII. *tb. 35.* nimirum est ibi non vera sed imaginaria venditio, quæ solum remedi locô adhibetur.

Opp. (2.) *text. in fin. tb. alleg.* Responsio habetur in ipsa *thes.*

TH. XIX. *vers. sed quid si.*

Opp. Diss. Vinnius l. *fin. C. b. t. l. 25. locat.* Resp. hisce text solum excluditur nimis vaga relatio: nostro autem casu subest aliqua determinatio, quia expressum est, quot debeant eligi & qui debeant eligere.

Ead. Th. vers. Potest.

Quæritur: An in ementis & vendentis arbitrium definitio pretii rectè conferatur?

Affirm. per l. 6. pro Socio.

Opp. (1.) l. 7. pr. b. t. ubi dicitur quod venditio sit nulla, si in arbitrium Domini collata, idem habetur in l. 35. §. 1. b. t. l. 13. C. eod. Responsio patet ex ipsa l. 7. pr. b. t. & l. 24. pr. locat. quod sc. hoc casu non valeat quidem emtio, quatenus in unius contrahentis arbitrium collata; sed quod perinde sit ac si viri boni arbitrium sit electum. Et in l. 35. hætenus dicitur imperfectum negotium, quatenus dependet ab illa conditione, an sc. illa definitio pretii subsequatur vel non.

Opp. (2.) l. 17. l. 108. §. 1. d. V. O. Resp. ibi agitur de stipulatione, quæ est contractus stricti juris, adeoque in eâ tali casu non perinde habetur, aut non ita interpretatio fit ex bono & æquo, ac si arbitrium boni viri esset electum.

Th. XX.

Vocabulum naturaliter in illo textu non intelligitur, quod sit juris naturæ, sed quod natura & conditio hominum non aliter ferat; Hinc Seneca: *sublata spe quasi, languent mercatus.*

Thes. XXVII. vers. valet quoq.

Opp. l. 28. comm. divid. ubi dicitur invito Socio nihil potest facere alter, hic autem dicitur, quod possit vendere. Resp. Textus oppositus loquitur de operibus & factis aliis, quæ sunt in re communi, hoc autem casu

Rr 3

nihil

nihil fit in re communi, sed res communis perinde uti alia res jure domini venditur.

TH. XXIX. *init.*

Pugna intercedit inter *l. ult. C. d. pact. int. emt. & vend.* Et *l. pen. d. pact. l. ii. d. relig. & sumt. fun. l. 7. 8. f. d. distr. pign.* Resp. quidam, alium casum tractari in *l. pen.* nimirum agi ibi de pacto appposito rei alienæ. Justinianum in *d. l. ult.* loqui de pacto à Domino adjecto traditioni & alienationi rei suæ. Verùm hanc solutionem non procedere apparet ex altera *l. ii. de relig. & sumt. fun.* ubi agitur de fundo propriò & ibidem dicitur, emtorem pacto id efficere non posse. Unde omninò videtur dicendum, quod dissensio hac in re fuerit inter J. Etos, uti apparet ex verbis *l. ult.* Apud veteres dubitabatur & quod Pompon. in *l. penult. de pact.* Paulus in *l. ii. de relig. & sumt. fun.* putaverint, ne à Domino quidem per pactum tale effici, ne novus Dominus de re suâ pro lubitu disponderet, quod sc. veteres Domini seu venditoris non interesset qualiter emtor re utatur. Cajus verò & alii aliter senserint, quod talia pacta valeant *l. 48. de pact.* Justinianum hanc veterum dubitationem decidisse *d. l. ult.* Emundus Merillius *Comm. in 50. Dec. in d. l. ult.* Hanc antinomiam hoc modo conciliat: Non valet pactio inter duorum prædiorum Dominos, quorum alter ab altero nihil accepit, ne prædium invitò vicinò alienetur per *l. pen. de pact.* Sed si traditioni, quæ alteri fit, pactum adjiciatur, ne res iterum alienetur, alienatio est prohibita, *d. l. 48. verb. traditionibus. l. fin. C. de reb. alien. non alien.* Ita rectè paciscitur donator, ne donatarius rem donatam alienet *l. 135. §. 3. d. V. O. l. 9. C. de condict. ob caus. dat.* Singularis

vero est ratio pacti in *l. ii. de relig. & sumt. fun.* ubi pactum est contra ipsum usum monumenti, quod tamen venditum est, adeoque ut valeat obligatio, firmiter modus promittendi, nimirum stipulatio exigitur.

Ead. Thes. verb. *haud impediri &c.*

Qvæ. *Si res contra pactum alienetur, an nihilominus ejus dominium transferatur?*

Affirm. per *l. 3. C. de condict. ob caus.*

Opp. (1.) *l. 48. de pact.* Resp. Non neg. pactum esse licitum, sed quod hoc pactum hunc habeat effectum, ut impedire possit translationem Domini, inde non sequitur, sed solum pactum adjectum contractui juxta naturam suam operatur actionem personalem ob fidem non servatam ad interesse.

Similis est responsio ad (2.) Obst. *l. ult. C. de pact. interemt. & vend.* Itidem ibi solum dicitur quod pactum valeat, sed nihil de isto effectui impediendi translationem domini.

Opp. (3.) *l. pen. C. si mancip.* ubi servum venditum eâ lege, ne manumittatur, emtor non potest manumittere vel manumissio contra venditionem est nulla. Resp. Non agitur ibi de servo prohibito vendi aut donari, & sic alienari, sed de servo prohibito manumitti. Et talis pactio, perinde ut alia circa servos, inhæret servi personæ, & non extinguitur, adeoque manumissio contra tale pactum est nulla, vid. *ib. 106.*

Opp. (4.) *l. 3. de condict. ob caus.* Resp. prorsus non debet alienare, & quocunque modo alienat, contra pacta agit,

agit. Inde verò non sequitur, Domini translationem impediri.

Ead. Th. in fin. verb. *Nisi sub conditione.*

Opp. l. 26. de stipul. serv. §. 1. Inst. de inut. stipul. Resp. Aliud est rem per se in obligationem deduci non posse, quo spectant text. opp. aliud est rem in se esse habilem, sed solum hoc tempore, vel ideò quod res mea jam sit, non posse emi.

THES. XXXV.

QvæR. I. *An, si posteriori emtori res addicatur, pignus durante emtione seu à priori emtore constitutum dissolvatur?*

Affirm. per l. 4. §. 3. de in diem addict.

Opp. (1) l. 3. quibus mod. pign. solv. ubi similis videtur esse casus, & tamen non evanescit pignus. Resp. Verba similia b. l. 3. loquuntur de casu, quo in arbitrio fuit emtoris, utrum velit recedere à contractu annon; tunc si interim ab emtore pignus fuerit constitutum, propter restitutionem ab emtore factam non extinguatur, quia novò quòdam modò tunc intervenisse censetur conditio, quæ cum onere pignoris rem in alium transtulit. Aliàs enim in arbitrio esset debitoris, utrum velit pignus subsistere vel non, quod est contra l. 7. de contrab. emt.

Regerere autem quis posset, etiam in casu additionis in diem esse in arbitrio emtoris secundum t. b. 34. Resp. Non autem simpliciter est in arbitrio emtoris, sed primò & principaliter solutio contractus dependet ab alio, majus pretium seu meliorem conditionem offerente.

Minus

Minus obstat (2.) *l. 1. & 2. C. de luit. pign.* ubi planè alius casus tractatur, uti in materiâ de pignoribus exponitur.

Opp. (3.) Quod per pacta aliorum non potest præjudicari creditori, & jus quæsitum ipsi auferri. Resp. Hoc fluit per necessariam consequentiam, si enim resolvitur jus dantis, necesse est etiam hypothecam extinguere.

Ead. Th. vers. Sed etiam fructus.

Qvæ. 2. An prior emtor fructus debeat restituere venditori?

Affirm. per *l. 4. §. 4. l. 16. b. t.*

Diff. alleg. *l. 2. §. fin. b. t.* ad quam in thes. resp. vers. *quod enim.*

THES. XXXVII. init.

Opp. (1.) *l. 2. §. 3. pro emtor.* Resp. eò text. refertur quidem Sabini sententia, sed non tam probatur quam improbatur per Paulum, qui vult non tam conditionem esse quam conventionem seu pactum, quo contractus resolvatur, si illi conventioni non pareatur.

Opp. (2.) *§. 42. Inst. de R. D.* Resp. Expressè additur in isto §. nisi fidem habuerit de pretio venditor.

THES. XXXIX. in fin.

Qvæ. An extrajudicialis interpretatio venditoris sufficiat, ut emtor incidat in pœnam commissi seu res sit inempta: An verò opus sit judiciali?

Judicialem exigunt nonnulli, quo referendus est Dn. Gothofred. de Jen. *loc. allegat. thes. seq. tract. d. Lege*
ss com-

commifforia thef. ss. pag. 146. & 147. Verum cum juxta no-
stram sententiam quis etiam per extrajudicialem inter-
pellationem in mora constituatur, vid. *Exerc. 27. tb. 67.*
videtur hæc & isto casu sufficere.

TH. XLIV. *vers. Neg. etiam pignus.*

QvæR. I. *An, venditore redimente vi pacti rem, eva-
nescat pignus ab emtore constitutum?*

Neg. Quia non resolvitur prior contractus, sed qua-
si denuò & retrò emit is, qui antea vendidit.

Opp. (1.) *l. 4. §. 3. de in diem addict.* Resp. in isto ca-
su resolvitur prior contractus, non hoc.

Opp. (2.) *l. 31. in fin. de pign.* Resp. non resolutus est
prior contractus hoc casu, adeoque sufficit dominium
fuisse eò tempore apud constituentem, quò constituit:
ac inde subsistit in re, ac si aliàs pignus sit alienatum.

Ead. TH. *vers. Statuunt.*

QvæR. 2. *An ex pacto de retrovendendo detur contra
tertium possessorem aliquando retroven-
ditio?*

Neg. Quia pactum non potest operari actionem in
rem.

Allegant Dd. diff. (1.) *l. 13. pr. de pign. act.* ubi cre-
ditor vendidit pignus, addit autem hoc pactum, ut si de-
bitor solverit pecuniam pretii, emtori liceret ei recipere
rem suam. Resp. Ibi debitor vindicat rem jure domini.
Creditor enim tali pacto adjecto non ipsam rem vendi-
dit, sed solum jus suum pignoris; adeoque adhuc luere
potest debitor pignus.

Opp.

Opp. (2.) l. 10. §. ult. quib. mod. pign. solv. Resp. Itidem ibi creditor vendidit pignus, quâ venditione resolutâ, non potest non dominium ad debitorem redire.

Opp. (3.) l. 7. §. 1. de distr. pign. Est eadem responsio, quæ ad l. 13. de pign. act.

THES. XLV.

Qvæ. *An minor teneatur retrovendere, si emtori, qui iniit hoc pactum, successerit?*

Affirm. Quia sc. ipse non vendit ex sua voluntate, sed ob pactum de functi.

Opp. l. 3. C. de in integr. rest. minor. quod sc. res minoris non facile alienari debeant. Resp. Hic minor ex ipsa necessitate ita obligatur, pactum enim semel additum, ideòque illi standum.

THES. XLVI.

Qvæ. 1. *An fructus pendentes, pro rata temporis, sint dividendi inter emtorem ac venditorem?*

Affirm. Quia sc. damnum eo usque solum ad emtorem pertinet, quò res retrovenditur: Ergò & fructus solum pro rata ejus temporis, quo emptio subsistit, retinebit: pro ratâ vero temporis, quod à retrovenditione, usquedum matur escant, superest pertinent fructus ad retrahentem.

Diff. opp. (1.) l. 44. d. R. V. E. una cum fundò tanquam pars videntur repeti. Resp. Hoc casu fructus respectu fundi neque tanquam pars ejus considerantur, neque etiam accessionis jure repetuntur, ut cum fundò

ipso ad novum possessorem debeant transire; sed potius principaliter considerantur, & eorum secundum jus emtoris primi separata à fundò habetur ratio, & jus in fructibus consideratur, & effectum habet pro rata temporis, quâ constitit emtio.

Opp. (2.) *d. l. 2. C. de pact. inter emt. & vend.* Ex quo textu colligunt, quod solum percepti ante oblatum pretium pertineant ad emtorem. Resp. invertendo argumentum: Cum enim in illo textu dicatur, quod id demum ad illum, qui pretium oblatum solvit, pertineat, quod post oblatum illud ex fundo venit; adeoque pro rata illius temporis, quod est ante oblatum pretium, spectabunt fructus ad possessorem.

Opp. posset (3.) Quod aliàs venditò fundò venditi etiam censeantur fructus pendentes. Resp. Aliud est, quando nova initur venditio, tunc enim tempore pendentium fructuum, vendens videtur etiam pretium ratione eorum constituisse. Nostro autem casu non est nova venditio, sed emtor vi pacti retrovenditionis debet pretium non respondens illis fructibus recipere. Iniquum igitur esset alterum expectare tempus proximum, fortè ante messem, & pretium restituere; & ita lucrum cum alterius damno accipere.

Regerunt Diss. quod sibi imputare debeat alter, quod tale pactum admiserit, adeoque non possit conqueri de iniquitate. Resp. Ille eo sensu admisisse censetur, quod veliteo casu dominus esse pro rata temporis.

Ead. Tit. vers. *Sed quid dicendum,*

Quer. 2. *An augmentum v. g. per alluvionem*
fun-

*fundo interim accedens pertineat ad em-
torem?*

Affirm. Quia contractus & dominium non resolvitur, sed res ea, quæ vendita est, iterum venditur ac emitur. Accessit igitur augmentum jure domini & non est venditum ipsi emtori, adeoque peculiare pretium ratione hujus, rem, cui accessit, redimensolvere tenetur.

Opp. [1.] *l. 23. §. 1. de Ædil. Edict.* Resp. Alia est ratio resolutæ emtionis ex Ædilitio Edicto, ubi ob vitium aliquod in re vendita res redhibetur.

Opp. [2.] *l. 2. C. de pact. inter emt. & vend.* Resp. Ibi non agitur de augmento fundo accedente, sed de fructibus. Resp. (2.) Agitur de eo, quod provenit ex re post moram ab emtore commissam non recipiente quantitate seu pretium.

Opp. [3.] Quod augmentum fundo cohæreat. *l. 7. §. 1. de A. R. D.* Resp. (1.) Neg. conseq. E. restituendum quoque redimenti fundum. Resp. (2.) Exprimitur ibi modus acquisitionis, sed non propterea acquiritur venditori, qui tempore accessionis non fuit dominus.

TH. LVII.

Qvæ. 1. An filius heres patris possit retrahere rem à patre venditam?

Affirm. per rationem in thes. alleg.

Opp. *l. 14. C. de R. V.* Ex quo text. & similibus allegatis id deducitur, quod heres teneatur factum defuncti probare, E. filius non potest impugnare factum patris, cujus est factus heres. Resp. (1.) Heredes in iis debent fa-

ctum defuncti probare, ubi ipsi ex proprio jure non habent actionem. confer *l. 37. de Evict. l. fin. C. eod. Resp. (2.)* in thes. vers. licet aliàs.

QvæR. 2. *An filius exheredatus fundum à patre venditum retrahere possit?*

Aff. (1.) arg. *l. 10. § fin. de bon. libert.* ubi nihil nocet exheredatio patris ratione bonorum avitorum. (2.) *l. 14. §. 15. & 16. de Leg. 1.* ubi filii exheredati fundum extra familiam alienari prohibitum repetere alienatum possunt. (3.) Arg. *l. 33. de relig.* ubi agnato, tanquam indigno hereditas sublata, jura sepulchrorum manent salva.

Opp. Quod pater filium exheredatione ab omnibus juribus exclusit. Verum responsio patet ex dictis, quod per patrem non habebat hoc jus, sed proprio jure consanguinitatis.

THES. LX.

QvæR. 1. *An proximiori detur hoc jus contra remotiorem agnatum eumentem?*

Aff. Quia propinquius jus habet ille.

Opp. *l. 67. pr. §. itaque de leg. 2. l. 34. de leg. 3.* ubi sufficit transferre rem in aliquem de familia. Resp. istis locis id procedit propter electionem competentem ex mente defuncti, ne res extra familiam abeat.

vers. Sed quid si:

QvæR. 2. *Quid obtineat, si plures sint proximiores & uni ex iis res sit vendita, v. g. si plures sint fratres, an tunc reliqui fratres prorata possint eam retrahere?*

Quod

Quod videtur Neg. cum Reinking. de jure Retra-
ctus, *quest. 2. n. 340. & 353.* Ratio adjicitur in ipsa thesi.

Diff. opp. quod quilibet proximiorum habeat
pro rata jus retrahendi. E. si uni ex illis tota res fuit
vendita, reliqui pro ratâ eam retrahere possunt. Resp.
Ratio hujus juris retractus non videtur ejusmodi particu-
larem retractum admittere, sed uti in retractu conventio-
nali, secundum thes. 50. ita & in legali gratificationi seu e-
lectioni videtur esse locus, cui ex prôximioribus velit
quis rem præ aliis vendere.

Th. LXII vers. *Quæri solet.*

Qvæ. *An consanguineus retrahere possit rem sub-
hastâ venditam?*

Affirm. De priori casu, quia ejusmodi venditio
non minus venditio est, quam alia privatim contracta,
add. *l. 16. de bon. aut. jud. possid.*

Opp. Anton. Matth. *alleg. loc. (1.)* Quod ista lex sit
antiquata. Resp. Hoc non sufficit dicere: contrarium
apparet ex alleg. Carpz.

Opp. (2.) Quod is moribus præferatur, qui licita-
tione vicit. Resp. Inter licitatores quidem extraneos is
præfertur, sed hunc iterum vincit consanguineus.

Opp. (3.) Quod metu retractus nemo accederet ad
licitationem, atque ita executiones rerum judicatarum
impedirentur. Resp. Ita etiam posset dici, neminem
metu retractus fortè accedere ad emtiones: propter hanc
itaque rationem jus retractus non potest adimi consan-
guineis. Neque hæc ratio impedimento fuit, quo minus
d. l. 16. lata.

Opp.

Opp. (4.) Quod captiosum videatur victori in licitando nihilominus rem jure retractus auferre. Resp. Itidem si hac ratio esset firma, obstaret in genere juri retractus. Posteriori casu Neg. quod publica autoritate res sit addicta, & sibi imputet consanguineus, quod non ante pretium obtulerit.

Opp. Quod jure communi etiam post traditionem liceat redimere. Resp. Peculiaris est ratio, quando jam per decretum Judicis est addicta.

THESES. LXIII. *in fin.*

Qvæ. *An jus retractus locum habeat, si quis transfendo rem transferat in alterum?*

Neg. Quia videtur is, qui per transactionem rem, quam vindicavit, obtinet, rem suam consecutus esse.

Opp. (1.) Quod transactio continet speciem alienationis. Resp. Alia tamen ratio est hujus alienationis, uti jam expositum.

Opp. (2.) Quod aliquando etiam is, qui consequitur ita rem, non habeat justam causam rem petendi, sed possessor tradat tædio litis. Resp. Si hoc possit probare retrahens, erit admittendus.

THESES. LXV.

Qværitur I. *Quando hoc tempus currere incipiat?*

Resp. à tempore initæ venditionis, modo sciat agnatus, quia venditio statim subsistit ante traditionem.

Opp.

Opp. Quod venditio non sit consummata ante traditionem. Resp. Sufficit, quod contractus perfectè sit celebratus per initum consensum, quem traditio solum ut effectus consequitur.

Qvæ. 2. An terminus annalis pupillis etiam ac minoribus currat?

Neg. Quia & aliæ præscriptiones contra istos non currunt, vid. Ex. XLIII. tb. 10. n. 5.

Opp. c. 8. de in integr. restit. Resp. Ibi proponitur casus, quo consensere in patris alienationem, neque etiam hæc quæstio ibi principaliter tractatur.

THE S. LXVI.

Qvæ. An renunciatio contineatur his verbis, si quis dicat se emere nolle?

Aff. Quia verba sunt satis disertæ.

Opp. (1.) Quod odiosæ sint renunciationes adeoque non extendendæ. Resp. Nulla hic est extensio, sed verba hæc nihil aliud important quam renunciationem.

Opp. (2.) Quod verba ita sint intelligenda, ac si jam emere nollent. Resp. Captiosa est hæc interpretatio, alia est ratio, si expressè dicat, se jam non posse emere, sed si pecuniam queat conquirere, tunc velle se emere, vid. Const. Elect. 32. p. 2. ibique Carpz.

TH. LXVII. init.

Diff. Joh. à Sande opp. quod retrahens jam semel habeat jus quæsitum, quod ipsi non possit adimi. Resp. quia adhuc res est integra, ideoque pœnitentiæ locus est, & priori jus quæsitum non adimitur.

Tt

Ead.

Ead. Th. vers. *Econtrario*.

Ratio pro nostra sententia est, quod nihil obliget retrahentem ad id, ut emat rem, quam proposuit sibi retrahere.

Opp. Quod obtulerit se emtioni, & in emtoris locum retrahendo succedat. Resp. Nihil actum est inter emtorem & hunc retrahentem, ex quo obligatio talis, quæ poenitentiam excludat, inducta videri possit.

Th. LXXI. vers. *Porro queritur*.

Opp. (1.) l. 2. pr. §. 4. & g. b. t. ubi censetur esse venditum, quod aliquando perventurum est, Resp. Quod perventurum est ex illa parte hereditatis, illud pertinet ad emtorem, non quod ex speciali jure postea defertur.

Opp. (2.) l. 33. de usufr. Resp. Inspicitur hic portio hereditatis illa, quam revera adiit ante hereditatem venditam & ratione illius portionis semel adita, ipsi adhuc competit jus accrescendi, quippe cum non desinat esse heres.

Opp. (3.) l. 7. de peric. & commod. rei vend. Resp. Alia est ratio in alluvione, alia in jure accrescendi; alluvionis commodum venit propter illum fundum, cui alluitur; quod verò accrescit, propter aditam hereditatem & acquisitam hereditatis partem accrescit.

Opp. (4.) l. 43. ad S. etum Trebell. Resp. Neg. consequ. fideicommissarius enim est heres, emtor non est heres.

Opp. (5.) l. 83. de A. vel O. Hered. Qui nihil habet, illi nihil potest accrescere. Resp. Respicitur pars, quam semel adiit, ratione cujus accrescit.

Opp. (6.) l. 2. §. 18. b. t. Resp. Hic vicem heredis obti-

obtinet in commodis & oneribus ex illâ parte vendita pro-
venientibus.

Ad (7.) dubium similis est responsio.

THE S. LXXV.

Opp. *l. ult. C. de quadr. prescript. §. ult. Inst. de usu-
cap.* Resp. Loquuntur illi textus de venditione rerum sin-
gularium, in quâ planè alia ratio obtinet.

TH. LXXXI.

Qvæ r. *Ad quem pertineat reliquum hoc casu?*

Nos dicimus debitorem id retinere ex ratione in th.
assignatâ. *add. auth. minoris C. qui dare tut. vel cur. poss.*

Opp. Quod hoc non dicatur in LL. Resp. eô ipsô, quo
non exprimitur, ad fiscum vel creditorem id pertinere, sat
manifeste significatur, illud debitorem retinere.

Dissentientes illi, qui creditori addicunt, utuntur
hac ratione: Quod lex Anastasiana in odium cessionarii
seu redimentis lites sit lata, adeòq; non contra cedentem
extendenda. Resp. Sufficit, quod cedens hac summa,
quam accepit, fuerit contentus, adeoque meritò hoc
prodesse debet debitori.

Illi, qui Fisco addicunt, urgent, quod Debitori lege
non addicatur, & cum fraus coerceatur cessionarii, me-
ritò id superfluum, tanquam poena, ad fiscum pertinere
debeat. Resp. Cum ad fiscum quid pervenire non dica-
tur in lege, meritò debitor retinet, quia nec cedens potest
petere, quia semel abdicavit, nec cessionarius, quia egit
contra legis prohibitionem, nec fiscus, cui nulla poena
hic applicatur. E. solùm tacitè lex assignat debitori.

Th. LXXXVI. vers. *competit.*

*Qvæ. An remedium l. 2. C. d. rescind. vendit. etiam
competat emtori?*

Affirm. ab eadem æquitatis rationem.

Dissentiens Cujac. alleg. loco urget (1.) l. 2. solum loqui
de venditore; cum igitur lex sit singularis, ideoque non
esse istam extendendam. Resp. (1.) Lex non videtur sin-
gularis eo sensu, quò aliàs LL. dicuntur singulares,
quæ sunt contra communem juris rationem, sed potius
continet determinationem generalem læsionis, quousq;
possit admitti in contractibus. Resp. (2.) Quod etiam
aliquando LL. singulares ob necessariam planè conse-
quentiam veniant extendendæ: si namque ad vendito-
rem restringeretur hæc lex, hoc absurdum inde sequere-
tur, quod venditor possit decipere emtorem etiam ul-
tra dimidium, non autem emtor venditorem.

Opp. (2.) Quod non sit eadem ratio in venditore &
emtore, cum venditor sæpè rei familiaris angustia co-
actus, ac ob æs alienum vendat. arg. l. 12. 16. C. de R. V.
Emtor verò non nisi volens accedat ad contractum Resp.
Licet in hoc aliquà subfit diversitas, in ipsâ tamen læsio-
ne, in quâ fundata est lex, eadem est ratio.

Th. LXXXIX. vers. *Sed anne & fructus.*

Opp. (1.) l. 1. C. si maj. fact. alien. rat. hab. Resp.
Loquitur ille text. de contractu ipso jure nullo, & per er-
rorem ratificatò.

Opp. (2.) Quod quando contractus rescinditur per
actionem redhibitoriam, fructus sint restituendi. Resp.
Alia

Alia est ratio istius actionis, quia omnia in pristinum statum restituuntur, vid. tit. *de edil. edict.*

Opp. (3.) *l. 6. 16. de in diem addict.* Resp. Illi textus agunt de emtione conditionatâ vid. tit. *de in diem addict.*

Ead. Th. vers. *Porro queritur.*

Diff. opp. (1.) Resoluto jure dantis etiam resolvitur jus accipientis. Resp. hæc regula, uti ex thes. apparet, hic non potest locum habere, cum emtor perpetuum & purum dominium habuerit, & solum per accidens eveniat, ut contractus rescindatur.

Opp. (2.) *l. 4. §. 5. de in diem addict.* Resp. Ibi alia est ratio, uti apparet ex *th. 35. b. Exerc.*

Opp. (3.) Quod res ita sit restituenda, uti fuit tradita. Resp. Inde solum sequitur, quod ad interesse teneatur emtor, ipsum jus autem firmiter rei inhærens non potest per accidentalem contractus rescissionem resolvi.

THES. XC.

Opp. *l. 1. C. de præd. minor.* Resp. Sensus est his observatis venditor non erit immoderatus h. e. non censebitur ultra modum à LL. præscriptum vendidisse, nec emtor injustus h. e. non censebitur emisse contra jura: Inde tamen non sequitur, si læsio probetur, huic remedio non esse locum.

THES. XCI.

Diff. urgent, quod tunc non possit esse in arbitrio venditoris an velit rem recipere. Resp. obvenit hic casus singularis: Licet ergo isto alternatio regulariter obtinens non possit locum habere: ipsum tamen hoc remedium propterea haud recte denegatur.

TH. XCII.

Opp. Cum detur in *d. l. 2.* novum remedium, & tamen actio non exprimat, ideo recurrendum ad conditionem ex *l. ult. C. de condic. ex L. Resp.* hic novum remedium ratione contractus certi, & jam ante obtinentis constituitur, adeoque non opus est conditione ista uti, sed actio ex contractu, ad quam ista *l. 2.* pertinet, potest recte accommodari.

THES. XCIV.

QVÆR. *An etiam ad stricti juris contractus porrigenda d. l. 2.?*

Affirm. Quia & in iis læsio enormis non debet intervenire, add. *l. 4. C. de O. & A. l. 36. d. V. O.*

Opp. (1.) Quod in stricti juris contractibus non est expressum, id non suppletur, *l. 99. d. V. O.* Resp. Nihil in contractu hic suppletur, sed ob nimiam læsionem is corrigitur.

Opp. (2.) Quod text. loquatur de emtione venditione. Resp. Propter similitudinem rationis recte extenditur.

THES. XCVI.

QVÆR. I. *An incendium præsumatur culpa inhabitantis venditoris seu patrisfam. ortam?*

Neg. per *l. 11. de peric. & commod. rei vend. l. 1. de incend.*

Opp. *l. 3. §. 1. de offic. præfecti vig.* Resp. Fiunt quidem incendia plerumque culpâ inhabitantium, (*b. e. rarius ab incendiariis vel fulmine*) at nihilominus culpa est

est probanda; præsertim cum haud constet, an patris-
fam. an servi culpa contigerit. *d. l. ii.*

Qvæ. 2. *An paterfamilias teneatur ob incendium
culpâ familie ortum?* Neg. per *d. l. ii. b. r.*

Obst. *l. 30. §. fin. locat.* Resp. Agitur ibi de sensu pacti
adjecti, & deciditur, quod servi negligentia in pacto,
quo quis omne damnum & periculum recipit, non ex-
cludatur per verba: *præter vim*: quia extranea censetur
excepta, non quæ à domestica infertur. Ast *d. l. ii.* lo-
quitur de custodienda re à venditore, & de nullo speciali
pacto adjecto.

THESES. XCIIIX.

Qvæ. An periculum spectet ad emptorem?

Aff. per text. in thes. alleg.

Cujac. qui unicus dissentit opp. (1.) *l. ii. §. fin. de
action. emt.* verb. *neque enim bon. fid. contractus.* Respon-
sio patet ex ipso textu, quod sc. ratio hæc non pertineat
ad interitum casualem, sed si res evicta fuerit: tunc dicit
J. etus iniquum esse, ut res per evictionem emptori sit ad-
empta, & tamen pretium venditor retineat.

Opp. (2.) *l. 14. §. 1. b. r.* Resp. vel culpa venditoris
præsupponenda est, quia plerumque quod furto periit,
culpa periisse censeatur, *l. 52. §. 3. l. 35. §. 4. & contr. emt. l. 72.
pro socio. l. 14. §. 16. de furt.* vel materia in genere non tan-
quam species vendita fuit, uti colligere licet ex verb.
fin. d. text. nimirum certum numerum trabium seu ligni
facti quis præstare promisit intra certum tempus, non ve-
rò hæc vel illæ trabes certave corpora trabium sunt vendi-
ta; ejusmodi autem casu venditor generis tenetur pericu-
lum

lum ferre, usque dum rem in specie annumeret. *d. l. 14. § 1. in fin. junct. l. 5. eod.*

Opp. (3.) *l. 33. locat.* Resp. Loquitur ille textus non de casu & periculo, ut si res pereat aut moriatur, qui casus ad emptorem spectat, sicut idem tenet Afric. in *l. 39. in fin. de solut.* sed de impedimento juris, quo interveniente, v. g. ob publicationem absque culpa venditoris factam, (vid. *thes. 107. circa fin.*) ager tradi nequit. Tunc quaeritur: An id quod interest agrum traditum non esse sit praestandum emptori à venditore an vero sufficiat pretium solum reddere? & deciditur hoc sufficere, add. *ib. 107. circa finem*, quando verò vacua possessio est tradita emptori, & postea ager publicatur, hæc publicatio fit emptoris utpote Domini damno, *l. 11. de Evict.* confer. *l. 51. eod. l. 5. C. eod.*

Præterea (4.) dubium moveri posset ex *l. 12. b. t.* Resp. Aediles inter cætera erant curatores viarum, his sterrendis præerant, verrendis & purgandis à cæno, luto, & ab omni impedimento, ut colligitur ex *l. 2. D. de Orig. Jur. l. bi enim l. qua vulgo d. edil. edict.* Cicerone, Svetonio, Dione & cæteris. Lectos ergò venditos non adhuc traditos emptori ac in via publica Romæ per venditorem relictos, eamque impediētes cum reperisset Aedilis, disjecit ac concidit, ut multa sæpè fiebant, manu scilicet Magistratûs: Hoc damnum sustinet venditor, quia male & imprudenter nimis lectos in via publica reliquerat, periculo & viribus præturæ expositos: Sic facto & culpa venditoris casus ille contigit in ea l. quod si venditor lectos emptori tradidisset, is casus venditori non adscriberetur, ac de se queri emptor deberet, quod lectos sibi traditos

ditos in via reliquisset ab ædili concidendos. Idemque Juris est, si per eum emtorem mora fuerit, quo minus ii lecti sibi traderentur, puta si à venditore oblatos accipere recusavit, aut non abstulit & importavit intra debitum avehendi tempus, nam tunc pro traditis habentur & venditor periculum deinceps non sustinet. Igitur in d. l. 12. cum l. sequenti, licet perfecta emptione venditor rei damnum præstat: ideo videlicet quod per ejus culpam & negligentiam lecti consensu fuerint. Nec ibi putes, ea propter damnum esse venditoris, quia nondum lectos emptori tradiderat.

THESES. CI.

Opp. l. 2. §. 1. b. t. venditor est excusatus, si res pereat, E. non præstat casum fortuitum etiam ante adimensionem. Resp. habetur in thes. 112. num. 4. Nimir. diversa in oppos. text. tractatur quæstio. Nim. duo circa hanc rem quæri possunt (1.)

Quis teneatur damnum sustinere in ejusmodi rebus accidens, emtorne an venditor, hoc est, an nihilominus possit pretium petere venditor, licet res perierit?

Et hæc quæstio hic deciditur, & dicitur quod damnum sit venditoris & non possit pretium petere. Inde jam fluit (2.) quæstio:

An si res ob damnum eveniens tradi vel plenè vel incorruptè solum nequeat, nihilominus ad interesse agere possit emtor?

Et hæc quæstio in *oppos. text.* ut & in *l. 10. §. 1. b. t.* deciditur, distinctione adhibita inter damnum culpâ venditoris datum, ratione cuius ad interesse tenebitur, & inter damnum fatale, ratione cuius non tenetur venditor ad interesse, vid. *tb. 12. in fin.* Notandum verò & hoc est, quod *d. l. 2. §. 1. b. t.* intelligenda sit de doliis vini alicujus vini certi venditis, gustatis & signatis, ut constat ex tot. tit. *preced.* Aliàs obstarent ea, quæ diximus ad *l. 14. §. 1. b. t.*

TH. CIV.

Opp. *l. 10. de precar.* Resp. (1.) in illa facti specie partus tempore contractus nondum fuit natus: (2.) Quia tum precarium rei interventu perficitur, partus simul ad precario accipientem translatus est, sic in dubio simul precario datus censetur, præsertim cum una res cum partu pro lubitu possit revocari.

TH. CVI.

Qvæ. *An usuras ob fructus solvat emtor?*

Neg. per *l. 13. §. 19. de act. emt.* item per *l. 5. C. eod. l. 32. §. 2. de usur.*

Opp. (1.) *l. 13. §. 20. de act. emt.* Resp. Non est adæquata ratio præstandarum usurarum perceptio fructuum, ut inde constet rem esse traditam, & facultatem fructus percipiendi concessam.

Eadem est (2.) Responsio ad *d. l. 5. & 13. C. eod.* Significatur enim in illis LL. quod aliquo casu in emtione venditione, etiamsi mora ex personâ non intervenerit, tamen propter moram ex re teneatur emtor ad usuras, vid. *tit. de usur. Ex. XXVII. tb. 68. n. 4.*

Opp.

Opp. (3.) *l. 60. pro socio.* Resp. (1) Quod usus rei non semper significet perceptionem fructuum, sed rei possessionem. Resp. (2) Non loquitur textus indistincte de omni re communi, quatenus ex illâ socius socio ad usuras teneatur, sed tantum de lucro percepto & sorte collata. Intercedit nimirum hæc differentia; sicut enim lucri percepti ratione tenetur ad usuras, si moram in eò reddendo fecerit, & illud in suum usum converterit *d. l. 60. pro socio.* Ex Sorte verò ut teneatur ad usuras, sufficit alterutrum, ut sc. vel mora in conferendâ sorte fiat, vel quis sortem in proprios usus converterit.

THESES. CVII.

QvæR. *An venditor præcisè teneatur tradere?*

Affirm. per §. 1. *Inst. de emt. vend.* §. 2. *Inst. de donat.* item *l. 35. §. fin. C. eod. l. 11. §. 2. l. 46. de act. emt.*

Opp. (1.) *l. 2. C. de pact. inter emtor. & vend.* Unde colligunt, quod fides contractus servetur, si præstetur interesse. Resp. (1.) Id non aperte ibi dicitur, quod præstatione interesse se liberare possit, qui fidem contractus traditione non vult servare. Resp. (2) Accipiendus est textus de casu, de quò in h. thes. *vers. at si &c.* Quando nimirum emtor propter moram & contumaciam venditoris agit simul ad interesse, vel etiam nolit rem habere, sed solum interesse exigere, qui casus etiam occurrit in aliis LL. quæ opponi solent *l. 1. pr. l. 1. §. 9. de act. emt. l. 12. eod. l. 10. quib. mod. pign. solv.*

Opp. (2.) *l. 72. pr. de V. O.* Ubi tradere refertur ad facta, constat verò ab obligatione faciendi non aliter liberari quæm, quam præstatione interesse. Resp. Tradere

vel nudè consideratur, quatenus continet aliquod factum traditionis sc. & hoc sensu, qui obligatus est ad tradendum, non obligatus est ad nudū factum, sed ad dandum, & ita sumitur in hoc contractu; breviter alii dicunt: Tradere non est nudum factum, sed est factum prægians.

Ead. Th. in fin.

Opp. l. 11. de Evict. Responsio petitur ex illis, quæ dicta ad tb. 98.

Th. CX.

Quær. An venditor vacuam possessionem rei vendita tradere debeat emtori?

Affirm. per l. 2. §. 1. de action. emt. l. 5. §. 1. de solut.

Opp. l. 3. pr. b. t. l. 50. de R. V. l. 8. C. b. t. Resp. in ipsa thes. verb. nimirum &c.

Thes. CXII.

Quær. An teneatur venditor ante traditionem ad levissimam culpam?

Neg. iuxta communem sententiam per §. 3. Inst. de emt. vend. & similes.

Opp. l. 36. b. t. l. 18. §. 9. l. 38. pr. de damn. infect. Resp. Exigere cautionem damni infecti pertinet iidem ad illam diligentiam, quæ bonum patrem familias decet, & in l. 18. §. 9. de damn. infect. verb. omnem diligentiam &c. Non significant omnem gradum diligentiae, sed omnia ea quæ pertinent ad mediocrem diligentiam. Cæterum hi textus planè non obstant, quando secundum superius ad Exerc. XIX. tb. 17. notata rejicimus differentiam inter culpam levem & levissimam. Addatur th. sequens 113.

EXER-

EXERCITATIONE XXIV.

THES. VII.

Qværit. *An locatio ad longum tempus transeat in aliud genus contractus?*

Neg. per l. 39. b. t.

Opp. l. 1. §. 3. de superficieb. Resp. Non adjectio longi temporis hoc facit, ut detur actio in rem, sed dicitur in textu, quod Iudex arbitrari debeat, an sc. constituta sit superficies sive dominium aliquod utile, & tunc dabitur actio in rem.

TH. X.

Opp. l. 33. b. t. Responsio colligi potest ex tbesi 107. in fin. Exerc. preced. quod nimirum tali casu, qui in l. 33. tractatur planè nihil imputari possit locanti. add. notata ad tb. 98. in fin. Ex. preced.

THES. XIII.

Qværit. *An conductor præstet levissimam culpam?*

Neg. secundum Dd. sententiam per l. 13. §. 5. l. 9. §. 2. locat.

Opp. §. pen. Inst. b. t. Resp. 1. Quod inveniatur ibi descriptio levis culpæ, sive mediocris diligentia, ut patet ex verbis: *suis rebus*. add. Ex. 19. tb. 23. & seqq. 2. Resp. quod textus hic agat in specie de custodia talium rerum, quæ facile, non benè custoditæ, eripi possunt, adeoque in istiusmodi rebus desideratur exactissima diligentia Alii denique (3.) Resp. quod in hoc §. superlativus ponatur pro positivo. Cæterum ex hoc ipso textu §. penultimo

& l. 25. §. 7. *locat.* apparet, quod leges non admittant differentiam inter levem & levissimam culpam in præstatione damnorum in contractibus, cum quod in alio textu levis, in alio levissima culpa dicatur, five in eodem contractu diligentia exactissima, & diligentia, quæ bonum patremfamilias decet, exigatur. vid. *ipsa t b.*

THES. XVII. vers. *Queritur.*

Qvæ. 1. An casus in pacto, quo suscipiuntur, sint in specie exprimendi?

Neg. arg. l. 9. §. 2. *locat. conduct.*

Opp. quod contra naturam contractus hoc pactum singulare quid contineat, adeoque videantur casus specialiter exprimendi. Resp. Expressio genere, quod sc. casus fortuitos receperit conductor, exprimuntur quoque species singulæ.

Qvæ. 2. An etiam casus insoliti sub tali pacto contineantur?

Affirm. l. 15. §. 2. *locat.*

Opp. (1.) l. 20. §. 1. *de ann. legat.* Resp. Planè ibi alius casus tractatur, tale enim legatum his verbis expressum: quæ viva Medico præstabam &c. non nisi ad certam quantitatem erogationis annuæ referri potest, non verò ad illud, quod extraordinariè aliquando Medico dedit.

Opp. (2.) l. 4. §. pen. *si quis caution. &c.* Resp. itidem dissimilis est casus; Nam qui casum fortuitum in se recipit, ipsa nominis vi admonente cogitat de insolitis in genere; at verò qui exceptioni omni renunciat, non

cen-

cenſetur cogitaſſe de iis cauſis, quæ de novo fortè emerſuræ ſint, ſed tantum de iis, quæ tunc cognitæ erant: verum caſus fortuitus ſecundum naturam ſuam inopinata continet.

Præterea textum pro noſtra ſententia allegatum in l. 78. §. ult. de contrab. emt. pro ſua ſententia allegant. Verum apertè textus contra ipſos facit, nimirum certum eſt, emtione perfectâ periculum rei venditæ ad emptorem pertinere ante traditionem; In caſu verò qui ibi à Labeone proponitur, quo venditor nominatim periculū in ſe ſuſcepit, tempeſtatem fortuito caſu contingentem contra conſuetudinem tenetur præſtare venditor, unde manifeſtè apparet, quod Labeo ſub pacto de periculo præſtando velit comprehenſum id, quod inſolitum contra conſuetudinem accidit, cum ea tempeſtas, quæ frequenter fit, & non præter conſuetudinem, non ſit habenda pro caſu fortuito.

TH. XIIIX.

Opp. l. 31. locat. cond. Reſp. per accidens illo caſu ſpeciali evenit dominium in locatione transferri, ſi nimirum vel plures frumentum navi alio vehendum confuderint, vel ſi expreſſè agatur, ut res non ejusdem ſpeciei, ſed ejusdem generis reddatur.

TH. XIX.

Qvæ. *An conductor ædium teneatur ferre ſumptus metatorum?*

Neg. quia ratione rei ex fructibus, pro quibus mercedem accipit Dominus, præſtandi ſunt ab ipſo Domino.

Opp.

Opp. *l. 4. C. de agric. lib. II.* Resp. alia ratio fuit illorum agricolarum censiticorum, quam simplicium colonorum seu conductorum, & resp. 2. Licet fortè agricolæ & censitici immediatè præstent, tamen Domino imputant.

TH. XX. vers. *Ceterum &c.*

QvæR. *An is sit potior in locatione, cui usus rei prius concessus?*

Neg. quia potior est, qui prius contraxit, hoc casu quo dominium uterque contrahens non habet.

Opp. Dissentiens Zœsius (1.) rationem *l. 15. de R. V.* non esse fundatam in translatione Domini, sed in consummatione contractus, adeoque sicut ille emtor est potior, cum quo emptio consummata est per traditionem, ita & ille conductor est potior, cum quo contractus est consummatus per usus concessionem. Resp. Apertè *l. 15. C. de R. V.* se fundat in eo, quod is, qui Jus in re seu dominium habet, sit potior illo, qui solum Jus ad rem habet: verbis: *in detinendo dominio &c.* in locatione verò non transfertur dominium. E. is cui usus est concessus non prærogativam habet, sed perinde ut alter solum Jus ad rem habet.

THES. XXII.

QvæR. *An merces debeatur, si opera ob casum non præstita?*

Neg. per *l. 15. §. 6. b. t.*

Opp. *l. pen. §. 1. b. t.* Resp. Ibi Dominus tenetur veteram solvere, licet merces transvectæ non fuerint, quia merces erant illicitæ, & in commissum ceciderunt, atque
ita

ita Domini culpa factum erat, ut navis retineretur, & onus impositum non transveheretur.

Ead. Th. *vers. verum &c.*

Qværitur: *An famulus morbo impeditus diutius integram mercedem exigere possit?*

Neg. arg. l. 15. §. 6. b.

Opp. (I.) l. 4. §. 5. in fin. de statutis Resp. Textus loquitur de ægrotantibus uno vel altero die. (2.) Verba ultima non pertinent ad mercedis præstationem, sed ad consequendam libertatem, sc. Stichus libertas est promissa, si anno servierit, dicitur, quod & illud tempus sit imputandum isti anno, quò ægrotavit favore sc. libertatis.

Opp. (II.) l. ult. §. pen. ad L. Rhod. Resp. Agitur ibi de poena, quæ vecturæ adjecta fuit, quæ amplius aliquid, quàm mercedem recipit, & non sequitur; nauta ob morbum immunis est à poena, E. & mercedem non navigans petere potest.

Opp. (III.) l. 1. C. de re militar. lib. 12. Resp. Non agit textus de militibus captis ab hostibus. add. l. pen. ff. eod. sed de iis, qui transfugerunt ad hostes, & postea ex gratia Principis restituti sunt in integrum, remissa infamia & poena; Hi licet militiæ restituti sint à Principe ejus temporis, licet brevioris, quò apud hostes fuerint, stipendia & donativa non recipiunt. d. l. 1. verb. restituta, add. l. 5. C. eod.

THES. XXVII.

Ad text. Pandreht. lib. 5. art. 77. Resp. Quod sit accipiendus de bonis uxoris tantum, quæ maritus possidebat.

debat, & alicui locabat; in aliis verò bonis locatoris propriis heredes stare locationi debent. Pandrecht. l. ii. art. 59.

TH. XXXI.

QvæR. *An scriptura requiratur ad essentiam contractus emphyteutici?*

Neg. arg. §. 3. Inst. de loc. conduct.

Opp. l. i. de Jure Emphyteut. verb. scriptura interveniente &c. Resp. scriptura ibi non ad essentiam requiritur, sed quia certis pactis, & quidem ferè in perpetuum initur emphyteusis, ideò ut probari possit, scriptura requiritur.

THES. XXXIV. n. i.

QvæR. 1. *An eo casu, quo quis planè fundo emphyteutico non potest uti, remittendus sit canon?*

Affirm. ex æquitate. Dissentit Zœsius urgens l. i. C. de Jure Emphyteutico. Responsio patet ex ipsa thes. quod stricto quidem Jure teneatur emphyteuta, ex æquitate autem illi succurratur.

Ead. TH. n. 2. vers. Præterea.

QvæR. 2. *An si canon sit magnus, remittendus sit ob sterilitatem?*

Affirm. itidem ex æquitate. Diss. Fachinæus itidem urget verba text. sed eadem est responsio, ut ex th. patet. Distinguendum sc. inter Jus scriptum & æquitatem.

EXERCITATIONE XXV.

THES. V. in fin.

Opp. l. 19. §. fin. de Præscript. verb. Resp. Si celebretur rectè locatio, ita ut opera statim promittatur, & statim ab initio merces pro ea, tunc erit locatio; Si verò tali modo non celebretur contractus, actione præscriptis verbis utendum erit. De priori casu loquitur l. 19. §. fin. de posteriori l. 2.

THES. IIX.

Opponi posset, quod hæc actio vocetur æstimatoria, atque sic certum nomen habeat. Resp. Non quælibet appellatio sufficit, sed necesse est ut negotium certum subsit, ex quo oritur actio, quod hic non subesse patet ex ibes. 5.

THES. XI. pr.

Qvæ. *Quid intelligatur nomine causæ?*

Nos dicimus causam hic esse illam, quæ producit obligationem, uti etiam aliàs causa est, quæ effectum operatur, seu quæ esse dat effectui. Mæstertius dicit, causam hic significare, quæ movet ad contrahendum: Est enim hic Autor in illa sententia, quod de Jure civili datur actio ex pacto nudo: sed hæc sententia est expressè contra LL. ut suo loco explicavimus.

Opp. (I.) Quod causa dicatur conventioni subesse l. 7. §. 4. de pact. Unde concludit, causam præcedere, & inde demum conventionem sequi. Resp. Causa præcedens, quam ipse adfert, non subest conventioni, sed illa causa subest, quæ parit obligationem, ut l. 1. §. 2. b. dicitur, quæ præbet initium obligationis.

XX 2

Opp,

Opp. (II.) Quod datio & factum per se considera-
tum nullam obligationem inducant, Resp. Est hoc asser-
tum contra expressum textum *d. l. 1. §. 2.*

Opp. (III.) Quod ex datione & facto obligatio ex
parte ejus qui dat, tollatur. Resp. Respectu illius etiam
non est causa, sed respectu obligati, vel illius qui accepit.

Opp. (IV.) text. in *l. 3. §. 4. de condict. causa data
caus. non sec.* Ad quam responsum est *Ex. 18. tit. 18. §. seq.*

Opp. (V.) Dicit causam à datione & facto manifestè
distingui in *l. 7. §. 2. hic.* & inscriptione Digestorum *de
condict. caus. data.* & Rubric. *Cod. de condict. ob causam
dator.* Resp. Causa ob quam alter mihi obligatur, ad
rem aliam dandam, est mea datio, causa verò quæ me mo-
vit, ut darem est illa, ut aliam acciperem. Et potius in-
scriptio Digestorum probat nostram sententiam. Cau-
sa enim ibi videtur inetonymicè significare rem, quæ
data est, ut ab altera parte etiam debeatur. Quod attinet
l. 16. de prescript. verb. itidem causa potest accipi de illa,
quæ obligat, quod scilicet cum aliquid acceperim, rursus
obligatus sum.

(VI.) Urget text. in *l. 2. §. 3. de dol. mal.* Ve-
rum itidem causa significat, quæ parit obligationem, &
quæ debet inesse contractui, & (2.) quod ibi aliter sumi-
tur, non tamen inde sequitur, quod & hic ita sit sumen-
da causa.

Opp. (VII.) *l. 3. C. de Rer. permut.* Resp. Ibi permuta-
tio non valet ut permutatio; sed quod stipulatio acces-
serit.

Denique (VIII.) adducit argumentum ex *l. 1. §. 2.
depo.*

depositi. Resp. utique ibi subest factum, custodia nimirum jumentorum.

Ead. Th. in fin.

Qværitur: *An contractus innominati statim atque initi sint, obligent, licet nihil datum sit vel factum?*

Negatur, neque antequam quid factum vel datum contractus dici possunt, sed nudæ sunt conventiones.

Opp. (1.) Quod Jure civili ex qualibet conventionem efficax nascatur obligatio. Resp. Neg. l. 3. C. de Rer. permut. vid. Ex. 6. tb. 13.

Opp. (2.) l. 15. de prescript. verb. Resp. Ibi adest factum: nimirum indicium, seu indicatio furis, unde dicitur, quod non sit nuda conventio.

Opp. (3.) l. 3. §. 4. de condict. caus. dat. caus. non secuta. Resp. not. ad dictam thes. 13. It. ad Ex. 18. tb. 10. in fin.

THES. XIII. initio.

Qværitur. *An in contractibus innominatis liceat pœnitere?*

Affirm. per l. 1. §. 2. b.

Opp. (1.) l. 30. C. de Transact. Respond. alia ratio est in transactione. vid. Ex. 6. tb. 63. item hujus Ex. thes. 14. in fin.

Opp. (2.) l. 1. 2. C. de Rer. permut. Resp. Nullum verbum ibi de hac re habetur.

Opp. (3.) Quod in contractibus, qui unius gratia magis principaliter celebrantur, permittum sit illi, qui

quasi causam solus contractui dedit, ac cujus præcipue gratia initus est, à contractu recedere. *l. 5. pr. de condict. caus. data caus. non secut.* quod etiam obtinet in contractibus nominatis. *l. 1. §. 45. depos. l. 12. §. pen. mand.* Resp. illud principium huc non quadrat. Nam ipse A. dissentiens dicit, quod permutatio sit ejusmodi contractus, qui utriusque gratia æque principaliter initur, & tamen est locus pœnitentiæ. *l. ult. & tot. tit. causa dat. caus. non sec.* Ratio ergo ejus, quod pœnitere liceat, est, quod is qui dedit, non sit obligatus alteri. arg. *l. 3. C. de Rer. permut.* vid. *tb. seq. 14. initio.* quæ ratio potest etiam applicari suo modo ad depositum in *d. l. 5. §. 45. deposit.* & mandatum in *d. l. 12. §. pen. mand.*

TH. XIV. *vers. hic verò.*

Qværitur : *An is possit pœnitere, qui rem accepit, vel cui factum præstitum?*

Neg. arg. tot. tit. *de condict. caus. data caus. non secut.* ubi solum illi permittitur pœnitere, qui dedit vel fecit. Dissent. argumento respondetur in ipsa *tb. seq.*

THES. XVI.

Qværitur. *An contractus do ut des, & permutatio sint distincti contractus?*

Neg. arg. *l. 5. §. 1. de præscript. verb.*

Opp. Quod permutatio sit de certa specie pro alia certa specie; contractus verò do ut des, quando in genere res incerta commutatur cum alia. Resp. 1. Nulla lege hæc

hæc differentia fundatur. 2. Nec fundamentum habet in ipsa re, cum posterior casus vix detur.

Eâdem Th. in fin. verb. sed Proculi sententia.

Opp. §. 2. Inst. de emt. vers. ult. verb. permutationem esse propriam speciem contractus. Resp. Verba illa non significant, quod sit contractus nominatus, sed quod sit propria h. e. distincta species ab emtione venditione.

Th. XIX. vers. sed quid si pecunia.

Opp. (1.) Quod negetur hic contractus in allegata l. fin. de condiçt. caus. dat. caus. non secut. esse pro portione emtionis: Resp. Verba: pro portione emtionis: significant, quod non sit emtio venditio, ut ex contextu apparet. Neque etiam sequitur, non est pro portione emtionis. E. etiam nec est permutatio.

Opp. (2.) Quod in permutatione debeat dominium transferri: in casu verò d. l. fin. dominium non transferitur. Resp. Utique dominium est transferendum, vid. tbes. 20.

Opp. (3.) Ex permutatione datur Actio præscriptis verbis, aut in casu d. l. ista actio non datur. Resp. Utique daretur istiusmodi casu Actio præscriptis verbis, si ad implendam conventionem ageretur: At ibi agitur de altera actione, quæ datur ad repetendum ob poenitentiam ejus, qui dedit, vel ob moram alterius, qui accepit. vid. tb. 22. circa fin.

Eâd. Th. vers. quid si.

Obstat l. ultim. de præscriptis verbis. Resp. Non subest ibi emtio venditio, quia certum pondus argenti præstitum,

stitutum, non pecunia est numerata: nec est mutuum, quia species est data, ut res generis sive certum pondus argenti restituatur.

Reliquæ quæstiones & textus obstantes in ipsis thesibus sequentibus resolvuntur.

EXERCITATIONE XXVI.

THES. IV. vers. *sufficit autem.*

Qvæ. I. Circa naturam pignoris: *An obligationi tantum naturali possit accedere pignus?*

Affirm. per l. 5. in pr. l. 14. §. 1. in fin. b. t. ubi expressè id dicitur; ratio est, quia licet naturalis obligatio destituatur eo effectû, quod non pariat actionem, habet tamen alios effectus.

Opp. l. 13. quib. mod. pign. solv. l. 60. pr. de condict. indebit. Ex quibus text. patere videtur, quod licet adhuc subsit naturale debitum, tamen pignus non subsistat. Resp. Dicitur adhuc natura debitor, qui juravit, se nihil debere, vel etiam per injuriam absolutus, si rem simpliciter & absque respectu ad rem judicatam consideres, respectu verò juramenti semel præstiti, & ob autoritatem rei judicatæ, ipsa etiam æquitas naturalis suadet, talem, qui juravit, vel qui à judice absolutus est, non amplius debere. add. l. 5. §. ult. quib. mod. pig. solv. l. 40. l. 3. de jurejurand.

THES.

Th. VII. vers. *Hoc verò pactum.*

De L. Commissoria quær. I. An jure nostro omnino sit prohibita?

Affirm. per *l. ult. C. d. pact. pign.*

Opp. (1.) *l. 7. §. 14. d. pact. l. pen. C. eod.* Resp. Non pertinent LL eò, si conventio sit contra bonos mores & LL. contraria. *d. l. 7. §. 7. d. pact.*

Opp. (2.) *l. 16. §. ult. h. tit.* Resp. ibi conventum non est, ut quantitate debita die destinato non soluta, in commissum cadat pignus; sed de justo pretio, tum constituendo, cum suo die non solverit debitor, ut illo justo pretio tunc rem, cum si emptam habeat creditor; ac si forte pretium rei excedat debitum, superfluum solvat debitori.

Opp. (3.) *l. 13. C. b. t.* Resp. itidem justum pretium pignoris tunc constituitur, cum in solutum creditori datur, add. *tb. seq.*

Opp. (4.) *l. 84. d. pignorat. actio.* Resp. Similiter creditor fundum tunc justo pretio emptum habet, & quidem initio non intervenerat aliquod pactum, sed cum jure pignoris fundum jam distrahere poterat creditor, placuit pretio justo ipsi creditori vendere.

Opp. (5.) *l. ult. C. d. distrab. pign.* verbis: *si nihil convenit specialiter.* Resp. Ista verba eò pertinent, quod possit inter creditorem & debitorem conveniri, ut si majori, quam debebatur, quantitate, pignus ritè distraxisset creditor, & ex pretio fundum comparasset, liceat debitori eundem fundum petere à creditore, quod sine speciali conventionem non licuisset, cum debitor regulariter pigno-

ratitiam actionem solum adversus creditorem ratione superflui habeat.

Opp. (6.) *l. ult. pr. d. contrahend. emptio.* Responsio sumi potest ex *thes. seq.* nim. ibi non est conventum, ut ea prædia, quæ creditori debitor obligaverat, & fidejussori, si hic pro debitore satisfacisset, obligarentur, sed ut emptæ ei essent justo pretio constituendo, cum in solutione cessasset debitor, & debitum à fidejussore fuisset exactum.

Th. Ead. *in fin. vers. Neque etiam.*

Qvæ. 2. *An ex intervallo pignoribus adjectum hoc pactum subsistas?*

Neg. per *l. ult. C. d. pact. pignor.*

Opp. (1.) Quod debitor, qui jam nummos est consecutus, non ex necessitate, sed ex libera voluntate in pactum consentiat. Resp. fraus & deceptio creditoris tamen subest, & uti urget debitorem ab initio pecuniæ inopia, ita etiam ex intervallo urgebit, ne conveniatur, ut restituat pecuniam debitam.

Opp. (2.) *l. 34. d. pign. action.* Responsio habetur in quaestione præcedenti ad dubium quartum.

Qvæ. 3. *An favore dotis, item transactionis valeat lex Commissoria?*

Negatur; Quia semper subest eadem ratio.

Opp. (1.) *l. 26. d. jur. dot.* Resp. dicitur solum ibi, quod loco pecuniæ promissæ possit postea res dari, & vice versa; sed nihil ibi habetur de pacto commissorio. Præterea (2.) opponi solet favor dotis; Verum Resp. (1.) ille favor

favor potissimum attendi solet nomine vel ratione mulieris; hic verò agitur de marito, & (2.) sine lege ob nudum favorem contra legis prohibitionem nihil potest constitui, nec licet quid admittere.

THE S. IIX.

Qvæ. 4. *An conveniri possit, ut suo die non soluto debito, creditor sibi pignus habeat justo pretio tum constituto?*

Affirm. Quia tunc cessat ratio *d. l. 16. §. ult. d. pignor. d. l. ult. pr. d. contrahend. emtion.* atque hoc sensu etiam dici potest, impropriè, quod renunciari possit legi commissoriæ, quod sc. debitor spontè in solutum det rem pignoratitiam æstimatam, quasi pro illa quantitate, quam debuit.

Opp. (1.) Quod pretium initio sit determinatum. Resp. ideò promissio solum est de vendendo, & ita quodammodo venditio conditionalis *d. l. 16.* & fit tum demum venditio vera, quando debitum solvitur.

Opp. (2.) Quod videatur eadem ratio, cum etiam tali casu inops debitor re sua carere cogatur. Resp. Atamen justo pretio vendit, & ita sine damno inopiam suam levat; & præterea omne pignus est de distrahendo, quare igitur, si ita expressè conveniatur, distrahi non debeat.

THE S. XIV. *vers. Volunt tamen communiter.*

Ratio, quia extraordinariæ collectæ imponantur illo tempore, quo necessitas ingruit. E. ab eodem etiam tempore tempus hypothecæ incipere videtur. Secus in

ordinariis tributis, quia quamprimum quis civis fit, his sese subjicit, & ad ea solvenda se obligat.

Ead. Th. vers. *Præterea*. (3.)

Controversum est: *An tacita hypotheca competat in bonis mariti uxori propter nuptias?*

Refertur in *thes. communis* Dd. opinio affirmans. Negant verò alii, qui stricte jus Romanum attendunt; Quia (1.) nulla lege hoc expressum invenitur. (2.) Quod non verosimile sit, constitui uxori hypothecam pro eo, quod ab uxore non provenit, nec uxori est solvendum.

Quod attinet (1.) *l. 29. C. d. jur. dot. verb. suppositas*. Respondent Giphani. Bachov. & alii, quod loquatur textus de hypotheca expressè constituta, non de tacita s. legali, cum etiam doti hypotheca tacita demum data per *l. unic. §. 1. & §. 15. C. d. rei uxoris action. Confer l. 19. C. d. don. ante nupt.* Posset etiam dici, quod textus loquatur de ipsa re donata, quod illa sc. sit supposita in securitatem dotis uxori: tale enim jus reale constituitur ex ipsa natura hujus donationis, vid. *Tit. d. donat. prop. nupt.*

Porro (2.) opp. *Nov. 97. c. 6. verb. vindicare &c.* Resp. Uxor in ipsa re donata dominium vel simile jus habet.

Ead. Th. verb. *dissentit Bachov.*

Rectè dissentire videntur Auctores circa hæc tria tacita pignora, quia ex LL. Romanis hoc manifestè colligi nequit; Observantia verò fori in hac *thes.* recensetur.

Ead. Th. n. 4. in *paraphernal.*

Similiter controversum est: *An ratione parapher-*

paraphernalium constituatur tacita hypotheca uxori?

Quod itidem ex communi Dd. sententia affirmatur. Si verò præcisè text. LL. Romanarum inhæreamus, negamus; neque enim ulla lege talis hypotheca introducta est. Alleg. l. fin. C. d. pact. conv. agit de singulari casu, si paraphernalia in cautionibus s. nominibus consistant, & maritus ista exegerit, tunc datur in rebus mariti uxori tacita hypotheca. Eodem modo comparatum est circa alimenta de quibus b. tb. n. 5.

Ead. Th. n. ult. verb. illi qui in &c.

Qværit. An etiam illi competat tacita hypotheca, qui ad navis instructionem crediderat?

Neg. quia nullâ lege statuitur.

Opp. (1.) l. 26. 34. d. reb. aut. jud. possid. Resp. text. hi agunt de privilegio personali, non de tacita hypotheca.

Opp. (2.) Quod eadem subsit ratio, in domo & navis, arg. l. 1. b. t. junct. l. 1. §. 20. d. exercit. action. Resp. (1.) Tacita hypotheca præter expressam legem non est inducenda. (2.) Refectio domus pertinet ad decus & ornamentum civitatis vel urbis, ob quam etiam alia singularia jura circa ædificia sunt introducta, vid. tractatio nostra d. ædif. privat. l. 1. d. pign. l. 41. §. 1. 2. d. legat. 1. Quæ ratio cessat in navi, aliave re.

Opp. (3.) l. 5. 6. qui potior in pign. Nov. 97. cap. 3. Resp. (1.) Sequeretur inde, quod etiam is habeat tacitam hypothecam, qui credidit ad emendum, quod tamen est contra l. 17. C. d. pign. l. 7. C. qui potior in pign. Resp. itaque

que (2.) Quod non agatur in d. text. de tacita hypotheca, sed de jure prioritatis, quis inter eos, qui hypothecas expressas habent, sit potior: Confer. alleg. text. C. l. 17. § 7. qui pot. in pign.

TH. XV. n. 2.

Quær. *An hypotheca tacita transeat etiam ad heredes pupilli?*

Sententia negativa innititur legi 42. d. adm. & peric. tut. l. 19. §. 1. d. reb. autor. jud. possid. l. 13. sol. matrim. l. 68. d. R. 7. Verum si rationem & LL. attendas, sententia affirmans videtur verior. Tacita enim hypotheca adficit bona tutoris, adeoque licet pupillus moriatur, tamen bona hoc onere semel adfecta, oppignorata manent. Alia est ratio jurium, quæ personæ pupilli inhærent, de quibus & non de tacita hypotheca loquuntur text. allegati. Ita pupillus privilegium prælationis habet, præter hypothecam respectu rerum pecunia sua emptarum, vid. thes. 25. in fin. Istud jus prælationis non transit ad heredes pupilli, sed nihilominus bona tutoris tacita hypotheca manent adfecta. vid. Carpz. alleg. loc.

THES. XVI. vers. *Quær. hic 1. an & in vecta &c.*

Opp. (1) l. 7. §. 1. h. t. Resp. Non est referendus hic §. ad præcedens principium, sed solum ibi explicatur id, quod superius in hoc tit. d. præd. urban. dictum est, quid sc. veniat nomine illatorum & in vectorum.

Præterea (2.) opp. §. 7. Inst. d. action. Resp. Senlus non est, quod tacite sine pignore legali obligentur res coloni; sed loquitur text. de rebus, quæ expressa conventionione obligatæ sint pignori.

Opp.

Opp. (3.) *l. 14. §. 1. d. relig. & sumpt. fun.* Resp. Præsupponendi sunt termini habiles, quod tunc illata & inuenta in prædium rusticum pignori obligantur pro pensione, si id expresse convenerit, & nihilominus tunc impensæ funerum præferuntur. Conf. *l. 11. §. 2. qui pot. in pign.*

Opp. (4.) *l. ult. C. b. t.* Resp. Ibi ius taciti pignoris in invectis & illatis in prædium urbanum non extenditur ad prædia rustica, sed ad prædia urbana extra Italiam sita.

Denique (5.) opp. *l. 5. C. d. locat. conduct.* qui text. in primis urgetur verb. *quæ voluntate dominorum coloni induxerunt. &c.* deinde verb. *non est necessaria &c.* Ex quibus plurimi veteres Jurisperiti colligunt, quod circa prædia rustica distinguendum sit, an scientibus dominis quid sit illatum, & hoc tacito pignore affici putant: An verò nescientibus illis dominis, & hoc pignoris jure non afficitur. Verum non videtur hæc distinctio colligi posse ex text. & illa verba opposita nihil aliud denotant, quam expressam conventionem, qua res illatæ oppignorantur, sicut etiam aliis locis expressa conventio voluntatis nomine designatur *l. 5. §. 1. b. t. l. ult. C. d. novation.*

Dubium etiam oritur ex *l. 4. b. t.* quod ipsum in *tb. in fin.* explicatur. Conf. *sup. p. 84.*

Eâd. Th. vers. (2.) *An & res minoris.*

Opponunt Dd. dissentientes (1.) quod hoc tacitum pignus fundetur in voluntate quadam præsumpta, & non sit merè legale; cum itaque minor non possit res suas oppignorare sine decreto Magistratus & autoritate Curatoris

toris, non videtur etiam in eo præsumi voluntas hæc. Resp. Causa quidem, ob quam lex inducit hoc pignus, videtur præsumta voluntas; sed tamen ipsum pignus est merè legale, & videtur sufficere ad illud inducendum, quod locupletior sit factus minor ex conductione.

Opp. (2.) Quod res minorum absque debitis requisitis intervenientibus non possint oppignorari. Resp. Illa requisita non sunt necessaria, ubi propter locupletationem ipsa lex inducit pignus.

Ead. Th. 2. 3. vers. *num studiosi.*

QvæR. 3. *An etiam libri, quos studiosus intulit in musæum, taciti pignoris loco pro mercede obligentur?*

Affirm (1.) Quia privilegia studiosorum eo non pertinent, ut contrahens cum ipsis non sit securus per tacitum pignus ipsis legibus statutum. Et (2.) Si libri exciperentur à tacito pignore & ejusmodi supellex, nihil aliud inveciti & illati superesset.

Opp. (1.) Quod instrumenta rustica non obligentur. l. 7. l. 18. C. *quæ res pignori.* E. multo minus instrumenta studiosorum. Resp. Illa instrumenta rustica ideo pignoris jure haud afficiuntur, quod sint instrumenta, sed quod nihil in prædium rusticum illatum pignori obligetur.

Opp (2.) Quod secundum naturam generali hypotheca non contineantur illæ res, quas non verisimile est, quemquam obligaturum l. 6. 7. & 8. d. *pign.* Resp. Hoc non pertinet ad legalem hypothecam, quæ afficit omnes

res

Et Tit. III. Quæ res pign. vel hypoth. dat. oblig. non poss. 359 Ex. XXVI
res illatas. Resp. (2.) Non potest supellex literaria excipi, quia aliàs nihil superest, & sic tacitum pignus lege constitutum eluderetur.

Ead. Th. 2. 4. vers. si conductor

Qvæ. Si conductor iterum locaverit ædes alteri, an secundi quoque conductoris res domino taciti pignoris jure teneantur?

Neg. (1.) per l. 24. §. 1. locat. (2.) Quia dominus cum hoc non contraxit, adeoque nec hic domino debet mercedem. l. 53. pr. d. action. emt.

Opp. l. 11. §. 5. vers. planè. de pignorat. action. Resp. Quod ibi dicitur teneri res, id intelligendum est, quod teneantur inquilino primo, non domino, quippe cum quo non contraxit.

THE S. XVII. in init. Constat vero &c.

Qvæ. An res aliena possit oppignorari?

Neg. per l. pen. C. si res aliena l. 16. §. 7. d. pignor.

Opp. [1.] l. 9. §. 1. d. pign. Resp. Agit text. de communi aptitudine rei, quæ in omnibus contractibus spectatur, quod sc. res debeat esse in commercio. Præterea autem in materia pignoris specialiter requiritur, ut res sit propria.

Opp. [2.] l. 18. d. R. V. Resp. Ipso jure possessor factus est dominus per usucapionem, & ita rem propriam s. usucaptam oppignoravit.

Ead. Th. vers. Sed quid si dominus.

Occurrit hic antinomia inter l. 22. d. pign. & l. 41. d. pign. action. Quidam (1.) ita conciliant hos textus, quod

lex 41. neget hypothecariam actionem utilem competere tali casu, quo sc. ille ipse, qui dedit pignus, factus fuerit dominus, siue postea consecutus fuerit dominium; concedat vero *l. 22.* utilem pignoratitiam ex contractu, seu ut alias appellatur, actionem contrariam pignoratitiam contra heredem istum, ut det aliud pignus.

Alii (2.) Distinguunt inter dominum invitum sc. contradicentem & eum, qui simpliciter ignoravit, rem suam ab alio oppignoratam, & dicunt, legem 41. loqui de tali casu, quo dominus, qui postea fit heres, expressè contradixerit tempore oppignorationis, ne res sua oppignoretur: quod colligunt ex verbis: *Sine mea voluntate.* At *l. 22.* accipiunt de casu, quo dominus, qui postea fit heres, simpliciter ignoravit, & dicunt, quod tunc heres, quia antea non contradixit & per aditionem hereditatis postea probavit gesta defuncti, possit conveniri actione hypothecaria, & in exemplum allegant *l. 7. C. d. liberal. causa.*

Novissimè (3.) Petrus de Greve ita conciliat, si ei, qui rem meam sine voluntate mea pignori obligaverat, heres extitero, ex post facto pignus directò non convalescit, sed utilis pignoratitia dabitur creditori contra heredem debitoris, & dominum rei oppignoratae *l. 22. d. pignor.* quia ex qua persona lucrum capit, ejus factum præstare debet *l. 14. C. d. R. V. l. 149. C. d. R. J.*

Nos (4.) Addimus hanc conciliationem, quod distinguui possit, an tali casu convalescat pignus ita, ut inde ipso jure detur actio hypothecaria; an verò demum ope replicationis effectum sortiatur actio hypothecaria. Prius negatur in *l. 41.* posterius conceditur *l. 22. v. g. Si Titius, cui*

cui a debitore Sempronio res Caji est oppignorata, actionem hypothecariam instituat contra Cajum, quippe heredem Sempronii, hic Cajus recte excipit, quod pignus inutiliter sit constitutum, neq; etiam illud convaluerit, cum res illa oppignorata in dominium Sempronii non venerit. Vicissim verò Titius replicare potest, quod ipse Cajus nihilominus tanquam heres propter aditionem vel debeat permittere & jam consentire in oppignorationem, vel debitum solvere, & pignus luere, quam conciliationem videntur confirmare verba *d. l. 22. directo quidem.*

THE S. XIIIX. in fin.

Qvæ. *An servitutes reales possint oppignorari?*

Affirm. certo modo per *l. 12. d. pignor.*

Opp. (1.) *l. 44. locat.* Resp. (1.) Cum singulare sit in pignore solum propter utilitatem contrahentium admissum, ideo non potest trahi ad locationem, sed ibi substituitur in regulari natura servitutis realis. (2.) Resp. in text. solum negatur, quod servitus propriè non possit locari, utilitatem autem aliquam servitutis, si res ita ferat, locari posse, arg. *d. l. 12. b. t. d. pignor.*

Opp. (2.) *l. 33. §. ult. d. S. R. P. it. l. 24. eod.* Resp. (1.) Ibi proponitur casus, quo & ipse uti volo, servitute, & tamen simul etiam fructum ejusdem servitutis alteri concedere. Resp. (2.) Quod itidem text. negent de mero s. ordinario jure, non de eo, quod extraordinariè aliquando possit admitti ex æquitate.

Opp. (3.) Accidens non potest migrare de subiecto in subiectum; servitus est accidens. E. Resp. (1.) Non ipsa servitus oppignoratur, sed utilitas tantum. Resp. (2.) Id procedit in rebus naturalibus, non in civilibus.

THE S. XX. verb. *merces venales.*

Qvæ. *An merces venales contineantur sub hypo-
theca generali?*

Affirm. per *l. 34. d. pignor.*

Opponi videtur *l. 73. §. pen. d. leg. 3. l. 32. §. 4. d. aur. & argent. leg.* Resp. (1.) Legata sæpè strictius ex mente testatoris explicantur, ne heres nimium gravetur. arg. §. 4. *Inst. de leg.* Resp. (2.) Non agitur de bonis generaliter legatis, sed de certa specie bonorum. Sic in *d. l. 73.* legati sunt servi, præsumitur verò testator intellexisse servos, quos ad usum habuit domesticum, reliquos enim habuit non ut servos, sed ut merces. Similiter mulier ornamenta sua legans, intelligit ornamenta, quibus ipsa usa est ad ornandum se, non quæ ut merces habuit venalia.

TH. XXI. verb. *is. fructus.*

Ad text. *l. 18. §. 3. d. pignor. act.* Resp. quod navis non possit dici fructus sylvæ, cum sit planè alia res, s. species à ligno, ex quo formata est illa navis, uti ipsa lex hanc rationem addit.

Ead. TH. verb. *partus ancillæ.*

Qvæ. *An partus ancillæ sub hypotheca comprehendatur?*

Affirm. per *l. 1. C. d. pact. pignor.*

Opp. §. 2. *d. l. 18. d. pign. act.* Resp. distinguendo: aut partus ancillæ est natus post venditionem apud emitorem, aut verò apud debitorem oppignorantem. Priori casu non erit oppignoratus, sed posteriori. *l. 29. §. 1. d. pign. l. ult. d. d. R. D.*

TH.

TH. XXVII. verb. *adeo ut prioritas.*

Qvæ. *An etiam prioritas ratione horarum & momentorum attendenda?*

Affirm. arg. l. 10. b.

Opp. l. 16. §. 8. vers. *quod erit dicendum & c. d. pign.* Resp.

(1.) Licet initio istius §. proponatur quæstio de duobus rem pariter pignori accipientibus, paulo post tamen generali distinctione subiecta, deciditur, quid juris sit in duobus, qui non simul, sed separatim diversis temporibus rem pignori acceperunt: in priori membro vers. *quod erit dicendum & c.* ponitur, pignus separatim esse acceptum, cui statim subicitur membrum aliud, vers. *sed simul & c.* quo simul res duobus est obligata; quo casu, si nihil aliud actum, singuli agent pro parte; patet igitur, quod in textu opposito solum ista quæstio decidatur, an quis pro parte agere possit; an verò in solidum s. totum? non verò de jure prælationis, quis scil. si pignus utrique non sufficiat, altero sit potior. Potest namque eodem tempore pignus esse constitutum utrique & tamen separatim, adeoque utrique jus agendi in solidum competere. Responderi potest (2.) posito, quod ille textus innuat, paria jura habere, qui eodem die acceperunt pignus, tunc præsupponendum erit, non constare, quis eo die prius acceperit pignus: aliud erit si ex documento vel aliter probari possit, quis priori ejus diei hora vel momento pignus constitutum habuerit.

Ead. TH. in fin. vers. *præfectus.*

Qvæ. *An & jus prælationis locum habeat in hypothecæ*

*theca conventionē constituta, licet pignori
alteri eadem sit res tradita?*

Affirm. per *l. 12. §. fin. b. qui pot. in pignore.*

Opp. *l. 15. C. d. R. V.* Resp. Jus hypothecæ constituitur etiam per solam conventionem, adeoque quoad eam tempus traditionis non venit in considerationem: at dominium non sola conventionē, sed traditionē acquiritur. E. is solus dominus est, cui res est tradita, licet alteri prius sit vendita *d. l. 15.*

THES. XXIX.

Quær. An etiam prioritas temporis obtineat in pignore Prætorio?

Neg. per *l. 15. §. 15. 17. d. damn. inf.* quia tantum servandæ rei causa constituitur.

Opp. (1.) *l. 3. C. qui potior in pign.* Resp. textus ille de Republica loquitur, quod etiam absque immiſsione privilegium habeat.

Opp. (2.) *l. 2. C. eod.* Resp. in illo textu agitur de diversis creditoribus, qui æquale jus non habent. e.g. Legatarii, qui ob contumaciam heredis cavere nolentis in possessionem missi, non præferuntur ex ead. causa postea missis, & missio uni decreta omnibus prodest *l. 55. de damn. inf. l. 52. d. reb. autor. jud. possid.* Sed illi Legatarii præferuntur creditoribus aliis, qui postea ex causa contractus missionem impetraverunt, *d. l. 2. G. qui pot. in pign. l. 3. C. ut in poss. legator.*

THE S. XXX. verb. *adeoq; præfertur &c.*

Qvæ. *An creditor etiam prior præferatur fisco in bonis post hypothecam fisco constitutam acquisitis?*

Affirm. *l. 21. qui pot. in pign.*

Opp. *l. 28. d. jur. fisci.* Respondent quidam ita: quod Seja quidem præferatur in bonis post priorem obligationem quæsitis à debitore, sed ante contractum cum fisco initum, & eò referunt *l. ult. b. t.* Fiscus verò præferatur in bonis post contractum à debitore acquisitis, & ita intelligunt *d. l. oppos. 28.* Verum hæc responsio non satis convenit cum text. & est contra expressum textum *l. 8. b. l. 3. C. eod.* Alii solvunt, quod textus in *b. l. 21.* agat de Seja, quæ est pupilla, ac ita privilegiata, quod tunc fiscus excludatur, quando prior est pupillus. Verum in hac ratione non videtur se fundare textus. Alii solvunt: quod nihil speciale in textibus occurrat, sed quod fiscus in *l. 28.* fuerit prior tempore, quod probant verba ultima: *Fiscus causam pignoris prævenit.* ac proinde verba priora explicant non de tempore subsequenti, sed antecedenti, quod ante contraxerit, quam Seja. Quam explicationem firman LL. jam allegatæ, quibus dicitur: quod nulla sit differentia inter fiscum & privatum *l. 7. §. 1. l. 8. b. t.* Solum igitur deciditur in *b. l. ult.* an ob novationem, quæ intercessit postea à primo creditore, fiscus sit præferendus? & negatur. add. *l. 3. b. t.* Neque aliud quid dicitur in alleg. *l. 2. C. d. privileg. fisci. l. 2. C. qui potior.*

TH. XXXIII. in init.

Opp. *l. 9. §. 4. d. publ. in rem action.* ibi inspicitur
non

non prioritas temporis, sed cui res prius fuerit tradita. *jung. l. 18. d. pign.* ubi comparatur actio Publiciana &c. Resp. in transferendo dominio necesse est, ut inspiciat, cui priori res tradita, non priorita sconventionis; quia per conventionem s. contractum emptionis nullum jus in re constituitur, sed damnum per traditionem. At verò in constituendo pignoris jure nihil interest, an tradatur res, an per conventionem constituatur. Et in *l. 18. de pignor.* solum dicitur, quod sustineatur pignus, & nihil ibi de prioritate.

TH. XXXIIX. *init.*

Qværitur : *An rei tacitè oppignoratæ ante præclusionem (h.e. antequam locator res inventas ob mercedem præcludat tanquam oppignoratas sibi,) alienæ possessor teneatur actione hypothecaria?*

Affirm. per *l. 12. C. d. distract. pign. l. 5. C. d. pignor.*

Opp. *l. pen. in quib. causis pign.* Resp. Singulare est favore libertatis in mancipiis, quod hypotheca legalis non impediatur eorum manumissionem. add. *l. 6. eod. tit.* Nisi præclusa fuerit i. e. inhibita, ne alienarentur, vel in inventarium relata. add. *l. 56. locat.* quo casu in præjudicium domini & diu manumitti deinde nequeunt.

Ead. THES. *vers. notandum.*

Qværitur. *An tertius possessor rei, specialiter oppignoratæ possit uti beneficio excussionis?*

Affirm. (1.) per *Nov. 4. c. 2.* quæ non distinguit, sed gener-

generaliter loquitur. (2.) Et eadem subest ratio in pignore speciali, quæ in generali: iniquum enim videtur, tertium possessorem conveniri, cum tamen principalis debitor sit solvendo.

Opp. Nov. 112. c. 1. vers. *ab hoc &c.* Resp. Ex rubrica illius Nov. & toto contextu apparet, quod Justinianus in hac Nov. opposita non agat de quacunque hypotheca, sed de illa tantum, quæ lite aliqua inter debitorem & creditorem mota, distracta est: de reliquis enim casibus, ubi nulla lis intercedit, nullum est dubium, alienationes valere l. 9. C. d. pignor. junct. l. 18. §. 2. d. pign. act. Præterea singulariter loquitur Nov. de emtore, qui scivit qualitatem pignoris, rei emtæ inhærentem, & non operam dedit, ut ex pretio creditori satisfaceret: Sensus itaque d. versiculi est; quod cum ante pignus à debitore distrahi potuerit, lite per creditorem debitori mota, utramque quidem hypothecam tam specialem, quam generalem ratione rei oppignoratæ à vitio litigiosi eximendam esse, differentiam tamen hanc constituendam esse, ut priori casu res eidem specialiter suppositæ non aliter distrahi possint, quam si ex pretio earum creditori satisfactum fuerit, posteriori verò casu seu generali hypotheca constituta, distractio unius vel alterius rei indifferenter valet. vid. alleg. Frantz.

Ead. Th. in fin. vers. *addunt alii* (4.)

Pugna intercedit inter l. 7. §. fin. d. distract. pignor. Et l. ult. C. d. pact. inter emt. & vendit. Verum d. l. 7. agit de pactione hypothecæ addita: cum enim illa res pignore sit adfecta, meritò propter hoc speciale interesse, nexum ni-

mirum pignoris pactioni est standum, & venditio est nulla. In d. l. ult. verò agitur de pacto, à venditore circa rem venditam adjecto: quo casu, cum non subsit tale jus in re, meritò venditio subsistit, & dominium transfertur, & solum ex pacto ad interesse agitur, quod alienatio contra pactum sit suscepta. vid. *Exerc. XXIII. tb. 29.* Cum enim, licet tale pactum sit adjectum, nihilominus omne jus & dominium transferatur in emptorem, ideo non impeditur translatio domini & contractus non est nullus, si vendat contra pactum emptoris; sed tantum tenetur ex pacto illo ad interesse: ac nihilominus tale pactum habet effectum, quod sc. non tam facile possit alienari. vid. *l. 4. d. pign. act. & d. Exerc. XXIII. tb. 29.*

Th. XLIX. verb. *nuda scientia.*

Qvæ. *An, si quis solum sciat pignus alienari, sibi in pignore præjudicet?*

Neg. per *l. 8. §. 15. quib. mod. pign. vel hypothec. solv.*

Opp. *l. 1. l. 8. C. d. remiss. pign.* Resp. ibi habentur casus excepti, nim. in *l. 1.* est casus de servo oppignerato, sciente creditore, manumisso, cum tali casu non possit subsistere pignus in homine libero; neque etiam ob favorem libertatis hæc retractari possit. In *l. 8.* ob favorem fisci singulariter statutum, quod creditores ejus sibi præjudicent, si hypothecas distrahi sciant.

Ead. Th. verb. *velut alteri.*

Qvæ. *An is censeatur remisisse pignus, qui consentit, ut res alteri oppigneretur?*

Affirm. per *l. 12. pr. quib. mod. pignor. solv.*

Opp.

Opp. (1.) *l. 9. §. 1. h. t.* Resp. patet ex *l. 12. §. 4. qui pot. in pign.* quod inspiciendum sit, quid actum: aliquando enim apparet jus solum prioritatis remissum esse, non ipsum pignus.

Opp. (2.) *l. 12. quib. mod. pign. solv.* Resp. Casus ibi hic proponitur: Sempronius Titio oppigneravit ædes, easdem sine consensu Titii oppigneravit Sejo: Quæritur an hic Sejus tertius creditor succedat in primum locum creditoris Titii; Præsupponendum igitur hic, quod non tractetur altera quæstio, an semper pignus sit remissum consensu in oppignerationem: & posito hoc, quod ex circumstantiis appareat, id actum esse, deciditur tamen quæstio, quæ ibi principaliter tractatur negativè, quod scil. ille ultimus creditor non succedat in locum primi.

Ead. Th. vers. *quare &c.*

Allegatus Raguel dissentit, putans, hos omnes text. esse correctos per *l. ult.* Verum Justiniani animus non fuit patrocinari fraudibus.

Ead. Th. in fin. vers. *Vel ipsa rei substantia.*

Opp. *l. 16. §. 2. d. pign.* Resp. (1) cum Cujacio *lib. 23. obs. 22.* distinguendo inter mutationis genera: mutatio, quæ parit novam speciem, & priorem perimit, etiam pignus perimit, quæ mutatio accidit, cum ex materia v. g. ex arbore fit navis vel arca *l. 26. d. A. R. D.* Mutatio verò quæ rem auget, ut si aræ imponatur ædificium, vel quæ rem minuit, ut si ex domo fiat hortus, vel si domus ad aream redigatur, pignus non perimit; quia res ipsa non perimitur, sed portio ejus superest *d. l. 21. d. pign. act. l. 22.*

§. 2. d. pign. l. 6. quib. mod. pign. vel hypothec. solv. add. Bachov. ad Tr. de pignor. lib. 5. c. 12. Resp. (2.) Quando sylva oppigneratur, integrum corpus sylvæ significatur, non tamen impeditur per oppignationem usus sylvæ, modò sit modicus, & ita quis utatur, ut bonum patrem-familias decet: adeoque quod dominus utendo sylvâ confici ex una vel altera arbore aliquid curat, non est obnoxium pignori, nisi specialiter additum d. l. 16.

THE S. ult. vers. ipso jure persolut.

Opp. l. 2. C. d. lut. pign. verb. vincula pignoris durant. Resp. b. l. referenda ad casum præced. l. 1. C. eod. tit. & similes. Nimirum (1) si unus ex heredibus debitoris partem sui debiti solverit, liberatur quidem actione personali, sed actione hypothecariâ, si pignus possideat, adhuc tenetur; add. l. 1. l. 16. d. distract. pign. l. 65. d. eviction. (2.) Si per deportationem personæ executâ est obligatio, nihilominus durat hypotheca, l. ult. d. duob. reis constit. l. 4. 7. d. fidejuss. (3.) in casu l. 8. C. ad S. Etum Vellej. (4.) in l. 9. d. præd. & aliis rebus min. (5.) in l. 8. §. fin. d. solut. (6.) in l. 6. d. bon. autor. jud. possid. l. fin. d. bis quæ in fraud. credit.

Eâd. Th. vers. vel ope except.

Opp. videtur l. alleg. 60. d. condict. indeb. ubi debitor verus per imprudentiam judicis absolutus natura debitor manet, adeoque & pignus in naturali obligatione superstite videtur subsistere. ib. 4. hujus Exerc. Resp. subsistit pignus in naturali obligatione illa, cui, quoad effectus suos non derogatum est à jure civili: illa autem quæ post talem rem judicatam superesse videtur, ipsa etiam natur-

naturali æquitate suadente non amplius habet effectum. XXVII.
vid. notata ad d. tb. 4. it. Exerc. XVIII. tb. 38.

EXERCITATIONE XXVII.

THES. IV.

Qværit. An Ædilitium Edictum etiam pertineat ad locationem conductionem?

Neg. per l. 63. §. 1. b.

Opp. (1.) Quod locatio sit similis emtioni l. 2. locat. pr. Inst. d. locat. cond. Resp. Comparatio illa secundum quid accipienda, & in illis terminis, qui in versu statim subsequente: *nam ut &c.* subjiciuntur; aliàs enim ab emptione venditione, permutatione & similibus contrahibus differt locatio conductione; quod iis non dominium, sed usus tantum temporalis transferatur, & damnum forte inde emergens facile reparari possit per actionem locati conducti, quæ differentia etiam innuitur in d. l. 63. b. t.

THES. V. n. (1.)

Pugna videtur esse inter l. 37. §. 1. fin. §. 2. b. Resp. Hæc lex fin. solum explicat d. l. 37. unde nim. veterator sit æstimandus, vel, quando veterator revera pro novitio sit venditus, quod sc. si novitius servus æquè sit instructus ac veterator, non censeatur adesse vitium.

Ead. Th. num. 7.

Opp. l. 9. b. t. unde hoc necitur argumentum, qui morbus locum facit Ædilitio Edicto, ille est latens. Atqui hic morbus &c. E. Resp. ex l. 4. pr. b. tit. quod scil. ob id,

quod mutus sit venditus, non detur actio redhibitoria secundum l. 3. sed quia nihilominus morbus vel vitium est, datur actio ex emto, secundum d. l. 9. junct. d. l. 4. pr. & d. l. 1. §. ult. b. Aliorum conciliationes refert Paulus Zachias alleg. loco.

Ead. TH. vers. *Ceterum.*

Opp. l. 2. d. litigios. ubi dominus non incidit in poenam, licet servus sciens litigiosam rem emerit. Resp. Sunt diversi casus, hic venditor b. fide cum servo sciante rem esse vitiosam egit, adeoque hoc factum servi non potest non domino nocere. Verum rem vitiosam & litigiosam ipsa lex vendere prohibet, adeoque contra LL. agit venditor illam vendendo; emtor autem dominus non potest poenam incurrere ideo, quod servus contra leges egerit.

Ead. TH. in fin. vers. *Procurator.*

Opp. l. 13. d. contrab. emt. Resp. Comparatio servi & procuratoris in hac lege sit haecenus, quod dominus non possit agere ex empto, si sciverit, sive servus sive procurator emerit rem. Differentia verò in eo consistit, quod servus non sibi, sed domino quærat actionem; unde, si dominus, qui scivit, velit actione redhibitoria agere, meritò ipsi obstat exceptio. Procurator verò proprio nomine potest agere, & ipsi non obest scientia domini.

THES. X.

Opp. l. 43. §. 6. b. tit. Resp. Non hic est sensus: finita aestimatoria s. quanti minoris actione redhibitoriam nihilominus moveri posse, sed officio judicis contineri, ut in ipsa actione aestimatoria instituta aliquando redhiberi

beri jubeat; eo scil. casu, quo v. g. servus ita vitiosus apparet, ut emtori retinere eum non expediat, adeoque non aliter possit aestimari res quanti minoris, quam ut tota restituatur, & pretium recuperetur.

THES. XVII. in initio.

QvæR. 1. An etiam rei donatæ præstanda sit evictio.

Neg. l. 18. §. fin. d. donat. l. 2. C. d. evictione.

Opp. l. 1. C. d. jur. dot. solutio habetur in Exerc. XXX. thes. 10.

QvæR. 2. An in donatione remuneratoria sit præstanda evictio?

Affirm. arg. l. 34. §. 1. l. 27. d. donat.

Allegatus Burgundus opp. (1.) Quod etiam in donatione remuneratoria subfit liberalitas. Resp. Non tamen est mera liberalitas, sed potius merces laboris & operæ. alleg. text. adeoque abesset quid donatario, si iste labores & operas, imò aliquando & impensas præstitisset, & tamen re ista in remunerationem data, sed evicta, rescindere deberet.

Opp. (2.) Quod potuisset etiam non remunerare. arg. l. 25. §. 1. d. pet. hered. adeoque re evicta perinde sit, ac si remuneratio non facta. Resp. (1.) Præsupponenda sc. talia merita & operæ, ob quas extraordinaria saltem actio locum habuisset. Resp. (2.) Quia semel voluit remunerare, & non subest causa merè lucrativa, ideo merito damnum ob evictionem eveniens rescindere debet.

THES.

TH. XII. vers. *Item impense:*

Qvæ. *An si emptor litem obtinuerit contra actorem, venditor teneatur impensas litis refundere ipsi?*

Neg. arg. *l. 18. C. d. eviction. l. 51. pr. eod. verb. final.*

Opp. dissentientes (1.) quod actionis ex emto dux sint quasi partes; primo, ut defendat rem; deinde, ut evictionem præstet, licet igitur posterior pars hic cesset, tamen prior & eo pertinentes impensæ erunt præstandæ. Resp. (1.) Non totalis defensio pertinet ad venditorem, sed solum adfistentia; dominus itaque emtor debet suis impensis suas res defendere. Resp. (2.) Tum demum in LL. contra venditorem conceditur actio, si res aliena propria sit vendita, quod hic non factum.

Opp. (2.) Venditor debet præstare, ut habeat emtor rem sine interpellatione *l. 11. §. 8. & 9. d. action. emt.* Resp. debet præstare rem emtorem habere licere, ita, ut alius non habeat jus in ista; de injuriosa verò interpellatione perinde ut de casu fortuito non tenetur.

TH. XXI. verb. *Hæc v.g. columna.*

Opp. *l. 34. §. 1. b. 1.* quæ pugnant cum *l. 56. §. 2.* Resp. in h. l. totus servus fuit adjudicatus ad pretium partis solvendum possessori, ut in actione communi dividundo à iudice commodè fieri solet *§. 5. vers. quod si & c. l. de offic. jud.* Meritò igitur actio ex stipulatu competit, cum servum habere non liceat: in *l.* verò *56.* solum fuit pars evicta, de qua cum stipulatio, quæ stricti juris est, nihil exprimit, non etiam actio ex stipulatu locum habet.

Simi-

Similiter dubium oritur, quod in *l. 42. & 43. h. tit. XXVII.* dicatur, quod ob partum vel fructum evictum, non possit agi ex duplæ stipulatione. Cum tamen in *l. 1. §. 1. d. ventr. inspic.* partus appelletur, portio viscerum matris, & in *l. 73. d. leg. 2.* partus dicatur simul cum matre editus. Verum quantum stipulationem duplæ attinet, ob partum vitulumque evictum agi non potest illa actione, quia ipse partus vel vitulus non est venditus, quippe nondum editus, nec ejus in stipulatione mentio facta *d. l. 64. b. t.* Licet aliâ ratione portio viscerum dicatur foetus, quia scil. matri adhuc cohæret, & nondum editus est, & partus est accessio matris, quia ex ancilla nostra vel à nobis edita progenitus add. *l. 49. b.*

THE S. XXIII. vers. *Nec interest.*

QvæR. *An qualitas nominis sit præstanda, si cessionarius eam ignoraverit?*

Neg. arg. *l. 74. §. fin. de evict.*

Opp. *l. 41. §. 3. d. f. dot.* ubi requiritur scientia, ut periculum sit mariti. Resp. Specialis est causa dotis, in qua regulariter periculum est mulieris, unde meritò maritus de nominis periculo eo solum casu tenetur, quando sciens idoneum nomen loco solutionis admisit: conf. *l. 49. solut. matrim.*

Ad vers. *Sed quid si &c.*

Opp. (1.) *l. 22. l. 2. solut. matr.* Resp. ibi dolo ligantis decepta fuit mulier, uti patet ex ipso verbo *decepta.*

Opp. (2.) *l. 33. C. d. transact.* Resp. ibi fundus alienus traditur. Nostro enim casu verum & ad cedentem pertinens nomen transfertur.

Bbb

Opp.

Opp. (3.) *l. 6. d. dolo.* Resp. loquitur text. de efficacia actionis, non de actione in se considerata. Qualitatem autem actionis non esse præstandam, sed actionem solum verè competentem dictum est.

Potest etiam opp. (4.) hoc argumentum: si venditor potest conveniri, qui rem vitiosam tradiderit, sequitur, quod etiam is possit conveniri, qui non satis idoneum nomen cessit, quod enim vitium est in rebus, id in nominibus est, quod debitor non sit solvendo. Resp. (1.) Non hoc est vitium nominis, sicut non est vitium, quod fundus sterilis pro fœcundo venditus. Resp. (2.) Singulare quid est in nominibus, in quibus leges expressè requirunt curiositatem eorum, quibus ceduntur.

TH. XXVII vers. *heres enim.*

Qvæ. *An heres fidejussoris possit vindicare rem ita, ut non teneatur ex fidejussione defuncti ad interesse emtori?*

Resp. Vindicare quidem potest heres rem jure domini, sed nihilominus ratione fidejussionis tenetur. *l. fin. C. d. eviction.*

(1.) Ad text. in thes. Donell. opp. resp. Venditoris heres rem à defuncto venditam, ne quidem ex propria persona cum effectu vindicare potest; quia in ipsum contractum emtionis venditionis succedit, ac pretium à defuncto in bona, in quæ succedit heres, est versum; non verò idem dici potest de herede fidejussoris.

Opp. (2.) Heres fidejussoris succedit in contractum
fide-

fidejussionis; sicut igitur fidejussor non poterat vindicare, *l. 11. C. b. t.* ita nec heres. Resp. (1.) secundum Nic. Burgundum *d. tr. cap. 97.* quod fidejussor repellatur exceptione doli, si vindicet ex causa, quæ tempore fidejussionis aderat, non si postea dominium acquisierit, *arg. d. l. 11.* ubi tantum fit mentio causæ, quæ ante fidejussionem adfuit. E. multo minus heredi, qui postea ex propria persona rem vindicat, obstabit illa exceptio. Cum verò *d. l.* non restrictivè loquatur, & consensum fidejussoris urgeat, adeoque asserendum videatur, quod nec ex superveniente causa possit fidejussor vindicare: ideo Resp. (2.) quod heres fidejussoris quidem succedat in contractum fidejussionis, & inde ad interesse teneatur; quia tamen nec defunctus ipse vendidit, nec ad heredem illa approbatio contractus personalis transeat, ideoque rem ipsam vindicare non prohibetur. Resp. (3.) Quod heres fidejussoris quidem ipsam rem non vindicare possit ex propria persona, nec doli exceptione removeri queat, attamen ex contractu fidejussionis, in quem succedit, tenetur iste heres, ut præstet id, ad quod venditor emptori suo ob rem evictam præstare obligatus est: quo etiam spectare putamus verba: *d. l. fin. evictionis causa durante actione &c.* Regressum verò habet contra illum, pro quo fidejussit, actione sc. mandati. Imò jure Novell non ante hic heres fidejussoris conveniri potest, quàm ipse venditor tanquam debitor principalis fuerit excussus; atque ita etiam in sequentibus sentire videtur Nic. Burgundus *d. cap. conf. etiam d. l. fin. C. b. tit.* Schultz. *in Addit. ad Modest. Pistor. quest. 94. p. 2. n. 6. & seqq.* Differentia verò inter ipsum fidejussorem & ejus heredem hæc videtur esse,

XXVII.

esse, quod consensus in ipsam emtionem venditionem, ob quam ipsi vindicanti obstat exceptio doli *d. l. n.* videatur quid personale esse, adeoque non impedire, quominus heres fidejussoris possit vindicare ex propria persona, quippe qui tantum succedit in obligationem ex contractu fidejussionis fluentem.

THESES. XXVIII. n. (1.)

QVÆR. 1. *An etiam presenti in judicio debeat denunciatio fieri?*

Affirm. *l. 55. §. 1. de evict.* quia instructus non est, licet præsens sit, iis, quæ ad defendendum sunt necessaria.

Ead. TH. in num. (2.)

QVÆR. 2. *An scienti litem motam esse, denunciandum sit?*

Affirm. *l. 7. l. 20. C. d. evict.*

Opp. *l. 1. d. action. emt. c. 31. d. R. J. 6.* Resp. denunciatio hic non fieri debet in eum tantum finem, ut venditor sciat litem motam, sed ut interpelletur & requiratur singulariter ad defendendum & ad sistendum emtori. vid. *thes. vers. denunciandum verò.*

Ead. TH. in fin. Potest fieri.

QVÆR. 3. *An etiam possit post litem contestatam fieri denunciatio?*

Affirm. *l. 29. §. fin. b.*

Opp. *l. 29. §. 3. d. leg. 3.* Resp. distinguendo inter causam venditionis, & causam legati, hujus est strictior natura, adeoque si non statim ante judicium acceptum
lega-

legatarius heredi litem denunciaret, videtur ipse contentus esse re ista, quam ob legatum generis accepit.

TH. XXX. *init.*

Dubium occurrit ex l. 30. §. 1. d. act. emt. Resp. Non ideo statim actio competit, quod res aliena vendita, sed quod emtoris interfuit, statim rem non alienam habuisse.

Ead. Th. num. (3.) verb. si compromisit.

Qværitur: *An detur actio ad præstandam evictionem, si res per laudum arbitri sit evicta?*

Neg. l. 56. d. evict.

Opp. l. 29. b. Resp. agitur ibi de specie scilicet casu plane alio: nimirum de pretio non exsoluto, & tantum de exceptione danda, quæ alias facilius quam actio conceditur.

THES. XXXI. *in fin.*

Qværitur. *An autor seu venditor possit conveniri ab emtore, ut evictionem præstet, coram iudice, ubi liti adstitit?*

Neg. quia ex nulla causa ibi forum habet competentens.

Opp. Quod videatur se semel subiecisse illius jurisdictioni. Resp. Solum comparuit, ut defenderet emtorem possessorem.

TH. XXXIII.

Qværitur. *An, si causa notoriè sit injusta, vel etiam emtor probare velit, justè rem esse evictam,*

Bbb 3

adeoq;

*adeoque non potuisse defendi causam à
venditore, actio ad præstandam evictionem
locum habeat?*

Affirm. arg. l. ii. §. 12. d. action. emt. l. 53. §. 1. de
eviction.

Opp. (1.) Quod denunciatio semper & necessario
requiratur in LL. Resp. regulariter requiritur: hic verò
est casus irregularis, nec in aliis quoque juris articulis in-
usitatum, ut in manifestis apices juris non desiderentur.

Opp. (2.) Quod non teneatur emtor probare, rem
esse justè evictam, cum præsumtio sit pro sententia judi-
cis, quod justa sit l. 63. §. 1. d. jur. dot. Resp. Quia omisit
denunciationem, ideo probare debet causam non potuisse
se defendi à venditore, quod non apparet ex sententia,
quippe quæ venditore inscio, adeoque & non audito,
est lata.

TH. XXXIV. n. (1.) vers. utraq.

*Qvæ. An inito pacto de evictione non præstanda,
tamen re evicta, teneatur venditor, pretium
restituere?*

Affirm. per l. ii. §. fin. d. act. emt.

Opp. l. 69. b. ubi qui libertatis causam in venditio-
ne servi excepit, postea servo libero effecto, evictionis
nomine non tenetur. Resp. (1.) Non sequitur inde, quod
non etiam ad restitutionem pretii teneatur. vid. l. ii. §. fin.
de act. emt. Resp. (2.) Venditor in d. l. 69. ideo non tene-
tur, quia apertè quid sibi in servo vendito juris compe-
tat,

rat, prædixit; nempe illi sub certa conditione libertatem datam esse. Conf. *l. 11. §. 16. d. act. emt. & l. 68. b.*

Ead. Th. *in fin.*

Qvæ. *An is, qui sciens rem esse alienam emit, possit præstationem evictionis, vel saltem pretii restitutionem exigere?*

Neg. *l. 27. C. d. evict. l. 7. C. comm. utr. judic. Nov. 7. cap. 5.*

Opp. (1.) *l. 1. C. si vend. pign.* Resp. Agitur ibi de casu, quo quis emit à creditore, qui jus vendendi quidem habuit, at solum circa venditionem dolus intervenit. Præterea etiam profecit pecunia, quam numeravit emtor, ad liberationem pignoris debitori; meritò igitur restituenda est pecunia illi, qui exsolvit.

Opp. (2.) arg. ex *l. ult. §. fin. C. comm. de legat.* Resp. Est ibi specialis casus, quo juxta *§. precedent.* quis emit rem, quæ sub conditione vel incerto die fideicommissio erat subjecta; hanc licet quis sciens emerit, tamen potest pretium repetere, si conditio, vel dies extiterit & res sit restituenda, quia sc. in eum casum videtur licitè & bona fide emisse, si non existeret. Existente igitur conditione meritò repetit pretium. Non verò potest interesse exigere, quia scivit rem esse obnoxiam fideicommissio, & conditionem posse contingere.

Opp. (3.) Quod si pactum de non præstanda evictione non obest, quo minus pretium repeti possit, videatur etiam scientia emtoris non obesse: & vice versa, si scientia obest, videatur etiam pactum obesse. Resp. Differentia hæc subest, quod in casu, ubi creditor, ne de evi-
sione

Etione teneatur, pacto cavit, pretium nihilominus restituendum, non statim inducatur, emptorem scivisse rem alienam esse, cum cogitasse & existimasse potuerit, nil sibi periculi imminere. At altero casu scit rem esse alienam, ideoque omnino videtur periculo suo emisse, indeque lex ipsum ab onere evictionis liberat.

THES. XLII.

Qvæ. *An juri naturæ adversentur usuræ?*

Neg. & ratio habetur in *b. tb. 43. n. 1. & 2.* neque etiam jus naturæ de his negotiis quid determinativè præscribit, sed potius arbitrio hominum relinquit.

Opp. solet (1.) quod debitor non ex re nostra, sed ex re propria utilitatem capiat. Resp. Transit quidem rerum mutuo datarum dominium in debitorem, non tamen iniquum est, pro eo ipso, quod dominium sit translatum, & quod possit illa pecunia lucrari, aliquid compensationis gratia exigere, vid. *ipsa tb.*

Opp. (2.) Quod nummi natura sint steriles. Resp. Nihilominus tamen debitori usum præbent possidenti, iisque utenti, adeoque & meritò utilitatem ille capere debet, qui transtulit nummos in alterum, ut iis uti possit.

Opp. (3.) Quod mutuum gratis fieri debeat *l. 11. §. 1. d. reb. cred.* Resp. Mutui quidem contractus in se est gratuitus, sed nihil prohibet, quo minus extra naturam mutui ideo, quod mutuo dedimus pecuniam, vel compensationis vel poenæ ergo, usuras exigamus: non enim regulariter obligati sumus pecunia vel rebus nostris gratis alteri succurrere.

Opp.

Opp. (4.) Quod omne periculum spectet ad mutuo accipientem E. iniquum videtur illum, ratione ejus, cujus periculum sustinet, ad usuras etiam teneri. Resp. (1.) Ex hoc arg. solum sequeretur, isto casu, quo pecunia perit, creditorem usuras non rectè petere. Resp. (2.) in hisce negotiis civilibus non id attendi debet, quod aliquando per accidens evenit, sed natura rei & communis talium negotiorum actio est inspicienda, juxta quam uti omne lucrum capit, ita etiam omne periculum sustinet; & sicuti ob ingens lucrum non plus solvit usurarum, ita nec forte ob damnum eveniens usuras denegabit.

Ex jure divino opponi solet (1.) *Exod. 22. v. 25. Lev. 25. v. 35. & seqq. Deut. 23. v. 19. & 20. Ezech. 18. v. 8.* Resp. textus ejusmodi loquuntur de usuris illegitimis, & volunt, quod ob merum lucrum, & cum illius oppressione & damno, cui dedimus mutuum, non liceat usuras petere. Non verò moderatæ usuræ ob officium mutationis sunt prohibitæ.

Opp. (2.) *Luc. 6. v. 24.* Resp. Loquitur textus de pauperibus, quod illis pecunia nostrâ sit succurrendum, & de talibus nihil sperandum.

Denique (3.) text. opponitur, *Deut. 23. v. 19. & 20.* Resp. (1.) itidem loquuntur de usuris immodicis, & (2.) differentia ibi constituitur inter Judæos & externos.

Quod Jus Canonicum attinet, ipsum fundamentum usurarum interdum non reprobatur, adeoque nec planè prohibentur usuræ; quippe quæ nihil aliud sunt, quam determinatum aliquod à LL interesse. Cum igitur usuræ compensatoriæ & punitoriæ verum interesse respiciant, jure Can. non erunt illicitæ vid. *cap. 16. & 8. d. usur.*

Obstantes igitur textus partim accipiendi sunt de singularibus casibus, ut in *cap. 6. d. usuris cap. 19. eod.* partim de immoderatis usuris & merè fœneratoriis & lucratoriis, quas mordaces vocare solent, quibus sc. cum alterius singulari damno singulare lucrum spectatur. *can. 11. dist. 4. cap. 8. 9. 14. 1. 2. 3. d. usuris cap. 12. eod. in 6to.*

Denique de Jure Civili leve hic obstat dubium ex *l. 2. C. d. sum. Trinit. & Nov. 131. cap. 3.* ubi Justinianus approbat concilium Nicænum, quo usuræ prohibitæ secundum *d. can. dist. 47.* Resp. patet ex dictis, quod nimirum isto concilio immoderatae duntaxat usuræ prohibitæ, quas etiam non admittit Justinianus vid. *l. 26. §. 1. in fin. C. b. t. l. 20. C. ex quib. caus. infam. irrog.*

THES. XLIV.

Opp. *l. 1 §. 1. b. l. 5. C. d. act. emt.* Resp. peti potest ex *l. 68. n. 4.* quod sc. subsit mora ex ipsa re.

TH. XLV.

QvæR. 1. *An ex mora debeantur usuræ in contractibus stricti juris?*

Neg. per *l. 3. C. d. usur. l. Titius 24. d. prescript.*

QvæR. 2. *An in contractibus stricti juris saltem post litem super actione ex iis instituta contestatam, debeantur usuræ?*

Neg. per *l. 38. §. 3. d. usur. l. 3. C. eod. l. 1. C. d. condict. indebiti.*

Opp. (1.) *l. 35. b.* Resp. (1.) vel textus potest accipi de b. f. judiciis, si nimirum post litem contestatam demum

num constituatur in mora; vel (2.) lite contestatâ usu- XXVII.
 ræ currunt, h. e. ulterius currunt s. non sistuntur litis con-
 testatione, quæ ex suis causis tum in contractibus b. f.
 tum stricti juris debentur, ut sc. innuatur differentia inter
 novationem voluntariam, per quam desinunt currere.
l. 18. d. donat. & istam necessariam, quæ fit per litis con-
 testationem, post quam nihilominus currunt.

Opp. (2.) *l. 34. junct. l. 8. d. R. 7.* si in contractibus
 stricti juris post litem contestatam debentur fructus, se-
 quitur, quod etiam debeantur usuræ. Conseq. probatur
 ex *l. 34.* Resp. (2.) Comparatio fructuum & usurarum non
 per omnia procedit. vid. *l. 121. d. V. S.* sed potissimum spe-
 ctat illa *l. 34.* ad S. C. tum de petitione hereditatis, uti col-
 ligere est ex junctis inscriptionibus & textu *b. l. textuque*
l. 25. d. petit. hered. Sicuti nimirum fructus ex fundis he-
 reditariis perceptos possessor hereditatis restituere tene-
 tur; ita etiam usuras, quas ex pecunia hereditaria perce-
 pit, quia quantum hoc attinet, vicem fructuum obtinet.
 Resp. (2.) Non sequitur; usuræ sunt vice fructuum. E. ex
 iisdem causis debentur, ex quibus debentur fructus.

TH. XLVI. vers. *Licet a. quis &c.*

Qværitur: *An si quis præstiterit usuras, ulterius
 eas præstare, licet non constet de obligatione,
 teneatur?*

Neg. regulariter *l. 28. C. d. pact. l. 7. d. usur.* Exceptio
 est in thes. vers. *sin verò &c.*

Opp. (1.) *l. 5. C. b. & l. 13. eod.* Resp. ibi diuturna
 præstatio habet vim taciti pacti, quod prodest ad excipi-
 endum, ne possint in posterum exigi majores usuræ *l. 47.*
d. O. & A.

XXVII.

Opp. (2.) *l. 1. C. d. fideicommiss* Resp. hoc ita obtinet favore alimentorum, & ultimæ voluntatis. Conf. § *pen. d. l. 1.*

THES. XLIX.

QvæR. *An usuræ etiam non solum ratione quantitatis, sed etiam corporis debiti sint præstandæ?*

Neg. *l. 3. §. fin. b. t. l. 6. §. 1. C. d. sec. nupt.*

Opp. (1.) *l. 17. §. fin. b. tit.* Resp. Non ratione usurarum statutarum, sed ratione æstimationis, quæ fit pecuniâ, debentur usuræ, vid. *l. 5. d. op. pub.*

Opp. (2.) *l. 25. C. b. tit.* Resp. loquitur textus de rebus æstimatò datis.

TH. L. init.

QvæR. *An usuræ sorti annumerari, & inde ita rursus usuræ exigì queant?*

Neg. *l. 28. C. d. usur.*

Opp. (1.) *l. 11. C. b. tit.* Resp. ibi gravior usura non est accessio usuræ minoris non solutæ, sed accessio sortis, ratione cuius poenæ loco gravior, non tamen supra modum legitimum est in stipulationem deducta; si quis ob eandem sortem usuras minores promissas non solvat.

Opp. (2.) *l. 12. l. 23. C. b. l. 51. de petit. hered.* Resp. Si fructus v. g. frumentum mutuo datur à domino, non habet se ut fructus, sed ut fors, adeoque meritò usuræ debentur. Similiter si fructus fuerint alienati à possessore hereditatis, auget hereditatem pretium, s. est pars hereditatis, non fructus, atque se habet ut fors: recte igitur ratione ejus usuræ petuntur. vid. *Exerc. X. t. b. 58. circa fin.*

Opp.

Opp. (3.) *l. 60. pro soc.* Resp. id quod lucratus est unus socius ex societate, id fors est, adeoque meritò si in morâ sit, quod non communicet cum reliquis sociis, socius ad usuras tenetur.

Ead. THES. vers. *quod etiam &c.*

QvæR. *An novatione facta ratione usurarum, in novationem s. obligationem novam deducturam, & sorti ita junctarum rursus usuræ debeantur?*

Neg. ob generalitatem textus per *l. 28. verb. nullo modo &c. C. d. usur.* & rationem in th. assignatam, verbi-
sinamque &c.

Dissentientes moventur (1.) hac ratione, quod usuræ solutæ vel tantum termino solutionis delapso debita & habitæ pro solutis, non amplius sint usuræ. Resp. De usuris revera solutis res ita se habet, quod jam apud ipsum, cui solutæ sunt, se habeant ut fors, sed usuræ residuæ s. non solutæ utique manent usuræ sive accessiones fortis; nec iste consensus s. stipulatio, quod jam debeant esse Capitale s. fors, mutat earum naturam, alias in omnibus casibus anatocismus s. usuræ usurarum essent licitæ.

Opp (2.) Sic licet creditori usuras accipere à debitoribus, & easdem alteri debitori mutuas dare, indeque rursus usuras relinquere tanquam sortem, & inde alias usuras capere. Resp. Neg. conseq. quando enim mihi solutæ sunt usuræ, tunc illa pecunia non amplius apud me est, ut usuræ, sed ut fors, adeoque sortem rursus credo alteri.
vid. thes. sr.

Opp. (3.) Quod fictione brevis manus habeatur, ac si fuerint usurae solutae creditori à debitoro, ac rursus à creditore eidem debitori illa pecunia, ut fors mutuo data. arg. l. 15. d. r. cred. l. 3. §. 2. d. donat. int. vir. & ux. Resp. ita fictio procedit, ubi pecunia haecenus apud alterum fuit, ut aliqua fors sive principale; non ut usurae, aliase enim prohibitio anatocismi facile eluderetur vid. ipsam lb.

THES. LII.

In dubium vocatur: *An iusta hac sit restrictio usurarum ad alterum tantum?*

Affirm. Quia modum, ne nimium oneretur debitor, statuere usuris in potestate legislatoris est.

Opp. (1.) Quod usura solvatur pro usu pecuniae, adeoque exactio usurarum tamdiu durare debeat, quamdiu usus pecuniae. Resp. Ille fructus pecuniae est restrictus ad alterum tantum, quod utique in potestate Legislatoris civilis est.

Opp. (2.) Quod usurae per se sint licitae, adeoque non debeant tempore finiri. Resp. Sunt quidem per se licitae, at bene ad certam summam tam annuam, quam universam restringuntur.

Opp. (3.) quod LL. Rom. nim. l. 26. §. 1. de condict. indeb. l. 9. de usur. loquantur de usuris unius anni, quod non possint excedere quantitatem fortis. Resp. Ipsi textus manifestè hanc explicationem respuunt, & nullum exemplum occurrit unquam, quo usurae unius anni ad alterum tantum fortis fuerint extensae.

Opp. (4.) quod hodie non usurae ut usurae, sed ut interesse praestentur: interesse verò semper duret. Resp. admitta-

mittamus hoc ita esse, nihilominus tamen illud interesse, cuius loco usurae certae promissae, determinatum hunc habet modum; licet alias fortè interesse, cuius incerta est aestimatio, possit excedere modum usurarum. *l. 2. §. fin. de eo quod cert. loc.*

Ead. Th. *vers. etiam si.*

Qværitur: *An etiam usurae particulariter solutæ stantur, quando computatæ alterum tantum conficiunt?*

Aff. (1.) per *d. l. 27. §. 1. C. de usur. Nov. 121. c. 1. 2. Nov. 138.* (2.) quod ead. sit ratio, siue particulariter solutæ, siue non solutæ alterum tantum conficiant: imò non satis conveniens esset, debitorem morosum à cursu usurarum ulteriori eximi, istum autem qui usuras annuatim solvit, ultra alterum tantum teneri.

Opp. (1.) quod tum denuum alterius tantæ exceptio habeat locum, si negligens creditor fuerit, ac forte intra triginta annos usuras non exegerit. Si enim exegit, & alter fortem ad usum suum retinere volens præstitit usuras, merito ob ulteriorem fortis usum currunt etiam usurae ultra alterum tantum. Resp. Leges simpliciter volunt restrictum modum usurarum usque ad alterum tantum; adeoque utroque casu restrictio hæc debet obtinere. Neque respicitur negligentia creditoris, & si ejusmodi rationes attendendæ essent, potius deberet prodesse debitori, quod usuras singulis annis solverit, & e contrario in pœnam non solventis usurae deberentur ulterius, siue ultra alterum tantum currere, cum creditor & forte & usuris tamdiu carere debeat.

Opp. (2.) *l. 10. C. de usur.* Resp. illa Lex Antonini est
corre-

XXVII.

correcta per Justinianum in *l. 27. §. 1. C. eod.* imprimis per *Novell. 131. 138. & 160.*

Denique (3) opp. quod illæ Nov. non sint authenticæ, cum non habeantur in omnibus exemplaribus, sed ex Græco demum textu à quibusdam translata, unde nec Irnerius authenticas ex illis in Codicem retulit. Resp. (1.) extat in *C. d. l. 27.* Resp. (2.) sufficit, quod in Græcis Codicibus & plurimis exemplaribus habeantur. vid. latius alleg. Autores. Dn. Tabor. & Dn. Carpz. Irnerius enim vel inferendo vel omittendo authenticas inde desumptas nullam auctoritatem tribuere, aut adimere istis Novellis potuit: & forte ille existimavit, non opus esse authenticam inferere, cum jam generalis prohibitio in *d. l. 27. §. 1.* contineatur. Vel tempore Irnerii istæ Novellæ non fuere in usu; sed malitiâ fœneratorum oblitteratæ: ad usum verò suæ ætatis in collectione authenticarum respexisse Irnerium ex aliis patet locis.

Th. LIII. *mut.*

Qvæ. *An ob moram singularem s. quod fors fuerit petita, & non soluta, debitor ultra alterum tantum teneatur?*

Aff. quia quasi de novo incipiunt usuræ deberi.

Opp. *l. un. C. de eo quod interest.* Resp. quod ibi agatur de interesse communi & in genere, quod illud regulariter non possit excedere duplum; hîc autem agitur de casu speciali, quo ob novam causam s. moram noviter quasi currunt usuræ.

Th. LIX. *in fin. vers. sed quid si.*

Opp. (1) quod fors non sit exigibilis, vid. *l. 6. §. 1.* Resp. ipse venditor tunc sponte accepit partem, quæ cum ultra modum sit, meritò sorti imputatur.

Opp.

Opp. (2.) quod ita duplex damnum incurrat debitor, XXVII. diminutionem sc. sortis, & per consequens etiam diminutionem annuorum reddituum. Resp. (1.) posito hoc ita esse, æquius tamen est, creditorem esse in damno, quam debitorem citius solvendo redditum, nondum debitum, damnum pati. Resp. (2.) Nullum reverà subest damnum, minuta cum parte pretii secundum naturam hujus contractus merito minuitur redditus.

Th. LX.

Covarruvias vult hunc contractum æstimari secundum regulas mutui, verum hoc non procedere patet ex ipsa thes.

Th. LXVI. vers. de pupillo. &c.

Qvæ. *An pupillus possit ipse committere moram?*

Neg. l. 24. de V. O. sed tutor moram committit interpellatus nomine pupilli.

Opp. l. 56. §. ult. de evict. ubi dicitur, denunciari posse pupillo, & ipsum si tutor non appareat, ad evictionem teneri Resp. effectus denunciationis est, quod emtor sit defendendus, & si non defendatur, evictio ipsi sit præstanda: si igitur tutor non apparet, nec etiam quisque alius nomine pupilli emtorem defendit, benignè receptum est, denunciationem istam effectum illum habere, ne tutoris negligentia fraudi sit emtori.

Præterea (2.) opponi posset l. iii. de R. 7. quod aliquis pupillus sit doli capax, E. etiam moræ. Resp. mora est omisio præstationis cujusdam rei, cum igitur rem non possit præstare s. alienare pupillus sine autoritate tutoris; hinc sequitur, quod non possit esse in mora.

Th. LXVII. vers. & quidem. &c.

Qvæ. *An mora etiam regulariter hac interpellatione committatur?*

Neg. l. 32. pr. l. 1. §. 1. h. tit.

Opp. (1.) l. 5. in fin. de reb. credit. unde ita argumentantur: qui scit se debere & non præstat, ille est in mora. Non interpellatus scit se debere, E. est in mora. Resp. licet quis sciat, quod debeat, non tamen hoc actum est, ut statim vel certo tempore solvat, adeoque tum demum est in mora is, qui verè debet, si interpellatus non solvat.

Opp (2.) l. 88. de R. J. Resp. Neg. Conseq. inde deducta: apparet enim solum ex textu, quod iusta petendi causa requiratur, ut quis possit constitui in mora: ipsa enim deinde interpellatio quem constituit in mora, siue petitio ejus, quod ex iusta causa verè & cum effectu debetur.

Opp. (3.) l. 18. §. fin. b. Resp. patet ex tbes. subseq. n. 4. quod sc. ibi subsit mora ex iusta re; ex natura enim emtionis venditionis, emtor eo ipso constituitur in mora, quod traditio rei à venditore sit facta. vid. ips. text. d. tb. alleg.

Ead. Th. vers. & sufficit &c.

Qvæ. *An sufficiat interpellatio creditoris, ut constitutur debitor in mora?*

Aff. l. 32. pr. b. l. 23. de V. O.

Dubium oritur (1.) ex l. 23. de V. O. verb. si per te steterit, &c. Resp. eo ipso stat in huiusmodi obligationibus per debitorem, quando interpellatus non solvit.

Opp. (2.) l. 40. de reb. cred. Resp. verum concedimus in ipsa Th. quod præsupponatur iustum debitum, quod exceptione sibi non potest.

Ead.

Eād. Th. vers. *eaque unica.***Qvæ.** *An unica interpellatio sufficiat?*Affirm. *l. 32. pr. b. t. l. 23. d. V. O. l. 87. §. 1. d. leg. 2.*Opp. (1.) *l. 32. §. 1. b. t.* Resp. instantiæ voce ibi non significatur, debitorem crebro & identidem esse sollicitandum, sed hoc vult textus, quod si debitor interpellatus copiam sui faciat v. g. ad iudicium provocatus compareat, imputari possit creditori, si non perseveraverit in facta interpellatione, sed quodammodo ab exigendo debito destiterit.Opp. (2.) *l. 122. §. 3. d. V. O.* Resp. Non sequitur, ibi facta est sæpius. E. sæpius necessario omni casu est facienda.Opp. (3.) *l. 38. d. minor.* Similiter Resp. quod ibi factum recenseatur, non autem ius statuatur.THESES. LXIIX. *pr.***Qvæ.** *An aliquando ex re s. sine interpellatione contrahatur mora?*Affirm. arg. *l. 12. C. d. contrab. stipul. l. 9. pr. b.*Opp. (1.) *l. 32. pr. b. l. 23. d. V. O.* Resp. (1.) loquuntur textus de mora ex persona. Resp. (2.) Ipse dies interpellat; eo ipso enim quod nominatim conventionem dies solutioni præscriptus, mens contrahentium est, quod sine ulteriori personali interpellatione lapsus dies debeat monere debitorem.Opp. (2.) *l. 135. §. 2. in fin. d. V. O.* Resp. Mora ipso diei lapsu inducitur, sed an effectum habeat s. an ob istam moram interesse peti possit, id aliquando æstimat iudex.

Ddd 2

Opp.

Opp. (3.) *l. 26. C. d. fidej.* Resp. Non dicitur ibi, moram non committi statim, sed singulare beneficium fidejussoribus tali casu ex humanitate conceditur.

Ead. Th. vers. *obligationibus.*

Qvæ. *An existentia conditionis constituat statim debitorem in morâ?*

Neg. arg. *l. 24. qn. dies leg.*

Opp. (1.) *l. 18. pr. b.* Resp. (1.) Quod ibi singularis sit mora ex re, secundum *num. 4. hujus tb.* cum enim in emtione venditione, emtor eo ipso, quod rem acceperit, constituitur in mora, si non solvat pretium, ita & converso casu venditor evictis prædiis, si non statim restituat pretium, moram ex ipsa re contrahit. Resp. (2.) Quod ibi non tradatur, quomodo mora contrahatur, sed decidatur; an, quia emtor fructus debet statim à tempore litis contestatæ restituere evincenti domino, possit etiam usuras ejus temporis petere, ratione pretii.

Opp. (2.) *l. 59. d. V. O.* Resp. Comparantur obligatio in diem, & obligatio sub conditione in eo, quod uti die veniente res peti potest, ita & conditione existente & ejus temporis ællimatio attendenda; sed non conveniunt, quoad moram committendam.

THE S. LXXI.

Purgatur inter alia mora, si creditor eandem rem à debitore, vel ab alio novandi animo post moram commissam stipulatur: *Sed quid si conditionalis obligatio sit posterior, & res pendente conditione interierit, an mora antè commissâ sit purgata, adeoque non teneatur*

pro-

promissor? Mora non erit purgata, sed tenebitur pro-
missor *l. 56. § fin. d. V. O.* XXVII.

Opp. *l. 72. §. 1. d. solut.* Resp. isto casu res debita præ-
sens fuit, & debitor ad solvendum paratus, uti patet ex
verb. ult. illius §. 1. Creditor verò admisit aliam promiss-
ionem sub conditione, quia igitur obtulit sive paratus
fuit ad solvendum, periculum servi ad debitorem non
amplius spectat.

Th. LXXIII. *init.*

Qvæ. Quale periculum hic intelligatur?

Resp. Nos accipimus de quolibet periculo, quod
in mari contingere potest.

Dissentit Cujacius, qui periculum hoc restringit
ad periculum naufragii per *l. 6. b. tit.* Resp. textus loqui-
tur de tali casu, quo post existentem conditionem obliga-
tionis, seu cum navis salva pervenerit ad portum, res a-
mittitur.

Ead. Th. vers. *certissimè &c.*

*Qvæ. An fœnus nauticum possit excedere usuras
centesimas?*

Neg. in *pr. Nov. 110.* quæ abrogat *Nov. 106.* & redu-
cit *l. 26. §. 1. C. d. usur.*

Opp. (1.) Quod pericula maris sint nimis multa.
Resp. Non tamen interea usuræ plane immodicæ conce-
dendæ.

Opp. (2.) Quod navigatio sæpius longius duret
Resp. hinc etiam longius usuræ.

Qvæ. *An fœnus nauticum sit jure Canonico
sublatum?*

Neg. valde opp. *c. fin. extr. d. usur.* Resp. textus Juris Canon. loquitur de tali casu, quo inæqualitas est nimia inter susceptum periculum & usuras.

EXERCITATIONE XXIIX.

Th. V.

Qvæ. *An probatio rectè dividatur in plenam &
semiplenam?*

PROBATIO quidem propriè considerata plena esse debet: attamen argumenta alia, istam probationem perfectam inducunt: alia verò imperfectè probant, atque ita explicata divisio, quam Donellus *lib. 24. Comm. c. 19.* putat confictam esse, probationis in plenam & minus plenam bene subsistit.

Ipse opponit (1.) probare esse fidem facere *l. 4. l. 10. C. d. probat.* at semiplena probatio non facit fidem. E. semiplenam non esse probationem. arg. *l. 6. qui satis d. cogant.* Resp. (1.) Verum hoc est, de probatione plenâ s. quæ fit per argumenta plenam fidem inducentia; non autem inde sequitur, quod non etiam argumenta sint minus plenam fidem facientia. (2.) Comparatum cum hac divisione, perinde ut cum aliis divisionibus generis ab uno ad unum. Quando itaque LL. probationis fit mentio, tunc maximè solet probatio perfecta intelligi, quæ primariò est probatio. Patet autem ex LL. allegatis, & ratione

tione allata, quod etiam species probationis quædam sit XXIIIX.
secundaria.

Opp. (2.) *l. 9. §. 1. C. d. testib. verb. unius testis respon-*
sio non audiatur, &c. Resp. Non auditur unus testis, ut in-
de condemnatio sequatur, s. ut inde inducatur plena fi-
des, licet testis spectata sit integritatis ac fidei.

Similiter in *l. 20. d. quest. dicitur: unius testimonio non*
esse credendum h. e. plenè assentiendum, nihilominus
tamen inde suspicio s. fides plena induci potest. Conf. *l.*
3. §. 1. in fin. de testib.

Opp. (3.) Quod aliàs imperfecta nullum effectum
habeant in jure. vid. *eb. 23. 25. qui test. facer. poss. l. 21. §. 1. C.*
d. testam. l. 115. d. V. O. l. 65. §. 1. d. condict. indeb. l. 9. in pr. d.
contrab. emt. Resp. (1.) talium actuum non possunt esse
gradus, ideò si aliquid deficit, quod ad essentiam s. sub-
stantiam pertinet, non potest non totus actus esse nullus:
at fidem facere dependet ab argumentis: sicuti igitur ar-
gumentorum sunt gradus, quod alia sint firmiora, alia
minus firma; ita & fides s. assensus inde inductus diver-
simodè se habebit. Resp. (2.) Hactenus etiam semiple-
na est probatio inutilis, quatenus non sufficit ad con-
demnandum, habet autem effectum, si alia jungantur.

TH. XXIX. vers. *sed queritur.*

Opponi solet (1) *l. 21. §. 2. C. d. jur. delib. & Nov. 90.*
in pr. Resp. Signum crucis ibi non requiritur à Notario,
sed ab herede: nec etiam ab omni herede, sed eò tan-
tum, qui literarum ignarus est.

Opp. (2.) *Nov. 17. in pr. Nov. 48. Nov. 134. Nov. 6. pr.*
rubr. procem. Instit. & similes textus. Resp. piè quidem

præ-

præmittitur in istis constitutionibus invocatio Nominis divini, sed non requiritur ad instrumenti essentiam.

Denique opp. (3) Nov. 47. c. 1. §. 1. verb. *Autore Deo &c.* Resp. Sensus est illam solennitatem conficiendi instrumenti, de qua ibi tractat Imperator statim post illam constitutionem servari prima indicatione, quæ tunc Autore Deo additur. Non igitur Imperator tanquam solenne Instrumenti requirit præmittenda esse illa verba.

TH. LIV.

Opp. l. 3. pr. junct. l. ult. ad S. et. Maced. Resp. juris ignorantia ibi non facit, ut creditor non habeat pecuniæ restitutionem, sed S. et. Maced. est causa, quo minus possit repetere. Et solum dicitur, quod juris ignorantia non excuset creditorem, & ipsi non profit, ut possit elidere exceptionem S. et. Macedon. & ita acquirere, quod ipsi S. et. Macedon. denegatur, vid. reg. præced. v. gr. si quis putet per matrimonium solvi de jure Romano patriam potestatem, & isti filiofam. marito credat, nihilominus ipsi opponitur exceptio S. et. Macedon. Non igitur juris ignorantia ipsi obest, quod non possit creditum repetere, sed ipsa aliàs omnibus, qui filiofam. credunt, obstands exceptio & juris ignorantia non potest efficere, ut possit ipse repetere creditum, quod nemo potest repetere: aliàs enim ipsi jus ignoranti præ aliis compendium & lucrum quæreretur.

EXERCITATIONE XXIX.

THES. VI.

Qværitur: *An conditio impossibilis adjecta vitiet sponsalia?*

Affirm. Quia conditio impossibilis in humanis actibus propositioni adjecta, æquipollet negativæ.

Opp. dissentientes c. ult. in fin. d. condit. appos. Responsio habetur in t. b. 8. ubi istud capit. exponitur.

THES. VII.

Qværitur. *An turpis conditio vitiet sponsalia?*

Affirm. quia itidem videtur nihil promittere, qui sub tali conditione promittit. Diff. dist. ex cap. ult. de condit. appos. Responsio habetur in d. t. b. 8.

TH. X.

Qværitur. *An sponsalia rectè distinguantur in sponsalia de presenti & de futuro?*

Affirm. eo modo, quo in t. b. 8. explicatur.

Th. XVII. vers. quod si & c.

Opp. Quod delictum non possit clandestina sponsalia in se illicita, licita s. firma reddere. Resp. Concubitus, non quatenus delictum, hoc operatur, sed quatenus per concubitum fit, ut non amplius sint sponsalia nuda, sed consummatum s. inchoatum quodammodo matrimonium.

Th. XXIII. verb. nec ratihabitio.

Qværitur. *An ratihabitio patrisfam. sufficiat post matrimonium initum accedens?*

Ecc

Neg.

Neg. de jure Romano, per *pr. Inst. d. nupt. l. 6. 8. d. jur. dot.*

Opp. (1.) *l. 5. C. b.* Resp. Non loquitur textus de consensu tacito ipsis nuptiis interveniente.

Præterea (2.) opponi solet, quod consensus subsequens retro efficiat liberos naturales legitimos. Resp. Alia est ratio liberorum naturalium ex concubinato, licet quodammodo conjunctione, susceptorum; ista verò conjunctio, quæ fit absque patris consensu, est illicita, & liberi pro spuriiis habentur. arg. *§. 12. Inst. b.*

Ead. Th. vers. *subseq. si nepos &c.*

Dubium movetur ex *l. 3. b.* Resp. ibi non habetur, quod pater filii adhuc vivat, & solum proponitur casus singularis, quo idem avus consentit, & in sponsi & sponsæ nuptias.

Th. XXIX.

Cujac. *alleg. loco l. 38.* cum Cyrillo refert, ad nuptias cum Officiali Præsidum contractas: Legem verò unicam ad ipsos Præsides, eorumque filios & nepotes, quod scilicet major sit inæqualitas inter Officialem & Præsidem ipsum, & inde magis prohibeatur & coerceatur, quam inter Officialem Præsidis & Provincialem.

Th. XXXIIX. in f. vers. *Unde &c.*

Quær. *An quis juxta jus divinum & ita ex dispensatione Principis, possit ducere in uxorem ex sorore defunctæ uxoris genitam filiam?*

Affirmativa recepta est in Scabinatu Jenensi, ex ea ratio-

ratione, quod *Lev. 18* solum in hoc genere affinitatis prohibeatur, ne quis patris sui viduam ducat vid. *ips. 16*. Dissentientes urgent, quod non personæ solum enarratæ, sed similes respectus in eo textu sint inspiciendi, ut etiam monetur *ib. 37*. Resp. id quidem aliis casibus obtinet, ubi plura exempla proponuntur, ex quibus generalitas prohibitionis colligi potest: Ast de hoc genere affinitatis textus videtur restrictè accipiendus.

THESES. XLIV.

Qvæ. An modus computandi gradus quoad prohibitionem graduum, secundum jus Canonicum quid absurditatis contineat?

Neg. ex ratione in thes. assignata vers. *Nimirum.*

Opp. (1.) alleg. Sithmannus: quod jus Canonicum gradus numeret ex nudo personarum numero: Jus Civile verò ex generatione, quæ verior sit supputatio, quia persona addita personæ per generationem faciat gradum, non persona per se & seorsim considerata. Resp. Nulla in re ipsa, quod hoc attinet, inter Jus Canonicum & Civile est differentia: siue enim dicas, generatione distinguere gradus, siue ex numero personarum, quæ sc. generantur, res eodem recidit; neque negatur Jure Canonico, generationem esse fundamentum distinguendorum graduum.

Opp. (2.) Jus Canonicum in linea recta supputare gradus ex personarum numero & stipitem planè tollere. Resp. Itidem in effectu nulla est differentia, quia jus Canonicum quoad numerationem solum dicit omittendam stipitem, quippe quæ est origo generationis, quæ

XXIX.

postea numeratur, & cum numero personarum coincidit: non autem stipitem Jus Canon. reipsa excludit.

Opp. (3.) Quod magna absurditas sit, Jus Canon. in linea collateralis obliqua subsistere tantum in alterutro latere. Resp. Nihil absurdi hoc esse patet ex *b. tbes. 44. vers. neque opus fuit.*

Opp. (4.) Quod juxta computationem & prohibitionem Canonica admittatur conjugium inter eas personas, quæ parentum & liberorum respectum includunt.

Resp. (1.) Hoc pernegatur. vid. *tbes. 44. vers. nihilominus.*

Resp. (2.) talis casus non contingit. vid. d. th. vers. *Imò.*

Th. LI.

De Consobrinorum nuptiis bene differit Fabrottus ad Cujac. *not. ad Inst. it. in addend.* his verbis: Prisco Jure inter consobrinos nuptiæ permixtæ, medio prohibitæ, jure novo reducitur jus antiquum. Plaut. *Pæn. 4. 5. sc. 3. Audin' tu patrue? dico, ne dictum neges. Tuam mihi majorem filiam despondeas. P. pactam rem habeto. A. Sponde ne igitur? P. spondeo.* Tullius *pro Cluent.* Nupsit A. An-
rio Melino consobrinus suo; & Phil. 2. *ibi Sorore & Uxore tua i. e. sorore patrue.* Apulejus *Mil. 4. Meus aliquin consobrinus mihi pacto jugali pridem destinatus, consensu paren-
um, tabulis etiam maritus nuncupativus.* Vetus lapis: *Consobrinus idemque Vir Hania Conf. Filia.* Plutarchus in *Antonio.* τὴν π γυναικα τῆς οὐκίας ἐξήλασεν ἀνεψίαν ἴσαν αὐτοῦ. & in *Bruto:* εἶχε ᾧ ἀψήν (Porciam) ὃ βρεῖται ἀνεψίας αὐτοῦ. add. Julius Capitolinus in *M. Antonio.* Tacitus *Annal. 12.* Idem in *not. ad Theophil. §. 4. de nupt.* In verb. Justin. deest negatio. Quid E. facemus Theophilo, qui legisse videtur: *non possunt:* In duobus enim Theoph.

Codi-

Codicib. legitur & *δύναται*. In tertio deest negatio; sed recentiore manu adjecta est: versus incipit à verbo *δὴν* &c. & alieno loco & ordine proponitur negatio. Certè mihi constat, rectè abesse negationem apud Justinianum in t. duorum; ac Theophilum ita legisse & vertisse mihi persuasissimum habeo. add. *not. ad §. 3.* Hic igitur ex jure novissimo adscripta est, eademque ratione *l. celebrandis C. eod.* non est in lib. Basilicorum propter juniorum Principum Constitutiones. Ammianus quoque seculi sui jus & barbariem obtrudit.

Th. LII.

Qvæ. An polygamia sit contra jus naturale & divinum?

Neg. per rationes in thes. allatas.

Opp. (1.) Quod Deus solum instituerit initio unum marem & unam foeminam, quæ sunt in carne una. Resp. in thes. d. etiam in polygamia ita tot sunt conjugia, quot uxores, & excluduntur *textibus alleg.* solum promiscuæ conjunctiones, & præterea sancti Patres polygami fuere, qui tamen in Sacris propterea non culpantur.

Opp. (2.) *Lev. ii. v. 18.* ubi videtur prohiberi matrimonium cum duabus. Responsionem vide in fin. hujus thes.

Opp. (3.) Quod videatur pugnare cum fine matrimonii, educatione sc. prolis, quod hoc modo ita commodè fieri non potest. Resp. id tantum ita asseritur, sed nulla firma ratione probatur. vid. *b. ipsa tb.*

Th. LIII.

Qvæ. An licitum sit secundas nuptias contrahere?

Ecc 3

Affirm.

XXX.

Affirm. *t. t. C. d. secundis nupt. c. quo modo. c. aperi-*
ant. c. Deus 31. quæst. 1. c. pen. & ult. d. secund. nupt. Epist. ad
Roman. c. 7. v. 3. Epist. ad Cor. 1. c. 7. v. 9. & 39.

Opp. (1.) *Nov. 22. c. 37. verb non finit lex ad secundas.*
 Resp. loquitur de ancilla manumissa, & in uxorem ducta
 à domino suo, quæque eo invito alteri vult nubere, quod
 omnino non licet. *l. 1. C. d. incest. nupt. l. 20. l. 11. d. divorce.*

Opp. (2.) *d. Nov. 22. c. 43. verb. defuncti animam,*
contristari. Resp. loquitur textus de eo marito, qui ali-
 quid uxori reliquit sub conditione, si videl. ad nuptias
 secundas non transierit, & ait illius animam contristari,
 non per secundas nuptias, sed quia retinere cupit mulier,
 quod ipsi maritus sub hac conditione, si secundo non
 nupserit, reliquit. Contristari autem dicitur anima fi-
 gurativè.

Opp. (3.) *1. Cor. 5. vers. 11.* Resp. Non damnantur,
 quod primam fidem marito datam rejecerint, sed quod
 cogitantes de nuptiis, fidem ecclesiæ datam rejecerint.

EXERCITATIONE XXX.

Th. III. vers. imo & debetur.

Quær. An etiam dos debeat filie emanci-
pata?

Affirm. arg. *l. ult. C. d. dot. promiss. l. 6. d. collat. l. 5. §.*
fin. d. jur. dot.

Opp. (1.) *l. 19. d. R. N.* Resp. quod nulla sit conse-
 quentia, dotare debet filiam in potestate constitutam, E.
 non etiam emancipatam; quia nulla additur in d. text.
 particula exclusiva, & ratio legis s. dotandi filiam non
 est

est posita in patria potestate, sed in officio paterno, perinde ut filios legitimos alendi necessitas. XXX,

Opp. (2.) l. 51. b. Resp. quod ibi planè alia quæstio tractetur, an sc. res, quam initio pater emancipatæ donavit, & quæ postea ex voluntate ejus in dotem pro ea est data, sit dos profectitia, an verò adventitia? & dicitur, quod censeatur ab ipsa filia dotata; quia sc. res initio filia donata.

Opp. (3.) l. 44. pr. b. Resp. ibi itidem non negatur, teneri patrem filiam emancipatam dotare, sed solum disquiritur, an ex promissione certæ quantitatis, quam promisit filia in potestate constitutæ, obligetur etiam filia, quam postea emancipavit. Et deciditur, quod interveniens emancipatio non mutet voluntatem & obligationem patris.

Ead. Th. vers. *Non verò naturali &c.*

Qvæ. *An pater teneatur dotare filiam naturalem?*

Neg. arg. l. 41. §. pater. d. leg. 3. l. 8. C. d. natural. lib. Nov. 89. c. 12.

Videtur obstare, quod pater naturalis teneatur alere filias naturales. Resp. Argumentum ab alimentis ad dotem solum valet quoad filias legitimas: dos enim præsupponit legitimum matrimonium.

Ead. Th. vers. *porro licet &c.*

Qvæ. *An pater teneatur filiam locupletem dotare?*

Neg. arg. l. 5. §. 7. d. agnosc. & alend. liber.

Opp. (1.) l. ult. C. d. dot. promiss. Resp. non est in ea lege quæstio, an filia, habens res maternas, dotari debeat?

beat? sed, an si dotata fuerit à Patre, administrationem rerum maternas habente, videatur dotata ex rebus paternis, an matris? Et deciditur, videri patrem ex suis bonis dotem spontè dedisse filiae.

Præterea (2.) opponi solet hoc argumentum: si legitima debetur filiae locupleti, debebitur quoque illi dos. Atqui verum est prius. E. Consequentia probatur ex *l. 29. C. d. inoff. testam.* Verum neg. conseq. dos debetur vivente patre, ut commodius filia inveniat maritum, qui onera matrimonii in se suscipit, ideoque si ipsa habet bona, non opus est dote. Et in *l. 29.* non dicitur, quod ead. ratio sit dotis & legitimæ: sed quod dos vivo patre data computetur in legitimam.

Ead. Th. vers. *Non tenetur frater &c.*

Quæritur: *An frater teneatur dotare sororem?*

Neg. *l. 12. §. pen. l. 13. §. fin. d. administ. tutor.*

Opp. (1.) *l. 12. §. pen. d. adm. & peric. tut.* ubi dicitur, quod tutor non debeat dotem dare ei, quæ pupilli est soror uterina: unde certissimum argumentum duci ibi putat Cujacius, germanæ vel consanguineæ sorori deberi dotem. Resp. Neg. conseq. hæc liberalitas, qua uterinæ pauperi dat dotem, non convenit tutori. E. simpliciter frater tenetur sororem germanam vel consanguineam dotare, sed hoc solum aliquo modo videtur sequi, quod tutori permittatur ex præsumpta voluntate pupilli consanguineæ aut germanæ sorori dotis beneficio succurrere. Non autem inde colligere licet, quod necessario teneatur suppeditare dotem, sed dependebit hæc res etiam à ratione pupilli, nec non ab arbitrio iudicis.

Opp.

Opp. (2.) l. 13. §. fin. d. adm. & peric. tut. Resp. Non
eadem est necessitas dotis & alimentorum, sine alimentis
soror sustineri nequit; at sine dote vivere potest.

THES. VI. vers. *indefinitè*.

Quær. *An dotis indefinita promissio sit valida?*

Neg. l. 12. C. d. dot. promiss.

Opp. (1.) l. 69. §. 4. b. Resp. in extraneo petente non
potest determinatio peti à modo facultatum & dignitatis,
ideoque manet incerta promissio & planè indeterminata.

Opp. (2.) l. 3. C. d. dot. prom. Resp. ibi refertur deter-
minatio ad arbitrium boni viri, adeoque per relationem
certa est dos, quod arbitrium boni viri non potest inesse,
si non exprimatur, promissioni ab extraneo factæ, sed so-
lum promissioni à patre factæ.

Eâd. Th. vers. *sed quid &c.*

Opp. l. 23. d. jur. dot. Resp. ibi constat, dotem esse
constitutam, & solum dicitur, quod licet in donatione in
dotem non expressè adjecta sit dotis mentio, tamen sem-
per inesse conditionem, si nuptiæ fuerint secutæ. add. LL.
preced.

Eâd. Th. vers. *pertinet &c.*

Opponitur l. 54. b. Resp. videtur res dotalis tan-
tum quoad hunc effectum, ut soluto matrimonio, si ad-
huc apud maritum, vel heredem extet, actione persona-
li pro dote condici possit. Quamvis enim res non pro-
priè sit dotalis ex pecunia dotali comparata, tamen quia
quantitas dotis in pretio s. æstimatione rei continetur,
perinde est, si res petitur, ac si pecunia repetatur. Cæte-

Fff

rum

rum quid post constitutionem Justiniani in *l. 30. C. b. obtineat*, ad tit. *solutio matrimonio* dicetur.

Th. VII. vers. *Non verò est b. f.*

Qvæ. *An actio pro dote exigenda sit bonæ fidei?*

Neg. (1.) quia nullibi est relata inter actiones b. f. (2.) quia hîc vel expressa vel saltem tacita subest stipulatio.

Opp. (1.) quod actio, quâ repetitur dos, sit b. f. E. ex natura correlatorum etiam actio, quam maritus habet, talis erit. Resp. (1.) Illa regula solum pertinet ad ipsam relationem, quatenus talem, quatenus sc. sunt relata. (2.) Non hîc agitur de relatione inter virum & uxorem, sed solum agitur de actione, & non sunt relatæ hæ actiones. (3.) Actio, qua repetitur dos, qualitatem bonæ fidei habet ab actione rei uxoriæ, in cuius locum substituitur, non idem potest dici de actione ex stipulatu, qua petitur dos promissa.

Opp. (2.) quod Justinianus velit æqualitatem inter conjuges. Resp. æqualitas quidem est quoad actiones, non autem quoad singulas qualitates actionum.

Opp. (3.) §. 29. *Inst. d. action.* Resp. qualitas actionis ex stipulatu, quod sit b. fidei, solum prædicatur de actione qua repetitur dos.

Opp. (4.) *l. ult. §. 2. C. d. jur. dot.* quod debeantur usuræ propter moram, quod proprium est actionibus b. f. Resp. Hoc ex speciali ratione est introductum, ut demum post biennium debeantur usuræ. Sicuti igitur legata & fideicommissa aliquid participant de natura actionum b. f. licet in se sint stricti juris; ita etiam hæc actio aliquid de natura actionum b. f. participat.

Ead.

Eād. Th. verl. *Ceterum*.

Qvæ. *An liceat marito propter dotem non secutam
domo expellere uxorem?*

Neg. arg. *l. 1. §. 2. quod legator.*

Opp. *l. ult. C. d. S. et. Vellej.* Resp. non dicitur ibi,
quod jure hoc fiat, sed quod solutio dotis possit præbere
occasionem divortii. Idem est sensus *l. 7. in f. d. don. int.*
V. & 11.

Th. XI. verl. *Re denique &c.*

Qvæ. *An maritus sit dominus dotis?*

Affirm. *l. 18. §. 1. sol. matr. l. 1. d. jur. dot. l. 9. C. d. R. V.*
Responsio ad dubia obstantia patet ex *tb. 12. & 13.*

Th. XVII. verl. *Filia verò &c.*

Qværitur: *An pactum filia de dote profectitia no-
ceat patri?*

Neg. si ex sua persona agat, & dotem suo nomi-
ne repetat *l. 7. d. pact. dotal.*

Opp. *l. 2. §. 1. sol. matrim.* Resp. (1.) quod quidem
actio, qua pater experitur adjuncta persona filia, ipso
jure, non obstante stipulatione filia, competat patri, sed
possit exceptione elidi, sec. *l. 7. h. tit.* Vel (2.) responde-
ri potest, cum Bachovio *Vol. 11. D. VII. tb. 7. lit. O. & C.*
quod quidem illa actione, quæ aliàs absolutè considera-
ta communis est patris & filia, possit agere pater per *d. l.*
2. at solum nomine proprio, non expressa filia causa.
d. l. 7.

Ead. Th. vers. *Præterea &c.*

Cujacius corrigit textum, & pro *nepote* legit *nepte*, movetur per *l. 2. b. t.* Responsio habetur in ipsa thes. verb. *quia filio voluit consulere.* add. *l. 33. d. pact.* Alius vero plane casus in ista *l. 2.* proponitur.

Th. XXI. n. 4. vers. *aliquando etiam.*

Qvæ. *An alienatio dotis convalescat, quando mulier moritur, & dos marito ex pacto cedit?*

Affirm. *l. 17. de fund. dot.*

Opp. *l. 29. d. R. 7.* Resp. Illa regula pertinet ad negotia & actus, in quibus LL. pro forma statum personæ & rei præsentis spectari jubent, & ex quibus negotia substantiam capiunt. Non enim obtinet, quando prohibitionis causa solum temporaria est, & non pertinet ad ipsius negotii substantiam; tunc enim quod initio vitiosum erat, non quidem nudo temporis tractu, & nova tamen superveniente qualitate convalescere potest, ita hic, cum dominium venerit ad maritum, ex hoc novo superveniente alienatio subsistit.

THES. XXIII.

Opp. (1.) *l. 1. §. 1. l. 7. §. 1. ad L. Jul. repetund.* ubi dici videtur, quod donationes inter virum & uxorem sint licitæ. Resp. text. solum dicunt, quod Magistratus à propinquis & uxore accipiens, non incidat in crimen repetundarum. Et loquuntur textus de muneribus, quæ inter conjuges sunt admittæ, vid. *thes. 29.* (2.) Neque obest verb. *in infinitum &c. d. l. 7. §. 1.* Quæ verba quidam (1.) accipiunt ita, quod repetantur ad gradum; quod sc. à cognata.

à cognatis cujuscunque gradus in infinitum munera possint accipi. Alii (2.) commodius explicant, quod non sit definita quantitas certa, conf. l. 6. inf. eod. tit. Nihilominus tamen licita est donatio, modò non sit immodica. Negatur itaque solum determinatio quantitatis, non immodica donatio conceditur.

Th. XXIV. vers. *quæritur de sponso & c.*

Dissent. urgent, quod non sint conjuges. Resp. Non sunt conjuges respectu solennitatum: sunt autem conjuges quoad affectum conjugalem.

Ead. Th. vers. *Concubina & c.*

Opp. l. 2. C. b. Resp. in favorem militis, ibi aliquid singulare obtinet.

Th. XXIX. init.

Opp. l. 46. b. tit. Resp. possessionis est nulla donatio h. e. possessio non potest donari justè, nihilominus tamen, si res donetur & tradatur, possessio ipso facto transit ad donatarium.

Th. XXIX. init.

Qværit. *An donatio reciproca vel remuneratoria inter virum & uxorem subsistat?*

Affirm. l. 32. §. 14. l. 7. §. 2. d. donat. inter vir. & uxorem.

Opp. l. 48. b. videtur ibi mutua donatio subesse: maritus enim donavit, & mulier legavit. Resp. Non est ibi vera donatio reciproca, quia legata adhuc sunt incerta, & dependent ab incerto eventu: posset uxor revocare vel etiam maritus ante uxorem testatricem mori.

Ead. Th. n. 4.

Opp. *l. 53. b. t.* Resp. differentiae ratio (quod sc. focero mortis causa non recte donetur) haec intercedit, quod mortuo focero nuptiae non solvantur, uti ipse textus addit. Recte vero donat focer causa mortis genero, quia hoc mortuo nuptiae solvuntur, vid. *l. 26. §. 1. b.*

THESES. XXXIV. in fin. verb. *Non tamen dote &c.*

QVÆR. *An dote data etiam donatio propter nuptias necessario constituenda sit.*

Neg. quia nullibi legibus hoc traditur.

Opp. *Authent. dos data. C. d. donat. ante nupt. Nov. §. 1. c. 2.* Resp. illis textibus non dicitur, quod dote constituta necessario etiam invicem ejus donatio sit constituenda propter nuptias, sed solum, quod aliquando dote propter moram mariti non illata, nihilominus possit dotem repetere uxor, sive etiam donationem antenuptialem, si ita convenerit, vel si haec promissa fuerit.

THESES. XXXVI. vers. *ac ne quidem &c.*

QVÆR. *An uxor fructus percipiat ex donata re propter nuptias?*

Neg. *c. f. x. d. donat. inter V. & U.*

Opp. *l. ult. vers. si igitur &c. & vers. sin autem C. d. donat. ante Nuptias.* Resp. Comparantur ibi donatio ante nuptias & dos secundum quid tantum, non autem simpliciter.

Th. XLIX. verb. *etiamsi liberi &c.*

QVÆRITUR: *An finito matrimonio morte uxoris, dos pro-*

profecititia ad patrem revertatur, etiamsi liberi ex matrimonio extent? XXX.

Affirm. quia nullibi inter casum filiorum extantium, aut non extantium distinguunt LL. l. 6. d. jur. dot. l. 11. l. 12. l. 26. in pr. §. 2. d. pact. dot. al. l. 4. l. 6. solut. matrim.

Opp. (1.) l. ult. §. pen. ut legat. causa & c. ubi dos uxore mortua, quæ filium reliquerat, penes maritum remansisse dicitur, Resp. (1.) non exprimitur in textu, quod agatur de dote profecititia. (2.) Potuit remansisse apud maritum dos, licet profecititia, ex pacto.

Opp. (2.) l. 7. solut. matrim. Resp. (1.) subaudienda est cum Glossa vox *Maximè*. (2.) textus non loquitur exclusivè, E. non valebit argumentum à contrario sensu. (3.) alii corrigunt textum, uti legere est apud Pac. in not. ad illam leg. & Cujac. l. 4. obs. 1.

Opp. (3.) l. 19. C. d. collat. Resp. (1.) avus ibi dotem non exegerat. (2.) Resp. non tractatur ibi, an aut quibus casibus mortua in matrimonio filia dos ad patrem revertatur, vel non, sed quibus demum casibus liberis acquiratur, ut conferatur cæteris avo succedentibus. Acquiratur autem nepotibus dos, si vel maritus eam ex pacto lucratus sit, & inde ad secundas nuptias venerit l. 5. C. d. secundis nupt. vel, si morte mariti solutum sit matrimonium, & eo tempore filia jam fuerit emancipata.

Opp. (4.) Onus matrimonii sc. alendorum liberorum penes maritum manet. E. etiam dos, arg. l. 6. §. 1. d. jur. dot. Resp. soluto matrimonio dos cessat, & non amplius potest dici, manere onera matrimonii, cum matrimonium non sit, & non alit liberos ratione matrimonii, & dotis acceptæ, sed quia pater est.

Opp.

X X X.

Opp (5.) quod dos sit filiae patrimonium, adeoque in eam jure successionis ab intestato debeant succedere liberi. arg. l. 3. §. 5. d. min. junct. §. 2. Inst. d. hered. inst. Resp. Dos profectitia non simpliciter est patrimonium mulieris, sed repetitio ad patrem spectat l. 2. b. t. & quodammodo spectat ad filiam dos, quamdiu constat matrimoniū, filia autem mortua, & ita matrimonio soluto, solus pater in dote habet jus.

Opp. (6.) l. 26. d. pact. dot. al. Resp. (1.) Nulla est consequentia, aliquando hoc per pactum determinatur, omnis dubitationis tollendae causa. E. jure communi hoc non obtinet. Conf. l. 81. d. R. J. junct. l. 56 ff. mand. (2.) Neque etiam hoc ibi dicitur, quod demum per pactum retineat dotem pater, sed quod placuerit per pactum hanc differentiam facere, quod liberis non superstitibus ad patrem dos revertatur. Istis verò superstitibus maritus retineat. E. potius concludendum, quod pacto opus sit, ut maritus possit retinere dotē liberis extantibus, aliter se res habeat jure communi.

Opp. (7.) l. 27. C. d. pact. dot. Resp. principaliter in illo textu quæritur, an ex stipulatione patris, filiis, quos in potestate habebat, acquiratur actio? Aff. Præterea ad rationem juris veteris, quo partes dotis pro numero liberorum apud maritum relinquebantur, uti ex Ulpiani fragmentis constat, videtur respexisse J. ctus, uti ita in d. l. 23. pater ob incertum eventum liberorum nasciturorum super certa parte dotis sibi cavere voluisse intelligatur, vel etiam de suo jure aliquid remisisse.

Opp. (8.) l. 17. d. S. et. Maced. junct. l. 26. §. 4. d. pact. dot. al. l. 41. §. 7. d. leg. 3. Resp. imò puella dicitur uxor, quæ filium est enixa vid. Gell. l. XII. Noct. Att. c. 1. ubi puerperam vocat puellam.

Opp. (9.) l. 6. pr. d. jur. dot. Resp. non hæc est sola & ad-
æqua-

æquata ratio, sed fundamentum actionis patris consistit in XXX.
jure, quod in dote à se profecta habet Pater soluto matrimonio, quod fundamentum obtinet s. extent. liberi s. non.

Opp. (10.) *l. un. §. 6. d. rei uxor. act.* ubi statuitur, quod dos ad heredes mulieris pertineat. Verum resp. (1.) non facit mentionem textus dotis profectitiæ, adeoque rectè accipi potest de dote, quam ipsa mulier dedit, vel etiam de dote adventitiæ. Resp. (1.) si ad profectitiæ velimus extendere, præsupponendum est, patrem esse mortuum.

Denique (11.) opp. *l. ii. de pact. dot.* ubi pacto, ne vivo patre dos petatur, dicitur effici, ut mortua in matrimonio filia dos omnimodo non petatur. E. concludunt, pacto non interposito liberis superstitibus maritis jure petit dotem. Resp. Neg. Conseq. & potius ita concludendum quod pacto non interposito, dos constante matrimonio possit peti tam vivo quam mortuo patre.

Th. LIII.

Opp. *l. 41. de re judic.* quæ pugnat cum *l. 33. d. jur. dot.* Resp. text. hujus legis nihil exponit de periculo ad maritum spectante, sed solū agit de jure & actione ipsius mariti adversus promissorem extraneum add. Cuj. *Lib. 22. O. c. 17.*

Th. LIV. vers. *Econtra.*

Qvæ. *An ei, qui promisit dotem, competat beneficium competentiae?*

Neg. *l. pen. d. jur. dot. l. 41. d. re judic.*

Opp. *l. 33. d. jur. dot.* Resp. in ista lege non dicitur, extraneum, quando convenitur à marito, posse frui beneficio competentiae. Sed hic est sensus; mulierem non rectè objicere marito, cur ad solutionem non præcipitaverit promissorem, qui dotem donaverat, cum si eum ipsa uxor

Ggg

conve-

convenisset, opponere iste huic potuisset beneficium cōpetentiæ, quia ex causa donationis ageret.

Th. LVI. vers. *Restituenda*.

Qvæ. *An marito sit restituenda dos ab eo propter inopiam repetita, si ad meliorem fortunam pervenerit?*

Communis Dd. sententia affirmat, quia tunc cessat ratio.

Dissentiens Giph. opp. (1.) quod nihil in jure de re sit cautum. Resp. neque de contrario in jure aliquid est cautum atque provisum, & ubi cessat ratio, ibi quoque solet cessare jus.

Opp. (2.) quod hæc varietas videatur illusoria. Resp. nulla hîc subest illusio, cum ratio juris cesset.

Th. LIX.

Opp. *l. ult. d. fund. dot. alleg.* Cujac. corrigit textum, Nos resp. ipsi textus in *l. 7. §. 13. sol. matrim. & l. ult. d. fund. dot.* se perspicuè invicem explicare videntur; aperte enim distingvitur, an lapidicina ita se habeat, ut inde perpetua utilitas obveniat fundo, & tunc impensas in eam factas, non repetet maritus; an vero fundum non efficiat fructuosorem, vel perpetuò utilem, sed solum in id, quod cœsum est, & has impensas maritus repetit.

Th. LXI.

Opp. *l. 7. §. 1. d. impens. in res dotal. fact.* Resp. verbum: *exactionis* est ambiguum, adeoque explicandum ex aliis textibus, quod sc. mediante exceptione doli habeat repetitionem.

Th. LXXVIII. vers. *Alia est*.

Qvar.

Qvæ. *An patruus fratris filium egenum alere teneatur?*

Neg. quia nullibi hoc legibus cautum. Dissent. ducunt argumentum à successione ab intestato ad præstationem alimentorum. Verum hæc collatio non valet, aliàs enim sequeretur, quod etiam remotissimi cognati sint alendi.

Th. LXXIX vers. *Incestuosi.*

Qvæ. *An liberi incestuosi sint alendi à parentibus?*

Neg. Nov. 89. c. fin.

Alleg. dissent. Mæstertius opp. (1.) quod Justinianus non simpliciter dicat, liberos incestuosos non esse alendos. Verum verba sunt generalia, & nulla subest comparatio, ideoque restrictio non admittenda. Ipse movetur ad istam restrictionem adjiciendam (1.) quod alimenta denegare sit necare per l. 4. b. t. Resp. quod ille videatur necare, qui denegat alimenta, quæ debet. Est itaque petitio principii, an pater debeat liberos incestuosos alere.

Opp. (2.) quod partus educatio sit juris naturæ pr. Inst. d. j. n. g. & c. adeoque non possit per jus civile tolli. arg. §. pen. d. tit. Resp. (1.) Hæc restrictio non est contra jus naturæ, sed potius ei congruit, quod sc. partus legitimi educatio sit juris naturalis (2.) posito, quod in genere ita se res habeat, secundum jus naturæ tamen ob detestationem delicti incestus non potuit jus civile adstare juri naturæ arg. l. 6. de J. & J.

Opp. (3.) quod crudele sit, & ab omni humanitate alienum in liberos ita sævire. Resp. (1.) fit hoc ob atrocitatem delicti. (2.) aliunde liberis est prospiciendum, nim. ex publico.

Opp. (4.) quod ita scelerati parentes quasi præmio afficiantur, quod liberentur ab onere. Resp. non fit hoc in favorem parentum, sed propter detestationem delicti in favorem potius liberorum legitimorum vel successurorum ab intestato, ne sc. ipsis quid decedat, occasione liberorum incestuosorum alendorum.

Ead. th. vers. *At jus Pontificium.*

Qvæ. An secundum Jus Canonicum ejusmodi liberi sint alendi?

Aff. c. 5. in fin. de eo, qui duxit in matrim.

Ad cap. 13. alleg. resp. Innocentius Pontifex id ibi tantum contendit, ne filiis ex adulterio natis temerè & absque justissima causa jura legitimorū concedantur, unde invehitur quodammodo in stirpem illegitimorum, ostenditque sacrae legis auctoritate, quàm fuerint semper detestandi, & utitur quoque testimonio Constitutionum Romanarum sc. civilium, quod illis nec alimenta debeantur.

EXERCITATIONE XXXI.

Th. VII.

Qvæ. An minoribus invitis dentur Curatores?

NEg. §. 2. *Inst. d. curat. l. 13. in fin. d. tut. & cur. dat.*

Opp. (1.) *l. 1. §. ult. vers. nec ante. d. minor.* Resp. (1.) text. loquitur de casu, quando minor jam accepit curatorem, tunc absq; ejus consensu ipsi non conceditur rei suae administratio. Resp. (2.) Sensus illius textus hic est: hodie, abrogata sc. lege Lætoria, adolescentes non solum qui malis moribus & luxui dediti sunt; sed omnes, ob fragile judi-

judicium Curatorum auxilio reguntur. Non igitur de- XXXI.
ciditur hic, quod inviti teneantur accipere Curatores, sed
respectus habetur ad antiquam Leg. Lætoriam, quā non
indistinctē minoribus curatores constituebantur, adeo-
que hoc vult Ulpianus, quod ob solam ætatem minore-
nem hodie curatores dentur, sc. petentibus: ac, si semel
dati sint, quamdiu ista ætas durat, administrent bona mi-
noris add. l. 2. eod.

Opp. (2.) l. 3. pr. d. minor. verb. perrarò. Resp. Loqui-
tur textus de venia ætatis, quæ perrarò illis ab Imperato-
ribus fuit concessa.

Opp. (3.) l. 33. §. 1. d. adm. tut. Resp. Loquitur tex-
tus de curatoribus à volentibus minoribus acceptis.

Opp. (4.) l. 5. §. 5. eod. Resp. dicitur ibi solum, quod
curator decedens à tutela, debeat monere pupillum
suum, jam minorem factum, ut sibi curatorem petat;
non autem inde sequitur, ipsum nolentem petere debere
curatorem.

Th. X. vers. Cura verò &c.

Qvæ. An Curator semper à Magistratu detur?

Affirm. de minorum curatore l. 3. d. curat. dat.

Opp. §. 3. Inst. d. Curat. verb. sed solent. Resp. Ver-
ba illa non important correctionem præcedentium, sed
ordinem quendam: ut sensus sit: cum defunt agnati, vel
cum non idonei sunt, tunc solent à Magistratibus cura-
tores dari. Prætera semper opus est, etiam illā curā, quæ
agnatis defertur, cognitione Magistratus, ut sc. determi-
net, an sit furiosus an prodigus vid. ib. §. 1. adeoque vi-
detur quodammodo semper à Magistratu constitui.

Th. XIV. vers. *quam posthumo &c.*

Qvæ. *An posthumus s. nascituro possit dari testamento tutor?*

Affirm. *l. 53. d. V. S. §. 4. Inst. d. tut.* cujus ratio extat in *l. 7. & pen. d. stat. bom.* facit quoque pro hac sententia *l. 19. §. 2. b. t.*

Opp. *l. 161. d. V. S.* ubi dicitur, quod posthumus non sit pupillus. Resp. Non quidem est pupillus, quia nondum existit, datur tamen tutor, sub tacita conditione, si vivus edatur & tunc sit pupillus, conf. *l. 129. §. 1. d. V. S.* Hæc enim datio tutoris posthumus tacitam conditionem in se continet, si sc. nascatur posthumus. Unde si hoc non eveniat, non tutelæ sed negotiorum gestorum actio datur *l. 29. ff. d. N. G. & l. 19. §. 2. b. t. d. testam. tut.*

Ead. Th. vers. *quam exheredato &c.*

Qvæ. *An exheredato possit dari tutor?*

Affirm. *l. 4. l. 31. l. 26. §. fin. d. testam. tut.*

Opp. (1.) *l. 73. §. 1. d. R. J. junct. l. 1. §. 10. de suis & legitim. hered.* Resp (1.) tempore mortis est suus heres: ad sunt enim illa duo requisita, suutatis nimirum, quod sit in potestate & quod sit proximè s. nemine intercedente in potestate patria; exheredatio enim ante mortem aditamque hereditatem non habet effectum *l. 20. pr. d. bon. contra tab. l. 181. d. R. J.* Resp. (2.) Quamvis exheredatus non sit suus ratione effectus s. exercitii hereditatis, ut sc. ipso actu capiat hereditatem, quippe qui effectus per exheredationem post aditionem ipsi ademptus est; Est tamen

tamen suus ratione juris s. existentia, ut LL. appellatur. XXXI.
arg. l. 1. §. 10. & l. 2. §. 6. d. suis & legit. hered.

Opp. (2.) l. 26. §. ult. de testam. tut. Resp. tutor exheredato datus illo casu confirmatur, non propterea, quod exheredato sit datus, sed propter motam querelam inofficiosi, quod si non rescissum fuerit testamentum, ex testamento patris recte tutor erit datus.

Opp. (3.) l. 53. pr. d. V. S. Resp. Sensus est: quod in testamento simul disponatur de bonis. Disponitur verò de bonis, etiam si quis exheredaverit filios.

Ead. Th. At si filios &c.

Qvæ. *An si filius sit datus tutor, etiam nepotes intelligantur?*

Neg. per §. ult. Inst. qui testam. tutor.

Opp. l. 120. §. 1. l. 84. l. 101. d. V. S. l. 59. d. rit. nupt. l. 2. §. 28. ad S. Et. Tertull. Resp. Attenditur hic in tutela proprietas sermonis; cum non adsit causa, ob quam ab ea deflectamus; aliàs verò sæpius filiorum quoque nomine veniunt nepotes, si sc. appareat, ita aliquem sensisse & ratio subsit, ob quam extensio talis locum habeat. Et quando filiorum nomine comprehenduntur nepotes, fit hoc per interpretationem, non juxta proprietatem verborum.

Ead. Th. vers. Similiter &c.

Qvæ. *An posthumi appellatione contineantur etiam tam filii, quam nepotes posthumi?*

Affirm. l. 6. d. test. tut.

Opp. l. 15. §. fin. & l. 17. d. leg. 1. Resp. Alia est ratio legati, quam tutoris dati. Legatum enim ob affectum
vel

XXXI.

vel merita personæ relinquitur; ideoque qui filiabus relinquit legata, non dicitur intelligere posthumas. Pater autem qui vult in genere consultum filiabus pertutorem, videtur consultum voluisse tam natis, quam nascituris.

Th. XV. in fin.

Opp. l. 77. d. R. J. Resp. Loquitur textus de tutela dativa, non de testamentaria. add. not. ad. tb. 27.

Th. XVI. in fin.

Qvæ. *An servus alienus consequatur fideicommissariam, an verò directam libertatem?*

Fideicommissariam consequitur l. 10. §. ult. d. testam. tut. §. 1. Inst. eod.

Opp. (1.) dubium ex alleg. l. 10. §. ult. ubi dicitur; nihil interesse, an quis suum servum, an alienum scripserit tutorem. Resp. quoad ipsam libertatem in genere nihil interest, an expresse, an verò tacite f. præsumtive libertas sit relicta, licet aliàs quoad qualitatem libertatis maximè intersit: ita & alibi loquuntur J. Cti, ut nihil interesse dicant, sc. in hoc tertio, in quo comparantur; licet aliàs multum intersit, vid. l. 1. d. leg. 2. junct. l. 43. §. pen. d. leg. 1. l. 68. d. bered. Inst. it. l. 3. in fin. d. distrab. pign. §. l. 59 d. solut.

Opp. (2.) dubium ex alleg. l. 9. C. d. fideicommiss. libert. ubi etiam servo proprio dicitur relinqui fideicommissaria libertas. Resp. (1.) Quod ibi præsupponendum sit, hanc fuisse voluntatem testatoris, v. g. quando verbis precariis tutorem dat, tunc etiam videtur verbis precariis libertatem dedisse. Possit etiam (2.) dici, quod ibi

Codi-

Codicillis fuerit servus proprius tutor datus, adeoque **XXXI.** non possit, nisi per fideicommissum libertas esse data etiam servo proprio; quia in Codicillis nihil nisi verbis precariis relinqui potest §. 2. *Inst. d. Codicill.* Cum enim in Codice contineantur rescripta Imperatorum ad specialem casum directa, ideo commodè potest talis præsupponi casus, cujus decisio etiam congruat LL. Digestorum. Resp. (3.) quod liberum sic servo proprio, vel juxta l. 9. sibi asserere fideicommissariam; vel secundum §. 1. *Inst. d. testam. tut.* directam per l. 56. d. *manum. testam.* Denique (4.) & d. l. 10. §. f. & d. l. 9. C. d. *fideicom.* aliter solvit Fr. Amaya, his verbis: *Justinianus in d. §. 1. & Paulus in d. l. quæstio 32. §. fin. d. test. tut. non dicunt affirmativè & verè directam esse libertatem, sed libertatem meruisse, videri & liberum quidem ab adita hereditate esse videri, quomodo Paulus loquitur & Justinianus in d. pr. ibi: tacitè videtur, & in d. l. pen. præsumatur ei favore pupillorum imposuisse libertatem; quæ verba impropriè designant l. 1. §. de jecisse. ff. d. vi arm. l. 86. §. cum servus. de Leg. 1. Neque Imperatores in d. l. etsi non adscripta, verè asserunt fideicommissariam esse, sed eadem impropriè tatis nota usi sunt, ibi: manumississe eum videtur. Neque immeritò hos loquendi modos in hoc articulo usurparunt, nam ex uno capite videtur hac libertas directà, quia competit ab adita hereditate & ex ipsa tutoris nominatione & ex testamento magis, quam ex factò heredis. Ex alio autem capite videtur fideicommissaria, quia cum non accipiat libertatem, quæ sit in testamento expressa verbis directis, videtur debere expectari heredis manumissio & consequenter per fideicommissum eam accepisse, cum te-*

Stator eam non dederit. Unde, cum neque verè possit esse directa, neque verè fideicommissaria, non est mirum, si in ead. re consentientes Imperatores, diversis respectibus attentis, vel directam vel fideicommissariam vocaverint. Nam insolens non est in jure, ut res eadem diversimodè censeatur, cujus exemplum occurrit l. 4. & 5. ff. d. contrahend. emtion. ubi, si quis nesciens comparaverit hominem liberum aut rem sacram, emtio contrahi intelligitur, quod tamen negatur in l. 62. §. qui nesciens ff. d. contrahend. emt. Ita eod. modo in l. nec emtio 8. ff. eod. proponitur, quod emtio sine re sit nulla & in l. si sterilis 21. in pr. d. action. emti, eodem casu competit actio, observat Cujacius in d. leg. 6. Donell. Lib. II. Comm. cap. 25. & Lib. XII. cap. 20. ubi Osvaldus Hilliger lit. H. Picbard. in §. fin. Inst. d. contrahend. emtion. Gæddeus in L. 5. d. V. S. n. 15. Quibus difficultatibus satisfacies, si dixeris, valere emtionem & non valere secundum diversos respectus; valet ergo ad hoc, ut præstetur id, quod interest, non esse deceptum emtorem, ut in d. §. qui nesciens, ibi: Licet emtio non teneat, ex emto tamen &c. Non valet ad hoc, ut res ipsa tradatur & acquiratur. Aliud exemplum sit l. Papinianus. s. §. sed nec impuberis, d. inoff. testam. ubi testamentum ex una parte dicitur filii, ex altera patris, diversis attentis respectibus. Aliud exemplum est in Emphytensi, qua ante Zenonem in l. 1. C. d. jur. emphyteut. modò vocabatur emtio, modò locatio, §. adeo d. locat. conduct. ubi Picbardus. Item qui de suo statu litigat, liber existimatur, & servus l. qui status ff. de re milit. l. qui d. libert. 29. l. si ens 25. §. licet ff. d. liber. causa. ubi Glossa verbo: acquirere, l. si quis decurio 2. C. ad L. Cornel. d. falsis, ibi: quantum enim.

l. item

*l. item eorum 6. ff. quod cujusque universit. nomi- XXXL
ne &c.*

THE S. XIX. in fin.

Obst. *l. 4. C. d. test. tut.* quæ non solum pugnat cum
l. 4. ff. d. testam. tut. sed cum se ipsa pugnare videtur. Re-
tentata vulgata lectione responderi potest, quod si mater fi-
lios heredes instituerit, & tutores iis dederit, teneatur Ma-
gistratus præcedente inquisitione vel satisfactione con-
firmare tutores; quando autem eos heredes non insti-
tuerit, solet sæpius libero arbitrio Præses confirmare.

Th. XXI. vers. *Adeoque & hoc casu &c.*

**Qværitur: An tutela confirmata sit species testa-
mentaria?**

Affirm. arg. *l. ii. b. add. tbes. ii. vers. testamen-
taria.*

Opp. (1.) *l. 3. §. 1. d. test. tut.* Resp. loquitur textus
de testamentaria tutela absolutè ita dicta add. *ib. ii.*

Ad text. (2.) *n. 2. alleg.* Resp. concurrat Magistratus
ad constitutionem hujus speciei testamentariorum tuto-
rum.

Opp. (3.) *l. 2. b.* Resp. dicitur inutiliter datus respe-
ctu defectus, qui supplendus est per confirmationem.
tbes. 18.

Ad (4.) dubium Resp. potius inde constat, quod sit
species tutoris testamentarii: opponitur enim ibi una spe-
cies alteri. add. *d. ib. ii.*

Ad (5.) dubium Resp. loquitur textus de testamen-
to planè rescisso per querelam inofficiosa.

THES. XXV.

Qvæ. *An tutela simul patri & fratribus deferatur?*

Neg. Opp. uti se habet successio, ita onus tutelæ; atqui successio ita se habet, ut una cum adscendenti-
bus succedant fratres. E. ipsis simul debet deferri tute-
la. Minor patet ex allegata Nov. 118. 62. Resp. illa corre-
ctio quoad successionem solum est applicata lineæ colla-
terali, hoc verò non est trahendum ad onus tutelæ.

Th. XXVI. vers. *Avo verò paterno &c.*

Dissentientes idem obijciunt argumentum. Resp.
eadem est ratio successionis ac tutelæ deferendæ; nisi di-
versitas, ex ipsius tutelæ natura descendens, aliud sua-
deat: Masculi enim præferuntur foeminis, & solum avia
præfertur collateralibus, non autem si in linea adscenden-
te masculi extent.

Th. XXVII. *in fin.*

Opp. l. 77. d. R. 7. Resp. (1.) dies & conditio non est
addita à Magistratu tutorem dante, sed à testatore. (2.)
Quod tutela dativa finiatur existente conditione & die,
id fit præter intentionem Magistratus & præter regularem
naturam tutelæ dativæ. Quando verò dicitur, quod tu-
toris datio à Magistratu non possit fieri, die vel conditio-
ne adjecta, id eo pertinet, ut ipsa Magistratus, qui talem
conditionem adjicit, in locum dativi det alium dativum,
quod hoc casu nostro non accidit.

THES. XXX.

Opp. l. 10. d. tut. Resp. vel cum Gl. accipiendus
textus de eo, qui habitat quidem extra municipium, sed
jurisdictioni tamen eidem subiectus est. Vel potius de
inco-

incola, qui aliunde oriundus, in municipio domicilium
habet, adeoque non minus, quam civis s. municeps alius
eidem jurisdictioni subiectus add. *l. 29. ad municipal. l. 3.
pr. d. minor. l. 2. C. d. municip.*

Opp. *l. 19. §. 1. b. tit.* Resp. Magistratus municipalis
ideo collegam tutorem dare potest, quia non tam ipse,
quam Præses provinciæ illum dedisse videtur, dum non
nisi monito prius Præsidi, atque ita quodam-
modo iussu Præsidis, Magistratus municipalis tutorem
det *l. 46. §. 6. d. administ. tut. l. 5. eod. §. 3. Inst. d. Attilian.
tut. l. 1. §. 6. d. Magistr. conveniend.*

THESES. XXXIIX.

Opp. *l. 4. C. d. peric. tut.* Resp. Negamus rationem
consequentia: alias enim colligere liceret, in omnibus
contractibus levissimam culpam esse præstandam; de o-
mnibus enim dicitur, quod casus fortuiti non sint præ-
standi, & fortè Imperatores de casu fortuito solum fuere
quæsit: Unde etiam de eo solo responderunt Cæterum
hæc ita exponuntur in hac thesi juxta vulgarem doctri-
nam: quæ autem nostra sit sententia late traditum est
Exercit. 19. tb. 41. ibique annot.

Ead. Th. *in fin.*

Opp. verb. *periculo* hujus rubricæ: Responsio patet
ex allegatis locis.

TH. XLIII. *init.*

Qvæ. *An tutor possit esse Auctor in propria causa?*

Neg. per *§. 3. Inst. d. auct. tut. l. 5. §. 2. b. t. d. l. 7. pr. eod.*

Opp. *l. 5. §. 4. b. l. 54. d. admin. tut. l. 5. C. d. contrab. emt.*

Resp. duo requiruntur in contractu celebrando à tutore
cum pupillo suo, (1) ut bona fide & sine latente fraude hoc

faciat. (2.) ut interveniat alius tutoris auctoritas, per expressum textum *l. 5. §. 2. b. t. & l. 1. ad S. Et. Trebell.* De priori itaque requisito in oppositis textibus agitur, non autem excluditur secundum, quod ex aliis textibus est repetendum.

Ead. Th. XLIII.

Opp. (1.) *l. 26. d. condit. instit. l. 5. d. condit. & demonst.* Resp. non eo ipso adita est hereditas, quod conditio sit impleta.

Opp. (2.) *l. 25. §. 1. quando dies leg. ced.* Resp. ibi hac de re f. de aditione pupilli nihil habetur.

Th. XLIX.

Qvæ. *An finita tutela actio judicati ex anteriori condemnatione debeat institui contra eum, qui fuit pupillus, an contra tutorem?*

Contra eum, qui fuit pupillus *l. pen. quando ex fact. tut. vel curat. l. 4. §. 1. d. re judic.*

Opp. *l. un. C. ut causa post pubertatem.* Resp. (1.) quod textus loquatur de lite, durante tutela, cœpta & finita, quod hanc teneatur tutor, etiam deposito officio continuare. Resp. (2.) quod textus expressè agat de casu, quo tutor nondum deposuit administrationem. vid. *l. 5. §. 6. d. admin. & per. tut.*

Th. LI.

Opp. *l. 15. d. tut. junct. l. 5. §. 1. d. cap. dimin. l. 14. §. 7. d. cap. & postl. revers.* Respondent (1.) communiter, quod *l. 15. d. tut.* loquatur de transfuga, qui bona mente, sive ut exploret consilia hostium, ad hostes se recipit. Reliqui verò textus loquantur de transfugiente, non bono sed malo animo. Resp. alii (2.) quod textus *l. 15.* de eo loquatur, qui ab

ab hostibus transfugit item ad suos, quam explicationem firman-
 t ex verbis præcedentibus: receptus ab iis i.e. recu-
 peratus ab hoste. Commodissimè (3.) videtur responderi
 ex d. l. 19. §. 8. quod textus l. 15. loquatur de eo, qui per in-
 duciarum tempus receptus est ab iis, qui aliàs hostes no-
 stri sunt, & qui ad eos, cum quibus licet nulla amicitia sit,
 tamen nec bellum, fide suscepta transfugit: hi enim licet
 etiam videantur capite minui, quod sc. amittant civita-
 tem Rom. tamen, quia non ob delictum aliquod capite mi-
 nuuntur, s. deportantur, sed sponte sua in aliam civitatem
 se recipiunt, & ad eos se convertunt, cum quibus nullum
 bellum est, adeoq; non malo consilio & proditoris animo
 patriam relinquunt, ideò tutores manent, & interim alius
 tutor datur. Possunt enim pœnitentia ducti reverti ad
 civitatem Rom. conf. Cujac. IV. obs. 9.

Th. LII. verb. *Vel etiam.*

Qvæ. *An etiam ob omissionem gestionis quis possit re-
 moveri ut suspectus?*

Affirm. §. 5. Inst. d. susp. tut. l. 2. 3. C. eod.

Opp. l. 3. §. 5. d. susp. tut. Resp. (1.) loquitur textus de
 casu, quo quis, antequam tutor esset constitutus, inter cæ-
 tera interceperit aliquid ex rebus pupilli. Nostra autem
 th. & text. allegati loquuntur de casu, quo quis tutor con-
 stitutus omittit administrationem, quam tamen debebat
 suscipere. Præterea resp. quod quidem ob delictum ante
 tutelam delatam admissum in pupillum, non possit actio
 suspecti institui, ad vindicandum illud delictum & recu-
 perandum damnum, sed tamen possit institui ad id, ut re-
 moveatur tutor.

THESE

Qvæ. An pendente cognitione accusatus, ut suspectus, administrare possit?

Neg. l. 7. C. d. susp. tut.

Opp. l. 1. C. d. execut. rei jud. & quod durum videatur, interdicere ei administrationem, qui nondum est convictus. Resp. Hoc fit ex singulari pupilli favore, ne, si suspectus retineat administrationem, habeat occasionem facile damnum inferendi.

Ead. Th. in fin.

Qvæ. An morte tutoris perimatur hæc accusatio?

Affirm. §. 8. d. susp. tut.

Opp. l. un. C. quando ex del. l. 20. d. appell. Resp. Hac accusatione solum intenditur, ut removeatur tutor, adeoque eo mortuo non potest non expirare: alia ratio est actionum civilium ex delicto, quibus post litem à defuncto contestatâ poena ab herede peti potest applicanda actori.

Th. LVI. verb. *Vel nimis provectam.*

Opp (1.) l. fin. C. qui et at. l. 11. d. Decurion. Resp. loquuntur textus de muneribus, quæ potissimum corporis opera perficiuntur.

Opp (2.) l. 8. pr. d. vacat. mun. Resp. agitur ibi de muneribus, quæ ferè solo animo expediuntur. Cum igitur tutoris administratio cum aliqua etiam corporis molestia sit conjuncta, meritò ultra septuaginta annos qui est, excusatur. Ead. Th. verb. *Literarum imperitiam.*

Opp. l. 6 §. fin. d. excus. Resp. distingv. inter literarum imperitos: aut enim, licet literarum sint imperiti, tamen gnari sint negotiorum gerendorum, & tunc, cum primis si fa-

si facultates pupilli non sint magnæ, tutor esse potest: Aut XXXI.
verò ita imperitus est, ut sit inhabilis ad peragenda nego-
tia, aut nulla solertia est instructus & tunc excusatur.

Th LVII. *num. 1. verb. certo numero liberorum.*

Opp. *l. 1. C. d. bis qui num. liber.* Resp. loquitur textus
de oneribus patrimonialibus arg. *l. 2. §. 1. & l. 11. d. vacat.*
& *excus. muner.*

Eâd. Th. verb. *dignitati &c.*

Opp. *l. 1. C. d. vacat. muner. & l. 1. C. qui num. lib.* sed
eadem est responsio, quæ modò data est.

Eâd. th. verb. *Vel administratione.*

Opp. *l. 8. C. d. excus.* Resp. ibi solum agitur de eo,
qui conduxit aliquem fundum fisci, perinde ut aliam rem
privatam. Alia est ratio coloni patrimonialis, qui singu-
lari jure coloniæ perpetuæ fundum patrimoniale habet,
de quo est *l. ult. C. qui tut. dari poss.*

Opp. §. 16. *Inst. de excus. tut.* verb. *dati* Resp. vox
dati ibi non est strictè accipienda, sed latè, sive nimirum
tatur lege, sive testamento seu à Magistratu datus vel con-
stitutus sit.

Th. LIX. *Circa fin. verb. protinus.*

Qvæ. *An quis statim possit à nominatione appellare?*

Aff. *l. 20. d. admin. tut. l. 4. d. excus. l. 17. §. 1. d. appel.*

Opp. (I.) §. 16. *Inst. h. tit.* verb. *Non appellant.* & ver-
bo: *debent.* Resp. textus loquitur de iis, qui excusare se
volunt, i. e. qui excusationes suas apud Judicem inferiorem
proponere volunt, hi non opus habent statim à nomina-
tione appellare, sed intra 50. dies excusare se debent, &

sententiam expectare. add. *d. l. 13. pr. b. tit.* Non autem dicitur, si velint statim appellare, quod nequeant.

Opp. (2.) *l. 1. §. 1. quando appell. non est nec. verb. non oportet. & verb. ante frustra* Res. Nec in hoc textu deciditur, an, si tutor velit, statim à delatione appellare possit, vel non: sed solum dicitur, divum Marcum noviter effecisse seu constituisse, *quod non oporteat eum provocare* i. e. quod non necessario debeat à delatione statim appellare, sed possit excusationes etiam suas apud Judicem inferiorem proponere. Et hoc iudice excusationes rejiciente, appellare debet. Antequam vero tale decretum Magistratus inferior dat, coram quo sc. propositæ sunt excusationes, non frustra, sed rectè appellatur, cum nondum constet, an repulsurus seu rejecturus sit accusationes semel ibi propositas.

Th. LXXX.

Qvæ. An heres tutoris teneatur ob levem culpam?

Neg. *l. 1. C. b. l. f. C. eod.*

Opp. *l. 2. §. 2. d. V. O.* Resp. Regulariter quidem in contractibus ad idem tenetur heres, quod defunctus debuit præstare; ex singulari tamen ratione licet actio ipsa descendat ad heredes, tamen ut non de omni eo, de quo defunctus potuit, possit heres conveniri, in hac materia constitutionibus peculiariter constitutum est, vid. *l. ult. §. 1. verb. sed constitutionibus subventum est ignorantia heredum b. t.* Cujacius 13. obs. 39. ne quidem ob latam culpam teneri heredem tutoris existimet & corrigens textum, *l. 1. C. de hered. tut.* & expungens vocabulum *non*, provocans ad libros Basilicorum.

Th. LXXXIIX.

Opp. *l. 7. §. 2. d. minor.* ubi debitor, qui decreto inter-

terposito solvit, liberatur. Resp. In solutionibus, decreto Prætoris factis, non locus est restitutioni in integrum; quia iniquum esset, debitorem, à quo exigitur solutio sive qui propter obligationem suam necessario teneturolvere, denuo pecuniam inferre, Prætoris & Curatoris auctoritate, imo jussu Prætoris solutione facta.

Thef. XC.

Qvæ. *An prodigis interdicator administratio per sententiam, qua lata curator iis datur?*

Aff. quia, quis prodigus sit, in facto consistit: quæ autem in facto consistunt, judicis decreto sunt determinanda. *l. 32. de usur. l. 14. pr. de div. & temp. præscr.*

Opp. 1. quod prodigo interdicator bonis lege. *l. 1. b. t. l. 18. qui test. fac. poss. l. mutuum. §. 1. de acquir. vel am. hered.* Resp. lex jubet, ut magistratus decreto suo interdicator: vel juxta legis dispositionem magistratus ita decernit. Add. Valer. Max. *lib. 3. cap. 5.*

Opp. 2. quod etiam ante interdictionem à judice factam quis prodigus sit, eo effectū, ut non obligetur. *l. 12. §. si adolescens. ii. mandat. l. 8. pro emptor.* Resp. Est quidem, quis prodigus ante decretum, aut per decretum, propter prodigalitatem, administratio demum bonorum interdicator. Quod verò attinet *l. 12. §. ii. mandat.* Textus ille non loquitur de adolescente tali, cum quo in genere non possit contrahi: sed de isto contrahente, qui sciens, adolescentem esse luxuriosum, ad ejus mandatum pro meretrice fidejubet. add. *l. 6. §. 3. eod.* Porro *l. 8. pro emptor.* potius confirmat nostram sententiam, quod sc. cum eo, qui bonis non interdictus est decreto magistratū, rectè contraham, licet dissipaturus sit pecuniam: Et licet vers. *nisi*

XXXI.

forte intelligas ita, ut exceptio ibi contineatur, tamen hæc regulam firmabit in contrarium, & ratio erit posita (similiter ut in *l. 12. §. 11. mandat.*) in eo, quod quis sciat, scorto obventuram pecuniam.

Th. XCI. verb. *Non vir uxori &c.*

Opp. §. *pen. Inst. de excus. tut.* Resp. (1.) §. *pen.* loquitur de uxore minorenni; lex autem *14. de uxore mente capta.* Cum enim hæc planè nihil intelligat, quid agat, non videtur ex re ejus esse, maritum ipsi præfici curatorem. (2.) Resp. Aliquando verbum: *excusare* abusivè usurpatur de iis quoque, qui tutores esse non possunt, unde etiam in illo §. *pen. dicitur*, quod licet se immiscuerit maritus, tamen excusetur, quod in excusatione propriè dicta non obtinet *l. 2. C. si tutore fals. alleg. l. 17. §. 5. b. tit.* Similis explicatio vocis *excusare* occurrit in *l. unic. qui morb. &c. in l. 3. C. qui dare tut. l. 20. de excus. tut. add. l. 1. §. 5. d. excus. tut. l. 4. C. eod. l. 2. C. qui dari tutor.*

Th. XCII. verb. *De quo tamen. &c.*

Qvæ. *An prodigi cura ipso jure finiatur?*

Neg. sed opus est cognitione Magistratus.

Opp. *l. 1. pr. verb. ipso jure b. tit.* Resp. verba: *ipso jure*, non excludunt declarationem & cognitionem Magistratus, cum an prodigus ad sanos mores redierit, & ita hoc individuum se habeat, ita ut ipso jure liberandum sit à cura, cognitionem & sententiam Magistratus desideret, conf. *l. 4. l. 21. d. compens. junct §. pen.*

Inst. d. action.

EXER-

EXERCITATIONE XXXII.

Thes. III. in fin.

Ad l. 43. pr. d. vulg. & pup. sub Resp. hoc vult textus, quod testamentorum usus, quatenus in Rep. est receptus seu concessus non possit civi illius Reip. modo habilis sit, denegari.

Th. VII.

Quær. An filiusfamil. de bonis adventitiis, in quibus plenam habet proprietatem, possit testari?

Neg l. pen. & ult. C. qui test. fac. poss. junct. l. 3. l. 6. l. 10. ff. eod.

Opp. (I.) Nov. 117. c. 1. Resp. Agit textus de dispositione inter vivos, uti patet ex Græco textu, verb. διονεῖν, quod solum adhibetur de negotiis inter vivos. De dispositione verò per ultimam voluntatem usurpatur διαθήκεται, ut ex seqq. verbis Nov. patet, add. l. 25. §. 1. de mort. caus. donat.

Opp. (II.) Nov. 115. c. 4. ubi dicitur, quod in rebus propriis habeant testandi licentiam. Resp. textus non dicit, quod in omnibus rebus propriis filiusfamilias habeat testandi licentiã, aliàs etiam de peculio adventitio ordinario, cujus etiam habent proprietatem, possent testari, sed sensus est, quod in illis rebus propriis, in quibus habent testandi licentiã, scil. castrensibus, & quasi castrensibus nō possint filiifamilias præterire parentes. Inhabilitas enim consistit solū in persona, quæ ex privilegio cessat in bonis castrensibus & quasi castrensibus, add. l. 6. pr. h. t.

Opp. (III.) l. ult. §. 5. vers. filiusfam. verb. duntaxat. Resp. d. text. loquitur exclusivè non oppositivè ad peculium ad-

ventitium extraordinarium, sed oppositivè ad peculium profectitium. Resp. 2. Text. explicandus est *ex l. pen. & ult. C. qui test. fac. poss.* quod scilicet excludat solum bona castrensia & quasi castrensia, præsertim cum jure C. ferè non erat peculium adventitium extraordinarium, uti patet ex *Auth. tit. C. de bon. qua lib. inserta.* Dicimus autem ferè propter casum *l. 7. C. eodem.* quo scilicet princeps donat filiofamilias, ad quem rarissimum casum non videtur respexisse hæc lex.

Opp. (IV.) *l. 50. ad SCtum Trebell.* Resp. quod comparatio sit intelligenda secundum quid, nō autem procedit in illis, ubi inhabilitas personæ obstat, ad quæ, quod privilegio singulari tributum castrensibus bonis, non licet extendere ad adventitia licet extraordinaria.

Th. IIX.

QvæR. *An damnatus capitis jure civ. novo testamentum condere possit?*

Neg. *l. 8. §. fin. l. 13. §. ult. qui test. fac. poss. add. N. 134. c. ult.*

Ex text. obst. alleg. tale Diss. formant argumentum: Quicumq; non est servus & habet bona, ille potest testari. Atqui damnatus non fit amplius servus pœna, & ipsi non adimuntur bona. Ergo potest testari. Resp. 1. Amittit tamen jus civitatis Rom. licet nō fiat servus *l. 29. de pœn. l. 8. §. fin. b. t.* Resp. 2. bona non relinquuntur damnatis, sed fiscus locum suum ex æquitate cedit ascendentibus & descendentibus. Resp. 3. non sequitur: habent heredes quosdam legitimos. Ergo etiam testamentarios, quia singulari jure solum concessum est habere ascendentes heredes legitimos. Resp.

4. d. N. 17. c. 12. loquitur de iis delictis, quibus ne quidē pro- XXXII.
scriptio bonorum est definita.

Th. X. in fin.

Qvæ. *An Contractus in testamento celebrari possit?*

Neg. l. 21. § fin. *qui test. fac. poss.* l. 22. pr. eod.

Opp. (I.) l. 26. de pign. act. Resp. Ille contractus
aliusve actus est à testamento alienus, qui animum testato-
ris vel voluntatē illam ultimā turbare, vel ex quo præsumi
vel metui possit subornatio alius voluntatis, arg. *alleg. et.*
add. Ordin. Von Unterricht der Notarien. §. Nun die form.
vers. Als denn ic. verb. Einige auswendige andere Hand-
lung ic. it. Denn allein die kleine Bebr. Pignus vero per-
inde ut aliud jus in re constituitur in testamento, neque
hæc constitutio est actus alienus, sed ipsum objectum, de
quo inter alia testamentum fit.

Opp. (II.) l. 9. de duob. reis. Resp. non agitur ibi de
contractu sed legato.

Opp. (III.) l. 12. de alim. legat. Resp. loquitur itid.
textus de pignore, quod testamento constituitur, & ita est
res de qua testamentum fit, add. exerc. XXVI. l. 6.

Opp. (IV.) l. 37. § 5. de leg. 3. Resp. non demum per
codicillos ibi initur depositum, sed solum in iis defunctus
fatetur depositum.

Th. XIII. num. 1.

Qvæ. *An pater possit esse testis in testamento filii fam.
de castrensi peculio post missionem testantis?*

Aff. l. 20. §. 2. *qui test. facere poss.* Pugna videtur inter-
cedere inter §. 9. *de test. ordin.* & d. l. 20. §. 2. *qui test. fac.*
poss. Resp. Distingitur inter filium familias testantem de
castrensi peculio post missionem jure communi, & de hōc
acci-

XXXII. accipimus § 9. I. & testantem de castrensi peculio ante missionem jure militari, de quo accipimus *text. opp.* Huic distinctioni opponit Hortensius in *Comm. in d. §. 9 (I.)* quod *text. opp.* absolute loquatur. Resp. non ideo tamen respicit commodam explicationem. (II.) Regerit quod tit. in quo habetur l. opp. non agat de testamento militari. Resp. non est infrequens sub titulo aliquo L. inveniri, quæ proprie ad illum non spectat. Et præterea sufficit eatenus ad eum pertinere, quatenus quaritur: An pater possit esse testis in testamento filii familias? Et recte tunc à regula excipit testamentum filii familias ante missionem factum.

Opp. (III.) quod ineptum sit dicere, militem posse patrem adhibere testem, cum quocunque velit, possit testari. Resp. debet tamen constare de voluntate militis, & si aliunde non constet, testibus saltem duobus probari voluntas debet. Dubium ergo omnino oriri potest, an inter illos duos testes recte adhibeatur pater, qui habet testamentum in potestate.

Opp. (IV.) quod si in castrensi peculio non attenditur patria potestas, sequitur quod etiam post missionem pater possit adhiberi: Resp. quoad ipsam testamenti factionem non attenditur patria potestas, attamen inhabilitas testis veniens ex unitate, quæ est inter filium familias & patrem, aliud testamentum, jure communi conditum, reddens nullum, & hoc testamentum, quippe etiam jure communi conditum, nullum reddit.

Ead. thes. vers. *Quaritur:*

Opp. (I.) l. 10. l. pen. l. 24. de testib. l. 3. l. 6. C. eod. it. l. 20. §. 5. qui test. fac. poss. Resp. In judicio istæ personæ non possunt esse testes quia agitur de causa eorum, quibus singularem

larem debent affectionem. In testamento autem non XXXII.
agitur tam de causa testantis, cujus filius, uxor vel mini-
ster adhibetur ad testimonium, quam de validitate testa-
menti, & de causa heredis in eo instituti. Textus verò
l. 20. §. 5. b. r. agit de inhabilitate, quæ venit ex ipso vitio,
personæ inhærente, ratione cujus inhabilitatis idem ob-
tinet in testibus in judicio, & testibus in testamento adhi-
bendis. add. *tb. 12.*

Opp. (II.) *l. 27. C. d. donat.* Resp. Subest ibi itidem
ipforum domesticorum, quippe quibus donatur, com-
modum.

Ead Th. vers. *circa fin. Non potest.*

Qvæ. *An legatarii possint esse testes in testamento
nuncupativo?*

Affirm. arg. §. 11. *l. de testam. l. 14. d. reb. dub.*

Opp. (1.) quod alleg. text. loquantur de testamento
scripto. Resp. Non restrictivè loquuntur de scripto &
obtinet eadem in nuncupativo ratio.

Opp. (2.) quod in testamento scripto ignorent lega-
tarii sibi legatum esse: in nuncupativo autem sciant. Resp.
Hæc ratio non offertur in adductis text. sed alia, quæ com-
munis est, & testamento scripto & nuncupativo: Etenim
si ratio posita esset in ignorantia legatarii, posset heres
esse testis in testamento scripto: quippe qui etiam ignorat,
se esse heredem institutum.

Opp. (3.) quod deponant de propria causa testimo-
nium vel saltem de ea, ex quâ lucrum sperant, quorum te-
stimonium aliàs non valet, *l. 17. C. d. test. l. 3. §. 5. ult. eod.*
Resp. 1. Singulariter hoc ita concessum est favore ulti-

marum voluntatum, ut plures & facilius inveniantur testes, si etiam legatarii admittantur. Resp. 2. pervenit quidem ad legatarios emolumentum aliquod, non tamen eorum causa in testamento agitur, sed heredis, *d. §. ii. & 10. l. d. test. ordin.* qui heres deinde cum adit hereditatem, demum illa aditione contrahit cum legatariis, atque tunc agitur negotium legatariorum, *l. 19. d. R. §. §. l. d. test. ord.* Resp. 3. quod legatarius non possit dici testis inhabilis respectu testatoris, quia ipse non adhibet testes ob commodum proprium, sed ad solennitatem testamenti, in quo instituit heredem; non respectu heredis, quia hic non potest repellere eos, per quorum testimonium hereditatem firmo testamento consequitur: Nec denique à succedentibus ab intestato rejici potest, quia respectu testatoris, quoad ipsam testamenti confectionem, est habilis, adeoque testamentum validum, & eò rectè exclusi successuri ab intestatò. add. *l. 14. inf. de reb. dub.*

Th. XVI.

Quæritur: *An testamentum valeat & obliget in conscientia solennitatibus destitutum?*

Neg. per rationes in thes. assignatas.

Opp. (1.) *l. 2. C. d. fideicom.* Resp. ibi solum dicitur, quod inutiliter licet sit relictum, & tamen præstitum non possit repeti, ratio additur, quia sponte voluntatem defuncti, quam sciebat, secutus est. Ex ipso ergò textu apparet quod non obliget in conscientia inutilis illa scriptura seu ultima voluntas non rectè condita, sed quod ultimam voluntatem defuncti sponte quasi agnovit. Resp. 2. Illud etiam nos concedimus, si quis ha-

habeat scrupulolam conscientiam, quæ existimat se debere tale relictum præstare, eum istam sequi debere. X XXII.

(II.) Ad text. n. 2. alleg. resp. Loquuntur text. hi de casu, quo præsens testator præsentī heredi iunxit, ut fideicommissum præstet, qui modus etiam jure civ. firmus est. Sed posset quis revertere: Ratio *l. fin.* quæ habetur circ. fin. verb. *Qualis locus testibus relinquitur, vel quemadmodum ad extraneam fidem recurratur propria & indubitata fide relicta &c.* Obtinet in omni casu, quo certo constat de voluntate defuncti. Resp. 1. Vix alius casus habetur, quo absque omni dubio constet de voluntate defuncti, quam quo quis præsens eam audivit, unde notanter dicit textus, *quod propria & indubitata hic sit fides*, aliis casibus semper erit extranea. Resp. 2. Positō, quod detur etiam alius casus, tamen hic solus ad tollendas dubietates jure civ. pro tali est constitutus.

(III.) Ad n. 3. alleg. text. resp. proponitur ibi clausula codicillaris & præsupponitur, testes saltem quinque intervenisse, add. *l. fin. C. d. jure Codicill.*

Ad (IV.) dubium benè respondet Vasquez *alleg. loc.* jus naturale & divinum ita postulat duos aut tres testes, ut non prohibeat, posse per l. civilem justis de causis plures requiri.

THES. XII X.

Opp. *l. ult. C. fam. erisc. verb. coeptum neque impletum &c.* Resp. quod ibi dicitur de coepto testamento ad solennitates referendum est, quod scil. licet pater solenne testamentum condere intenderit vel coeperit, nihilominus plenis solennitatibus deficientibus voluntas, quæ fuit absoluta & perfecta, subsistat.

Th. XIX. vers. *quotamen casu.*

Qvæ. *An opus sit testibus saltem duobus in testamento inter liberos, quo extraneæ personæ legatum est, ut hoc subsistat?*

Neg. quia filii obstricti sunt, servare voluntatem patris quoad legata, modo constet de ejus voluntate, constare verò potest de ea ex scriptura patris sine testibus, arg. d. l. 21. §. 1. C. de testam.

Opp. d. l. 21. §. 1. Nov. 107. c. 1. Recess. Imp. alleg. loc.

Resp. In ipsa thes. quod non tam verba quam sensus & ratio inspicienda sit.

Th. XXIII. vers. *Queritur.*

Fundant se Diss. in c. 11. d. testam. Resp. fit mentio ibi testium, non quod ad solennitatem & subsistentiam testamenti sint necessarii, sed ut per eos fiat probatio. Conf. c. 4. eod.

Th. XXVI. vers. *Hinc controvertitur.*

Decisioni prioris membri obst. (I.) quod in d. Nov. c. 3. præteritio prohibeatur & requiratur institutio vel exheredatio, & quod verbum *nisi* pertineat ad exheredationem. Resp. prohibetur conjunctim & præteritio & exheredatio, verb. *non licet præterire aut exheredes facere* &c. quæ verba juxta vetus jus secundum diversam qualitatem liberorum sunt accipienda, nimirum ita, ut *n* præterire ad emancipatos referatur, *n* exheredes facere ad suos, cum illa differentia, & quæ inde necessario dependent, nullibi sint sublata: istis dictis verbis generaliter subjicitur verbum *nisi*, adeoque tam ad exheredationem suorum, quam ad præteritionem emancipatorum spectat.

Opp.

Opp. (II.) quod præteritio adjectâ causâ non possit dici præteritio, sed potius exheredatio, præsertim cum non opus sit præcisè verbum exheredare adhibere, arg. *l. 5. C. d. testam.* Resp. vel exheredatio est expressis verbis facta exclusio ab hereditate, quæ non adest, si aliqua nuda ingratitudinis causâ exprimatur, v. g. filius meus mihi manus intulit, hic nulla fit mentio exclusionis, adeoque est præteritio; præteritus enim is dicitur, qui non exclusus, nec expressè institutus. Resp. 2. Si quis mallet talem præteritionem pro exheredatione habere, tamen sententia erit vera, quod subsistat testamentum. Quæ posteriori membro videntur obstare solvi possunt, tum ex *tb. 3. b. Exerc.* tum ex *tb. 16. Exerc. X.*

Th. XXXI. vers. *Priori.*

(I.) Ad text. *num. 1. alleg.* resp. ibi filii institutio facta præsupponitur & subjecta deinde substitutio, quo casu locus est propositæ quæstioni in illo text.

(II.) Ad text. *num. 2. alleg.* Resp. Excludunt quidem liberi illò casu substitutum, at non propterea, quod instituti sint in testamento, sed quod substitutus demum sub illa conditione, si liberi non extent, vocatur, adeoque si extent, substitutio non habet effectum, sed liberi ab intestato succedunt. Confer. *l. 37. de vulg. & pup. subst. l. 8. §. 1. de jur. Codicillor.*

(III.) Ad text. *num. 3. alleg.* Resp. In hoc casu proponitur extraneus heres institutus sub conditione, si legitimus heres vindicare nolit hereditatem, non autem dicitur, quod iste legitimus heres institutus censeatur, sed itidem ab intestato petit hereditatem.

(IV.) Ad text. num. 4. alleg. respond. Ibi non est conditio, sed dispositio in his verbis: *Mando tibi non testari, donec liberi tibi sint*: quibus expressè fideicommissum continetur; perinde enim est, ac si testator rogaverit, filiam heredem institutam, quam noluit ante susceptos liberos testamentum condere, ut restituat deficientibus liberis fratri.

Ad (V.) dubium resp. non dicitur ibi, quod instituti nepotis liberi sint vocati, sed quod sub hac saltem conditione patruus intelligatur institutus, si sine liberis heres decedat.

Add. (VI.) Resp. Itidem ibi nihil aliud dicitur, quàm quod substitutus demum sub illâ conditione, si liberi non extent, vocetur: adeoque liberi itidem excludunt substitutum, non quod sint instituti, sed quod succedant ab intestato.

Ad (VII.) dubium resp. nihil aliud ibi dicitur, quàm quod socer dotem sibi reddi voluerit, cum nulli sint liberi, & inde inferitur, si liberi fuerint, noluerit sibi eam reddi.

Ad (VIII.) Resp. in b. l. non quæritur an filius sit ante institutus? sed agitur de danda patrono bonorum possessione secundum tabb.

Opp. (IX.) l. 76. 77. §. 5. de leg. 2. Resp. ibi tantum dicitur, quod testator, qui nepoti suo plus tribui petiit, censeatur voluisse aliis quid tribui.

Th. XXXII. vers. Testamentum:

QvæR. *An testamentum, in quo ex heredatus est filius non expressâ causâ, sit ipso jure nullum?*

Aff. per rationes in th. allegat.

Neoterici Opp. (I.) quod Justin. in d. N. non agat de solen-

solennitate, seu ritu testandi, sed tantum de causis, ob quas XXXII,
fieri debeat justa exheredatio, cum jure veteri causæ es-
sent incertæ & variæ. Resp. Utique enim Justinianus cer-
tum exheredandi modum præscripsit, pertinet enim ad
formam nominatim aliquid testamento inferere, vid. *alleg.*
Exerc. *lib. 15.*

Opp. (II) quod solum correxerit Justin. non posse
filium excludi relicta legitima, titulo particulari, sed tum
demum, quando causa certa fuit inserta. Sicut ergo olim
locus erat querelæ, quando legitima nō relicta, & testamen-
tum subsistebat: Ita & hodiè subsistet, licet causâ non
inserta & locus erit querelæ, ac proindè volunt solum Ju-
stinianum faciliorem omnia parare ad querelam istam in-
stituendam Resp. N. C. nam titulo particulari aliquid re-
linquere loco legitimæ, solum ad exclusionem querelæ
inofficiosi, seu ad removendam testamenti iniquitatem
pertinuit, sed inferere causam exheredationis non spectat
ad testamenti justitiam seu exclusionem iniquitatis i. e. id
non esse conditum contra officium pietatis, cū etiam non
iniqua possit esse exclusio & vera causa, licet non nomi-
natim exprimatur. Solum ergo solennitas est nomina-
tim exprimere, & causa etiam nominatim inserta, po-
est esse falsa & exheredatio iniqua, vid. *d. Exerc.*

Opp (III.) quomodo se testamentum habet eò casu,
quo ab herede probatio causæ insertæ exigitur, ita etiam
se habebit eò casu, quo nulla causa adscripta. *arg. c. 3. §. si-*
mul verb. si hæc observata &c. cap. 4. §. 9. d. N. 115. Atqui
priori casu locus est querelæ, ergo etiam posteriori. Resp.
itidem N. C. In dd. namque c. solum in genere exprimi-
tur, quod testamentum istis observatis habeat firmitatem;
non

XXXII. non vero observatis nullam vim habeat. Inde autem non sequitur, quod utroque casu idem competat in specie remedium, quò fiat, ut nullam vim habeat testamentum.

Opp. (IV.) *d. text.* verba : *evacuari & rescindi &c.*
 Resp. evacuatur & rescinditur aliquid vel remedio aliquo vel ipso jure, *confer. tit. quæ sentent. sine appellat. rescind. l. 5. C. de rescind. vendit.* Sic etiam alibi id vice versa nullius momenti dicitur, quod tamen rescinditur aliquo remedio, vid. *tit. de rest. in integr. l. 22. quod met. caus.*

Opp. (V.) quod dicatur text. sæpe alleg. quod testamentum illis non observatis non maneat firmum, inde concludunt, quod initio firmum sit, sed per querelam fiat, quod non maneat tale. Resp. vox *manet* ita non est captanda, sed potius sensus est considerandus, qui est, quod testamentum nullam vim habeat, nimirum secundum diversos casus vel ipso jure non sit firmum vel per querelam inofficiosi.

Oppon. (VI.) quod ita unico duntaxat casu in linea rectâ locus sit querelæ, nimirum si causa exheredationis nominatim sit inserta, quæ non possit probari ab herede. Resp. Nihil absurdi hoc est.

Oppon. (VII.) quod positâ nostrâ sententiâ testamentum sit nullum, si præteriti liberi emancipati sine causa adscripta, it. si posthumi exheredati aut præteriti, adeoque cesset fere bonorum possessio contra tabb. & tot. tit. ff. & C. d. in off. testam. esset frustraneus : ejusmodi tamen jurium seu tit. correctio in *d. N.* non invenitur. Resp. Itidem nihil absurdi hoc est, nec opus est expressè derogari talibus juribus, cum mutatione veterum jurium necessario horum abrogatio sequatur. Præterea, quod add. tit. de inoff. test. objectum, falsum est, vid. *d. Exercit. X.*

Opp.

Opp. (IIIX.) quod ita consulatur non solum liberis, sed etiam aliis heredibus, ad quos, repudiantibus fortè liberis, hereditas, si testamentum ipso jure nullum sit, veniret, & non ad heredes scriptos in testamento. Resp. Idem N. C. distinguendum enim est inter testamentum absolute nullum & secundum quid sive certò respectu nullum. Hoc testamentum, in quo liberi exheredati vel prateriti non inserta causa, est nullum secundum quid, respectu sc. liberorum, sed absolute consideratum est firmum, adeoque si liberi id non dicant nullum, in se & absolute consistit & heredes scripti succedunt. vid. d. Exerc. X. tb. 22.

Ead. th. vers. *Nihilominus*:

Qvæ. An tale testamentum nullum valeat quoad legata?

Aff. per cap. 3. §. fin. circ. fin. c. 4. in fin. d. N. 115. junct. l. 17. de injust. rupt. irrit. test.

Opp. (I.) quod testamentum vim ex institutione heredis accipiant §. 34. I. de legat. adeoque legata à testamento. Institutione ergo tanquam fundamento testamenti non valente, nec valebunt legata. Resp. Distinguendo inter heredis institutionem planè & absolute deficientem, & heredis institutionem secundum quid & certò respectu nullam. In tali testamento, quo filius est prateritus vel sine inserta causà exheredatus, vera adest heredis institutio, & absolute isto testamento considerato citra habitum respectum ad filium, nihil deest tali testamento; sed secundum quid laborat vitio, quod filius non sit institutus, nec tamen legitimè exheredatus; vitium est ergo solum in institutione eatenus, quatenus filius exclusus est, adeoque etiam solum quoad

XXXII.

institutionem est nullum, subsistentibus nihilominus legatis & aliis capitulis extra vim testamenti absolute considerati.

Opp. (II.) quod nemo pro parte testatus respectu legatorum, & pro parte intestatus respectu filii exclusi decedere possit. Resp. 1. Jure novo etiam sine testamento legata ultimam quadam voluntate relinqui posse. Resp. 2. Regula illa est vera ita, ut ex voluntate disponentis hoc non possit fieri. Contingere autem potest hoc vel lege sic singulariter certo casu disponente, vel per sententiam judicis. Confer. l. 15. in fin. de inoff. test.

Th. XXXIV.

*Qvæ. An justa sit exheredationis causa, si filius filia-
ve absque parentum consensu matrimonium
inierit?*

Neg. de Jure Civ. arg. N. 115. c. 13. ubi hæc non enarratur, enarratis similis aut major est, seu sub iis tanquam exemplum sub regulâ aut species sub genere haut continetur.

Diff. opp. (I.) quod videatur gravis injuria, consensum parentum non adhibere, jam verò injuria est causa exheredationis N. 115. c. 3. E. Resp. 1. loquitur text. de injuria verbali. Resp. 2. Peccant quidem liberi, sed non talis est injuria, quâ honor parentum enormiter lædatur.

Urgeri solet (II.) alleg. §. 11. ad quem itidem resp. in tbes.

Th. XXXVII. vers. Sed quid si.

Opp. (I) l. 15. de injust. rupt. irrit. fact. test. Resp. agitur ibi de filiò natò eò tempore, quo pater erat captus ab hostibus: licet ergo filius ante decesserit, quam pater erat mor-

mortuus apud hostes, tamen L. Corneliâ pater intelligitur XXXII.
ipso momento captivitatis decessisse, & ita periade est, ac
si filius fuerit superstes & demum post patrem mortuus.
Alii etiam hoc casu admittunt, jure prætorio convalescere
testamentum, & text. opp. accipiunt de stricto jure Civili.

Opp. (II.) l. 2. C. de postb. hered. instit. Resp. acci-
piendus est textus cum interpretibus de posthumo post
mortem testatoris nato & illicò extincto.

Opp. (III.) §. 2. l. de exhered. liberor. Resp. in hoc §.
tractatur de modo rumpendi testamentum per successio-
nem nepotis præteriti in locum patris instituti vivoque
patre suo mortui. add. §. 2. l. de hered. qual. & different.

Th. ! XXXIIX.

Qvæ. *An si priori testamento sit adjecta clausula,
quod nolit testator revocare, nihilominus
rumpatur prius?*

Aff. per l. 22. de leg. 3. vid. ipsa tb.

Opp. (1.) alleg. l. 22. de leg. 3. vers. Sed hoc ita &c.
Resp. non potest ibi aliter constare de mutata voluntate
legantis, nisi corrigat expressis verbis priorem voluntatem.
Nostro verò casu ex ipso facto aliter s. noviter testantis
constat de mutata voluntate.

Opp. (2.) quod testator non præsumatur recessisse à
priori testamento, quatenus clausulam prioris non expref-
sè in posteriori mutavit; Sed potius præsumatur posterius
testamentum non esse perfectum, & ad importunam forte
amicorum instantiam conditum. Resp. 1. non opus est
verbis ubi constat ex facto de mutata voluntate & rescis-
sione clausulæ prioris testamenti. Resp. (2.) Eadem ratio-

XXXII.

ne, quā dicitur posterius testamentū ad instantiam amico-
rum esse conditum, dici potest, quod derogatio clausulae
prioris testamenti sit adiecta. Resp. 3. tale quid factum esse
non praesumitur, sed probandum est, & eō probatō non
valebit posterius testamentū; at non propterea, quia clau-
sula non expressē revocata, sed quia non libera voluntate
conditum testamentum; aliās enim eodem modo dici pos-
set, quod clausulae derogatio etiam facta sit ad amicorum
instantiam.

Th. XLI. vers. Unde.

Qvæ. *An testamentum perfectum rumpatur per po-
sterius imperfectum, ob præteritionem, si illi
instituti sint, qui remoto filio aliās essent suc-
cessuri?*

Aff. quia non inspicitur huiusmodi casu prioris te-
stamenti perfectio, sed mutatio voluntatis satis uti præce-
denti, ita & hoc casu demonstrata, add. l. 12. §. 1. de honor.
poss. contra tabb. junct. l. 2. de injust. rupt. & irrit. test.

Opp. l. 7. de lib. & post. hered. instit. Resp. loquitur
text. de ipso testamento posteriori, quod utique est nullū,
sed non inde sequitur prius esse ruptum. Ist hoc enim po-
sterius testamentum imperfectū solum ostendit mutatam
esse voluntatem, non autem valet, ut instituti in eo possint
adire ex illo hereditatem.

Th. XLII.

Qvæ. *An nudis verbis possit revocari testamentum?*

Neg. per §. 7. l. quibus mod. test. infirm.

Opp. l. 27. C. de testam. Resp. text. opp. loquitur de
testamento militis, in quo aliud obtinet.

Thes

Th. XLIIX.

XXXII

Qvæ. *An testamentum nuncupativum in scripturam redactum, deletionē irritum sit?*

Affirm. ob eandem rationem.

Opp. Diss. quod hoc nullibi in LL. habeatur, & quod hoc testamentum non possit deleri. Resp. quod eadem subsit ratio, quæ est factum testatoris, ex quo realis testamenti mutatio apparet.

Th. L.

Opp. *l. unic. si tabb. testam. extab.* Resp. Loquitur text. de jure prætorio, secundum quod ut bonorum possessio possit impetrari, requiritur, ut testamentum salvum extet, admissum tamen est præsertim Constitutionibus Imperatorum, ut etiam utilis detur tali casu, vid. *l. ult. C. de Codicill. l. 2. C. de bon. poss. contra tabb.*

EXERCITATIONE XXXIII.

Thes. II.

Obst. *l. 82. de A. vel O. hered.* Resp. 1. In *l. 49. §. 1. b. t.* dicitur, quod etiam Dominus servi debeat esse habilis eo tempore, quo servus instituitur. At in *l. opp. 82.* dicitur, quod licet ipse dominus non possit capere, tamen si postea alienetur servus, novo domino possit acquirere hereditatem. Resp. 2. institutio in h. *l. 82.* est valida ob favorem & voluntatem testatoris ex præsumptâ ejus mente, quippe qui creditur hoc voluisse, ut licet dominus servi non possit acquirere, possit tamen contingere, ut servus manumittatur vel novum nanciscatur dominum.

LII 3

Th.

Qvæ. *An incapacibus relictum fisco acquiratur?*

Neg. per l. 1. C. de hered. inst. l. 3. de his, quæ pro non script. hab.

Opp. (1.) l. 12. de his quibus ut indign. Resp. Loquitur text. de eo, qui indignus est, non qui planè incapax est. vid. alleg. l. 4. C. de his quib. ut indign.

Opp. (2.) l. 7. pr. de leg. 3. Resp. in ipsa tbes.

Ead. Th. vers. Referrì bucpotest.

Opp. l. 8. §. 3. de alien. jud. mut. caus. fact. Resp. facile concedimus, quod hoc non fiat vi illius edicti, sed ex alia prohibitione speciali legis de testamentis lata.

THES. VII.

Qvæ. *An testator possit jus accrescendi prohibere?*

Neg. arg. l. 7. de R. J.

Opp. l. 9. §. 13. b. t. Resp. ex alleg. l. 35. pr. b. t. quod vers. si modò &c. cò non respiciat, quod ex voluntate testatoris fieri posset, reliquam hereditatem, cujus partes non expressæ, venire ad successorem ab intestato, sed pertineat solum ad divisionem hereditatis inter scriptos heredes; quod scil. regulariter quidem heredes ita scripti æqualiter succedant, nisi manifestissime voluntas refragetur, s. constet quomodo debeant inæqualiter & secundum proportionem partium expressarum succedere. vid. l. 38. pr. b. t.

Th. IIX. princip.

Qvæ. *An institutio heredis possit conferri in arbitrium tertii?*

Neg.

Neg. per l. 32. de hered. inst.

Opp. l. 86. b. t. l. 1. pr. de leg. 1. Resp. Disting. est, an institutio sit planè in arbitrium tertii simpliciter & nulli certæ personæ collata, & hæc non valet; an verò persona sit expressa, & hujus solùm voluntati commissum, an velit esse heres, & hæc valet: Et hæc de re sunt opp. text. quamvis enim hæc conditio non esset adjecta, tamen esset in arbitrio heredis, an velit adire, & licet forte in alterius voluntatem conferatur, tamen constat de certa persona, cum priori casu nimis vaga sit institutio.

Th. XIV. princ.

Casus l. opp. 40. hic est: testator instituit Titium, quem putat esse liberum, huic substituit, si heres non sit, Sempronium, postea autem post mortem testatoris sc. apparet, illum Titium non esse liberum, sed servum Mævii: Tum quæritur: *An Dominus servi admittatur, an verò substitutus?* Pro utroque sunt plausibiles rationes. Pro domino servi illius militat I. quod constet servum heredem institutum acquirere hereditatem suo domino; & formulam in substitutione hæc: *si heres non erit; hunc sensum habere: si non ipse heres sit, nec dominum, faciat heredem.* E. Jubente domino servus potest adire & excludere substitutum. At II. pro substituto facit, quod testator nesciverit istum esse servum, adeoque credibile sit, quod ille eum non instituisset, si scivisset. Cum ergo sub hæc qualitate, quâ institutus, non possit esse heres, substitutus Sempronius videtur admittendus. Decisio hujus dubii casus dependet à voluntate testatoris, an scilicet instituisset istum servum, licet scivisset; quia verò hæc

XXXIII. hâc de voluntate vix constare potest, deciditur, quod in dubio pars hereditatis debeat ad Dominum servi pervenire, pars ad substitutum. Hic jam controversitur: quæ pars intelligatur? Dimidiam significari innuit *§. ult. l. b. t. & l. 41. de hered. pet.*

Obstare autem videtur *l. 40.* ubi quadrans solum videtur assignari substituto. Notabiliores responsiones ad istum text. afferuntur ferè quatuor: I. est, quod hæc verba: *alter semis* non sint accipienda de uno semisse, quatenus ille dividendus sit inter dominum & substitutum, sed quod uterque semis intelligatur, cum *alter* sæpe de duobus dicatur. Verum vix admittunt hæc verba hanc responsionem. Uade ipse Viglius ad *d. §. ult.* fatetur, colorem quidem hanc responsionem habere, sed refelli posse. Alii 2. respondent, quod hic versus non pertineat ad casum in *l. 40. pr.* propositum, sed ad proximè præcedentem, quomodo scil. is, qui liber est tempore conditi testamenti postea fiat servus. Rationem differentiae, quod priori casu æqualiter sit dividenda hereditas, posteriori verò quadrantem tantum accipiat substitutus, assignant, quod testator possit ac debeat, etiam cogitare de hoc casu, & licet nullum errorem commiserit, tamen cum aliquod dubium subsit ad aliquam partem admitti substitutum: priorem verò casum cum error subsit, magis dubitabilem esse adeoque dividi hereditatem in æquales partes. Verum hæc responsio valde videtur divinatoria. Alii 3. respondent cum Cujac. pro *A. S. i. e. alter semis* legendum putant *AS.* Nim. in veteri quodam exemplari scriptum est *AS* per duas litteras forte majusculas, has igitur imperitum scriptorem acce-

accepisse pro notis, & ex una voce fecisse duas, ita ut putaret literam A. significare alter, & lit. S. semis, quæ correctio text. omnino verisimilis est.

Denique 4. qui correctionem admittere nolunt, quod præsupponendum sit, illum Titium habuisse coheredem, v. gr. Cajum; tunc alter semis, in quo Cajus solus heres institutus, obvenit Cajo, alter semis dividitur inter Dominum instituti Titii, & substitutum, quam explicationem confirmat, quod notat Alciat. *lib. 1. Disp. c. 1. in veteri exemplari legi: Sempronium coheredem.*

Ad l. 3. *C. de hered. inst.* Resp. 1. Disting. est inter casum, quo non constat de voluntate defuncti, an velit nihilominus illum institutum, nisi scivisset servum, & de hoc loquitur *§. ult. l. b. t.* Et inter casum, quo constat, quod ad alium nolit hereditatem translata, & tunc omnino admittitur substitutus solus secundum *dd. text. opp.* vid. latius Jac. Gothofred. *animadv. c. 6. §. 6. & cap. 16.* Resp. 2. quod in illo text. agatur de milite, cujus voluntas præcisè est attendenda Colligi autem potest ex casu ibi proposito, quod ipsum libertum suum velit. add. Viglius ad *§. ult. l. b. t. n. 10.*

Ead. Thes. vers. *Quoniam.*

Qvæ. *An filiofam. repudiante hereditatem substitutus admittatur, an verò pater?*

Substitutus admittitur, nisi peculiaris patris intuitu filius sit institutus arg. *l. 3. in fin. C. de instit. & subst.* Ad dubium (1.) Resp. Constitutio *d. l. ult.* exorbitans est, & correctoria, adeoque meritò restringenda ad casum, quo filio non datus substitutus. Ratio namque istius

XXXIII.

novæ Const. videtur esse, ne pereat ultima defuncti voluntas, quam sustinere hocce casu non est opus per legis verba: *patrem vocantis provisionem cum adsit à testatore expressè datus substitutus filio.*

Opp. (2.) quod filius & pater habeantur pro una persona, adeoque patre adunte perinde est ac si filius excluderet substitutum, *l. fin. C. de impub. & al. subst.* Resp. 1. Potius invertimus argumentum: filius non excludit substitutum, cum repudiat. E. etiam pater, qui una est persona cum filio non excludit; Resp. 2. Illa fictio quod pater & filius sint una persona, non potest operari, ubi veritas & naturalis diversitas personarum necessario venit attendenda. Ad reliqua dubia Resp. *in ipsa & b.*

THES. XV.

Opp. 2. *l. 12. d. condit. inst.* Resp. In hoc textu non ipsa fuitas, in actu primo considerata, est sublata, sed solum necessitas immiscendi remissa.

THES. XX.

Ad *l. 42. b. t.* Resp. Ibi in casu, si uterque heres moriatur, quis substitutus est, ideoque si diversis temporibus vitâ decedant heredes instituti, illi initiò sibi invicem succedunt, & denique substitutus in ultimò mortui hereditate etiam invenit primi defuncti hereditatem.

Th. XXIV. XXV. & XXVI.

Quæritur: *An exheredato possit pupillariter substitui?*

Affirm. *l. 1. §. 2. l. 10. §. 5. d. vulg. & pup. subst. §. 4. inst. d. pup. subst.*

Opp.

Opp. 1. quod formula: *Si heres erit, & intra annos* XXXIII. *pubertatis decedat: non possit adhiberi.* Resp. Alia congrua formula est utendum: *Titius heres esto, filius Sempronius exheres; Si filius Sempronius impubes moriatur, Cajus heres esto.*

Opp. 2. quod pater nihil relinquat filio, sed excludat eum ab hereditate, adeoque nec huic alium recte substituet heredem. Resp. patet ex *thes. 25.* quod sc. nomine filii pater condat testamentum & tribuat bona filii propria isti substituto.

Opp. 3. quod exheredatus non sit suus heres, a. l. 1. §. pen. de suis & legit. her. l. 1. §. 5. de conjung. cum emanc. lib. adeoque nec ei substitui possit. arg. pr. l. b. t. Resp. ex not. ad *Exercit. 31. thes. 14. verb. exheredato.* Jung. h. *Exerc. thes. 28. it. Exerc. 34. th. 16.* quod sc. exheredatus non sit suus heres ratione effectus s. exercitii vel actualis successionis, quippe quæ impeditur per exheredationem: fit tamen suus heres ratione essentiae, sive requisitorum jus suutatis ipsum constituentium: quæ sufficiunt, ut substitutio ejusmodi subsistat.

Opp. 4. quod tamen non sit vera substitutio, cum non adsit heres primus, cui secundus substituat: cum potius hic ipse sit primus heres in bonis pupilli. Resp. Vocatur analogicè substitutio, quia in locum filii substituitur à patre alius ad quem bona ista, *si filius impubes moriatur,* pervenire debeant.

Th. XLI.

Opp. l. 77. de R. J. Resp. Hereditatis aditio est quidem nulla, si conditionalis, vel ad diem, s. ad certum tempus fiat, add. l. 54. in f. de acquir. hered. At verò aliud est

XXXIII. in heredis institutione, quæ quidem sub conditione vel die incerto fieri potest allegg. text. Ex die vero vel ad diem si fiat propter favorem ultimarum voluntatum, ipsa institutio non vitatur, sed illa adjectio, quæ non potest secundum LL. subsistere, pro non adjecta habetur.

Th. XLVI.

Qvæ. An filiusf. jure novo possit institui sub conditione casuali?

Neg. arg. l. 4. in f. C. de lib. prater. Cum enim præteriri non possit, haut potest etiam ita institui, quia ejusmodi institutio instar præteritionis esset, ut in b. tbes. explicatur.

Opp. l. 7. C. de inst. & subst. Resp. hæc l. (1.) accipienda est de jure veteri, & retenta in C. ob aliam quæstionem, quæ ibi tractatur, vel (2.) est accipienda de filiâ emancipatâ.

Th. LIII.

Opp. l. fin. C. si pend. appell. mors interven. Resp. ibi agitur de persequendâ appellatione, quæ quasi noviter persequenda venit ab herede, adeoque etiam novum tempus conceditur: hic agitur de adeunda hereditate, quæ singulari jure ad heredes heredis transmittitur, adeoque idem, quod defuncto statutum tempus, heredi præfixum.

Th. LVII.

Qvæ. 1. An heres directus perdat ob non confectum inventarium Trebellianicam?

Aff. quia hæc in re Falcidiæ quam perdere dicitur Nov. 1. c. 2. & Trebellianicæ eadem est ratio.

Opponi solet, quod constitutiones poenales non sint ex-

extendendæ c. odiosa. de R. J. in 6. Resp. Imò in LL. poen- XXXIII.
 alibus licita quoque extensio, nam & in iis ad mentem
 potius Legislatoris, quam verba respiciendum. l. 32. ad L.
 Aquil. l. 9. de J. dict. l. 3. ad L. Pompej. de parricid. l. 59. l. 64.
 de R. N.

Ead. Th.

Qvæ. 2. *An filius ob neglectam confectionem inven-*
tarii perdat legitimam?

Aff. l. ult. §. 12. C. de jur. delib.

Opp. (I.) quod legitima debeatur jure naturæ, adeo-
 que per legem non possit adimi. Resp. 1. Etiam ea, quæ ju-
 ris naturæ sunt, aliquando ratione singularium circum-
 stantiarum mutantur. vid. Exerc. 1. tb. 59. Resp. 2. sibi ipsi
 imputet filius, quod non fuerit usus beneficio legis, adeo-
 que ipse se quasi privet legitima.

Opp. (II.) legitima omnis generis gravaminis est
 expers. Resp. testator non potest quidem gravamen ali-
 quod addere legitimæ, at hic filius ob proprium factum le-
 gitimam amittit.

Opp. (III.) quod legitima debeatur, ut æs alienum.
 Resp. modò ipse filius sibi non præjudicet, uti hîc fit, cum
 omittit inventarium.

Opp. (IV.) quod patronus ob omissionem inventarii
 non omittat jus legitimæ portionis. Nov. 1. c. 4. §. 1. Resp.
 non agitur ibi de omissione inventarii, sed loquitur text.
 de patrono, qui intra annum post aditam liberti heredita-
 tem legataolvere cessavit, propter quam cessationem
 non amittit legitimam.

EXERCITATIONE XXXIV.

Thes. IV. in fin.

Qvæ. *An privilegia militaris testamenti spectent ad non milites, qui forte in castris constituti ibi decedunt?*

Aff. l. fin. C. de test. milit. add. l. unic. de bon. poss. ex test. milit.

Opp. l. 16. C. de test. milit. Resp. text loquitur de iis, qui non sunt in hosticò vel periculo constituti.

Th. VII.

Opp. l. 3. C. de test. milit. ubi miles filiam instituit ex sextante, uxorem ex uncia, de residuis portionibus nihil dixit, & tamen totam hereditatem capiunt uxor & filia, nec quicquam ad heredes alios pertinet: adeoque & in milite obtinet, quod non possit pro parte intestatus decedere. Resp. Miles hoc casu non ex certis rebus, sed ex certis partibus assis heredes scripsit filiam scil. ex duabus uncis, uxorem ex uncia, adeoque apparet, quod velit divisam hereditatem in tres partes, ita ut duas capiat filia, unam uxor. confer. l. 3. §. 1. de hered. instit. l. 17. in pr. l. 37. b. t.

Ead Th. vers. *Quod non correctum.*

Verba Novel. in f. alleg. non obstant, non enim accipienda sunt de persona testatoris, sed de persona heredis, ut si miles heres sit institutus seu privata persona, non possit detrudere quartam Falcidiam, nisi inventarium conferit.

Th. IIX.

Opp. l. 5. de solut. Resp. Sensus text. est, quod non solum

Item non possit capere ex donatione militis, *l. 2. C. de do- nat. inter vir. & uxor.* sed nec ex testamento ejus.

Th. XIX. in fin.

Opp. *l. 6. §. 2. ad SCtum Trebell.* Resp. Loquitur text. hic de eo, qui detrectat s. recusat restitutionem, tunc enim Prator est adeundus, & quia pratorie jure non habetur pro herede, qui abstinet, ideò ut possint transire actiones, compellit Prator filium immiscere se hereditati. Text. verò in *l. 27.* agit de eò, qui sponte restituit, tunc enim non opus est, ut Prator compellat immiscere, sed quia ipso jure est heres, transeunt actiones facta restitutione, etiam si se non immiscuerit.

Th. XXVI. init. vers. *servus.*

Dubium occurrit ex *l. 43. d. acq. hered.* Resp. In specie hujus *l. 43.* domino servus hereditatem non acquirit, quia non dicitur servus hereditarius, nisi ante hereditatem aditam, quo casu acquirit hereditati, adhuc jacenti, post aditam verò hereditatem non est amplius servus hereditarius, sed heredis servus proprius, qui heres ad eundo sibi quæsit omnia, quæ in hereditate erant, etiam servum ipsum.

Th. XXIX. vers. *Adeog.*

Opp. *l. 21. §. ult. de A. vel O. hered.* Resp. Si quis pro parte sit institutus heres, pro parte substitutus sub conditione, hoc casu licet ignoravit conditionem extitisse, rectè adit hereditatem *d. l. opp.* Sed hic error s. opinio heredis in acquirendâ hereditate ei non nocet, veluti heres, qui pure institutus, putat se sub conditione institutum, paruit conditioni, rectè adiit *l. 34. §. 1. de A. vel O. hered.*

Thes.

Opp. l. 66. de hered. institut. Resp. Pomponius ibi non quærit de jure, an sc. ubi constat de conjunctione verbali, locus sit juri accrescendi, quippe quod ipsum statuisse verba ultima manifestè arguunt; sed ambigit de facto, an scil. tali casu, quem proponit, sint Cajus & Mævius peculiariter verbali conjunctione juncti. Quam quæstionem facti ex conjecturata mente defuncti decidit, & negat. Cum enim hæc verba testatoris: *Titius heres esto: Cajus & Mævius equis ex partibus heredes sunt*: sint ambigua, & vel sic possint intelligi: *Cajus & Mævius equis ex partibus inter se*, vel sic: *Titius heres esto: Cajus & Mævius equis ex partibus unâ cum Titio*, (quippe qui proximè præcedit) *heredes sunt*, ideo iste sensus accipitur, quem credibile est defuncti fuisse. l. 24. de rebus dub. nim. qui pleniorē continet voluntatem l. 12. d. R. 3. Plenior autem hæc est voluntas, si Titius æquè cum Cajo & Mævio junctus dicatur: & licet aliàs regulariter ejusmodi oratio, quâ peculiariter instituti sunt Cajus & Mævius, contineat verbalem conjunctionem, tamen mentem hic testatoris aliam apparere constat, qui ista unâ oratione non specialiter conjunxisse, sed celerius dixisse videtur.

Qvæ. *An in testamento militis locum habeat jus accrescendi?*

Neg. l. 2. C. de test. milit. l. 37. ff. eod.

Opp. l. 3. C. de test. milit. Resp. Ibi ex circumstantiis mens militis colligitur, quod velit ita hereditatem divisam, add. notata ad thes. 7.

Th. XLII.

Qvæ. *An teste uno aut altero ante recognitionem mortuo fides testamenti intercidat?*

Neg. quia sufficit semel testamentum esse legitimè conditum.

Opp. quod testes mortui non possint recognoscere sigilla & subscriptiones suas. Resp. sufficit recognitionem ab iis fieri, qui sunt superstites.

Th. XLIV.

Qvæ. *An transmissio ex potentia sanguinis etiam extendenda sit ad heredes ab intestatò?*

Affirm. quia eadem subest ratio.

Opp. quod text. in *l. unic. C. de his qui ante apere. & abb. & c.* loquatur de scriptis testamento heredibus. Resp. Eadem tamen subest ratio in heredibus ab intestato.

Th. LVI.

Qvæ. *An is codicillos possit facere, cui statuto testamenti factio est interdicta?*

Neg. quia etiam statuta reddunt inhabilem, perinde ut aliud jus.

Opp. quod statuta strictè sint accipienda de testamento, & non extendenda ad Codicillos. Resp. qui per statuta est inhabilis ad testandum, idem per consequens & secundum regulas juris communis etiam est inhabilis ad condendos codicillos.

Th. LVII.

Qvæ. *An cæcus in Codicillis etiam octo testes debeat adhibere?*

Nnn

Neg.

Neg quia *l. 8. C. qui test. fac. poss.* unum supra numerum consuetum exigit testem, adeoque in testamentis quidem octavum testem, in Codicillis verò analogicè sextum.

Opp. *d. l. 8.* Resp. textus loquitur de testamentis, qui si ad Codicillos analogicè accommodetur, ultra quinque ordinarios testes, sextus accedere debet.

Th. LXV. n. 3.

Qvæ. *Si defunctus ignoraverit uxorem esse pregnantem, nihilominus adjecta clausula Codicillaris operetur, quod posthumus censeatur rogatus restituere hereditatem?*

Neg. I. Quia in ignorante cessat voluntas s. præsumptio ista, add. arg. *l. 19. l. 27. §. 29. de leg. 2. l. qui gravi n. pen. de jur. Codicill.* II. Si posthumum nasciturum scivisset, ipsum non censetur oneraturus.

Opp. (1.) Quod testator adjiciens clausulam codicillarem videatur velle, ut habeat testamentum effectum, quomodocunque id infirmetur, *l. ult. C. de Codicill.* Resp. præsumptio, quod si cogitasset de posthumo, non fuisset oneraturus eum fideicommissis, est fortior ista tacita voluntate, quæ aliàs extra hunc casum, quo ignorantia singularis subest, colligitur.

Opp. (2.) Quod posthumus natus rumpat testamentum, sed non Codicillos & fideicommissa, *l. si quis cum nullam 3. §. 1. l. 8. §. 3. l. 11. l. pen. de jur. Codicill.* Resp. Nulla est consequentia: ibi enim constat testatorem Codicillos omnino velle valere & fideicommissa: Hic verò dubium est, eò quod ignoraverit posthumum nasciturum esse.

Opp.

Opp. (3.) *l. generaliter. 24. §. 11. de fideicomm. l. XXXV. bert.* ubi rupto testam. posthumi natiuitate libertates deberi probatur, cum à legitimis quoque heredibus relictae sint. Resp. non agitur ibi de hereditate præstanda heredibus scriptis; sed de libertate dandâ, quæ legato vel fideicommissio relicta est à legitimis heredibus, ex quo minus rectè infertur ad hereditatem relictam posthumo sc. auferendam & aliis restituendam.

TH. LXVI.

Quær. Si inceperit scribere ultimam voluntatem, sed non ad finem perduxerit, forte autem prætermiserit clausulam Codicillarem, an valeat ultima voluntas?

Neg. per *l. 11. §. 1. de leg. 3. l. 27. pr. qui test. fac. poss.*

Opp. *l. ult. §. 1. C. de jur. Codicill.* Resp. non ratione voluntatis sed solennitatis invalidum testamentum ibi potestate hujus clausulæ vim fideicommissi adipiscitur. Loquitur autem text. hic de testatore in scriptis suprema ordinaturus, qui cum integram suam voluntatem conscriptam testibus signandam exhibuisset, decessit, antequàm solennia peragerentur.

EXERCITATIONE XXXV.

Th. IV. vers. *Prioris quis. n. 2. verb. Servi ut servi.*

Opp. (I.) *l. 82. de A. vel O. hered.* Resp. Ibi servus non ut servus est capax, sed quatenus postea consequitur libertatem: ejus enim consequendæ intuitu videtur servus institutus.

Nnn 2

Opp.

Opp. (II) l. 82. §. fin. de leg. 2. & l. 68. §. 1. de leg. 1.
Resp. quod servo ut servo & quamdiu servit, uti ipse text.
ait, non possit legari, sed haecenus ex persona servi vires
accipit legatum, quatenus ei, qui jam servus est, si liber
factus, legatur s. is legatum accipere possit.

Th. V.

Opp. l. fin. §. 2. de leg. 2. ubi dicitur, quod solum di-
midia pars pertineat ad collegatarium. Resp. Quæstio
in h. text. est: An conditio respectu legati Sejo adscripta
etiam censeatur adscripta collegataria Marcellæ; ita ut
illa non existente etiam Marcellæ portio legati non debea-
tur? Et ad hanc respondetur, quod conditio ista Marcellæ
non sit adscripta, sed ea nihilominus dimidiam por-
tionem legati percipiat. Non igitur negatur alteram di-
midiam quoque portionem ad ipsam jure accrescendi
venire.

Th. IX. vers. Si autem legatarius.

Quær. An rei legata, cujus commercium non habet
legatarius, æstimatio saltem sit præstanda?

Neg. l. 49. §. 2. de leg. 2.

Opp. (I.) l. 11. §. 16. de leg. 3. Resp. Servis adempta est
totius juris Civilis communio: at sciendum est, testamen-
ti factionem cum servis ex persona dominorum intro-
ductam, ut perinde, si domino militia relinqui potuit, &
servo possit, atque in persona servi ipsi domino relicta
videatur. l. 31. de hered. inst. Eò fit, ut si testator servo alie-
no militiam legaverit, legatum utile sit, & æstimatio,
quæ sub legato militiae continetur, d. l. 49. §. 1. de leg. 2.
debe-

debetur domino, qui militiæ commercium habuit, modo testator non ignoraverit, servum esse. XXXV.

Ad obst. (2.) *l. 114. §. 5. de leg. 1.* Resp. Proponitur ibi legatum licitè relictum. E. relictum capaci, non ei, cui commercium rei relictæ interdictum est. Nemo enim dicet prædium provinciale licitè legari præfidi, aut mancipium Christianum Judæo. Proponitur E. relictum ei, qui casu aliquo & probabili ex causâ rem habere non potest, non ei qui jure capere prohibetur.

Ad obst. (3.) *l. 40. de leg. 1.* Resp. 1. Cujac. legit *jus possidendi*. Resp. 2. Donellus putat fideicommissarium non habuisse jus possidendi ex probabili aliqua causâ, non quod plane commercium rei non habuerit add. *l. 49. §. pen. d. leg. 2.*

Th. XII. vers. *Sed quid si post.*

Antinomia occurrit inter *l. 5. ad L. Falcid.* & *l. 82. de leg. 2.* Casus talis est: Testator Cajus in testamento Anno 1658. condito legat Sempronio 100. quæ ipsi debebat solvere calendis Augusti. Ann. 60. post conditum testamentum vivit, usque ad mensem Septembris illius anni. Quær. An hoc legatum subsistat? Dicitur *d. l. 82. de leg. 2.* legatum esse utile, si in se consideres, quia semel habuit debita requisita. Dicitur autem inutile, in *l. 8. ad L. Falc.* respectu effectus, ratione cujus nullam utilitatem habet. Vel etiam hoc modo antinomia ista solvitur: Paulus in *d. l. 82.* non loquitur generaliter de quacunque re legatâ: sed de 100. legatis: quæ vindicari nequeunt. Regulariter igitur legatum subsistit, sed excipiuntur ea, quæ vindicari non possunt, ut quantitates & genera: tunc enim demum legatum, etiamsi vivo le-

XXXV.

gatario dies venerit, est utile, cum datur vindicatio rei debita *l. 3. §. 2. de legat. 3.* quippe quæ vindicatio alias ex debito s. obligatione ex contractu non competeret.

Ead. Th. vers. *Nec admittenda.*

Opp. *l. 22. §. 3. solut. matrim.* Resp. quod in illo text. speciales occurrant rationes, nim. (1.) quod in illâ lege agatur de casu, quo pater nomine filia, & tamen sine ejus consensu dotem exigit, adeoque cum non legitimè exegerit, magis præsumi potest ideò legatum, ut nomine dotis vitiosè exacta satisfaceret filia. (2.) quæritur in illa *l. 22. de jure mariti*, quomodo filiam uxorem suam dotem iterum petentem removeat, indeque simul in favorem mariti, ne bis idem petatur, receptum videtur, ut legatum, facilius compensationis gratia relictum censeatur.

Ad *l. 34. §. 5. de leg. 2.* Resp. ibi non simpliciter debitum, sed expressè dotis nomine quid relictum est.

Th. XIV. vers. *Hæc tum demum & c.*

Opp. 1. *l. 39. de manum. testam. l. 88. de V. S.* Resp. continetur his legibus jus vetus, quo legari non poterat res aliena per damnationem.

Opp. 2. *l. 120. de V. S.* Resp. quod quidem legatio sit coarctata, sed non ratione hujus subjecti, quod res aliena possit legari. vers. *Quod etiam jure canonico.*

Ad *c. 5. de testam.* Resp. Ex integra Gregorii Pontificis epistolâ apparet, quod in proposita ibi specie testator rem unius Ecclesiæ alteri Ecclesiæ sepultura causa legaverit, & filios heredes instituerit, iisque satis exiguum patrimonium reliquerit, quo casu æquum est, rem ei Ecclesiæ, ad quam spectat restitui, filiosque satis pauperes æstimatione ejus gravandos non esse, præcipuè cum sepultura causa testator

cam

cam reliquerit. Sepultura autem præsertim hoc casu debet XXXV.
esse gratuita, quasi diceret Pontifex: licet aliàs secundum
LL. civiles sive communes valeat legatum, tamen hoc casu
secundum Canonicam æquitatem non valet.

Th. XVI. vers. *legato genere.*

Opp. l. 52. *mandat.* Resp. alia est ratio debiti ex con-
tractu & debiti ex testamento, ibi imputet sibi Creditor. s.
is, cui quid promissum est, quod non curaverit qualitatem
rei exprimi. Hic autem legatario nihil potest imputari, &
præsumitur favore ultimarum voluntatum ac heredis, ut
mediocre saltem legatario præstetur.

Ead Th. vers. *Siquidem.*

Opp. l. 20. *de legat. 1.* Resp. ibi itidem species non
est expressa, sed est instar legati generis.

Th. XX. vers. *Vex factio.*

Obst. l. 79. §. 2. *de leg. 3.* pugnat cum l. 44. §. 4. *de
leg. 1.* Resp. Regulariter per superstructionem domus in
areâ non mutatur voluntas testatoris, quia domus non tam
mutat aream, quam per eam areæ quid accedit, aliquando
tamen inde mutata voluntas testatoris colligi potest, de
quo casu est l. opp. & innuitur hoc in ipsa l. 44. §. 4.

Th. XXI.

*Qvæ. An levissimam culpam præstet heres circa rem
legatam?*

Aff. l. 47. §. pen. *de leg. 1.*

Opp. (1) l. 108. §. 12. *de leg. 1.* ubi dicitur, quod dolus
malus tantum præstetur. Resp. in ipsa th. vers. *Exceptio &c.*

Obst. (2.) vers. h. l. *aliquin &c.* ubi dicitur, quod cul-
pa sit præstanda, quæ vox ex communi interpretum sen-
tentiâ significat levem culpam, Resp. 1. secundum hypo-
thesin

XXXV.

thesin communis sententiæ, quod comparatio solum fiat in eò, non sufficere, ut dolus præstetur, cum utriusque commodum versetur, quis autem gradus culpæ sit præstandus, habetur in *l. 47. §. pen. de leg. 1.* Resp. 2. juxta nostram sententiam Exerc. 19. *ib.* 40. expositam, inter levis ac levissimæ culpæ præstationem nullam esse differentiam.

Opp. (3.) *l. 5. §. 2. commod.* Resp. itidem juxta communem sententiam, quod singulare sit in legatò, in quo omnis culpa ab homine abesse debet.

Opp. (4.) *l. 5. de instruct. vel instrum. leg.* Resp. ibi fundus s. instrumentum legatum, ut apparet ex voluntate defuncti.

Th. XXIV. init.

Qvæ. *An portio deficientis legatarii accrescat illi, qui deficienti est sive verbis sive re junctus?*

Aff. *§. 8. l. de legat. 1. §. 9. de legat. 3. l. un. §. 10. 11. C. de caduc. toll.*

Opp. *l. 16. pr. de legat. 1. it. l. 34. §. 9. eod.* Resp. 1. subest hic vestigium juris veteris, & pertinent illi textus ad legatum damnationis, in quo non locum habebat jus accrescendi. Ulpian. *fragm. tit. 24. de legat.* ibique Cujac. verb. *Non concurrente si per damnationem.* Petr. de Grev. in *d. l. 16. pr.* Dn. Frantzk p. m. Exerc. 7. *quest. 5.* Resp. 2. Textus illi sunt referendi ad Legem Juliam Papiam & jus caducorum. Nam in *d. l. 16. pr.* collegatarius non erat in rerum natura tempore facti testamenti, cui quod relictum erat, pro non scripto habebatur. *l. un. §. 1. & seqq. C. de caduc. toll.* Et in *d. l. 34. §. 9.* de iis agitur, qui vel ante mortem testatoris vel ante apertas tabulas defecerunt, quibus

bus quod adscriptum erat, caducum fiebat, atque ita in favorem fisci hi partes faciebant. Conf. *l. 84. §. 8. de legat. 1.* Vinn. *ad §. 8. l. de legat. num. 13.*

Opp. 2. *l. 38. §. 2. l. 41. §. 9. de leg. 3.* Retulit se testator in *d. l. 38. §. 2.* ad nomina propria vernerum testamento expressa, atque ita omnibus nominatim legasse videtur. Nominum autem nuncupatio viriles partes facit ab initio, maxime in fideicommissis, & in legatis per damnationem: & ideo singulis ab initio quasi divisim partes adscriptæ fuisse videntur. *l. 7. de legat. 2.* Similiter & in *d. l. 41. §. 9.* divisim videntur fuisse partes adscriptæ. Cujac. *lib. 15. observ. 4.*

Opp. 3. *l. 74. de condit. & demonstr.* Resp. Proponitur ibi singularis casus, uti ex ipsis legis verbis apparet. Cum enim mulier beneficio legis, sc. conditionem remittentis *l. 72. §. 5. eod. t.* partem habeat, contra voluntatem testatoris; ideo jus accrescendi non videtur locum habere, quod se fundat in præsumptâ voluntate testatoris. Vid. Cujac. Papinian. *l. 32. quest. in d. text.*

Th. XXVI.

Opp. 1. *l. 1. de leg. 1.* ubi jam tempore Ulp. legata exæquata. Resp. Exæquatio, cujus Ulp. facit mentionem, est ex inscriptione illius L. ad quasdam materias restringenda, quod sc. per omnia, quoad Falcidiam sint exæquata legata fideicommissis, jam tempore Ulpiani, de quâ Falcidiâ in *lib. 67. ad edictum*, unde ista *l. 1.* desumpta, agit Ulpianus: quæ responsio firmatur ex fragmentis Ulpiani, ex quibus satis apparet, Ulpianum non absolutè, sed respectu Falcidiæ intelligendum esse. Movet autem Joh. Jac. Wiesbach. *emblem. Tribon. pag. 104.* hoc dubium, falsum esse exæquata esse legata fideicommissis, quantum ad Falcidiæ

XXXV.

imputationem. Nam, ait, in quartam hereditatis, quam per Legem Falcidiam heres habere debet, imputantur res, quas jure hereditario capit, non quas jure legati vel fideicommissi, vel conditionis implendæ causâ accipit. Sed in quartam Trebellianicam hæc omnia imputantur *l. 91. ad L. Falcid.* etiam videlicet, quæ conditionis implendæ capiuntur *d. l. 91. vers. sed & quod implenda. arg. l. 22. §. si beres. 2. ad S. et. Trebell.* Verum hæc ita se habent in fideicommissio universali: Ulpianus autem in *d. l. 1. de legat. 1.* agit de fideicommissio particulari, quod cum legatis quoad Falcidiæ detractiōem per omnia exæquatum asserit. Similiter jam olim affinitatem & similitudinem habuere in *L. Papiâ. l. 87. de leg. 3.* in *L. Æliâ Sentiâ. l. 27. pr. qui & à quib. manum.* in cautione legatorum *l. 1. §. 10. l. 14. ut legator. vel fideicomm. & c.* in interdicto quod legatorum *l. 1. quod legatorum & c.* in interdicto, ne vis fiat ei, qui in possessionem missus *l. 2. §. 8. ne vis fiat.*

Th. XXXIV. vers. *Intelligitur.*

Opp. l. 22. & 38. b. t. l. 58. §. 1. de usufr. l. 8. de ann. legat. l. unic. quand. dies usufr. cedat. Resp. multum interest utrum testator ita dicat: fructus s. redditus illius fundi do, lego: an verò ita: fructus s. redditus istius fundi dari volo. Qui dicit prius, potestatem legatario tribuit fructus sumendi s. percipiendi, quod usumfructum arguit, *d. l. 41. & l. 20.* Posteriori verò formula potestas tribuitur heredi fructus percipiendi & dandi, adeoque usufr. s. jus, quo ipse quis percipit fructum ex fundò non conceditur. *alleg. l. 22. & 38. b. t. & l. 8. de ann. legat.* Similiter aliud est legare fructus annuos, aliud ex perceptis fructibus partem aliquam legare: Illo casu fructus percipiendi potestas ipsi

tri

tribuitur legatario, ideoque ususfr. legatur: posteriori casu heredi tribuitur fructuum perceptio, & ipsi injungitur, ut ex eo, quod redegerit ex fructibus, partem præstet legatario. *alleg. l. 58. §. 1. de usufr.*

Th. XLII.

Opp. *l. pen. b. t.* Resp. ibi irregulariter vel contra propriam viæ servitutis naturam jus transeundi domum personæ filiæ ex singulari affectu tribuitur.

Th. XLV.

Opp. *l. 69. §. 4. de jur. dot.* ubi valet jus in stipulationem deductum nullâ quantitate expressâ. Resp. ibi agitur de dote filiæ à patre præstandâ, adeoque quantitas certa fieri potest juxta arbitrium boni viri, inspecta dignitate meriti & divitiis patris. Hic autem agitur de dote reddendâ uxori, cujus legati quantitas non potest fieri certa, cum nulla dos sit data.

Th. XLIX.

Opp. *l. ult. §. 1. vers. ita tamen &c. C. comm. de legat.* Resp. Ille textus non est de optione legatario nominatim data, sed de servo Titio legatô, quem Cajus elegerit & electione in legatarium translata ex eâ constitutione: Cajo sc. non eligente intra annum, hoc casu inquit. text. ipsi Legatario videtur data electio, ita tamen ut non eligat optimum, quem alias elegisset, si testator legatario electionem expressè concessisset.

Th. LVII. *in fin.*

Opp. *l. 39. §. 4. de leg. 3.* Resp. Est homonymia in verbis: *optimus maximus.* in textu opp. significant fundum liberum à servitute, add. Exerc. XIII. *ib. 4. in fin.*

Opp. *l. 1. in pr. l. 3. in fin. de pecul. leg.* argumentum ex his text. tale formari potest. Ubi sunt duo legata, ibi se habent ut duo principalia, & sunt duo legata separata. Atqui quando dico fundum lego cum instrumento, sunt duo legata. E. sunt separata. Resp. ad Major. eam negando: dicitur quidem *in l. 3.* quod duo legata illo casu sunt separata, sed non dicitur, quod quodocunque sunt duo legata, semper sint separata: possunt igitur esse duo legata, quorum unum ab altero dependeat.

Th. LXVII.

Qvæ. *An legatis alimentis etiam comprehendantur sumtus, ad disciplinas humaniores addiscendas necessarii?*

Neg. *l. 6. l. 7. b. t.*

Opp. *l. 6. §. 5. de Carbon. Edict. l. 4. ubi pupill. educ. deb. l. 2. C. de alim. pup. præst.* Resp. text. illis impendia ad addiscendas artes liberales comprehenduntur, non *verbi alimentorum*, sed ex peculiari edicto Prætoris *l. 6. §. 5. de Carbon. Edict.* item ex jussu magistratus & officio tutelæ.

Th. LXXVII.

Opp. *l. ult. §. 2. b. t.* Resp. Disting. est: aut pecunia ut residua ex rationibus & actione tutelæ personali exigenda debetur à tutore, & hæc legatâ liberatio legata videtur *d. l. fin. §. 2.* aut verò ipsa pecunia pupilli extat apud tutorem, & jure domini vindicari potest, & hæc remissa rationem redditione non censetur legata *d. l. 48. §. 4.*

Th. XXCI. *vers. Vel etiam sine codicillis nudè.*

Possent quis hic objicere, quod non fiat nudè, quia fit coram quinque testibus. Sed vox *nudè* opponitur *facto*, quod

quod non opus sit facto, ut in testamentis, ubi nuda revocatio coram septem testibus prolata non valet, nisi aliquod factum, cancellatio sc. s. aliud accedat. XXXV.

Ead. Th. vers. *Sed quid si.*

Opp. *l. pen. §. 1. b. t.* Resp. Istò casu matrem non tanquam legatariam, sed tanquam ministram & dispensatricem gravatam esse. Confer. *l. 17. de leg. 2.*

Th. XXCII. vers. *Si rem legatam alienaverit.*

Opp. (1.) *l. 9. l. 50. de hered. instit.* Resp. Loquuntur hi text. de servo herede instituto, quem satis est in testatoris esse potestate tempore & facti testamenti & mortis, ut relictum capiat; medio enim tempore quod accidit, non inspicitur, imò & servus liber esse jussus alienatus. Si post mortem Domini ante aditionem hereditarius fiat, ad libertatem perveniet. vid. *l. 58. de manumiss. testam.*

Opp. (2.) *l. 27. b. t.* Resp. Loquitur de servo alteri legato, cui aliquid relictum est, quod servo non est ademptum per alienationem, sed eum sequitur: ait autem d. l. *Posse procedere legatum, si ea voluntas sit testatoris, i. e. si Dominus velit servum deberi legatario, cujus accessorium est id, quod servo relinquitur.*

Th. XXCIII.

Opp. *l. 14. in fin. b. t.* Resp. non agitur in opp. L. de legato incapaci relicto, sed quod ratione objecti est inutile, adeoque non potest non tunc prius in totum subsistere,

Th. XXCVI.

Opp. *l. 42. de hered. instit.* ubi non videtur, quod benignius est eligi. Resp. Agitur quidem illic de libertatis causa, sed duo etiam petunt libertatem, cum utrique com-

XXXV.

petere non possit, impediante L. Aelia Sentia, atque inde ob incertitudinem nihil debetur. In casu verò l. 10. §. fin. b. t. ab unò libertas petitur, cui proinde humanitas eam deberi suadet.

Th. XXCIIX.

Opp. l. 9. §. 3. b. t. Resp. in l. 9. §. 3. hic proponitur casus: Extraneus cum dotem pro muliere daret, stipulatus est, dotem sibi reddi, sub hac conditione, si in matrimonio mulier decessisset. Contingit verò maritum & uxorem simul in navi perire; dicitur stipulationem de dote locum non habituram, nisi probetur maritum prius decessisse, alias enim simul cum marito decessisse censetur: quo casu etiam in seu durante matrimonio perit.

Th. XCVII. init.

Qvæ. *An conditio possit per equipollens adimpleri?*

Neg. l. 55 l. 94. de condit. & demonstrat.

Obst. l. 3. C. de inst. & subst. l. 11. §. 11. de leg. 3. Resp. Distingv. est: aut conditio est causa dispositionis ex solâ testatoris intentione & hæc specificè venit implenda, al. leg. l. 55. & 94. aut verò se habet ut via & medium ad finem aliquem & effectum & tunc sufficit per aliud & simile medium talem effectum adimpleri.

Eâd. Th. vers. *Qua tamen cautio.*

Opp. l. 4. de condit. instit. l. 7. l. 67. b. t. Resp. Speciale est illò casu, ubi totum propositum est in facto legatarii, qui libera voluntate conditioni illi convenire & singulis momentis factum implere potest. Accedit quod dominus in servum jus vitæ & necis habeat, ut frustra expecte-

petetur mors servi, ne dominus per scelus ad legatum si-
bi faciat viam. XXXV.

Eâd. Th. vers. *Mixta conditio.*

Opp. l. 11. §. 13. de condit. instit. Resp. Agitur ibi de conditionibus potestativis non mixtis, & cum per tertium impediatur legatarius quo minus impleat, conditio pro impleta habetur.

Eâd. Th. vers. *Impossibilis.*

Opp. l. 4. §. 1. de statulib. Resp. illa conditio difficilis quidem est, sed non ἀπλῶς s. simpliciter impossibilis, confer l. 137. de V. O. Velut respondet Zœsius n. 4. ff. de condit. & demonstr. non est per se sed per accidens impossibilis.

Eâd. Th. vers. *Lege talis.*

Opp. (1.) l. 15. de condit. instit. Resp. filiofamilias sub conditione furti herede instituto non valet institutio, quia non sub aliâ quam potestativa potest institui. vid. sic. de constit. instit.

Opp (2.) l. 12. pr. de manum. testam. junct. l. 8. pr. de condit. inst. Resp. licet aliâs jurisjurandi conditio remittatur d. l. 8. tamen ea, libertati consequendæ adscripta, omnino implenda est. d. l. 12.

Eâd. Th. vers. *Non autem.*

Opp. l. 2. C. de inut. stipul. l. 34. de V. O. l. 5. C. de instit. & subst. l. 2. C. de condit. insert. Resp. aliud est metu poenæ libertatem matrimonii auferre, vel etiam inducere divortium, aliud est certâ conditione invitari ad voluntatem defuncti licitam sequendam.

Eâd.

Ead. Th. vers. unde.

Opp. l. 8. §. pen. l. 23. l. 24. de condit. instit. l. 54. §. 1. & 2. de leg. 1. l. 20. de annuis legat. l. 39. de R. J. Resp. Distingv. aut ipsi quid potest imputari, quod non ante cum persona in testamento nominatâ matrimonium contraxerit; aut verò nihil potest imputari, ut si ante testatorem jam mortua fuerit illa persona. Priori casu deficit conditio & extinguitur legatum: posteriori autem non.

Th. XCIX. vers. Si verò legatarius.

Opp. l. 3. de leg. 2. Resp. Distingv. An expressè, simpliciter & immediatè voluntati heredis sit permissum, uti sit in casu thes. propositæ: an verò per modum conditionis, cujus impletio vel non impletio dependet à voluntate heredis, de quo posteriori casu est text. opp.

Ead. Thes. vers. Denique.

Obst. l. 52. b. t. Resp. Cum Cujac. l. 2. obs. 2. quod legatum non possit conferri in voluntatem alterius, ut ab eo dependeat vis legati, sed possit ita conferri in voluntatem alterius, tanquam inconditionem s. aliquando illum velle & voluntatem suam declarare contigerit, quæ distinctio probatur ex alleg. l. 11. §. 5. de leg. 3.

Ead. Thes. vers. Non liberatur.

Opp. l. 6. b. t. Resp. in l. opp. tantum dicitur heredem vel legatarium non incidere in poenam Sempronio non arbitrate: sed nihilominus facere debet arbitrio boni viri, arg. l. 37. b. t.

Th. C. vers. unde etiam si.

Opp. l. 1. §. 1. de condit. & dem. Resp. Sensus text. est,

est, quod certum sit, debitum tempore veniente exigi posse. Respiciunt igitur verba: *futuri temporis*: non ipsam obligationem, quæ jam præsens, uti ex verb. præced. apparet, sed debiti præstationem.

Eâd. Th. vers. *incertus*.

Opp. *l. 5. C. qu. dies leg. ced.* Resp. Ætas legatarii duobus diversis modis legato adscribitur, vel enim ipsum legatum in eam ætatem confertur: veluti Titio cum annorum 40. erit factus 100. do, lego; vel solutio legati purè relicti in tempus illius ætatis confertur: ut: Titio 100. do, lego, quæ ipsi solvantur cum ad legitimam ætatem pervenerit. De priori casu sunt text. in thes. alleg. de posteriori *d. l. 5.* & faciunt huc illa verba: *non conditionem sed moram*.

Nec obstat huic solutioni *l. 40. §. 2. d. condit. & demonstr.* ad quem text. respondet Bachov. *ad Treutl. vol. 2. disp. 13. tb. 6. lit. E.* specialem esse ejus responsi rationem, quod testator ita repetierit legata, ut primum legatum quasi per novationem in secundum translatum videatur. Forte aut commodius dicimus Labeonem illo text. negare, eò in casu solutioni tantum adjectum esse tempus, vel purè esse legatum, non verò negare, si alio casu appareat, tantum adjectum diem solutioni (*ut in d. l. 5.*) legatum esse purum.

Eâd. Thes. *in fin. n. 3.*

Opp. *l. 27. §. 1. b. t.* ubi statim debet præstari nec demum tempus incipit à tempore mortis. Resp. Ibi adjecta est conditio, quæ est contra bonos mores & adjecit testator, cum moriatur, quia eo demum tempore consta-

XXXVI.

re potest, an non nupserit. Cum ergo talis conditio remittatur, etiam tempus quod ratione ejus adjectum non attenditur, sed legatum statim peti potest.

EXERCITATIONE XXXVI.

THES. III.

Qvæ. An legatarius aut fideicommissarius possit detrabere Falcidiam?

Neg. l. 71. b. t.

Opponunt. l. 32. §. 4. ad L. Falcid. Resp. non ubi quid detrahit Legatarius ex legato iterum restituendo vi & jure Falcidiæ sibi competente s. non ex sua persona detrahit, vel cum ipsius legatum per detractum ab herede. Falcidiam sit minutum, & ex eò ipso tamen legato rogatus sit, quinque iterum restituere, præsumitur testatorem voluisse, ut etiam pro ratâ minueretur quantitas restituenda, cum ipse, qui restituere debet, non integram quantitatem accipiat. Illa præsumptio cessat in casu l. 25. §. 1. b. t. cum ibi non ex ipso legato, quod per Falcidiam imminutum est, sed diversum quid sit restituendum.

Th. IV. vers. *Tempore mortis testatoris.*

Obst. l. 53. ad L. Falcid. Resp. peculiaris est ratio peculii circa quod distingv. An sit auctum post mortem an diminutum. Illo casu spectatur tempus aditæ hereditatis, quia nimirum principium & fundamentum hujus actionis, jam ad fuit tempore mortis testatoris. Est enim peculium universitas quædam quæ naturâ sua incrementum illud recipit: sic etiam attenditur in Falcidiâ, quando debi-

debitor, qui tempore mortis non erat solvendo, postea fit solvendô, quia sc. principium s. obligatio debitoris jam adfuit tempore mortis *l. 56. pr. eod.* Simile exemplum est in *l. 43. b. t.* Posteriori casu spectatur tempus mortis. *d. l. 56. pr.*

Th. VI. n. 1.

Qvæ. I. *An testamentum militis sit liberum à detractione Falcidiae?*

Affirm. *l. 7. C. b. t. l. 40. §. eod.*

Obst. videtur, quod ex hereditate per fideicommissum testamento militis relicta deducatur quarta Trebellianica *l. 1. §. 6. de S. cto Trebell. add. l. 11. de leg. 1.* Resp. 1. Dicitur in *l. 1.* in testamento militis S. cto Trebellianum locum habere, & à S. cto non cavebatur de quarta detrahenda. vid. *tb. 12. & d. l. 1. §. 1.* Resp. 2. Licet intelligas text. de S. cto Trebelliano confuso cum S. cto Pegasiano, locum quidem habet S. cto in testamento militis, in aliis capitibus, non quoad detractionem quartæ: Sed I. quod heres cogatur adire hereditatem. II. quod restituta hereditate actiones transeant in fideicommissarium.

Controverti etiam solet, an hoc correctum sit per *Nov. 1. c. 2.* quod videtur negandum. Privilegia enim jure *Novell.* non videntur mutata, nisi expressa extent verba.

Verf. Non verò.

Qvæ. II. *An his verbis: integra legata praestentur: censeatur prohibita detraçtio Falcidiae?*

Neg. quia expressa prohibitionem opus est. *N. 1. c. 2. §. 2. vers. si verò. Dec. Elect. Sax. 41.*

Obstat quod qui integra legata debet præstare, non possit quid deducere, add. Finckelthaus *obs.* 120. Resp. prohibitio ejusmodi ex conjecturis non debet colligi, necenletur testator deminutionem intellexisse, quæ jure concedente fit, sed solum admonet heredem, ne injuriam faciat legatario minus præstando, quam ultima voluntas, & LL. exigunt. add. Carpz. *l.* 6. *Resp.* 30.

Eâd. Th. vers. *Si promiserit.*

Obst. *l.* 15. §. 1. *b. t.* Resp. post mortem testatoris pacto vel stipulatione Falcidiam remittere potest heres, *l.* 46. *l.* 71. *b. t.* non autem ante mortem testatoris. *d.* *l.* 13. §. 1. *b. t.*

Vers. *Item si sciens.*

Opponi potest, qui uni sponte remisit non censetur alteri etiam remisisse, *l.* 6. *ult.* §. 1. *b. t.* Resp. has LL. expressè correxit Justin. per illam *Nov.* 1. *c.* 3.

Vers. *ut in dote prælegata.*

Obst. *l.* 1. §. 12. *de dote præleg.* Resp. 1. Aut mulier dotem ex fideicommissio petere potest, quia testator extraneo legavit, & ejus fidei commisit, ut dotem mulieri restituerit; aut est in modò posita, ex quo ante constitutionem Gordiani *l.* 2 *C. de his quæ sub mod.* actio non dabatur: Priori casu locus est Falcidiæ secundum text. opp. posteriori casu non. Resp. 2. Aut dos in re immobili, ut fundo: aut in alia re consistit. Priori casu, quia nullum est commodum repræsentationis, cum statim ejusmodi dos reddi debeat, *l.* unic. §. *cum autem vers. Ex actio. C. de rei ux. act.* falcidia cessat: Posteriori casu, quia dos redditur intra annum, *d.* *vers. ex actio &c.* legatum parit commodum repræsentationis, propter quod commodum locus

locus est Falcidia, ita tamen ut mulier, quo minus accepit XXXVI. ex fideicommissô, id suo tempore actione de dote petere possit. *d. text. Opp.*

Ead. Thes. vers. *In legatis ad pias causas.*

Quæritur 3. *An legata ad pias causas simpliciter sint exempta, an verò demum si mora commissa?*

Aff. prius per N. 131. c. 12.

Obst. alleg. N. 131. c. 12. in pr. Resp. Ratio Justiniani non videtur esse mora, & contumacia heredis, sed in genere favor causæ piæ, adeoque hic potest esse sensus N. quod licet alleget heres relictam substantiam non sufficere ad præstanda legata piis causis, adeoque paratus quidem sit ad præstanda legata sine morâ & contumaciâ, sed velit quartam detrahare, quod hoc ipsi non licebit.

Vers. Controvertitur.

Opp. Bachov. Diss. 14. th. 5. lit. R. vers. commovero & c. imprimis l. 8. §. 9. de inoff. testam. Resp. 1. Nos hic agimus f. decidimus quæstionem ex jure Nov. *Resp.* Pretium servorum, quibus relictâ libertas deduci tanquam æs alienum de Falcidiâ singulariter statutum est, vid. *th. 4.* sed nullibi de legatis ad pias causas & similibus idem dicitur.

Th. XIIIX. vers. Cognati.

Opp. l. ult. C. de V. S. Resp. ibi ex singulari novâ Justiniani constitutione deficientibus consanguineis gener & nurus ad fideicommissum familiæ vocantur, quando sc. matrimonium morte filii vel filiæ fuerit dissolutum.

Th. XXIIIX. in fin.

Opp. l. 1. §. pen. de leg. 3. Resp. cum gloss. quod testator illô casu nominatim eum solùm gravaverit fideicom-

PPP 3

mis-

XXXVI. misso, qui primo gradu succederet, vel certæ personæ s. in-
dividuo ibi adscripserit fideicommissum.

Th. XXX. *princ.*

Opp. (I.) quod legitima debeatur ex jure naturæ: Trebellianica ex S.cto Trebelliano, dum itaque ex diversis fundamentis debeantur, utraque erit danda. Resp. N. C. potest enim id, quod ex alio fundamento debetur, aliud excludere.

Opp. (II.) quod legitimam deducat ut filius, Trebellianicam ut heres. Resp. itidem N. C. per *l. 1. §. pen. si cui plus quam per L. Falcid. §. c. & l. 8. §. 11. de inoff. test.* Præterea unam hic personam sustinet, nimirum ut heres consideratur: quod itaque jure hereditario jam habet, id ipsi imputatur in Trebellianicam. Atqui legitimam jam habet, per integram quartam. E. non potest denuo petere.

Opp. (III.) *l. 3. §. 2. ad L. Falcid.* Resp. Apparet quidem ac si duplex fieret detractio, una de legatis, altera de fideicommissis, sed si assem spectemus, unius revera quadrantis est deductio.

Opp. (IV.) quod æs alienum non imputetur in legitimam *l. 1. §. 9. de inoff. test.* Resp. improprie vel saltem in quodam tertio, quia convenit legitima, vocatur æs alienum.

(V.) Urgent Nov. 39. c. 1. unde ita argumentantur: Quod filius restituere jussus est, de eo potest detrahere quartam Trebellianicam. At hoc, quod excedit legitimam, jussus est restituere: quia scil. legitima fideicommissio gravari nequit. E. Resp. Verbis testatoris hereditatem restituere rogantis etiam legitima comprehenditur: lege tamen à restitutione immunis est legitima, non
autem

autem inde sequitur: Ergo adhuc potest Trebellianica deduci, quia uti jam dictum, Trebellianicā non potest deducere is, qui jam habet quartam, quam solum S. etum vult servatum ei, qui hereditatem est rogatus restituere.

Th. XXXI.

Qvæ. An etiam ea, quæ conditionis implendæ causa data sunt, imputentur in quartam Trebellianicam?

Aff. l. 91. ad L. Falcid. l. 22. §. 2. ad S. etum Trebell.

Opp. l. 30. §. 6. ad L. Falcid. Resp. 1. quod quidam, distingu. utrum id, quod conditionis implendæ causa datum est heredi, ab ipso testatore vel fideicommissario universali sit profectum, & tunc imputabitur in Falcidiam: an verò aliunde à legatariis sc. vel fideicommissariis particularibus, & tunc non imputabitur. Quam distinctionem, si adhibere velis verb. l. 91. ad L. Falcid. & aliorum textuum in th. allegg. ita restringenda sunt; si quis non solum iudicio defuncti quid percipit, sed & ab iis, quos defunctus instituit heredes. Resp. 2. Gloss. in casu l. 30. non conditionis implendæ causa iussum esse fideicommissarium mo. inferre, sed quodammodo pro pretio hereditatis. Resp. 3. L. ipsa videtur differentiam constituere inter Falcidiam & Trebellianicam, quod quidem quæ conditionis implendæ causa sint data, in Falcidiam non imputentur; non verò negat aliud esse in Trebellianicā.

Similiter porro ad l. 14. ad L. Falcid. & l. 36. de mort. caus. donat. Resp. quod agant de Falcidiā.

Th. XXXIII. num. 1. vers. Non autem intelligitur.

Qvæ. An Trebellianicæ detractio censeatur prohibita

ta si totam hereditatem iusserit restitui testator?

Neg. arg. l. 1. §. 19. l. 45. l. 55. §. 2. b. t. Neque enim his verbis detractionem jure permissam excludit.

Opp. quod utique non totam restituit hereditatem, qui quartam detrahit, testator totam autem vult hereditatem restitutam. Resp. Semper in fideicommissò universalis totam hereditatem vult restitutam testator, adeoque semper prohibita esset Trebellianica, neque aliud quid his verbis testator significat, quam fideicommissum universale, nec ex iis prohibitio Trebellianicæ necessariò induci potest.

Ead. Th. num. 3. vers. *Nec pœnitentiæ.*

Qvæ. An heres fiduciarius possit pœnitere, & sponte jam restituere hereditatem?

Neg. l. 14. §. 4. b.

Opp. l. 55. §. 3. b. t. Resp. In lege hac agitur de herede, qui ante conditionem impletam recusaverat adire, hic pœnitere potest cum ante conditionem non possit cogi ut adeat.

Ead. Th. vers. *Non autem.*

Qvæ. Utrum Trebellianicæ detractio prohibita esse intelligatur, cum testator alienationem bonorum prohibuit?

Neg. Neque enim ista verba necessariò istam inducunt bonorum deminutionem, quæ secundum LL. fit.

Opp. Nov. 119. c. fin. Resp. Loquitur text. de Falcidiâ, & quod de certâ re familiæ relictâ non possit detrahi Falcidia.

Th.

Opp. (I.) l. 3. §. 3. *de usur.* Resp. ibi alia mens testatoris manifestè apparet.

Opp. (II.) l. 2. §. 1. *de dot. praeleg.* Resp. Ideò fructus in fideicommissum ibi veniunt, quia pro dote ibi fundos uxori legavit vir. Quare extra dotis materiam nihil voluisse eum apud uxorem remanere colligitur, ne quidem fructus. Ex conjecturatâ ergo mente defuncti mulier fideicommissario restituet, quod excedit quantitatem dotis cum fructibus, qui ad eum pervenerunt.

Opp. (III.) l. 32. *ad S. A. Trebell.* Resp. ejusmodi casum ibi proponi, quo ex verbis specialis dispositio colligi possit, ut ipse text. *in fine* dicit: *vers. perinde &c.* Nim. I. verba adsunt generalia & quidem repetita, dicitur enim; *quantacunque pecunia &c.* & rursus: *pecuniam omnem*: II. Non dicit solùm, quicquid ex hereditate bonisve pervenerit (quibus verbis ipsa bona quæ provenire à defuncto, tantùm significantur per text. *in thes. alleg.*) sed *quantacunque pecunia & omnis pecunia*, quæ ex hereditate de bonis meis ad te pervenerit: quibus sanè verbis non solùm hereditas s. bona quæ pervenerunt, sed modo lucrum indè s. fructus hereditatis clarè describuntur, atque ut restituantur, & cautio præstetur, injungitur.

Ead. Th. vers. *Præterea* & vers. *fructus*
in fin.

Opp. l. 3. §. 2. *de usur.* Resp. Sunt diversæ formulæ, quod ex hereditate supererit, ut & quicquid ex bonis supererit. Hereditatis appellatione non continentur fructus, post mortem testatoris ab herede percepti l. 83. *de leg. 3.* Altera verò formula est generalior, & sensus videtur esse,

XXXVI.

esse, quod quâcunque ratione, quid ex bonis superest restituere debeat.

Th XXXVI. vers. *fin. Ubi queritur.*

Opp (I.) l. 7. §. *pen. ad S. etum Maced.* Resp. 1. quod & hoc ipsum controversum sit, vid. *tit. de S. eto Macedon.* Resp. 2. N. C. positô enim quod pater pro parte mutuum solvens etiam reliquam partem teneatur solvere, tamen hoc ita obtineret, tûm quia verum erat debitum & unum, tûm quia exceptio concessa in odium creditoris videatur cessare, unde ad nostrum casum planè diversum non potest duci firma consequentia.

Opp. (II.) l. 10. §. 1. *C. de testam.* Resp. Verum id esse quod sc. cogatur complere voluntatem, qui agnovit, quatenus agnovit.

Præterea (III.) dubium occurrit ex l. 38. *de fideicommi. libert.* Resp. quod ibi præter libertatem, licet inutiliter datam, etiam legata præstentur, id sit ob voluntatem patris ab intestato, quam implere convenit liberorum pietati.

Th. XXXIX. vers. *Excepto casu.*

Opp l. 1. §. 17. *ad S. etum Trebell.* Resp. Summo jure solus fideicommissarius tenetur: sed in subsidium aliquam si forte non sit solvendo, ultra id, quod quartam excedit, tenebitur heres.

Th. XLI. n. 4.

Qvæ. *An alienationem prohibere ita possit testator, ut nec ex causa dotis aut donationis propter nuptias liceat alienare?*

Neg. arg. *Nov. 39. c. 1.* quia ipsa lex excipit causam dotis & donationis propter nuptias, eamque præferendam fideicommissô statuit.

Opp.

Opp. (I.) Adest expressa testatoris contraria voluntas.

Resp. Testator non potest contra legem ita velle.

Opp. (II.) quod pater legitima portione liberis relicta, possit libere de bonis reliquis dispensare. Resp. *d. N. 39. c. 1.* specialiter eximit, quantum ad dotem & donationem pro dignitate constituendam est necessarium. *vers. deinde & c.*

EXERCITATIONE XXXVII.

Th. II.

Opp. *l. 120. de V. S.* Resp. Angustæ erant LL. XII. Tabb. quoad personas, quæ succedebant, s. quæ ad successiones vocabantur; latissimæ erant quoad rationem testandi. v. g. poterat pro lubitu hereditas legatis exhauriri, quod deinde coangustatum est per L. Falcid.

Th. VI. *vers. Non tamen.*

Opp. *l. 7. §. 2. de bon. poss.* Resp. ad *d. l. 7.* Dies quibus tutor scit non tantum tutori sed & pupillo cedunt, quia pupilli hereditas est, & nullò modò tutoris, & habet pupillus contra tutorem negligentem actionem tutelæ. Dies, quibus pater scit, soli patri cedunt, & ipsi quoad ejus commodum præjudicant, non infanti vel filio ignoranti.

Ead. Th. *vers. Filius.*

Dubium hic oritur ex *l. 25. §. 4. de A. vel O. hered.* Sed responderi potest ex *l. 6. §. 1. ead.* quod sc. in aditione hereditatis civilis præcedere debeat iussus, adeundi enim facultas est perpetua, s. non ita ad breve tempus adstricta ut petitio bonorum possessionis. Bonorum autem possessio intra certum tempus petenda, in quo potest fieri præjudicium, si iussus patris præcedens expectandus.

Qq q 2

Ead.

Opp. l. 5. C. de jur. delib. Resp. textus hic loquitur de aditione, aliud est in bonorum possessione, quæ facti est, add. Donell. ad l. 1. de bon. poss.

Th. XIII.

Opp. l. 1. §. 3. de his, quæ in testam. del. Resp. Jure Prætorio non datur scriptio bonorum possessio, si nomen heredis in tabulis legi non possit, vel tabulæ non extent. Jure autem civili adire potest hereditatem, quia etiam sine tabulis acquiri potest, per nuncupationem, ad quem casum non spectat hoc edictum prætorium. Utilis tamen datur bonorum possessio. l. ult. C. de codicill. l. 2. C. de bon. poss. contra tabb.

Th. XIX. in fin.

Qværit. Si emancipatus heres institutus adeat, & frater ejus præteritus petat bonorum possessionem contra tabb. utrum emancipatus legata exceptis tantum personis præstet, an omnibus legatariis?

Prius asseritur l. 15. §. 1. de legat. præst. contra tabb. &c. Posterius in l. 14. de bonor. possess. Dist. est: Institutus personis exceptis legata indistinctè debet præstare: aliis legatariis non debet, nisi fruatur voluntate plenâ defuncti, h. e. si portio, ex qua heres scriptus est, non minuatur per bonorum possessionem contra tabb. à fratre præterito petitam, quod tunc contingit, cum ipse ex ampliori parte heres scriptus est, quàm habiturus esset, si bonorum possessionem contra tabulas accepisset. vid. l. 16. b. r.

Thef. XXVIII.

Qvæ. 1. *An donatum liberis conferatur?*

Neg. per l. 18. C. fam. ercisc. l. 20. §. 1. in fin. C. b. t.

Obst. (1.) l. pen. pr. C. de collat. bonor. ubi dicitur, quod donatio simplex imputetur in legitimam. Resp. N. C. non enim universalis est Regula: quæ imputantur in quartam, illa sunt conferenda, uti patet ex exemplo legatorum & fideicommissorum. Resp. (2.) in dubium etiam vocari possit, an donatio simplex computetur in quartam.

Opp. (III.) l. 13. b. t. Resp. 1. quod textus agat de eo, quod donatum est filiof. non ut ejus fiat proprium, sed ut sit apud illum tanquam res peculiaris s. peculii loco, ita enim donare pro in peculium dare etiam alibi sumitur. l. 31. §. 2. de donat. l. 37. §. 1. l. 49. de A. R. D. Resp. 2. quod loquantur text. non de donatione simplici, sed de donatione, quam dotis causa filiaf. fecit pater: expressè enim de hac specie donationis, quæ filiaf. facta est, & statim ab initio valet, loquitur text. cum donatio simplex filiof. facta non statim valeat, sed mortuô patre demum convalescat.

Eâd. Th. n. 1. vers. *Neque etiam.*

Opp. (1.) l. 1. de collat. bonor. Resp. Semper excepta fuit simplex donatio, idque ex tacitâ voluntate donantis per textus alleg.

Opp. (2.) l. 17. C. eod. Resp. quamvis ea, quæ pater filio, tempore emancipationis vel postea dedit, etiam videantur donata esse, & tamen in alleg. l. 17. dicantur conferenda; vera tamen hæc donatio non est, sed datio ob

causam, ut sc. se exhibere, familiam instituere, negotiationem vel artem possit exercere.

Opp. (3.) N. 18. c. 6. Resp. quod quidem Justinianus æqualitatem inter liberos velit servatam, non tamen excluditur, quod pater possit ut præcipuum aliquid uni ex liberis donare & verba: *aut aliò modo datas &c.* respiciunt res similiter ob causam datas v. g. donationem propter nuptias.

Ead. Th. num. 3, vers. *Indè.*

Qvæ. *An id sit conferendum, quod pater pœna loco pro filio solvit?*

Affirm. quia cessat præsumta voluntas patris, quod velit hoc præcipuum habere filium.

Opp. quod donatum censeatur. &c. Resp. Non censeatur simpliciter donatum, sed liberavit pater filium à pœnâ: nec verisimile est, patrem voluisse ob delicta hujus filii cæterorum portionem minui.

Th. XXIX. vers. *Quin etsi fratres.*

Qvæ. *An sumtus in studia ex communi hereditate suppeditati sint conferendi?*

Neg. fundamentum hujus sententiæ & responsiones ad dubia patent ex Exerc. 22. th. 27.

Ead. Th. vers. *Similiter.*

Qvæ. *An libri extantes sint conferendi?*

Neg. quia se habent ut arma & equi filios militum abeunti dati s. ut aliæ res ratione castrensis peculii com-

comparata, quæ conferuntur l. 3. 4. de Castr. pecul. l. 4. C. XXXVII. fam. ercisc.

Opp. (1.) quod res à patre emta patri acquiratur, *pr. & §. 1. l. per quas person. nob. acquir.* adeoque ad omnes heredes pertinent. Resp. res à patre emtæ tum demum patri acquiruntur, quoties non alterius usus gratia comparata sunt, nec pertinet id ad bona quæ castrensibus vel quasi castrensibus cohærent.

Opp. (2.) quod etiam ob certam causam data à collatione non sint exemta, veluti donatio propter nuptias *l. 20. §. 1. C. b. t.* Resp. Exceptio est in destinatis ad studia.

Ead. Th. vers. Neque.

Quær. An expensæ ob dignitates sint conferendæ?

Affirm. per l. 1. §. 16 b. t. l. 20. §. 6. fam. ercisc.

Opp. *l. pen. C. b. t.* Resp. Militiæ verbo ibi significatur officium certos redditus annuos habens, quod commercio erat obnoxium.

Th. XXXIII. vers. Hinc non.

Opp. *l. pen. C. b. t.* Quæ imputanda in quartam, sunt conferenda. Atqui legata imputantur. E. Resp. Non ea est mens Justiniani, quod etiam talia velit in collationem deducita, sed major ita limitatur: Quæ vivo patre filius accepit, & in quartam imputantur, ea sunt conferenda.

Th. L.

Opp. (1) *l. 8. de ventr. in poss. mittend.* Resp. quod dicitur in h. quod non fiat præjudicium filio, non est intelligendum de Carboniano Edictò, sed de aliis præjudiciis

Exercitat. 494 *Lib. XXXVII. Tit. IX. & Lib. XXXIIIX. Tit. IV. V. & XII.*
XXXVII. diciis & alia quoque videtur ratio esse accusationis ad-
ulterii.

Opp. (2.) *l. 1. §. fin. b. t.* Resp. quod ex eventu ap-
paruit eum non esse filium, sed suppositium hoc non of-
ficit, quo minus ei Carboniana possessio interim dari de-
beat. Hoc verò saltem ei ex sententia, contra *matrem*
lata videtur præjudicium, quod interim pro certo herede
& pro certo filio non habeatur, nec possit tanquam heres
exercere actiones hereditarias.

Th. LXVIII. vers. *Emancipati.*

Opp. §. 2. *l. b. t.* Resp. 1. Solum dicitur ibi, quod as-
signatio ante emancipationem facta per emancipationem
evanescat, non autem quod emancipato libertus non
possit assignari. Resp. 2. quod emancipato non simpli-
citer, sed mediantibus iis, qui sunt in potestate, & qui-
dem certo casu possit assignari libertus.

Th. LXXIX.

Opp. *l. 10. pr. b. t.* Responsio ex th patet, ibi sc. im-
propriè & analogicè gradus affinium dici ad exemplum
graduum cognatorum.

Th. LXXXI.

Opp. *l. 2. C. de heredit. Decur.* Resp. Disting. Militi
capite damnato ab intestato agnati succedunt in bonis
castrensibus usque ad quintum gradum & post eum gra-
dum fiscus: militi non damnato ab intestato succedunt
cognati in omnibus bonis usque ad 7. gradum, & post eos
legio. *d. l. 2.* Accipienda ergò est *l. 2. ff. de veter. & milit.*
success. de milite damnato, tum quia sequitur *l. 1.* ejusque
interpretandæ causa subiecta, quæ de damnato loqui-
tur: tum quia liber 16. *Resp. Papin.* ex quo est *l. 2.* totus
fuit de reis capitalium criminum.

EXER.

EXERCITATIONE XXXIIX.

Thes. XIII.

DE Novella ista ius. ita Franciscus Balduinus comment. de jure novo. pag. 560. notat: Si qua est nova constitutio, quæ multas priores leges abroget: quæ subtilissima juris antiqui mysteria pessundet, perturbet, evertat: quæ Jurisprudentiam multis ambagibus inanibusq. circuitionibus liberet: quæ multos ejus nodos non tam dissolvat, quam secet; denique quæ una veluti litura multas Pandectarum paginas deleat: banc certè esse agnosco & aperte confiteor. Quid antea tentaverit, statuerit, scripserit Justinianus, ut banc Juris nobilissimam partem de legitimis successionebus intestatorum componeret, concinnaret, describeret, dictum est suo loco. Sed sensit tandem, nihil sese hactenus egisse, nisi si novo veluti everriculo semel tolleret totam illam veteris Jurisprudentiæ nimium civilem & acutam hac in parte sylvam, tot alioqui & spinis obsitam & anfractibus implicatam: atque hanc rem totam ad unam aliquam simplicem & naturæ in primis convenientem Juris gentium formam tandem revocaret. Utinam verò hæc constitutio, quæ propè postrema est, prima fuisset, & ante Pandectas vel Codicem esset edita. Non fuissent postea multis in hoc genere difficultatibus referti alii Juris Civilis libri. Utinam saltem unius exemplo & aliæ Juris partes tandem aliquando ad simplicem æquitatis naturalis rationem & usum revocata fuissent.

Th. XV. vers. Non amplius.

Qvæ. An filius emancipatus conjungatur hodiè cum nepote in potestate retento?

Rre

Neg.

Neg. quia quoad ipsam successionem emancipatus jure Novell. præfertur nepoti licet in potestate retento tanquam remotiori. Neque enim is, qui in potestate est, amplius præ emancipato habet prærogativam. *Nov. 118. c. 1.*

Opp. quod istud jus in *l. 1. de conjung. cum emancip. lib.* non sit correctum. Resp. Utique *d. Nov.* correctio- nem satis innuit.

Eâd. Th. vers. *Non tamen nepos.*

Qvæ. *An nepos admittatur ad hereditatem avi mis-
sâ hereditate paternâ?*

Neg. de jure Civili per *legem ult. C. unde liber.*

Opp. (I.) *l. 6. de leg. hered.* Resp. 1. quod non agatur ibi de successorio edicto de gradu in gradum, sed de ordine in ordinem, ut nimirum abstinente suo herede in ordine ascendentium, sit locus fratri in ordine collatera- lium. Resp. 2. quod *l. ult. C. unde liber.* & ita assertio no- stra loquatur de casu quô pater defunctus non abstinuit, aut certè antequàm agnatus proximior adierit heredita- tem decesserit; lex verò opp. agat de casu quô suus heres abstinuit, & ita ad agnatum fratrem hereditas deveniret. Resp. 3. Cum Anton. Fabr. quod *l. opp.* loquatur de jure prætorio, vel quod Imperatores tali casu approbave- rint jus prætorium, ut deficientibus suis heredibus legi- timi admitterentur.

Obst. (II.) §. 7. *I. de legit. agnat. success.* Resp. loqui- tur ille §. de agnatis in specie, qui sunt in lineâ collateralis, s. qui non habent qualitatem suutatis, ut patet ex *pr. l. eod.*

Qvæ.

Qvæ. An jure novissimo hoc sit correctum?

Neg. arg. d. Novell.

Obst. quod differentia inter suos & emancipatos dicatur omnino sublata. Resp. 1. Id non simpliciter esse admittendum, vid. *ib. 14. b. Exerc.* Resp. 2. id ita intelligendum, ut tamen nepos non possit vivo patre successionem sibi arrogare, adeoque mortuo patre demum post avum, non possit distinctim nepos avo succedere, & tamen patris, qui supervixit avum, hereditatem repudiare. Quod uti jure veteri non licebit, ita nec jure novo expressis verbis concessum, neque etiam per necessariam consequentiam induci potest.

Th. XVII. & XIIX.

Fr. Balduinus in Nov. 118. eumque sequens Bernhard. Sutholt. Diff. 11. aphor. 51. existimant, sublato jure suitatis, nepotes in capita non in stirpes succedere debere. Olim enim, dicunt, ista sc. successio in stirpis hac nitebatur ratione, quia descendentes jure suitatis tantum admittebantur, adeoque necessario præmortui parentis locum ingredi debebant. At postquam Justin. d. Nov. 118. naturalem potius quam civilem rationem attendi voluit, debebant hi nepotes, utpote suo jure, ex sua quisque persona venientes, in capita succedere. Sed Justinianus, sunt verba Balduini d. l. pag. 563. non satis acute semper vidit, quid consequens esset, sublata juris antiqui subtilitate. Verum 1. non omnem effectum suitatis Justinianus sustulit, ut alibi jam monitum. Et 2. in arbitrio hujus legislatoris fuit jus repræsentationis relinquere salvum ac integrum. Præterea 3. non civilis solum, sed etiam naturalis ratio videtur suadere, ut tantum ne-

XXXIIX. potes in successione avi consequantur, quantum pater
ipforum qui turbato mortalitatis ordine ante patrem
suum mortuus est, habuisset.

Th. XX.

Qvæ. *An adoptati à naturalis patris successione
excludantur?*

Neg. arg. Nov. 118. c. 1.

Opp. Bachov. quod per Constitutionem *l. pen. C. de
adopt.* eò casu, quò aliquis ascendentium adoptat, jus
vetus non sit correctum, s. sit intactum relictum: jure
autem veteri ejusmodi liberos non fuerint admissi, nisi à
Prætor ex parte Edicti: *Unde cognati, §. 13. l. de hered.
que ab intest. defer. l. pen. pr. verb. si verò pater, C. d. ad-
opt.* Resp. Juris veteris hæc fuit ratio, quod adoptatus
non fuerit in familia patris naturalis, & Prætor quoque
potestatem sibi sumere non voluit, ut eum loco sui
heredis haberet, & in liberorum nimerum admitteret,
qui est in alienâ familiâ. Cum verò jure Novellarum, an
quis sit in familiâ patris vel non, planè non attendatur
quoad successionem ipsam deferendam, ideò nec exclu-
duntur amplius à successione in hereditatem patris natu-
ralis tales adoptati.

Th. XXVII.

Qvæ. *An in successione ascendentium attendatur bo-
norum, unde venerint, differentia?*

Neg. secundum textum Juris Rom. in Nov. 118. c. 2.

Opp. (1.) *l. 3. C. de bon. que lib.* Resp. fingitur ibi à
Diff. contra clara verba & sententiam legis alius casus,
nimirum ac si nepos decessisset relicto avo paterno vel
mater-

materno: Est verò conveniens casus hic: Nepos de- X X X I I X.
dit relicto patre suo & avo maternò: Quær. Quomodo
fiat successio? Deciditur, quod in bona, quæ ad nepo-
tem ex maternâ lineâ pervenere, quoad proprietatem suc-
cedat pater, ususfr. autem eorum, quia sit adventitia, si-
cut vivo nepote habuit, ita etiam post mortem ejus reti-
neat avus jure patriæ potestatis, add. *tb. 14.*

Opp. (2.) *l. 13. §. 2. C. de legit. hered.* Resp. Ille tex-
tus agit de fratribus consanguineis & uterinis in quibus
succeedentibus distinctio bonorum attendenda est, vid.
tb. 34. cum in dictis fratribus ipsa personarum diversa
qualitas necessariò inducat illam separationem, neque e-
nim frater uterinus est frater defuncti respectu patris, &
frater consanguineus non est frater respectu matris; Un-
de qui certo respectu tantum est frater, ille tantum quo
est frater potest succedere, adeoque frater uterinus qui re-
spectu matris est frater in bona materna, consanguineus
qui respectu patris est frater in bona paterna. Ascen-
dens autem, qui succedit, non est certo respectu pater vel
mater, sed simpliciter, adeò etiam simpliciter & sine dif-
ferentiâ bonorum succedit. Regerere quis posset, etiam
avus maternus non est simpliciter avus, sed respectu ma-
tris. Resp. Licet hoc ita sit, tamen respectus non est ta-
lis, qui occurrit in fratre uterino, qui pro parte solum est
frater: avus verò licet maternus, tamen non potest di-
ci pro parte avus, quia æque à patre & matre, & ita etiam
ab avo paterno & materno descendit nepos.

Th. XXIIIX.

Quær. *An frater consanguineus simul cum patre de-
functo succedat?*

Rrr 3

Neg.

XXXIX.

Neg. per Nov. 118. c. 2. vers. Si verò.

Opp. l. 7. C. ad S. etum Tertull. Resp. Correcta est h. l. per Nov. 118. uti etiam ostendit Auth. quæ huic legi est subiecta.

Th. XXIX.

Quær. Si solum extent fratrum filii, an hi jure repræsentationis concurrant cum ascendentibus?

Affirm. per Nov. 127. c. 1.

Opp. quod non extantibus fratribus non adsit medium s. media persona, per quam fratrum filii possint succedere unà cum ascendentibus. Resp. Jus succedendi quod fratrum filiis tributum est in Nov. unà cum ascendentibus, non dependet ex concursu fratrum vivorum & liberorum ex fratre mortuo, sed ex productione s. extensione juris repræsentationis ex linea descendendum ad collateralem quoad fratrum filios. Eodem E. jure repræsentationis utentur fratrum filii & succedent in locum defunctorum parentum, licet patru ipsorum s. fratres defuncti nulli existent: quippe à quorum concursu non dependet jus repræsentationis, adeoque ad illud inducendum horum concursu non est opus.

Th. XXXII. vers. Jure Sax.

Opp. quod ordinatio regiminis 'zu Nürnberg' de anno 1521. contrarias consuetudines atque jura sustulerit. Resp. Abrogatum ista lege Imperii tantum speciales consuetudines, non verò istud generale in provinciis Electoris & Principum Saxonorum obtinens jus, præsertim cum tradant, Electorem ac Duces Saxonie contra illam constitutionem jus sibi proprium in Comitibus tum temporis reservasse.

Th.

Th. XXXIII. circ. fin. vers. *Quando igitur.*

XXXIIIX.

Qvæ. *An fratrum filii, soli exstantes, succedant in stirpes?*

Neg. arg. d. Nov. 118. c. 3. X. U. d. 1529. §. item als
bisher.

Opp. (I.) quod in Nov. 118. c. 3. §. 1. dicatur post deficientes fratrum filios demum succedere alios remotiores in capita. Resp. 1. nulla est conseq. Remotiores cognati succedunt in capita. E. fratrum filii soli exstantes non succedunt in capita. Resp. 2. Si aliqua appositio ibi est, erit inter fratres cum fratrum filiis concurrentes, cum fratribus non succedant in stirpes, sed in capita, perinde ut alii cognati, neque enim in linea collateralis ullibi successio est in stirpes, nisi ubi adest concursus cum aliis simul succedentibus.

Opp. (II.) quod utique concurrant cum patruo defuncti, quem non possunt excludere, nisi repræsentarent parentes suos. Responsio habetur in vers. quemadmodum &c. & vers. Unde &c. Addas quæ de hac controversiâ eleganter Frid. Schenck. Liber. Baro à Tautenberg. lib. 1. feud. tit. 8. §. 1. commentatur: *Idem juris esse, dicit, contendunt, si agatur de successione agnati collateralis, veluti si tres sint fratres, & primus decedat, relicto filio uno: secundus quatuor relictis filiis: tertius verò frater sine liberis moriatur: hi fratrum filij patruo ultimo defuncto, in stirpes & non in capita succedent, secundum crebriorem (ut ajunt) conclusionem Doct. post. glo. verbi in stirpem, in d. Authen. cessante. Quæ habet, nepotes præfatos (quandoquidem in Patris locum surrogantur) non in capita, sed in stirpes vocari: sicque tantam assequi debere,*
por-

XXXIX. portionem, quantam eorum pater, si in humanis esset, secundum Cyn & Angel. ibidem. Qui etiam testatur ea plerumque observari, sive ut ipse inquit, communiter practitari. Bartholus quoque & Alexand. densaque aliorum cetera, huic opinioni variis in locis nomina conjurata praebuere. Quorum censoria virgula tam stupefactus fuit, & attonitus Angel. Aret. ut palam fateatur, quamvis contrariam opinionem de jure existimet veriore, se tamen, à priori non ausum esse discedere, propter immensam Bar. & aliorum auctoritatem. Ut ipse hoc latius prosequitur in d. §. cum filius inst. de hered. quæ ab intestat. def. Quibus etiam conspirat Bal. responsum in consilio suo CXCIX. incipiend. ad evidentiam in III. parte secundum volumen meum. Ubi consuluit, cum ex duobus fratribus supersint filii, & horum patruus decedat, sine liberis, istos nepotes transversales præfato suo patruo in stirpes successuros, cum per representationem patris sui veniant. Itaque non desunt Aristarchi, qui ab hac crebriore opinione nequaquam recedendum esse putent. arg. l. unicè ff. de offi. quæst. versi. & sane crebrior apud veteres opinio est. Verum enim verò si modo cedere deceat umbratica veris, diversi amplecti sententiam non fuerit, (ut dici solet) Apollinis Barbam vellicare. Equidem id satis convincitur ex text. in §. sed & ipsis in Authen. de heredit. ab intestat. per dictionem, tunc, ibi expressam luculenter indicantem, diversum fore, quando fratrum filii non cum propriis tibiis hoc est, patruis vocarentur, ut in specie subjecta. Certè nusquam clarè deciditur contrarium, videlicet fratrum filios in stirpes patruo succedere debere. Itaque veteris juris observatio manebit incolumis, illibata, quæ dicat, omnes trans-

ver-

versales, ejusdem gradus ad successionem in capita vocari. XXXIIX.

C. de leg. hered. l. lege XII. tabb. & l. n. §. hered. ff. de suis & leg. her. Porro negamus fratrum filios hac specie patris persona niti. Nam suo iure successionis iure suffulti, non quidem ex patris, sed ex propria sua persona vocantur. Quare cum pari gradu, defunctum contingant patruum, pari quoque jure, hoc est in capita succedant eidem. Quamquam enim sint impares numero, pares sunt tamen sanguinis vinculo; Quot igitur nepotum capita, tot etiam hereditaria portiones. Iniquissimum enim esset, si pari gradu conjuncta, sed multiplicata soboli, naturalis successionis commodum adimeretur, data illis prerogativa, qui non gradu conjunctiores, sed numero essent pauciores: quum alioqui per rerum naturam, inter pares non cadat quid precipuum, sed pares merito pari debeant jure conferri. Diversa autem est ratio, quoties nepotes cum patruis vocantur, ad patruum successionem: Nam cum gradus conjunctione à patruis superentur, & mediante paterna representationis beneficio ad successionem patruum constitutionis indulto, admittantur, d. §. sed & ipsis. Non mirum, si tunc nequeant plus consequi, quam habiturus fuisset pater, cujus innixi persona, una cum patruis admittuntur. At in superiore specie, non ulla patris representatione, sed juris sui base ac robore fulciti, & equaliter defuncto conjuncti, equalem quoque in capita merentur successionem; Jam verò si interpretum suffragiis res sit expendenda magis, quam iudicio, non desunt, qui & mea sententia calculum adjiciant, in primis Azo in summa item & Dinus, ut constare potest ex verbis Cyni in d. Authen. cessante & Jacob. Butrigaris. Baldus quoque, etsi aliquando aliter consuluerit tamen in d. Authen.

XX XII X, cessante, palinodiam canit, dicens: Azonis sententiam sibi jam videri magis consonam literæ & naturæ. Quod & Salycetius ibidem comprobat: Et Angelus Aretinus; Ubi supra dicit se credere, hanc opinionem de jure esse veriore. Quamquam homo pavidus vacillet, velut attonitus tantorum auctoritate Catorum. Quasi verò auctoritas ulla interpretis, aut glossatoris lucem obstruere veritati possit. Vides itaque & partibus à nostris classicos stare, quibus ego fretus, in confesso magnatum hanc defendi sententiam. Accurate etiam de hac successione supra laudatus Fr. Balduinus d. l. pag. 567. differit: Caterum si non nisi supersint duorum fratrum filij, cur antiquo suo jure ex suo gradu, sine successione, in capita non erunt heredes? Non possunt nostri interpretes negare, hoc jus olim fuisse, quod & in Pandectis & in Codice legunt. Sed quidam fingunt, per hanc Novellam, esse mutatum, ut filij fratrum, tanquam nepotes semper in stirpes, nunquam in capita succedant. Si ita esset, Justinianus qui hic voluit quod olim nimium civiliter statutum erat, revocare ad naturalem rationem, jam contra videretur ad civilem aliquam subtilitatem invertere, quod naturaliter olim constitutum erat; Scio quid homines ingeniosi disputando causari possint, & multis jam annis hanc questionem vexatam esse scio. Sed si verum amamus, & ingenuè agimus: nonne, si in hoc genere comparanda est conditio filiorum fratris & nepotum, dicemus Justinianum potius hic dicturum fuisse nepotes debere esse heredes in capita, ut sunt filij fratrum: quam filios fratrum in stirpes, exemplo nepotum? Scio quid in hac constitutione, ut Graculi scriptores non satis olim sibi cavebant, nostri jam urgeant, ut aliam sententiam eliciant. Sed velim eos meminisse, quod Paulus aliquan-

aliquando respondit, non oportere jus civile calumniari, neque verba captare, sed qua mente quid dicatur, animadvertere l. penult. ad exhib. Age vero, Ulpianus ait: Si plures sint ejusdem gradus, omnibus in capita defertur hereditas: ut puta duos fratres habui, vel duos patruos, unus ex his unum filium, alius duos reliquit: hereditas mea in tres partes dividetur. l. ii. §. hered. de suis & legit. An hic dicemus non rectè comparari duorum patruorum & fratrum filios? Certe patruorum meorum filios mihi heredes fieri in capita nullus negare non potest. Nam jus successionis Justinianus tantum adscripsit filiis fratrum, filiis patruorum non adscripsit. Imò ne fratrum quidem nepotibus hoc dedit. Itaque licet pronepos meus cum suo patruo, fratre meo, ad meam hereditatem admittatur per successionem; nepos tamen fratris mei, ne cum suo quidem patruo, alterius fratris mei filio jam admittetur. Hicque mihi occurrit quadam sententia Pauli, quæ quarto ejus libro sentent. extat. Sed valdè ut existimo, corrupta. Nuper vir doctissimus eam restituere conatus est. Ego sic eum emendarem: si sint, frater defuncti, & fratris filius vel nepos: frater filio fratris, vel eo non existente, filius fratris nepoti præfertur. Quod ille primo loco ait, Justinianus jam abrogat. Quod postea dicitur non abrogat. Porro Ulpianus in d. l. ii. loquens de iis, qui mihi sunt post consanguineos proximi, commemorat fratris mei filium, patruumq; meum. Sed cum deindè agit de iis, quibus in eod. gradu existentibus equaliter defertur hereditas: non jungit cum filio fratris mei patruum meum. Rectè sanè. Nam etsi uterque tertio gradu sit, tamen Justinianus aperte hic definit, filium fratris patruo meo præferri. An Jure successionis? Non

XXXIX. *existimo. Non enim filius fratris utitur successione, nisi ut concurrat cum alio, qui alioqui est proximior. Quo ergo jure? Credo, quia filius familias in ordinem descendendum, patruus in ascendendum magis esse videretur. Ad hos autem facilius defertur, quam ad hos recurrat hereditas. Quid igitur an meus patruelis, cum fratris mei nepote non admit-
tetur ad meam hereditatem, cum uterque sit gradu quarto? subsisto.*

Th. XXXIV.

QVÆR. *An frater uterinus & consanguineus succedant parentibus sine distinctione bonorum?*

Neg. per l. 13. §. 2. C. de legit. hered.

Opp. (1.) Nov. 118. c. 3. ubi nullius differentie bonorum fit mentio. Resp. Nov. ista tantum ordinem succedentium exponit, non verò tollit neque verbis neque per consequentiam necessariam ante hac in d. l. 13. constitutam distinctionem bonorum.

Opp. (2.) quod d. l. 13. non loquatur de fratre uterino, cum I. nec tempore illius L. frater uterinus in ordine fratrum fuerit admissus, sed demum noviter ad successionem in ordine fratrum vocatus, per l. ult. C. de legit. hered. Et cum II. textus in d. l. 13. tribuat patri usumfr. qui non competere in bonis ejus, qui ab illo patre non est genitus: adeoque concurrunt ibi frater consanguineus & frater germanus defuncti. Hic germanus excludit consanguineum in bonis à matre defuncti, quippe quæ mater consanguinei non fuit provenientibus. Resp. Licet ita res sese habeat, tamen ex textu apparet, quod frater is, qui non habet eandem matrem, excludatur à bonis à ma-

a matre provenientiibus, adeoque idem obtinebit in concursu fratrum consanguineorum & uterinorum.

Th XXXV. vers. *Etiam ultra.*

Qværitur: *An successio collateralium sit restricta ad decimum gradum?*

Neg. arg. Nov. 118. c. 3. in fin.

Opp. §. ult. 1. de success. cognat. Resp. textus non restrictivè sed extensivè est accipiendus, ita ut sensus sit, etiam usque ad decimum gradum. Fit autem decimi gradus tanquam remotissimi mentio, cum vix ultra decimum gradum contingere possit successionis casus.

Th. XXXIIX. vers. *Obtinet.*

Qværitur. 1. *An Constitutio Nov. 117. c. 5. & Auth. Præterea Sc. C. unde vir & uxor. obtinet etiam in marito inope superstite?*

Affirma. quia eadem subest ratio.

Opp. Nov. 117. c. 5. in fin. ubi nihil de marito constitutum. Resp. Sufficit quod eadem subsit succedendi ratio, quod sc. æquum sit conjugem inopem ex bonis defuncti conjugis partem capere.

Qværitur. 2. *Si pater viduæ sit locuples, an possit portionem quartam capere?*

Neg. arg. d. Nov. it. Nov. 53. c. 6. §. ult. quia scilicet tunc non opus habet.

Opp. quod hic casus non sit exceptus in d. Nov. 117. Resp. Sufficit quod ratio cessans ipsum excipiendum ostendat.

EXERCITATIONE XXXIX.

Th. III. vers. *Atq. hinc etiam.*

Conferas quæ hæc de re David. de Argent. tit. de nov. op. nunc. scribit: Socius pro parte tantum suâ, & pro suo interesse potest nunciare novum opus. At partem in re indivisam nequit socius demonstrare. arg. l. 5. §. qui nunciat. b. t. unusquisq. ex sociis dominis in qualibet glebâ in parte minimâ, si vis in atomo partem habet, indivisam, ac juris intellectu constantem. Unde ista contraria simul vera: quod commune est, meum est, quod commune est, meum non est. Hinc etiam illud: socius socio adversarius in re communi citra divisionem esse non potest, l. 4. §. 7. ff. fin. reg. Deinde fieri potest per sequentem divisionem illius prædii communis, quod tale opus ad socium istum nil omnino pertinebit, si fundi locus, in quo sit novum opus ipsi ex divisione non cedat. Quidam verbal. 3. §. 1. referunt ad nunciationem simplicem, quæ verbo fit, aut eam, quæ per lapilli iactum, quasi de his tantum intelligi debeant ea verba generaliter negantia socium posse nunciare. Quæ divisio levis ac inutilis est, cum de re non agat, sed de solis verbis, ac de genere & nomine actionis, nam si detur hic agi posse quoquomodo, sanè vana erit nominum difficultas, ipso teste Justin. veluti hoc loco constat socium in re communi opus novum illicitè facientem prohiberi à socio; & vanum esse altercari de verbo & nomine s. titulo huius prohibitionis, an fiat per hoc interdictum, an per actionem c. div. Verum Icti veteres erant curiosi in actionibus discernendis.

Th. IV.

QVÆR. An servitutem habens possit novum opus nunciare?

Ans.

Aff. l. 6. §. fin. si serv. vindic.

Opp. l. 14. de nov. op. nunc. Resp. 1. Cum Cujac. qui viam habet in fundo, non potest ipsi Domino, à quo viam habet concessam, nunciare, sed actione confessoria servitutem ab eo petere debet, d. l. 14. Potest verò aliis non dominis novum opus nunciare, d. l. unic. §. 3. de remiss. Resp. 2. quod servitus viæ non impediatur per ædificium, quia vel per ædes adhuc potest via s. transitus patere, vel aliò loco in eodem fundo ubi ædificium non exstructum, servitus viæ concedi, vid. l. 2. §. 8. de relig. & sumt. fun. l. 9. de servit. Inepta est Zoësi responsio, nimirum textum loqui de casu, quò incertum est an quis viam habeat, sed est hæc responsio contra expressum textum, ubi dicitur qui viam habet.

Th. V.

Qværit. An servus possit nunciare?

Neg. per l. 5. §. 1. b. t.

Dubium oritur (I.) ex l. 3. pr. quod vi aut clam. Resp. est argumentum à diversis: In interdictò quidem quod vi aut clam admissum est prohibitionem per servum factam valere, in odium scil. ejus qui violenter aut clandestinè aliquid agit.

Opp. (II.) quod servo concessa sit defensio. Resp. Defensio ipsi concessa, quando ex delicto accusatus est.

Th. VII.

Opp. l. 5. §. 1. de V. S. Resp. Loquitur ille textus de certo opere, s. quod certam formam habet & extat, hîc autem agimus de opere inhibendo, adeoque de futuro.

Th. X. num. II. vers. morte nunciantis.

Obst. l. 20. §. 6. b. t. Resp. Interdictum de opere demol-

X. X. X. I. X. moliendo non datur heredi, si post mortem nunciantis factum sit novum opus; sed si eo vivo post nunciationem illud sit factum. E. nunciatio finitur morte, quia post mortem nunciantis licet ædificare; sed interdictum est perpetuum, & heredi datur de opere tunc facto, cum nunciatio tenebat, vivente eo, qui nunciavit, vid. h. Exerc. XXXIX. *l. b. 10. n. 2.*

Th. XI.

Qvæ. *An si mutatio sit notoriè injusta, eam contemnere liceat?*

Affirm. quia in notoriis cessat juris regula.

Opp. (I.) *l. 1. pr. b. t.* Resp. non attenditur regulariter in ipsa mutatione, an jure, an injuriâ fiat opus, quia demum ex cognitione judicis de ea constabit add. *l. b. 9.* Aliud est, si statim ab initio de injuria ejus qui nuntiat, & de jure ejus qui ædificat, omnibus manifestissimè constet.

Opp. (II.) *l. 20. §. 1. & 3. b. t.* Resp. Sensus est, licet postea appareat, cum jus habuisse ædificandi, tamen qui eo tempore, quo nondum de hoc constabat, contra Edictum ædificavit, destruere tenetur. Aliud ergo est, si initiò statim omnibus patet jure ædificium exstrui.

Opp. (III.) quod nuntians juret de calumnia, adeoque nunquam possit notoria injustitia allegari. *l. 1. §. 4. b. t.* Resp. Juramentum exigitur, si causa ad prætorem est delata, præstito ergo juramentò non erit notoriè injusta nuntiatio.

Th. XIV. *in fin.*

Qvæ. I. *An emtor, edibus emtis nondum traditis, possit cautionem de damno infecto petere?*

Neg. quia habet actionem ex emto contra venditorem

rem

rem, qui neglexit petere cautionem, *l. 18. §. 9. b. t. vers. sed nihil & c. l. 36. de act. emt.* quam cautionem si exegerit venditor, actionem exinde competentem cedere debet emtori. *l. 14. §. 12. de act. emt.* Ipsi ergo emtori, licet ante traditionem exegerit cautionem, non aliter utilis erit, quam si post traditionem damnum acciderit, *d. l. 18. §. 7.* Sed quid, si nihil imputari possit, quod cautionem non exegerit? Pugnare videntur hæc de re. *l. 18. §. 7. & 9. & l. 38. b. t.* Verum ex ipsis textibus solutio apparet, nimirum inutiliter stipulatur si cautionem exigit emtor de damno, quod imminet, & postea accidit ante traditionem, si custodiam debet præstare venditor, *d. l. 18. §. 7. & 9.* Utiliter vero exigit emtor, si custodiam non debet præstare venditor, adeoque si sibi emtor hoc casu ante traditionem non prospiciat, sibi imputet; neque habebit actionem contra venditorem, quippe cujus culpa abest, neque actionem ratione damni ex hoc edicto, qui cautionem non exigit *d. l. 38.*

Ead. Th.

Qvæ. 2. *An socius propter ædes communes ruinosas damnum minantes propriis ædibus cautionem à socio possit exigere?*

Neg. quia ipse ædes communes reficere potest, & impensas pro socio aut communi dividundo iudicio pro parte repetere, *l. 32. b. t. add. l. 12. comm. divid.*

Obstare videtur *l. 39. b. t.* Verum textus ille non loquitur de ædibus duorum Dominorum propriis, incumbantibus in muro communi, quem ita reficere, ut certò non ruat, non semper in unius potestate situm est, maxime si alter solus ædificet communem parietem ad suum

usū, forte quod majus onus imponat, add. l. 40. §. 1. b. t. *vers. quod si &c.* Si uterq; reficiat parietem cōmunem, & ædificet, inter se repromittere solent, l. 43. §. 1. b. t. Sed quod damnum communis parietis vitiō contingit, sibi invicem non præstant. d. l. 40. §. 1. b. item quod ob communem refectiōem evenit, d. l. 43. §. 1. b. t. nisi alter pretiosiora ædificia habeat altero, atque ita majus damnum patiatur pariete communi sublatō, quod cum alterius damno viliores ædes habentis non possit pensari, & tū in eo quod excedit, alter alteri ob præstitam cautionem tenebitur, d. l. 39. *in fin. pr. l. l. 43. §. 1. in f. b. t.*

Th. XXIV.

Qvæ. *An dominium transferatur per missionem ex secundo decreto?*

Aff. per l. 3. §. *fin. de A. vel A.P. l. 15. §. 16. & 33. de damn. infect.*

Opp. *pr. l. de bonor. possess.* ubi dicitur, quod Prætor non possit facere heredem. E. videtur quod neque Dominum possit facere. Responsio patet ex ipso text. Prætor non potest facere heredem propriè sic dictum s. civilem, potest tamen facere heredem prætorium. Ita & non potest facere Dominum propriè dictum, nim. civilem s. Quiritarium, potest tamen facere dominum prætorium.

Th. XXXI. n. 5. *vers. ex singulari ratione.*

Opp. l. 1. §. *verb. non quod agri h. t.* **Resp.** Conciliatio habetur in ipsa Th. quod scil. non omninò negetur, quod etiam ob agrum colendum opus factum iunne sit ab hac actione, sed quod solum distinctius & clarius explicetur, quod scilicet maximè si frumentum quærendum spectet

Etet opus, non locus sit huic actioni, uti ex toto textu, & XXXIX. juncto l. 4. & 15. apparet.

Th XXXVII.

Qvæ. *An filiusfam. possit conducere vectigalia?*

Neg. arg. l. 3. §. 1. *ad S. C. tum Maced.*

Opp. l. 57. *de judic.* l. 39. *de O. & A.* ubi dicitur, quod in omnibus causis filiusfam. perinde ut paterfam. obligetur. Resp. singulariter hic excipitur conductio reddituum publicorum, ne scilicet cum pater actione fortè de peculio conventus deducat, quod sibi naturaliter debetur, fisci conditio sit deterior, & ita à filiofam. quippe nihil in bonis habente, pensionem non possit consequi.

Ead. Th. vers. *Mulieres.*

Qvæ. *An mulieres possint conducere vectigalia?*

Aff. per l. 47. *pr. de jure fisc.*

Opp. (I.) l. 2. *de R. J.* ubi dicitur, quod foeminae sint immunes ab officiis publicis. Resp. 1. Regula illa & aliae suas habet exceptiones.

Opp. (II.) l. *pen. de edend.* Resp. N. C. Argentariorum enim officium s. manus erat publicum, sed non ita publicanorum.

Opp. (III.) l. 9. §. 4. *de publican.* Ubi videtur intercessionis quandam speciem continere, quando quasi conducit vectigalia. Resp. 1. solùm ex textu illo sequeretur, quod non possit cum aliis simul conducere, non autem simpliciter negari potest, quod foemina possit conducere vectigalia. Resp. 2. Cum per accidens eveniat alterum sociorum fieri non solvendo, ideò itidem mulieri non potest inde denegari potestas conducendi, licet isto casu solùm pro rata teneatur, propter beneficium S. C. ti Vellejani.

XXXIX. vid. *Exerc. XXI. lb. 9.* Qui dissentiunt, respondent variè ad *l. Moschis. 47. de jure fisc.* quæ tamen responsiones omnes videntur divinatoriæ.

Th. XXXIIX. vers. *Hinc queritur.*

Opp. ex *l. 9. §. fin. b. t.* quod is, qui contraxit cum fisco non habeat jura fisci, adeoque nec publicanum habere hoc jus fisci, ut ad ipsum perveniant commissæ. Resp. 1. Plane de alio casu loquitur textus, quod sc. mercator, qui de fundis finalibus mercatur aliquid, non possit immunitatem à vectigalibus allegare, quâ fiscus aliàs fruitur. Resp. 2. hic locavit fiscus ipsa commoda ratione vectigalium obvenientia, licet ergo aliàs non simpliciter qui contraxit cum fisco, in ejus locum succedat si ejus jure gaudeat, tamen quando fiscus certam pensionem percipit proventibus & commodis, tunc necessariò illa commoda ad ipsum conductorem pertinebunt, præsertim cum defraudatione vectigalium ipsi Publicani lædantur eò casu, non fiscus; adeoque & meritò poena ob fraudatum vectigal ad Publicanum spectabit.

Deinde

Qværit. *An si fundus Emphyteuticus sit locatus, si ob non solum canonem fundus amittatur, ad conductorem pertineat?*

Quod neg. cum hic manifesta intercedat ratio differentia.

Th. XLI. vers. *Si plures.*

Opp. *l. 9. de Jdict. & l. 34. de injur.* Resp. Strictò quidem jure in actionibus poenalibus noxalibus tot poenæ à Dominò, qui non noxæ dedit, essent præstandæ, quot sunt personæ servorum delinquentes, quod etiam servatur in
textu

textu opposito. Aliquando verò ex æquitate Domino succurritur, ut præstatione ejus, quod præstandum esset, si unus liber delictum commisisset, liberetur, ne totam familiam (tamen plures servos teneatur propter unum delictum noxæ dare) luere, quo respiciunt verba *d. l. 9. Domino succurrendum &c.* add. textus in *th. alleg.* Quæ æquitas non attenditur in opp. *l. 9.* propter contemptam auctoritatem Prætoris, nec in *l. 34. de injur.* quia singulorum proprium est maleficiū, & plures sunt injuriæ, cum plures servi aliquem occiderint, uti ipsa lex hanc urget rationem. In nostro verò casu & similibus una est, v. g. illicita extorsio licet à pluribus facta, adeoque & ratione servorum unius domini æquum est, unam poenam solvere.

EXERCITATIONE XL.

Thes. II.

Opponunt. quod genus: *Actus*: sit nimis remotum ac generale. Resp. Cum variè donatio fiat, modo per pactum, modo per traditionem, nec possit commode genus proximum exprimi, retinetur remotius & per additas differentias determinatur.

Thes. IX.

Quær. *An valeat donatio omnium bonorum?*

Affirm. per *l. 35. §. 4. 5. de donat. l. 8. C. de revocand. donat. l. 5. C. de inoff. donat.*

Opp. (1.) quod donatio sit titulus singularis, adeoque per eum non possit universitas transferri. Resp. N. C. per titulum enim singularem non potest quidem quis

successor Juris fieri, sed per eum universitas rerum seu omnia bona possunt transferri.

Opp. (2.) quod ita adimatur facultas testandi, quæ tamen secundum jura debebat esse libera, *l. 15. C. de pact.* Resp. non potest auferri libera testandi facultas, à lege vel ab alio, sive extrinsecus, ipse autem quis utique disponere potest de rebus suis, ita ut non possit aliter *disponere* amplius. Quo ipso ostendit quod pro libero suo arbitrio nolit testari.

Opp. (3.) quod contra humanitatem esse videatur, admittere, ut aliquis nihil habeat, ex quo possit vivere. Responsio patet ex *tb. 12. vers. 5. Convenitur &c.* nimirum potest donator tantum conveniri in id, quod facere potest, i. e. ut ipsi sint salva alimenta s. victus & amictus. Item ex *tb. 15. vers. Inde queritur &c.*

Opp. (4.) quod absurdum videatur donationem eundem effectum continere, quem testamentum. Verum Resp. nihil inde absurdi oritur, & in testamento majores solennitates desiderantur, quia ibi agitur de voluntate ejus qui amplius non est in vivis: hic autem ipse donans vivus bona in alterum transfert, & quidem adhibitâ etiam insinuatione judiciali, *tb. 10.* unde non ita facile fraudes intervenire possunt.

Ead. Th. vers. *Non tamen.*

Qvæ. *An sub bonis omnibus simpliciter donatis comprehendantur jura?*

Affirm. quia jura sunt res incorporales, adeoque sub mentione bonorum s. rerum, ut species sub genere continentur.

Opp.

Opp. (1.) *l. 86. pr. de leg. 2.* Responsio peti potest ex *Exerc. XXXV. tb. 13. n. 12.* quod scil. planè alia ibi tractetur quæstio, an nimir. sub illis verbis : *bona quæ ibi s. in domo sunt &c.* intelligantur etiam nomina & jura, quorum instrumenta ibi sunt.

Opp. (2.) quod donatio sit stricti juris, *l. 22. b. t.* adeoque non contineantur non expressa. Resp. uique expressa sunt nomina s. jura, qui enim omnia bona dicit, exprimit etiam jura quæ sunt in bonis *l. 21. 23. 49. de V. S.*

Th. X. vers. *Potest.*

Qvæ. 1. *An insinuatio possit fieri coram Judice incompetente?*

Affirm. quia non agitur de sententiâ inter partes litigantes ferendâ.

Opp. diff. *l. 32. C. b. t.* Resp. nulla est conseq. Solùm coram Magistro census debuit fieri insinuatio. E. coram Judice, qui personis, quæ insinuationem petunt, est competens. Solùm enim dicitur, quod certus Magistratus apud Romanos fuerit hac in re adeundus, non autem quod aliàs fuerit competens illarum personarum Judex. add. Giphian. in d. *l. 32.*

Qvæ. 2. *An donatio non insinuata sit tota inutilis, an verò solùm pro parte, qua excedit 500. solidos?*

Est solùm pro parte inutilis, quia quoad 500. solidos nullum subest vitium.

Opp. quod contra LL. sit inita. Resp. Non in totum.

Th. XI. n. 1.

Opp. §. ult. *l. quibus mod. test. infirm.* ubi Princeps heres

heres institutus in tabulis non legitime factis hereditatem non potest percipere. E. etiam ex donatione illegitime facta à privato nihil potest capere. Resp. in donatione nihil deest, quam judicialis insinuatio, quam hic quasi supplet ipsa autoritas Principis cui donatum est: at in testamento plures solennitates à LL. præscriptæ sunt.

Ead. Thes. vers. *Non vero.*

Opp. l. 34. in f. pr. C. b. t. ubi dicitur, quod excipiantur donationes, quæ in causis piissimis procedunt. Resp. quid intelligatur per causas piissimas, habetur in l. pen. eod. & l. 19. C. de SS. Eccles.

Th. XII. in fin.

Opp. l. 32. b. t. quæ videtur pugnare cum l. 27. eod. Resp. constat ex l. 32. quod singulariter constitutum sit, quod donato vel gratis concessio usu coenaculi, vel dictæ habitandi causa, non cogatur heres facere eum inquilinum s. habitatorem. Idem jus patet etiam ex d. l. 27. Ex illo jure mota fuit controversia Nicostrato, sed Papinianus decidit, non valere quidem eam donationem quoad heredes regulariter, istam autem tali casu esse remuneratoriam.

Th. XIV.

Quær. An donatio inofficiosa sit invalida in totum, an vero pro ea parte, quâ est inofficiosa?

Pro ea parte, quâ est inofficiosa, l. 1. 2. 7. C. d. revoc. donat.

Opp. (1.) l. 87. de legat. 2. Resp. Commode ex aliis text. interpretanda est hæc lex, ita ut sensus sit: id quod donatum est, pro dimidiâ, sc. quartæ bonorum, parte revocari.

Num.

Num Paulus ibi solum intendit tradere, quod alter nepos pro sua parte dimidia possit petere legitimam, & non totam quartam omnium bonorum exigere, cum habeat coheredem alterum nepotem.

Opp. (2.) *l. 16. §. 1. de Jure Patronat.* Resp. Quod in fraudem legis fit, non valet, in arbitrio tamen legis est, in quantum velit valere. Cum ergo indistinctè in *l. 7. C. b. i.* & aliis text. dicatur solum id revocari, quod immoderatè gestum est, ultra legis dispositionem revocatio non statuenda.

Opp. (3.) argumentum ductum à querela inofficiosi, cum quâ comparatur *b. l. ult.* Jam verò si planè nihil relictum sit, planè evertitur testamentum per querelam inofficiosi. E. etiam donatio. Resp. Comparatio secundum quid saltem fit in eo, quod utraque querela cesset, ubi aliud remedium superest, alias differentia intercedunt: per querelam enim inofficiosi impugnatur testamentum; per hanc actus inter vivos: Ibi propter præteritionem & exheredationem injuria inferitur liberis, adeoque testamentum rescinditur; per hunc actum inter vivos læduntur quidem itidem liberi, attamen illam læsionem solum corrigunt LL. quoad legitimam.

Th. XV.

Qvæ. *An etiam ob alias ingratitudeis causas, quàm quæ in l. ult. C. de revoc. donat. expressæ, revocatur donatio?*

Aff. quia in *d. l. ult.* solum regula proponitur, ut in legibus fieri solet, secundum quam casus varii determinandi.

Vuu

Opp.

Opp. vox *tantum*. Resp. non excluduntur ea, quæ ipsa ratio legis non excludenda esse dicitur, add. *Exerc. XXXII. lb. 33.*

Ead Th. vers. *Inde queritur.*

Opp. quod donatarius naturaliter tantum obligetur ad remunerandum, & ita etiam ad alendum donatorem. *l. 25 § 11. de hered. petit.* Resp. Nulla est consequentia, sufficit enim quod non levem inferat injuriam, qui inopem donatorem non alit.

Ead. Th. vers. *Est illa.*

Queritur: An hæc actio sit personalis?

Affirm. *l. 1. C. de revoc. donat.*

Opp. *l. 7. C. de revoc. donat.* Resp. Vindicatio ibi non actionem in rem, sed vindictam s. ultionem significat, uti etiam verbum *vindicationis* accipitur ap. Cicer. *l. 2. de invent.* dum inquit: *Vindicationem, per quam vim & contumaciam defendendo ulciscendo propulsamus à nobis.* vid. tract. nostr. *de vind. privat. cap. 1. apb. 5. exeg. num. 1.* Regerit alleg. Donell. lit. B. quod nullibi neq; in ff. neque in C. vox *vindicationis* hoc sensu occurrat. Resp. Sufficit, quod non repugnet ipsi significationi vocis. Resp. 2. Ex ipso contextu apparet, non posse alteram significationem, quâ actionem in rem denotat, hic locum habere, sed quod sensus sit, hanc actionem instar aliarum personalium ex delicto vindicationem i. e. ultionem injuriæ personæ illatæ, concernentium, non dari heredi, nec in heredem. Ulterius regerit idem, quod opponatur ibi actio in personam vindicationi, adeoque intelligenda sit actio in rem. Resp. opp. actio personalis illa, quæ se-

cun-

cundum regularem naturam hujusmodi actionum heredi & in heredem competit, illi actioni personali, quæ ultionem concernit, uti jam expositum. add. *Exerc. XLVI. l. 80. § 81.*

Eâd. Th. vers. *Non tamen.*

Qvæ. *An opus sit, ut heredes possint hac revocatoria actione uti, quod defunctus litem fuerit contestatus?*

Neg. arg. *l. ult. verb. si tacuerit &c. C. de revoc. donat.* add. *l. 32. §. 4. de donat. inter vir. & uxor.*

Opp. (1.) quod actio injuriarum non detur heredibus, nisi lite contestatâ. §. 1. *I. de perpet. & tempor. act.* E. nec hæc, quæ isti est similis. Resp. in eo convenit, quod regulariter morte ejus, in quem ingratitudo commissâ, finiatur: sed quoad perpetuationem sufficit hic querimonia, cum solum tendat ad revocationem donati, non ad aliam poenam.

Opp. (2.) *l. 7. C. b. t. vers. 5. actionem verò matris.* Resp. speciale est in matre, add. arg. *l. 30. C. de fideicommiss.*

Eâd. Th. vers. *Illam verò.*

Qvæ. *An heres possit ex capite in gratitudinis revocare donationem, si defunctus eam commissam esse ignoravit?*

Neg. arg. *l. 1. l. 7. l. ult. C. de revoc. don.* Neque enim illa limitatio ullibi in ejusmodi actionibus, quæ morte actoris extinguuntur, traditur.

Opp. quod tunc cesset ratio, præsumtio scil. remissionis. Resp. quia incertum est, annon remisisset, si

scivisset, tamen nihilominus pro remissa injuria habetur.
add. *Exerc. 46. tb. 81.*

Eâd. Th. circ. fin. vers. (2.) *Quod in heredem.*

Qvæ. *An contra heredem donatarii competat hæc actio revocatoria?*

Neg. *l. 7. C. de revoc. donat. add. Exerc. 47. tb. 83.*

Opp. (1) quod hæc actio sit rei persecutoria, adeoque etiam in heredes detur etiam non mota *l. 35. d. O. & A.*
Resp. negatur. Expresse enim dicitur, quod ad vindictam s. poenam tendat *l. 7. C. de revoc. donat.* & repugnat etiam natura actionum rei persecutoriarum. Actiones enim rei persecutoriae sunt, quibus rem ex patrimonio nostro ablatam repetimus, vel persequimur rem quæ absque voluntate nostra nobis abest: rem verò hanc ipsi donavimus, & solum ad coercendam & puniendam ingratitudinem constitutum est, ut liceat revocare. Revocatio igitur hæc instar poenæ se habet.

Opp. (2.) quod donatio sub conditione censetur facta; si gratus fueris; adeoque persequamur deinde rem, si gratus non fuerit donatarius. Resp. Nullibi hoc dicitur, quod talis conditio subintelligatur, sed potius lex in poenam ingratitudinis revocationem admisit.

Opp. (3.) *l. ult. in fin. C. de revoc. donat.* ubi videtur solum statui, quod heredes donatoris non possint agere: admitti autem videtur donatorem contra heredes donatarii posse agere. Verum resp. nulla inde necesse potest firma consequentia, & expresse contrarium habetur in *d. l. 7.* quod in heredes non detur.

Opp. (4.) Exemplum revocationis in donatione
con-

conjugum, quæ adversus heredes competit, *l. 32. §. 10. de donat. inter vir. & uxor.* Resp. illa donatio inter conjuges est ipso jure nulla, adeoque non potest non etiam res ab herede repeti. Vid. *tit. de donat. inter vir. & uxor.*

Opp. (5.) quod in *l. 7. C. de revoc. donat.* in qua sententiam nostram fundamus, singulare sit in matre liberis donante, quæ injuriam dissimulatione abolevisse putabitur, si non fuerit vivis donatariis conquesta. Resp. 1. nulla est ratio singularitatis in matre: potius enim dicendum foret: si mater, in quam magis peccant liberi ingrati, non potest agere contra heredes donatarii, neque etiam alius donator poterit contra donatarii ingrati heredes experiri. Resp. 2. Lex expressè addit generalem rationem, quia in vindicationem s. pœnam ingratitude actio illa est comparata.

Th. XVI vers. *Quæsanè.*

Quær. An l. 8. C. de revoc. donat. etiam pertineat ad extraneos donatores, s. an ob supervenientes post donationem liberos non solum Patronus, sed & quilibet donator possit donationem revocare?

Aff. per rationem in thes. alleg.

Opp. *c. fin. q. ult. caus. 17.* Resp. 1. Cum alleg. Martertio per *jus fori* non intelligi *jus Rom.* sed quod favore Ecclesiæ contra *jus Rom.* & rationem boni & æqui irrepserat, quasi diceret Augustinus: quamvis juris Civ. Interpretes ob favorem Ecclesiæ admittant, licet liberi nascantur, tamen Ecclesiam posse retinere donatum, attamen *jus poli* s. æquitas contrarium syadet, ut sc. potius etiam ipsa Eccle-

sia liberis postponatur. Resp. 2. Quod Augustinus ibi respiciat illam opinionem Interpretum, qui statuunt, quod lex ista non generalis intelligenda sit, quasi diceret: quamvis jure fori non possit revocari donatio ista, cum lex C. solum de donatione liberto facta loquatur, tamen jure poli-
f. ex aequitate aliud obtinebit.

Th. XX.

Opp. (I.) *l. 1. C. de donat. que sub modo.* Resp. Loquitur illa lex de casu in th. 18. proposito: nimir. in alimentis singulare est, ut propter illa suppeditanda, donatum, si hic modus non impleatur, ipso jure redeat ad donatorem, si ipsa lex revocat rei donatæ dominium: adeoque ista lex opposita ad diversum casum hunc non potest extendi.

Opp. (II.) quod inter illum tertium, & eum qui primum accepit à donatore, nulla inita sit obligatio, adeoque nec actio possit competere. Resp. Illa actio fuit ex donatione hac lege facta ei, cui primum donatum ut restitueret, sicut ergo ipse donator possit condicere rem, ita & hic tertius, cui ex voluntate donatoris res restituenda, jure illo utitur, confer *l. 26. pr. depos. add. Exerc. XX. tb. 3. vers. s. potest.*

Ead. Th. vers. *Sed anne.*

Opp. (I.) *l. 3. C. de donat. que sub mod.* Resp. tam de-
mum datur actio tertio, quando tempus est transactum, add. *l. 3. qui sin. man. ad libert. perven.*

Opp. (II.) *l. 1. in fin. qui sin. man. ad lib. & c.* Ubi ser-
vo vendito, ut intra certum tempus manumitteretur, et-
iam si venditor mutaverit voluntatem, nihilominus con-
petit libertas. Resp. (1.) hoc fit favore libertatis, quæ ab eo,
qui semel dimisit servum non potest revocari. Resp. (2.)
dici

dici potest, quod textus loquatur de mutata voluntate non ante tempus adjectum, sed post illud.

Th. XXIII. vers. *Hinc non solum.*

Qvæ. *An filiusf. absque Patris permissione possit donare mortis causa de peculio adventitio?*

Neg. l. 7. §. 6. de donat. l. 25. §. 1. de donat. mort. caus.

Opp. l. 39. de O. & A. ex qua colligi potest, quod patris consensus non sit necessarius. Sed facilis est responsio: nim. filiusfam. potest quidem obligari, sed citra patris præjudicium; cum ergo hic in profectio peculio habebat proprietatem, in adventitio usumf. non potest donare de his absque ejus consensu, aliàs vero obligatur, sed ita, ut omnino ex propriis bonis vel post emancipationem satisfaciat obligationi.

Ead. Th. vers. *Et de adventitio.*

Qværitur: *An filiusf. possit absque consensu patris de peculio adventitio extraordinario donare mortis causa?*

Aff. arg. N. 117. c. 1.

Opp. (1.) quod filius de his bonis non possit testari.

Resp. In testamentis obstat inhabilitas personæ, vid. Exerc. XXXII. tb. 7.

Opp. (2.) quod & hic consensus patris ad solennitatem actus videatur necessarius. Resp. In donationibus factis à filiof. non requiritur consensus, ut quidam volunt ad solennitatem actus, sed solum propter præjudicium patris, si quod subest. Cum igitur in bonis istis adventitiis extraordinariis nullum subsit præjudicium patris, etiam non opus erit ejus consensu.

Th.

Qvæ. *An donatio mortis causa excedens 500. solidos egeat insinuatione?*

Neg. *l. fin. C. de donat. caus. mort.*

Opp. *l. 25. C. de donat.* ubi expressis verbis etiam in hac donatione videtur desiderari insinuatio. Resp. olim quidem juxta Constitutionem Constantini in omni donatione insinuatio fuit necessaria, sed id mutatum est à Just. in *l. ult. C. de don. caus. mort.* Adeoque ex mente Justin. intelligenda est *l. 25. opp.* Et quod de insinuatione dicitur, solum ad donationes inter vivos referendum, vid. Giphani. in *d. l. 25.*

Th. XXV. vers. *Si enim.*

Opp. *l. 3. 4. b. t. l. 4. §. 1. de dol. mal. & met. except.* Resp. ibi agitur de casu, quo expressè cogitatione mortis donatum est.

Th. XXVI.

Qvæ. *An si donetur mortis causa ita, ut revocatio non habeat locum, habeatur pro donatione inter vivos?*

Aff. *l. 27. b. t.*

Opp. *l. 13. §. 1. l. 35. §. 4. in fin. b. t. N. 87. pr. & c. 1.* ubi hæc donatio vocatur mortis causa. Resp. in his text. dicitur quidem donatio mortis causa; sed quæ quoad effectum convenit cum donatione inter vivos, confer *l. 24. de pos. vers. egreditur. & c.* Sic si dederit aliquis depositum & concesserit usum, quoad effectum est merum mutuum.

Th. XXVII.

Qvæ. *An rei mortis causa promissa dominium statim transeat?*

Aff.

Affirm. quia hoc participat mortis causa donatio à legatis. Anton Faber putat hoc singulariter obtinere in legatis. Verùm cum hæ donationes aliàs quoque assimilentur legatis, & quoad hoc etiam nihil obstat, ideoque etiam quoad ea rectè assimilari possit.

Th XXX. *in fin.*

Qvæ. An reservatum in donatione mortis causa accrescat donatario de jure Civili?

Neg. per rationem in th. alleg

Allegat in contrarium Carpz. *l. unic. §. 14. C. de caduc. tollend.* Resp. De hujusmodi casu, quò quid specialis reservatum est, textus opp. non loquitur.

Th XXXI.

Opp. *l. 8. si quis omiff. caus. testam.* Resp. Non rectè dicit Wiesenbach. Giphanium abuti *l. 3. §. fin. de condict. caus. dat.* cum manifestè hic casus ibi contineatur. Nos potius dicimus, quod dissentiens textu *d. l.* abutatur, cum in illà *L.* non simpliciter & absolutè actio denegetur ratione mortis causa capionis, sed solùm dicatur, quod ad mortis causa capionem non spectet illud edictum: si quis omiffa causa testamenti ab intestato possideat hereditatem, quia id edictum tantum propter legatarios & fideicommissarios sit propositum.

Th XLI.

Opp. *l. 10. §. fin. de testam. tut. l. 9. C. de fideicom. hered.* Responsio habetur in notatis ad Exerc. 31. *ib. 16. in fin.*

Th. XLIX.

Opp. *l. 13 §. pen. de lib. & posthum. & l. 6. in fin. de hered. instit.* ubi etiam testator libertatem non posse revocare videtur. Resp. Agitur ibi de casu, quo servus proprius

Xxx

&

& liber & heres est iussus, huic eodem testamento sola libertas sine hereditate adimitur inutiliter. Nostra autem th. loquitur de casu, quo sola libertas data est servo sine institutione in heredem, quæ libertas perindè ut legatum à testatore revocari s. adimi potest.

Th. L.

Qvæ. An statuliber sit servus?

Aff. per l. 9 pr. l. 16. l. 29. pr. de statulib. l. 11. pr. de leg. 2.

Opp. (1.) l. 38. §. 3. de solut. Resp. quamvis servum promittens, statuliberum solvere non possit, inde tamen non sequitur, statuliberum non esse servum, sed solum sequitur, quod non sit talis servus, qui certo apud eum, cui solvitur, permanens sit in servitute, adeoque etiam præstito eo non rectè quis satisfaciat obligationi, cum existente conditione ad libertatem proclamare possit, add. l. ult. si ex nox. caus. ag. Regerere verò quis posset ex l. 9. § ult. h. t. quod promittens hominem præstando statuliberum, liberetur. Resp. ibi in specie certus homo promissus est. E. præstando hominem illum in specie, licet sub conditione pendeat libertas, satisfacit obligationi. Rursus autem quis regerere posset ex l. 63. de condict. indeb. quod etiã certum hominem debens, si statuliberum solvat, non liberetur. Verùm Resp. quod hoc ita sit, quando facto ipsius debitoris homo iste factus est statuliber, tunc enim non satisfacit obligationi, quâ Titium servum tenetur tradere, cui ipse sub conditione destinavit libertatem.

Opp (2.) l. 9. §. fin. de pæn. Resp. Id non ideò fit, quod statuliber rectè sit liber, sed propter prærogativam libertatis, l. 14. de quest.

Seditidem obstat (3.) l. 29. pr. de statulib. communiter

ter responderi solet, quod lex 29. loquatur de casu, quo servus nondum statuliber deliquit, cum sit inspiciendū in poenā infligenda tempus delicti, *l. 1. de poen.* sed *l. 9. de poen.* agat de casu, quo servus postquam statuliber factus est, deliquit. Alii respondent, quod statuliberi in publicis delictis puniantur ut servi, in privatis ut liberi. Denique alii dicunt, quod dist. inter delicta, quæ committit in dominum, & alia communia delicta, quæ committit ut alius homo.

Th. LI.

Opp. *l. 3. b. t. & l. 3. de serv. export.* Resp. Cujacius & Pacius in *l. 1. c. tit.* dicunt, specialem esse casum, quod nimir. & venditor & emtor sine herede decesserint, unde cum nullius intererat hominem venditum in servitute manere, libertas competebat non obstante poenitentia venditoris. Quæ responsio firmari potest, quodammodo ex alleg. *l. 3. de serv. export.* ubi innuitur, heredis voluntatem non esse exquirendam si venditor revocaverit, herede ergo non existente, non oberit revocatio defuncti.

Licet verò hæc responsio possit satisfacere pugna, inter *l. 1. & text. alleg. obst.*: tamen (2.) adhuc obstat *l. 8. de serv. export.* Unde variæ adhibentur responsiones ab Interpretibus. Resp. 1. quod post tempus mutata voluntas non obsit libertati. Resp. 2. quod eò casu, quo emtoris gratia pactum est adjectum, venditoris poenitentia non obsit. Resp. 3. quod non debuerit quidem manumitti, sed non possit revocari libertas. Verum cum neutra harum responsionum videatur textibus satis congruere, ideò nos 4. dicimus, quod heres non possit revocare, *l. 3. de serv. export. l. 3. b. t.* Sed ipse, qui pactum adjecit, ante temporis

lupsum possit revocare, modò alter etiam consentiat: sin-
verò alter dissentiat & nihilominus manumittat, valet ma-
numissio, l. 8. de serv. export. quia scil. unius pœnitentia
non potest tolli, quod utriusque consensu placuit, licet
vero venditor revocaverit, nec tamen ipse reliquerit here-
dem, qui possit hanc revocationem urgere, nec etiam em-
tor reliquerit heredem, competit libertas. l. 1. b. t.

Th. LIII.

Qvæ. *An manumissio in fraudem creditorum facta,
sit ipso jure nulla?*

Aff. per pr. §. 3. l. qui & ex quib. caus. man. non poss.
l. 8. §. 1. l. 11. §. 1. b. t.

Opp. l. 1. §. 2. b. t. Ubi libertas vel manumissio re-
vocatur, rescinditur. Resp. Non rarò & illud dicitur rescin-
di, revocari, quod ipso jure nullum est, nim. ipsa L. Ælia
Sentia rescindit tales donationes libertatis, confer l. 7. §.
16. de pact. l. 64. §. 1. de condit. & demonstr. l. 4. C. de lib.
preter. l. 5. C. de rescind. vend. l. 7. pr. de dol. mal.

Præterea II. opponi solet, l. 5. C. de serv. pign. dar.
manum. Resp. tam demum nullius momenti est manumis-
sio, si de animo & defraudationis eventu constet, vid. l. 6. §.
segg. Quoniam ergo hoc in facto consistit, ideò aliqua
allegatione opus est & sententia declaratoria.

Opp. III. tot. sit. quæ in fraud. credit. it. §. 6. l. de act.
Resp. alia ratio est aliarum rerum alienatarum, quæ demum
per actionem revocantur, sed libertas quæ semel competit,
non potest revocari, §. 5. l. de eò cui libert. caus. add. l. 9. §.
ult. de minor. l. 4. §. 1. de fideicom. libert. l. 2. de man.
testam.

EXERCITATIONE XLI.

Thes. III.

Opp. l. 3. C. de acquir. poss. ubi dicitur quod infans possit corporaliter acquirere. Resp. potius hic textus nostram firmat sententiam, sensus enim ejus hic est: nempe ex equitate admitteretur, ipsa corporali apprehensione infantum aliqualem, & infantilem affectum possidendi demonstrare, s. aliquod initium possidendi facere, etiam quidem tutoris accedente autoritate possessionem acquireret infans, quia tutor supplet solum quod deficit, adeoque in infante aliquid requiritur, quod suppleri potest.

Th. IV. verb. *Et possessione.*

Opp. (1.) l. 34. §. 2. d. acquir. vel am. poss. Resp. Giphani. in h. text. quod servus ignoranti domino, sc. in causâ peculiari acquirat possessionem. d. l. 1. §. 5. de acq. vel am. poss. sæpe namq; quid in uno loco dicitur simpliciter & absolute, quod ex alio loco distinctionem recipit. Conf. l. 28. d. usucap. & l. 15. pr. eod. Cum enim domini voluntate peculium teneat, etiam permissu & voluntate ejusdem ex illa causa, s. ratione rei peculiaris, ipsi acquirit: etiam si ignoret quo momento aut tempore possessionem servus apprehendat: quod utilitatis causa acceptum est, ne per singula momenta cogerentur domini causas & species peculiorum inquirere. l. 44. §. 1. b. t. Neque obstat vers. subseq. Nam & servus alienus. d. l. 34. Illa enim ratione, à servo alieno ductâ, hoc solum ostenditur, quod etiam is sive à me b. f. sive à nemine possideatur, (ut si pro libero se gerat fugitivus) sc. me volente & meo nomine apprehendatur.

hendens possessionem, eam mihi acquirat. Giphon. & Jul. à Bigma *in d. l. 34. §. 2.*

Opp. (2.) *l. 31. §. 3. de usurp. & usucap.* Ubi dominus per servum dicitur ignorans possidere, vel etiam usucapere, sive peculiari nomine, sive meo, i. e. domini nomine rem teneat servus Resp. *in dict. §.* quaestionem principalem hanc esse, an dominus, qui per servum possidere & usucapere cæperat, postea desinat possidere & usucapere propter furorem supervenientem servi: Et ait non desinere, sed potius remanere possessionem penes dominum & procedere usucapionem nec eam interrumpi furore servi. Et ratio est, quia furor est facti & proinde non interrumpit usucapionem quæ est juris. *l. bona fidei 48. §. 1. de acq. rer. dom.* Non autem ibi quaeritur, an dominus per servum possideat ignorans aut sciens in re peculiari aut dominica. Et quod fit mentio ignorantis, id factum est propter verbum peculiare: Eo enim tantum id refertur.

Opp. (3.) quod per procuratorem acquiratur possessio ignoranti *l. 1. §. 12. d. aq. vel am. poss.* Resp. Id utilitatis causa receptum *l. 8. C. b. t.* At quæ utilitatis causa i. e. jure singulari sunt recepta, non debent produci ad consequentias *l. 14. de LL.*

(4.) Adfert Cujac. hanc rationem quia dominium acquiratur ignoranti ex omni causa. Ergo & possessio i. e. etiam ex causa non peculiari. Resp. dominium esse Juris, possessionem esse facti & animi, & proinde dominium acquiri etiam invito & furioso: possessionem non item: Nec valet argumentum à dominio ad possessionem, quæ nihil habent commune, ut ait *l. 12. naturaliter §. 1. in fin. b. t.*

(5.) Ad

(5.) Ad hæc adjungi quoque potest arg. ex l. 24. *quod servus in f. b. t.* Ubi servus dicitur domino ignoranti acquirere possessionem justam, non verò injustam; Resp. id quoque de peculiari causa intelligendum, ut apparet ex vers. statim subjuncto, *sicut id quod ex peculio.*

Th. V. vers. *Quar. secundo.*

Opp. l. 13. in fin. de donat. Resp. 1. quod disting. sint duo casus: aut procurator animum quidem habet sibi acquirendi rem domini nomine traditam, sed tempore traditionis non exprimit, quod velit suo nomine acquisitam, & tunc in sua persona nihil agit, sed nihilominus cum de contrario animo non fuerit testatus, domino acquirit, d. l. 13. Aut verò expressè dissensum exprimit tempore traditionis & tunc simpliciter nihil agit, d. l. 37. §. ult. b. t. Resp. 2. quod procurator suo nomine accipiens rem nomine domini traditam, nihil agat in sua persona, sed suo domino acquirat, modò procurator deinde nomine domini, quo tradita est, teneat vel illi tradat.

Th. IIX.

Alleg. Grotius duo in primis opponit (1.) quod in aliis rebus licet possessionem amittamus, dominium tamen retineamus, v. g. si furto nobis sint ablata. (2.) quod illa differentia J. Ctorum videatur fundata solum in probabili quadam ratione, quod scil. difficilis sit ferarum persecutio, possit tamen per appensionem crepundiorum significari, quis sit dominus, ut alii ab istius feræ occupatione abstineant, vel si occupant priori domino redant. Autor qui notas ad Grotium scripsit, respondet, quod J. Cti hoc solum tradiderint quoad effectum, quod scil.

scil. furtum non committat qui feras has occupat, verum hæc non videtur adæquata ratio LL. Romanarum. Nos respondemus ad primum, diversam naturam esse objectorum; aliæ res sine vi in potestate nostra retinentur, non autem feræ. Indè etiam secundo crepundiorum appensio non sufficit ad retinendum dominium, quia secundum naturam ferarum dominium earum ita se habet, ut non nisi vi & captura acquiri & retineri queant: & sanè fragile admodum remedium est, per crepundia rem retinendi. Nec is qui occupat rem natura sua feram, videtur obligatus esse ei, qui olim fuit dominus, istam rem restituere, cum ipse æque jure quo alter per capturam scil. feræ, in naturali libertate versantis, feram habebat.

Thef. IX. vers. *Cum enim.*

Opp. l. 26. de usur. Responsio patet ex Exerc. 12. tb. 16. quod scil. venatio s. ferarum occupatio non sit fructus fundi, sed quatenus fortè fundus in usumfr. datus maxime commodus est ad venandum, aliqua utilitas etiam ratione fundi quoad venationem obvenit, cum alias quis possit prohiberi ab ingressu, uti mox dicetur. Non igitur feras acquirit, quia fundum tenet vel jus in fundo habebat, sed quod occupet feras in fundo, & utilitas non in ipsa venatione s. occupatione quatenus tali consistit, sed quod prohibitione domini non possim impediri ab ingressu, sine quo occupare non possum, sed teneor actione injuriarum.

Ead. est responsio ad l. 62. de usufr.

Præterea obstare videtur l. 16. de S. R. P. ubi dicitur non est consentaneum ut per aliena prædia aucupium exerceatur. Responsio patet ex ipsa thef. 9. aliud scil. est in

in alieno venari, aliud in alieno quid capere ut meum fiat. In alieno venari, & alio modo versari invito domino citra injuriam ejus non licet, at nihilominus captum in alieno meum est jure gentium.

Ead. Th. vers. *Nec interest.*

Opp. l. 55. verb. *videamus ne intersit meo an in alieno de A. R. D.* Resp. Initio quidem facit ejus distinctionis mentionem Jctus, sed solum instar rationis dubitandi: *videamus*, inquit, *ne intersit &c.* In ipsa autem decisione, quæ habetur in vers. *summam &c.* non attendit illam distinctionem, sed simpliciter respondet, quod aper sit ejus, qui laqueum posuit, modo ab alio in libertatem naturalem non sit dimissus, sed ipse qui laqueum posuit, etiam exemerit aprum.

Ead. Th. vers. *Et placuit.*

Opp. d. l. 55. de A. R. D. ubi per positionem laquei dicitur acquisivisse. E. non per vulnerationem. Resp. I. per vulnerationem nihilominus adhuc potest evadere bestia fera, non autem ita facile laqueo irretita. Resp. II. Ipse textus requirit, ut postea etiam in potestatem ejus, qui laqueum posuit, fera pervenerit.

Th. XXI. in fin.

Opp. l. 1. §. pen. & l. 18. §. 2. de A. vel A. P. Resp. hi textus loquuntur non de dominio noviter per occupationem acquirendo, sed de rebus natura nullius primum occupandis, & de dominio ex voluntate prioris domini in alterum transferendo, vel de rebus per traditionem acquirendis, in quibus sufficit ficta traditio & apprehensio, in illis actuali occupatione & apprehensione opus est,

est, quia nemo ut dominus eas nobis ostendit, & ostendendo fictè tradit.

Th. XXIX.

Opp. *l. pen. §. fin. b. t.* Responsionem vide in ipsa th. vers. *quamvis &c.*

Th. XXXVII. vers. *Verum.*

Opp. *l. 24. de A. R. D.* Resp. aut in verbis initialibus hujus legis vox: *non* secundum quædam exemplaria est omittenda; aut quid subintelligendum, ita ut primo dicatur in textu: in omnibus quæ ad eandem speciem reverti non possunt, speciem esse ejus, qui fecit, dicendum. Deinde subjiciatur alter casus, si materia prior maneat, id est, si res possit reduci ad priorem materiam, dominus materiæ manet etiam speciei dominus: aliàs si horum neutrum admittas, verba priora posterioribus non congruent, cum ista priora loquantur de casu, quo species ad materiam priorem reverti non potest, verba verò ultima de casu, quò potest.

Ad *l. 61. de R. V.* latè resp. in *thes. 40.* quod scil. in ea non agatur de specificatione, sed de adjunctione.

Ead. Th. vers. *Sive sciens.*

Opp. *l. 12. §. 3. in fin. ad exhib.* Resp. Non loquitur textus de ipso modo acquirendi, sed de actione, quæ licet species sit alteri acquisita, tamen competit priori domino, uti latius explicatur in *thes. 39.* Quoad actionem igitur istam distinguendum: an quis bonâ vel m. f. specifica- verit quid ex aliena materia, sed quoad acquisitionem speciei ipsam nihil interest.

Th. XXXIIX. *in fin.* vers. *Quid autem.*

Nos *§. si duorum, 27. l. de R. D.* accipimus de casu, quo

quo confusio vel voluntate utriusque fit domini, vel absque voluntate, sed ita, ut forma in specie ex confusione oriente non prævaleat, & tunc utroque casu res erit communis, uti latius traditur in *thes. 41*. Bachov. verò hanc rem paulò aliter explicat, qui tamen re ipsa nobiscum convenire videtur.

Th. XLIII. *in fin.*

Opp. *l. 78. de solut.* ubi dicitur, quod nummi fiant ejus, qui accepit, non communes. Resp. 1. non ibi per commixtionem fit dominus nummorum, sed quod nummos à dante mixtos ipse in solutum b. f. accipiat. Resp. 2. Accipiens nummos alienos cum suis miscendo, perinde ut alius expendendo consumere videtur, sicut aliàs consumptio à b. f. possessore facta domini translationem induit, add. *Exerc. XVI. tb. 15.*

Thes. XLVI.

Qvæ. *An actio de tigno juncto omnibus casibus sit rei persecutoria?*

Nos affirm. vers. *Verùm quid si diceremus.*

Opp. *l. fin. de tign. junct.* Resp. 1. sicut aliàs quis, licet ab eo, qui dolo desiit possidere, æstimationem fuerit consecutus, tamen ipsam rem potest à b. f. possessore vindicare *l. 7. de R. V. l. 17. §. pen. de pet. hered. l. 95. §. 9. de solut.* vid. *Exerc. X. thes. 48. & Exerc. XI. tb. 12. in fin.* Ita quoque licet quis per actionem de tigno juncto æstimationem cum interesse fuerit consecutus ab eo, qui dolo junxit tignum meum, & id dolo desiit possidere, tamen ipsam materiam separatam vindicare potest. Resp. 2. Loquitur textus opp. non de actione de tigno juncto, sed de

casu, quo tigni furtivi nomine actione furti fuerit actum, tunc enim extrinsecus est rei vindicatio, uti eod. modo loquitur *§. ult. I. de obligat. quæ ex delict. nasc.* Posset & 3. adhiberi responsio, quod quidem actum fuerit actione de tigno juncto, sed quia destiterit ab actione ista, etiam duplum non fuerit consecutus.

Th. XLVII.

Pugna inter *l. 7. §. 12. de A. R. D. & l. 2. C. de R. V.* In ipsa th. *in fin.* conciliatur.

Th. XLIX. *in fin.*

Opp. *l. 6. §. 2. arbor. furt. casar.* Resp. Agit hic textus de radicibus, quæ originem habent in fundo nostro, & porriguntur saltem quoad extremitates in fundum vicinum: nostro autem casu ipsa arbor vicini terram premit.

Ad *l. 22. pr. quod vi aut clam.* Resp. Non negatur ibi, vitem meam in alienum fundum radices expositò modò agentem fieri vicini, sed dicitur, quod is, qui vi aut clam vitem depreffit, possit conveniri interdictò, quod vi aut clam.

Th. LV. *vers. Nemo enim.*

Opp. *l. 49. mandat.* Resp. Giphani. distingu. an ipse Dominus rem vendiderit, & procurator solum tradiderit; an verò procurator ipse contractum celebraverit, & juxta eum rem tradiderit. De priori casu accipit *l. 35. b. t. de posteriori casu opp. l. 49. mandat.* Verum I. hic textus *l. 35.* non commodè accipitur de priori tantum casu, & II. posteriori quoque casui convenit ratio in fine ibi addita. Glossa ad *d. l. 49.* ita respondet, quod dominium quidem non transferatur, & detur ipsò jure illi, qui errans tradidit, rei vin-

vindicatio, *d. l. 35.* At obstat ipsi exceptio doli, quod scilicet ob contractum quem celebravit procurator vel tutor obligatus sit ad evictionis præstationem, & non possit venire contra factum proprium. *d. l. 49. add. l. 67. de procurator. l. 11. C. de evict. it. Exerc. XXVII. tb. 27. confer gloss. in l. 10. C. de off. proconsul.*

Denique commodissimè fortè respondetur, quod distinguendum sit: An Dominus rem Titii hætenus pro sua possederit, & illi Titio procuratori mandaverit, ut istam rem venderet: atque hic procurator non aliter existimans, quàm rem mandantis esse, vendiderit. An verò procurator ita erraverit, ut dum ex mandato scyphum Caji, qui apud ipsum erat, vendere vult, ipse per errorem suum scyphum tradiderit. Priori casu traditio & alienatio subsistit, & vindicatio non habet locum, vel saltem opposita exceptione eliditur, quia revera hanc ipsam rem à mandante sibi traditam animo alienandi tradidit, nec in ipsa rei traditione erravit, sed postea solum rescivit, istum, qui mandavit, tantum fuisse b. f. possessorem, se autem verum rei dominum, quem casum manifestis verbis ita proponit *d. l. 49.* Posteriori verò casu nulla est traditio & alienatio, quia in ipsa traditione s. re & corpore quod traditur, erratur, dum pro re, quæ domini mandantis reverà erat & tradenda fuerat, substituit ex errore propriam, de quo casu est *l. 35. b. t.*

Præterea obstare videtur *l. 10. C. de curat. furios.* Resp. ibi nullus adest error, sed Curator sciens rem esse suam, tamen tradidit, quasi furiosi esset, atque cum ita velit transferre dominium, transfertur, quod non transferret, si ex errore traderet rem suam pro re furiosi.

Opp. l. 2. C. de consul. & non sparg. pec. Resp. Patet solùm ex lege, quod postea fuerit prohibitum, pecuniam, spargi à Consulibus; Exemplum autem allegat. text. respicit ad tempora, quibus adhuc in usu fuit.

EXERCITATIONE XLII.

Th. IV.

Opponere quis posset, dari etiam possessionem injustam, adeoque non rectè jus possessionis dici vel saltè in genere, cum absurdum videatur, injustæ possessionis, s. possessionis contra jus esse jus, vel contra jus possidentem habere jus. Verùm responsio est facilis, injusta possessio dicitur respectu acquisitionis, quæ planè possessioni est extrinseca; jus autem possessionis dicitur ratione effectus, quod jus & quem effectum etiam tribuunt LL. Rom. possessioni injustæ quæsitæ, quia scil. etiam injustus possessor propter possessionem s. quia possessor est, jus s. facultatem detinendi habet præ eo, qui non possidet, & à quo ipse non injustè possidet, uti expressè dicitur in l. 2. uti possid.

Th. V.

Opp. l. 3. §. 1. b. t. Resp. textus hic non loquitur de speciebus propriè dictis.

Th. VII. in fin.

Qvæ. An usufructuarius fundum, in quo habet usufructum, possideat?

Neg. per l. 12. l. 49. de A. vel A. P. l. 1. §. 8. cod. l. 5. §. 1. ad exhib.

Opp. l. 1. §. 9. de vi & vi armat. Unde diss. hoc argumentum deducunt: Cuicunque competit interdictum

un.

unde vi, ille vel civiliter, vel naturaliter possidet. Usufructuario competit interdictum unde vi. E. vel civiliter vel naturaliter possidet. At verò civiliter nō possidet, uti in propatulo est. E. naturaliter. Resp. 1. textus loquitur de vera possessione rei corporalis, hæc possidetur vel civiliter vel naturaliter, & qui de re corporali quam s. civiliter s. naturaliter possidet, dejicitur, ex illo interdicto agit. Postea in *l. 3. §. pen. eod.* accommodatur hoc interdictum ad quasi possessionem usufructuarii, qui jus possidet, non rem, *dd. text.* Resp. 2. analogicè jus etiam potest dici civiliter possideri; habet enim usufructuarius dominium juris, adeoque jus animò Domini tenet.

Th. IIX.

Qvæ. *An duo possint eandem rem in solidum possidere, alter civiliter, alter naturaliter?*

Neg. per expr. text. *l. 3. §. 5. b. t. vid. ips. thes.*

Opp. 1. *l. 3. pr. uti possid.* Ad illustrationem solutionum, quæ in hac thesi *b. num. 1.* subjiciuntur, addi possunt verba Argent. qui *ad tit. uti possid. pag. 52.* ita *d. l. 3. pr.* explicat: Finge ibi speciem valdè frequentem, iis locis, quibus fragilis & suspecta est testium fides: quod uterque litigator probat se possidere, & in sua possessione turbatum ab adversario fuisse: uterque produxit testes, vel veros vel falsos, qui pro utriusque possessione graviter & strenuè testimonia hinc inde dixerunt: Contraria tamen quia fieri nequit, ut duo simul in solidum eodemque modò unam rem possideant. *l. 3. §. ex contrario. s. de acq. poss.* Quid hic Judex faciet, nam ex allegatis & probatis causa dijudicanda est; pro quo interdicit? pro possessore. At uterq; docet se possessorem, & neuter in probatione alterum vincit; neque

que hic locus est eligendi decisioni *c. licet de probat.* Scilicet in concursu probationum contrariarum, iis standum esse, quæ sunt verò propiores juvanturque aliis adminiculis & conjecturis: nam hic species est de probationibus, quæ omninò pares & æquales existunt. *Ulp. in d. l. 3. pr. ait.* si alter ab altero nec vi, nec clam, nec precario possidet, tunc neuter vincatur, neuter vincet. Prætor ergò non interdicet, de possessorio nil statuet, sed proprietatis causam citò definiet. Quod si verendum sit, ne partes veniant ad arma in concursu possessionis dubiæ & contentiosæ, rem penes sequestros deponet ex *l. æquissim. de usufr.* Hoc sensu *d. l. 3.* referes ad suum titulum & ad litem de interdicto uti possidetis, in qua lite uterque dicit, nterque probat se possidere, ac sufficit qualis qualis probata possessio, vel detentio & usus *l. officium. de Rei vindic.* Hoc modo tantum fieri posse videtur, ut duo quodammodo possideant in solidum: alioquin generaliter verum est duo simul in solidum eandem rem non possidere. Nec video quomodo ad *l. un. C. uti possid.* pertineat illa de duobus simul possidentibus facti constitutio, nata ex eorum errore, qui accipiunt prima verba *d. l.* pro sententia seu periculo iudicati emissi ab Imperatoribus in iudicio retinendæ possessionis: quasi ab eo mandetur rectori provinciæ, ut sec. eam sent. tueatur litigantes in sua possessione, utque cum sententiam ad effectum perducatur & exequatur. Quæ Interpretatio Romanorum iudiciorum moribus non congruit, nam in nostrâ *l. un.* sicut in aliis omnibus totius Cod. lecta est in auditorio Principis postulatio & Consultatio, utriusque litigatoris interdicto retinendæ invicem contendentis, in quo interdicto, quia vincit is, quem verè possessorem esse apparet,

ret, §. *retinend.* l. *de interd.* Ideò litigator uterque asser-
bat se esse possessorem, quæ facti quæstio probationibus
hinc inde prolatis dijudicanda est. Quare Impp. facti quæ-
stionem hujusmodi remittunt ad Rectorem provinciæ, qui
erat Judex ordinarius, ut litigatorum probationes & alle-
gationes examinet, faciatque ut is quem possessorem esse
constiterit, uti possedit, ita possideat deinceps, vimque ei
fieri prohibebit. In eam rem Impp. utuntur verbis inter-
dicti. uti possidetis, quæ verba non continent sententiam
(sc. in plurali) sed tantum interdicti formulam. Non vo-
lunt ambos litigatores in possessione rei ejusdem esse reti-
nendos, quia hoc absurdum esset: volunt rectè possidenti
servari suam possessionem: id quod satis colligitur ex ver-
bis seq. d. l. *un. ac satisfationis vel transferenda possessio-
nis &c.* quæ docent uni, sc. melius probanti, possessionem
esse tradendam, dummodo satisfacet.

Opp. 2. l. 15. §. 4. *de precar.* Responsionem, quam in
thesi hæc n. 2. adjecimus, pluribus eleganter confirmat jam
laudatus Argent. d. tit. *de interd. uti possid.* pag. 53. ubi in-
ter alia dicit: Dist. aut quiete per tempus possedit, qui vi
dejecit, & ita animum possidenti omisit dejectus: & tum
possidet occupator; aut nondum quiete possidet, qui vim
fecit, & tum animum possidendi non omisit dejectus, ad-
eoque adhuc possidet: Indeque & interdictum uti posside-
tis habet. conf. c. 4. *de restit. spoliat.*

Opp. 3. l. 3. §. 6. 7. b. t. l. 6. §. *fin. eod.* Ex quibus text.
deducere vult Frider. *de possess.* & alii, quod quis animo ad-
huc possit possidere rem quam alter v. g. qui vi occupa-
vit, corpore possidet. Responsio patet ex *thes. 19. & seqq.*
& cum primis firmatur ex l. 25. §. *fin. b. t.* quod scil. quam

diu animo adhuc nos possidemus, alter verè non possideat, sed tum demum, si dimisimus animum possidendi, quod suspicemur non admitti nos, aut vim vereamur.

Opp. 4. *l. 36. l. 37. b. l. 16. l. 33. §. 4. de usuc.* Resp. ex ipso textu *l. 1. §. 15. b. t.* quod scil. aliquo solùm respectu debitor habeatur pro possessore, scil. ad usucapionem. Cum enim res pignori creditori tradita sit, certò reversura ad debitorem, soluto scil. credito, ideo ex æquitate intermedium etiam tempus imputatur possessori, & sicuti non habetur pro interruptione, si possessor moriatur, aut res vendatur, sed tempora defuncti vel venditoris etiam successoribus prosint quoad usucapiendum; ita etiam non censetur interrupta possessio, quando in creditorem, & à creditore rursus in debitorem possessio transfertur, sed tempus quo creditor ex voluntate debitoris possedit, computatur; idem obtinet, si precariò possessio fuerit concessa, *d. l. 36. b. t.*

Opp. 5. *l. 40. b.* Resp. Apertè in illa *l. 40.* traditur, quod creditor possideat, & quod servus ipsum non possit deijcere de possessione, quia per servum non acquiritur, sed retinetur potius possessio, vide *l. 15. l. 14. princ. b. t. & abes. 21.*

Opp. 6. *l. 3. §. 12. ad exhib.* Resp. non dicitur ibi, quod omnes illi possideant, sed quod plures actione ad exhibendum velint uti, quæ cuilibet competit, cujus interest rem exhiberi. Ad quod interesse demonstrandum illò casu alius possessionem, alius pignus, alius usumfr. præten- dit: si jam probatum fuerit, alteri pignori rem esse traditam, alter possessionem justè allegare non poterit.

Porro novissimè Hieronymus de Oroz singularem
& sub-

& subtilem interpretationem afferre intendit, ac in sententiâ suâ latiùs explicandâ & defendendâ omnem adhibet operam, cuius auctoris verba, ut melius de ejus sententia constet, adscribemus integra:

(N. 10.) *Ad clariorem hujus questionis intelligentiam scire oportet (quod valde notandum est) non posse unam rem possideri à duobus vel pluribus possessoribus in solidum uno, & eodem tempore respectu unius partis, & loci ejusdem rei qua possidetur: nam occupata ipsius parte per apprehensionem realem, seu corporalem possidentis, non potest alia corporalis apprehensio ejusdem partis & loci esse, quin detur corporum penetratio: contra naturam quippe est, ut Paulus ait in l. possideri 3. §. ex contrario 5. ff. d. acquir. poss. quod tu stes, ubi ego sto; vel ubi ego sedeo, tu quoque sedere videaris; si vero possessio unius rei apprehendatur, respectu diversae partis & loci, ita ut tu ex una parte apprehendas rem incumbendo tuo juri, & ego ex alia parte eandem rem teneam animo mihi possidendi & incumbendo etiam meo juri & diverso respectu rem apprehendam, ut Bartolus ait in dict. l. 3. §. ex contrario, tunc duo, pluresve in solidum eandem rem poterunt possidere v. g. tu jure domini fundum apprehendisti ex una parte, & illa apprehensio in illo loco realiter facta extenditur per interpretationem nostram, & fictionem juris per totum fundum, & illa possessio, qua corporalis est respectu illius loci & partis, qua verè apprehenditur, per animum nostrum extenditur ad omnes glebas fundi, text. in d. l. possideri 3. §. 1. ff. de acq. poss. ibi: & adipiscimur possessionem corpore, & animo, neque per se animo, aut per se corpore, Quod autem diximus & corpore & animo acquirere nos debere possessionem, non utique ita accipiendum est, ut*

qui fundum possidere velit, omnes glebas circumambulet, sed sufficit quamlibet partem ejus fundi introire, dum mente & cogitatione hac sit, ut totum fundum usque ad terminum velit possidere: ego postea vel in eodem tempore respectu juris ususfructus forsan, cui incumbit, ex alia parte distincta apprehendo ipsum fundum; & illa corporalis apprehensio, qua partem illam fundi realiter occupavi, similiter cogitatione mea extenditur per totum illum fundum: Et sic etiam ego jure ususfructus possideo totum fundum. Et hoc modo de aliis possessoribus respectu diversarum partium & jurium si plurimi sint possessores, Philosophandum est.

(II.) Sed subtiliter objicies: hac licet vera sint, saltem in ea parte fundi, quæ corporaliter tenetur à primo possessore, quia ea pars realiter occupata est, vera & naturali apprehensione; non poteris introire secunda possessio; quæ cæpit per apprehensionem diversæ partis, & loci: ergo saltem in eo loco non eris duplex possessor, & possessio: sed hoc sufficit, ut non possit dici in solidum possideri posse totum fundum à pluribus possessoribus; quia non potest dici totus fundus occupatus, cujus pars aliqua occupari non potest; ergo duo, vel plures in solidum unam, eandemque rem non potuerunt possidere. Hac subtilissima sunt, & vituntur in illis §. ex contratio verbis; contra naturam quippe est, ut tu stare videaris in eo loco, in quo ego sto, vel in quo ego sedeo, tu sedere videaris; sed eadem subtilitate dissolvuntur ex ipsa l. possideri 3. §. & adipiscimur 1. nam parte aliqua fundi corporaliter occupatâ, illa possessio, quæ incipit ex illa parte realiter per unam apprehensionem, extenditur ad cæteras omnes fundi illius partes; & simili modo realis, sicut incipit, est illa possessio, quæ transfunditur per totum fundum, non

non tamen realiter extenditur : nam sicut Ulpianus tradit in d. l. si ut certo §. fin. ff. commod. ibi : Quia non omnia vehiculi loca uterque teneat, non omnia fundi loca realiter possessor tenet, sed per fictionem ad cæteras portiones pradii : audi dict. §. verba : non utique ita accipiendum est, ut qui fundum possidere velit, omnes glebas circumambulet ; sed sufficit, quamlibet partem ejus fundi introire, dum mente, & cogitatione hæc sit, ut totum fundum usque ad terminum velit possidere ; ubi extensio possessionis fictitia est, ex mente & cogitatione nostra pendens ; itaque licet illa possessio, quæ realiter extenditur, sed nostro intellectu fictitiæ creditur extendi ad cæteras illius fundi, qui possidetur portiones ; si ergo fictitia est, consistens tantum in apprehensione mentis nostræ, & hæc cogitatio nostra, per quam transfunditur possessio, incorporalis est ; quid prohibet, ut illa intromittatur in partem illam occupatam per possessoris corporalem apprehensionem ; si sicut est realis illa possessio respectu illius partis, quam occupat possessor, realiter extendere- tur etiam ad cæteras fundi partes ; tunc quia penetratio corporum impossibilis, & contra naturam est, impossibilis, & contra naturam etiam esset extensio secundæ possessionis ad illam partem, quæ per primam possessionem realiter occupata est ; sed non fit realiter extensio illa per reales actus corporis, sed fictitiæ per animum, & mentis apprehensionem, quæ quidem omnia penetrat, etiam intima corporalium rerum, ergo non est contra naturam, ut realis possessionis extensio, quæ mente & cogitatione nostra fictitiæ fit, penetret illam possessionem fundi, quam primus possessor realiter occupatam tenet,

(12.) Expressus hac in re mea videri est Paulus in dict.

l. possideri 3. §. ex contrario *ibi*: Non enim magis eadem possessio apud duos esse potest, quam ut tu stare videaris in eo loco, in quo ego sto, vel in quo ego sedeo tu sedere videaris; quibus ponderanda sunt verba illa: Eadem possessio, nam *his* docet consultus eandem possessionem respectu ejusdem partis, loci & juris apprehensam, apud duos esse non posse: quod verissimum est (& nos etiam libenter fatemur) non solum apud Sabinianos, & Proculejanos; sed etiam apud omnes tam Philosophos quam Jurisprudentes, nam omnium sententia absurdissimum est: contra naturam quippe est, ut cum ego aliquid teneam, tu quoque idem tenere videaris, non magis enim eadem possessio apud duos esse potest, quam ut tu stare videaris in eo loco, in quo ego sto, vel in quo ego sedeo, ut rectè Paulus argumentatur, de eodem, ut una possessione unius rei, non tamen ex eo negat, quod diversae possessiones, & diversi possessores unius respectu diversarum partium esse possint: nam ut in precedentibus demonstravimus, eadem res à diversis possessoribus possideri potest: longè enim aliud est dicere, duo eandem habere possessionem unius rei respectu ejusdem partis & loci; aliud dicere duo in solidum eandem rem possidere quidem, sed diversis possessionibus respectu diversarum partium, & locorum, quod neminem Jurisconsultorum negasse firmiter semper mihi persuasum habui. Et hoc interpretationis genere interpretandi & intelligendi sunt text. in d. l. possideri. 3. §. ex contrario text. in l. duo in solidum. 19. ff. precar. l. si certo. 5. §. duobus fin. ff. commod. & c.

(13.) Cum hac in publica concertatione sustinuissem, quidam objecit sic: si res possessa esset adeo exigua, ut per unum possessorem occupata, non relinqueretur ejus pars aliqua,

qua, ex qua alter possessor apprehendisset, tunc duo possessor-
res ejusdem rei esse non poterunt. Sed huic objectioni facile
satisfecimus dicendo: verum esse tunc non posse dari duos
possessores; id tamen non provenire ex eo, quod repugnantes
sint ejusdem rei duæ possessiones: sed ex eo, quod in tam exi-
gua re nulla sit pars; quæ nisi ab uno occupari queat: Et tota
questio nostra semper præsupponit rem talem esse debere, quod
per diversas partes diversæ apprehensiones naturales fieri
possint.

Verum nos ulterius objicimus Orozio: Aut istam
partem, quam v. c. Titius occupat, etiam Sempronius possi-
det; aut non possidet, Si Sempronius partem, quam Titius
juxta nimis subtilem istam doctrinam occupavit, etiam
possidet, adhuc tamen contra expressam Pauli sententiam
duo eandem rem, sc. partem illam, in solidum possidebunt:
si Sempronius illam partem non possidet; tunc nec illo re-
spectu, quem fingit Orozius, duo erunt ejusdem rei pos-
sessores in solidum. Sin verò hoc fortè velit autor jam al-
legatus, quod quidem Sempronius etiam possideat, sed Ti-
tius ratione alius juris cujusdam occupet partem, & hoc
ipso totum fundum ratione istius juris: tunc Titius non e-
rit ipsius rei propriè loquendo, sed solùm juris in illâ re
quasi possessor: quod ipsi admittimus. Neque tunc opus
est tot inanibus subtilitatibus, & contortis explanationibus,
quæ legibus allegatis non congruunt.

Th. XII. vers. In parte.

Obst. huic assertioni argumentum: Quod potest
vindicare, id possidetur; Res incerta potest vindicari,
l. 9. l. 76. de R. V. E. possidetur. Resp. Est singularis ca-
sus in d. l. 76. ubi sc. res in se quidem certa est, sed ratione

vindicantis aliqua incertitudo subest, ob futuram detractionem Falcidia.

Th. XIII.

Obstat *l. 1. §. 21. b. t.* Resp. Strictius ibi sumuntur verba: corpore & actu &c. pro apprehensione scil. quæ fit modo vero, ad distinguendum eum modum ab eo modo, qui quidem etiam fit corpore, sed fictione aliqua interveniente, v. g. si quis è longinquo demonstret & alter quasi oculis apprehendat. vide *Exerc. preced.*

Th. XIV.

Qvæ. *An ex pluribus causis possit acquiri dominium?*

Neg. *l. 3. §. 4. de A. vel A. P. l. 14. §. pen. de except. rei judic. §. 10. l. de legat.*

Ad (1.) obst. text. Resp. loquitur iste de dominio per possessionem acquirendo, non de possessione in se considerata, confer *l. 78. de V. S.*

Ad (2.) text. obst. Resp. sunt quidem variæ causæ, s. tituli acquirendi dominii in genere, sed ex unâ tantum causâ sum dominus unius rei, adeoque si non in genere titulum acquirendi dominii actione mea fuerim complexus, sed unam solùm causam expresserim, quæ postea falsa deprehenditur, & inde succubuerim, possum ex alia causâ denuò agere, & illam ipsam unam, ex qua sum verè dominus, exprimere & probare.

Ad textus (3.) loco alleg. Respondet Wiesenb. *alleg. loco*, quod nihilominus ead. sit causa, scil. solutio, quæ facta ex duabus causis, np. ex stipulatu & legato. Verum nihilominus adhuc obstat, quod duæ causæ s. tituli sint.

sint ex quibus transferatur dominium. Retinenda itaque omnino videtur, quam ipse rejicit, responsio, quod scil. is, qui semel verè dominus est, non possit ex nova causa iterum fieri dominus, cum non aliter dominium possit dici acquisitum, quam si nulli alii acquisitioni ulterius locus. At possessio est detentio cum animò habendi conjuncta, qui animus secundum diversos titulos præsertim successivè variare potest, & ex alia causa possessio denuò acquiri. In opp. verò text. non ex alia superveniente causa quis iterum acquirit dominium, sed in prima eaque plena ac vera acquisitione domini per accidens evenit, ut duo eod. tempore concurrant tituli.

Ad text. (4.) loco alleg. Resp. quamdiu non extitit conditio sub qua legatus est fundus, in pendenti tali casu est, an jure hereditario, an legati fundus sit meus, si enim extitit conditio, ea retrahitur, ac perinde est, ac si statim tempore mortis testatoris extiterit, adeoque tantum jure s. titulo legati dominium ad me pertinet, add. l. 68. de leg. 2. l. 6. C. ad L. Falcid. si autem non existat conditio, perinde ac si non fuerit legatus fundus, adeoque tunc jure hereditario meus est fundus.

Th. XVI.

Quær. An occupatione partis apprehendatur possessio totius?

Affirm. per l. 3. §. 1. de A. vel A. P

Obst. l. 18. §. ult. eod. Responsio patet ex ipsa th. quod obtineat illud quando reliqua pars totius est vacua, sc. si possessio rei jam antea sit vacua ab alterius possessione,

Aaaa

vel

vel in nos postea voluntate prioris possessoris transferatur, add. *thes. ii.* In casu verò legis opp. vi occupatur pars fundi, & ab altero pars altera adhuc detinetur.

Th. XVII. vers. *Unde nec.*

Ad *l. 37. pr. de ScTo Trebell.* Resp. per restitutionem alicujus rei hereditariæ jus hereditarium transfertur in heredem fideicommissarium, non possessio singularum rerum.

Eâd. Th. vers. *Neque etiam in suos.*

Qvæ. *An in suos heredes possessio ipso jure transeat?*

Neg. per *l. 1. §. 15. si quis testam. lib. junct. l. 15. pro emptor.* & quia eadem quæ in extraneis obtinet ratio.

Ad (1.) dubium Resp. Possessio defuncti transit ad heredem, quoad effectum usucapiendi, ut sc. tempora defuncti & heredis conjungantur, *l. 31. §. 5. l. 40. de usucap. junct. l. 1. pr. l. 23. §. 1. ex quib. caus. major.*

Ad (2.) dubium resp. dicitur ibi filium rem a patre donatam naturaliter possidere, non igitur possidet ut heres, sed ut naturaliter rem revera tenens.

Ad (3.) dubium resp. suis existentibus heredibus & fortè hereditate abstantibus, alius illas res ad hereditatem, quâ abstant, pertinentes, pro herede s. titulo heredis non potest usucapere, quia non est sine herede, qui suum heredem habet, licet abstantem, *l. 30. §. 5. de fideicom. libert.*

Eâd. Th. vers. *Rectè.*

Qvæ. *An statutum, quo constituitur, ut possessio ipso jure sine ullo facto ad heredes transeat, valeat?*

Affirm.

Affirm. quia ita effectus possessionis translatae attribui possunt, perinde ac si apprehensa esset possessio.

Opp. quod natura hoc sit impossibile, adeoque per legem fieri non possit, *l. 30. §. 5. b. t.* Resp. 1. ex ipso aliàs dissentiente Giphano, ad *l. 23. n. 7.* Solitos esse J. Ctos id, quod est contra principia juris civilis etiam dicere esse contra naturam. Resp. 2. Licet apprehensio quæ factum requirit, naturaliter non possit statui, ut fiat absque facto, tamen effectus per legem possint tribui, etsi actualis apprehensio non intervenerit.

Th. XXI.

Obst. (1.) *l. 25. §. 1. de liber. caus.* Resp. Litis ordinatio, de qua in opp. 1. agitur, non simpliciter servum eximit à potestate domini, sed tantum secundum quid, i. e. quoad iudicium, quod aliàs consistere non posset, quia cum servis nullum est iudicium, *l. 6. C. de judic.* Ceterum adhuc possidetur *eod. textu.*

Ad (2.) dubium resp. sui furtum facere dicitur servus ad eum effectum sc. eo respectu, ut ab alio non possit usucapi, & quod si apprehensus ab alio fuerit, interversa nobis sit possessio.

Th. XXIII. vers. *Hinc etiam si.*

Opp. (1.) *l. 16.* Resp. Emancipati licet possideant bona, nihilominus tamen agentibus fratribus institutis tenentur illo casu probare, donationem illorum bonorum à patre sibi factam, quia sc. actores, dum probant se esse heredes, satis intentionem suam probârunt, adeoque ipsis restituenda esset res paterna. Emancipati igitur dicentes sibi donatas res esse, necesse est, ut probent, add. *l. 11. C. de petit. hered. it. Exerc. X. tb. 51.*

(II.) Ad text. n. 2. obst. Resp. Agitur ibi de causa status, quæ favorabilis est, ac semper quis talis præsumitur, qualis credebatur tempore commissæ violentiæ, secus verò se res habet, si de aliis rebus tractetur.

Th. XXXIII.

Opp. l. 18. de vi & vi armat. Resp. Ibi solùm dicitur, quod si emtor non fuerit propter factum tertii, v. g. coloni non admittentis, consecutus possessionem, venditor adhuc eam retineat. Nostro verò casu is, qui rem tradit furioso, quem putat sanæ mentis esse, non potest amittere possessionem.

Præterea obst. l. 34. b. t. Resp. ibi circa ipsam rem tradendam occurrit error, ob quem non acquiritur alteri, ideoque nec possessionem tradens amittit.

EXERCITATIONE XLIII.

Qvæ. An usucapio & præscriptio conveniant juri naturæ?

Affirm. per rationes in thes. expositas.
Opp. (1.) Nov. 9. Resp. 1. Impium præsidium dicitur præscriptio eorum respectu, qui eâ abutuntur, & scienter rem alienam acquirentes prætendunt usucapionem, s. ut textus verba sunt: *Est impium præsidium iniquis hominibus & scientibus.* Resp. 2. textus loquitur de Romana Ecclesia, & quod in genere de Ecclesiis disposuit Justin. in l. ult. C. de S. S. Eccles. id speciatim applicat in hac Nov. ad Ecclesiam Romanam, quod sc. non nisi 100. annorum præscriptio illi possit opponi, & quod sit improba temporis 30. vel 40. annorum allegatio, & improbum tale præsidium

fidium contra Ecclesiam Rom. si quis velit breviori tempore res ejus usucapere, vid. *thef. 19. Resp. 3.* Notant alii, quod ista Nov. sit spuria s. supposititia, cum non inveniatur in Græco codice, & ex stylo ac contextu arguunt eam non Justin. factum esse genuinum, sed alicujus Pontificis, Duaren. Comment. altero *ad b. t. c. 1.* Firmiter tamen hoc probari vix poterit. Quod enim in Græco textu non habeatur, id inde est, quod latine sit concepta & scripta ad Johannem Episcopum & Patriarcham veteris Romæ, ad quem idem Justin. latine scripsit epistolam, quæ habetur in fin. *C. de summ. Trinit.* Neque quid singulare ratione styli adfertur: quod autem adducit Wiefenbach *ad b. tit.* In Basilicis illam Nov. non inveniri, id inde est, quia rursus correctæ per *Nov. 10.* ut monetur in *thef. 19.* Jura verò antiquata non sunt in libros Basilicorum relata.

Opp. (2.) *l. unic. C. de usucap. transform. item pr. l. b. 1.* Resp. Nocentia vocantur antiqua usucapionis jura propter tempus nimis angustum.

Opp. (3.) *Nov. 49. c. 1. §. 1. vers. 5. volumus vers. non ex circumventionem nec tempore.* Resp. 1. Illa verba non disjunctivè, sed copulativè esse accipienda. Resp. 2. Nihil ibi agitur de usucapione, sed quid obtineat, si appellans debito tempore litem non persequatur, & contra *l. ult. §. ult. C. de temp. appell.* noviter disponitur, quod non solum tempore sententia confirmetur, sed cognitâ causâ & pronuntiatione Judicis, ad quem appellatum est, licet appellans deseruerit litem, add. *N. 126. c. 2.*

Opp. (4.) *l. 11. de R. 7.* Resp. Loquitur textus de translatione rei, non de adjectionibus domini per alium

modum legitimum acquirendi : & prætereà hic etiam factum, aut si mavis dicere non factum domini adest, negligentia sc. tantò tempore continuata, confer. *l. 1. b. t. pr. 1. eod. l. 26. de V. O.* nam ejus, qui usucapi patitur, factum aliquod videtur *l. 28. d. V. S.*

Opp. (5.) *l. 206. de R. J. Resp.* Additur in text. *cum alterius injuriâ.* Nulla autem adest injuria, quando LL. & jura ob rationes justas atque negligentiam domini admittunt alterum lucrum capere.

Th. IX.

Opp. (I.) *l. 22. §. 1. C. de agric. & Censit.* Resp. Loquitur textus de adscriptitiis colonis & eorum liberis, qui quamvis quoad ipsum statum sint liberi, prædio tamen ita sunt addicti, ut instar ejus acquirantur.

Opp. (II) *l. 2. si lib. ingen. esse dic.* Resp. Loquitur textus de speciali casu quò quis pro servo fuit habitus, deinde manumissus, hic si post manumissionem velit docere, se esse ingenuum non libertum, id intra quinquennium debebat ostendere, quod tamen sustulit Justin. *in l. ult. C. eod.* vid. Exerc. XL. *tb. 64.*

Oppon. (III.) *l. 6. C. de relig.* Resp. Ipse locus religiosus, quatenus religiosus non acquiritur longâ possessione, sed ad jus sepeliendi tuendum in monumento aliquo aliquando justis requisitis intervenientibus proficit longi temporis præscriptio. *d. l. 6. add. Exerc. XV. tbes. 69.* licet aliàs longa possessio non tribuat jus sepeliendi ei, cui jure non competit, *l. 4. de mort. infer.*

Ead. Th. num. 1. verb. *vi possessæ.*

Obst. *l. 3. C. de his, quæ vi met. caus. gest.* Resp. Text. hic loquitur de ejusmodi vi (compulsiva à nostris appellatâ)

tâ) quâ ille qui vim patitur, non omnino liberam voluntatem habet, aliquam tamen habet *l. 21. §. si metu coactus, de eo quod met. caus.* Thesis verò hæc agit de vi, quam vocant, expulsiuâ, quâ quis vi adhibitâ fundo dejicitur.

Ead. Th. vers. *Queritur. verb. Idem obtinet.*

Opp. *l. 1. §. 5. de fugitiv.* Resp. Appellatione fugitivi non continetur natus ex fugitiva, quoad hoc scil., ut qui eum celaverit, puniendus tanquàm fur, *l. 1. pr. eod.* Sed nihilominus vitio furtivi s. fugitivi laborat, quo minus usucapio locum habere possit, ne Domino sit damnosa fuga matris. *l. 12. C. de furt.* ipse partus non est fugitivus, i.e. ipse non aufugit s. non est erro, adeoque non habet tale vitium, quod attenditur in *Ædilitio Edicto*, *l. 17. §. 14. de Ædilit. Edict.* *l. 225. de V. S.* Est tamen fugitivus s. laborat vitiô fugitivi impediante usucapionem, quia ancilla aufugiens q̄s. secum abstulit partum.

Ead. Th. vers. *Vel alius b. f. possidens.*

Opp. *l. 44. §. 2. eod.* Vendita est illô casu ancilla, prægnans atque nnô eodemque tempore tradita ipsa & partus. Cum ergo in usucapione sufficiat b. f. in initio, ideoque etsi tali casu mal. fid. supervenerit, cognoscendô matrem esse alienam, antequam nascatur partus ille, tamen usucapitur partus, in quo tempus translationis inspicitur. Intelligendum tamen hoc de ancillâ alienâ, non de furtivâ; si enim furtiva fuerit, opus est hōc casu, natiuitatis tempore etiam nesciat quis esse furtivam, *l. 4. §. 18. b. t.*

Ead. Th. vers. *Vel nesciuit.*

Opp. *l. 4. §. 16. b. t.* Resp. Ibi servus surripuit ancillam, (quæ non acquiritur Domino *l. 24. de acquir. poss. l. 4. de*

de manum. l. 7. C. de operis libert.) concepit illa cum apud Dominum (*confer. l. 68. de V. S.*) unâ cum servo adhuc in potestate constituta esset; & tunc non procedit usucapio, quia vitiosa possessio servi obstat, quo minus Dominus partum istum eò tempore, quò adhuc quodammodò servi esset, conceptum usucapere possit. Verùm *l. 10. pro emt.* loquitur de casu, quò partus est conceptus post ancillam à Domino acquisitam & quasi b. fid. emtam. vid. lat. Franc. de Amaya *l. 3. obs. c. 1. §. 2. n. 10. & seqq.*

Ead. Th. vers. *Sin verò.*

Obst. *l. 4. §. 5. de usuc.* fructus & partus ibi fuere inventi in hereditate defuncti, quia defunctus ex re commodata vel deposita percepit eos, quos ut hereditarius iudicavit b. f. heres, & ab hoc rursus b. f. quis emit, in cuius persona procedit usucapio; licet non ita simpliciter in herede. Vid. Exerc. 43. *tb. 32.* Add. Amaya *d. l. 3. c. 1. §. 1. n. 41.*

Th. X. num. 5. vers. *Nisi quis b. f.*

Pugna intercedere videtur inter *l. 4. §. 24. de dol. mal. & met. except.* & *l. 2. pro emtor.* Resp. 1. Cujac. in not. ad *l. 4. §. 11. de usucap. & obs. 22. lib. 15.* legendum esse in *d. l. 4. §. 24.* existimat: *nec usu capta sit*: uti etiam legitur in Basilicis, aliàs enim non competeret rei vindicatio, si usucapta res esset. Resp. 2. Communiter retentâ lectione vulgatâ, quod textus in *l. 2.* loquatur de vindicatione sine restitutione, textus vero in *d. §. 24.* de persecutione rei mediante restitutione in integrum.

Th. XII. vers. fin. *Porro queritur.*

Opp. (1.) §. 2. vers. *item si is. I. b. t. junct. §. 37. l. de R. D.* Resp. Venditor ibi erravit in jure, non verò emtor qui accusavit.

Opp.

Opp. (2.) *l. 25. §. 6. de pet. hered.* Resp. Ibi solum dicitur, quod non comprehendantur sub S. cto, quod proponitur in *l. 25. §. 2. de pet. hered.* illi qui in jure errant, quia dolus carent. Hic autem agitur de modo acquirendi rem per usucapionem, qui non subsistit, si initium possidendi ab errore juris proveniat.

Th. XIII.

Qvæ. *An in titulo emtionis venditionis, si res usucapienda est, b. f. desideretur etiam contractus & traditionis tempore?*

Aff. per *l. 2. pr. pro emt. l. pen. de usucap.*

Opp. (I) *l. 10. pr. b. c.* Resp. Subaudienda ibi particula: *Etiam*, quod sc. etiam traditionis initium spectetur. Semper enim inter omnes constitit, spectari emtionis tempus oportere, quia sc. sincera fides non patitur, ut quis rem alienam sciens emat; atque id saltem tempus in emtione sufficere Proculiani existimârunt. Obtinuit tamen Sabinianorum sententia, qui utrumque tempus in emtione spectandum esse censebant.

Opp. (II.) *l. 7. §. 4. eod.* In quo textu J. Ctus usucapere posse negat, qui fundi, quem b. f. acceperat, amissam possessionem m. f. recuperavit, neque similem esse ei dicit, qui emtionis tempore putat fundum vendentis esse, sed cum traditur scit alienum esse, cui consequens videtur hunc usucapere posse, & sufficere tempore contractus intercedere b. f. Resp. i. Respicit iste textus sententiam Proculianorum, quasi diceret Julianus, positus, licet juxta Proculi sententiam sufficeret aliquem tempore emtionis putare fundum esse venditoris, tum hic casus quo amittitur possessio, & cum quis eam recuperat, scit alienum esse fun-

B b b b

dum,

dum, non est similis. Resp. 2. In vulgata & Haloandrina editione pro *nec similis*, legitur, *nec dissimilis*.

Th. XVI.

Qvæ. *An jus annuorum reddituum præscriptione possit acquiri?*

Aff. arg. l. 6. de usur. l. 20. C. de agric. & Censit.

Ad text. n. 1. & 2. alleg. Resp. Loquuntur text. de minori temporis spatio, quàm decennium est, add. tit. de usur. Exerc. XXVII. tb. 46. 60.

Ad text. n. 3. alleg. Resp. hoc casu stipulatio vel alia justa causa s. titulus ex diuturnâ perceptione præsumitur.

Th. XIIX.

Qvæ. *An possessor singularis continuaturus usucapionem, & ipse in b. f. esse debeat?*

Aff. per l. 13. §. fin. de acquir. poss. l. 2. §. 17. pro emptor.

Opp. (I) §. 7. & §. 8. l. b. t. Resp. Aliud est in herede, de quo agitur in §. 7. aliud in successore singulari, & textus in d. §. 8. non excludit b. f. initio acquisitæ possessionis, & licet non exprimat, tamen addendum id est ex text. alleg.

Opp. (II) l. unic. C. de usucap. transf. Resp. dicitur, quod posterior scientia rei alienæ non officiat, at hoc non intelligendum de scientiâ, quæ adest ipsò initio acquisitæ possessionis, sed de supervenientis aliàs scientiâ rei alienæ.

Opp. (III) l. 15. §. pen. l. 44. §. 2. b. t. Resp. potius hi text. confirmant hanc sententiam, quod scil. initium secundæ possessionis sit inspiciendum, & prætereà hi text. expositi sunt in tb. 9.

Ead.

Ead. Th. vers. *Successori vero universali.*

Qvæ. *An successori universali profit sola defuncti bon. fides?*

Aff. per §. 7. l. b. t. l. 2. §. 19. pro emtor.

Opp. (I.) l. 40. de A. R. D. Resp. Loquitur textus de fructuum acquisitione, in qua non tantum possessionis initium spectatur, sed etiam ipsò tempore perceptionis debet b. f. adesse.

Opp. (II.) l. 43. pr. b. t. Resp. loquitur textus de casu, quò ipsi heredi demum ex contractu à defunctò celebratò res traditur, tunc enim quia ipse heres incipit possidere, b. f. debet adesse.

Ead. Th. vers. *Sed quid si.*

Qvæ. *An successor singularis possit ex suâ personâ b. f. inchoare usucapionem?*

Aff. per l. 4. C. de R. V. l. 2. §. 17. pro emtor. l. 5. de divers. & temp. præscript.

Opp. (I.) l. 4. §. 29. de dol. mal. & met. except. Resp. non loquitur text. de usucapione, in qua initium possessionis spectatur.

Opp. (II.) l. 117. de R. J. Resp. Succedit quidem in rem & ejus jura, sed non in m. f. quæ consistit in scientiâ personæ.

Opp. (III.) l. 53. de R. J. Resp. Usucapiendi conditionem non transfert venditor, vel venditor non facit transferendo, ut usucapio procedat, sed ipse emtor ex sua persona, traditâ possessione, incipit usucapere.

Th. XXI.

Qvæ. *An in præscriptione actionum etiam b. f. jure Can. requiratur?*

Bbbb 2

Aff.

Aff. arg. c. 5. 7. & ult. de præscript.

Opp. (I.) Ubi nulla est possessio, ibi nec b. nec m. f. in considerationem venit. Jam verò in actionibus personalibus nulla est possessio. Ergo nec b. nec m. f. attenditur. Resp. Major quidem vera de jure civ. sed jus canon. in omni præscriptione, adeoque etiam in ea, in qua non attenditur possessio, b. f. requirit.

Opp. (II.) Actio ipsò jure est extincta. E. non potest reviviscere ob scientiam debitoris. Resp. Jure Can. non est extincta actio, si adsit m. f.

Opp. (III.) quod ita finis præscriptionum, ut sc. lites diminuerentur, non obtineatur. Resp. 1. hoc etiam obstarat reliquis speciebus usucapionum. Resp. 2. Sufficit, quod b. f. ex tanto temporis decursu præsumatur, & quod alter ad probandam m. f. admittatur.

Th. XXIIIX. vers. Judicialis.

QvæR. *An usucapio non nisi L. C. interrumpatur?*

Aff. de usucapione & præscriptione triennii ac longi temporis. l. 18. de R. V. l. 26. C. eod. l. 10. C. de præscript. long. temp.

Opp. (I.) l. 18. de R. V. l. 10. C. de præscript. long. temp. Resp. Pendente lite cum nondum constat an Actor sit obtenturus, dicitur tamen servus usucaptus s. usucapio completa; sed quando sententia deinde pro actore fertur & possessor succumbit, usucapio quippe L. C. interrupta, non habet effectum vid. 66. seqq.

Opp. (II.) l. 12. §. 8. pro emt. & alii allegg. text. Resp. non interpellatur L. C. usucapio, nisi sequatur sententia condemnatoria, vid. 66. seqq.

Ead.

Ead. Th. vers. Sufficit.

Alleg. Diff. Coler. opp. (1.) quod denuntiatio privata non interrumpat præscriptionem, ut in ipsa th. dicitur. Resp. In ejusmodi juribus sufficit contrarius actus, per quem possessio continua interpellatur.

Opp. (2.) textus ex Jure Sax. Landr. lib. 2. art. 24. Resp. nihil ibi dicitur de usucapione.

Th. XXIX.

Qvæ. An si possessor absolvatur, nihilominus lis mota obsit præscriptioni?

Neg. arg. l. 18. l. 27. de R. V. l. 9. §. 5. ad exhib. l. 2. §. fin. pro emt. l. 2. pro donat.

Opp. (1.) l. 1. c. 1. quod si prior C. de præscript. long. temp. Resp. Loquitur textus de casu, qui proponitur n. 3. b. t. b. quo sc. lis adhuc, & dicitur, quod tunc non sufficiat longi temporis præscriptio, sed longissimi temporis.

Opp. (2.) l. 2. l. 10. C. de præscript. long. temp. Resp. textus hi accipiendi sunt de condemnatō, quod sc. hic contra actorem non possit allegare præscriptionem. vid. Exerc. b. t. b. 26. n. 1.

Th. XXXII.

Opp. l. 2. §. 1. b. t. Responso patet ex ipsa thes. quod sc. usucapio non procedat, si constet rem esse commodatam s. depositam.

Th. XXXIII.

Qvæ. An suus heres possit usucapere pro herede?

Affirm. per l. fin. pro hered.

Opp. (1.) l. 2. §. 2. b. t. Ex quo textu colligunt, adeo filium cum patre possidere, ut nec usucapere pro herede possit, quod continuata non novō titulō acquisita sit pos-

sessio. Resp. Ille textus loquitur de rebus à patre in v^{ita} donatis & traditis, quas cum filius semel naturaliter possidere cæperit titulô donationis, pro herede deinde nequit possidere easdem, aliàs verò rerum hereditariarum possessio nec in suum heredem continuatur, vid. *Exerc. præced. tb. 17.* Cæteras tamen res ipsum pro herede convenientibus casibus usucapere nihil prohibet.

Opp. (2.) *l. 11. de lib. & postb.* Resp. Dominium quod fuit apud defunctum, transit ipsô jure ad suos heredes, sed in aliis rebus, quarum defunctus non fuit Dominus, opus est usucapione.

Opp. (3.) *l. 2. b. t.* Resp. contra verborum ipsorum structuram explicatur textus, ac si sui heredes pro heredibus non possint usucapere, cum tamen aperte dicatur, suis heredibus existentibus alium non posse pro herede usucapere, vid. *d. tb. præced. in fin.*

Th. XXXV.

Opp. *l. 9. §. fin. de donat.* Resp. Res aliena non potest donari, ita sc. ut statim sit accipientis & proprietas vero domino auferatur, sed ex hoc titulô acquisita possessione, potest per usucapionem acquiri ejus rei dominium.

Th. XLI.

Ad text. opp. in th. allegg. quib. add. *l. 9. l. 10. pro emt.* Resp. quod dicitur, ex quâ causa usucapere possum ancillam, ex eâ causa me usucapere partum; intelligendum est hoc modo ex ea causa, ex quâ possum matrem usucapere, etiam partum usucapere possum, non vi tituli, ex quo mater tradita est; sed occasione illius tituli s. mediante illô titulô: nisi enim quis emissêt, s. titulô & causâ emtionis acquisivisset matrem, non potuisset conce-
ptus

ptus & natus apud ipsum partus pro suo usucapi, quippe cum titulus pro suo non procedat, si non aliqua causa præcedat s. tolerabilis ignorantia l. 3. l. 4. §. fin. b. t.

EXERCITATIONE XLIV.

Thef. V. n. 3. vers. Si verò.

Qui statuunt, Judicem in tali casu secundum acta & probata judicare debere, allegare solent (I.) l. 6. §. 1. de off. presid. Verum non confertur ibi scientia Judicis cum probationibus prolatis in judicio, sed veritas rerum gestarum, quæ veris & idoneis probationibus confirmatur, cum erroribus veluti mendis testium vel instrumentorum, & dicitur veritatem errore non minui: confer l. nec omissa 15. de liber. caus. l. 5. de jur. & fact. ignor. l. assumptio. 6. ad municipal. Potius igitur ex eo textu apparet, quod si judex sciat, probationes esse falsas, cum eas sequi non posse.

(II) argent: Quemadmodum etiam iniquam sententiam Judicis valere publicè interest, quàm incertam esse rerum judicatarum autoritatem; ita multò melius est, probationes sequi Judicem, quàm quod se scire profiteatur, verè an falsò, cæteris tamen nescientibus. Resp. Inde saltem sequitur, quod non possit contra acta judicare; sed tamen non inde colligi potest, quod ita acta sequi debeat, ut contra conscientiam agat. vid. rationes pro nostra sententia in ipsa thef. Omnino igitur media aliqua via eligenda.

(III.) Dicunt: Judex non potest simul esse judex & testis, haberet autem se ut testis, si sententiam fundet in sua scientia. Resp. Ex hac ratione itidem potius sequi-

quitur, quod tali singulari casu singularis modus sit eligendus, & referenda causa ad superiorem, ut hic æstimet, an aliis probationibus, an verò asserto Judicis magis sit credendum, & quomodo lis componenda.

(IV.) Afferunt *c. pastoralis 28. vers. magis credendum. c. qui verò de off. & potest. delegat.* ubi dicitur, quod ordinarius ad mandatum delegati debeat exequi sententiam, etiamsi sciat eam esse injustam. Resp. Ibi non agitur de iudice, sed de executore, cujus officium est saltem exequi demandatò modò sententiam, non de causæ justitiâ vel injustiâ judicare. i. e. agitur ibi non de sententiâ ferendâ, sed jam latâ exequendâ.

Qui verò iudicem juxta conscientiam judicare debere existimant, his utuntur rationibus: 1. Quia Juxta secundum veritatem judicare debet, veritas autem una est, & hæc ipsa, quam iudex certò scit. Resp. Juxta præsertim inferior veritatem facti non nisi per probationes regulariter percipit; quando ergo casu quodam singulari contingit, ut probationes & ipsius propria conscientia inter se non conveniant, apparet quidem, quod non possit contra conscientiam judicare, sed quia tamen acta repugnant, quæ aliàs sequi deberet, nec permittendum ei videtur, ut privatam scientiam, quam nemo alius scit, veram an falsam esse, (imò pluribus testibus falsam esse asserentibus) sequatur. Omnino igitur hoc singulari casu ad singulare & tutissimum remedium confugiendum.

Dicis: Si per appellationem causa ad alium deferatur, tunc demùm potest scientiam suam, in quâ sententia non attentis contrariis probationibus fundata est, exponere,

ponere. Resp. Satiùs & tutius est, ut statim exponat rem superiori quàm ipse judicet (1.) Quia singularis casus est, quò acta cum Judicis scientiâ pugnant. (2.) Errare etiam judex potest in eò, quod se certò scire putet: Superior ergo scientiam Judicis inferioris examinabit, præsertim cum hòc casu judex se non tam ut judex, quàm ut testis habeat. (3.) Aliàs occasio daretur, ut obtentu scientiæ iniquam sententiam dicere posset.

II. Adducunt, quod judex judicare debeat, quod sibi visum fuerit justius ac melius. *Autb. sed hodie. C. de jud.* Resp. Ejusmodi jura hunc singularem casum non respiciunt, & licet inde colligi posset, non debere judicem contra conscientiam judicare, non tamen firmiter inde colliges, quod debeat ex sua scientiâ contra aperta testimonia judicare, quæ aliàs omninò sequi teneretur. Tutius ergo est in casu hujusmodi vel non definitò ad superiorem causam deferre.

III. Urgent, quod acta & probata in judicio non simpliciter valeant, sed ut à judice fuerint admissa. *l. 3. §. 1. l. 13. de testib.* Sed eadem est responsio, quod nimir. de tali casu ibi non agatur.

IV. Afferunt, quod probationes ideò fiant in judicio, ut judex inde eruat veritatem: hòc autem casu ipse sciat veritatem, adeoq; rectè non attendat alterum illud medium, sc. probationes per errores. Resp. quia alterum illud medium à partibus juxta jura est adhibitum, per quod informatur Judex, adeoque non insuper habere id, & suam scientiam isti anteferre haud tuto poterit.

Denique V. hâc utuntur ratione, quod posset judex secundum tradita de testibus plenè & clarè probanti-

bus ex causâ fidem non habere. Atqui qua major potest esse, dicunt, causâ, quam si ipse iudex indubitato sciat testimonia esse falsâ. Resp. patet ex prioribus, quod nim. licet aliâs iudex examinare debeat testimonia, an sint suspecta nec ne, & si aliqua causa appareat, ea non attendere possit; hoc tamen casu irregulari & singulari sibi optimè prospiciet, si causâam superiori exponat.

Præterea mediæ, quâ nos fovemus, sententiæ in specie opp. (I.) quod talis ratio ad superiorem non habeat effectum, cum utique duo pluresve testes alii præpolleant uni personæ Judicis contrarium asserentis Resp. 1. Ponamus ita contingere, ut nihilominus superior iudex juxta testium aliorumque depositiones judicet, tamen tutus erit in suâ conscientia tunc iudex, qui si scientiam suam non denunciasset, sed juxta prius relatam sententiam, & sec. acta judicasset, non posset non dici contra conscientiam egisse; si verò secundum posterius relatam sententiam judicasset ipse secundum conscientiam & causâ per appellationem ad superiorem delata fuisset, nihilominus etiam testimonia aliorum prævalere possent, & sententia ejus nullum effectum haberet. Resp. 2. Non id semper contingit, sed iudex superior accuratius causâam examinabit, ac in testium depositiones diligenter inquiret, ut error ipsorum, si quis subest, fiat manifestus.

Opp. (II.) quod id nec salvâ officii ratione, nec tuto à iudice fieri possit. Non salvô officio, quia jurejurando obstringitur iudex, ut, quod sibi justum videatur, judicet. E. dicunt, officium & jusjurandum exigit, ut omnino judicet juxta id, quod exactè cognitum habet. Non tuto;

tutò ; quod ipsi utpote uni non credatur. Responsio patet ex dictis, salvâ nimir. officii ratione potest hoc singulari casu, quô acta & ejus scientia pugnant, hanc rem deferre ad superiorem, cum non satis ejus officio videatur convenire, ut ipse tali casu sententiam ferat ; tutò quoque id fit tûm respectu ipsius Judicis, qui itaque suam exonerat conscientiam, tûm respectu litigantis : quantum enim judici tali in casu credendum, & quantum aliis testibus, meritò hoc superiori relinquitur, quod etiam contingeret, licet ipse sententiam juxta scientiam proferat, & alter de iniquitate, quæ ex actis & probatis apparet, conqueratur, & ad superiorem appellet.

Eâd. Th. circ. fin. vers. *Attendit.*

Opp. l. 2. §. pen. & ult. de eò, quod cert. loc. Resp. Ibi certa loci circumstantia stipulationi est addita. Inde videtur promissor in se recepisse præstationem omnis utilitatis, quæ ex ea loci circumstantia contingere potuit, quam alias non fuisset præstiturus.

Eâd. Th. in fin. vers. *Porro sciendum.*

Qværitur: *An pœna conventionalis possit excedere duplum ?*

Affirm. quia l. unic. C. de sentent. quæ pro eo quod int. de istâ non loquitur.

Opp. (1.) quod pœna à contrahentibus addita, sit loco interesse. Resp. 1. Illa pœna conventa non semper est interesse, vid. §. alterius. l. de inutil. stipul. sed ideo tantum adjicitur, ut servetur contractus. Resp. 2. Positò, quod sit loco interesse, non tamen restringitur ad duplum, quia provisio hominis tollit provisionem legis.

Opp. (2.) Verba textus *d. l. unic.* eas tantummodo poenas exigi, quæ vel cum cōpetenti moderamine proferruntur &c. Resp. moderamen illud est in poenis conventionalibus ab ipsis partibus utriusque voluntate determinatum.

Th. IIX. vers. *Inter partes.*

Opp. (I.) *l. 28. b. t.* Resp. Agitur hæc vel de sententiis latis per Judices pedaneos, qui non habebant propriam J. dictionem, sed notionem, & sententiæ ab ipsis latae confirmandæ veniebant à magistratu, qui eos dedit, confer *c. fin. x. b. t.*

Opp. (II.) *l. 30. de liber. caus.* Resp. Ibi sunt diversæ sententiæ latae in diversis judiciis.

Th. X. *in fin.*

Obst. *l. 10. de his, qui sui vel al. jur.* Resp. Alimenta facile decernuntur, ubi saltem leves ad sunt conjecturæ, imò etiam aliquando non filio adjudicantur. *l. 1. §. 7. de lib. agnosc.* Nondum igitur decisa est causa præjudicialis, sed de veritate, scil. filius quis sit nec ne, adhuc controversatur.

Th. XI.

Qvæ. *An judex suam sententiam possit corrigere?*

Neg. per *l. 14. l. 45. §. 1. l. 16. l. 55. l. 62. b. t. l. 2. C. de sent. ex peric. recit.*

Opp. (I.) *l. 16. §. f. de minor.* Resp. aliud est sententiam suò arbitriò mutare, aliud ad justam petitionem minoris læsi eam rescindere.

Opp. (II.) *l. 5. §. 7. de don. inter vir. & ux.* Resp. Itidem ibi judex suo arbitratu non mutat sententiam, sed ob
fin.

singularem rationem datur conjugum conditio ejus rei, quæ colludentibus inter se donationis, aliàs prohibitæ, causâ, conjugibus, alteri conjugum est adjudicata.

Opp. (III.) *l. 10. de inut. stip. l. 16. de N. O. N.* Resp. Ibi solum dicitur, quod judex vel Prætor mutare possit jussum s. mandatum suum.

Th. XVI. vers. *Quia per.*

Opp. *l. 16. de except. rei judic.* quod iniquum videatur eum, qui ante quidem in solidum debebat, nunc teneri pro parte virili, atque ita rem judicatam ei prodesse. Resp. Non omninò judicatum est contra eum. Nam ex parte absolvitur quodammodò, sc. à solidi exactione, s. res judicata non prodest judicato, quatenus est condemnatus, sed saltem ex accidenti ei prodest, qt. plures simul sunt condemnati, adeoque quilibet pro suâ ratâ.

Th. XX.

Opp. I. *l. 4. l. 11. §. 7. de exc. rei jud.* Resp. Ibi sententia lata adversus procuratorem nocet Domino, quia procurator & Dominus existimantur una persona. *l. 8. §. fin. de relig. & sumt. fun.*

Opp. II. *l. 3. de pop. act. l. 30. §. 3. de furej.* Resp. Si unus de populo egerit, alius arcetur, quia una persona videtur esse populus, cujus singuli quasi sunt procuratores.

Opp. III. *l. 25. de stat. homin.* Resp. Exigitur hic causa status, in quâ sufficit pronuntiatum esse justò contradicte præsentem, ut valeat sententia contra omnes.

Th. XXXV.

Opp. *l. 6. pr. h. t.* Resp. quod quidem aliquando etiam ob debitum conditionale fiat missio, sed illa missio

non habet effectum, antequàm conditio exstiterit, adeoque perinde est, ac si tùm demùm fiat.

Th. XLVI. vers. *Etiam si usura.*

Opp. l. 7. §. 2. *depos.* Resp. quod ibi agatur de nummis non amplius extantibus, sed consumtis s. *expensis.* vid. not. *ad tbes.* 56. num. 1. b. *exerc.*

Ead. Th. *in fin.* vers. *Atq; binc.*

Opp. quod fiscus etiam præferatur creditoribus anterioribus hypothecariis in bonis, quæ debitor, postquam cum fisco contraxit, acquisivit. l. 28. *de Jur. fisc.* Berlich. *part. 1. concl. 65. num. 122.* Ehur Jürstl. *Gerichts Ordn. tit. 43. §. Dergleichen ob wohl / &c.* Resp. quod hoc intelligendum sit de hypothecariis, quibus ab eodem illo debitore hypotheca constituta est; non verò extendendum ad casum, quo quis jam olim à venditore, cui nihil negotii intercessit cum fisco, hypothecam est consecutus. arg. d. l. 12. *C. de distr. pign. § d. tit. 42.* Ehur Jürstl. *Gerichts Ordn. & Decis. Elector. 63.* Iniquissimum enim esset, hypothecariorum conditionem fieri deteriore ex facto emtoris. l. 1. §. 2. vers. *Et qui. de separat. l. 25. C. de pact. l. 2. §. ex his de V. O. Carpz. d. def. 22. n. ult.*

Th. XLVII. num. IV. n. 1.

Rationes illorum, qui etiam privilegium tribuunt collectis extraordinariis, potiores sunt hæ: I. quod textus generaliter loquantur.

II. Quod ratio sit eadem: Obligantur enim cives ratione bonorum suorum ad præstandas collectas pro salute Reipubl. & videntur ab initio statim pro quibuslibet oneribus & collectis civium bona pignori esse obnoxia, l. 1. *C. si propter publ. pensie.*

Rationes verò istorum, qui aliud in collectis extraordinariis statuunt, potiores sunt hæ. (1.) quod textus, qui privilegium tribuunt, de ordinariis collectis s. pensitationibus agant, adeoque ad extraordinarias non sint extendendi. (2.) quod intercedere etiam videatur ratio differentiae, cum ordinaria onera & collectæ non singulis annis noviter imponantur, sed antiquitus impositæ tantum renouentur atque continuentur, & uniformiter semper præstentur: Extraordinariæ autem collectæ casu aliquò & necessitate obveniente hòc (illò annò noviter imponantur, & eodem quoque) alterò annò cessent, atque difformiter præstentur, quando nimirum necessitas subitò obveniens fortè exigit. (3.) Quod sicuti in aliis hypothecis tacitis inspicitur tempus, quò incipiuntur s. quò debitum contrahitur, ita & tacita hypotheca ratione extraordinariorum collectarum competens à die, quò debentur s. quò imponuntur, incipiat. Quia ergo ab utrâque parte sunt rationes fat prægnantes, inspicendi sunt mores locorum.

Ead. Th. vers. *Excludit.*

Qvæ. An etiam laudemia gaudeant prælatione ?

Aff. quia ut onus reale se habent in recognitionem Domini solvendum.

Opp. quod privilegium solùm tribuatur canoni, qui contractu promittitur & annuatim in certa quantitate solvendus est. Resp. Inspicienda est ratio, quod scil. canon præstetur ratione domini directi & in ejus recognitionem, ob quam rationem Dominus videtur potior aliis, quæ ratio etiam obtinet in laudemio.

Th.

Qværit. *An mulier ratione dotis præferatur etiam anterioribus hypothecariis expressis?*

Communis sententia negat, quia non possit iis, qui expressâ hypothecâ sibi ante prospexerunt, præjudicari.

Sententia contraria nititur (I.) generalitate textus in *l. 12. C. qui pot. in pign.* Resp. Si præcisè inhæreamus verbis illius legis, facillè admittimus, quod contraria sententia juxta ista verba sit præferenda. Verùm communis sententia ut defendatur, restringi ita potest textus, ut referatur tantùm ad tacitas hypothecas anteriores, ex eâ sc. ratione, quod Justin. non videatur voluisse auferre jus illis anterioribus hypothecariis, qui expressâ sibi hypothecâ prospexerunt, antequàm matrimonium fuerit initum vel dos illata, sed solum per hanc legem limitâsse solas hypothecas etiam à lege dependentes, & iis mulierem ratione hypothecæ suæ antetulisse.

Opp (II.) *N. 97. c. 3. & 4.* ubi mulier præfertur creditori mutuant in refectionem ædium, qui tamen præfertur expressam hypothecam etiam anteriorem habenti. Resp. 1. Admittit alleg. Rauchbar. tali casu singulari obviente præferri mulierem etiam expressæ hypothecæ anteriori. Resp. (2.) Si inter se concurrant hæc data privilegiatæ hypothecæ tacitæ, tunc mulier ob ordinem temporis præfertur; at si inter se concurrant ille mutuans ad refectionem ædium & hypothecam expressam licet anteriorem habens, iste vi privilegii huic præfertur. Nihilominus tamen casu in objectione propositò fortè contingente, expressa hypotheca dotem mulieris præcedit, atque res per judicem ita nobis ordinanda videtur, ut quidem mulier dote

dote suâ hypothecario anteriori cedere debeat, & in quo hic prælatus est mulieri, id ordine & locô hypothecarii deinde petere possit.

Ead. Th. n. 4.

Qvæ. *An pupilli & minores privilegium prælationis habeant ratione eorum, quæ tutor vel curator debet?*

Neg. l. 20. C. de adm. tut. l. pen. C. in quib. caus. pign. vel hypoth. &c. Pupillos enim ac minores privilegium singulare ac hypothecas non habere ex alleg. text. clarè ita deduci potest. Qui cedit anterioribus hypothecis, is privilegium singulare inter hypothecarios non habet: Vis namque & efficacia privilegii hæc est, ut non simpliciter secundum ordinem temporis locentur. Atqui fiscus & similis pupillus & minor ex contractu agens contra administratores & tutores cedunt antiquioribus hypothecis, per dictos text. E. singulari privilegio non gaudent.

Ad text. allegg. obst. quibus privilegium iis tribuitur, Resp. quod intelligendi sint de privilegio inter personales creditores non hypothecarios, de hujusmodi privilegiis agitur lb. 4.

Verum huic responsioni gravius obstare videtur, quod opus sit fisco & pupillis, ad excludendos chirographarios, privilegio singulari, cum satis contra eos sint muniti tacitâ hypothecâ. Resp. Hic bene tempora sunt distinguenda & incrementa juris, quæ successu temporis contingere, notanda. Primum enim privilegium duntaxat habuerunt inter chirographarios, deinde etiam hypotheca data est, quæ privilegium quidem minus necessariû,

U d d d

non

non tamen fortè prorsus inutile reddit. Quemadmodum enim sæpe pluribus actionibus nobis consulitur, ut laxior esset agendi potestas; ita quidni Creditoribus quibusdam pluribus possit consuli remediis, quò laxior & facilius esset suum consequendi facultas. arg. *l. 34. de O. & A. l. 76. §. pen. de leg. 2.* Privilegium autem illud esse antiquius hypothecâ tacitâ, inde constat, quod ejus ante Constantinum veteres J. Cti meminerunt. *l. 19. h. t. l. 1. §. fidem ad L. Cornel. de fals. l. pen. §. si puella. s. de R. N.* Constantinus vero Imperator demum pupillis & minoribus tacitam hypothecam dedit. *l. 20. C. de adm. tut. l. pen. C. in quib. caus. pign.*

Sunt quidem nonnulli, qui etiam tacitam hypothecam veteribus J. Cti cognitam fuisse probare satagunt. (I.) ex *l. ult. in quib. caus. pign.* Sed Resp. verba: *in veterem contractum res jure obligata esset*: non rectè accipiuntur de hypothecâ tacita, cum vetus contractus sit tutela, pignus autem expressum non tacitum intervenerit.

(II.) Ex *l. ult. d. tut. & rat. distrab.* Resp. Ibide privilegiis quidem dicitur, sed nihil de tacitâ hypothecâ.

(III.) Ex *l. ult. C. rem. alien. gerent. & c.* Resp. Itidem commodè textus de pignore convento intelligi potest.

(IV.) Ex *l. unic. C. ne tutor vel Curat. vectig.* Resp. Nulla est consequentia. Tutor non potest vectigalia conducere. Ergo pupillus in bonis tutoris eò tempore jam habuit tacitam hypothecam, cum & aliàs sit evidens utilitas pupilli, si tutor ejus submoveatur ab hastâ fiscali seu publicâ istâ conductione.

Eadem Th. num. 5.

QvæR. *An fiscus præter tacitam hypothecam, etiam habeat*

*habeat jus prælationis in bonis post contra-
ctum acquisitis?*

Aff. juxta mores sed neg. de jure Rom. l. 8. l. 21. qui
pot. in pign. l. 28. de jur. fisc. l. 2. C. de privil. fisc.

Opp. (I.) l. 28. de jur. fisc. Responsio petenda est ex
notatis ad Exerc. XXVI. tb. 30.

Opp. (II.) l. 34. b. t. Responsio patet ex jam dictis de
pupillis.

Præterea (III.) obſt. videtur hoc argum. Qui ab hy-
pothecariis, quibus forte pecunia à debitoribus soluta est,
extantem pecuniam vindicare, consumtam condicere pot-
est, is pro aliis hypothecariis privilegium habebit. Atqui
ista potest fiscus, per l. 10. 18. §. ult. & LL. seqq. de jur. fisc.
Ergo. Resp. Potest quidem ista fiscus, sed non passim, neque
semper, sed ut Imperator in l. 5. C. de privil. fisci ait: ex
justâ causâ. Est autem justa causâ, si is creditor, cui solu-
tum est, Chirographarius tantum fuerit; aut hypothecari-
us quidem, sed posterior; aut hypothecam quidem habens
anteriorem. *vers. secundi generis* &c. Cæterum si fisco ex
contractu debeatur, antiquiori hypothecario pecuniam
solutam nequaquam condicere poterit, cum & nondum
solutâ pecuniâ fiscus antiquiori cedat, l. 8. qui pot. in pign.

Th. LVI. num. 1.

*Qvæ. An depositarius præferatur aliis, si depositum
non amplius extet?*

Neg. per l. 24. §. 2. de reb. aut jud. possid.

Opp. l. 7. §. 2. depos. Resp. Quod ille textus in initio lo-
quatur de pecuniâ depositâ extante, verba vero finalia de
pecunia non amplius extante, vel extante quidem fortè ad-

D d d d 2

huc,

huc, sed ratione cuius usuras non solum quis pactus est, sed & illas jam accepit; adeoque nihil intersit, an expenderit & moverit pecuniam nummularius nec ne, quia depositarius accipiendō usuras renuntiavit deposito.

Porro in *l. seq. 8.* agitur de privilegio personali, & verba initialia monstrant, quod sc. privilegium non debeat referri ad vindicationem, cuius in *d. l. 7. §. 2.* fit mentio.

Nec obstat relativa vocula: *Quod*: Nam *lex 8.* est Papiniani, adeoque non ita specialiter cohæret cum *l. 7.* quæ est Pauli, cum appareat de privilegio personali in præcedentibus locutum esse Papinianum: Imò etiam in ipso *§. fin. d. l. 7.* agitur de concurrentibus depositariis, pecuniâ non extante in ordine personaliter privilegiatorum; & vindicatio, quâ pecuniam depositam in loculis adhuc extantem vindicat Dominus, qui deposuit, non tam privilegium est, quàm jus commune, add. Cujac. in *Papin. ad d. l. 8.* Anton. Matth. de *Auction. lib. 1. c. 18. n. 8. 9.*

Th. LXIV. vers. *Quæritur autem.*

Opp. *l. 3. §. ult. b. 1.* Resp. Dissensum hac de re inter JCtos Rom. fuisse, patet ex *l. 1. §. 17. & l. 5. b. 1.* Vulgò autem probatam esse, & probari etiam in ff. sententiam Ulpiani & Pauli, patet ex illis *text.* juxta quos *l. 3. §. fin.* est explicanda. Ita nimir. quod Papiniano quidem commodius videbatur admitti Creditores defuncti rursus ad bona heredis: at verò in dubium hoc vocatum est ab aliis & contrarium receptum. Præterea etiam posset illa *l. 3. §. fin.* referri ad illum casum in *b. 1. b. 1.* exceptum in *l. 1. §. 12. in fin. b. 1.*

LXXIV. vers. *Non verò existimamus.*

Opp. *§ 6. l. de act.* Responsio patet ex ipsa Th quod scilicet

scil. verba: *bonis possessoris*: non sint referenda ad verba præcedentia, quibus agitur de alienatione; sed ad verba subsequenta, quibus agitur de instituenda actione Pauliana.

Th. LXXVII. vers. *Non autem, qui medio.*

Opp. l. 10. §. 22. b. t. Resp. Quod commodum rerum, quæ fructum ferunt, concernit, omnia in pristinum statum restituuntur, si fructus tempore alienationis pendentes restituantur, in quibus cessat ratio in l. ult. §. 4. b. t. allata, quia fuere in bonis debitoris. Quoad usuras verò medii temporis, quatenus sc. obligatio est remissa, aliud quid obtinet, quam in fructibus. Restitutâ enim obligatione usuræ, quæ ex eo tempore, quò remissa erat obligatio, debentur, jam tanquam residuæ debentur, s. ex stipulatione, s. ex contractu b. f. cum aliâs, si ita non restitueretur obligatio, usuræ non possent peti, quia in contractu stricti juris non aliter debentur, quam si in stipulationem deductæ.

Th. LXXIIX. vers. *Qui computatur.*

Opp. l. 6. §. fin. l. 10. §. 18. b. t. Resp. 1. quod non intelligenda sit venditio debitoris, sed venditio, quæ fit à Creditoribus ex decreto Prætoris, per quem excutuntur bona, & inde constat, ea non sufficere creditoribus. Resp. 2. Posset etiam dici, quod quidem à die factæ alienationis à debitore, annus incipiat, sed utiles dies solum sint computandi, adeoque illud tempus inspiciendum, quò ex die factæ alienationis experiundi fuit potestas, nim. post excussa bona.

Th. LXXXI. & ult. vers. *utuntur.*

Qvæ. *An consumtam pecuniam à debitore, cui prius soluta, hypothecarius condicere possit?*

Negativa VViesenbachii sententia propter *l. 5. C. de priv. fisc.* secundum jus Rom. videtur quidem verior, sed tamen æquitas & mores aliud suadent, ut ex prædicis Autoribus allegatis constat.

Th. Eâdem vers. fin. *Porro.*

Opp. *l. 24. b. t.* Resp. Verba *l. 24. si, cum in eo essent, ut bona debitoris mei venirent &c.* civiliter sunt intelligenda, non ut significant missionem factam, sed potius futuram, i. e. ita inopem & obæratum fuisse debitorem, ut jam animò meò conjicerem, mox evigilatuos & reliquos Creditores, ac bonorum possessionem postulatuos.

EXERCITATIONE XLV.

Thes. IIX.

Qvæ. *An sola interdicta retinende possessionis sint duplicia?*

A Firm. §. 7. *l. b. t. l. 2. pr. eod.*

Opp. *l. 2. §. fin. b. t.* Respondet I. Cujac. 7. *obs. 2.* & in explicatione LL. Pauli putat illa verba: *tàm recuperanda, quàm adipiscenda:* esse spuria. Verùm uti rectè Anton. Faber. 2. *conject. 2.* monet, tunc reliqua verba erunt manca & mutila, nec ullum commodum sensum habebunt. Resp. 2. Ipse Anton Faber. (quem etiam sequitur Friderus de Interdict. *comm. 7. n. 77.* & Ant. Picherd. in §. 7. *l. de Interdict. n. ult.*) rem ita exponit: Interdicta quidem retinendæ possessionis sola ex suâ naturâ & origine esse duplicia:

cia: In aliis verò recuperandæ sc. nec non adipiscendæ possessionis Interdictis aliquando ex accidenti evenire, ut sint duplicia, si sc. contingat talis casus, ut in reddendo Interdicto Reus ab Actore discerni non possit: Exemplum autem interdicti duplicis adipiscendæ possessionis sumi posse dicit ex Salviano Interdicto: Etenim si colonus res suas in fundum duorum pignoris nomine intulerit, ita ut utrique domino in solidum obligatæ essent, constat non tantum ipsis duobus dominis adversus extraneum, sed etiam inter ipsos Salvianum Interdictum reddi posse, *l. 1. §. 1. de Salv. Interdict.* Quò posteriori casu utrumque Actorem & Reum esse, necessarium est, prius quam sciatur, utrius conditio melior esse debeat, cum sibi uterque idem jus asserat & vindicet. Idemque de Interdictis quorum bonorum dici potest: Si duobus ejusdem hereditatis bonorumve possessio data esse proponatur, quò etiam casu ab initio dici non potest, quis Actor aut Reus esse debeat, duplex Interdictum reddi necesse est. Similiter recuperandæ possessionis Interdicta, unde vi & de vi armata, duplicia esse posse, idem notat, licet restitutoria sint, forte si me ædium aut fundi possessorem vi dejeceris, ego autem ex continenti te quoque dejecero, ut in *l. 3. §. cum itaque, de vi & vi arm.* Nam si tu adversus me interdictum impetraveris, & ego adversus te, quod uterque nostrum se vi dejectum esse dicat, non potest apparere, quis actor aut quis reus sit, priusquam constet, quomodo cui vis facta sit. Addit Friderus *d. l. n. 28. & seq.* Etiam hæc exempla: Si me absente, sed redeunte, & animo possessionem continuante tibi possessionem usurpes, *l. clam. §. qui ad mundinas. de acq.*

vel A. P. Et ita actor contra alterum æquis tam rei, quam actoris partibus experiatur, vel si invasam ab utraque parte possessionem, Judex propter scandalum seu periculum armorum sequestrari fecerit, & sic uterque litigator agendo & defendendo editoque interdicto *de recuperando ex l. meminere. C. unde vi* experiatur.

Præterea (3.) Friderus novam addit explicationem, & putat commodè etiam ita intelligi posse textum, ut & adipiscendæ possessionis interdicta duplicia sint. Exemplum affert de casu, quò hereditate jacente, hereditariæ res sint interversæ, & postea heres rerum quarundam hereditariarum possessionem sit consecutus, quarundam verò non, tunc agere ipsum putat & recuperandæ & adipiscendæ interdicto. Verùm (1.) Non congruit hæc explicatio textui: Refert enim se §. *fin. ad pr. hujus l. 2.* Erg. eo sensu, quo illo principio interdicta duplicia dantur, quo sc. uterque & actor & reus sit, etiam in hoc §. *ult.* dicentur. Non etiam rectè dicitur, quod unum interdictum sit simul recuperandæ & adipiscendæ possessionis, sed potius heres diversis interdictis tali casu utitur. Similiter nec glossæ exemplum quadrat ex *l. 3. §. 2. ne vis fiat ei &c.* quia (1.) itidem non congruit textui, uti jam dictum, & (2.) dicitur ibi, quod interdictum unum sit, & recuperandæ & adipiscendæ; Sed quod & prohibitorium sit, & restitutorium, nisi forte glossa ita intelligatur, quod eo ipso prohibetur vis fieri, missio in possessionem s. quominus possessionem apprehendat, sit illud interdictum adipiscendæ, quatenus verò est restitutorium, sit recuperandæ: Ita ut sensus dicti §. *fin.* sit: sunt interdicta, uti diximus, quædam duplicia, sc. retinendæ possessionis, quod
uter-

Th. XVI, *in fin.*

Opp. (2.) quod defunctus fuerit in quasi possessione
juris pro consequendo debito competentis. Resp. non
sufficit quod defunctus possederit, sed opus est, ut is, qui de-
bet hoc interdicto conveniri, rem vel jus pro herede possi-
deat, *alleg. l. 2.*

Th XVII.

Aff. l. 3. pr. l. 12. de acq. vel am. poss.

Th. XIIIX.

Aff. per l. 1. b. t. Verba possideresve, si nihil usucaptum
E e e e e f f e t :

esset : quod nos ita intelligimus, & explicamus in hac Thesi, quod sensus sit *possideres* scil. pro herede, *si nihil usucaptum esset* i. e. nisi per usucapionem dominium jam acquisiveris. Add. *tit. pro hered.* Alii verba ista accipiunt de tertio possessore, in quem forte is, qui primum pro herede possedit, rem alienavit, & deinde ab hoc tertio possessore res usucapta. Verum non commoda videtur hæc explicatio, aut enim de ipso tertio possessore conveniendo verba accipiantur; quod non potest fieri, cum iste, qui titulo singulari possidet, non teneatur hoc interdicto *thes. 16.* aut vero de illo, qui alienavit, & hic si bona fide alienasset, non teneretur, si vero dolo; tunc non commodum sensum habent ista verba addita: *si nihil usucaptum esset*: si enim dolo quis desit possidere, tenetur ad æstimationem, licet is, in quem res translata, non usuceperit.

Th. XXIV. *in fin.*

Opp. *l. 1. §. fin. b. t.* Resp. patet ex *tb. 27. vers. competit*, nimir. postquam oblatâ satisfactione legatarius denegat restitutionem non amplius Prætoris autore sive licite possidet, sed illicite, cum etiam à Prætoris missus debeat tunc restituere: adeoque si non restituit, illicite retinet, ac perinde est, ac si privata autoritate possideat.

Th. XXVI.

Competit hoc interdictum heredis heredi tam testamentario, quam legitimo: circa quem legitimum dubium occurrit ex *l. alleg. 8. §. 1. de vulg. & pup. subst.* Resp. continetur sub nomine heredis & heredis, heres & quidem legitimus quoque quoties lex vel statutum heredis facit mentionem, secus est in verbis testatoris, de quo posteriori casu *d. 1. agit.*

Th.

Th. XXVII. vers. *Non verò.*

Opp. (I.) *l. pen. C. ad L. Falcid.* Resp. Res donata mortis causa quidem etiam repeti potest, sed non per hoc interdictum, ut per rei vindicationem; vid. *ips. tb.*

Opp. (II.) *l. 26. pr. eod.* Resp. nulla inde deduci potest consequentia, & agitur ibi de casu, quo non ipse testator legati causam tradidit, sed alias tempore mortis testatoris linea margaritarum apud eum cui legata est, fuit.

Præterea (III.) oppon. quod donationes mortis causam sint æquiparatae legatis §. 1. *Inst. de leg. l. 25. de mort. c. donat.* Resp. Hæc in re differentiam esse apparet ex ipsa Th.

Opp. (IV.) quod etiam in donatione mortis causa locus sit Falcidiæ. Resp. habetur in ipsa Th. quod scil. hoc interdicto non repetatur legata res propter Falcidiæ detractionem: & est allata differentia ratio ex *l. 1. §. 5. b. t.*

Opp. (V.) quod quarum rerum nomine detur rei vindicatio, pro iis facilius detur interdictum. Resp. modo causa s. objectum de quo agitur, id admittat, non autem id hic admittere patet ex Th.

Ead. Th. verb. *Sed quid si.*

Opp. Dissent: quod *text. l. 1. §. 1. b. t.* generaliter loquatur, si quis ex mortis causa donatione possideat. Resp. ex ipso text. apparet, quod loquatur de eo casu, quo quis possidet ex traditione defuncti.

Th. XXVIII. *in fin.*

Ad Obst. text. alleg. resp. Incertæ actiones tum admittuntur, quoties ex facto incerti sumus, utra actio competat.

Th. XXX.

Opp. (1.) *l. 5. C. de legat.* Resp. LL. istæ ad eum casum pertinent, quo quis rem ab alio possessam vi seu propriâ auctoritate occupat, legatarius vero rem sibi legatam nostro casu occupavit, cum ejus possessionem heres nondum apprehendisset, sed cum possessio vacaret.

Opp. (2.) *l. 173. d. R. J.* Resp. (1.) Limitatur hæc regula, ubi agitur non de ipsa re, sed possessione interim restituenda.

Opp. (3.) *l. 156. §. 1. de R. J.* Resp. Quod quidem legatarius cum actionem habeat, quâ petat legatum, etiam exceptionem habeat, quâ retineat, hoc vero casu exceptio hæc possit elidi, quod contra legem occupaverit, indeque licet sit Dominus, tamen restituere teneatur.

Th. XXXVI. *vers. si quis vero.*

Opp. *l. 15. §. 4. de R. Jud.* quod licet quis putet ita, non sit tamen legitimus contradictor, nisi de jure suo doceat, Resp. hic justus error à vi & dolo excusat.

Ead. Th. *in fin.*

Opp. *l. 198. d. R. J. l. 11. quod vi aut clam. l. 6. C. und. vi l. f. d. tab. exb.* Resp. Pupillo non nocere dolum tutoris sive hic solvendo sit, sive non: (1) si simpliciter extra legitimam gestionem, sive administrationem rei pupillaris tutor dolum admiserit *l. 4. qv. ex fact. tut. l. 198. de R. J. & reliquis text. alleg. in tb.* (2.) id regulariter obtinet, quando in negotio pupilli dolum admittit tutor: exceptio vero est addenda, sit gestum id redundet in utilitatem pupilli, tunc enim & pupillus conveniri poterit, *l. 4. §. 44. de dol. except. l. 13. §. 7. de act. emt. l. 24. si quis omis. caus. test. l. 3. §. 1. quand. ex fact. tut.* Item si actione ex dolo tutoris contra pupillum instituta damnum incurrat pupillus, tutor sit solvendo, ut
damni

damni reparationem ab eo possit consequi pupillus. *l. 1. §. 6. b. t. t. quand. ex fact. tut. l. ult. de admin. tut. l. 3. §. 1. de trib. act. l. 21. §. 1. de pecul.* Sin verò non sit solvendo tutor, liberabitur pupillus cedendo actionem contra tutorem. *l. ult. de adm. tut.*

Th. XXXVII. vers. proinde.

Opp. (1.) *l. 5. §. 1. Ne quis eum qui in jus &c.* Resp. actio propter violentam exemptionem datur, & condemnatio in poenam fit, & si quis calumniosè in jus vocaverit, quia saltem vis eximentis ibi attenditur. vid. *ips. tit.* Licet enim & hic vis subsit, tamen Prætor interdicto suo non tam vim punit, quam interesse missi respicit.

Opp. (2.) *l. 179. 193. de V. S.* Resp. Formula illa, *quantum ea res erit*: veram æstimationem designare dicitur, ita sc. ut excludat interesse, quod est extra rei æstimationem; Quia autem res in iudicium deducta non semper certa est species s. corpus vel certa quantitas, sed quandoque aliud jus quoddam s. utilitas actoris, ideo veram rei seu causæ in iudicium deductæ æstimationem determinabit iudex: Ita hic non venit in æstimationem, quanti v. g. est fundus in cuius possessionem est missus, sed quanti eâ res, de quâ sc. hoc remedium s. interdictum instituitur, id est, quanti interest actoris possessionem habere, de istâ enim hic remedio agitur.

Th. XXXIX.

Cajus 100. debet; decernitur contra eum missio in possessionem: Sempronius impedit illam missionem, & conventus præstat interesse. Qv. An liberetur Cajus?

Eccc 3

Neg.

Neg. quia hic præstat interesse propter delictum suum. Cajus autem nihilominus debitor est, quia nihil solvit.

Opp. *l. 51. de rejud.* Resp. Venditor ibi nomine debitoris non adinfit missum. *c. l. 2. §. 1. b. t.* ac nomine ejus præstat interesse. E. debitor ipse non potest denuò conveniri.

Th. XLIII.

Opp. *l. 3. §. 14.* Resp. Pœna dicitur respectu rei, qui licet nihil ex detrectata exhibitione percepit, tamen teneatur solvere interesse, respectu verò actoris est rei persecutoria; persequitur enim quis id, quod suo patrimonio abest, ob id quod tabulæ non sint exhibitæ, indeque etiam post annum competit.

Th. XLVI. vers. *Imo & ad test. nuncupativa.*

Opp. Quod hoc testamentum non sit scriptum. Resp. Licet tale in scripturam non sit redactum, tamen melioris probationis E. sæpius accedit scriptura, licet scriptura non sit de essentia testamenti nuncupativi.

Eâd. Th. vers. *Sive autem valet.*

Opp. *l. ult. in fin. b. t.* Resp. patet ex *th. 44. circ. fin.* quod scil. textus loquatur de jam ante institutâ & captâ falsi accusatione, quo casu pendente illâ accusatione non opus est hoc interdicto.

Eâd. Th. vers. *vel ab eo factum.*

Opp. *l. 6. ad L. Corn. de fals.* Resp. Ob testamentum etiam imperfectum, sc. quod jure civili est imperfectum, ubi civilis aliqua solennitas deest, seu ob testamentum, quod licet imperfectum sit, visibili tamen vitio non

non laborat, datur hoc interdictum: Secus est si jure prætorio sit imperfectum, si vitio statim in oculos incurrente laboret, quod sc. non sit signatum.

Regeritur ex *l. 2. §. 1. quem. testam. aper.* Quod sc. & non signatum testamentum sit imperfectum. Resp. 1. Nulla est consequentia. Dicitur & hoc imperfectum, Erg. etiam datur & ob illud hoc interdictum; Explicandum enim est, quænam imperfectio non obstat. 2. Potius tunc testamentum apparet nullum. Conf. Giphani. in *C. b. t.*

Th. XLVII. verb. *perinde ut in aliis.*

Qvæ. *An actio ex hoc interdicto de tabulis exhibendis sit arbitraria?*

Affirm. arg. *§. 31. l. de action. verb. in his actionibus & ceteris similibus §. 3. de offic. jud. junct. l. 3. §. 11. b. t.* si enim ad jussum judicis non exhibentur tabulæ, judex ex bono & æquo æstimat, quanti interest tabulas non esse exhibitas *d. l. 3. §. 11.* quæ est natura actionum arbitrariorum. *d. §. 31. d. action. & §. 3. l. de action.*

Opp. 1. Giphani. in *C. b. t. pag. 310.* quod in *d. §. 31.* non dicatur, omnes actiones de exhibendo vel restituendo esse arbitrarias, sed exempli tantum gratia fiat mentio exhibitionis & restitutionis. Resp. Natura actionum arbitrariorum ibi diserte describitur, & de actione ad exhibendum expresse agitur.

Opp. 2. quod in *l. 1. §. 11. b. t.* non dicatur; jussum præcedere condemnationem, sed hoc tantum in hoc interdicto, ut & in aliis, venire id, quod interdicentis sc. actoris interest. Resp. Jussum præcedere patet ex *l. 1. eod.* quæ jungenda cum *d. §. 11. & §. 3. l. de offic. jud.*

Th.

Th. LIX. vers. *damnum pati.*

Opp. *l. 16. d. damn. inf.* ubi distinguitur inter *damnum* quod alicui infertur, & *lucrum* quod alicui interceptitur. It. *l. 1. §. 21. de aq. & aq. plu. arc.* Resp. *Damnum* pati vel latius sumitur vel strictius. Latius sumitur hic, quod sc. in loco publico, plane nullâ ratione quale quale incommodum alteri, qui idem jus in loco publico habet, debeat inferri. add. *l. 2. §. 2. b. t.* Strictius verò sumitur in *text. oppositis*, ubi solum attenditur *damni* illatio, non *lucri* interceptio.

Th. LX.

Qvæ. *Si cui à Principe permissum, ut in publico loco ædificet, an cum damno alterius ædificare ipsi liceat?*

Neg. *l. 1. §. 10. 16. b. t.*

Opp. (1.) *d. l. 1. §. 16. junct. l. 12. pr. d. rel. & sumt. fun.* Resp. Verba *d. §. 16. fin.* non respiciunt Principem vel superiorem, sed sensus est, nisi forte quis impetraverit ab eo, cujus interest ita ædificatum non habere, si cui incommodo est illa ædificatio. Simile exemplum est in *l. 12. pr. de relig. & sumt.*

Opp. (2.) *l. 24. pr. de damn. inf.* Resp. quod ibi dicitur, in fluminibus publicis cuilibet ædificare licere, id ita intelligendum est, quod ibi liceat casam ponere & domunculam extruere navigii, ejusque usus publici gratiâ *d. l. 24. vers. publicè.* Aliud est ad peculiare commodum ædificare quod non licet per *d. l. 12.*

Th. LXIX. in fin.

Resp. Glossa ad alleg. §. 44. quod speciale sit in hoc
inter-

interdicto, quod etiam videtur innuere ipse §. Additur enim : pertinet ad publicam utilitatem. Præterea addit Gl. quod omnes actiones poenales ex delicto sint annuæ, hæc autem actio sit ex opere aliquo facto. Commodius ita dici potest, ut distinguatur inter populares actiones poenales, quæ instar aliarum Prætoriarum sunt annuæ *d. l. fin. de pop. act. junct. l. 35 de obl. & act. & rei persecutorias*, ad quas referri potest hæc actio ex hoc interdicto, ut patet ex hac ipsa th itaque etiam post annum datur *d. l. 35*.

Th. LXXIIX.

Qvæ. 1. *An hoc interdictum pertineat etiam ad vias urbicas?*

Neg. *l. 2. 3. junct. l. 2. §. 24. ne quid in loc. publ.*

Opp. Frider. *tit. 4. num. 5.* quod subjungatur titulis *ne quid in loc. publ. & ne quid in via publ.* adeoque & urbicarum viarum refectio hoc interdicto sit tuenda. Resp. Non opus erat, quoad urbicas, hoc interdicto, cum ædibus earum cura commissâ : uti ipse Friderus monet *Tit. 3. num. 1.* Hoc sc. interdictum pertinet ad vim, quæ privato reficienti inferitur à privato : magistratui autem non facile vis inferetur à privato, nec alia ratione istam magistratus coercebit.

Qvæ. 2. *An hoc interdictum sit restitutorium?*

Neg. (1.) Propter ipsa hujus interdicti verba : *vim fieri veto* & (2.) quia tale hæc de re jam propositum *l. 2. §. 35. ne quid in loc. publ.*

Opp. Frider. *d. tit. 4. num. 73.* verba : *dum ne via illa illudve iter deterius fiat. l. 1. pr. b.* Resp. Illa verba pertinent ad descriptionem ejus, cui reficienti non debeat

Ffff

fieri

fieri vis, modo sc. refectione suâ non reddat viam deteriore: non verò si reddat deteriore, hoc quidem interdicto, restitutio ipsi iungitur.

Th. LXXXIX. vers. *Queritur.*

Opp. l. 24. pr. d. damn. inf. Resp. est in notat. ad abes. 60. b. Exerc.

Th. CL

Cujac. alleg. loco triplicem inter hæc interdicta affert differentiam (1.) quod interdictum quotidianum f. de vi quotidianâ f. simplici, non nisi possidenti datur, cum deicitur. Interdictum vero de vi armatâ, & creditori misso, item Colono; quod confirmat loco quodam Ciceronis. (2.) Quod interdictum de vi non competat contra patronos & parentes: de vi autem armata competat l. 1. §. 14. b. t. (3.) Quod interdictum quotidianum sit annuum l. 1. pr. b. t. De vi privatâ verò perpetuum, quod nem confirmat ex Cicerone.

Th. CIV. *init.*

Alleg. §. 45. licet non corrigatur, ejus tamen sensus commodus est hic. Non alii quàm ei, qui sc. tempore dejectionis possidet, interdictum unde vi competere, &c. add. d. l. 1. §. 9. b. t.

Ead. Th. vers. *Licet quis &c.*

Dictum est ad lb. 101. quod Cujac. inter alia etiam hanc differentiam constituat inter interdictum de vi simplici & de vi armata, quod illud non datur ei, qui à deiciente vi, clam vel precario possidet: Hoc verò datur: Quam differentiam etiam adhuc superesse, cum Duarenio & Horomanno statuit alleg. Wiefenb. dict. loc. Verum ex sententia Justiniani, qui LL. composuit ex scriptis

J. Ctoj

J. Ctorum, non videtur hæc differentia adhuc obtinere. Quia (1.) nullibi in LL. à Justiniano compositis, omissis iis, quæ compilatores & Justinianus non amplius voluerunt obtinere, invenitur tradita. (2.) Quia expressè §. 6. *l. de interd.* etiam de vi simplici hoc asseritur. Non E. dicendum est cum Cuj. alleg. loc. hanc differentiam Justinianum aut neglexisse, aut nō intellexisse, sed potius illam ipsam noluisse amplius obtinere. Add. Donell. 15. *comment.* 32.

Opp. (1.) locus ex Cic. adductus. Resp. Non est quæstio, quid olim obtinuerit, sed quid secundum LL. uti à Justiniano composita sunt, obtineat.

Opp. (2.) Quod in sententiis Pauli legatur *lib. 5. tit. 6. §. qui vi aut clam.* Resp. (1.) eodem modo, quo ad locum Ciceronis; neque enim illæ sententiæ Pauli omnes inter leges à Justiniano compositas, relatae. (2.) text. etiam posset accipi juxta *l. 3. §. 9. b. t.* quod sc. is impunè dejiciat, qui in continenti dejicit.

Opp. (3.) *l. 14. b. t.* Resp. Primò non constat in præcedentibus Pomponium de vi quotidianâ egisse, & per particulam illam adversativam: *sed*, differentiam inter interdictum de vi illâ & de vi armatâ constituisse. (2.) Posito, quod res ita se habeat, tamen illam differentiam non retulit Justinianus inter suas LL. & ille text. *l. 14.* propterea solus in ff. relatus, quod cum fundo & res mobiles tradat esse restituendas: Unde priora verba Pomponii omisere compilatores, & solum illa verba, quibus hoc traditum est, retinuere.

Ead. Th. vers. *unde patet. num. 1.*

Opp. *l. 3. §. 8. b. t.* Resp. text. loquitur de casu, quo

Ffff 2

quis

quis peregrè abiens reversurus in possessionem, quam ante habuit, & hætenus animo retinuit, impeditus vi, quo minus rursus possit venire in possessionem, add. l. 1. §. 24.

Ead. Th. d. vers. num. 2.

Opp. (1.) l. 3. pr. uti possid. ubi dicitur; dejectus est superior interdicto. Resp. agit text. de interdicto uti possidetur & explicatur Exerc. 42. tb. 8. Quod autem dicitur, quod is sit superior interdicto, intelligendū est, quod is, qui probat se possidere, alterum ipsum vi, clam, aut precario in possessione turbasse, vincat isto interdicto.

Opp. (2.) l. 11. b. Resp. Solūm explicatur ibi, quid sit vim facere, quando igitur illa vis ita comparata, ut alicui plane possessio adimatur, competit hoc interdictum, si saltem turbetur, competit interdictum uti possidetis.

Opp. (3.) l. 17. pr. de acq. poss. Resp. Dejectus perinde habetur, ac si possideret, sc. in damnis & fructibus l. §. 34. b. t. & eo sensu, quod habeat remedium ad recuperandam possessionem. Add. d. tb. 8. circ. fin. Non verò quod verè possideat, add. l. 5. de usuc.

Ead. Th. n. 3.

Opp. l. 12. l. 18. b. t. Resp. patet ex alleg. Exerc. quod sc. colonus, quamdiu colonus est, solūm detineat, adeoque non possit uti hoc interdicto: Si verò ex colono fiat possessor violentus, quod sc. dominum, vel eum, quem dominus voluit possessionem occupare, vi repulerit, tunc si hic colonus qui fuit, à quodam vi dejiciatur, datur ei interdictum.

Ead. Th. vers. Si igitur illi.

Opp. l. 46. de acq. poss. Resp. itidem patet ex alleg.

Ed.

Exerc. quod sc. si ipsi rem possideamus ignorantes, non amittamus possessionem: sin per servos ac colonos possideamus ipsis dejectis statim amittimus, licet ignoremus. Ratio differentiae est, quod ibi nullum factum interveniat, quo persona nostra detinens dejiciatur; Hoc verò casu, hoc ipso, quo servus, per quem possideo, dejiciatur, & ipse dejiciatur.

Th CV.

Quod de molendino navali hic dicitur, in dubium vocatur, quod utique navale molendinum moveatur in aquâ de loco in locum, adeoque mobilis res sit, & licet molendinum navale firmiter allegari soleat terræ, tamen etiam navis sæpius firmatur per anchoras. Resp. Navi accidit id, ut firmetur, cum per se ad motionem de loco in locum sit destinata; Molendino verò navali per se convenit, ut firmetur. Et nullus ejus usus est, nisi firmiter cohaereat terræ, accidit vero ipsi solum moveri.

Th. CVI. vers. *Nisi quis visis.*

Opp. (1.) l. 4. §. 22. de usuc. Resp. In casu hujus legis, quis metu non aufugit, sed vere per vim dejectus est possessione, licet violentus dejector non retinuerit possessionem, sed vacuam deinde reliquerit.

Opp. (2.) l. 33. §. 2. de usuc. Resp. Est quidem talis vi dejectus hoc sensu, quod amiserit possessionem per metum violentiæ alterius: propriè tamen vi alterius perfectâ, quæ in hoc interdicto requiritur, non est dejectus. Breviter, non est verè vi dejectus, amisit tamen possessionem ob vim, quam metuit.

Th. CVII.

Præterea quær. *An competat hoc interdictum bere-*
Efff 3 di, si

di, si quis ipsum vi impedit in apprehensione rerum hereditariarum?

Neg. arg. l. 23. pr. de acq. vel am. poss. Argent. ad rub. de interd. unde vi. pag. 22. Add. thes. 119. b. Exerc.

Th. CII. verb. *Etiam si unus servus.*

Opp. l. 40. §. fin. de V. S. Resp. Familia ibi consideratur ratione essentiae suae, seu quot personae ad constitutionem familiae requirantur. Hic sufficit, unum ex illis, ad familiam pertinentibus, deiecit.

Ead. Th. vers. *Cum autem falsus.*

Opp. l. 6. pr. §. 2. de cond. indeb. ubi dicitur, quod factum etiam veri procuratoris non noceat domino. Resp. agitur ibi de mandato rei in se licitae eoque generali, quod procurator solvendo indebitum excedit: Hic autem in l. 1. §. 13. b. t. agitur de procuratore speciale mandatum habente, ad delictum patrandum s. vim inferendam.

Th. CIX.

Pugna videtur esse inter l. 1. §. 24. b. t. & l. 4. §. 28. de usuc. nec non l. 1. §. 28. vers. fin. sed qui per vim. b. t. Verum (1.) d. l. 4. §. 28. de usuc. loquitur de possessione vacua sine vi, sed clam occupata: at d. l. 1. §. 24. agit de eo, qui in hoc ipsum (uti loquitur d. l. 1. §. 28. de vi & vi arm.) aptatus & praeparatus venit, ut vi occuparet, atque ita instructus possessionem, quam quidem vacuum invenit, occupat. Vel (2.) dici potest, quod in usucapione spectetur initium: superveniens autem violentia non facit rem inhabilem ad usucapiendum. Porro d. vers. fin. d. l. 1. §. 28. b. t. qui possessionem, quam, sive bona sive mala fide quasitam, hactenus habuit, vi contra turbatorem defendit, non vi possidet.

Th.

Th. CX. vers. *Et pradonem quoq.*

Benè hanc in rem Argent. in b. t. pag. 38. Actor spoliatus illam dominii exceptionem & probationem rejiciet, nec ei respondebit, ac judex eà repudiatà spoliatum restituet sine cunctatione. Alioqui reo spoliatori liceret possessorio judicio admiscere petitorium, id quod omnia jura omnium populorum & statum tantoperè vetârunt. Sane si actor spoliatus tam supinus est, ut admittat dominii exceptionem, à spoliatore objectam, & contra vindicat. &c. tunc interdicto renunciasse intelligitur: ideoque de proprietate cognoscetur. Idem porro addit, propter odium vis & violentiæ, quæ nullo prætextu debet excusari, etiam spoliato prædoni possessionem esse restituendam.

Ead. Th.

Ulterius quær. *An tertius interveniens, dominum se asserens, obtinere possit, ne in vasor spoliato, sed sibi restituat?*

Neg. quia hic deinde judicio petitorio ab eo, cui restituenda possessio, rem petere debet. Vid. Argent. de interd. unde vi. pag. 35.

Opp. l. bona fides. 31. depos. Resp. Ibi non agitur de spoliato, cui ante omnia possessio restituenda.

Th. CXII. vers. *Et quidem.*

Opp. l. 3. de interdict. ubi generaliter dicitur: *In interdictis exinà ratio habetur fructuum, ex quo edita sunt, non retro: i. e. ex quo die proposita sunt in judicio, non ante.* Resp. id verum non esse in hoc interdicto unde vi. Sic leges ex legibus contrariis interpretationem s. limitationem accipiunt, neque pugnant, ut monet Justin. contra istos antinomiarum fautores, Argent. d. 4.

Ead.

Ead. Th. in fin.

Qvæ. *An ad hoc interesse etiam pertineat, quod usucapio sit interrupta per dejectionem à possessione? l. 7. in fin. pro emt.*

Opp. l. 7. §. 5. comm. div. Resp. ex alleg. l. 3. §. 12. b. e. quod sc. post annum quidem detur, sed solum ad id, quod pervenit ad deicientem.

Neque responsioni nuic obst. quod regerit, Bachov. vol. 2. ad Treutl. disp. 25. th. 1. lit. F. ita nullam esse rationem legis. Nam utique benè subsistit ratio: prius nim. de vi cognoscendum, quàm potest agi aliâ actione. E. non solum eo casu, quo intra annum agitur de possessione restituenda, sed & quando post annum de illo, quod pervenit ex vi, restituendo agitur, prius interdicto unde vi agendum. Ipsius Bachovii ratio nullum habet fundamentum. Facile quoque ab absurditatis notâ, quàm opponit, Wesenbecius potest hoc, quod scilic. post annum saltem detur in id, quod pervenit, liberari, quia specialis est ratio interdictorum, quippe quæ ratione possessionis solum dantur: actio vero furti, licet prætoriam pœnalis sit, in perpetuum datur, cum ratione ipsius proprietatis competat. pr. inst. de perp. & temp. act. Argent. ita respondet: Non dari Judicium communi dividundo prædonibus s. mal. f. possessoribus, qui rem ingressi sunt vi, aut clam, aut precario, si illi præposita actione communi dividundo, me ad divisionem rei communis provocent: excipiam eum non esse dominum, sed possessorem improbum vi aut clam, aut precario, cum quo non valeat, nec teneat facta rei communis divisio, quam postea verus dominus ratum non habebit. Hic verò si mihi reponat & obijciat,

ciat, se per annum integrum rem possedisse, atque ita securum esse adversus interdicta, quia post annum sit possessor effectus. Ego replicabo, non ideò magis eum esse iustum ac legitimum possessorem & dominum, sed vitium possessionis perducere. l. vitia. C. de acq. poss. Imò quodam casu fieri potest, ut violentus iste possessor etiam post annum aliquando teneatur interdicto unde vi, veluti in specie. l. ult. C. unde vi. & l. 1. C. si per vim vel al. mod. Sic ergò in proposita questione priusquam agatur communi dividundo possessionis causa & questio erit disceptanda, titulus etiam & causa Juris excutienda.

Th. CXIX. vers. Rei incorporalis.

Qvæ. An hoc interdictum etiam competat ratione rerum incorporalium? Aff. l. f. b. t.

Opp. (1.) Quod rerum incorporalium non sit vera possessio, adeoque nec interdictum ratione earum competat, arg. l. 1. §. 2. & 3. b. t. Resp. Loquitur quidem ipsum edictum Prætorium de rebus soli, non autem verisimile est, ipsum velle exclusas res incorporales per analogiam immobiles etsi non directum, utile tamen interdictum competat.

Opp. (2.) Quod ratione servitutum alia specialiora interdicta sint, uti patebit inferiùs. Resp. his casibus facile admittimus, hoc interdictum generalius non competere.

Opp. (3.) quod in l. 8. §. 5. si serv. vind. non agatur de possessione rei incorporalis tuenda, sed de usu rei immobilis non impediendo. Resp. tx. ille in fine generaliter loquitur & rectè etiam ad usum rei incorporalis applicari potest.

Gggg

Opp.

Opp. (4.) *l. ult. b. c.* Respicere interdicta illa specialiora de servitutibus. Resp. utique apertè text. de usufructu loquitur tuendo per interdictum uti possidetis, cum specialiora illa interdicta ad servitudes rusticas reales spectent.

Ead. Th. vers. *Patet hinc. num. 1.*

Opp. *l. 17. de A. vel A. P.* Resp. ex *thes. 8. vers. Similiter ultimo Exerc. 42.*

Ead. Th. *n. 1. vers. Vel quod.*

Qvæ. 1. *An hoc interdictum detur heredi?*

Neg. arg. *l. 23. pr. de acq. poss.*

Oppon. quod dicitur in *thes. 107.* Actionem semel natam ad heredem transire & eodem jure competere, quo defuncto competiit; Jam vero sine dubio etiam actio ex hoc interdicto defuncto est nata. Ergo etiam in heredem transibit. Resp. hæc actio non est ex obligatione uti illa, de qua in *thes. 107.* Adeoque obligatio indeque Jus agendi descendens non transit in heredes, sed est ex jure possessionis *thes. 118.* Quod jus cum non transeat in heredem, nec actio hæc transibit: Tunc verò dabitur heredi, si turbatio ita se habeat, ut etiam heres adhuc turbetur, vel incommodum circa possessionem inde habeat: Non verò quat. heredi, sed ut ipso turbato. Quod si lis jam fuerit mota à defuncto, ea in heredem transibit. vid. *Exerc. seq.*

Ead. Th. vers. *nec ob id, quod jacente.*

Opp. *l. 138. l. 103. de R. J.* Resp. Pertinent illæ regulæ ad ea, quæ juris sunt, non ad ea, quæ sunt facti, ad quæ possessio, qd. est acquirenda, pertinet: Unde etiam ibi additur particula *Ferè.*

Opp.

Opp. 2. l. 13. §. 5. *Quod vi aut clam.* Resp. alia est ratio interdicti, quod vi aut clam, quod ob factum & opus perdurans & ad illud tollendum datur, adeoque necesse non est, ut hoc interdicto acturus eo tempore, quo opus factum est, possideat: quia idem opus ipsi deinde, cum possessionem occupat, nocet

Th. CXX. vers. *Nec elidere.*

Opp. (I.) Quod dolo faciat, qui petit id, quod mox est restitutus. l. 8. pr. de dol. mali & met. except. Resp. pertinet ista regula ad eum casum, quo exceptione, jus agend. perimitur, s. ex exceptione constat, ipsum nullum jus agendi habere. Hic verò ipsi actori competit revera jus possessionis, & non perimitur per exceptionem domini, cum causa possessionis & proprietatis maximè distincta. l. 1. uti possid. Non ergo dolo facit, qui possessionem in separato judicio defendit, usque dum dominus in alio judicio dominium rei probet.

Opp. (II) quod jam probationes liquidissimæ adsint de dominio, adeoque non posse non judicem super iis probationibus judicare. Conf. l. 9. ut in poss. l. 9. l. 13. §. si de test. ad S. c. Trebell. Resp. Probationes quidem adsunt, sed in judicio non convenienti s. intempestivè sunt prolatae: Adeoque judex non potest invito actore, quippe qui de possessione solum libellum proposuit, & possessionem probavit, super aliâ re, quàm quæ in judicium deducta est, sententiam ferre.

Th. CXXII. in fin. vers. *Cautio.*

Opp. (I.) l. un. C. uti possid. Resp. Vera sententia illius text. est, ut qui vicit interdicto: uti possidetis, satisfaciat alteri parti de restituendâ possessione, si vincatur in judicio petitorio, aut eo non satisfaciente & alterâ parte offeren-

te satisfactionem, possessio transferatur, add. l. 5. §. Imperator. Ut leg. nom. cav. l. 45. de damno infect. l. 6. §. ult. de Carbon. Edict. l. 5. de pet. hered. l. 15. §. fin. de questionib.

Opp. (II) l. 7. d. aq. quot. & astiv. Resp. Non loquitur text. de interdicto uti possidetis, sed agit de servitutibus, in quibus sapius est opus cautione. add. l. 7. l. 12. §. serv. vind.

Th. CXXV.

Qvæ. *An interdictum hoc detur contra solum eum, qui concessit superficiem; an vero competat etiam adversus extraneum?*

Aff. quod etiam contra quemvis turbantem detur, modo ab eo nec vi nec clam nec precario possideat. arg. l. 1. pr. b. t.

Opp. Ant. Fab. error. pragmat. dec. 6. err. 9. (1.) quod adversus tertium s. extraneum sufficiat actio in rem. Resp. uti aliàs ita etiam hoc casu duplex remedium petitorium & possessorium competit superficiario: alioquin hic deterioris esset conditionis, quàm malæ fidei possessor, cui interdictum, uti possidetis, non denegatur, contra quemlibet turbantem.

(2.) Quod dicatur in interdicto l. 1. pr. b. t. alter ab altero fruimini, quæ verba spectant ad eum, à quo superficiarius rem habet. Resp. Eodem modo loquitur Prætor in Interdicto uti possidetis, & hoc tamen contra quemlibet turbantem datur: significat enim illis verbis tantum Prætor, contra quem competat, quod sc. non detur alteri, seu ei, à quo alter vi, clam, aut precario tenet, vel fruitur.

(3.) Quod hoc interdictum sit personale. Resp. 1. negando hoc, vid. l. 118. ff. de iur. iur. 123. & 128. 2. Neg. consequ. & po-

& potius contrarium inde sequitur, quod sc. detur contra quemlibet turbantem, seu delinquentem.

Th. CXXIX. verb. *& usucapione.*

Qværitur: *An superficies possit per usucapionem acquiri?*

Opp. l. 26. l. 39. de usuc. Resp. text. loquuntur de superficie, ut est pars ædium integralis, & de proprietate s. dominio plena earum acquirendo: hujus superficiei s. harum ædium dominium non possum acquirere, nisi & soli dominium acquiram, domino enim soli cedunt ædes l. 2. b. t. §. 2. Inst. de rer. div. Hic autem agitur de singulari jure superficiei in alieno solo acquirendo, quod quis perinde, ut usufructuarius, formaliter ita dictus usumfr. in alieno per usucapionem acquirere potest.

Præterea in dubium vocat Ant. Faber. *decad. 64. error. 3. An is qui non est superficiarius, sed gerit se pro superficiario & superficiem alteri in solo alieno vendit, conditionem usucapiendi b. f. emtori præstet?* Quod affirmat Accurs. ad b. t. Ille verò negat ex hac ratione, quod fieri non possit, ut te dominum credat is, qui ab eo acquirat, qui me superficiarium putat esse, cum sciat non esse dominum venditorem. Resp. Non agitur hic de dominio acquirendo, sed de jure superficiei. Sufficit autem quod non aliter putet emtor quàm jus superficiei competere venditori.

Th. CXXIX.

Qværitur. *An superficiarius possit usumfr. alteri concedere in superficie?*

Gggg 3

Affirm.

Affirm arg. *l. 1. pr. quib. mod. ususfr. amitt.*

Opp. (1.) *l. 6. d. ususfr. junct. l. f. b. t.* Resp. Non excluditur is, qui habet jus dominio proximum; & solus dominus potest usumfructum rei constituere, sed superficiarius usumfructum superficiei ex jure & facultate à Prætorē tributā superficiario. Ita & servitutes prædiales alias solus dominus constituit, & tamen etiam superficiarius uti emphyteuta permittit.

Opp. (2.) Quod perinde sit ac si usufructuarius usumfructum rursus velit constituere, arg. *l. 1. §. 6. b. t.*, quod non valet *l. 1. de usufr. leg.* Resp. Simile quidem quodammodo jus superficiei est & usufructui, attamen aliud s. diversum jus est ab usufructu: sicuti enim alios effectus domini Prætor tribuit superficiario, ita etiam hunc effectum.

Opp. (3.) quod usufructus rursus in re quâdam incorporali haud constitui possit. arg. *l. 1. pr. d. us. & usufr. leg.* Resp. Non constituitur usufructus juris superficiei, sed vi illius juris, in ædibus superficiariis, perinde ut usufructus à domino non constituitur in jure domini, sed in re cujus proprietatem retinet.

Th. CXXXI. pr.

Qvæ. *An hoc interdictum etiam pertineat ad servitutes urbanas?*

Neg. per *l. 1. §. 1. verb. rusticas tantummodo b. t.*

Non obst. quod alleg. dissent. Frider. dicit, etiam de interdicto de fluminibus dici, quod *tantum* pertineat ad navigabilia flumina & tamen etiam utile dari de non navigabilibus, *l. 1. §. 12. de flum.* Resp. statim correctio
prio-

prioris sententiæ subjicitur, in d. §. 12. & sensus est, licet verba edicti solum loquatur de fluminibus navigabilibus, quod colligitur ex verbis: *ne statio iterve navigio deterius fiat*; tamen per interpretationem Labeo accommodat ad non navigabilia: ast in text. n. l. i. §. 1. b. t. habetur interpretatio edicti Prætoris & expressè restringitur ad servitutes rusticas, & de utili interdicto nihil additur E. nec nobis licebit addere.

Th. CXLIII. vers. *quid specus.*

Opp. l. 3. pr. b. t. Responsio patet ex l. 2. eod. ubi rivus apertus opponitur terreno. Terrenus verò est canalis sub terram positus s. est specus s. locus in terram profundus, qui etiam est apertus s. planus. Breviter rivus apertus in opp. l. 3. non opponitur clauso; sed propter profunditatem non ita aperte apparente.

Ead. Th. in fin.

Opp. l. 1. §. 10. b. t. Resp. text. de eo loquitur, qui rivo non indigente uilâ refectione cum ex terreno vult Signinum (à Signio oppido Campanie ita dictum, ubi primum ejus structura cœpit, uti notat Cujac.) seu lapideum facere, sed l. 3. §. 1. agit de eo, qui urgente necessitate, quod terrenus aquam non contineat, coementitium s. lapideum facere vult.

Th. CXLVI. in fin. verb. *ut etiam agit.*

Qvæ. *An ad fontium reparationem etiam ille vicinus teneatur, qui nunquam illis utitur?*

Affirm. Gail. l. 2. obs. 56. num. 6. etiam si renunciare vellet commoditati in posterum utendi. Roman. sing. 68. cum in his, quæ ad plures spectant, ut universus, quod major

major pars velit, omnes censeantur voluisse. *l. 19. ad municipalem.* Carol. Emman. Vizzan. *de mand. Princip. ad l. 3. cap. 4. §. 1. num. 56. pag. 155.*

Th. CLV. num. 2.

Pugna videtur intercedere inter *l. 7. §. 4. quod vi aut clam.* Et *l. 49. §. 1. ad L. Aquil.* Verum resp. Non datur actio ex *L. Aquil.* tali casu, licet ignis non pervenerit, quia justus metus à culpâ, ob quam illa actio datur, excusat, *l. 49. §. ad L. Aquil.* Datur verò actio ex hoc interdicto, ubi attenditur, vim esse factam à privato in ædibus vicini, quæ aliàs non periissent. *d. l. 1. §. 1. b. t.*

Th. CLIX. vers. *Rei suæ.*

Ad text. obst. resp. rei suæ, ratione proprietatis, nullum est precarium. *d. text.* Ab illo verò cui rem suam, v. g. quis pignori dedit, rursus possessionem rei suæ precario quis petere potest. Sic etiam usum rei suæ quis condicere potest. *l. 34. §. 4. de contr. emt.* Addatur Jac. Gothofred. in alleg. *l. 35. de R. J.*

Ead. Thes. in fin.

Ad text. obst. resp. tempus quidem aliquando adjicitur, & licet tempus finitum sit, tamen videtur rursus dominus, qui non revocat, precario concessisse, sed inde non sequitur, dominum, non attento isto tempore adjecto, revocare non posse.

Th. CLXX.

Putat alleg. V Viefenbach. Ex *l. 1. §. 2. b. t.* luculenter probari, reddito interdicto à Præatore, judicem pedaneum, de controversiâ possessionis cognoscere solitum esse; Verum nos existimamus quod ibi dicitur: *extra ordinem subveniri posse*, non oppositivè dici ad ordinarium modum

modum iudicii, quo Iudex præscriptâ formulâ à Prætorē dabatur, quatenus hic modus in hoc interdicto fuerit observatus: Sed per verba: *Extra ordinem*: hic significari alios modos extraordinarios, quibus per actus mixti imperii exequitur statim prætor, & imploranti succurrit, veluti per manum militarem, item per multæditione. Simile exemplum est in l. 3 prin. *ne vis fiat ei, qui in possessionem miss.* Add. *ib. 41.*

Th. CLXXII. verò *Ceterum.*

Opp. à dissentientibus, quod hæc exceptio saltem pertinere videatur ad petitorium & non locum habere in possessorio, quo strictè de possessione agitur. Resp. Quia tertio possessori subvenitur, ne ob pignus conveniatur, non excusso reo principali; ideo omninò & in hoc interdicto ob eandem æquitatem videtur exceptio ista locum habere, cum possessio non videatur antea restituenda esse, s. possessionem debere restitui, quàm si reus principalis non sit solvendo. Et aliàs facilè ista constitutio elideretur, cum quilibet creditor usurus esset hoc interdicto.

Th. ult. vers. *Potest tamen quis.*

Dissentientes opponunt (1.) post litis contestationem libelli mutationem non admitti. Resp. in eodem Iudicio hoc non licet, sed aliud est, si quis prius omittat, & novum instituat.

Opp. (2.) *aut b. qui semel. C. quom. & qn. Jud.* Resp. textus loquitur de eo, qui tergiversandi animo causam semel susceptam deserit, cuiusmodi animus hic non adest, cum potius petitorium suspendat solùm, & de eadem re commoditatis majoris gratia, possessorium instituat.

Porro in specie quoad interdictum retinendæ pos-

Hhhh

sessio;

sessionis opponitur, quod is, qui rei vindicationem instituit, eo ipso concedat, se non possidere, adeoque non possit deinde ex jure possessionis interdicto retinendæ agere. Resp. Erravit actor in eo, putans se non possidere, quem errorem, mutato jam judicio, vult corrigere.

Ead. Th. vers. *utrumque*.

Opp. (1.) l. 18. §. 8. de vi & vi arm. Resp. Dicitur solum ibi, quod qui vindicare non coepit, possit suspensio illo judicio possessorium instituere, uti in verbis antecedentibus hujus Th. est explicatum. Nihil verò de utroque simul proponendo dicitur.

Opp. (2.) l. 6. de exc. rei judic. Resp. nihil aliud in isto ex. dicitur, quam sufficere ad exceptionem rei judicatæ, rem quamque semel judicis sententiâ terminandam esse, nec debere eandem sententiam apud eundem judicem retractari.

Opp. (3.) Nov. 4. c. 2. Resp. 1. in cumulatione actionis personalis & hypothecariæ, de qua ibidem Justin. nihil est præposterii. Et 2. Potius est cumulatio alternativa, non simultanea.

EXERCITATIONE XLVI.

Th. V. vers. *sed quid si*.

I Anc questionem cum Berlichio ita decidimus; quod reus qui comparuit, possit exceptione litis pendentis uti, si deinde in alio judicio actor velit actionem instituere; licet actor in priori judicio non comparuerit, actor verò litis pendentiam tali casu contra reum allegare nequeat.

Planè litis pendentiam negat alleg. dissent. Zanger. ex hac ratione, quod citatio ista planè sit invalida, eo casu, quo actor non comparuit. Verum responsio patet ex decisione quæstionis nostræ, quod scil. actor non possit allegare pro se effectum quendam istius citationis, cum ipse non comparuerit, respectu verò rei litis pendentia, per citationem inducta, non potest hanc contumaciam actoris annihilare in præjudicium rei, qui comparuit citatus.

Th. IIX. n. 9.

Quær. An exceptio divisionis sit peremptoria, & post L. cont. etiam possit opponi? Affirm.

Oppon. 1. Quod exceptio divisionis non perimat actionem, sed nihilominus peragatur iudicium. Resp. licet non perimat in totum, perimit tamen pro parte, quatenus quis liberatur à reliquorum correorum portione.

Opp. 2. quod si ante lit. cont. non sit opposita hæc exceptio, videatur totum debitum agnovisse reus. Arg. §. 4. inst. de fidejuss. Resp. neg. consequ. revera enim debuit in solidum, adeoque litem contestari potest reus, & nihilominus postea pro parte exceptione divisionis actionem perimere & ex verbis d. §. quod scil. tempore litis contestatæ quis non sit solvendo, non sequitur post litem contest. non posse opponi hanc exceptionem, sed solum tempus describitur, quo correi debent solvendo esse vel non.

Th. XI. in fin.

Opp. (I.) l. 14. solut. matrim. Resp. defensor planè eandem numero actionem suscipit, quam absens suscipere debuisset, & nomine absentis exceptionem proponit, ad-

Hhhh 2

eoque

eoque nihilominus exceptio ista personæ absentis cohæret, *l. 51. §. 1. de procur.* Regereret autē quis forte: etiam heres convenitur eadem actione, nec tamen gaudet beneficio competentia. Resp. hoc beneficium ad personam est restrictum, adeoque ad heredem, qui etiam proprio nomine jam convenitur, non transiit. Defensor autem solum nomine ipsius, qui vivis est, convenitur, adeoque & ejus, non suo nomine hoc beneficio utitur.

Opp. (II.) *l. 28. Mand.* quod scil. si fidejussori non competant exceptiones personales, & fidejussor conveniatur atque solvat, actione mandati totum, quod solvit, repetere possit, ac proinde reo principali non futura sit utilis exceptio ista. Resp. i. aut fidejussor non renunciavit beneficio excussionis, & poterit id opponere, & tunc principalis conventus utitur exceptione competentia, & liberatur per consequ. etiam fidejussor: aut renunciavit illi beneficio, & sibi imputet si damnum incurrat, & nequeat totum, quod solvit, repetere. Præterea 2. Resp. licet contingat, tali casu à fidejussore adigi reum principalem, ut totum, quod solvit restituat, tamen per accid. eveniret, ut hoc speciali casu beneficium competentia isti reo principali non prodesset.

Th. XV.

Opp. *l. 2. §. 3. hujus Tit. l. 7. §. 1. d. Curat. furios.* Resp. i. triplicationis verbo ibi duplicatio significatur, sicuti namq; exceptionis nomine etiam replicatio continetur, & replicationis nomine duplicatio, ita etiam triplicationis voce, duplicatio venit; quia est rei (separatim ejus allegationes in judicio cōsiderando,) secunda exceptio s. potius prioris exceptionis cōfirmatio. Germ. *Sein anderer Satz/der andere Satz*

Satz oder einbringen/ primo enim excipit, deinde cōtra replicationē actoris duplicat: Triplicatio dicitur actoris (si & hujus proposita in judicio separatim consideres.) tertia allegatio seu propositio in judicio, Germ. des Klägers dritter Satz/oder der dritte Satz/einbringē: quia primum agit, deinde ad exceptionem rei replicat, tertio denique ad duplicationē rei triplicat. Alio verò sensu duplicatio rei triplicationis nomine venit in *LL. oppos.* quia est exceptio, quæ tertio loco in judicio proponitur, si scil. actoris & rei conjunctim exceptiones consideres. Primò enim reus excipit, deinde actor in contrarium excipit s. replicat, & tertio reus iterum contradicit s. contra replicationem excipit, quæ tertia oppositio seu mutua contradictio hoc sensu triplicatio dicitur in *Txx. oppos.* Germanicè brevibus potest efferri, triplicatio communiter dicitur in *§. 2. inst. huj. Tit. des Beklagten dritter Satz/in Tx.v. oppos. der dritte Satz/so in Gerichten von Klägern und Beklagten excipiendo einbracht wird.*

Th. XIX.

Opp. l. 7. in fin. pr. vers. item si quis verb. aut insulam. d. exc. r. i. Resp. Aut tigna & cœmenta petit, ut partes ædificii illius, quod priori judicio tanquam dominus vindicasti, sed succubui; & nocet tibi exceptio rei judicatæ, quia apud judicem posteriorem idem quæritur, quod apud priorem, vid. *ib. preced.* & de hoc casu loquitur *l. oppos.* Aut tigna & cœmenta petis, ut dominus materiæ separatæ, quod scil. ex sua materia aliis ædificium in solo suo extruxerit, & non nocet hæc exceptio, add. *§. cum in suo 29. Inst. de R. J. & Exerc. 41. ib. 45.* similiter ad pr. vers. *si quis navem.* Resp. aut quis tabulas singulas aut partes navis istius, cui dominium sibi arrogat, & de quo antea egit, & victus est, petit; & nocet ex-

Hhhh 3

ceptio

ceptio hæc, aut petit ut dominus tabularum, extra navim, consideratarum, quod scil. alius carinæ suæ tabulas ejus adjunxerit, & non nocet hæc exceptio, add. *d. Ex. 41. §. 40.* Alia enim quæstio tunc in judicium deducitur, seu ex alia causa agitur. Vid. §. *seq. buj. Exercit.*

Opp. *l. 7. §. 1. b. t.* Resp. itid. disting. aut ex alia causa partus aut fructus petuntur, (v.g. non jure domini, sed jure ususfructus) & non nocet exceptio, quia est alia quæstio §. *seq. 20. & 21.* aut ex eadem causa, quod scil. res in meo sit dominio, ex qua quid postea natum, & nocet exceptio *oppos. l. 7. §. 1. b. t.*

Th. XXI.

Oppon. *l. 5. b. t.* Responderi potest 1. cum glossa, quod, licet diversa actione agatur, obstet exceptio rei judicatae, dummodo causa petendi eadem sit, quæ ab initio i. e. priori judicio, quod contigit, si plures actiones de eadem re concurrant, & ad idem tendant: exemplum habetur in fine *l. oppos. add. l. 35. de negot. gestis. l. si remunerandi §. 1. apud Julianum, & l. si negotia. l. si duobus. §. exceptio. de jurejurand. l. edita. C. de edend. §. si quis aliud Inst. de action. Vel 2. dici potest, quod quidem sit eadem res s. idem objectura vel corpus. *l. 12. b. tit.* sed hoc etiam sufficiat ad impediendam exceptionem rei judicatae, *d. l. 5.* cum debeat concurrere, ut sit alia causa petendi, quæ si adsit, tunc alia causa erit, uti res sumitur, in *l. 14. princ. b. tit.**

Ead. Th. in fin.

Oppon. *l. 3. l. 7. §. 1. versic. toties hic,* Resp. patet ex ipso §. quod scil. non sit eadem quæstio, cum in priori actor egerit, sibi quid deberi, in hoc posteriori autem judicio actor agat, se indebitè quidem solvisse.

Th.

Th. XXVI. in fin.

Oppon. (1.) *l. 6. §. fin. de re judic.* Resp. nulla est consequentia; actori, si vicerit, datur actio ex re judicata. E. altero casu, quo actor non obtinuit, obligatio est ipso jure sublata: Datur enim actio rei judicatæ, non quod priori actione quis non possit agere, sed quod aliàs ipsi res judicata esset inutilis. Ineptus verò esset qui velit priorem actionem denuo instituere, & litem ingredi dubiam, cum jam per sententiam res sit decisa, quam per actionem rei judicatæ ad effectum perducere possit.

Oppon. (2.) *l. fin. C. de usur. rei jud.* Resp. concedendo, quod eo casu, quo actor vincit, aliqua fiat novatio, quam vocant necessariam, vel potius nova obligatio priorì adjiciatur eaque firmior & sæpè plenior: inde autem non sequitur. E. ipso jure & eo casu, quo reus absolvitur, sublata est prior obligatio, cum nec hoc casu, quo nova actio datur, prior obligatio sit sublata.

Oppon. (3.) *l. 66. d. R. 7.* Resp. definit esse debitor, id est, non potest cum effectu conveniri, quia tutus est exceptione.

Praterea (4.) opponi solet *l. 95. §. 4. de solution.* Resp. Civilis obligatio ipso jure certis tantum modis tollitur, *l. 44. §. vers. numquod. De O. & A. §. 6. inst. quib. mod. tollitur oblig.*

Denique (5.) opponi *l. 20. §. 1. l. 2. §. penult. l. 14. de dolo.* Ubi absoluto reo, cum si plane non fuerit debitor, sententiam ipso jure tollere priorem obligationem, tradit Cujac. *ad Pauli edictum lib. 11. in d. l. 20.* Resp. 1. posito, ita se rem habere, tunc esset specialis casus. Resp. 2. non admittimus illud Cujacii traditum; neque enim firma, quod
isto

istocasu id obtineat, potest differentiæ ratio ab aliis casibus dari. Dicendum verò putamus, quod *d. l. 20. §. 1. & l. 25. de dolo* loquantur de casu singulari, quo ipsius actoris voluntate reus est absolutus. Quo casu videntur istæ leges distingvere an admiserit actor in ipso iudicio & inde absolutus sit, quod nulla, ipso fatente & consentiente, sublit obligatio, ex tunc recurrendum erit ad actionem de dolo. *d. l. 20. §. 1.* Similiter & si Procurator actoris colluserit, ac passus fuerit reum absolvi, quasi nulla obligatio aut actio subesset, itidem ad actionem de dolo recurrendum, quia factum Procuratoris nocet domino, nisi ipse procurator solvendo sit, *l. 7. §. penult. l. 14. de dolo.* An verò admiserit dolo inductus actor obligationi, quam reus confessus est, satisfactum esse, & tunc dabitur prior actio & non opus est, ut recurratur ad actionem de dolo. Dicis tamen inde sequeretur, exceptionem rei iudicatæ aliquando non obstare. Resp. utique datur exceptio rei iudicatæ, sed hæc isto speciali casu, quo dolus intervenit, per replicationem rursus eliditur. *d. l. 25.*

Th. XXIX.

Oppon. *l. 3. l. 9. b. Tit.* Resp. per mancipia intelliguntur ea, quæ prædiis cohærent in *d. l. 3.* & ad ea etiam respicere videtur appellatio mobilium in *l. 9. add. l. 2. C. in quibus causis longi temporis præscript.* Posset etiam dici, in istis legibus esse reliquias juris veteris, & loqui istas de illis rebus mobilibus, in quibus olim locus erat usucapioni, sed ex jure Prætorio præscriptione opus erat, quæ vocatur diutina possessionis præscriptio, vid. *Ex. XLIII. ib. 5.*

Th. XXXI.

Opp. *l. 25. de stipul. servor.* Resp. *l. 4.* loquitur de rebus;
ad

at *l. 25. de actoribus.* Reis veluti fidejussoribus, qui pure in diem certum fidejusserunt, velut usque ad 60. dies, tempus cedit statim paratis excipere actionem, & ideo, si intra eum diem cum iis actum non sit, agentem creditorem postea repellent præscriptione temporis in obligatione positi, *d. l. 4.* Actoribus autem quibus competit actio temporalis, tempus actionis non cedit, antequam agendi facultas fuerit, *l. 1. b. Tit.* Et ita accipienda *d. l. 25.* quæ non loquitur de tempore satisfactionis ut *d. l. 4.* sed de tempore actionis; non de tempore dato fidejussori sed de tempore dato actori. Vid. Cujac. *libr. 16. obs. 38.*

Th. XXXV. vers. *Et in genere.*

Innuitur hic pugna inter *l. 5. pr. b. t. & l. 36. de reb. cred.* In illa *l.* dicitur actorem petentem non submoveri exceptione doli, ea ratione, quod conditio possit deficere. In hac vero dicitur, primum stipulatorem interim i. e. pendente conditione petentem exceptione submovendum esse. Quæ pugna ita conciliabitur, quod *d. l.* loquatur de legatario, qui non potest dici creditor, pendente conditione; propterea quod ante ejus eventum non cesserit dies legati, *tot. tit. quando dies legat.* At *l. 36.* loquitur de creditore conditionali, qui interim pendente conditione est creditor; *l. 42. de O. & A.* Nam in contractibus conditio ponit spem, quæ ad heredes transit, §. 4. *Inst. de V. O.*

Th. XL. in fin.

Quær. An exceptio doli opposita omnem contractum faciat bonæ fidei?

Neg. per rationem in *tb.* assignatam.

Opp. (I.) *l. 42. de don. mort. caus.* Resp. cum Wisenbachio, proponitur ibi talis casus: Seja bona sua omnia Ti-

tio donationis causa cessit, traditionibus etiam factis, tamen usumfructum reservavit & convenit, ut si Titius ante ipsam vitam decederet, proprietas ad se rediret; si postea superstitibus Titii liberis Seja moreretur, tunc ad eos bona pervenirent: Titius viva Seja decessit, si heredes Titii res singulas vindicent, doli mali exceptio opponenda erit, quia prior donatio extincta per conventionem donationi additam, ut si ante Sejam Titius moreretur dominum rerum donatarum ad Sejam rediret: at si petitione hereditatis agatur, quæ est bonæ fidei actio, non erit necessaria exceptio doli, quæ inest bonæ fidei iudiciis ipso jure. His ergo verbis *d. l. 42.* significatur mota petitio hereditatis. Huic responsioni Cujacius opponit (I.) quod non nominata sit hæc petitio hereditatis. Resp. sententia Papini ex contextu legis & oppositione actionis in rem singularis, facile deprehenditur.

Opp. (II.) quod dicatur *constituto* iudicio, non *instituto*. Resp. qui instituit actionem, etiam constituit iudicium.

Opp. (III.) *l. ult. in fin. C. de petit. hered.* Resp. 1. aliquando Justinianus sibi ea adscribit, quæ innovavit s. Iulianus proposuit. Resp. 2. non dicit se primum istam actionem facere, sed dubitationem de ea, quæ apud veteres erat, tollit, vid. *ipse text.*

Opp. (IV.) *l. 3 C. de except.* Resp. Sensus istius legis est: actio Tutelæ (quæ bonæ fidei est actio) exceptione doli quasi extincta & exclusa instauratur & redintegratur, replicatione doli ab actore objecta.

Denique opp. *l. ult. Cod. de Compens. §. 31. inst. de action.* Resp. 1. Non sequitur, exceptio compensationis &

& doli mali obtinet in actionibus stricti juris E. indefinite fiunt bonæ fidei, vid. *ipse* §. Resp. 2. additur in *d.* §. *oppos.* 30. quod hoc sit effectum constitutione Marci, ac proinde tribuitur vitiosè naturæ & conditioni exceptionis. Nec quicquam in *d.* §. & *d. l. ult.* significatur, nisi quod Imper. Marcus ut & Justinianus voluerint etiam in stricti juris judiciis admitti compensationem, ex ista regula: quod dolo faciat, qui petit, quod restitutus est; inde reo convento exceptio doli fuit accommodata.

Th LIV.

Qvæ. An jus ad rem creditori competens & obligatio, qua debitor est obstrictus, sint relata: seu an inter jus ad rem & obligationem detur relatio; vel potius inter creditorem & debitorem?

Aff. Ea enim sunt relata, quorum esse idem est eo, quod est ad aliud, quodammodo affectum esse: Vel ut græca ipsa Aristotelis verba sunt: τὰ πρὸς ἑαυτοῖς τὸ εἶναι αὐτὸν ἐστὶ, τὸ πρὸς ἑ πῶς ἔχειν. Ejusmodi verò habitudinem unus ad alterum, quâ unum ad alterum, ut ad terminum con-existent, refertur, esse inter jus ad rem ac obligationem; vel inter creditorem & debitorem, quis negabit? In dubium tamen hoc vocat Gerh. Feltmannus D. in Academia Electorali Brandenburgica, quæ est Duisburgi in Clivis Professor, *tract. de jur. in re & ad rem cap. 26. num. 11. 12. & 13.* scribens: *Aliis existimandi copiam facio an sequi velint D. Struve ad tit. ff. de O. & A. th. 54. & elegantissimi ingenii virum Hald. Eyben. ad pr. l. d. obl. obs. 3. n. 38. quando relationem ponunt inter jus ad rem & obligationem, ut illud dicatur in persona creditoris, hac vero in debitoris persona*

habere locum. Relatorum quippe, scribit ille, hæc est ratio, ut uno posito, alterum necessario ponatur: tanta enim eorum est necessitudo à natura, ut alterum esse sine altero non possit; atque adeo ordine natura, alterum altero prius non sit. Quam reciprocationem nemo facile beic admittat, si modo præter id, quod dixi, mente verset, quod is etiam, qui ejuravit bonam copiam & bonis cessit, obligatus maneat suis creditoribus §. ult. l. d. action. l. 4. l. 7. d. cess. bonor. Qui tamen jus neque ex post facto ad rem habere dicuntur, nisi ejus sit magna quantitas. l. 6. d. v. Verùm (1.) ex ipsâ l. 6. manifeste conitat, quod iste debitor, qui bonis cessit, non desinat esse debitor, adeoque nec jus ad rem nec obligatio cessat. Et (2.) posito, non amplius jus ad rem habere creditorem, id tamen per accidens contingeret, ac ipsam essentiam rei ac relationis non mutaret, & propriè loquendo effectus solum juris ad rem, ac obligationis simul existentium per accidentem debitoris inopiam, impediretur. Præterea (3.) ex scholis Philosophorum sciendum est, duplicem esse relatorum considerationem: relata namque spectantur vel materialiter vel formaliter. Relata materialiter considerata sunt res ipsæ, quibus relatio accidit, e. g. homo, persona, mas est relatum materialiter, quia ipsi accidit relatio, nempe paternitas, per quam pater dicitur. Relata formaliter sumta præcise ratione relationis considerantur, e. g. pater, quando præcise ratione paternitatis consideratur, per quam ad filium, ut filium, refertur, dicitur relatum formaliter. Cum ergo dicitur, relatorum uno posito, poni etiam alterum; it. alterum relatorum sine altero esse non posse; vel: unum relatorum altero non esse prius &c. id verum est de relatis formaliter.

materialiter sumtis, qua ratione si ponitur jus ad rem, ponitur etiam obligatio, & contra, posita obligatione ponitur etiam jus ad rem, quod ex ipsis terminis eorumque explanatione apparet. Quod vero attinet relata materialiter spectata, de iis vera non sunt allata axiomata, quod sc. posito uno relato (materialiter sumto) ponatur & alterum: Neque enim posito homine illo, qui aliquando pater nominabitur, statim filius ponitur; nec posita persona illa, quæ filius dicitur, necesse est, patrem adhuc in vivis esse. Quamvis ergo citra præjudicium veritatis ponamus, uti putat dissentiens autor, eum, qui bonis cefit, obligatum manere suis creditoribus, nec tamen creditores habere jus ad rem: (quod nobis quidem, uti ex superius dictis constat, *ἀπὸ τοῦ* videtur) nihil obtinebitur aliud, quam quod talis obligatio per accidens & propter aliquem eventum sive singularem casum non amplius sit relatum formaliter tale. Sufficit igitur, quod sub initium contractæ obligationis creditor, eique competens jus ad rem, atque debitor, eique inhærens obligatio, fuerint relata: licet postea per accidens fiat, ut si alterum horum relatorum esse desinat, alterum quoque desinat esse relatum formaliter sumtum, quia non amplius habet, ad quod actu referatur, & manet tantum relatum materialiter sic dictum: unde tamen non sequitur, quod nunquam fuerit relatum formaliter. Sic pater & filius sunt relata formaliter, quia hic ad illum, & ille ad hunc actu refertur: si vero per accidens eveniat, ut alterum horum relatorum intereat, v.g. pater moriatur, filius non amplius est relatum formaliter, sed tantum materialiter: inde tamen non sequitur, quod filius & pater nunquam

fuerint relata formaliter talia. Simili modo, spectato contractæ obligationis initio, creditor ejusque jus ad rem & debitor, hujusque obligatio sunt relata formaliter talia, licet ex mente dissentientis auctoris accidat, ut, si unum horum esse desinat, alterum fiat relatum tantum materialiter sic dictum: sed hoc fieret per accidens, & inde nullo modo concludere convenit, quod debitor ejusque obligatio, & creditor eique competens jus ad rem, nunquam relata formaliter fuerint. Porro refert se iste Autor *d. num. 13.* ad id quod ante dixit: Ita verò ille in præcedentibus & quidem *num. 1. omnibus manifestum videtur jus ad rem & obligationem esse synonyma vocabula &c.* Verum si synonyma essent, definitio obligationis, quæ habetur *pr. l. d. obligat.* aptari quoque posset juri ad rem: quod planè absolum. Obligatio enim definitur, quod sit juris vinculum, quo necessitate abstringimur alicujus rei solvendæ: At jus ad rem est, quo alium ad rem præstandam obstrictum habemus. Porro *num. 4.* addit: *Putavi semper à quo tempore juri operam dedi, quod obligatio sit proxima causa juris ad rem, & quod hoc jus ab obligatione differat veluti effectus sua causa.* Verum (1.) quomodo hæc congruunt cum traditis *num. 1.* Synonyma enim dixit esse *jus ad rem & obligationem*: at causa & effectus non sunt synonyma. Considerabimus (2.) rationem ejus, quam subjicit *num. 5.* his verbis: Dicere id vero fortius audeo, quia per rerum naturam certum est, obligationem prius existere, quam jus ad rem, illa enim nascitur statim, ubi contractus intervenit *l. 20. d. judic.* & tunc illico adstringitur persona debitoris *l. 3. pr. d. O. & A.* Sed hæc licet ita se habeant, inde tamen id, quod *num. 13.* indu-

inducit, non sequitur, non rectè sc. relationem asseri inter obligationem & jus ad rem: cum potius contrarium appareat: nam causa & causatum etiam sunt relata: ac, si loquamur de causa, formaliter sumta, sive in actu secundo, nulla tempore prior est causato formaliter, sive in esse causati, ut Philosophi loquuntur; sed simul. Vid. Aristot. 2. *Phys.* c. 3. & 5. *met.* c. 2. Denique num. 10. idem argum. *Jus ad rem potest esse in pendent, etiam quando obligatio pure nascitur. Nam qui rem futuram dare promisit, is continuo obligatur l. 213. d. V. S. arg. l. 99. d. cond. & dem.* stipulator vero, quanquam creditoris loco habeatur *l. 10. d. V. S.* jus nihilominus non potest habere ad eam rem, quæ nondum est in rerum natura. *l. 73. d. V. O.* Resp. uti se habet obligatio istiusmodi, eodem modo se habet simul existens jus ad rem: obligatio statim nascitur de re futura, v. g. modo nascatur, præstanda: ita & jus ad rem statim competit creditori sc. ad rem futuram: quod una cum obligatione ad effectum demum perducitur v. g. fructibus promissis natis.

Th. LIX. in fin.

Qvæ. *An definitio in pr. l. de action. rectè referatur etiam ad actiones in rem?*

Affirm. per d. pr. junct. §. 1. l. d. action.

Opp. verba: *quod sibi debetur.* Resp. ista verba latius sunt accipienda: ut in ipsa *thes.* explicatur. vers. *sumitur.*

Th. LXVI.

Qvæ. *An dentur actiones mixtæ.*

Aff. §. 20. *inst. de action. l. 22. §. pen. fam. bercisc. l. 4. §. 3. Comm. div. l. 8. pr. fin. reg. it. l. 4. §. 1. eod.*

Opp.

Opp. l. 22. §. pen. fin. fam. ercisc. ex quo text. colligunt dissentientes, quod actio fam. ercisc. sit actio personalis. Verum Resp. 1. inde non sequitur eam non esse etiam sub certa ratione in rem sc. ratione rei, quæ ex jure heredit. dividenda petitur. 2. Resp. verba: quæ sunt actiones personales; pertinent ad verbum proximè antecedens: *præstationes*; ita, ut sensus sit: *præstationes continent id, quod actiones personales*. Unde alibi *præstationes personales* vocantur l. 25. §. 28. de petit. hered. 3. Resp. posset, cum Ant. Fabr. in juris rational. ad h. textum. Cum non satis sit commoda hæc locutio, *præstationes, quæ sunt actiones personales*: verbum: *actiones*: irreplisse & delendum esse atque legendum, *quæ sunt personales*; atque ita congruit d. l. 25. §. 18.

Th. LXXI.

Qvæ. *An omnes actiones b. f. in §. 28. & 29. instit. de action. sint enumeratæ?*

Affirm. verb. *sint b. f.*

Opp. præter text. in tb. allegat. l. 2. §. pen. de sicar. Resp. aliud est actionem civilem *ex bono & æquo*, sive ex b. f. introductam esse, aliud est actionem esse b. fidei: Illæ enim dicuntur, quæ postulante æquitate sunt inventæ ac introductæ, & æquitas earum intra certum & definitum modum se continet, quem nim. jus voluit esse. Hæc vero scil. b. f. ita se habent, ut secundum ipsam naturam negotii, ex quo fluunt, alterum alteri ex bono & æquo præstare quid oporteat. Vid. ipsa tb. 71. tb. 75.

Ead. thes. vers. *sub actione*.

Qvæ. I. *An contractus innominati: do ut facias; facio ut facias, & facio ut des: sint bonæ fidei?*

Aff.

Aff. quia & in his sunt mutuae praestationes respectu conventionum, actuale alterutrius praestationem praecedentium.

Opp. (1.) quod in §. 28. I. d. *action.* duo casus vel species actionum praescriptis verbis nim. ejus, quae de aestimato proponitur, & quae ex permutatione competit, referantur: ceterae ergo actiones stricti juris erunt. Resp. actiones praescriptis verbis in genere inter b. f. actiones ibi numerantur: nec per duas species, post nominatum genus expressas, id restringitur, reliquis speciebus exclusis, sed istae tanquam exstantiores afferuntur, sicut & in Digestis peculiaribus titulis eadem solae tractantur: licet ad tit. generalem de praescriptis verbis & ipsae pertineant.

Opp. 2. quod ratio specialitatis subsit propter quam actio aestimatoria, & ex permutatione solae inter b. fidei actiones sint numeratae: cum de utroque contractu ob affinitatem dubitatum sit an emptio venditio; an locatio; an mandatum ejusmodi conventiones dicendae sint.

Resp. Ejusmodi affinitas etiam subest in contractibus, do ut facias; facio ut facias, & facio ut des. Vid. *Exerc.* 25. *thes.* 25. 29. & 33.

Ead. th. *in fin.*

Qvæ. II. *An actio finium regundorum sit bonae fidei?*

Neg. quia nec nominata est in d. §. 28. nec sub nominatis ulla ratione comprehenditur.

Opp. §. 20. *in fin. Inst. de action.* Resp. nulla est consequentia: actio finium regund. cum actionibus b. fidei sc. communi divid. & fam. ercisc. in eo convenit, quod iudex possit ex bono & aequo rem uni adjudicare. E. & hæc est b. f. Quod enim iudici hoc liceat in istis tribus actionibus,

Kkkk

ratio

ratio non est, quod sint b.f. sed quod res aliter dividi, vel causa non aliter dijudicari possit. Vid. Ex. 14. tb. 50.

Ead. thes. in fin.

Qvæ. III. An actio ex testamento b.f. sit? Neg. ex eadē ratione.

Opp. l. 34. d. usur. l. 3. C. in q. c. restit. in integr. Resp. Actionem hanc stricti juris esse patet & l. 6. l. 5. §. fin. de in lit. jur. Comparantur vero in oppos. txx. actionib. b. fidei solum, quoad præstationes usurarum, & fructuum, legata & fidei commissa, uti patet ex d. l. 3. ubi dicitur in b. f. contra-ctibus & legatis.

Th. LXXIX. vers. similiter.

Qvæ. An actiones ex contractu dentur contra unum heredem in solidum, an vero tantum pro ea parte, quā heres est?

Aff. Posterius, per l. 157. d. R. J. l. 2. C. d. hered. act.

Opp. (1.) l. 3. §. 3. commod. Resp. tō in solidum teneri; vel opponitur illi, quod provenit ad heredem; vel opponitur ei parti, quā quis heres est: priori sensu sumitur in th. ibique text. alleg. uti patet ex L. 151. d. R. J. Posteriori sensu sumitur in l. oppos. & merito is heres, qui ipsam speciem commodatam detinet, eam reddere debet, cum ex factio suo conveniatur, quod scil. detrectet, rem restituere, add. l. 17. §. 1. commod.

Opp. (2.) l. 22. depos. Resp. ibi agitur de actione, quæ competit ob factum ipsius heredis.

Opp. (3.) l. 3. vers. solent. d. alim. & cib. legat. Resp. id ica singulariter fit ob favorem alimentorum relictorum.

Opp. (4.) l. 22. l. 23. de religiof. Resp. non agitur ibi de actione, quæ datur ex contractu, à defuncto inito, adeoque

que nec actione ea, quæ transit à defuncto in heredem. Resp. 2. singulare est, quod ibi maritus, licet non heres, teneatur ad funus uxoris pro rata dotis conferre. *l. 27. cod.*

Opp. (5.) *l. fin. si fam. furt. fec. dic. l. 59. l. 120. d. R. 7.* ex quibus text. deducitur, quod heres non sit melioris conditionis, quam defunctus, uti ergo defunctus non potuit partem solvere, ita heres. Resp. heres pro rata, quæ est heres, non est melioris conditionis. Unus verò fuit defunctus, qui totum debuit, heredes autem universaliter sumti, demum totum debent, adeoque necesse est, quemlibet suam partem solvere.

Opp. (6.) *l. 2. §. 2. vers. non enim d. V. O.* Resp. Condicio s. qualitas obligationis hic non mutatur, sed solum debitum, quod à pluribus jam debetur personis, & divisionem recipit, sigillatim ab heredibus pro rata solvitur; in ead. ergo qualitate & quantitate, qua defunctus debuit, solvunt heredes, quolibet partem suam conferente.

Ead. th. vers. *venit autem.*

Qvæ. *An actio contra heredes detur ex aditione hereditatis?*

Neg. §. 5. *de oblig. quæ ex quas. contr. nasc. l. 5. §. 2. l. 43. de O. & A.*

Oppon. *l. 40. de O. & A.* Resp. hereditariæ dicuntur actiones, quæ legatariis competunt, quia legata ex testamento & hereditate pendent s. hereditatis sunt delibationes. Sic, si testator promiserit, se daturum, cum moreretur, id æs alienum s. debitum, etsi nunquam peti potuit à defuncto, sed demum ab herede, rectè dicitur hereditarium. *l. 7. de reb. auct. judic. possid.*

Qvæ. *An actio ex delictis pœnalis detur heredibus?*

Aff. §. 1. l. de perp. & temp. action. l. 1. §. 1. de priv. delict. l. 42. de furt.

Opp. (1.) l. 5. §. 5. de his qui dej. vel effud. Resp. in Exerc. 14. tb. 32.

Opp. (2.) l. 9. de rel. & sumt. fun. Resp. Caus in ista l. 9. quando mirari se dicit, negat potius quam affirmat, & reprehendit eos, qui putant eam actionem non dari heredi aut in heredem. Sic enim mirari nos modestè dicimus id, quod non approbamus.

Th. LXXXII.

Qvæ. *An actiones rei persecutorie ex delictis in solidum adversus heredes competant?*

Neg. l. 4. §. 5. de alien. jud. mut. c. f. l. 44. de R. J. l. 1. §. f. l. 3. pr. de vi & vi arm. l. unic. C. ex del. defunct. in quant. hered.

Opp. (1.) l. 35. b. ubi de honorariis s. Prætoriiis actionibus, quæ intra annum solum dentur, dicitur, quod non transeant in heredes nisi quatenus pervenit: Unde colligendum videtur, in iis quæ anno non finiuntur, cujusmodi sunt rei persecutorie, in solidum teneri heredes. Resp. in verbis initialibus illius l. oppos. agitur de rei persecutorii in rem, & ex contractibus, uti patet (1.) ex exemplis in versic. *ille autem* allatis, ubi per verba: *ut cum agimus cum bonorum possessore debitoris nostri*: intelligit Hubert. Giphian. actiones ex contractibus, quæ accommodantur contra bonorum possessorem, h. e. heredem prætorium defuncti debitoris. Sicut enim bonorum pos-

possessori accommodat prætor actiones ex contractibus hereditariis contra defuncti debitores. *pr. Inst. de perp. & temp. action.* ita & contra bonorum possessorem Prætor actiones accommodat Creditoribus hereditariis. (2.) patet ex *d. pr. Inst. ut & §. 1. eod.* ubi solum dicitur, quod actiones ex contractu in solidum contra heredes denentur. (3.) ex oppositione actionum quæ intra annum dantur, & in heredem non transeunt, nisi quatenus provenit, ubi habentur exempla actionum ex delicto rei persecutoriarum Prætoriarum, nim actionis de dolo, actionis ex interdicto unde vi. Et (4.) quod & aliæ actiones prætorix ex delicto rei persecutorix non dentur in heredes, nisi quatenus pervenit vid. *l. 9. §. 1. quod fals. tut. l. 1. §. fin. de eo per quem fact. l. fin. de edend. l. 4. §. 5. & l. 7. de alien. judic. m. c. f. in qua l. 7.* expressè hæc ratio adjicitur: quia pertinet quidem ad rei persecutionem, videtur autem ex delicto dari; & hoc etiam innuitur per verba: *& similiter: in oppos. l. 35. b. tit. add. glossa in istum text.*

Opp. (2.) *l. 21. §. 5. rer. amot.* ubi directè contra jam allatam *l. 7.* convertitur ratio, & dicitur, quia rei persecutionem continet, ideo datur adversus heredem, licet ex delicto sit. Resp. Nulla subest pugna. Textus hic in *l. 21.* oppositivè loquitur ad pœnales, & in specie ad actionem furti, quippe cujusmodi actiones in heredes planè non dantur; actiones autem ex delicto rei persecutorix quadantenus dantur; scil. si quid lucri pervenit ad heredes. Sensus ergo *d. l. 21. §. 5.* est, actio rerum amotarum est quidem ex delicto, sed quia non pœnalis est, ut actio furti, verum rei persecutionem continet, ideo non planè denegatur contra heredes, sed dicitur, cum quid pro-

venit. Sensus verò *d. l. 7.* est; pertinet quidem ista actio ad rei persecutionem, ideo videri posset, perinde ut alias rei persecutorias ex contractu, & istam in solidum adversus heredes dari; sed quia ex delicto est, ideo non datur, nisi quatenus pervenit.

Opp. (3.) *l. 7. § fin. de condict. furtiv.* Resp. Itidem illud oppositivè dicitur, ad actiones pœnales ex delicto, quæ nulla ratione in heredes dantur.

Oppon. (4.) *§. 9. ad l. Aquil.* Resp. 1. Joh. Faber *ad illum §.* subintelligendum esse *in fin.* nisi descenderet ex delicto: quamvis enim una ratio impediens, quo minus scil. actio in heredes transeat, tantum ponatur in text. quod scil. ultra damnum æstimatio fiat, & ita pœna subsit, non tamē excludatur altera, quod scil. ex delicto sit. Resp. 2. nos dilucidius ex ipsis verbis rem exponimus, & putamus, *d. §.* sensum esse: actio & L. Aquilia ratione æstimationis damni, cui iuncta est pœna, non transit in heredes, transitura enim fuisset, ratione illius æstimationis damni, si ultra damnum pœnam non contineret. Non excluditur tamen his verbis (1) quod modo convenienti in heredes transeat, sc. si ex damno, à defuncto illo illato, heredes facti fuerint locupletiores. (2) non excluditur etiam, quod licet actio ista natura sua, & quatenus æstimatio pœnam continet, non detur contra heredes; abstracta tamen q. illa pœna & solum considerato damno & cum primis locupletione inde heredi obveniente detur actio. Quod cum rarius contingat, inde ejus casus in *d. §.* oppos. non fit mentio. Add. *l. 23. §. 8. ad L. Aquil.* (3) Aliter ista verba obscura exponit Hottomann. loca ex Platone & Demosthene in hanc rem eleganter adhibens.

Opp.

Opp. (5) quod regula negative solum de poenalibus traditur d. §. 1. d. perp. & temp. act. & similibus. Resp hoc itid. fit oppositivè; quod scil. poenales plane non transeant, hæ quidem etiam nō transeant, sed tantum cum limitatione, nisi quid pervenerit ad heredes.

Opp. (6.) l. 9. de cond. furt. §. f. d. oblig. quæ ex del. Resp. patet ex Exerc. XVIII. tb. 54. quod scil. peculiare quid sit in conditione furtiva ob moram, in qua fur perpetuo censetur esse, dum rem non restituit, quem auferre non debuisset l. ult. de condit. furtiv.

Denique (7.) oppon. l. 6. §. 4. rer. amot. ubi simpliciter dicitur, heredem teneri. E. in solidum tenetur.

Resp. neg. Conseq. simile enim exemplum est in l. 33. pr. de dol. junct. l. 17. §. 1. l. 26. de dol. & d. l. 35. b. Et ipsam actionem rerum amotarum solum dari, quæ pervenit ad heredem, patet ex l. fin. C. rer. amotar.

Th. LXXXIII.

Qværi. I. An actiones poenales dentur contra heredes?

Neg. §. 1. §. f. d. oblig. quæ ex del. nasc. §. fin. l. d. perp. & temp. act. l. 38. l. iii. d. R. J.

Opp. l. 3. §. 5. quod quisq. jur. in al. Resp. ibi non agitur de poena ejusmodi, qua delinquentes mactantur, neq. de poenali actione adversus heredes rei danda. Verum de aliqua coërcitione, quod jus novum sit impetratum in actione ex contractu, quæ etiam in heredem suo modo h. e. cum illa qualitate, quod eo jure impetrans debeat uti, affecta transit, & heres ibi sæpius est actor, de quo casu loquitur d. l. 3. adeoque non potest non heres eodem jure in illa actione, quam jure hereditario instituit, uti, quo defunctus fuisset usus. Similiter si forte contra reum, ejusque heredem

dem retorquendum sit jus iniquum, tamen excipiendo instar actoris se habet. V. aph. 73. Tractat. *de vindicta priv.*

Ead. Thes. vers. *etiamsi.*

Qvæ. *An actio pœnalis detur contra heredes, quatenus pervenit?* Neg. per text. alleg.

Opp. (1.) *l. 38. de R. J. l. 35. b. t.* Resp. patet ex ipsa thesi, nimirum quod pervenit, debet restituere heres, sed non actione pœnali, sed persecutoria conventus.

Oppon. (2.) *l. ult. §. pen. de publ. & vectig.* Resp. ipso jure defunctus dominium amisit, adeoque illud in heredem non transit, ac proinde res ab eo petitur. Vid. *Alleg. Exercit.*

Denique (3.) dubium oritur ex *l. 35. vers. honoraria, de obl. & A.* ubi videtur agi de actionibus Prætoriiis pœnali-
bus, quippe quæ sunt annales, & tamen dicitur, quod heredes inde teneantur, quatenus pervenit. Resp. etiam rei persecutoria ex delicto quædam sunt annales, & de his ibi agi supra ad th. 82. demonstratum est.

Th. LXXXIV.

Ex tx. in fin. alleg. hoc oritur dubium; quod scil. actio in factum de calumnia defuncti detur in heredem, cum tamen alia itidem sit actio, quæ datur eo casu in heredem, nim. condictio ob turpem causam. Resp. (1.) Giphani, alleg. loc. actionem vi bonorum raptorum ipso nomine magis famosam esse, quam actionem de calumnia, ideoque hanc in heredem facilius dari potuisse, quam illam. 2. Resp. conditionem furtivam ab res surreptas & ereptas (quia etiam raptor est fur improbus *pr. inst. de vi bon. raptor.*) repetendas esse introductam, adeoque contra raptoris quoque heredem dari, & cum heredes solum
ratione

ratione rei surreptæ conveniantur, ipsa hæc actio est commodissima, & non opus est actione vi bon. raptorum. Actio verò de calumnia ex speciali quodam delicto oritur: inde etiam specialiter adversus heredem & hæc dari dicitur; heredi verò non datur propter specialem ejus naturam *l. 4. de calumniat.* Condictio vero ob turpem causam in generalioribus quidem cum ista actione convenit, adeoque & cum ea convenit, *d. l. 5. de calumniat.* aliud tamen ab ista fundamentum habet.

Th. LXXXVI. vers. *similiter.*

Qvæ. *Si ex delictis privatis criminaliter agatur, an lite contestata contra heredes rei actio competat?*

Neg. arg. *l. 26. de pæn.*

Opp. (1.) *l. 33. b. t.* Resp. Loquitur tx. de actione civiliter intentata, uti regulariter ex delicto privato fit.

Opp. (2.) *l. un. C. ex del. def.* Resp. itidem loquitur tx. de actionibus ratione vis & concussionis illatæ civilibus.

Th. XC.

Opp (1.) *l. 35. de solut.* ubi videtur obstare, quod iniquum sit, unam actionem tolli per alteram, cum actor non obtinuerit: nec enim liberari debitorem oporteat aliter, quam solutione vel satisfactione. Resp. non obtinuisse creditorem, quod nullam planè justam agendi causam contra reum habuerit.

Opp. (2.) *l. 7. & 8. de jur. & fact. ignor.* unde hoc emergit dubium, quod si fortè actor minus idoneam elegerit actionem, hic error juris ipsi non debeat nocere. Resp. 1. non semper hic suberit error juris, sed potius facti. Et licet 2. subsit error juris, non tamen hic nocet tali casu,

sed quod victus ista actione, secundum naturam tali actioni legi tributam, non possit alteram instituere.

EXERCITATIONE XLVII.

Th. III. verb. *continuo subsequente.*

Opp. l. 1. §. 1. b. tit. Resp. per vocem *congrue*, seu *continuo* removetur solum longius temporis intervallum, & actus extraneus interveniens, responsionem ab interrogatione dividens.

Ead. th. verb. *nuncupatis.*

Opp. l. 57. de donat. inter vir. & uxor. Resp. Quod illa explicanda sit ex alleg. l. 30. b. tit. & l. 1. C. de contrab. & committ. stipul. it. §. 12. de inutil. stip. Quod scil. ista scriptura præsupponat stipulationem legitimè verbis esse celebratam. Similiter obstare videtur, l. 1. pr. C. de rei uxor. action. ubi neutro loquente est stipulatio. Resp. est stipulatio tacita sive à lege ficta & inducta, perinde ut pignus tacitum.

Ead. th. verb. *ne quidem naturaliter.*

Opp. l. 52. §. fin. de O. & A. Resp. patet ex verbo: *pleraque.* & in casu l. 1. §. 2. d. V. O. nec pactum initur, quod fuit paciscendi, sed stipulandi.

Præterea opp. l. 8. l. 19. de acceptil. l. 27. §. pen. de pact. ubi, licet acceptilatio sit inutilis, tamen valet ut pactum, ex quo aliàs naturalis oritur obligatio. Resp. 1. cum Cujac. acceptilatio tendit ad liberationem, cujus major est favor, quàm obligationis. 2. animus ibi fuit recedendi ab obligatione, s. tollendi obligationem, ad quod cum sufficiat etiam civili jure pactum, vi pacti ista liberatio contingit. Qui autem stipulatur,

stipulatur, non habet animum sibi alterum obligandi saltem naturaliter. E. nec naturaliter quidem annuens obligatur. Sed contractus est inutilis, ideoque nullum parit effectum, perinde ut alii actus, qui ipso jure nulli sunt.

Th. IV. *in fin.*

Qvæ. *An stipulatio valida sit, cui non subest causa?*

Neg. l. 2. §. 3. d. exc. dol. l. 15. d. fidejuss.

Opp. (1.) l. 108. b. tit. Resp. utiq; subest hic causa, nim. donatio: nō conditio, quæ ibi denotat stipulationem conditionalem.

Opp. (2.) l. 21. b. Tit. Resp. Imo & ibi stipulationis causa subest, videl. donatio: maritus enim qui facto divortio, mulieri indotatae centum dotis nomine sibi stipulanti reddi sciens promittit, centum donare voluisse censetur.

Opp. (3.) l. 6. C. si cert. pet. ubi per substantiam obligationis significari videtur stipulatio, quæ sine alia causa est firma. Resp. imo & ibi subest causa. Debebatur scil. pecunia venditori ex causa venditionis, quam novandi animo ab emptore stipulatus est, qs. ex causa mutui debitam; quæ stipulatio quoque valet, quia debitor fuit, etsi non ex mutuo.

Opp. (4.) §. 1. inst. per quas person. ubi simpliciter dicitur, quod servi stipulantes acquirant dominis. Resp. præsupponenda est legitima stipulatio, quæ habet causam.

Opp. (5.) quod stipulatio sit proprius contractus. Resp. etiam in aliis contractibus debet subesse causa. Vid. l. 7. §. 1. de pact. vid. ips. thes.

Th. V. *vers. vel in quantitate.*

Qvæ. An stipulatio valeat quoad summam concurrentem?

Affirm. l. 1. §. 4. de V. O.

(1.) *Obst. l. 22. loc. Resp. ibi secundum naturam illius contractus, is, qui de majori summa sensit, & mercedem in illo vult constitutam, minori summa non est contentus; adeoque ibi non obtinere potest, quod contractus iste valeat quoad concurrentem summam, quia minor merces non respondet usui rei, sed operæ, quam majoris æstimat locans.*

Præterea (2) Cujac. urget §. 6. Inst. de inutil. stipul. ubi stipulatio, in qua ratione qualitatis est diversitas, comparatur cum illa, quæ est in quantitate, & tota vitiosa dicitur. Verùm resp. comparantur in eo, quod utraq; uti conceptæ, sint inutiles, sed in hoc sit differentia, quod altera quoad summam saltem concurrentem subsistat, licet inutilis sit quoad totam summam, atque ita in eo, quod utilis sit, conveniat cum altera, in qua est diversitas in qualitate. Differentiæ verò ratio est manifesta: quantitas enim minor inest utique majori, quinque v. c. in sunt decem, sed non ita qualitas hæc, quæ pure sit stipulatio, inest conditioni, & vice versa. Unde & in l. 1. §. 3. b. tit. requiritur ad subsistentiam stipulationis, hoc casu, ut diversitas responsionis illico placuerit, non verò in altero casu exigitur, d. l. 1. §. 4. b. tit.

Th. II. X. verb. alias stipulatio.

Opp. (1.) l. pen. de condict. ob turpem causam. Resp. aut constat judici, coram quo stipulator egit contra promissorem, ob turpem causam quidẽ esse promissum, & statim

tim denegabitur actio, quod ipso jure nulla sit stipulatio: aut de hoc non constat, quippe actore id negante, & tunc utique opus est exceptione rei, ut stipulatio reddatur inanis. Et de eo casu loquitur *d. l. pen. Conf. (1.) l. 9. in pr. de jurejur. (2.) l. 1. pr. l. 7. §. non solum, §. sed Julianus, §. sed et si. §. mutui dationem in fine & seqq. l. 9. §. hoc. de S. Cto Macedon. l. 19. l. 11. in pr. eod. l. 2. l. 8. §. mulier. in fin. §. interdum. & seq. d. S. Cto Vellej.*

Opp (2) *l. 4. §. 3. eod. responsio est petenda ex Ex. XVIII. §. 22.*

Opp. (3.) *l. 18. C. de transact. Resp. quod ibi non patet in eatur de delicto committendo, sed de actione super delicto commisso, contra reum instituenda, vel instituta: add. Exerc. VI. §. 60. & 61.*

Th. X.

Opp. *l. 14. §. fin. de legat. 3. & §. 4. l. d. legat. Resp. alia est ratio in re aliena legata, quæ est in commercio & dari & haberi potest: quod autem non possit præstari, saltem impedimento est, quod dominus nolit alienare.*

Ead. Th. *sed quid si poena.*

Opp. *l. 38. §. 17. de V. O. ut & §. 18. de inutil. stipul. Resp. ibi stipulationes non sunt de eo, quod per rerum naturam vel jure præstari nequit, sed de re, quæ dari potest, & de facto, quod jus non impedit, quo minus præstetur: licet ad id cogi nec tertius nec promissor possit. Quare poenæ stipulatio, quam sibi stipulator acquirit, vitio tunc caret, & rectè coercetur is, qui alteri recusat dare id, quod promisit, vel temerè se ad alterius factum obligavit, qui deinde non vult id præstare.*

Ead. Th. vers. fin. *quid si stipulator.*

Opp. §. fin. *de emt. vend. l. 4. l. 62. §. i. l. 70. de contr. emt.* Resp. venditio liberi hominis æque ac stipulatio non valet, quantum ad hoc, ut liber homo debeatur, valet tamen venditio, quantum ad hoc, ut ad interesse venditor teneatur, si emtori ignoranti hominis conditionem, eum vendiderit, vid. *Exerc. XXIII. tb. 10. n. 5.* Cæterum promissio liberi hominis in stipulatione neque ad interesse obligat permittentem. Differentiæ ratio est, quia in contractu emtionis, quacunque ratione contractus non subsistat, emtor, qui ignorans emit, evictionis ratione agit ad interesse *l. i. de evict.* quod in stipulatione locum non habet, cum nihil amittat stipulator, & ideo ad interesse non possit cogi, si verò ut *in fin. §. i.* monetur, ex causa onerosa interposita sit stipulatio liberi hominis, dabitur actio ad interesse propter dolum promissoris. Arg. *l. 4. de usur. l. ii. §. si sub condit. legat. l. fideicom. causa caveat. l. 18. §. fin. de donat.*

Th. XIII. *in fin.*

Opp. *l. 9. §. i. de contrab. emt.* Resp. in venditione intervenit pretium, ideoque contra bonam fidem & naturam ejus contractus est, ut pretium detur pro auro, & tamen præstetur æs pro auro.

Th. XIV. vers. *Promissor verò.*

Qværitur: *An promissor possit mutare voluntatem, etiamsi electionem sibi non reservaverit?*

Affirm. per *l. 138. §. i. b.*

Opp. (i.) *d. l. verb. diversa est causa voluntatis expressa.* Resp. istis verbis continetur stipulatoris ac promissoris

foris comparatio, quia stipulatoris non est electio, nisi expressa, sed promissoris est tacita, & ipso jure: Nec solent promissores, sed stipulatores sibi electionem expressè reservare. vid. alleg. l. 112. & l. 76. b. t.

Opp. (2.) l. 84. §. 9. de legat. 1. Resp. alia est ratio in legato: quando enim heres declaravit voluntatem suam, quam rem ex duabus, alternativè legatis, & heredi optione relicta, velit præstare, tunc illa res alterutra jam determinata, statim fit legatarii, quod secus in stipulationibus: adeoque dominium rei semel post electionem heredis quæsitum legatario, non potest per mutationem voluntatis heredis rursus adimi.

Th. XV. vers. *illo casu.*

Opp. (1.) l. 4. §. 1. de V. O. ubi pœnalis stipulatio non committitur in solidum, sed pro parte hereditaria. Resp. tx. iste agit de heredibus promissoris, si nim. unus horum contra promissionem defuncti fecerit, & factum in stipulationem deductum fuerit individuum, tota quidem & solida pœna debetur, sed singuli ad illam simul præstandam pro hereditaria tenentur: quæ unius heredis contrarium factum in individuis stipulatori perinde nocet, ac si omnes heredes prohibuerint; qui verò nihil deliquit, is in judicio familiæ erciscundæ repetit, quod præstat, ab eo, qui contra stipulationem fecit. Si verò unus heredum solvendo non sit, cœteri onerantur.

Opp. (2.) quod cum pœna adjiciatur, non habeatur ratio ejus, quod interest l. 38. §. *alteri b. t.* adeoque non videntur illi exceptione removeri posse, contra quos nihil factum. Resp. Id verum est, cum incertum est, an & quid intersit, sed ubi certum est, nihil planè interesse, ut
in

in hoc nostro casu nihil planè interest heredis non prohibiti, ibi certè æquitas suadet, ut fiat comparatio pœnæ cum eo, quod interest, præsertim cum pœna in locum ejus, quod interest, adjiciatur. Cum ergo nihil interest heredis non prohibiti, iniquum esset pœnam deberi. Ita Respondet alleg. Giphani. in *d. l. 2. §. ult. b. tit.* Verùm cum simpliciter in LL. dicatur, non haberi respectum ad interesse, ubi pœna est adjecta, ideo vix admittenda videtur ista limitatio. Commodissimè ergo & simplicissimè resp. ex ipsa *l. 2. §. f.* quod quidem pœna ob illam rationem stricto jure debeatur, licet nihil intersit heredis non prohibiti. Ex singulari autem æquitate cum ratione reliquorum coheredum nihil sit & contra stipulationem factum, iis succurritur per exceptionem doli.

Th. XIIX. vers. *Adeoque.*

Opp. *l. 10. de V. S. & l. 4. de reb. auct. jud. poss.* Resp. debetur quidem sub conditione s. sub certo eventu, & est creditor conditionalis. *l. 54. de V. S.* Et hoc respectu inter creditores certis in causis numeratur. *dd. txx. add. l. 9. §. ult. l. 11. §. 1. qui pot. in pign. l. 78. de V. O. l. 16. de solut. l. 42. de O. & A.*

Ead. Th. vers. *sed tantum & c.*

Opp. (1.) *l. 4. l. 5. §. 2. quando dies legat.* Resp. agitur ibi de legatis; ratio differentiae est, quod testator legando personæ, quam affectione singulari prosequitur, tantum legatarios videtur respexisse. At in contractibus stipulator ipse sibi & suis heredibus prospicere videtur. *l. 9. d. probat. junct. l. 46. de stipul.*

Opp.

Opp. (2.) l. 69. de condit. & demonstr. l. 48. de V. O. l. 46. §. 2. l. 43. l. 44. eod. unde colligunt, quod spes quidem transmittatur in heredes, quantum attinet conditiones casuales: quod autem arbitraria spectat, post mortem ejus, in cuius arbitrio collata, deficiat. Verum nos existimamus, in istis conditionibus nihil singulare subesse: aut enim vera conditio est, & deficit, & tunc non potest ad heredes stipulatio pervenire, ut si factum ipsius defuncti requiratur, aut non est vera conditio, & tunc non defecisse dici potest, adeoque perseverat etiam contractus quoad heredes, huiusmodi casus est in alleg. l. 48. b. tit.

Ead. th. vers. *sin vero.*

Opp. l. 69. Resp. Ibi non est stipulatio sub conditione negativa, s. in non faciendo consistente, sed res omnino pure est promissa; & addita poena, si quis stipulationi non satisfaciat: In casu vero istius legis stipulatio est nulla ob rem inhabilem, quippe quæ non potest dari, s. in rerum natura non est, adeoque & poena adjecta est nulla, quia de re addita, quam dare impossibile est.

Th. XIX.

Qvæ. *An valeat promissio in arbitrium promissoris collata?*

Neg. l. 8. de O. & A. l. 17. b. tit. l. 13. C. de contrab. stipul.

Opp. (1.) l. 7. de contrab. emt. Resp. illa conventio s. conditio, si rationes arbitrio domini computaverit, non de mero domini arbitrio, sed de boni viri arbitrio accipienda. Vid. ipse tx.

Opp. (2.) l. 55. de condit. & dem. Resp. Ibi in arbitrium contrahentis confertur quidem contractus, sed tacite & non expresse, uti habetur in ipsa lege.

M m m m

Opp.

Opp. (3.) *l. 55. d. cond. & demon.* Resp. ibi non obligatio ipsa, sed tempus solvendi confertur in voluntatem ementis: potest verò in arbitrium debitoris conferri, quando, sed non, an debeat, *l. 2. §. Scævola. de eo quod cert. loc.*

Præterea (4.) oppon. *l. 3. C. de dot. prom.* Resp. non de obligatione, sed de quantitate tantum dotis, arbitrium, fuit promissori relictum, id quod arbitrium non est merum, sed boni viri.

Opp. (5.) *l. 69. de condit. & demonst.* Resp. ibi confertur legatum in arbitrium legatarii, seu ejus, cui debetur.

Oppon. (6.) *l. 46. §. 2. h. tit.* ubi valet stipulatio: *cum volueris*; quæ continet conditionem *si volueris*: *l. si Titio, qn. dies legat. vel fideicom.* Resp. ex ipsa *h. tit. vers. valet autē.* Hac enim stipulatione *si volueris*: expressè obligatio refertur in voluntatem debitoris; ista vero *cum volueris*: expressè tempus tantum confertur in voluntatem rei.

Denique (7.) oppon. quod fieri possit, ut qui promisit, possit postea velle, atque ita postea existat conditio, & jam adstringatur necessitate, postquam voluit. Resp. obligatio omnis, licet sub conditione inita, vires debet habere ab initio. *l. 26. de stipul. serv.* At hæc: *si voluero*; ab initio non valet, quia ab initio non inest necessitas, in aliis conditionibus statim adest consensus & voluntas promissoris, licet in subsequenter eventum dilata obligatio, *d. l. 26.*

Th. XX. in fin.

Opp. (1.) *l. 58. §. 1. loc.* Resp. ideo temporis angustia contractum non vitiat, quia quāvis verum sit, impossibiles conditiones reddere contractus inutiles; id tamen non procedit, quoties testator vel contrahentes existimabant fieri posse.

Oppon.

Opp. (2.) l. 141. §. 4. b. t. Resp. ex ipsa L. apparet, casum specialem ibi tractari.

Opp. (3.) l. 12. §. Proculus. de legat. 1. Resp. alia est ratio in ultimis voluntatibus, sicut nec eas vitiant adjectæ conditiones impossibiles.

Th. XXI. in fin.

Qvæ. An stipulatio prior novetur per posteriorem poenalem?

Neg. l. 115. §. f. b. l. 10. de pact.

Opp. l. 44. §. f. d. O. & A. Resp. est ibi quædam exceptio in casu, si prior stipulatio sit faciendi, ac, si non feceris, 100. promiseris: hoc enim casu prior stipulatio tollitur, & quasi novatur, (quia ab initio duplex fuit obligatio, pura scil. & poenalis s. conditionalis: Posteriore: quia id quod interest, ad quod agitur, morâ commissâ in facto, quod ex priore debetur, posteriore stipulatione poenali æstimatur certæ poenæ adjectione.

Huic responsioni iterum obst. videtur l. 28. de act. emt. Sed resp. ibi prior obligatio est ex venditione, quæ non ita per sequentem stipulationem poenalem censetur sublata: uti stipulatio præcedens tollitur per stipulationem sequentem poenalem. Coeterum juxta l. fin. Cod. de novation. nec hoc casu erit novatio, nisi animus novandi sit verbis expressus.

Th. XXII. vers. obligatur vero quis.

Qvæ. An promissor rei liberetur, præstando interesse?

Neg. l. 75. §. f. de V. O. L. 25. in fin. de contr. emt.

Opp. l. 38. §. 17. b. cit. ubi dicitur, quod stipulationes inventæ sint, ut quisque consequatur, quod sua interest, un-

Mmm 2 de

de dicendū videtur, etiam in obligationibus dandi suffice-
re, si loco rei, quod sua interest, præstetur stipulatori. Resp. 1.
Illud quod sua interest, non dicitur ibi oppositive ad rem
ipsam, ratione cuius interesse præstandum, sed oppositive
sua dicitur interesse ad id, quod aliena interest. Resp. 2. sti-
pulatoris rem ipsam promissam petentis interest, ut illa ipsa
præstetur, quo dominus ejus fiat.

Ead. th. vers. *in faciendi itaq. in fin.*

Qvæ. *An promissor facti liberetur, præstando id quod
interest?*

Affirm. *l. 72. b. tit. l. 13. pr. §. f. de re judic.*

Opp. (1.) *l. 20. pr. l. 21. §. 4. de nov. op. nunc.* Resp. agi-
tur ibi de restitutione novi operis, quod contra denuncia-
tionem factum est, ac imminuit jus alterius, adeoque cum
non legitimè factum sit, omninò restituendum in priorem
statum s. destruendum est, præsertim cum de vindicanda
autoritate Magistratus ibi agatur.

Opp. (2.) *l. 11. §. f. de legat. 3. l. 33. d. pollic.* Resp. Casus
illarū LL. est specialis, quia testatoris voluntas, stricte effe-
ctum habere debet. *l. 1. C. de SS. Eccles. Nov. 21. c. 2. vers. di-
sponat.* Et agitur ibi de commodo & honore reip. cuius
semper major habetur ratio, quàm privatorum. Agitur de-
niq; de honore & memoria defuncti, in cuius scil. memori-
am opus exstrui debet. Illud autem interesse respectu defun-
cti nulla pecunia æstimari potest, & si æstimaretur, non ad
aliū, quàm ad ipsum heredem perveniret.

Præterea (3.) opp. *l. 99. b. tit.* quod scil. interesse non
sit in stipulationem verbis deductum. Resp. patet ex ipso
vers. th. illud scil. stipulatione non continetur, quod neque
verbis aperte significatur, neque ex natura objecti promissi
sub promissione ista comprehenditur. Conf. *l. 4. de usur.*

Th.

Th. XXIV. vers. *quando igitur &c.*

Responsio ad alleg. l. 69. de V. O. patet ex ipso text. quod scilicet agat de servo occiso, cum deprehenderetur in facinore, ut in adulterio.

Th. XXVI. vers. *nihil autem.*

Opp. l. 9. §. 1. de duob. reis. Resp. in casu l. 7. b. t. est temporale impedimentum, quod desitutum est adveniente die: quâ imparitate ita sublata, tandem propriè sunt duo rei, tum demum pari obligatione inter eos facta: in casu verò oppos. l. 9. planè impar est suscepta obligatio, ita ut imparitas tempore non desinat.

Th. XXVII. vers. *sciendum.*

Qværit. An non solum fidejussores plures correi, sed etiam alii correi habeant beneficium divisionis, licet convenerit, ut in solidum teneantur?

Affirm. per Nov. 99.

Dissentientes alleg. existimant Nov. 99. non agere de duobus correis in genere, s. quibuslibet, sed de duobus reis illis tantum, qui fidejussores vice mutuâ accepti sunt, & urgent vocem ἀλληλέγγυοι, quæ in authentico græco text. habetur. Verum alleg. Giphani ex Harmeropulo & aliis Græcis autoribus & juris interpretibus notat, quod ἀλληλέγγυοι in genere Latine dicantur rei debendi. Sic & Hesychius ἀλληλέγγυον explicat: ἡ ἐξ ἀμφοτέρων πείσις fides utrinque vel ab utroque data. Accedit, quod Imperator se non fundare videtur in speciali aliqua ratione concernente solum pro se invicem vice mutua fidejubentes correos, sed in æquitate, quæ in genere:

omnibus correis debendi convenit. vid. dissert. sub Præfatio nostro habita de *Except. divisionis*. Gudelin. d. Jur. noviss. l. 3. c. 18. in fin.

Th. XXIX. in fin. vers. *sed quid si &c.*

Dissent. alleg. Carpzov. adfert l. 8. Cod. de pæn. Verum iste tx. agit solum de casu excepto, de quo in Thes. versic. excipitur.

Th. XXXV.

Opp. l. 95. §. 3. d. sol. Resp. fidejussoris obligatio ibi dicitur principalis non respectu debitoris, sed ratione causæ juris honorarii s. restitutionis in integrum, quæ minori decepto jure Prætorio conceditur. Proponitur enim ibi, fidejussorem intercessisse pro minore annis 25. qui nummos mutuo acceptos perdidit; ac intra tempora in integrum restitutionis decessit, herede ejus existente fidejussore.

Th. XXXIX. verb. *naturali*.

Opp. (1.) l. 11. b. t. ubi fidejussor acceptus est pro filiofam. qui contra S. Ctum Macedon. mutuam pecuniam accepit, & dicitur, quod non teneatur; cum tamen filiusfam. videatur naturaliter obligatus. Resp. Ideo non tenetur fidejussor isto casu, quia mortuus erat filiusfam. pro quo intercesserat, & sic extincta fuit etiam naturalis obligatio, si quæ subsuit, cum nullus sit heres filiofam. jure veteri.

Opp. (2.) §. 5. Inst. b. tit. Responsio patet ex tñ. 41. Nimir. quod efficacius possit obligari fidejussor, licet non in plus, quam est in principali obligatione.

Thes.

Th. XL. vers. *sed quid si &c.*

Opp. (1.) *l. 11. de constit. pecun.* Resp. (1.) ibi nulla est stipulatio, adeoque difformitas non vitiat actum. (2.) in constitutum deducitur ab ipso debitore quod ante debuit. E. quoad quantitatem debiti prioris valet constitutum.

Opp. (2.) *l. 33. mand.* Resp. quod pertineat illa lex ad priorem nostræ distinctionis casum, adeoque confirmet nostram sententiam.

Præterea (3.) opponere quis posset, quod etiam hoc posteriori casu, majori quantitati insit minor, adeoque perinde ut priori casu possit valere fidejussio, quoad summam concurrentem. Verum resp. patet ex ipsa thes. quod scil. illud, summam scil. minorem inesse majori, spectat, si alter contrahens minorem stipuletur, alter majorem promittat. Quando verò uterque contrahentium aliam quantitatem exprimunt in fidejussione quam est in obligatione principali, inutiliter contrahunt: nec minor quantitas, quam neuter expressit, potest dici inesse majori.

Th. XLII.

QvæR. *An etiam fidejussor teneatur ad id, quod ex morâ culpæ debitoris obligationi accessit?*

Neg. regulariter *l. f. de fideic. l. 8. de eo quod cert. loc.*

Opp. *l. 17. ut legat. nom. cav.* Resp. ibi in id, quod accrescit, tenentur fidejussores propter quandam fictionem juris, quod uno heredum repudiante, perinde habeatur, ac si alter ab initio in solidum scriptus fuisset.

Theſ.

Th. XLIII. vers. *etiamsi iuramento &c.*

Qvæ. *An iuramento fidejussionem qui firmavit, possit uti exceptione excussionis?*

Affirm. ex ratione in thesi addita.

Obstare videtur *cap. ex rescripto. de iurejur.* Resp. ibi mulier specificè juravit, se soluturam: non potest ergo solutionem citra perjurium recusare, objecta S. Cti Vellejani exceptione: nostro autem casu firmavit quis iuramento solum fidejussionem, cujus naturam sequitur iuramentum additum.

Th. XLIV. *in fin.*

Qvæ. *An illæ formulæ sämtlich und sonderlich &c. excludant exceptionem divisionis?*

Neg. quia nihil aliud continent, quam descriptionem correorum in solidum obligatorum: sicut ergo obligatio in solidum non excludit exceptionem divisionis, ita nec hæc verba.

Opp. quod verba debeant quid operari. Resp. verba non possunt amplius quid operari, quam significant.

Th. XLV. vers. *queritur autem.*

Opp. (1.) *l. 15. §. fin. de fidejuss.* Resp. text. iste accipiendus de exceptione confidejssoris, quod scil. nulla exceptione, quæ confidejssori, qui pactum iniit, & quam dedit, competiit, submovere possit alter fidejssor creditorem: non autem denegantur exceptiones ipsi huic alteri fidejssori, perinde ut aliis omnibus fidejssoribus jure tributæ, quippe quæ pacto confidejssorio ipsi auferri nequeunt, aliàs nec exceptio divisionis competeret: quod tamen nec dissentientes admittunt.

Opp.

Opp. (2.) *l. 23. de pact.* Resp. prodesse quidem non debet fidejussori pactum confidejssoris, sed nec nocere debet; hîc vero noceret, si beneficium cessionis actionum, quod LL. ei tribuunt, adimeretur.

Eâd. th. vers. *quar. 2. An etiam fidejssor &c.*

Opp. (1.) *l. 76. de solution.* Resp. ibi solutione extincta est obligatio, adeoque cedi potest: hîc autem per solutionem creditori factam ab uno fidejssorum, non extinguatur ipso jure obligatio, qua creditor debitorem & reliquos fidejssores tenet obligatos.

Opp. (2.) *l. 39. b. l. ii. C. eod.* Resp. non negant hîc txx. actionem ex intervallo post solutionem præstari posse fidejssori, sed tantum docent, fidejssori, qui solvit, in fidejssorem non competere actionem; nisi ei à creditore cessa fuerit: nec disquiritur, an etiam post solutionem actio cedi possit.

Opp. (3.) §. 1. *l. q. m. toll. obl. l. 13. §. 7. d. acceptil.* Resp. solutione & acceptilatione fidejssoris etiam reus & fidejssor liberatur, sed diversimodè: fidejssor enim solvens ipso jure; reus per exceptionem. *l. 28. mandat.*

Prætereà (4.) oppon. quod nulla detur actio, qua fidejssor, qui solvit, omisâ exceptione credendarum actionum, possit creditorem convenire, ut post solutionem cedat actiones. Resp. qui habet exceptionem, illi etiam regulariter datur actio, & vice versa: Cum igitur in *l. 2. C. b. tit. & Nov. 4. c. 1. in fin.* non exprimatur beneficium credendarum actionum, solum ante solutionem competere:

Nnnn ideo

ideo vel condictio ex lege dabitur fidejussori, qui solvit, ut adhuc consequatur cessionem actionum.

Th. XLVII. *Quer. autem.*

Dissent. potissimum hac ratione utuntur, quod hic subsint duæ distinctæ obligationes, altera quidem principalis, altera accessoria; adeoque separatim cuilibet obligationi præscribatur, & separatim quilibet ad interrompendam præscriptionem sit interpellandus. Cum ergo solus debitor principalis fuerit interpellatus, & non fidejussor, poterit fidejussor se præscriptione tueri. Verum tum demum currit præscriptio, cum quis jure suo, quo debebat, & poterat uti, non utitur: fidejussor autem ante reum principalem non debebat conveniri & interpellari. E. sufficit, hætenus interpellasse reum principalem; nec præscriptionem allegare potest fidejussor, quippe quem interpellasse hætenus non fuit opus.

Th. LVII. *vers. sed queritur.*

Allegatus dissentiens Bacchovius ad Treutlerum *disput. 29. tit. 5. lib. 5.* opponit (1.) quod durum & absurdum videatur, urgentes conjecturas, quibus voluntas novandi satis significatur, non admittere, adeoque qualis qualis interpretatio Constitutioni novæ adhibenda sit, ne absurdum inde oriatur. Resp. nihil duri neque absurdi est, legislatorem præscribere certum & definitum modum novandi, quò non observato, non sit novatio.

Opp. (2.) quod habeant suos gradus conjecturæ, & earum quædam ejus sint qualitatis, ut citra manifestam iniquitatem saltem exceptio debitori denegari nequeat. Resp. (1.) hac argumentatione petitur id, quod in principio est, (2.) ob hoc ipsum dubium, quod de gradibus

con-

conjecturarum fuerit controversia, Constitutione expressa, & clarè Justinianus hanc dubietatem sustulit : addatur responsio ad objectionem primam.

Denique (3.) urget verba dicta legis ultimæ: *Non lege esse novandum.* Quasi scil. his verbis solum sit correctum, quod non & legis præsumptione inducenda sit, sed partium voluntate, s. expressa, s. tacita, debeat fieri novatio.

Resp. tacita novatio, s. quæ ex conjecturis inducitur, intelligitur ibi per verba: *non lege esse novandum*; uti ex toto contextu d. leg. apparet: Et hoc ipsum est tacitum, quod ex facto aliquo lege præsumitur.

Ead. thes. versic. *Constat igitur.*

Opp. §. 3. vers. *sed si eadem & c. Inst. quib. mod. tollit. oblig.* Resp. patet ex verbis ultimis *hujus* §. quod scil. in dicto §. 3. recenseatur, unde jure veteri collectus fuerit animus novandi. Deinde in isto §. additur jus novum, secundum quod, cum ex verbis expressis de novatione constet non opus est, quid aliud accedat.

Th. LX.

Qvæ. *An per novationem purgetur mora?* Affirm. l. 37. l. 82. b.

Opp. l. 72. §. 1. *de solution.* Resp. licet ibi nondum, perfecta sit Novatio, quippe pendente adhuc conditione, l. 43. in princ. *de novat.* tamen purgatur mora, quia noviter etiam sub conditione promittens alteri, promissionem acceptanti, non videtur in solutione cessasse, d. l. 72. & l. 43.

Nnnn 2

Th.

Th. LXIII.

Qværit. An etiam in delegatione opus sit, ut novandi animus sit expressus? Aff. l. 3. C. 6.

Opponit itidem Bachovius d. l. *tb. 16. lit. a. (1.)* quod constitutio nova, & non satis rationi conveniens, sit coarctanda. Resp. constitutio hæc, cum tollat litem & dubietates, rationi satis convenit, & non extenditur ultra verba, uti ex ipso §. apparet.

Oppon. 2. quod Justin. loquatur de casibus, quibus voluntas est obscurior, in delegatione autem vix dubitari possit de mente contrahentium.

Resp. utique non semper constat satis de animo novandi, si non verbis sit expressus, adeoque eo non expresso, non erit perfecta delegatio.

Th. LXIV. vers. *servus non est idoneus.*

Ex txx. alleg. hoc argumentum obstandi formatur: omnis naturalis obligatio potest novationem inducere per *tb. 59.* Atqui servi obligatio est naturalis per *l. 13. d. Cond. indeb. l. 14. d. O. & A. E.* servi obligatio potest novationem prioris obligationis inducere.

Resp. Ad maj. limit. O. naturalis obligatio potest novationem inducere, modo personæ inhabilitas non impediat. Quamvis enim servus aliquo respectu naturaliter obligatus dicatur, tamen ipse ratione personæ servilis planè est incapax novationis, & cum primis, non est idoneus expromissor.

Vh. LXX. vers. *Sed etiam.*

Qværit. An etiam pro ignorante ac invito rectè solvatur?

Affirm.

Affirm. *l. 53. b. l. 39. de neg. gest.*

Opp. *l. 69. & l. 156. §. f. de R. 7.* Respondet (1.) Bar-
rabas Brisslonius, quod invito beneficium non præstetur,
hunc sensum habere, ut quæ legum beneficio alicui præ-
stantur, invito non tribuantur, *l. pen. C. de pacto.* Verùm
regula etiam ista de beneficio privato vera est, uti patet ex
l. 19. §. non potest. de donat. l. 16. C. de jure deliber. & de eo
loqui videtur. Potius ergo (2.) respondetur, quod ra-
tione ipsius, qui beneficium accipit, non possit obtinge-
re invito beneficium; sed aliquando ratione tertii, ipso
jure actus subsistit, & effectum habet, ut hoc casu. Cum
enim creditor recuperet pecuniam creditam, non pot-
est non ipso jure liberatio debitoris sequi. Vel breviter:
Regula ista pertinet ad beneficia, quæ solum dependent
ab acceptione ejus, cui dantur, non ubi etiam adest juris
necessitas s. ipsa legis operatio, aut tertii concurrat uti-
litas.

Th. LXXII. n. (1.)

Opp. *l. 34. §. 6. l. 58. pr. §. 1. l. 71. §. f. b. t.* ubi ratiha-
bitio domini desideratur; Resp. illi textus de negotio-
rum gestore accipiendi sunt. Nam & is, qui sine man-
dato se alienis negotiis offert, Procuratoris que nomine,
licet falso, quid agit, Procurator appellatur, *l. 58. circa fin.*
princ. de solut. l. 24. de negot. gest. l. 22. §. 1. & 8. rem ratam
haber.

Ead. Th. num. (2.) vers. etiam creditore.

Opp. *l. 95. §. 6. ff. de solut.* Resp. *l. 38. b. 1.* dicitur,
quod tacitè insit hæc conditio, si in eadem causa maneat
adjectus, idque ex præsumta mente contrahentium. So-

lūm ergo in hac lege 95. monetur, quod aliquando aliamens possit colligi, cum & expresse aliter conveniri possit.

Th. LXXIV.

Opp. l. 84. Resp. supponendum ibi est, dominum de peculio servi nomine conventum, non solidum, sed partem debiti solvisse.

Th. LXXIX. vers. *atque hac &c.*

Opp. l. 7. de usur. Resp. Si post depositionem creditor conveniat debitorem, ut debitum solvat, tunc utique si moram committat, hoc est non faciat, ut depositam ante pecuniam, quam jam paratus est creditor accipere, accipiat, tenetur ex eo tempore ad usuras debitor propter novam supervenientem moram.

Th. LXXXII.

Opp. l. 85. de R. 7. Resp. re semel plenè perfecta & consummata nihil officit, si quid postea contingat. d. l. 85. sed hoc casu, de quo in thes. res promissa nondum est tradita, adeoque si ante inhabilis fuit, perinde est, ac si interierit.

Th. LXXXV. *init.*

Opp. (1.) l. 6. C. ad L. Falc. Resp. ex illa l. deduci non potest, aditione non esse confusas actiones, sed cum debitori suo creditor succedit, minus in hereditate esse videtur: tanquam ipsa hereditas heredi solverit. Necessè ergo est, ut in L. Falc. ratione ineunda reputentur ea, quæ mortis tempore vel heredi defunctus, vel defuncto heres debuit. Etenim cum bonorum quantitas ad calculum illis revocetur, hujus quoque æris alieni ratio

ratio haberi debet, ex quo vel augeri vel minui patrimonium intelligitur.

Opp. (2.) *l. 59. ad S. Ctum Trebell.* Resp. singulare quid est, quando hereditas per cujus aditionem ipso quidem jure confusa fuit obligatio, propter fideicommissum est restituenda, si enim non deducto isto ære alieno res omnes hereditariæ restituantur, non consequitur iste heres suum creditum; adeoque non extinguitur pignus, quippe quod non permanfit apud creditorem, sed pervenit ad heredem fideicommissarium. Conf. *l. 38. §. ult. de solut.* Ibiq. Cujac. *ad Affric.*

Ead. Thes. vers. *vel tantum subsistentes.*

Opp. *l. 3. de separationibus.* Resp. licet ratione ipsius confidejssoris obligatio sit ipso jure confusa, tamen ne damnum inde contingat creditori, separationem concedit ex æquitate Prætor.

Th. LXXXIIX.

Opp. *l. 8. §. 4. de accept.* Resp. (1.) quatenus consensum conventionemque continet acceptilatio, & iis, qui juris Civ. non sunt participes, permittitur, ad jus gentium in d. text. refertur, aliàs est juris Civ. (2.) dicitur, quod hodie jure hoc utamur, ut juris gentium sit acceptilatio, quia hodie inventa est via, inventus modus, quo accommodaretur acceptilatio omnibus juris gentium obligationibus. Add. Cujac. *§. observ. 36.*

Th. XC.

Opp. *l. 1. §. 2. de V. O. l. 30. §. f. de pact.* Resp. acceptilatio nihil aliud intendit quam liberationem, adeoque si propter defectum vi acceptilationis ipso jure non possit induci liberatio, tamen pactum, quod revera adest, exceptio-

ceptionem de non petendo operatur. Stipulatio vero & novatio, de qua in *obst. txx.* obligationem intendit, quæ, si quid deficiat, inde oriri non potest. *conf. l. 47. de oblig. & act.*

Th. XCI.

Opp. *l. 3. b. tit.* Resp. explicanda est hæc lex ex *l. 13. §. 10. eod.* quod scil. sine mandato de novando, non possit fieri à procuratore acceptilatio.

EXERCITATIONE XLVIII.

Thes. IV.

Qvæ. An cogitatio in foro exteriori puniatur?

Neg. l. 18. d. pæn.

Opp. (1.) *l. 6. pr. verb. nuda & c. C. de his, qui ad Eccl. confug.* Resp. nuda cogitatio non denotat ibi simplicem, latentem in animo, ac planè non detectam cogitationem, sed opponitur perfectæ expulsiõni: adeoque denotat conatum aliquem, ut apparet ex verbo *tentare*; item ex voce *Contractu* per particulam connectentem atque cogitationi additâ.

Opp. (2.) *l. 5. C. ad L. Jul. Maj.* Resp. voluntas intelligitur, quæ quodammodo in actum deducta. Vid. *thes. 6.*

Opp. (3.) *l. 14. C. ad L. C. de sicar.* Resp. (1.) sensus hujus leg. apparet ex *l. 1. §. 3. ad L. Corn. de sicar.* quod sc. non sufficiat exitum spectasse in maleficiis, sed quod voluntas seu dolus requiratur: v. g. quod non omnis occisio sit crimen homicidii, sed occisio dolosa. Non autem inde sequitur, E. nuda voluntas etiam punitur. 2. Lege Corn. de sicar, voluntas non nuda est, sed quæ quo-

quodammodo in actum deducta & conatus dicitur, puni-
tur. *l. 16. §. 8. de pæn. vid. d. th. 6.*

Th. VII. *init.*

Opp. *l. 5. §. f. l. 16. §. 8. d. pæn. l. 9. d. incend. ruin. naufr. l. 2. in fin. d. term. mot.* Resp. Agitur ibi de ejusmodi casibus, quibus culpa conjuncta est: opponitur enim illi quod dolo fit v. gr. si quis ramum decidat, & non moneat prætereuntem, casu quidem committitur homicidium, sed ejus culpâ commissum, quod non adinvenit.

Th. II. *num. 1.*

Opp. *l. 40. d. R. J.* Resp. pertinet textus ad obligationem ex contractu, non ad delicta & crimina: nam ratione bonorum solum nulla voluntas est in prodigo *l. 1. de curat. furios.* & inde ipsi bonis interdictum.

Th. XIII. *vers. unius.*

Qvæ. 1. *An electione actionis Civilis ex delicto collatur accusatio criminalis, & vice versa?*

Aff. *l. 6. de injur. l. 56. §. 1. de furt. l. 14. de accus.*

Opp. *l. un. C. qn. act. civ. crim. præjud.* Resp (1.) quoties de re familiari seu eo quod nobis abest, & civilis & criminalis actio competit: toties utraque experiri possum, at cum actio meram vindictam persequitur, cum accusatione concurrere non potest; sed alterâ institutâ altera perimitur: E. g. actio injuriarum meram vindictam persequitur, quare eâ institutâ consumitur criminalis; criminali item instituta consumitur civilis. (2.) quando concurrat actio poenalis civilis & accusatio criminalis ex publico judicio, utraque licet experiri: quo pertinet exemplum in *d. l. unic. actionis furti*, & judicii ex lege Flaviâ de plagio.

O o o o

gio.

gio : addatur *Exerc. 46. §. 95. Vid. Cujac. lib. 20. Observ. 26.*
Th. XV.

Qværit. *An furtum possit committi sine contrectatione?*

Neg. l. 67. h. l. 3. §. 28. de acquir. vel am. poss.

Opp. l. 47. de acquir. vel amit. poss. Resp. ex ipsa l. 67. de furt. patet, quod nuda inficiatio nec possessorem nec furem faciat aliquem, sed si alter amittat, & hic acquirat possessionem; quod fit confestim, modò alter inficiationi & proposito depositarii, quod scilicet ipse arroget possessionem acquieverit, & non competentibus remediis possessionem suam defenderit: tunc enim intervertitur possessio, perinde ac si ablata res fuerit, & ista interversio est loco contrectationis.

Ead. th. vers. *alterutrum.*

Oppon. (1.) l. 46. §. 8. Resp. 1. solum referri videtur Pomponii sententia, verbis: *ait Pompon. furtum me facere*, correctà ab Ulpiano versic. *Verum tamen est.* 2. Pomponii sententiam solam esse, quod quidem talis, quantum in se est, furtum faciat; verum cum alterum desit requisitum, perfectum furtum non committi, adeoque nec domino, quippe qui voluit, furto istum obligari.

Opp. (2.) §. 7. l. d. oblig. quæ ex del. nasc. ubi utrumque videtur adesse: fit enim invito domino, & lucrifaciendi causa fit contrectatio, & tamen non est furtum. Resp. utique non adest animus furandi in eo, qui putat, se permittente domino uti: uti ratio in fin. §. 7. assignatur.

Ead. th. vers. *non etiam est furtum.*

Qværit. *An sit furtum, si desit animus lucrum faciendi?*

Neg. l. 39. b.

Opp. l. l. 82. Resp. text. in l. 39. loquitur de meretrice: *ix. in leg. 82. de ancilla non meretrice: sed nihilominus manet*

manet dubium, quod utroque casu foemina libidinis causa fuerit subrepta. Et licet differentia allegetur ista, quod ancilla honesta per libidinem corrupta fuit minoris pretii, atq; ita quid intervertatur domino per surreptionem, libidinis causa factam, *l. 21. §. d. de action. emt.* itidem tamen manet dubium, quod nullum lucrum neque intenderit, neque acceperit furripiens. Verum resp. quod ancillam alienam honestam usus istius inhonesti gratia furripiens utique circa ipsum usum rei furtum committat, cum invito domino ancillam, quæ est in patrimonio, ut alia res, ad usum inhonestum adhibet: alia ratio est in meretrice ancilla, quæ corpus suum prostituit, adeoq; qui istam ad illum usum, quem ipsa proficitur, furripit non est fur, neque domino ancilla intervertitur, sed solum ad tempus detinetur absque ullo furandi animo.

Ead. th. vers. *non vero.*

Qvæ. *An famis necessitate coactus, esculenta furripiens, furtum committat?*

Affirm. arg. §. 10. in fin. inst. de R. D. add. art. 106. Ord. Crim.

Opp. (1.) quod non videatur esse animus lucrificiendi. Resp. utiq; lucrum facit, & animum lucrificiendi habet, qui ex alieno sibi victum quærit invito domino.

Opp. (2.) Quod tempore necessitatis res censeatur communis. Resp. hoc principium negamus, licet enim necessitas tali casu minuatur dolum; nihilominus tamen manet contrectatio rei alienæ invito domino, animo cujusque lucrificiendi, & res alteri propria propter necessitatem furriipientis non fit communis.

Th. XVI.

Opp. *l. 27. §. f. b.* Resp. per deletionem instrumenti literæ sunt amotæ, seu deletio instrumento idem est ac

si instrumentum amotum sit: quia non amplius adest instrumentum, sed charta, in qua fuit ante deletionem scriptum instrumentum. Th. XII.

Opp. l. 22. §. 2. b. Resp. furtum committitur contrectatione, & animo lucrum faciendi, ac licet ablationem non perfecerit, contrectaverit tamen ut auferret, & totum potuerit auferre, poenam dupli vel quadrupli, ratione totius rei computati, juxta LL. Romanas præstare tenetur, ib. 20. Si igitur animum habens lancem auferendi, & dum rasit, (fortè ut cognosceret, si ne anea an aurea s. argentea) impediatur, tunc non pretium lancis rasæ, sed & quod interest, rasam non esse, in æstimationem dupli vel quadrupli venit, addatur ib. 20.

Th. XIX.

Qvæ. An detur mixta species furti? Neg. argum. §. 3. Inst. de obligat. quæ ex delict. nasc.

Opp. l. 21. in pr. b. t. Resp. non dicitur & ejusdem rei & eodem actu atque tempore, utrumq; committi furtum; sed ejusdem quidem rei, attamen diversis actionibus. Nam dum fraudulosè & lucrifaciendi animo contrectat, ejus, quod contrectat, non manifestus fur est, sed dum aufert atque deprehenditur, manifestus fur est.

Th. XX.

Qr. An interesse, an verum pretium rei quadrupletur vel dupletur? Aff. posterius per l. 50. pr. l. 80. de furt.

Opp. l. 22. §. fin. b. t. Resp. patet ex dictis ad Thes. 18. nim. non venit in æstimationem poenæ illud, quod interest domino rem non esse ablatam: v. g. quod fructus per lucrum inde potuerit percipere; sed si ipse fur inter furandum, damnum rei intulerit, tunc utique ratione hujus deteriorationis hoc interesse venit in æstimationem. Th.

Th. XXX.

Opp. (1.) *l. 7. §. 10. de R. V. §. 30. l. de R. d. rubr. Cod. ut nemo invit. ager. cog.* Resp. (1.) illa quidem est ratio hujus introductæ actionis, ne quis cogatur eximere; non tamen inde semel introducta hac actione ob istam rationem impulsivam, potest quis præstationem dupli, quam actio requirit, evitare, si tignum eximere velit. Resp. (2.) jungendi sunt tx. alleg. quibus simpliciter exemptio perhibetur. (3.) Non sequitur: Possessor non potest cogi, E. invito actori, qui petit, quod actionis natura exigit, tignum obtrudi potest: si autem uterque consentiant, & ædes inde non ruant, vel saltem periculum ruinæ inde non oriatur, tunc nihil prohibet, quò minus eximatur.

Opp. (2.) *l. 37. de R. V.* Resp. non ibi agitur de tigno alieno eximendo; sed planè alius casus proponitur; & totum ædificium ex tignis meis in arcæ aliena exstructum, permittitur inde tolli, & in alium locum transferri.

Th. XXXV.

Quær. *An hic alia actio proponatur ab ista, de qua in tit. naut. caup. stab.?*

Neg. per *l. 1. §. 3. 6. b. junct. l. 6. §. 3. l. f. §. 4. naut. caup. stab.* vid. ipsam *thes.*

Alleg. diff. autor (1.) dicit quod differant hæ actiones nomine, cum illa appelletur actio in factum adversus nautas *d. l. 6. in pr. §. ult. inst. de oblig. quæ ex quasi delicto nascuntur.* Hæc furti actio adversus nautas &c. Resp. appellatio hîc solum specialis adhibetur ratione furti, de quo hîc in specie agitur, cum in altero tit. generalius

tractetur & actio in factum s. prætoriam quæ & de furto & de damno est, vid. ipsa thes.

(2.) Existimat, illam actionem esse tantum ex quasi delicto *dd. lxx.* hanc aliquando etiã ex vero delicto. *Resp.* Neque hæc actio unquam ex vero delicto est, sed semper ex quasi delicto, uti ex dicendis ad *tb. 36.* apparebit.

(3.) Dicit quod differant objecto: cum illa hominis incerti furtum arguatur *d. l. 6. §. 4. naut. caup. stab.* hæc verò tantum furtum certi hominis monstratur, nempe vel ipsius exercitoris vel eorum, quorum opera utitur. *Resp.* & hoc negamus uti in *tb. 36.* demonstrabitur.

(4.) Ait, quod differant forma, cum illa sit in factum actio, adeoque generalis & mixta; hæc verò est actio furti adversus nautas, adeoque specialis & merè poenalis. *Resp.* utraq; actio est in factum s. prætoriam & nulla alia intercedit differentia, quam quod actio ista, quæ & damnum & furtum continet, hîc in specie tractetur quoad furtum, neque probari potest illam esse mixtam, hanc verò poenalem, sed & ista merè poenalis est. vid. *Exerc. 8. tb. 116.* nec ex alleg. *l. 6. §. 3. 4. naut. caup. stab.* contrarium ullo verbo probari potest, add. *tb. 117. d. Exerc. 8.* ibique notata.

(5.) Afferit, quod illa quis simplum, hæc duplum loco poenæ consequatur. *Resp.* nullibi hæc differentia habetur, & iisdem planè verbis duplum proponitur in utroque tit. quod merè poenam esse putamus.

Ead. Th. vers. *Ceterum. in fin.*

Opp. l. 5. §. 10. de his qui dejec. vel effud. *Resp.* in casu illius leg. cessat ratio: furtum enim non ita potest dominus præcavere, ne fiat à servo in navi, aut positioni
quid

quid habere periculosi in suis ædibus facilius præcavere potest, & positum ita tollere potest, vel etiã pati, vid. ipse. §.

Th XXXVI.

Qvæ. *An detur contra ipsum furem hæc actio?*

Neg. *l. 1. §. 6. & 2. b.*

Dissent. Autor urget (1.) verba *l. un. in pr. b. t. verb.*

eorum & c. Resp. (1.) vox *eorum*, (præsertim juxta nostram lectionem) non pertinet ad eos, qui naves exercent; sed vox, *eorum*, pertinet ad subsequencia, (uti ex ipsa constructione apparet) quod scil. in Exercitorem detur actio ob furtum eorum, quos ibi habet. (2.) posito, quod ita legendum sit: *in eos, qui naves, cauponas, stabula exercent, si quid à quoquo eorum quosve ibi habebunt & c.* tamen commodissimè vox *Eorum* ad subsequ. adhuc pertinebit: (3.) Licet ad præcedentia sit vox *eorum* referenda; tamen non inde probabitur, ipsum furem seu certum hominem, ut talein, hîc conveniri. Quamvis enim aliquando teneatur exercitor hac actione, si ipse furtum commisit, non tamen exprimendum aut probandum est in hac actione, sed tantum, quod in navi furtum sit commissum, cum ipso enim Exercitore fure ob furtum proprium non hæc honoraria, sed alia actione agitur express. text. *l. un. §. 3. b. tit.* cum quo exactè congruit *d. l. 6. §. 3. naut. caup. stab.* exemplum simile est in actione de posito aut suspensio, vid. *Exerc. XV. lb. 36.*

(2.) Urget verba: *Seu ope & consilio exercitoris factum sit d. l. 1. pr. b. tit.* Resp. eod. modo, quod scil. in hac actione nihil interfit, an ab ipso Exercitore, ejusve ope & consilio, an ab illis illorumve ope & consilio, qui in navi sunt, furtum sit commissum; quia scil. certam personam

sonam non opus est designare; sed omni casu Exercitor tantum, non ipse fur hac actione convenitur. *l. un. §. 3. b. tit.* Et licet Exercitor fuerit ipse fur, non tamen hic tenetur ut ipse fur, sed quatenus in ejus navi caupona vel stabulo res furto perit expressio text. *d. l. un. §. 2. 3. b. tit.* quod ipse alio loco scil. §. 22. videtur concedere Autor alias dissentiens.

(3.) Putat, quod similitudinem habeat hac actio cum actione ex L. Aquilia, quam dari dicit ex vero delicto, si ex dolo; sed ex quasi delicto, si ex culpa agatur. Resp. hoc itidem negatur, nec ullo text. probari potest. Quamvis enim alias ad alia delicta verus dolus requiratur, tamen singulare est in damno, quod L. Aquilia vindicatur; quippe quo solum attenditur damnum cuidam illatum, quod damnum idem est, s. dolo s. culpa fuerit illatum; inde autem non potest dici quasi delictum. Pater ergo ex his, & ad *tb. 35.* notatis, quod nimis confidenter Autor ipse hac §. 33. subjiciat verba: hac utrum ante hac aliquis alius tam perspicue declaraverit, cordatiores judicent.

Th. XXXVII. vers. *non autem &c.*

Qvæ. *An expressa promissio de re salva prestanda requiratur?*

Neg. *l. unic. §. 4. b.*

Putat alleg. Autor dissent. quod verb. *recipere* hic significet polliceri, sed ita non sumi, patet ex *l. 1. §. 6. & 8. naut. caup. stab.* ubi licet de actione ex qf. contractu agatur, tamen apparet, quomodo LL. verbum *recipere* accipiant, quando de nautis, cauponibus & stabulariis loquuntur.

Th. XLVII.

Opp. l. 3. C. b. tit. Resp. agit ille tx. de creditore rem oppignoratam eripiente debitori, hinc utique revera rem alienam furripit; licet jus pignoris seu hypothecæ in ea sibi constitutum habet.

Th LVI. vers. *etiam servus.*

Qvæ. *An in servum committatur injuria?* Aff. l. 15. §. 34. 35. de injur.

Opp. (1.) §. 3. l. b. tit. Resp. servo non fit injuria, ita scil. ut ipse agere possit actione injuriarum, sed actio injuriarum competit domino per servum læso, hoc §. 3. quod si vero non in contumeliā domini servo injuria illata, ipse Prætor imploratus extra ordinem coërcet injuriam servo factam, l. 25. §. 35. b. t. l. 1. C. eod.

Porro (2.) opp. l. 2. de his, qui sui vel alieni juris sunt, & §. fin. Inst. eod. tit. Resp. itidem ibi ex rescripto Imperatoris nimia domini sævitia & intolerabilis injuria singulariter coërcetur.

Ead. th. vers. *fit verò.*

Qvæ. *An heredibus fiat injuria, si defuncto inferatur?*

Aff. l. 1. §. 4. l. 27. de injur. l. 8. de relig. & sumt. funer.

Opp. l. 2. de sepulchr. viol. Resp. aliud est dejicere statuam vel auferre, aliud contumeliæ gratia in monumenta defuncti quid facere: illud sepulchri violati, hoc injuriarum judicio vindicatur.

Th. LX.

Qvæ. *An actio ad palinodiam cumulari possit cum actione injuriarum etiam civili?*

Aff. quia scil. actio injuriarum est pœnalis, actio vero ad palinodiā instar rei persecutoriæ, vid. Exerc. XLVI. tb. 97.

P p p p

Dissent.

Dissent. oppon. (1) quod utraque petitio, palinodia
 scil. & æstimationis privatum interesse concernant: jura
 vero non admittant, ut duplex interesse simul petatur, *l. 6.
 in fin. de injur. l. 7. §. 1. cod.* Resp. (1.) Neg. conseq. sic & con-
 dictio furtiva & actio furti pœnalis, privatum interesse cō-
 cernunt, & tamen cumulari possunt per jura notissima. (2.)
 Actio ad palinodiam est instar actionis rei persecutoria, a-
 ctio vero injur. est pœnalis §. 10. *inst. de injur. junct. §. 1 inst. de
 perpet. & tempor. action.* Ipsa enim æstimatio injuriæ pœna
 est *dict. 11.* actionem autem rei persecutoriam & pœnalem
 rectè cumulari traditur *Ex. 46. lb. 97.*

Opp. (2.) quod non possit ablati restitutio & simul
 ejus æstimatio peti, *arg. l. 57. d. R. f.* res & ejus æstimatio,
 quatenus per æstimationem quis rei persecutionem inten-
 dit, non possunt simul peti. At hoc casu æstimatio non
 continet rem, sed pœnam, cujus quantitas solum per æsti-
 mationem rei s. delicti determinatur. Sic & pœna furti
 determinatur per duplicatam æstimationem rei furtivæ, &
 tamen præter istam duplicatam æstimationem, quæ pœna
 est, etiam restitutio per conditionem furtivam peti potest.

Opp. (3.) quod existimatione seu fama per palinodiam
 qs. restitutâ, injuria sublata censeatur: adeoq; non possit et-
 iam æstimatio injuriæ peti. Resp. eodem modo quis dicere
 possit, re furtiva per conditionem recuperatâ, non posse æsti-
 mationem in duplo exigi, quod tamen est contra fundamen-
 ta juris.

Opp. (4.) quod utraq; actio ex eodem fundamento o-
 riatur, adeoq; una alteram consumat. Resp. negando con-
 seq. uti patet ex jam alleg. exemplo de conditione furtivâ
 & furti actione pœnali & similibus.

Opp.

Opp. (5.) quod ita quintuplici onere gravaretur is, qui injuriam intulit, scil. (1.) palinodia, (2.) infamia, quæ inde resultat. (3.) æstimatione injuriarum, s. poena ista civili, (4.) refusione expensarum. (5.) poena, quam judex fortè ex officio imponit. Resp. licet hoc aliquando contingat, nihil tamen absurdi est, quia quælibet hæc onera sua peculiariter habent fundamenta.

Th. LXVI.

Qvæ. An etiam sit famosus libellus, licet auctoris nomen sit expressum?

Aff. arg. l. 5. §. 9. de injur. Ordin. Polit. An. 1577. Tit. 35. §. und sehen.

Opp. art. 110. Ordin. Crimin. Resp. verba illa non eò sunt referenda, quasi hoc necessariò requiratur, sed quod sæpius hoc fieri soleat.

Th. LXXIV. in fin.

Qvæ. An arbitraria poena ad poenam mortis extendi possit? Aff. l. 9. de extr. Crim. l. 1. §. f. l. 13. de poen.

Opp. l. 1. §. f. de effract. l. 3. §. pen. d. stellion. Resp. ideo in puniendis effractoribus & stellionibus non debet judex excedere metalli poenam, vel operis publici; quia regulariter ista admittuntur, tanta non sunt, ut propterea morte quis plectendus veniat. Si verò ex circumstantiis valdè aggravetur delictum, etià mortis poena rectè infligitur: l. pen. d. vi publ.

Th. LXXVII. in fin.

Opp. §. 4. de publ. Jud. Resp. Ex lege quidem Julià poena stupri non fuit capitalis, sed extra ordinem, si accusatur reus, etiam capitalis poena, circumstantiis exigentibus irrogari potuit.

Th. LXXIIIX.

Opp. l. 8. ad l. Corn. de sicar. Resp. quod eo casu, quo certum est, partum perfectum & vitalem esse, referatur hoc crimen inter delicta publica, cum vero aliquando incertum sit, partum esse vitalem, ideo etiam extraordinarium crimen ab actio partus constituit.

Th. LXXXVII. num. 1.

Opp. l. 27. de injur. Resp. aliud est disjicere statuum, vel auferre, aliud contumeliæ inferendæ causa saxi cadere, illud sepulchri violati, hoc injuriarum judicio vindicatur.

Th. LXXXIIIX. vers. spoliatio cadaveris.

Opp. l. 4. ad L. Jul. pec. l. 93. d. legat. l. 14. d. relig. Resp. dicitur solum in his text. quod & pecuniæ in monumentis obstrusæ vel vestes & ornamenta erui possint ab iis, quibus jus est auferendi, nec sepulchri tunc religionem violari, modo ne qua cineribus injuria fiat, aut ossa extrahantur,

Ead. th. n. 3. in fin.

Opp. l. 8. de religios. Resp. 1. quod quidem crimen aliquod incurrat, qui sine permisso Pontificum mortuum in locum alienum illatum rursus aufert; non tamen incidit crimen sepulchri violati. Resp. 2. quod in l. 2. §. pen. de relig. & l. 2. C. eod. t. non excludatur permissus Pontificum adhibendus, sed illum adhibendum esse ex junct. d. l. 8. apparet.

Th. LXXXIX. vers. quod centum.

QVÆR. An pœna dividatur inter actorem & fiscum?

Neg. per l. 3. in pr. & §. 5. de sepulchr. violat.

Opp. l. 15. §. fin. ad SCtum Silan. Resp. quod sit argumentum à diversis. Nam pœnam ejus, qui non vindicata nece defuncti testamentum apperuit, recitavit, descripsit, dividendam esse inter fiscum & actorem, disertis verbis Præ-

tor edixit, non vero idem habetur de sepulchri violati poe-
nâ. Ead. Th. vers. *Fit autem, in fin.*

Qværitur: *An accusatio extraordinaria consumat
actionem prætoriam?*

Affirm. quia utrumque meram vindictam conti-
net. *l. 6 l. pen. de sep. viol. l. 7. §. 1. de injur.*

Opp. (1.) *l. 9. de sep. viol.* Resp. ex particulâ: *quodq.*:
haud colligi potest, utraque actione posse agi simul, sed
quod utraque concurrat electivè.

Opp. (2.) *l. 112. c. qn. civ. act. crim. præjudic.* Resp.
Hæc lex non loquitur de criminibus extraordinariis, sed
de publicis. Publica verò judicia concurrunt cum pri-
vatis his, quæ sunt de dâinno pecuniario & re familiari:
actio verò de sepulcro violato, extraordinaria & prætoriam,
utraque ad poenam tendit.

Opp. (3.) *l. 4. C. b. t.* Quod ibi dicitur, accedere poe-
nam priscæ severitati id intelligendum de poena decem
librarum auri fisco inferendarum, non de accusatione at-
que actione prætoriam: & cum singularis sit ista constitu-
tio, non producenda erit ad consequentiam.

Th. XC. *in fin.*

Opp. *l. 37. de reb. aut. judic. possid. junct. l. 8. qui pot.
in pign.* Resp. Antiochienses beneficio seu concessione
Principes singulari istam legem specialem habuerunt,
contra jus generale, quod habetur in *d. l. 8. qui pot. in pign.*

Th. C. *in fin. vers. incidit.*

Opp. (1.) *l. 14. §. patroni. C. de judic.* Resp. Non loqui-
tur hic text de eo, qui dolo malo simulavit se patro-
cinium velle præstare: deinde causæ secretis cognitis

transit ad adversarium, de quo hac th. agimus, sed de eo, qui jurisjurandi præstiti reverentia, & conscientia stimulis adactus, malam causam deserit.

Opp. (2.) l. 1. 2. C. de adv. fisci. Resp. non loquuntur isti tx. de transfugientibus dolose, sed de dimissis, ex-acto nimirum biennio officii sui, de quo l. 12. C. de advoc. 7. Prohibetur nimirum ne Advocati fisci dimissi postea præstent privato patrocinium in causa, in qua ante patrocinati sunt.

Th. CIV. init. vers. *si quis*.

Opp. l. 65. de furtis. Resp. quod perfectum delictum, ut furtum v. g. non possit per poenitentiam fieri infectum: adeoque merito poena adhuc sit infligenda in foro civili, etiamsi poenitentia supervenerit. Hoc autem casu delictum non videtur perfectum, dum per receptionem non subtrahitur reus poenae, sed potius per denunciationem subjicitur.

Th. CVI. vers. *licet &c.*

Opp. l. 26. de capt. & postlim. rev. Resp. Non loquitur tx. de incarcerato à iudice, sed capto ab hostibus, qui quocunque modo evaserit potestatem hostium, jus postliminii habet.

Th. CVII. vers. *cum enim*.

Opp. l. 12. C. ex q. c. inf. irrog. Resp. Non vocatur ibi expilatio furtum improbius, sed hoc duntaxat vult Imperator, expilatorem, licet fur non sit, infamiam tamen furis improbioris sustinere.

Th. CXII.

Opp. l. 16. C. d. nupt. Respond. Lex illa intelligenda est de eo, qui filiam sanguinolentam extrema egestate com-

compulsus exposuit in publicum: hic non punitur gravius propter durissimum egestatis telum.

Th. ult. 117. vers. *cujus*.

Tres hæc de controversia sunt sententiæ: Alii regulariter poenam actori applicandam statuunt, quibus nos subscribimus: quia (1.) in plerisque actionibus popularibus vel hoc exprimitur, vel simpliciter dicitur, quod actor petat, adeoque in dubio etiam petitori lex applicat id, quod petitur. (2.) Ex definit actionis in *pr. Inst. de act.* confirmatur hæc sententia: quod scilicet actio sit jus prosequendi in iudicio, quod sibi debetur. Alii deinde dicunt, quod tota poena sit fisco addicenda, allegantes 1. 13. § 5. de sepulchr. viol. ad quem text. resp. non agitur ibi de populari actione sepulchri violati, sed de poena singulari ex rescripto Hadriani vid. *thes. 90*.

Porro (2.) alleg. 1. ult. de termin. mot. Verum resp. non ibi dicitur, quod in publicum sit inferenda poena, sed solum describitur actio quædam popularis ex L. agraria.

It. (3.) 1. pen. §. 1. de popul. action. Resp. ante litem contestata tam cui competit actio popularis, non dicitur locupletior, quia ab alio præverti potest vel etiam concurrens magis idoneus præferri, vel mori quis potest ante litem contestatam: ut post litem contestatam agens ex causa populari creditor dicitur 1. 12. pr. de V. S. & in bonis actio computatur 1. 28. de injur.

Præterea (4.) argumentum ducitur ex 1. 42. in pr. de procurat. Resp. ibi non ideo negatur, Procuratorem posse dari, quod poena ad fiscum pertineat; sed quia ante litem contestatam omnium æquale jus est accusandi.

Opp.

Opp. (5.) *cap. unic. que sint regalia* 2. *Feud. 56.* Resp. verum est, quod multa ad fiscum pertineant ex criminibus aliis, sed nulla consequentia est, idem in actionibus popularibus obtinere.

Alii denique statuunt, quod poena sit dividenda inter actorem & fiscum per *l. 25. §. ult. ad S. Ctum filan.* Resp. ibi lex hoc singulariter exprimit: non vero hoc extendi potest ad alias actiones populares, de quibus idem non dicitur.

EXERCITATIONE XLIX.

Thes. XIV.

Oppon. *l. 8. verb. officio judicis. de custod. & exhib. reor.* Resp. (1.) Brüneman in *Com. ad l. 4 C. de custod. reor.* textum in *b. l. 4.* loqui de eo, qui jam ad certam poenam condemnatus est, quod probare vult ex verbis: *cui obnoxius docebitur.* Et *l. 8.* de incarcerato nondum condemnato accipit. Verum illa verba potius ostendunt istum dimissum nondum condemnatum esse, sed condemnandum: *voc. docebitur*: ideoque (2.) Resp. quod *tb. 4.* tunc obtineat, si postea docebitur, illum fuisse revera nocentem, & poenae alicui obnoxium, tunc hac poena, qua afficiendus fuisset reus, plectitur custos, qui dimisit; At *l. 8.* de casu loquitur, quo non satis constat de delicto commisso, quod reus non satis convinci potuit. 3. Resp. quod poena variet pro modo admissi, aliquando enim dolus, aliquando culpa subest. Variæ ergo in alleg. text. recensentur poenæ, ut aliquam inde casui obvenienti congruam applicet iudex.

Thes.

Th. XX. n. 4. vers. *nepotes.*

QVÆR. *An etiam nepotes rei criminis læsæ Majestatis
fiant infames?*

Neg. Infamiam enim ad nepotes non extendi, patet ex voce *filii*; quæ habetur in ista l. 5. à cujus verbi proprietate non recedendum, cum primis in poenalibus.

Opponere solent dissent. (1.) quod aliàs filiorum appellatione nepotes contineantur, l. 84. l. 201. §. fin. l. 220. de V. S. Resp. patet ex ipsa l. 201. quod placuerit id ex justa interpretatione in quibusdam scil. causis sive casibus ob præsumtam mentem loquentis: sed hæc interpretatio extensiva huc non pertinet.

Opp. (2.) l. ult. in fin. C. de bon. præscript. Resp. bona auferuntur posteritati, sed non universa posteritas fit infamis.

Opp. (3.) quod eadem ratio videatur esse in nepotibus. Resp. in d. l. 5. potius est figurata locutio, quam adæquata ratio. Resp. 2. non licet ita in poenalibus ob ejusmodi rationem legem extendere, & à proprietate verbi recedere.

Ead. th. in fin. vers. *Cæterum.*

Non de perduellionis crimine, sed de simplici aliquo Majestatis crimine loqui legem 5. laudatus Autor ex duabus potissimum confirmat rationibus, vel quia agit solum de nece virorum illustrium. 2. quod noviter quid in ista constitutione statuatur.

Obst. (1.) verba: *etiam virorum illustrium.* Resp. illa verba declarant, de quam factione Imp. loquatur: scil. de tali, in qua etiam insimul de nece personarum Principi proximarum cogitatur.

Qqqq

Obst.

Obst. (2.) verba: *Et ipsi pars corporis nostri sunt.* Resp. verba hæc respiciunt ad illustres Consistoriales, quasi diceret Imper. non solum illustres illi, sed etiam senatores nostri corporis pars sunt.

Ead. Th. verb. *nihilominus.*

Opp. quod hæc pœna sit valde acerba. Resp. Reip. necessitas, crescentibus præsertim malis passimque invalescentibus, nonnulla, quæ alioqui sæva videri possunt, extorquet & svadet, ut extraordinaria & aspera constituentur, nempe cum Arcadius Imperator assiduis querelis edoctus esset, in reip. administratione & dignitatibus positos, factionibus passim obnoxios, omniaque turbarum plena pœnas exasperandas esse credidit, & sanè in Imperatoris arbitrio est, ex justa ratione constituere, ut memoria & familia alicujus proinfami habeatur, nec admittatur ad honores in rep. multò magis, ut filii solum in familia ita se habeant, ad criminis atrocitatem, reipubl. necessitate exigente, ostendendam.

Th. XXVI.

Qvæ. An adulterium sit, si maritus cum soluta rem habeat?

Neg. de jur. Rom. argumento l. 2. §. 2. l. 13. §. 2. ad l. jul. de adulter. l. 34. §. 1. eod.

Argumenta illorum, qui existimant, etiam de jure Civili adulteriū esse, si maritus cum soluta concumbat, hoc unico solvi possunt, quod sc. adulteriū in jure civili non in genere definiatur, violatio thori conjugalis, quæ fit cōcubitu cum alia persona, quam cum conjuge: sed solum respectu leg. Juliae, quæ pro adulterio propriè dicto solum vindicat concubitum cum nupta alii, & nuptæ commixtionem cum alio, quam marito. l. 2. §. 2. b. tit. add. l. 1. C. eod.

Th.

Th. XXXIII. n. 4.

Opp. l. 13. §. 2. *ad L. Jul. de adult.* Resp. (1.) in *thes.* 27. *circ. fin.* Resp. (2.) quod hæc l. 13. §. 2. loquatur de ipsa uxore, quam accusat maritus ob adulterium. At l. 22. l. 23. l. 29. C. b. t. de adultero siue concumbente cum uxore, venalem pudicitiam habente, siue meretricio more vivente.

Th. XLI.

Qvæ. *An raptus crimen sit perfectè commissum, etiamsi raptor non concumbat cum raptâ?*

Affirm. d. l. unic. C. de rapt. virg. l. 5. C. de Episcop. & Clericis.

Opp. verba l. unic. C. de rapt. virg. quibus fit mentio adulterii, & quod virginitas amissa non possit restitui. Resp. ostenditur iis gravius esse delictum, si concubitus sequatur, non verò quod non sit raptus, si non sequatur, vid. ips. text.

Th. XLV. vers. si quis.

Opp. l. 2. *ad L. Jul. d. vi priv.* Resp. patet ex alleg. l. 5. eod. qui text. manifestè innuit, disting. esse, an quis congregatis hominibus cum armis vim fecerit, an verò sine armis, priori, vis publica erit; posteriori, vis privata: add. §. 8. *Inst. de publ. judic.*

Th. L.

Qvæ. *An etiam ambulans cum telo occidendi causa, licet non occiderit, poena L. Cornelia teneatur?*

Affirm. de jur. Rom. §. 5. *inst. de publ. judic.*

Opp. l. 16. §. *eventus d. poen.* Resp. (1.) singulare est

in sicariis, ob securitatem publicam; quod scil. etiam propositum occidendi, & ambulatio cum telo morte puniatur. Resp. (2.) Non traditur in d. l. 16. non puniri conatum eventu non secuto, sed istud potius, puniri eventum, mitius tamen absque consilio, id est, eadem non dolo, sed culpâ factam.

Præterea oppon. l. 1. pr. §. ult. de extraordin. criminib. l. 6. l. 22. §. et si ad L. Cornelia de fals. l. 1. §. fin. quod quisque iur. in alterum. Resp. agitur ibi planè de aliis delictis, L. enim Cornelia de sicariis ob publicam securitatem etiam propositum occidendi, per ambulationem cum telo in actum quodammodo deductum, singulariter coercet.

Th. LH. init.

Qvæ. An αὐτοχρησία jure Rom. sit licita?

Neg. l. 3. §. 6. de bon. eor. qui ante sent. l. 38. §. fin. de pignor.

Opp. (1.) l. 9. §. 7. de peculio. Resp. quæritur ibi: an dominus possit de peculio servi, ex quo debet satisfacere creditoribus ante deducere pretium servi, vel damnum quod contigit ipsi, cum servus se ipsum occiderit? Quod neg. quia naturaliter hoc est servo extra conditionem servilem considerato in se sèrvire licet; ita scil. quod nemini faciat injuriam sicut & liber homo, quando in se ipsum sèrvit, nemini facit injuriam, nihilominus & servus & liber contra leges peccant. add. l. 23. §. 3. de Edil. Edict. l. 8. de re milit. quod & vox sèrvire innuit.

Quamvis ergo dominus servo carere debeat, non tamen pretium deducere potest de peculio; quia hoc factum perinde ut liber homo in se ipsum absq; injuria perpetrat

petrat, mortem antevertendo, s. citius sibi inferendo: & perinde habetur, ac si aliàs sit mortuus servus, atque casum fortuitum debet ferre dominus.

Opp. (2.) *l. 3. pr. & §. 1. de bon. eorum, qui mort. sibi.*
Resp. nulla est conseq. bona non confiscantur. E. licita est *divinicia*.

Ead. Th. vers. *quaritur.*

Opp. *l. 3. §. f. l. 4. de injur.* Resp. abest ibi planè dolus, s. injuriandi animus eo, qui servum suum verberaturus est, quod jure dominicæ potestatis licet, aut virgines meretricio habitu indutas pro meretricibus habet: quia errori huic ipsæ virgines causam dedere: Qui verò dolosè & injustè vult occidere Titium, & alium occidit, revera homicidium committit, quod utique intendit, licet in alia persona, quam intendit, contigerit.

Th. LIX.

Unde venerit, quod Mathematicorum nomine, planè aliud significante, appellati sint malefici, eleganter & latè exponit Salmasius diatribe de annis Climactericis, & antiqua Astrologia. vid. Progymnasm. nostr. ad *Codic. l. 1.*

Th. LXXIX.

Qvæ. *An sit sacrilegium, si res profana in loco sacro auferatur?*

Neg. *l. 5. ad L. Jul. pecul.*

Communiter responderi solet, quod aliter senserit Saturninus J. Ctus in *l. 16. §. 4. de pæn.* aliter rescripserint Impp. in *l. 5. b. tit.* Cujusmodi exempla itidem occurrunt alibi, vid. Cujac. *XIII. obs. l. 9.* Et cum in ista *l. 16.* in genere de circumstantiis agatur, ob quas varient delicta, eorum-

Qq q q 3

que

que poena, exemplum illud ratione circumstantiæ loci ibi ex sententia Saturnini relictum, ipsam tamen rem in titulo proprio scil. ista l. 5. b. tit. decidi ex constitutionibus Impp. Præterea responderi potest, quod non solus locus, sed etiam simul res faciat differentiam, si nim. in loco sacro res sacra, in loco profano ab ignorante rem esse sacram, surrepta, furtum erit. Quo casu locus, accedente tamen ignorantia qualitatis rei, facit differentiam inter sacrilegium & furtum.

Th. XCIV. circa fin. vers. *iste annus.*

Opp. l. 2. C. de requir. reis. Resp. (1.) agimus hic de eo, contra quem absentem accusatio est instituta; opposita lex agit de eo, adversus quem præsentem ab initio iudicium est institutum, & postea abest; tunc ex die accusationis, quo scil. instituta est, annus computatur. Resp. (2.) Quod accusatio includat subsequentem statim citationem.

Th. C. vers. *vel propinqua &c.*

Qvæ. *An propter unius testis assertum tortura decerni possit?*

Affirm. ordin. Crim. art. 30. & 23.

Opp. l. 20. de quest. l. 9. §. 1. d. testibus. Resp. in casu l. 20. b. tit. ancilla non fuit quæstioni s. torture subjæta ob delictum, quod eam admisisse testis unicus affirmasset; sed ut testimonium perhiberet contra dominum, de quo testis deposuerat, quod depositam pecuniam acceperat, adeoque in causa pecuniaria illicite ancilla, ut contra dominum testimonium ferret, quæstioni subjæta l. 1. C. de question. Quod verò attinet rationem alteram, quod sc. unius testimonio non sit credendum, illa solum eo pertinet,

tinet, quod unius testimonium non plenam inducat fidem.

EXERCITATIONE L.

Th. III. vers. *secus tamen &c.*

Qvæ. An appellatio in criminalibus hodie recte non admittatur?

Affirm. quoad process. inquisitorium (1.) per tx. Rec. Imp. zu Augspurg. de an 1530. §. item als etliche 2c. Ordin. Cam. Imp. Part. 2. Tit. 28. §. item.

Accedit (2.) ratio, ne scil. causa ab ipso iudice & officio diligenti exploratione & inquisitione ritè examinata, poena per appellationem differatur, & interim fuga aliisve modis reus elabatur, & sumtibus magnis iudex oneretur, vel planè ob istos impendendos ab inquirendo & puniendo deterreatur. Nihilominus reo loco appellationis, defensio breviori incluso tempore, & non adeo magnos desiderans sumtus conceditur.

Dissent. Oldekop. oppon. (1.) quod alleg. text. ex Rec. Imp. & ordin. Camer. nihil aliud dicatur, quam quod ad Cameram in criminalibus non liceat appellare. Resp. ead. tamen obtinet ratio in judiciis intermediis inferioribus, ne scil. causæ criminales protelentur.

Opp. (2.) quod non verosimile sit, Principes jure suo superioritatis renunciassè, & potestatem cognoscendi de tam arduis causis subditorum vitam concernentibus abdicassè. Resp. nihilominus est integrum reo, superiorem implorare, innocentiam defendendo probare; & licet Principi, acta, si opus est, avocare, & inspicere.

Opp.

Opp. (3) quod eadem ratio sit admittendi vel dene-
gandi appellationem in processu ordinario, quæ in inquisi-
torio. Resp. neg. in illo enim ordo procedendi ordina-
rius inter actorem & reum servatur, adeoq; nec cum hanc
viam elegerit actor, nec Actori nec Reo appellatio dene-
gari potest, ubi vero iudex ipse inquirat, brevius & citius
causa venit expedienda.

Th. XI. vers. *sed queritur.*

Opp. (1.) *l. 1. in pr. de Appellat. rec. vel non l. 24. de
Appellat. l. 31. §. 2. de negot. gest. l. 39. §. 1. de damn. infect.*
Responsio patet ex ipsis txx. quod scil. negotiorum gestor
possit appellare, uti conceditur in ipsa th. Debet tamen
subsequi rati habitio domini.

Opp. (2.) *l. 10. de Appell.* ubi actor videtur datus ad
certum actum & tamen tenetur appellare. Resp. actor est
substitutus à curatore ad suscipiendam litem indefinitè.

Opp. (3.) *l. 14. de Procurat.* Resp. admittendo, præ-
sertim jur. Can. quod is, qui indefinitum mandatum ha-
bet, invitatus non teneatur prosequi appellationem in *d. l. 14.*

Th. XIV.

Opp. *l. 4. C. de tempor. Appell.* Resp. quod lex intelligen-
da sit de exceptionibus peremptoriis, & iis quæ post litem
contestatam opponi & tractari possunt.

Ead. th. *circa fin. vers. potest verò.*

Opp. *l. 4. C. d. temp. appell.* Resp. Ibi solùm dici-
tur, quod sententiâ nō possit sciendi in partes ita, ut de eare,
quæ in iudicium venit, partim judicetur, partim non judi-
cetur. Imò propter partem, quæ omissa est, etiam pars, de
qua judicatum est, pro non judicata habetur: nostro au-
tem casu de omnibus articulis in posteriori instantia sen-
tentia

tentia est probata, licet quoad quosdam articulos se referat & confirmet priorem.

Opp. *l. 27. de re judic.* ubi contra ipsum jus pronuntiatum est, & tamen sententia executioni mandatur. Resp. quod condemnatus quis sit in quantitatem certam, sub qua latere dicebat condemnatus usuras usurarum, non verò expresse in usuras usurarum est condemnatus, subest ergò etiam adhuc quaestio facti, an usurae usurarum ibi comprehendantur.

Th. XLIX. vers. *Hoc civitatis jus.*

Opp. *l. fin. §. 3. b.* Resp. Mulieres extra patriam originis nuptae eximuntur origini, quantum ad munera personalia sexui eorum congruentia, quae non apud originem suam obeunt, sed ubi est domicilium mariti, *d. l. fin.* Munera autem patrimonialia agnoscunt apud originem propriam, non apud domicilium mariti. *l. 1. Cod. de mul. in quo loco mun. agnosc. lib. X.*

Th. LXXIV. vers. *à molestia.*

Opp. *l. f. §. 24. de muner. juncta l. 3. C. de muner. patrim.* Resp. tx. loquuntur in genere, quod scil. ex privilegio, concernente personalia non immunis quis sit à muneribus patrimonialibus. Singulari ergo opus est exemptione quoad onus recipiendi hospitem. *d. l. fin. §. f. d. munerib.*

Præterea obst. rubric. *Cod. de immunit. nemini conced.* Resp. Loquitur tit. de immunitate illicitè seu fraudulenter impetrata & sine causa justa non concedenda.

Th. XC. vers. *non verò sterilia &c.*

Qr. *An etiam sterilia bona in censum referantur?* Neg.

R r r r

Dissent.

Dissent. opp. (1.) *l. 4. C. de censib.* Resp. loquitur lex de uno eodemque possessore steriliū & opimorum prædiorum, & de iis sterilibus, quæ tamen aliquem ferunt fructum, dicitur, quod quoad præstandum censum sterilia cum opimis sint conferenda. add. *l. 9. 10. C. de omni agro desert.*

Opp. (2.) *l. 2. C. de omni agro desert* Resp. dicitur ibi, quod in damnum fisci non possit vergere, si quis alienet sterilia, & solum opima velit retinere; sed ut nihilominus ratione steriliū ab opimis separatorum sint præstanda, sibi enim imputet, qui ista emerit.

Opp. (3.) *l. 4. §. 7. de censib.* Resp. hic tx. potius contrarium probat, & solum ei injungit, pro sterilibus censum præstare, qui ipse in causa est, quod fructus non ferat prædium.

Opp. (4.) *l. 1. C. de muner. patrimon. lib. X.* & quod prædia reip. sint obligata pro muneribus. Resp. Non ob solas facultates s. dominium, sed ob fructus s. ratione fructuum simul onera imponuntur.

Verf. sed & negotiationes.

Opp. *l. 5. §. 3. de jur. immunit.* Resp. text. est singularis de iis, qui annonæ urbis serviunt, & limitatur in §. 4. & 5. ejusd. Leg. add. Dn. Marquart. *tract. de jure Mercat. lib. 1. cap. ult.*

Thes. XCI.

Oppon. dissent. autor. alleg. quod cum dimidiam partem fructuum capiat colonus, dimidiam tributorum debeat sustinere. Resp. fructuum capit dimidium pro opera, quam omnem solus adhibet in colendo agro, is verò debet tributum præstare, qui dominus est, & fructus capit, nisi si quid nominatim convenit.

SOLI DEO GLORIA.

GEORGIUS ADAM Struve D.

Prof. Publ. Facult. Jurid. h. t. Dec.

JURISPRUDENTIÆ

CULTORES IN ILLUSTR

SALANA

AD PRÆLECTIONES

PUBLICAS

D. XXVII. August. Hor. X. premer.

inchoandas

Amanter invitat.

Quemadmodum omnium artium atque scientiarum principia, docente Aristotele, ab experientia & singularium inductione proveniunt: Ita quoque leges ferendi ac justum ab injusto discernendi prudentia ex diligenti particularium observatione est producta. Quamvis enim communia liciti & illiciti principia naturæ hominibus sint indita: ulteriorem tamen deductionem, latiore explicationem & convenientem determinationem rerum moralium atque casuum in vitâ civili occurrentium conditio desiderat. Neque verò quid secundum rectam rationem æquum sit vel iniquum cuivis obvium est, ac præsertim in conclusionibus ex primis principiis formandis facile error committi potest: sicut namque in speculativâ ratione ex principiis indemonstrabilibus naturaliter cognitis producuntur conclusiones diversarum scientiarum, quarum

2. post. anal.
ult. in fin. 1.
Met. 1.

Rrrr 2

cogni-

cognitio non est nobis naturaliter insita, sed per industriam rationis inventa: ita etiam ex praeceptis legis naturalis quasi ex quibusdam principiis communibus & indemonstrabilibus necesse est, ut ratio humana procedat ad aliqua magis particulariter disponenda: uti ex Thomâ tradit, & latius exponit Michael Ulcurrenus in suo de regimine mundi libello. Quod igitur de Arte supra laudatus docet Philosophus, illam fieri ὅταν ἐκ πολλῶν τῆς ἐμπειρίας ἐννοημάτων καθόλου μία γένηται πρὸς τῶν ὁμοίων ἐπαλήθευσι, quando ex multis experientia confirmatis conceptibus una de similibus sit universalis opinio. Idem de legumlatione & dijudicatione æqui ab iniquo est asserendum: rectissime nimirum eam institui, si ex prudenti variorum casuum decisione regula exstruatur communis: quod etiam innuere videtur Idem Stagirita: αἱ μὲν, inquit, νομοθεσίαι ἐκ πολλῶν χρόνων σκεψαμένων γίνονται, Legumlationes ex longi temporis considerationibus sunt. Præclare verò hoc ipsum in componendis & promulgandis legibus observavit Justinianus Imperator, quippe qui re-latas in Pandectas leges ex plurimorum Jurisconsultorum responsis ac scriptis collegit: & Codicem ex Imperatorum Rescriptis & constitutionibus, quæ itidem operâ & consilio juris & æqui peritissimorum sunt latæ, concinnavit. Illi Jurisconsulti, ex quibus jus suum condidit laudatissimus Imp., eo, quo instructi fuere, acerrimo judicio, summâque prudentiâ, multijugi experientiâ sibi comparatâ, artem æqui & boni in variis ob-venientibus casibus secundum ipsa juris naturalis principia optimè excoluerunt, & naturalem æquitatem ad magis particularia egregiè applicauerunt: adeoque quælibet

s. 2. q. 91.

art. 3.

quest. pr. 4.

n. 16.

1. Met. 1.

1. Rhet. 2.

§ 4.

ius juri naturali sunt superinducta, velut surculi per insitio-
nem accedentes, à trunco, cui inseruntur, sustentantur &
aluntur. Unde ipsi quoque Theologi Morales ad Leges
Justinianecas, tanquam ad sacram confugiunt anchoram;
ac non nisi in paucissimis ab iisdem recedunt. Id quod
ingenuè fatetur Johannes de Dicastillo his verbis: Mul-
ta quæ ad Jus Canonicum & Civile spectant necessario mihi
advocanda fuerunt, sine quibus solo jure naturali vix potest
aliquid certò & tutò definiri. Et alibi dicit idem: Qui-
dam peccasse videntur in eo, quod jus naturale spectantes,
& Juris positivi non memores, tantum hoc sequuntur, in
quo labi quandoque contingit. Atque ob illam singula-
rem æquitatem ac præstantiam leges Romanæ non so-
lum in Imperio nostro vigent, sed etiam in aliis Euro-
pæ terris receptæ; & ubique ferè gentium magnæ sunt
autoritatis: ex quo satis colligi potest, illas naturali æqui-
tati & gentium juri optimè convenire. Sunt quidem
nonnulli, etiam ex edecumata eruditionis Virorum nu-
mero, qui inter morbos Reip. nostræ referre non dubi-
tant, quod Legibus à Justiniano compositis utamur: sed
nescio an illorum argumenta ad exterminandas sacra-
tissimas Justiniani Leges sufficiant. Ex veteri Roma-
norum Republ. dicunt, leges ad nostram ab istâ longè
diversam esse translatas, cum tamen ex politicis constet,
quod leges sint ad rempubl. accommodandæ, & quod
pro variis rerumpubl. formis & ipsæ sint variæ. Ve-
rùm salva res est: non enim agimus de Jure ad publicum
imperii statum pertinente, sed de legibus, ex quibus pri-
vatorum lites de negotiis inter eos contractis orientes
dirimuntur; quæ sanè negotia, cum in iis plures quoque

Job. Seld.
d. jur. nat.
gent. pref.

de Just. &
Jur. pref.

d. tr. L. 2. tr.
2. D. 5. dub.
8. n. 156.

gentes conveniant, ex iisdem in diversis Rebus publ. possunt decidi juribus. Regerunt quidem, leges omnibus, quibus sunt præscriptæ, notas esse debere, legum autem Justinianearum abstrusam esse cognitionem, quam non omnes capiant cives. Sed primùm negamus omnia omnino, quæ in legibus continentur, debere plebi esse nota: præsertim cum in Justiniani opere non leges solæ, sed tota interpretandi jura & æquum ab iniquo rectè discernendi prudentia comprehendatur: quæ quemvis civem instructum esse, non est opus. Deinde plebeji quoque homines in nostra republ. ea, quæ sub poena quadam sunt prohibita, non ignorant, similiter & illa, quæ in negotiis frequenter occurrentibus requirantur, satis perspecta habent: in reliquis verò difficilioribus facilè peritos possunt consulere, ad quos J. C. Paulus eos remittit. Objiciunt porro, simpliciōres leges minus parere litium: & ipsam rem loqui, quod occasione Legum Romanarum variæ fuerint natæ opiniones, ita ut judex, quam ex illis tutò sequatur, sæpius hæsitet. Respondemus autem, vitium non inesse ipsis legibus, sed hoc adscribendum iis, qui leges minus rectè adhibent: ac opiniones illæ non ex legibus ipsis, sed ab interpretibus à fontibus legum recedentibus sunt productæ, uti pluribus conqueritur Hieronymus de Cævallos. Eodem aliàs argumentandi genere rejicere liceret alias artes atque scientias, quibus magis expolitis, plures sunt enatæ controversiæ: &, si rudis aridet simplicitas, quidni etiam in aliis disciplinis illam urgent: quidni, cum alias scientias & artes magis exultas laudent, prudentiam etiam judicariam magis exultatam præ rudibus amplectuntur legibus. Denique propter

l. 9. §. 3. d. jur. & fact. ign.

Spec. aur. opin. com. orat. ad Lect.

pter multitudinem, quam inter signa ægrotantis reipubl. referunt Politici, leges nostras vituperant. Advertendum verò, uti jam superius monitum, corpore nostro juris civilis non tantum legum sancita contineri, sed ipsam quoque leges ad facta singularia applicandi prudentiam inibi proponi, quod, si vel unicum Digestorum titulum perlegas, deprehendes. Neque etiam simpliciter verum, quod multitudo legum vitiosam arguat reipublicam. Ipse namque Aristoteles *maximè*, dicit, *convenit, rectè la-* 1. Rhet. 1.
tas leges, quantum fieri potest, omnia definire, & quàm paucissima judicis arbitrio relinquere: quod sanè absque plurimis legibus vix fieri potest: quò enim pauciores sunt leges, eò major judici conceditur potestas secundum jus, quod ipse sibi fingit, lites decidendi; quò verò plures sunt leges, ex quibus omnis generis casus licet decidere, eò minus judici relinquitur. Quapropter sinistra quorundam de Legibus Romanis judicia nos minimè turbent, sed potiùs cum S. Gregorio, qui à miraculis quibus claruit *ἡ ἀνταρθεῖα* & fuit dictus, illarum singularem sapien- *orat. Panet.*
tiam, pietatem & admirandam varietatem prædicantes *gyr. ad ori-*
nocturna eas diurnaue versabimus manu: Et quidem, *gin.*
quod Deus bene vertat, PANDECTARUM EXPLICATIONEM, exantlato jam molesto Rectoratûs munere, die perendino Hora Decima pro meridiana exordiemur. Cum verò Jurisprudentiam docendi ratio ferè in his tribus consistat, in tradendis solidis cujusque materiæ principiis ac fundamentis; in evolvendis controversis quaestionibus; atque in exponendo ipsarum legum textu: nos neutrum horum negligemus, ita tamen, ut, cum singularum juris materiæ principia, ac nervosam contro-
ver-

versiarum decisionem nostris ad Pandectas Dissertationibus, (quarum limatiorem nunc adornamus editionem) comprehenderimus, Publicis his Prælectionibus circa ipsum legum textum præcipuè sumus occupati: quem summa, quantum fieri potest, brevitæ dilucidabimus; faciliora prætermitturi, ut possimus difficilioribus immorari: notabilia ad calamum dictabimus, reliqua differendo addemus: & cum non scholæ solum, sed etiam vitæ sit discendum, ea quoque quæ usu obtinent, annotabimus. Vestrum est, Nobilissimi atque Eximii Dn. Studiosi, ea, qua hætenus consuevistis, attentione me porro audire: ac industria & frequentia vestra meum erudiendi vos ardorem fovere atque augere. Ita enim fiet, ut vestra opera laborem meum, & meus labor vestram allevet operam. B.V.P.P.XXV.

Aug. A.O.R. clb lbc L.

ae (C. J.) 20

Jova Jova!

REPERTORIUM

Omniū, quæ in his Evolutionibus
explicantur & conciliantur, legum &
textuum Juris.

Numerus à *sinistrâ* positus *textûs*, à *dextrâ* verò
paginam denotat.

EX SACRA SCRIPTURA.

E <i>Exod. 22. vers. 25.</i>	<i>pag. 383</i>	<i>Ezechiel 18. v. 8.</i>	<i>pag. 383</i>
<i>Levit. 11. vers. 18.</i>	<i>403</i>	<i>Matth. 18. v. 17.</i>	<i>441</i>
<i>18.</i>	<i>401</i>	<i>Luc. 6. v. 24.</i>	<i>383</i>
<i>25. vers. 35.</i>	<i>383</i>	<i>Epist. ad Rom. 7. v. 3.</i>	<i>404</i>
<i>Deut. 6. v. 13. & 20.</i>	<i>251</i>	<i>Epist. 1. ad Corinth. 5. v. 11. ibid.</i>	
<i>19. v. 15.</i>	<i>441</i>	<i>7. v. 5. & 38.</i>	<i>404</i>
<i>23. v. 19. & seq.</i>	<i>383</i>	<i>Epist. 1. ad Timoth. 5 v. 24.</i>	<i>251</i>
<i>Psal. 37. v. 21.</i>	<i>285</i>	<i>ad Ebr. 6. v. 16.</i>	<i>ibid.</i>

EX INSTITUT.

LIB. I.

Proem.

§. 2.
§. 3.
§. 4.
§. ult.

15
14
14
ibid.

princ.

§. 2.

§. 6.

§. 9.

§. 10.

§. 11.

§. fin.

SSSS

TIT. II.

De I. N. G. & C.

417

71

20

17

17

178. 417

14. *in fin.*

TIT.

TIT. I. De Just. & Jur.

§. 2.
§. 3.

14

4

REPERTORIUM LL.

TIT. VI.		TIT. XXI.	
Qui & ex quib. caus. man.		De Author. tut. vel cur.	
	non. lic.	princ.	89
princ.	530	§. 3.	427
§. 3.	ibid.	TIT. XXIII.	
§. 5.	118	De Curatorib.	
§. ult.	90	princ.	319
TIT. IX.		§. 2.	418
De Patr. potestat.		§. 3.	419
§. fin.	27	TIT. XXV.	
TIT. X.		De Excus. tut.	
De Nuptiis.		§. 13.	119
princ.	125	§. 16.	431
§. fin.	29	§. pen.	434
TIT. XI.		TIT. XXVI.	
De Adoption.		De suspect. tut.	
§. 2.	14. in fin. 184	§. 5.	429
§. 3.	92	LIB. II.	
TIT. XII.		TIT. I.	
Quib. mod. patr. pot. solv.		De Rer. divis.	
§. 6.	15. in pr.	§. 2.	603
TIT. XIII.		§. 10.	34
De Tutel.		§. 16.	132. 657
princ.	89	§. si duorum. 27.	536
TIT. XIV.		§. 30.	214. 611. 659
Qui testam. tut. dar. poss.		§. 32.	217
§. 1.	422. 423	§. 34.	15. in pr.
§. ult.	421	§. 36.	209. 210
TIT. XVI.		§. 37.	221. 558
De cap. min.		§. 38.	221
§. 2.	158	§. 41.	149
TIT. XX.		§. 42.	319
De Attilian. tut.		TIT. II.	
§. 3.	427	De reb. corpor.	
§. 4.	50	§. ult.	3
		TIT.	

REPERTORIUM LL.

Tit. III. De servitut.		Tit. XIV. De Hered. instit.	
§. 1.	226	§. 2.	414
§. 3.	229	§. ult.	454 seq.
Tit. IV. De Usufruct.		Tit. XVI. De Pupill. substit.	
§. 3.	221	pr.	457
		§. 4.	456
Tit. VI. De Usucapion.		Tit. XVII. Quib. mod. testam. infirm.	
princ.	555.556	§. 7.	450
§. 2.	558	§. ult.	517
§. 7.	560.561		
§. 8.	ibid.		
§. fin.	329	Tit. XVIII. De inoffic. testam.	
		princ.	177
Tit. VII. De Donation.		§. 2.	184
§. 2.	14. in fin. 337	§. 3.	195
Tit. VIII. Quibus alien. lic. vel non.		Tit. XIX. De Hered. qual. & diff.	
§. fin.	245	§. 2.	449
Tit. IX. Per quas person. cuique ac- quir.		Tit. XX. De Legat.	
§. 4.	209	§. 1.	585
		§. 4.	362.635
Tit. X. De testam. ordin.		§. 6.	198.271
§. 3.	16	§. 8.	470
§. 5.	440	§. 10.	550
§. 9.	437	§. 19.	65
§. 10.	440	§. 34.	447
§. 11.	439.440	Tit. XXIII. De fideicommiss. hered. & ad S. Ctum Trebell.	
Tit. XIII. De Exhered. lib.		§. 6.	109
§. 2.	449	§. fin.	441
		§. 2.	LIB.

REPERTORIUM LL.

LIB. III.		TIT. XVI.	
TIT. I.		De Verb. oblig.	
De heredit. quæ ab intest. de-	§. 4.		615
fer.		TIT. XX.	
princ.	178	De Inutilib. stipul.	
§. 13.	498	§. 1.	318
TIT. II.		§. 4.	124. 273
De Legitim. agnat. success.	§. 6.		634
princ.	496	§. 9.	81. 89. 258
§. 3.	16	§. 12.	632
§. 4.	ibid.	§. 18.	635
§. 7.	496	§. alteri ib.	509
§. ult.	92	TIT. XXI.	
TIT. V.		De Fidejuss.	
De success. cognat.	§. 4.		609
§. ult.	507	§. 5.	644
TIT. IX.		TIT. XXII.	
De Assign. libert.		De literar. oblig.	
§. 2.	494	§. 1.	248. 250
TIT. X.		TIT. XXIII.	
De Bonor. possess.		De Emt. vend.	
princ.	237. 512	§. 1.	337
TIT. XII.		§. 2.	349
De Eo, cui libert. caus.		§. 3.	278. 338
§. 5.	530	TIT. XXV.	
TIT. XIV.		De Loc. conduct.	
De Obligation.		princ.	372
princ.	620	§. 3.	219. in pr. 344. 424
§. fin.	248	§. pen.	339
TIT. XV.		§. ult.	377
Quib. mod. re contrah. oblig.		TIT. XXVI.	
§. 1.	244. 263	De Societat.	
§. 2.	127. 274	§. 1.	308
§. ult.	227. 279. 280. 281	§. 2.	909
		§. fin.	

REPERTORIUM LL.

§. fin.	277. 279	§. 10.	664
Tit. XXVIII.		Tit. V.	
De oblig. quæ quas. ex cōtract.		De Oblig. quæ quas. ex delict.	
tot. tit.	162	§. ult.	659
§. 1.	125. 127. 277	Tit. VI.	
§. 2.	38	De Action.	
§. 3.	ibid.	princ.	621
§. 5.	625	§. 1.	174. 621
§. 6.	263	§. 2.	14. 227
Tit. XXIX.		§. 3.	589
Per quas person. nob. acquir.		§. 5.	130. in pr.
princ.	493	§. 6.	530. 578
§. 1.	ibid. 633	§. 7.	84. 356.
Tit. XXX.		§. 10.	281
Quib. mod. toll. oblig.		§. 14.	244
§. 1.	647	§. 20.	174. 623
§. 3.	649	§. 28.	623
§. 6.	613	§. 29.	408
LIBER IV.		§. 30.	298
Tit. I.		§. 31.	142. 589. 616.
De Oblig. quæ ex delict.		§. 33.	77
§. 1.	629.	§. 34.	65
§. 3.	658.	§. 35.	ibid.
§. 7.	657	§. penult.	434
§. 14.	58	§. ult.	618
§. ult.	269. 538. 629	Tit. VII.	
Tit. II.		Quod cum eo, qui in alien. pot.	
De vibon. rapt.		est. est, negot. &c.	
princ.	630	§. ult.	281
Tit. III.		Tit. VIII.	
De L. Aquil.		De Noxal. action.	
§. 2.	628	princ.	1. 2. 671
Tit. IV.		Tit. IX.	
De Injur.		Si quadrup. paup.	
§. 3.	693	§. 1.	231
		§. ult.	232
		§. ult.	Tit.

REPERTORIUM LL.

TIT. XI.		S. retinenda. 4.		543
De Satisfaction.		S. 6.		593
S. 4.	59	S. 7.		580
S. 5.	16	TIT. XVI.		
TIT. XII.		De poen. tem. litig.		
De Perpet. & temporal. action.		S. ult.		56
princ.	203. 627	TIT. XVII.		
S. 1.	521. 626. 629. 664	De Offic. Judic.		
S. fin.	629	S. 2.		36. 213
TIT. XIII.		S. 3.		589
De Exception.		S. 5.		374
princ.	133	S. 11.		589
S. 1.	69. 91. 134.	TIT. XIX.		
S. 2.	69. 134. 250. 631	De Publ. Judic.		
S. 3.	69. 70. 72	S. ult.		14
S. 4.	36. 69	S. 5.		673
TIT. XV.		S. 8.		ibid.
De Interdict.		EX PANDECT.		
De Confirm. Digest. ad Sen.		S. 5.		2
& omn. pop.		S. 9.		12. in med.
S. 23.	14	S. 13.		ibid.
LIB. I.		S. 29.		45
TIT. I.		S. 32.		45
De Justit. & Jur.		TIT. III. De Legib.		
l. 1. S. 1.	3	l. 10.		23
S. 3.	9	l. 12.		ibid.
S. pen.	10	l. 14.		532
l. 16.	69. 70. pr. 284. 417	l. 17. S. 1.		36
l. 9.	21	l. 20.		11
l. 10. S. 1.	4. in med.	l. 31.		17. in fin.
S. 2.	2	l. 32. S. 1.		18. & 19
TIT. II. De Orig. Jur.		l. 49. S. 1.		36
l. 2.	334	TIT. IV.		
S. 3.	45	De Constitutionib. Princ.		
		l. 1. pr.		10
		TIT.		

REPERTORIUM LL.

TIT. V. De Statu Hom.		TIT. XIV. De Offic. Prætor.	
l. 5. §. 2.	25	l. 3.	40
l. 7.	25. 420	TIT. XV. De Offic. Præf. Vigil.	
l. 14.	25		
l. 17.	34	l. 3. §. 1.	332
l. 19.	26. in pr.	TIT. XVI. De Officio Procons.	
l. 24.	26		
l. 25.	571	l. 2. §. 1.	42. in pr.
l. pen.	420	l. 4.	
TIT. VI. De his, qui sui vel alien. Jur.		§. ult.	41
l. 6.	27	l. 6. §. 1.	41
l. 9.	27. in pr.	l. 7.	
l. 10.	570	§. ult.	46
TIT. VII. De Adoption.		l. 13.	41. 50
l. 15.	32	l. 15.	42. 50
l. 17.		TIT. XIX. De Offic. Præsid.	
§. 2.	32	l. 3.	48
§. 3.	ibid.	l. 4.	42
TIT. IX. De divis. rer. & qual.		l. 5.	ibid.
l. 1. §. 1.	35	l. 6. §. 1.	42. 565
l. fin.	34. in med.	l. 16.	47.
TIT. IX. De Senatorib.		TIT. XVI. De Offic. ej. cui est mand. Juri dict.	
l. 3.	39	l. 1. princ.	44. ab init. 45. 50. 51.
l. 5.	39	§. 1.	41
TIT. XII. De Offic. Præf. Urb.		l. 4.	51
l. ult.	43. 48	LIBER II.	
TIT. XIII. De Offic. Quæst.		TIT. I. De Jurisdic.	
l. unic.	502	l. 1.	51. in pr.
		l. 3.	45. 49
		l. 4.	51
			l. 2.

REPERTORIUM LL.

l. 9.	317.459.514	l. 9.	161
l. 10.	167	l. 10.	ibid.
l. 6.	44. in fin. & 45	l. 15	59.60
l. 16.	41	§. 3.	204
l. 18.	47. in fin.	TIT. IX.	
l. ult.	46	Si ex noxal. caus. ag. &c.	
TIT. II.		l. 5.	61
Quod quisque Jur. in al. stat. &c.		l. ult.	528
l. 1.		TIT. X.	
§. fin.	674	De eo, per quem fact. est quo	
l. 2.	111	min. quis in jud. sist.	
l. 3.		l. 3. §. 1.	121
§. 5.	54.629.	TIT. XI.	
TIT. III.		Si quis caution. in Jud. sist. &c.	
Si quis Jus dic. non obtemp.		l. 1.	
l. 1. pr.	55	§. 4.	279
§. 2.	121	l. 4.	
TIT. IV.		§. pen.	62.340
De in Jus Vocando.		l. 5.	101
l. 8.	14. in fin.	TIT. XII.	
l. 10.		De Feriis.	
§. 22.	114	l. 1. pr.	63. in princ.
TIT. VII.		§. 1.	106
Ne quis eum, qui in jus voc.		TIT. XIII.	
vi exim.		De Edendo.	
l. 1.		l. 1. in pr.	56. in fin. 63. in fin. 94.
§. fin.	57	§. 3.	68
l. 4. §. 1.	57	l. pen.	513
l. 5. §. 1.	57. 60. 55. 587	TIT. XIV.	
§. pen.	137	De Pactis.	
TIT. VIII.		l. 1. pr.	24. 95. 142. 249.
Qui satisd. cog. &c.		§. 3.	101
l. 2.		l. 4.	
§. fin.	60	§. 3.	79
l. 6.	369.	l. 7.	
		§. 6.	

REPERTORIUM LL.

§.1.	633	l. 35.	103
§.2.	70	l. 38.	286
§.4.	345	l. 39.	82.313
§.5.	75.76	l. 40. §.2.	83
§.6.	72	l. 46.	93
§.7.	72.351	l. 48.	79.247.316.317
§.14.	90.351	l. 52. §. ult.	23
§.15.	279	l. 61.	316
§.16.	530	l. ult.	97
§. ult.	92.97		
l. 10. §.1.	108.641		
§.2.	97	l. 2.	101
l. 12.	96	l. 3. §.1.	103
l. 13.	ibid.	l. 6.	102.103
l. 14.	101	l. 7. pr.	102
l. 17. §.1.	75	l. 8. pr.	104
§.2.	72	§. 6.	ibid.
§.4.	82.97	§.15.	ibid.
l. 18.	90	§.17.	ibid. 106.
l. 21. §.1.	90	§. 20.	104
§. 2.	97	l. 9. §. ult.	103
§. ult.	96.97.98.	l. 11.	102
l. 23.	99. 647	l. 15.	101
l. 24.	99	l. 16.	108
l. 25. pr.	98.99.	l. 75. §.3.	105
§.9.	99		
l. 26.	ibid.		
l. 27. pr.	100		
§.2.	73. 97		
§.3.	90	l. 1. §.5.	166
§.4.	83.96.100	§. 6.	114
§.6.	77		
§. pen.	632		
l. 28. pr.	96	l. 3.	114
§.2.	116	l. 4.	ibid.
l. 30. §. fin.	653	§. ult.	75.103
l. 33.	96.97.410	l. 5.	75.103
			l. 6.

TIT. XV. De Transact.

LIB. III.

TIT. I. De Postulando.

TIT. II.

De his, qui not. infam.

T t t t

REPERTORIUM LL.

l. 6.	115	l. 3. §. 8.	127
§. 3.	75. 103. 104	§. 9.	24. in fin.
§. 4.	104	§. 10.	ibid.
§. fin.	115	l. 6. §. 3.	215
l. 10.	113	§. 9.	303
l. 11 §. 4.	115. 275	l. 10. §. 1.	246
l. 22.	113	l. 11.	126
TIT. III.		l. 23.	288
De Procuratorib, & Defenf.		l. 24.	651
l. 14.	678	l. 29.	420
l. 16.	123	l. 31. §. 2.	678
l. 22.	273	l. 32. pr.	126
l. 25.	122	l. 35.	612
l. 28.	116	l. 39.	31. 100. 651
l. 33. §. 3.	122	l. 41.	124
§. 4.	ibid.	l. 45.	305
§. 5.	122	TIT. VI.	
l. 35. §. fin.	96	De Calumniatorib.	
l. 39. §. 1.	118	l. 1. §. 3.	104
l. 42.	669	l. 4.	631
l. 43. §. 4.	96	LIB. IV.	
l. 45.	124	TIT. I.	
l. 46. §. 3.	129	De in Integr. restitut.	
l. 51.	118	l. 4.	132. 147
§. 1.	129. 610	l. 9. pr.	136
l. 64.	123	§. 2.	146
l. 67.	123. 539	l. fin.	149. 159
TIT. IV.		TIT. II.	
Quod cuiusque univers. nom.		Quod. met. caus.	
l. 4.	124	l. 1.	136
l. 5.	ibid.	l. 7. pr.	136
l. 6. pr.	22. pr. 124. 424	§. 1.	ibid. 263
l. 7. pr.	246. 247	l. 8. pr.	ibid. 263
TIT. V.		l. 14. §. 3.	134
De Negot. gest.		§. 13.	135. 143
l. 1. §. 2.	125	l. 15.	146
l. 2.	125. 305		

REPERTORIUM II.

<i>S. ult.</i>	137	<i>l. 3. pr.</i>	419. 427
<i>l. 17.</i>	146	<i>S. 5.</i>	414.
<i>l. 20.</i>	<i>ibid.</i>	<i>S. 6.</i>	147
<i>l. 21. S. 5.</i>	557	<i>l. 6.</i>	147
<i>l. 22.</i>	134. 211. 446	<i>l. 7. S. 2.</i>	432
<i>l. ult.</i>		<i>S. 9.</i>	155
<i>S. 1.</i>	133	<i>l. 9. pr.</i>	147
<i>S. 3.</i>	<i>ibid.</i>	<i>S. 2.</i>	155. 275
TIT. III. De Dol. mal.		<i>S. 4.</i>	156
<i>l. 1. S. 2</i>	89	<i>S. ult.</i>	330
<i>l. 6.</i>	376	<i>l. 11. S. 6.</i>	389
<i>l. 7. pr.</i>	137. 138. 140. 141. 530	<i>l. 12.</i>	289
<i>S. 2.</i>	89	<i>l. 15.</i>	149
<i>S. 3.</i>	143	<i>l. 16. pr.</i>	69. 149
<i>S. 6.</i>	231	<i>S. 1.</i>	135. 138
<i>S. pen.</i>	614	<i>S. fin.</i>	570
<i>l. 9. pr.</i>	143	<i>l. 23.</i>	118. 119
<i>S. 2.</i>	145	<i>l. 24. S. 4.</i>	148. in fin. 150. 211
<i>S. 4.</i>	144	<i>l. 25. pr.</i>	157. inf.
<i>l. 14.</i>	613. 614	<i>l. 27. S. 1.</i>	148. 149. 212
<i>l. 15. S. 1.</i>	146	<i>l. 29. S. 5.</i>	157
<i>S. 2.</i>	<i>ibid.</i>	<i>l. 37. S. 1.</i>	155
<i>l. 17. S. 1.</i>	629	<i>l. 38.</i>	156. 393
<i>l. 19.</i>	144	<i>l. pen.</i>	147
<i>l. 20.</i>	<i>ibid.</i>	TIT. V.	
<i>S. 1.</i>	613. 614	De Capit. minut.	
<i>l. 22.</i>	255	<i>l. 3. S. 1.</i>	15. in pr.
<i>l. 23.</i>	143	<i>l. 5.</i>	158
<i>l. 25.</i>	144. 614	<i>S. 1.</i>	428
<i>l. 26.</i>	629	TIT. VI.	
<i>l. 33. pr.</i>	<i>ibid.</i>	Ex quib. caus. maj. 25. an. &c.	
<i>l. 36.</i>	III	<i>l. 1. princ.</i>	552
TIT. IV.		<i>S. 1. inf.</i>	122. 138
De Minorib. 25. an.		<i>S. 5.</i>	130
<i>l. 1. pr.</i>	23. in fin. 150	<i>l. 3.</i>	240
<i>S. ult.</i>	418	<i>l. 22.</i>	157
		TIT. 2	1. 23.

REPERTORIUM LL.

		LIB. V.	
		TIT. I.	
		De Judiciis, &c.	
l. 23. §. 1.	552	l. 2. §. 1.	49
l. 26. §. 1.	159	§. 2.	48
§. 7.	129. in fin. 130	§. 4.	170. 172
§. 9.	159	l. 5.	46. in fin.
l. 28. pr.	159	l. 6.	166. 167
§. ult.	130	l. 8.	171
l. 39.	159	l. 12. §. 1.	42
TIT. VII.		l. 14. §. 1.	no. in fin.
De Alienation. Jud. mut. caus.		l. 19. pr.	170
&c.		§. 1.	ibid.
l. 3. §. ult.	206	§. 2.	179
l. 4. §. 5.	626	§. fin.	169
l. 8. §. 3.	452	l. 20.	620
TIT. VIII.		l. 23.	66. 198
De Recept. qui arbitr. recept.		l. 24. §. fin.	173
l. 27.	161	l. 28. §. fin.	203
§. 2.	161	l. 30.	299
l. 34.	100	l. 33.	49. 64
l. 32. §. 9.	161	l. 35.	198
§. 14.	ibid.	l. 37.	175
l. 46.	66	l. 38.	173
TIT. IX.		l. 43.	272
Naut. caup. stabul. &c.		l. 44. §. 1.	40
l. 1. §. 2.	162	l. 46. pr.	257
§. 5.	ibid.	l. 48.	47
§. 6.	662	l. 54.	174
§. fin.	162	l. 56.	303
l. 3. §. 1.	163	l. 57.	513
§. fin.	165	l. 64. pr.	94
l. 5. pr.	162	l. 77.	26. in fin. 47. 124
l. 6. pr.	162	l. 78.	27. in pr. 47
§. 2.	163	l. 79.	65
§. 3.	ibid. 659. 661	TIT. II.	
§. 4.	660. 659	De inoffic. Testam.	
l. 7. pr.	163. 164. 282		
§. pen.	164		

REPERTORIUM LL.

l. 1.	186	§. 2.	559
l. 2.	177	§. 6.	200.559
§. 9.	484	§. 11.	201.520
l. 6.	33. in pr.	§. 17.	199
§. 1.	196	§. 28.	622
l. 8. §. 5.	197.424	l. 39.	214
§. 8.	32.191	l. 41.	454
§. 9.	483	l. 42.	197.198
l. 8. §. 11.	484	l. 51.	386
§. 16.	177	TIT. IV.	
l. 9. §. 10.	177	Si pars hered. pet.	
l. 13.	195	l. 3.	203
l. 14.	187.	l. 4.	ibid.
l. 15.	189.197.448	TIT. V.	
l. 16. §. 1.	190	De Fideicom. hered. pet.	
l. 17. §. 1.	177.191	l. 1.	203
l. 19.	189.190.191	l. 2.	ibid.
l. 20.	177	LIB. VI.	
l. 23. §. fin.	193	TIT. I.	
l. 24.	190	De Rei vindic.	
l. 32. pr.	187	l. 3. §. ult.	207
l. 35. §. 1.	93	l. 7.	537
TIT. III.		l. 9.	542.549
De Heredit. petition.		l. 10.	173
l. 5.	602	l. 18.	359.562.563.
l. 7. pr.	202	l. 23. §. 3.	15. in pr.
l. 9.	177	§. 6.	208
l. 13. §. 1.	199	l. 24.	175. in fin.
§. 9.	199	l. 25.	66
§. fin.	197.198	l. 27.	563
l. 16.	583	§. 3.	205
l. 17.	202.537	§. 24.	206
l. 18. §. 1.	198	l. 36. §. 1.	206
l. 20. §. 14.	201	l. 38.	29
l. 23. §. fin.	583	l. 41. §. 1.	116
l. 25. §. 1.	373.385	l. 44.	321
		TIT. 3	1.48.

REPERTORIUM LL.

l. 48.	213	l. 44. §. 1.	223
l. 52.	205	l. 47.	220. in fin.
l. 56.	117	l. 53.	225
l. 58. in fin.	206	l. 56.	202. 224
l. 61.	536	l. 58. §. 1.	472. 473
l. 63.	206	l. 61.	222
l. 68.	96	l. 62.	534
l. 76.	549	l. 65.	223
l. 86.	259		
Tit. II.		Tit. II.	
De Publician. in rem act.		De Usufr. accrescend.	
l. 7. §. 1.	108	l. 1. §. 1.	266
§. 14.	217	Tit. III.	
l. 9. §. 4.	365	Quand. dies usufr. leg. ced.	
l. 11. §. 3.	217	l. un. pr.	224. 472
Tit. III.		§. 1.	ibid.
Si ager vectig. i. e. emphyt.		§. fin.	220
pet.		Tit. IV.	
l. 1.	319	Quib. mod. usufr. vel us.	
§. 1.	217	amitt.	
LIB. VII.		l. 1. pr.	604
Tit. I.		l. 5. pr.	224
De Usufruct. &c.		§. fin.	143. 225
l. 6.	604	l. 6.	143. 144
l. 8.	223	Tit. VI.	
l. 9. §. 2.	223	Si usufr. pet. &c.	
l. 12. §. 2.	221. 233	l. 1. §. 2.	220
l. 13. §. 5.	223	l. 3. pr.	220
§. 6.	ibid.	l. 5. §. 4.	222
l. 15.	223	l. 46. §. 1.	220
l. 20.	472	Tit. IX.	
l. 26.	221	De Usu & habitation.	
l. 33.	328	l. 12.	241
l. 34. §. ult.	225	Tit. IX.	
l. 36. §. 1.	324	Usufruct. quemad. cav.	
		l. 14. §. 2.	219
		l. 19.	220
		LIB.	

REPERTORIUM LL

LIB. IIX.		l. 10.	230
Tit. I.		l. 12.	602
De servitut.		l. 14. §. 1.	236
l. 5. §. 1.	221	l. fin.	229
l. 9.	509	Tit. VI.	
l. 14. §. 1.	228	Quemad. servit. amitt.	
l. fin.	230	l. 14.	232
Tit. II.		l. 17.	ibid.
De Servit. Præd. urban.		LIB. IX.	
l. 4.	227	Tit. I.	
l. 16.	227. 228	Si quadrup. paup. fec. dic.	
l. 17. §. 2.	228	l. 1. §. 2.	237
l. 27.	236	§. 6.	232
l. 40.	228	§. 7.	231. 232
Tit. III.		§. 10.	231
De Servitut. præd. rust.		l. 2. §. 15	232
l. 5.	229	l. pen.	ibid.
l. 13.	231	l. 5.	232
l. 16.	534	Tit. II. Ad L. Aquil.	
l. 23. §. ult.	229	l. 5. §. fin.	233
l. 24.	361	l. 11. §. 3.	235
l. 33. §. ult.	361	l. 15. §. 1.	235
l. 35.	160	l. 23. §. 8.	628
l. 40.	229	§. fin.	155
Tit. IV.		l. 24.	155
Commun. præd. &c.		l. 27. §. 3.	235
l. 6. pr.	229	§. 29.	278
l. 7. §. 1.	229	l. 32.	459
l. 13.	79	l. 33.	257
Tit. V.		l. 37.	303
Si servit. vindic. &c.		l. 44.	280
l. 3. §. 1.	227	l. 49. §. 1.	234. 606
l. 4. §. 2.	221	l. 51.	235
l. 6. §. 3.	241	Tit. III.	
§. fin.	509	De his, qui effud. vel dej.	
l. 7.	602	l. 1.	
l. 8. §. 5.	589		

REPERTORIUM LL.

<i>l. 1.</i>	164	<i>l. 41.</i>	239
<i>l. 3.</i>	164	<i>l. 52. §. 1.</i>	241
<i>l. 5. §. 5.</i>	626.	<i>l. 54.</i>	237
<i>§. 10.</i>	<i>ibid.</i>	<i>l. lt.</i>	239

TIT. V.

De noxal. action.

<i>l. 4. §. fin.</i>	65.67
<i>l. 11.</i>	235
<i>l. 12.</i>	232
<i>l. 13.</i>	235
<i>l. 19.</i>	312
<i>l. 21. pr.</i>	232
<i>l. 24.</i>	198
<i>l. 26. pr.</i>	198
<i>§. 2.</i>	104
<i>§. 5.</i>	67

TIT. III.

Commun. divid.

<i>l. 1.</i>	141
<i>l. 2. pr.</i>	99
<i>l. 4. §. 1.</i>	215
<i>§. 3.</i>	621
<i>l. 6.</i>	243
<i>§. 2.</i>	241
<i>l. 7. §. 5.</i>	598
<i>l. 12.</i>	511
<i>l. 18.</i>	66
<i>l. 19. §. 4.</i>	221
<i>l. 25. §. 16.</i>	38
<i>l. 28.</i>	315

LIB. X.

TIT. I.

Finium regund.

<i>l. 4. §. 1.</i>	621
<i>§. 4.</i>	236
<i>§. 7.</i>	236. 508
<i>l. 8. pr.</i>	621

TIT. II.

Famil. erciscund.

<i>l. 1.</i>	240
<i>l. 2 §. 1.</i>	237
<i>l. 20. §. 4.</i>	239
<i>§. 6.</i>	493
<i>l. 22. §. pen.</i>	621. 622.
<i>l. 25. §. 6.</i>	238
<i>§. 16.</i>	276. 277. 279
<i>l. 27.</i>	239
<i>l. 33.</i>	238
<i>l. 36.</i>	237
<i>l. 37.</i>	<i>ibid.</i>

TIT. IV.

Ad exhibend.

<i>l. 3. §. 12.</i>	544
<i>l. 5. §. 1.</i>	540
<i>l. 9. §. 5.</i>	563
<i>l. 12. §. 3.</i>	536

LIB. XI.

TIT. I.

De Interrog. in Jur. fac.

<i>l. 20. §. 1.</i>	242
---------------------	-----

TIT. IV.

De Fugitiv.

<i>l. 1. §. 5.</i>	557
--------------------	-----

TIT. VI.

Si mens. fals. mod. dix.

<i>l. 1.</i>	65
--------------	----

TIT. VII.

De Relig. & sumt. funer.

l. 1.

REPERTORIUM LL.

l. 1. §. 16.	590	l. 22.	248
l. 2. §. 2.	243	l. 27.	148. 157. 247
§. 8.	509	l. 31.	261.
l. 8.	663. 666	l. 32.	211. in med. 216
§. fin.	571	l. 36.	615
l. 9.	626	l. 40.	78. 392
l. 11.	316. 317	l. 41.	282

TIT. II. De Jurejurand. &c.

l. 12. pr.	590	l. 2.	101. 350
l. 14. §. 1.	84. 357. 666.	l. 9. pr.	635
§. 2.	145. 305	§. 4.	89. 147
l. 22.	624	l. 13.	256
l. 23.	ibid.	l. 17. §. 3.	304
l. 27.	625	l. 26. pr.	258
l. 33.	324	l. 27.	100
l. fin.	24	l. 28.	ibid.

TIT. VIII.

De Mort. infer. & sepulchr. ædif.

l. 4.	556
-------	-----

LIB. XII.

TIT. I.

De Reb. cred. &c.

l. 2. §. 1.	244. 245
§. pen.	245
l. 3.	77. 248
l. 4.	244
l. 5.	392
l. 6.	247
l. 10.	77
l. 11. §. 1.	247. 382
l. 12.	245
l. 13. pr.	245
§. 1.	ibid.
l. 15.	244. 388
l. 19. §. 9.	245

l. 30. §. 1.	271
§. 3.	571
l. 33.	254
l. 34. §. 1.	101
§. 4.	260
l. 35. pr.	116. 254
l. 40.	350

TIT. III. De in lit. jurand.

l. 1.	257
l. 2.	ibid.
l. 3.	257. 259
l. 4. §. 4.	259
l. 5. pr.	169. 258
§. fin.	259. 624
l. 6.	624.
l. 7.	57. 258
l. 8.	169. in fin.
§. 2.	257

Vuuu

TIT.

REPERTORIUM LL

TIT. IV.		l. 38.	265
De condict. caus. dat. caus. non		l. 39.	264
secut.		l. 40. pr.	70. 216
l. 3. §. 4.	72. in pr. 346. 347.	l. 44.	263. 264. 298
§. pen.	263	l. 46.	35
§. 9.	527	l. 53.	244
l. 5. pr.	348	l. 56. pr.	266
l. 10.	261	l. 57.	216
l. 14.	260	l. 59.	70. 71. pr.
l. ult.	348. 349.	l. 60. pr.	70. 350. 370
TIT. V.		l. 63.	528
De Condict. ob turp. vel injust.		l. 65. §. 1.	108. 379
caus.		§. ult.	261
l. 4. pr.	262	l. 66.	265
§. 3.	635	l. fin. §. 1.	266
l. pen.	91. 634	§. 3.	ibid.
TIT. VI. De Condict. indeb.		LIB. XIII.	
l. 6. pr.	596	TIT. I. De Condict. furtiv.	
§. 2.	ibid.	l. 1.	269. 271
§. fin.	266	l. 7. §. fin.	628
l. 8.	264	l. 8. §. 1.	271
l. 13. pr.	116. 265. 650	l. 9.	268. 269. 629
§. 1.	86	l. 15.	268
l. 14.	ibid.	TIT. IV.	
l. 15.	254	De eo, quod cert. loc. dar. op.	
§. 1.	267	l. 2. §. 3.	640
l. 26. §. 1.	388	§. pen.	569
§. 12.	560	§. fin.	389
§. 13.	266. 267	l. 4.	272
l. 27.	272	l. 6.	79
l. 29.	263	l. 8.	645
l. 32.	267	TIT. V. De pecun. constitut.	
§. ult.	266	l. 1. pr.	23. in fin.
l. 33.	214. 216	l. 2.	283
§. 15.	267	l. 3. §. 1.	10
l. 36.	264	l. 5.	15.

REPERTORIUM LL.

l. 5. §. 1.	171	§. ult.	116
§. 2.	470	l. 19.	ibid.
§. 5.	273	l. 21.	369
l. 8.	273	l. 22.	277
l. 9.	261. 273	§. 2.	94
l. 10.	273	l. 26.	437
l. 11.	645	l. 34.	352
l. 14. §. ult.	273	l. 36. §. 1.	144
l. 15.	ibid.	l. 39.	296
l. 16. §. 1.	272	l. 41.	359
l. 21. §. fin.	58	l. 84.	351
LIB. XIV.			
TIT. I.			
De Exercitor. act.			
l. 3. pr.	86. 212	l. 1. pr.	282
§. 3.	259. 624	§. 5.	282
l. 5.	223	§. 12.	ibid.
§. 2.	226. 274. 277. 280	§. 20.	355
§. 4.	274	§. 24.	282
§. fin.	547. 548	l. 2.	164. 282
l. 16.	94	l. 3.	ibid. 282.
l. 17.	245	l. 4.	282
§. 1.	624	l. 5. §. fin.	164
l. 18. pr.	278	l. 7. §. 2.	282.
§. 4.	301	§. 3.	ibid.
§. 5.	280	TIT. II.	
TIT. VII.		De Leg. Rhod. de jact.	
De Pignorat act. vel contr.		l. ult. §. pen.	343
l. 1. §. fin.	313	TIT. III.	
l. 4.	368	De Instit. action.	
l. 8. pr.	215	l. 5. §. pen.	283
l. 9. §. 5.	279	TIT. IV.	
l. 11. §. 5.	359	De Tribut. action.	
l. 13. pr.	320. 321	l. 3. §. 1.	587
§. 1.	274. 277. 280	TIT.	
l. 14.	277. 279	Vuuu 2	
l. 18. §. 2.	367		
§. 3.	362		

REPERTORIUM LL.

Tit. V.		l. 47. pr.	288
Quod cum eo, qui in alien. pot.		l. 48. §. ult.	116
est, neg. gest. esse dic.		Tit. III. De in rem verso.	
l. 2.	303	l. 1. §. ult.	289
Tit. VI.		l. 3.	288
De SCto Macedon.		§. 1.	246. 289
l. 1. pr.	635	§. 2.	ibid.
§. fin.	287	§. 7.	289
l. 3. pr.	398	§. 8.	ibid.
§. 1.	513	§. ult.	246
§. fin.	286	l. 10. §. 5.	560
l. 7. pr.	635	§. 6.	289
§. 2.	283	l. 11.	289
§. 3.	635	l. 17. pr.	246. 289
§. 5.	635	Tit. IV.	
§. 6.	ibid.	Quod Iussu.	
§. pen.	488	l. 14.	247
§. fin.	287. 288	LIB. XVI.	
l. 9. §. 2.	635	Tit. I.	
§. pen.	296	Ad SCtum Vellej.	
l. 10.	284	l. 1.	289. 291
l. 11. pr.	635	l. 2. pr.	ibid. 292. 635
l. 17.	414	§. 1.	290. 292
l. ult.	398	l. 8. §. 3.	635
LIB. XV.		l. 18.	290
Tit. I.		l. 19.	291
De Peculio.		l. ult. §. pen.	293
l. 3. §. 10.	66	Tit. II.	
§. 11.	38	De Compensation.	
§. 12.	270	l. 2.	298
l. 5. §. 2.	270	l. 4.	434
l. 9. §. 7.	675	l. 8.	299
l. 21. §. 1.	587	l. 10. §. 1.	298
l. 29. §. 1.	388	§. 2.	111. 299
l. 44.	370	l. 14.	294
		l. 12.	

REPERTORIUM LL.

l. 21.	434	l. 26. §. 6.	241
l. 22.	297	l. 28.	610. 647
Tit. III.		l. 29. pr.	159
Depositi vel contrā.		l. 30.	304
l. 1. §. 2.	346	l. 33.	645
§. 12.	305	l. 34.	244. 245
§. 13.	ibid.	l. 40.	305
§. 16.	86	l. 41.	304
§. 39.	94	l. 49.	538
§. 45.	348	l. 52.	469
l. 5. §. 1.	302	l. 56.	414
l. 7. §. 1.	139	l. 59. §. 1.	142. 304
§. 2.	572. 577. seq.	§. ult.	58
l. 8.	578	l. 60. §. fin.	116
l. 12. §. 2.	302	Tit. II.	
l. 17.	302	Pro socio.	
l. 22.	624	l. 1.	309
l. 24.	526	l. 2.	ibid.
l. 26. pr.	96. 524	l. 3. §. fin.	135
l. 31. §. 1.	94. 285. 597	l. 6.	315
l. 32.	276. 301	l. 29. §. 1.	310
LIB. XVII.		l. 31.	99. 106
Tit. I. Mandati.		l. 38. §. 1.	241
l. 3. §. 2.	305	l. 43.	241
§. 3.	91	l. 45.	64. 233
l. 4.	305	l. 52. §. 2.	279. 309
l. 5. pr.	304. 305	§. 3.	274
l. 6. §. 3.	433	§. 4.	305. 310
l. 7.	112	l. 59. pr.	309
l. 9.	303	l. 60.	337. 387
l. 10. pr.	304	l. 65.	241
l. 12. §. 11.	283. 433. 434	§. 10.	311
§. 16.	348	l. 72.	279. 338
§. fin.	145	l. 74.	312
l. 24. §. 9.	92	l. 75.	162
		l. 62. §. 1.	311
		Vuuu 3	LIB.

REPERTORIUM II.

LIB. XIIIX.		TIT. III.	
TIT. I.		De Lege Commiss.	
De contrah. emt.			
d. 1.	35	l. 4. §. 2.	156
l. 4.	424. 636	l. 6. §. ult.	156
l. 5.	ibid.	l. 7.	ibid.
l. 7. pr.	315. 318. 639	TIT. IV.	
l. 8.	424	De heredit. vel action. vend.	
l. 9. pr.	397	l. 2. pr.	328
§. 1.	636	§. 2.	92
l. 13.	372	§. 4.	328
l. 21.	313	§. 9.	328
l. 25.	641	l. 2. §. 18.	328
l. 26.	244	TIT. V.	
l. 34. §. 4.	606	De Rescind. vend. &c.	
l. 35. §. 1.	315	l. 3.	76
§. 4.	277. 333	l. 50.	338
§. 5.	245	TIT. VI.	
§. 6.	ibid.	De Peric. & commod. rei	
l. 38.	308	vend.	
l. 50.	76	l. 1. pr. §. 2.	205
l. 52. §. 3.	333	l. 2.	277
l. 62. §. 1.	636	l. 2. §. 1.	277. 335. 336
§. 2.	424	l. 3.	276. 277
l. 70.	636	l. 5.	334
l. 72.	76	l. 7.	328
l. 78. §. ult.	341	l. 10. §. 1.	336
l. ult. pr.	352. seq.	l. 11.	277. 278. 332. 333
TIT. II. De in diem addict.		l. 12.	334. 335
l. 2. §. fin.	319	l. 13.	335
l. 4. §. 3.	318. 320	l. 14. §. 1.	333. 334. 336
§. 4.	319	TIT. VII.	
§. 5.	331	De serv. exportand.	
l. 6.	331	l. 3.	529
l. 16.	319. 331	l. 7.	106
l. ult.	106	l. 8.	529
			LIB.

REPERTORIUM LL.

LIB. XIX.

TIT. I.

De Action. emt. & vend.

		§. 6.	342. 343
		l. 22.	634
		l. 24. pr.	315
l. 1. pr.	337 378	§. 1.	359
l. 2. §. 1.	338	l. 25.	314
l. 3. pr.	338	§. 7.	277. 278. 340
l. 11. §. 2.	337	l. 28.	641
§. 5.	138. 657	l. 30. §. fin.	333
§. 8.	374	l. 31.	341
§. 9.	337. 374	l. 33.	339
§. 12.	380	l. 38. §. 1.	113
§. 16.	381	l. 39.	339
§. fin.	333 380	l. 44.	361
l. 12.	337	l. 45. pr.	233
l. 13. §. 4.	138	l. 46.	314
§. 5.	ibid.	l. 54. pr.	272
§. 7.	586	l. 55. §. 7.	126
§. 12.	511	l. 56.	366
§. 19.	336	l. 58. §. 1.	640
§. 20.	ibid.	l. pen. §. 1.	342
§. 27.	138	TIT. IV. De Rer. permut.	
l. 21. pr.	424	l. 1. §. 2.	345. 346. 347
§. 2.	313	l. 7. §. 2.	346
l. 23.	92	TIT. V. De Præscript. verb. & c.	
l. 28.	641	l. 1.	64
l. 30. §. 1.	379	l. 2.	ibid.
l. 36.	277. 338. 511	l. 3.	ibid.
l. 42.	313. 314	l. 5. §. 1.	348
l. 46.	337	§. 4.	305
l. 53. pr.	359	§. 5.	144
l. 54.	132. 277	l. 9.	261
TIT. II. Locat. conduct.		l. 14.	274
l. 2.	371	l. 15.	144. 262. 346. 347
l. 9. §. 2.	339. 340	l. 17. §. 5.	303. in pr.
l. 13. §. 5.	339	l. 19. §. fin.	345
l. 15. §. 2.	340	l. 22.	144.
			l. 24.

REPERTORIUM LL.

<i>l. 24.</i>	384	<i>l. 6.</i>	366
<i>l. ult.</i>	349	<i>l. 7. §. 1.</i>	83.85.356
		<i>l. pen.</i>	366
LIB. XX.		TIT. IV.	
TIT. I.		Qui pot. in pign. &c.	
De Pignor. & hypoth.		<i>l. 3.</i>	365
<i>l. 1.</i>	355	<i>l. 5.</i>	355
§. 7.	106	<i>l. 6.</i>	ibid.
<i>l. 4.</i>	80	<i>l. 7.</i>	205
<i>l. 5. pr.</i>	350	§. 1.	365
<i>l. 6.</i>	83.358	<i>l. 8.</i>	365.577.667
<i>l. 7.</i>	358	<i>l. 9. §. ult.</i>	638
<i>l. 8.</i>	358	<i>l. 10.</i>	363
<i>l. 9. §. 1.</i>	359	<i>l. 11. §. 1.</i>	638
<i>l. 12.</i>	361	§. 2.	357
<i>l. 14. §. 1.</i>	350	<i>l. 12. §. 4.</i>	369
<i>l. 16. §. 1.</i>	117	§. fin.	364
§. 2.	369	<i>l. ult.</i>	365.577
§. 7.	359	TIT. V. De distract. pign.	
§. 8.	363	<i>l. 1.</i>	370
§. ult.	351.353	<i>l. 3.</i>	422
<i>l. 18.</i>	366	<i>l. 7.</i>	316
<i>l. 22.</i>	359.360	§. 1.	321
§. 2.	370	§. ult.	367
<i>l. 29. §. 1.</i>	362	<i>l. 8.</i>	316
<i>l. 31.</i>	320	<i>l. 16.</i>	370
<i>l. 34.</i>	362	TIT. VI.	
<i>l. 38. §. fin.</i>	674	Quib. mod. pign. vel hyp. solv.	
TIT. II.		<i>l. 5. §. ult.</i>	350
In quib. caus. pign. vel hyp.		<i>l. 6.</i>	370
tacit. contrah.		<i>l. 8. §. 15.</i>	368
<i>l. 1.</i>	355	<i>l. 9. §. 1.</i>	369
<i>l. 3.</i>	84	<i>l. 10.</i>	337
<i>l. 4.</i>	84.357	§. fin.	321
§. 1.	ibid. 226	<i>l. 12. pr.</i>	368.369
<i>l. 5. §. 1.</i>	85.357	<i>l. 13.</i>	350
			LIB.

REPERTORIUM LL.

LIB. XXI.

TIT. I.

De Aedilit. Edict. &c.

<i>l. 1. §. 11.</i>	372
<i>l. 3.</i>	372
<i>l. 4. pr.</i>	371. 372
<i>l. 9.</i>	<i>ibid.</i>
<i>l. 17. §. 14.</i>	557
<i>l. 23 §. 1.</i>	323
§. 3.	674
<i>l. 37.</i>	371
<i>l. 40.</i>	334
<i>l. 42.</i>	334
<i>l. 43 §. 6.</i>	372
<i>l. 63. §. 1.</i>	371
<i>l. fin.</i>	371

TIT. II. De Eviction.

<i>l. 11.</i>	334. 338
<i>l. 29. §. fin.</i>	378. & seq.
<i>l. 34. §. 1.</i>	374
<i>l. 37.</i>	324
<i>l. 42.</i>	375
<i>l. 43.</i>	<i>ibid.</i>
<i>l. 49.</i>	375
<i>l. 51.</i>	334. 374
<i>l. 53. §. 1.</i>	380
<i>l. 55. §. 1.</i>	378
<i>l. 56. §. 2.</i>	379. 274
§. ult.	391
<i>l. 64.</i>	375
<i>l. 65.</i>	370
<i>l. 68.</i>	381
<i>l. 69.</i>	380
<i>l. 73.</i>	204
<i>l. 74. §. fin.</i>	375

LIBER XXII.

TIT. I.

De Usuris, &c.

<i>l. 1.</i>	248
§. 1.	384. 392
<i>l. 3 §. 2.</i>	487
§. 3.	487
§. fin.	386
<i>l. 4.</i>	96. 636. 642
<i>l. 6.</i>	560
<i>l. 7.</i>	385. 652
<i>l. 9.</i>	388. 393
<i>l. 13.</i>	385
<i>l. 17. §. fin.</i>	386
<i>l. 18. pr.</i>	394
§. fin.	392

<i>l. 24. §. 2.</i>	128
<i>l. 25. pr.</i>	211
<i>l. 26.</i>	534
<i>l. 28.</i>	210
<i>l. 32. pr.</i>	392. 433
§. 1.	393
§. 2.	336
<i>l. 34.</i>	208. in fin. 624
<i>l. 35.</i>	303
<i>l. 38. §. 1.</i>	261
§. 3.	384
<i>l. 45.</i>	210

TIT. II. De Nautic. foem.

<i>tot. tit.</i>	309
<i>l. 6.</i>	395
<i>l. 32. §. fin.</i>	144

TIT. III.

De Probation. &c.

<i>l. 2.</i>	147. 149
	1. 92

Xxxx

REPERTORIUM LL.

l. 9.	638	l. 6. pr.	413. 414
l. 12.	254	l. 9. pr.	139
l. 26.	27	l. 12. §. 1.	ibid. 150
l. 24.	81	l. 17. pr.	277
l. 25. §. 1.	148. 149	l. 20.	29
TIT. V.		l. 23.	407
De Testibus.		l. 26.	352
l. 3. §. 1.	397. 567	l. 33.	415
§. 5.	439	l. 41. §. 3.	375
§. 6.	ibid.	l. 44. pr.	405
l. 9. §. 1.	676	l. 51.	ibid.
l. 10.	438	l. 54.	407
l. 13.	567	l. 56. §. 1.	413
l. pen.	438	l. 63. §. 1.	380
TIT. VI.		l. 66.	221. 314
De Jur. & fact. ignor.		l. 69. §. 4.	407. 473
l. 5.	565	l. pen.	415
l. 7.	264. 631	TIT. IV.	
l. 8.	160. 631	De Pact. dotal.	
LIB. XXIII.		l. 2.	410
TIT. I.		l. 7.	409
De Sponsalib.		l. 11.	413. 415
l. 14.	85	l. 12.	413
TIT. II.		l. 23.	414
De ritu nupt.		l. 26. pr.	413. 414
l. 3.	400	§. 2.	413. 444
l. 12.	135	§. 4.	414
l. 18.	33	TIT. V.	
l. 19.	404	De Fund. dotal.	
l. 59.	421. 459	l. 17.	410
l. 64.	459	l. ult.	416
l. pen. §. 5.	576	LIB. XXIV.	
TIT. III.		TIT. I.	
De Jur. dot.		De Donation. int. vir. & ux.	
l. 1.	409	l. 3. §. 2.	588
l. 5. §. 1.	404	l. 5.	15

REPERTORIUM LL

l. 5. §. 7.	570	l. 39.	296
l. 7.	409	l. 47.	296. 186. 163
§. 2.	411	l. 52. §. 5.	124
l. 26. §. 2.	412		
l. 45.	223	LIB. XXV.	
l. 32. §. 4.	521	TIT. I.	
§. 10.	522	De impens. in res dotal. fact.	
§. 11.	411	l. 5.	35
l. 46.	ibid.	§. 2.	298
l. 48.	ibid.	l. 7. §. 1.	416
l. 50.	212	TIT. II.	
l. 53.	412	De Action. rer. amot.	
l. 57.	632	l. 1.	297
TIT. II.		l. 6. §. 4.	629
De Divort. & repud.		l. 8.	298
l. 11.	404	§. 1.	259
l. 20.	ibid.	§. 2.	ibid.
TIT. III.		l. 9.	257
Solut. matrim. quemad. dospet.		l. 21. §. 5.	627
l. 2.	414	l. fin.	629
§. 1.	409	TIT. III.	
l. 4.	413	De Agnoscend. & alend.	
l. 6.	ibid.	lib. &c.	
l. 7.	ibid.	l. 1. §. 1.	33
§. 5.	297	§. 7.	370
§. 13.	416	l. 4.	417
§. ult.	215	l. 5. §. 7.	405
l. 11.	245	TIT. IV.	
l. 13.	356	De inspiciend. ventr. &c.	
l. 14.	609	l. 1. §. 1.	375
l. 18. §. 1.	409		
l. 22. §. 2.	375	LIB. XXVI.	
§. 3.	468	TIT. I.	
§. 5.	48. in pr.	De Tutel.	
l. 24. §. 5.	277	l. 6. §. 2.	30
l. 25. §. 1.	257	l. 9.	270
		XXXX	l. 10.

REPERTORIUM LL.

<i>l. 10.</i>	<i>ibid. 426</i>	<i>l. 20.</i>	431
<i>l. 15.</i>	428	<i>l. 23.</i>	126
<i>l. 22.</i>	85	<i>l. 27.</i>	96
TIT. II.		<i>l. 32. §. 4.</i>	148. in fin. 149
De Testam. tutel.		<i>l. 33. §. 1.</i>	419
<i>l. 3. §. 1.</i>	425	<i>l. 42.</i>	356
<i>l. 4.</i>	420	<i>l. 46 §. 6.</i>	427
<i>l. 6.</i>	421	<i>l. 54.</i>	427
<i>l. 10. §. ult.</i>	422. 423. 527	<i>l. ult.</i>	587
<i>l. 19. §. 2.</i>	420	TIT. VIII.	
<i>l. 26. §. fin.</i>	420. 421	De Authorit. & consens. tut.	
<i>l. 31.</i>	420	& curat.	
<i>l. 32. §. fin.</i>	423	<i>l. 5. in fin. pr.</i>	86
TIT. III.		<i>§. 1.</i>	<i>ibid.</i>
De Confirmand. tut. vel cur.		<i>§. 2.</i>	427. 428
<i>l. 2.</i>	425	<i>§. 4.</i>	427
<i>l. 11.</i>	<i>ibid.</i>	<i>l. 7 pr.</i>	427
TIT. V.		TIT. IX.	
De Tut. & Curat. dat. ab		Quando ex fact. tut. &c.	
his &c.		<i>tot. tit.</i>	587
<i>l. 1. §. 1.</i>	4250	<i>l. 3. §. 1.</i>	586
<i>§. fin.</i>	50	<i>l. 4.</i>	586
<i>l. 3.</i>	50. 419	<i>l. pen.</i>	428
<i>l. 4.</i>	124	TIT. X.	
<i>l. 13.</i>	418	De suspect. tutorib.	
<i>l. 19. §. 1.</i>	427	<i>l. 1. §. 3.</i>	51
<i>l. 27. pr.</i>	50	<i>§. 4.</i>	<i>ibid.</i>
TIT. VII.		<i>l. 3. §. fin.</i>	45
De Administr. & peric. tut. &c.		<i>l. 4.</i>	<i>ibid.</i>
<i>l. 5.</i>	427	<i>l. 8.</i>	430
<i>§. 5.</i>	419	<i>l. 11.</i>	51
<i>§. 6.</i>	428	LIB. XXVII.	
<i>l. 10.</i>	126. 277	TIT. I.	
<i>l. 12. §. pen.</i>	406	De Excusation.	
<i>l. 13. §. 1.</i>	126	<i>l. 1. §. 5.</i>	434
<i>§. fin.</i>	406. 407.	<i>l. 2.</i>	126.

REPERTORIUM LL.

<i>l. 2. §. 1.</i>	<i>27. in fin.</i>	LIB. XXIIIX.	
<i>l. 4.</i>	431	TIT. I.	
<i>l. 6. §. ult.</i>	430	Qui testam. fac. poss. &c.	
<i>l. 20.</i>	434	<i>l. 3.</i>	435
<i>l. 41. §. fin.</i>	290	<i>l. 5.</i>	89
TIT. II.		<i>l. 6. pr.</i>	435
Ubi pupill. educ. &c.		<i>l. 8. §. fin.</i>	436
<i>l. 4.</i>	474	<i>l. 13. §. fin.</i>	ibid.
TIT. III.		<i>l. 16.</i>	435
De Tutel. & ration. distrah. &c.		<i>l. 18.</i>	433
<i>l. ult.</i>	576	<i>l. 20. §. 2.</i>	437
TIT. VI.		<i>§. 5.</i>	438. 439
Quod fals. tut. negot. gest. eff.		<i>l. 21. §. fin.</i>	437
dic. &c.		<i>l. 22. pr.</i>	ibid.
<i>l. 9. §. 1.</i>	268. 627	<i>l. 24.</i>	81
TIT. VII.		<i>l. 29. pr. & §. 1.</i>	465. 195
De Fidejuss. & nominato.		TIT. II.	
rib. &c.		De Lib. & posthum. &c.	
<i>l. ult. §. 1.</i>	432	<i>l. 7.</i>	450
TIT. IIX.		<i>l. 11.</i>	564
De Magistr. conveniend.		<i>l. 13. §. pen.</i>	527
<i>l. 1. §. 2.</i>	50	TIT. III.	
<i>§. 6.</i>	427	De injust. rupt. & irr. fact.	
TIT. IX.		test.	
De Reb. eor. qui sub tut. &		<i>l. 2.</i>	450
cur. &c.		<i>l. 15.</i>	448
<i>l. 10.</i>	199	<i>l. 17.</i>	447
TIT. X.		TIT. IV.	
De Curatorib. furios. & al. &c.		De His, quæ in testam.	
<i>l. 1. pr.</i>	85. 87. 433. 434. 655	del. &c.	
<i>l. 6.</i>	85	<i>l. 1. §. 3.</i>	490
<i>l. 7. §. 1.</i>	610	<i>l. fin.</i>	81
<i>l. 10.</i>	87	TIT. V.	
<i>l. 16.</i>	85	De Hered. instituend.	
<i>l. 17. §. 5.</i>	434	<i>l. 3. §. 1.</i>	460
		xxxx 3	1. 6.

REPERTORIUM LL.

[illegible]

REPERTORIUM LL

l. 15. §. fin.	666	§. 9.	637
l. 25. §. ult.	670	l. 86. §. 2.	423
TIT. VII.		l. 91. §. fin.	228
De Jure Codicill.		l. 108. §. 12.	469
l. 3. §. 1.	464	l. 114. §. 5.	467
l. 8. §. 1.	443	§. 15.	324
§. 3.	464	§. 16.	ibid.
l. 11.	ibid.		
l. 16.	103	LIB. XXXI.	
l. pen.	464	LIB. II.	
LIB. XXX.		De Legat. & fideicommiss.	
LIB. II.		l. 1. pr.	422. 528
De Legat. & fideicom.		l. 3.	478
l. 1. pr.	453. 471. 472	l. 7.	471
l. 11.	481	l. 10.	266
l. 12.	641	l. 17.	473
l. 15 §. fin.	421	l. 19.	266. 464
l. 16 pr.	470	l. 27. §. 29.	464
l. 17.	421	l. 34. §. 1.	468
l. 20.	469	l. 49. §. 1.	466
l. 34. §. 9.	470	§. 2.	ibid.
l. 39.	666	l. 56.	18. in pr.
l. 40.	467	l. 97.	ibid.
l. 41. §. 1.	355	l. 67. pr.	324
§. 2.	ibid.	§. 2.	324
l. 43. §. 1.	223	l. 68.	551
§. pen.	422	l. 73.	375
l. 44. §. 4.	469	l. 76.	444
l. 45. §. 5.	276	l. 77. §. 9.	444
l. 47. §. pen.	469. 470	§. 8.	238
l. 54. §. 1.	478	§. 31.	111
§. 2.	ibid.	l. 82.	467
l. 68. §. 1.	466	§. fin.	466
l. 75. §. pen.	176	l. 86. pr.	517
l. 84. §. 8.	471	l. 87.	518
		§. 1.	393
			1. 8.

REPERTORIUM LL.

l. 88. §. fin.	441	TIT. II.	
l. ult. §. 2.	466	De Usu & usufr. &c.	
		l. 22.	472
LIB. XXXII.		l. 26.	220. 224
LIB. III.		l. 38.	472
De Legat. & fideicommiss.		l. 41.	224. 472
l. 1. §. 4.	43	TIT. IV.	
§. pen.	483	De Dot. præleg.	
l. 3.	80	l. 1. §. 12.	482
§.	468	l. 2. §. 1.	487
l. 7.	452	TIT. VIII.	
l. 11. §. 1.	465	De Instuct. fund. vel instrum.	
§. 5.	478	legat.	
§. 11.	476	l. 5.	470
§. ult.	95. 642	TIT. IIX.	
l. 14. §. fin.	635	De Pecul. legat.	
l. 22.	449	l. 1. pr.	474
l. 29. §. 3.	378	l. 3.	ibid.
l. 34.	324	TIT. X.	
l. 37. §. 5.	437	De Supellect. leg.	
l. 38. §. 2.	471	l. 3. §. fin.	40. in fin.
l. 39. §. 4.	473		
l. 41. §. 7.	414	LIB. XXXIV.	
§. 9.	471	TIT. I.	
§. 11.	405	De aliment. vel cibar. leg.	
l. 59.	470	l. 3.	624
l. 73. §. pen.	362	l. 6.	474
l. 79. §. 2.	469	l. 7.	ibid.
l. 87.	472	l. 12.	437
LIB. XXIII.		TIT. II.	
TIT. I.		De Aur. argent. mund. &c.	
De Annuis legat. &c.		l. 32. §. 4.	362
l. 8.	221. 472	TIT. III.	
l. 20. §. 1.	478. 340	De Liber. leg.	
l. 20.	478	l. 3. §. 3.	98 100
§. 1.	340	l. 28. §. 4.	474
			l. 29.

REPERTORIUM LL.

l. 29.	8	l. 55.	476.639.640
l. ult. §. 2.	474	l. 64. §. 1.	530
TIT. IV.		l. 67.	476
De Adimend. vel transfer.		l. 69.	639.640
leg. &c.		l. 72. §. 5.	471
l. 10. §. fin.	476	§. 7.	263
l. 14.	475	l. 74.	471
l. 27.	ibid.	l. 94.	476
l. pen. §. 1.	475	l. 99.	621
TIT. V.		l. 102.	444
De Reb. dub.		TIT. II.	
l. 7.	203	Ad Leg. Falcid.	
l. 9. §. 3.	476	l. 3. §. 2.	484
l. 14.	439. 440	l. 5.	467
l. 24.	462	l. 6.	482
TIT. VIII.		l. 8.	467
De His, quæ pro non script.		l. 14.	485
hab.		l. 15. §. 1.	482
l. 3.	452	l. 21. pr.	86
TIT. IX.		l. 24. §. 1.	221
De his, quæ ut indign. aufer.		l. 26. pr.	585
l. 12.	452	l. 30. §. 6.	485
LIB. XXXV.		l. 32. §. 4.	480
TIT. I.		l. 35.	ibid.
De Condition. & demonstr.		l. 40.	481
&c.		l. 43.	194. 481
l. 1. §. 1.	478	l. 46.	482
l. 5.	428	l. 56. pr.	481
l. 6.	478	§. 1.	288
l. 7.	476	l. 62.	312
l. 17.	23	l. 63.	257
l. 37.	478	l. 68.	224
§. 1.	479	l. 71.	480. 481
l. 40. §. 2.	479	l. 83.	288
l. 52.	478	l. 91.	472. 485
		rrrr	TIT.

REPERTORIUM LL.

Tit. III.		l. 25. §. 1.		428
Si cui plus, quàm per leg. Fal-		§. 5.		86
cid. &c.		Tit. III.		
l. 1. §. pen.		Ut legator. seu fideic. serv.		
484		caus. cav.		
LIB. XXXVI.		l. 1. §. 10.		472
Tit. I.		l. 5. §. 1.		602
l. 1. §. 1.		l. 7. in fin.		59
§. 6.		l. 11.		636
§. 8.		l. 14.		472
§. 14.		l. 17.		645
§. 17.		l. ult. §. pen.		413
§. 19.		Tit. IV.		
l. 6. §. 2.		Ut in possess. leg. vel fideic. &c.		
l. 9.		l. 6.		235
l. 13. §. 2.		l. 9.		601
l. 14. §. 4.		l. 11.		205
l. 22. §. 2.		LIB. XXXVII.		
§. 3.		Tit. I.		
l. 32		De Bonor. possess.		
l. 37.		l. 7. §. 2.		489
l. 43.		l. 14.		490
l. 45.		Tit. II.		
l. 50.		Si tab. testam. extab.		
l. 55. §. 2.		l. unic.		451
§. 3.		Tit. IV.		
l. 58. §. 4.		De Bonor. poss. contr. tab.		
l. 59.		l. 3. §. 5.		187
l. 64. pr.		l. 10. §. 4.		191. 193
l. 74. pr.		l. 12. §. 1.		450
l. 78. §. ult.		l. 16.		211
Tit. II.		l. pen.		69. 420
Qu. dies legator. vel fideic. &c.		l. 21.		ibid.
l. 16. §. 1.		Tit. V.		
l. 22.		De Leg. præstand. &c.		
l. 24.		l. 15.		

REPERTORIUM LL.

l. 15 §. 1.	490	LIB. XXXIX.	
l. 16.	490	TIT. I.	
TIT. VI. De Collat. bonor.		De oper. libert.	
l. 1.	491	l. 3. §. 14.	444
§. 9.	58	TIT. II.	
§. 16.	493	De Bon. libert.	
l. 6.	404	l. 10. §. fin.	324
ult.	25	l. 44. §. fin.	194
TIT. VII.		TIT. V.	
De Ventr. in possess. mittend.		Si quid in fraud. patron. &c.	
l. 8.	493	l. 5. §. 1.	259
TIT. IX.		TIT. IX.	
De Conjug. cum emancip.		De Success. Edict.	
lib. ej.		l. 1. §. 10.	187
l. 1.	496	TIT. X.	
§. 3.	187	De Gradib. &c.	
§. 5.	189. 191. 193.	l. 4. §. 2.	69
l. 3.	193	l. 10. pr.	494
TIT. X. De Carbon. Edict.		TIT. XII.	
l. 1. §. ult.	494	De Veteran. & milit. success.	
l. 6. §. 5.	474	l. 2.	494
§. ult.	602	TIT. XV.	
TIT. XII.		Quis ordo in poss. serv.	
Si à parent. quis manumiss. sit.		l. 2. §. 1.	51
l. 3. §. fin.	195	TIT. XVI.	
TIT. XIII.		De suis & legitim. hered.	
De Bonor. possess. ex testam.		l. 1. §. 4.	158. 187
milit.		§. pen.	420. 421. 457
l. unie.	460	l. 2. §. 6.	421
TIT. XIV.		l. 3. §. 10.	203
De Jure patronat.		l. 11.	503. 505
l. 16. §. 1.	519	l. ult.	92. 93.
TIT. XV.		TIT. XVII.	
De obseq. parent. & patron.		Ad SCtum, Tertull. &c.	
præst.		l. 2.	190
l. 2.	113	§. 28.	421
		yyyy 2	LIB.

REPERTORIUM LL.

LIB. XXXIX.		TIT. III.	
TIT. I.		De Aq. & aq. pluv. arc.	
De oper. nov. nunc.		<i>l. 1. §. 3.</i>	312
<i>l. 1. pr.</i>	510	§. 4.	313
<i>l. 3. §. 1.</i>	508	§. 15.	513
<i>l. 5. §. 1.</i>	509	§. 21.	590
§. 8.	118	<i>l. 2. §. 5.</i>	23
§. 15.	508	<i>l. 6. §. 2.</i>	236
<i>l. 14.</i>	509	§. 3.	ibid.
<i>l. 16.</i>	571	<i>l. 11. §. 5.</i>	236
<i>l. 20. pr.</i>	95. 642	TIT. IV.	
§. 1.	510	De Publican. &c.	
§. 3.	ibid.	<i>l. 9. §. 4.</i>	513
§. 6.	509	§. 5.	119
<i>l. 21. §. 4.</i>	95. 642	§. fin.	514
<i>l. penult.</i>	54	<i>l. ult. §. pen.</i>	630
TIT. II.		TIT. V.	
De damn. infect. &c.		De Donation.	
<i>l. 13. §. 2.</i>	232	<i>l. 7. pr.</i>	116
<i>l. 15. §. 15.</i>	364	§. 6.	525
§. 16.	512	<i>l. 9. §. fin.</i>	564
§. 17.	364	<i>l. 13.</i>	533
§. 33.	512	<i>l. 18.</i>	385
<i>l. 16.</i>	590	§. fin.	373. 636
<i>l. 18. §. 7.</i>	511	<i>l. 19. §. 2.</i>	651
§. 9.	338. 511	<i>l. 22.</i>	517
<i>l. 21. pr.</i>	132	<i>l. 27.</i>	373. 518
<i>l. 24. pr.</i>	590. 592	<i>l. 28.</i>	96
§. fin.	284	<i>l. 31. §. 2.</i>	491
<i>l. 32.</i>	511	<i>l. 32.</i>	518
<i>l. 38.</i>	338. 511	<i>l. 33.</i>	171
<i>l. 39.</i>	511	<i>l. 34. §. 1.</i>	373
§. 1.	678	<i>l. 35. §. 4.</i>	515
<i>l. 40. §. 1.</i>	512	§. 5.	ibid.
<i>l. 43. §. 1.</i>	512	<i>l. 36.</i>	418
<i>l. 45.</i>	602		TIT.

REPERTORIUM LL.

TIT. VI.		l. 4. §. 1.	477
De mort. caus. donation. &c.		§. 5.	343
l. 3.	526	l. 9. pr.	528
l. 4.	ibid.	§. ult.	ibid.
l. 13. §. 1.		l. 16.	ibid.
l. 25. §. 1.	435. 525	l. 29.	528
l. 27.	526	TIT. IIX.	
l. 35. §. 4.	526	Qui sine manum. ad libert.	
l. 42.	615 616	perven.	
LIB. XL.		l. 1.	524. 529. 530
TIT. I.		l. 3.	524. 529
De manumission.		TIT. IX.	
l. 4.	558. in pr.	Qui & à quib. manum lib.	
TIT. II.		non fiunt, &c.	
De manumiss. vindict.		l. 5. §. 2.	530
l. 9.	53	l. 8. §. 1.	ibid.
l. 17. §. 1.	42	l. 11. §. 1.	530
TIT. IV.		l. 12. §. 1.	12. 22
De manumiss. testam.		l. 19.	40
l. 2.	530	l. 27. pr.	472
l. 12. pr.	477	TIT. XII.	
l. 39.	468	De Liberal. caus.	
l. 56.	425	l. 15.	565
TIT. V.		l. 20. §. 3.	69
De Fideicom. libert.		l. 25. §. 1.	553
l. 3.	24. in fin.	§. 2.	424
l. 4. §. 1.	530	l. 29.	ibid.
§. 8.	59. in pr.	l. 30.	570
l. 24. §. 10.	90. 95. 195	TIT. XIV.	
§. 11.	465	Si libert. ingen. esse dicetur.	
§. 17.	34	l. 2.	556
l. 30. §. 5.	552	LIB. XLI.	
l. 38.	488	TIT. I.	
TIT. VII.		De Acquir. rer. domin.	
De Statulib.		l. 7. §. 1.	323
		xyyy 3	§. 12.

REPERTORIUM II.

§. 12.	223.538	l. 23. pr.	596.600
l. 24.	536	l. 24.	533.557
l. 26.	369	l. 25. §. fin.	543
l. 35.	141. 263.538	l. 30. §. §.	553
l. 37. §. 1.	491	l. 34.	554
§. ult.	533	§. 2.	531
l. 40.	561	l. 36.	544
l. 44. §. 1.	531	l. 37.	ibid.
l. 48. §. 1.	217.532	l. 39.	302
l. 49.	491	l. 40.	544
l. 55.	535	l. 46.	594
l. 65. §. ult.	536	l. 47.	656
l. ult.	362	l. 49.	540
TIT. II.		TIT. III.	
De acquir. vel amit. possess.		De Usurp. & usucap.	
l. 1. §. 3.	86	l. 1.	556
§. 5.	531	l. 2.	564
§. 8.	540	§. 1.	563
§. 12.	532	§. 2.	ibid.
§. 15.	544	l. 3.	565
§ pen.	535.550	l. 4. §. §.	558
l. 3. princ.	583	§. 11.	ibid.
§. 1.	540.545.551	§. 16.	557
§. 4.	550	§. 22.	595
§. 6.	543	§. 27.	69
§. 7.	ibid.	§. 28.	596
§. ult.	86.512.656	§. fin.	565
l. 6. §. fin.	543.582	l. 5.	594
l. 12. §. 1.	176.532.540.583	l. 7. §. 4.	559
l. 13. §. fin.	560	l. 10. pr.	ibid.
l. 14. pr.	544	l. 15. pr.	531
l. 15.	ibid.	§. pen.	217.560
l. 16.	544	l. 26.	603
l. 17. pr.	594.600	l. 28.	531
l. 18. §. 2.	535	l. 31. §. §.	200.502.
§. ult.	551	l. 32.	200
			l. 33.

REPERTORIUM LL.

l. 33. §. 2.	136.595	l. 6. §. 1.	67
§. 4.	544	§. fin.	613
l. 39.	603	l. 13. pr.	642
l. 40.	552	§. fin.	642
l. 43. pr.	561	l. 14.	570
l. 44. §. 2.	200.557.560	l. 15. §. 4.	586
TIT. IV.		l. 16.	311.570
Pro emptore.		l. 27.	679
l. 1.	108	l. 28.	570
l. 2. pr.	558.559	l. 41.	415
§. 3.	319	l. 45. §. 8.	570
§. 6.	236	l. 51.	588
§. 15.	200.561	l. 55.	570
§. 17.	560.561	l. 62.	570
§. fin.	5	TIT. II.	
l. 3.	108	De Confess.	
l. 7.	598	l. 6. §. pen.	135
§. 1.	236	TIT. III.	
l. 8.	283.433	De Cession. bonor.	
l. 9.	564	l. 4.	618
l. 10.	558.564	l. 6.	ibid.
l. 12. §. 8.	562	l. 7.	618
l. 15.	552	TIT. IV.	
TIT. V.		Quib. ex caus. in poss. eatur.	
Pro hered. vel pro possess.		l. 6. pr.	571
l. fin.	563	TIT. V.	
TIT. VI.		De Reb. auth. Jud. possid. &c.	
Pro donato.		l. 1. §. 11.	576
l. 2.	563	l. 2.	272
LIB. XLII.		l. 3.	ibid.
TIT. I.		l. 4.	638
De Re Judic.		l. 6.	370
l. 2. §. 2.	428	l. 7.	625
§. 8.	144	l. 12.	364
l. 5.	49	l. 16.	325
		l. 19.	

REPERTORIUM LL.

<i>l. 19.</i>	576	TIT. III.	
§. 1.	256	Quod Legator.	
<i>l. 24. §. 2.</i>	577	<i>l. 1.</i>	472
<i>l. 26.</i>	355	§. 1.	585
<i>l. 34.</i>	355. 577	§. 2.	409
<i>l. 37.</i>	667	§. 5.	585
Tit. VI.		§. 16.	58
De Separation.		§. 17.	ibid.
<i>l. 1. §. 2.</i>	572	§. fin.	584
§. 12.	578	<i>l. 2. §. 3.</i>	58
§. pen.	578	TIT. IV.	
<i>l. 3.</i>	653	Ne vis fiat ei, qui in possess. &c.	
§. ult.	578	<i>l. 1. §. 6.</i>	587
<i>l. 5.</i>	578	<i>l. 2. §. 1.</i>	588
Tit. VIII.		§. 8.	472
Quæ in fraud. cred. fact. &c.		<i>l. 3. pr.</i>	607
<i>tot. tit.</i>	530	§. 2.	582
<i>l. 6. §. 6.</i>	284	TIT. V.	
§. 9.	125	De Tabb. exhibend.	
§. fin.	579	<i>l. 1. §. 2.</i>	103
<i>l. 10. §. 12.</i>	264	§. 11.	589
§. 18.	279	<i>l. 3. §. 11.</i>	ibid.
§. 22.	579	§. 14.	583
<i>l. 17.</i>	264	<i>l. fin.</i>	586. 588
<i>l. 24.</i>	580	TIT. VIII.	
<i>l. fin.</i>	370	Ne quid in loc. publ. &c.	
§. 4.	579	<i>l. 1. §. 10.</i>	590
LIB. XLIII.		§. 16.	ibid.
TIT. I.		<i>l. 2. §. 2.</i>	590. 591
De interd. &c.		§. 24.	ibid.
<i>l. 2. pr.</i>	580	§. 35.	591
§. fin.	580	<i>l. 3.</i>	ibid.
<i>l. 3.</i>	597	TIT. XI.	
Tit. II. Quor. bonor.		De via publ. & itin. publ. reficiend.	
<i>l. 1.</i>	583	<i>l. 1. pr.</i>	591
<i>l. 2.</i>	583	TIT.	

REPERTORIUM LL

Tit. XII. De Fluminib. &c.		l. 7.	602
l. 1. §. 12.	604	Tit. XXI. De Rivis.	
Tit. XVI. De vi & vi arm.		l. 1. §. 10.	605
l. 1. pr.	592	l. 2.	ibid.
§. 6.	300	l. 3. pr.	ibid.
§. 9.	540. 392	Tit. XXIV. Quod vi aut clam,	
§. 12.	421	l. 1. §. 1.	606
§. 14.	592	l. 3. pr.	128. 509
§. 24.	396	l. 7. §. 4.	234. 606
§. 28.	ibid.	l. 11.	586
§. 33.	300	l. 13. §. 5.	601
§. 34.	594	l. 18.	64
§. 45.	592	l. 22. pr.	538
§. fin.	626	Tit. XXV. De Remission.	
l. 3. §. 8.	626. 593	l. unic. §. 3.	509
§. 9.	581. 593	Tit. XXVI. De Precar.	
§. 12.	598	l. 10.	336
§. pen.	541	l. 14.	15. in pr.
l. 4.	247	l. 15. §. 4.	543
l. 11.	594	l. 19.	548
l. 12.	ibid.	Tit. XXIII.	
l. 14.	593	De Salvian. Edict.	
l. 18. §. fin.	554. 594. 65. 175. 608	l. 1. §. 1.	581
Tit. XVII. Uti possidetis.		LIB. XLIV.	
l. 1. §. 2.	599. 601	Tit. I.	
l. 3. pr.	541. 594	De exception. præscript. &	
l. fin.	599. 600	præjud.	
Tit. XVIII. De Superficieb.		l. 1.	148. in pr.
l. 1. pr.	602	l. 7. §. 1.	142
§. 3.	539	Tit. II. De except. rei judic.	
§. 6.	604	l. 2. §. 3.	610
l. 2.	603. 604	l. 3.	612
Tit. XIX. De itin. actuque priv.		l. 5.	ibid.
l. 1. §. 1.	604. 605	l. 6.	608
Tit. XX. De Aq. quotid. & astiv.		l. 7. pr.	611
l. 4.	221	§. 1.	612
l. 5.	ibid.	Zzzz	
		S. ult.	

REPERTORIUM LL.

<i>§. ult.</i>	200	<i>l. 5. pr.</i>	125
<i>l. 11. §. 5.</i>	207	<i>§. 1.</i>	38
<i>l. 14. §. pen.</i>	206. 207. 550	<i>§. 2.</i>	625
<i>l. 51. §. 1.</i>	198	<i>§. 3.</i>	241
TIT. III.		<i>l. 8.</i>	639
De Divers. temporal. pra-		<i>l. 10.</i>	71
script. &c.		<i>l. 14.</i>	90. 268. 650
<i>l. 3.</i>	614	<i>l. 21.</i>	633
<i>l. 5.</i>	561	<i>l. 24.</i>	246
<i>l. 4.</i>	614. & seq.	<i>l. 33.</i>	54. 632
<i>l. 9.</i>	614	<i>l. 34.</i>	165. 576
<i>l. 14. pr.</i>	433	<i>l. 35.</i>	130. 522 591. 626
<i>l. pen. §. 3.</i>	116		627. 629. 630
TIT. IV.		<i>l. 39.</i>	89. 513. 525
De Dol. mal. & met. except.		<i>l. 40.</i>	615
<i>l. 2. §. 3.</i>	633	<i>l. 42.</i>	615. 638
<i>l. 4. §. 1.</i>	571. 526	<i>l. 43.</i>	88. 625
<i>§. 7.</i>	108	<i>l. 44.</i>	613
<i>§. 24.</i>	558	<i>§. fin.</i>	641
<i>§. 29.</i>	561	<i>l. 47.</i>	385. 654
<i>§. 44.</i>	586	<i>l. 52. §. fin.</i>	632
<i>l. 5. pr.</i>	615	<i>l. 108.</i>	633
<i>l. 8. pr.</i>	641		
<i>l. 11. §. 7.</i>	571	LIB. XLV.	
<i>l. 16.</i>	ibid.	TIT. I.	
TIT. V.		De Verbor. oblig.	
Quar. rer. actio non datur.		<i>l. 1. §. 1.</i>	103. 632
<i>l. 2.</i>	101	<i>§. 2.</i>	80. 632. 653
TIT. VI. De Litigiosis.		<i>§. 3.</i>	634
<i>l. 2.</i>	372	<i>§. 4.</i>	ibid.
TIT. VII. De Oblig. & action.		<i>l. 2. §. 2.</i>	432. 572. 615
<i>tot. tit.</i>	242	<i>§. 6.</i>	638
<i>l. 1. §. 1.</i>	246	<i>§. 11.</i>	241
<i>§. 2.</i>	244	<i>l. 4. §. 1.</i>	637
<i>§. 4.</i>	127. 277	<i>l. 6.</i>	85. 87
<i>§. 5.</i>	276	<i>l. 17.</i>	377. 639
<i>l. 1. princ.</i>	37. 60	<i>l. 22.</i>	312
			l. 23.

REPERTORIUM LL.

l. 23.	144. 392. 393	S. 2.	272
l. 24.	391	S. ult.	97
l. 26. S. 1.	90. 110. 556. 97	l. 38. S. 1.	636
l. 30.	632	l. 41. S. 4.	641
l. 34.	477	TIT. II.	
l. 35. S. 1.	90	De Duob. reis constit.	
l. 36.	108. 109. 142. 332.	l. 2.	100
l. 38. S. 10.	637. 224	l. 7.	643
S. 12.	94	l. 9.	437
S. 17.	82. 97. 635. 641	S. 1.	643
l. 43.	639	l. pen.	100. 273
l. 44.	ibid.	l. ult.	370
l. 46. S. 2.	639. 640	TIT. III. De Stipul. serv.	
l. 48.	639	l. 25.	614. 615
l. 52. S. fin.	80	l. 26.	318. 640
l. 59.	394. seq.	LIB. XLVI.	
l. 61.	91	TIT. I.	
l. 68.	95	De Fidejuss. & mand.	
l. 69.	639. 643	l. 8. S. 1.	249
l. 72. pr.	95. 337. 642	l. 10. S. 1.	26
l. 75. S. fin.	94. 344. 641	l. 11.	644
l. 76.	637	l. 15.	633
l. 78.	638	S. fin.	646
l. 88.	444. 273	l. 16. S. 3.	70
l. 91. S. 3.	2	S. 4.	71
l. 99.	332. 95. 110. 642	l. 25.	85
l. 110.	88	l. 39.	647
l. 108. S. 12	315	l. 47.	370
l. 112.	637	l. 49. S. 1.	216
l. 115.	397	l. 50. S. 1.	26
S. fin.	641	l. 58. S. 1.	273
l. 122. S. fin.	108	l. 70. S. 4.	85
l. 132 pr.	91. 93	TIT. II.	
l. 134 pr.	91	De Novation. & deleg.	
S. 2.	80. pr.	l. 1. S. 1.	249
l. 135. S. 2.	80. 393	l. 31.	100. 649
S. 3	79. 316	l. ult.	116.
l. 137.	477	Zzzz 2	
		TIT	

REPERTORIUM LL.

Tit. III.		l. 13. §. 7.	647
De solution.		§. 10.	654
l. 3. §. 1.	460.338	l. 19.	632
l. 7.	271	Tit. V.	
l. 16.	638	De stipul. Prætorius.	
l. 34. §. 6.	651	l. 1. §. 5.	59
§. fin.	99.100	l. 10.	571
l. 35.	631	Tit. VIII.	
l. 38.	651	Rat. rem hab. & deratia.	
§. 3.	528	l. 15.	295.296
§. ult.	653	l. 22. §. 1.	651
l. 39.	334	§. 8.	ibid.
l. 47. §. 1.	246	l. ult.	303
l. 53.	651	LIB. XLVII.	
l. 58. pr. & §. 1.	ibid.	Tit. I.	
l. 59.	422	De Priv. delict.	
l. 66.	86	l. 1. §. 1.	626
l. 68. §. ult.	208	l. 2. §. 3.	271
l. 69.	144	l. fin.	37
l. 71. §. fin.	651	Tit. II.	
l. 72. §. 1.	395.649	De Furtis.	
l. 76.	647	l. 12. §. 1.	273
l. 78.	537	l. 14. §. 16.	269.333
l. 84.	652	l. 15. §. 1.	297
l. 92. §. 4.	271	l. 21. pr.	658
l. 95. §. 13.	644	l. 22. §. 2.	658
§. 4.	70.73.198.613	§. fin.	ibid.
§. 6.	651	l. 27. §. fin.	657
§. 7.	198	l. 39.	616
§. 9.	537	l. 42. pr.	248.626
l. fin.	305	l. 43. §. 11.	216
Tit. IV.		l. 45. §. 1.	201
De Acceptilation.		l. 46. §. 8.	656
l. 3.	654	l. 50. pr.	658
l. 8.	632	l. 54. §. 3.	165
§. 4.	653		156,

REPERTORIUM LL.

l. 56. §. 1.	655	l. 1.	332
l. 59.	297	l. 9.	655
l. 64.	220	TIT. X.	
l. 65.	668	De injur. & famos. libel.	
l. 67.	656	l. 1. §. 4.	663
l. 76.	271	§. ult.	120
l. 80.	658	l. 3. §. fin.	675
l. 82. §. fin.	656. 261	l. 4.	ibid.
TIT. III.		l. 5.	665
De Tign. junct.		l. 6.	655. 664
l. 1. §. ult.	242	l. 7. §. 1.	664. 667
l. fin.	537	l. 9.	665
TIT. IV.		l. 15. §. 34.	663
Si is, qui testam. lib. esse just.		§. 35.	ibid.
er. &c.		l. 17. §. 4.	40
l. 1. §. 15.	552	l. 25. §. 35.	663
l. fin.	208	l. 27.	663. 666
TIT. V.		l. 28.	669
Furti advers. naut. caup.		l. 34.	514. 515
stabil.		TIT. XI.	
l. 1. pr.	661	De Extraord. Crimin.	
§. 2.	661	l. 1. pr.	674
§. 3.	659	§. ult.	ibid.
§. 4.	662	TIT. XII.	
l. 6.	659. 661	De sepulchr. viol.	
l. fin.	625	l. 2.	663
TIT. VII.		l. 3. pr.	666
Arbor. furt. cæs.		§. 5. 20. in pr.	666. 669
lib. §. 2.	538	l. 6.	667
l. pen.	64	l. 9.	ibid.
TIT. IIX.		l. pen.	667
De vi bon. rapt. &c.		TIT. XIII.	
l. 2. §. 8.	135	De Concussion.	
§. ult.	270	l. 2.	104
TIT. IX.		TIT. XV.	
De incend. ruin. naufr. &c.		De Prævarication.	
		Zzzzz	l. ult.

REPERTORIUM LL.

<i>l. ult.</i>	106. in pr.	<i>l. 8.</i>	670
TIT. XLIX.		TIT. V.	
De Effract. & Expil.		Ad L. Jul. de adult. coerc.	
<i>l. 1. §. fin.</i>	665	<i>l. 2. §. 2.</i>	672
TIT. XX.		<i>§. 4.</i>	296
Stellion.		<i>l. 11. §. 2.</i>	120
<i>l. 3. §. pen.</i>	665	<i>l. 13 §. 2.</i>	672. 673
TIT. XXI.		<i>§. 5.</i>	296
De term. mot.		<i>l. 20.</i>	33
<i>l. 2.</i>	655	<i>l. 29. pr.</i>	105
<i>l. ult.</i>	55. 669	<i>§. 2.</i>	105
TIT. XXII.		<i>l. 34. §. 1</i>	672
De Colleg. & Corporib.		TIT. VI.	
<i>l. ult.</i>	22	Ad L. Jul. de vi publ.	
TIT. XXIII.		<i>l. 2.</i>	673
De Popular. action.		<i>l. 5. §. ult.</i>	105
<i>l. 3.</i>	571	<i>l. pen.</i>	665
<i>l. 5.</i>	119	TIT. IIX.	
<i>l. 7.</i>	119	Ad L. Cornel. de fizar. &c.	
<i>l. pen. §. 1.</i>	119. 669	<i>l. 2.</i>	622
<i>l. fin.</i>	591	<i>l. 8.</i>	666
LIB. XLIX.		TIT. IX.	
TIT. I.		Ad L. Pompej. de parricid.	
De Public. Judic.		<i>l. 3.</i>	459
<i>l. 4.</i>	175	TIT. X.	
<i>l. 11.</i>	120	Ad L. Cornel. de fals. &c.	
<i>l. 13. §. 1.</i>	ibid.	<i>l. 6.</i>	106. 588. 674
<i>l. ult.</i>	106	<i>l. 7.</i>	90. 106
TIT. II.		<i>l. 22. §. 4.</i>	674
De Accusationib. &c.		<i>l. 31.</i>	46
<i>l. 7. §. 2.</i>	105	TIT. XI.	
<i>l. 14.</i>	655	Ad L. Jul. repetund.	
<i>l. fin.</i>	172	<i>l. 1. §. 1.</i>	410
TIT. III.		<i>l. 6.</i>	411
De Custod. &c.		<i>l. 7. §. 1.</i>	410
		TIT.	

REPERTORIUM LL.

TIT. XIII.		TIT. XXII.	
Ad L. Jul. pecul. & de sa- cral. &c.		De interdict. & releg. & de- port.	
l. 4.	666	l. 6. §. 1.	43
l. 5.	675		
TIT. XVI.		LIBER XLIX.	
Ad SCtum Turpill. &c.		TIT. I.	
l. 1. §. 7.	104	De Appell. & relation.	
§. 11.	51	l. 9.	246
TIT. XIIIX.		l. 10.	678
De Quæstion.		l. 17. §. 1.	88. 431
l. 14.	528	l. 18.	119. 120
l. 17. §. fin.	602	l. 19.	22
l. 20.	397. 676	l. 20.	430
TIT. XIX.		l. 24.	678
De Poenis.		TIT. III.	
l. 1 pr.	61. 529	Quis à quo appell.	
§. fin.	665	l. 1. §. 1.	41
l. 5. §. fin.	655	l. 2.	41
l. 6. §. fin.	43	TIT. IV.	
l. 9. §. fin.	528. 529	Quand. appell. & intr. quæ temp.	
l. 10. §. 2.	115	l. 1. §. fin.	121
l. 11.	22	TIT. V.	
l. 13.	665	De Appell. recip. vel non.	
l. 16. §. 4.	675	l. 1. pr.	678
§. 8.	655. 673	TIT. VIII.	
l. 18.	654	Quæ sent. sine appell. rescind.	
l. 26.	631	Rubric.	
l. 28. §. 15.	172	139. 153. pr.	
l. 29.	436	101. tit.	
TIT. XXI.		182	
De bon. eor. qui ant. sent. &c.		l. 1.	
l. 1.	263	§. 2.	
l. 3. pr.	675	§. 3.	
§. 1.	675	22	
§. 6.	674	ibid.	
		TIT. IX.	
		An per al. caus. appell. red. pos.	
		l. 1.	
		119. 120	
		TIT.	

REPERTORIUM LL.

TIT. XIV. De Jure fisci.		TIT. IV.	
l. 10.	577	De Munerib. & honorib.	
l. 18. §. ult.	ibid.	l. 6. pr.	166
l. 28.	365. 572. 577	l. fin. §. 24.	679
l. 34.	37	TIT. V.	
l. 47. pr.	513. seq.	De Vocation. & excus. mun.	
TIT. XV.		l. 2.	44
De Captiv. & postlim. revers.		§. 1.	431
l. 19. §. 7.	428	l. 8. pr.	430
§. 8.	429	l. 11.	431
l. 26.	668	TIT. VI.	
l. 29.	194	De Jure immunit.	
TIT. XVI. De Re milit.		l. 5. §. 3. 4. 5.	689
l. 3.	172	TIT. XII. De Pollicit.	
§. 17.	34. in med.	l. 13.	95. 642
l. 8.	424. 674	TIT. XIII.	
l. pen.	341	De Var. & extraord. cognit.	
l. pen.	ibid.	l. 1. §. 5.	114
TIT. XVII.		§. 13.	113
De Castrens. pecul.		l. 5. §. fin.	158
l. 3.	493	TIT. XIV.	
l. 4.	ibid.	De Proxenetis.	
LIB. L.		l. 2.	140
TIT. I.		TIT. XVI.	
Ad municipal. & de incol.		De Verbor. signif.	
l. 6.	42. 565	l. 5. §. 1.	509
l. 19.	606	l. 10.	69. 621. 638
l. 23.	169	l. 12. pr.	38. in pr. 669
l. 26.	131	l. 15.	247
§. 1.	ibid.	l. 16.	ibid.
l. 29.	168. 427	l. 21.	517
l. fin. §. 3.	679	l. 23.	ibid.
TIT. II.		l. 28.	556
De Decurion. & fil. cor.		l. 40. §. fin.	596
l. 2. §. 2.	39	l. 46.	269. in fin.
		l. 47.	ibid.
			149.

REPERTORIUM LL.

l. 49.	517	l. 8.	385
l. 53.	420	l. 11.	216.555
l. 54.	638	l. 12.	462
l. 55.	69	l. 19.	440
l. 61.	59	l. 21.	43
l. 68.	558	l. 23.	107.274.276.279.280.304
l. 78.	550	l. 25.	58
l. 84.	421.671	l. 29.	410
l. 88.	468	l. 39.	385
l. 98.	146	l. 35.	606
l. 101.	421	l. 38.	629. seq.
l. 105.	53	l. 39.	478
l. 120.	468.489	l. 40.	85. 658
l. 1.	421	l. 43. S. 1.	200.
l. 121.	385	l. 44.	626
l. 122.	283	l. 53.	561
l. 129. S. 1.	420	l. 54.	197
l. 135.	25	l. 55.	284.285
l. 161.	420	l. 57.	198.664
l. 178.	283	l. 59.	625
l. 179.	587	l. 60.	125.246.303
l. 190.	168	l. 66.	69.613
l. 193.	587	l. 73. S. 1.	420
l. 198.	84	l. 75.	65. in fin.
l. 201. S. fin.	671	l. 77.	422.426.457
l. 211.	84	l. 68.	356
l. 213.	621	l. 69.	651
l. 220.	671	l. 81.	414
l. 225.	557	l. 85.	652
l. 226.	276.206	l. 88.	392
		l. 106.	95
		l. 111.	391.629
		l. 112.	69
		l. 116.	134
		l. 117.	561
		l. 120.	625
			1.122.

TIT. XVII.

De Regul. Jur.

l. 2.	513	l. 116.	134
l. 4.	135	l. 117.	561
l. 7.	452	l. 120.	625

AAAAA

REPERTORIUM LL.

l. 122.	90	l. 156. §. 1.	586
l. 132.	III	§. fin.	651
l. 136.	211	l. 157	624
l. 138.	600	l. 173.	586
l. 139.	ibid.	l. 181.	410
l. 145.	125	l. 185	90
l. 147.	96	l. 198.	586
l. 149.	360	l. 203.	285
l. 151.	624	l. 206	211. 556

EX CODICE.

LIB. I.		l. 9.	17. in pr. 22
TIT. I.		l. 12. §. 1.	3
De Summ. Trin.		l. 17.	36
l. 2.	384	l. ult. pr.	3. 22
TIT. II. De SS. Eccles.		§. 1.	22
l. 1.	90. 95. 642	TIT. XVII.	
l. 19.	518	De Veter. Jur. enucl.	
l. 23.	202	l. 2. §. 17.	2
l. ult.	554	TIT. XIX.	
TIT. III.		De Jur. & fact. ignor.	
De Episcop. & Cler.		l. 5.	42
l. 5.	673	l. 10.	264
l. 7.	252	TIT. XXXV.	
auth. sed Judex.	ibid.	De Offic. Procons. & leg.	
l. 8.	3. in pr.	l. un.	46. 539
l. 25. §. 1.	252	TIT. L. De Mod. mult.	
l. 33. §. ult.	64	l. 5.	55
TIT. XII.		LIB. II.	
De his, qui ad Eccles.		TIT. I.	
confug.		De Edendo.	
l. 6. pr.	654	l. 1.	68
TIT. XIV.		l. 3.	63. in fin. 64. 65. 67
De Legib. & Const.		l. 4.	254
l. 1.	3. 22. 23	l. 5.	68
l. 5.	36	TIT.	

REPERTORIUM LL.

TIT. III. De Pactis.		TIT. VI. De postulando.	
l. 1.	91	l. 6. §. 2.	112
l. 2.	83	TIT. VII.	
l. 13.	76	De Advoc. divers. Jud.	
l. 16.	92.94	l. 12.	668
l. 19.	91	TIT. VIII.	
l. 21.	101	De Advoc. fisc.	
l. 25.	572	l. 1.	668
l. 27.	79	l. 2.	ibid.
l. 28.	325.560	TIT. XII.	
l. pen.	47.93.102.351	Ex quib. caus. infam. irrog.	
l. ult.	91.93	l. 11.	115
TIT. IV.		l. 12.	668
De transaction.		l. 13.	113
l. 1.	101	l. 20.	384
l. 2.	101	TIT. XIII.	
l. 3.	ibid.	De procuratorib.	
l. 6.	72	l. 1.	118
l. 11.	94	l. 5.	96
l. 12.	101	l. 17.	122
l. 16.	110	l. 19. inf.	120.121
l. 17.	108	l. 19.	106
l. 18.	103.105.635	l. 22.	258
l. 19.	109	l. 23.	4. in pr. 258
l. 20.	105	TIT. XIX.	
l. 25.	110	De negot. gest.	
l. 31.	102	l. 3.	241
l. 32.	102.133	l. 15.	128
l. 33.	375	l. 17.	126
l. 37.	108	l. 20.	127
l. 39.	347	l. 22.	279
l. 40.	108	TIT. XX.	
l. 41.	255	De his, quæ vi metusve caus. &c	
l. 42.	106	l. 3.	556
		l. 5.	133
		TIT.	

REPERTORIUM LL.

TIT. XXI. De dol. malo.	l. 1. 149. TIT. XLI.
l. 1. §. 1. 142	In quib. caus. in integr. restit
§. 4. 142	necess. non est.
l. 5. 108	tot. tit. 149
l. 7. §. 4. 142	l. 3. 624
TIT. XXII. De in integr. rest. min.	TIT. XLII. Qui & advers. quos in integr. rest. &c.
l. 3. 87	l. fin. 145. 154
l. 5. 147	TIT. XLIV. Si sap. rest. in integr. post.
TIT. XXV. Si tut. vel cur. interv.	Si sap. rest. in integr. post.
l. 1. 88	tot. tit. 155
l. 2. ibid.	TIT. XLV.
l. 3. 149. in fin.	De his, qui ven. ætat. impetr.
TIT. XXVII. Si advers. rem judic.	l. 1. 151 TIT. XLVII.
l. 2. 145. 154	Ubi & ap. quem cognit. &c.
TIT. XXVIII. Si advers. vend.	l. 2. 131. 132 l. ult. 131
l. 1. 152	TIT. L.
autb. sacramenta puberum 135.	In integr. rest. postul.
l. fin. 152	l. un. 133
l. fin. 156. in pr.	TIT. LIII. De temporib. in integr. restit.
TIT. XXX. Si advers. donation.	l. 3. 321
l. ult. 155	l. ult. 137
TIT. XXXI. Si advers. libert.	TIT. LIV. Quib. ex caus. maiores &c.
l. 3. 141	l. 4. 157
TIT. XXXV. Si advers. delict.	l. pen. 246
l. 1. 278	l. ult. 129. in f. 130
l. 2. ibid.	TIT. LVI. De recept. arbitr.
TIT. XXXVIII. Si advers. credit.	l. 5. 161 TIT. LVII. De Satisfacendo.
	l. unic. 16
	l. 5.

— REPERTORIUM LL.

<i>l. 5. pr.</i>	161	<i>l. 4.</i>	48.167
<i>Tit. LVIII.</i>		<i>l. ult.</i>	22.46
De formul.& impetr. subl.		<i>Tit. XVI.</i>	
<i>l. 2.</i>	63, in fin. 65	Ubi de possess. ag. op.	
		<i>l. unic.</i>	169.172
LIB. III.		<i>Tit. XIX.</i>	
<i>Tit. I.</i>		Ubi in rem actio &c.	
De Judiciis.		<i>tot. tit.</i>	172
		<i>l. fin.</i>	132.169.173
<i>l. 6.</i>	553	<i>Tit. XV.</i>	
<i>l. 8.</i>	24	Ubi de crimin.	
<i>l. 13. §. ult.</i>	120	<i>l. 1.</i>	172
<i>l. 14. §. 1.</i>	111.667	<i>Tit. XX.</i>	
<i>l. 16.</i>	167	Ubi de heredit.	
<i>auth. si verò contigerit</i>	167	<i>l. unic.</i>	172.173
<i>auth. hodiè</i>	23	<i>Tit. XXI.</i>	
<i>l. 35.</i>	66	Ubi de ratiocin. tam publ. quàm priv. &c.	
<i>Tit. IV.</i>		<i>l. 1.</i>	131
Qui pro sua Jurisdic.		<i>Tit. XXIV.</i>	
<i>l. unic. pr.</i>	43	Ubi senat. vel clariss. civil. vel crim,	
<i>Tit. VI.</i>		<i>l. 2.</i>	168. 169
Qui legitim. pers. stand. in jud.		<i>Tit. XXIIIX.</i>	
<i>l. fin.</i>	119	De Inoffic. testam.	
<i>Tit. IX.</i>		<i>l. 1.</i>	177
De lit. contestation.		<i>l. 5.</i>	32
<i>l. 1.</i>	56	<i>l. 6.</i>	192.154
<i>auth. offeratur.</i>	ibid.	<i>auth. novissima.</i>	192
<i>Tit. XII.</i>		<i>l. 11.</i>	185
De Feriis.		<i>l. 24.</i>	113. in fin.
<i>l. ult.</i>	63	<i>l. 27.</i>	114. 185
<i>Tit. XIII.</i>		<i>l. 28.</i>	185
De		<i>Tit. XXVII.</i>	
Jurisdic. omn. jud.		Qu. lic. unicuique fin. jud.	
<i>l. 3.</i>	48	<i>tot. tit.</i>	243
		A A A A A 3	<i>l. 29.</i>

REPERTORIUM LL.

l. 29.	406	TIT. XXXVI.	
		Famil. ercisc.	
TIT. XXIX.			
De		l. 1.	239
Inoffic. donation.		l. 4.	483
l. 5.	515	l. 18.	491
TIT. XXXI.		l. ult.	444
De petition. hered.		TIT. XXXVII.	
l. 1. § 1.	214	l. pen.	249
l. 2.	624	Tit. XXXIX.	
l. 7.	168. 177	Commun. utriusque Judic.	
l. 11.	242	l. 3.	139. 239. 249
§. 6.	264	l. 7.	382
l. fin.	202. 616	Tit. XXXIX.	
TIT. XXXII.		Finium regund.	
De Rei vindic.		l. 5.	236
l. 2.	215. 538	l. ult.	236
l. 3.	204	Tit. XLI.	
l. 4.	561	De noxal. action.	
l. 5.	215	l. 1.	268
l. 6.	297	Tit. XLIV.	
l. 9.	409	De Relig. & sumpt. fun.	
l. 14.	204. 360	l. 6.	556
l. 15.	342. 364	LIB. IV.	
l. 17.	208	Tit. I.	
l. 24.	106. 130	De reb. cred. & jurejur.	
l. 26.	562	l. 2.	256
TIT. XXXIII.		l. 11.	254
De usufruct.		l. 12. pr.	254
l. 1.	225	Tit. II.	
l. 14.	224	Si cert. petatur.	
l. 16.	220	l. 6.	106. 633
l. fin.	219. 234	Tit. V.	
TIT. XXXIV.		De condict. indeb.	
De servitut. & aq.		l. 1.	267. 384
l. 2.	160. 230	l. 5.	264. 265
l. 6.	274	l. 6.	143
		l. 7.	

REPERTORIUM LL.

l.7.	ibid.	l.3.	438
l.8.	261	l.6.	ibid.
l.pen.	267	l.7.	254
TIT. VI.		l.9. §.1.	397
De Condict. ob caus. dator.		l.17.	439
l.1.	260	TIT. XXII.	
l.3.	316. 317	Plus val. quod ag.	
l.4.	261	l.1.	42
TIT. VII.		TIT. XXIII.	
De Condict. ob turp. caus.		De Commodato.	
l.1.	249	l.1.	279
TIT. VIII. De Condict. furtiv.		TIT. XXIV.	
l.1.	137	De Pignorat. action.	
TIT. IX.		l.6.	279
De Condict. ex lege,		l.9.	310
ult.	332	l.10.	245
TIT. X.		TIT. XXVI.	
De Oblig. & action.		Quod cum eo, qui in alien. pot.	
l.4.	332	l.10.	116
l.5.	66	TIT. XXIX.	
TIT. XIV.		Ad S. Ctum Vellej.	
An serv. pro suo fact.		l.6. §.1.	291
l.4.	268	§.2.	ibid.
TIT. XVII.		l.8.	290 370
Ex delict. defunct.		auth. si à me.	292
unic.	270. 430. 626. 631	l.9.	291
TIT. XIX.		l.13.	290
De Probation.		l.22.	292
l.4.	396	l.23.	293
l.10.	396	l.ult.	409
l.15.	353	TIT. XXX.	
l.16.	ibid.	De Non numer. pecun.	
l.20.	ibid.	l.1.	250
l.22.	147	l.2.	ibid.
TIT. XX.		l.3.	249
De Testibus.		l.5.	ibid.
			l.8.

REPERTORIUM LL

l. 8.	502		TIT. XXXVIII.	
l. 9.	ibid.		De Contrah. emt.	
l. 10.	249	l. 5.		427
l. 13.	250	l. 13.		76.310.315
l. 14. pr.	ibid.	l. fin.		314
§. 2.	dict. loc.		TIT. XLIV.	
§. ult.	151		De Rescind. vendit.	
		l. 1.		134
TIT. XXXI.		l. 2.		138.110.240.330.332
De Compensation.		l. 5.		138.139.152. 446. 530
l. 4.	294	l. 10.		141. 240
l. 6.	295. 298	l. 12.		330
l. ult.	616	l. 14.		323
		l. 16.		330
TIT. XXXII.			TIT. XLVI.	
De Usuris.			Si propt. publ. pens.	
l. 3.	384	l. 1.		572
§. 6.	106		TIT. XLIX.	
l. 5.	102.385		De Action. emt.	
l. 10.	389	l. 2.		182
l. 11.	386	l. 4.		258
l. 12.	ibid.	l. 5.		336.384
l. 23.	386	§. 13.		336
l. 25.	386	l. 8.		338
l. 26. pr.	201	l. 10.		259
§. 1.	384.395		TIT. L.	
l. 27. §. 1.	389.390		De reb. alien. non alienand.	
l. 28.	386.387	l. fin.		316
			TIT. LIII.	
TIT. XXXIV.			Rem alien. gerent.	
Depos. vel contra.		l. unic.		576
l. 1.	279		TIT. LIV.	
l. 11.	301		De Pact. int. emt. & vend.	
		l. 2.		312.323.337
TIT. XXXV.		l. ult.		316.317.367
Mandati vel contra.			TIT.	
l. 3.	123			
l. 13.	304			
l. 15.	282			
l. 21.	115.126.277.304			

REPERTORIUM LL.

TIT. LVII.		l. 25.	4. in pr.
Si mancip. ita fuer. al. ut			
l. pen.	317		
TIT. LVIII.			
De Aedilit. action.		l. 1.	404
l. 3.	75	l. 4.	260
		auth. incestas.	260
TIT. LXIII.			
De Commerc. & merc.		TIT. IX.	
l. 2.	94	De Secund. nupt.	
		l. 1.	129
TIT. LXIV.		l. 2.	ibid.
De rer. permut. & praescr.		l. 3.	129
verb.		l. 6. §. 1.	386
l. 1.	347		
l. 2.	ibid.	TIT. XI.	
l. 3.	346. 347. 348	De dot. promiss.	
		l. 3.	407. 640
TIT. LXV.		l. ult.	404. 405
De locat. conduct.			
l. 5.	84. 125. 357	TIT. XII.	
l. 25.	302	De Jure dotium.	
		l. 1.	373
TIT. LXVI.		l. 15.	106
De Jure emphyteut.		l. 29.	354
l. 1.	217. 344. 424	l. 30.	204. 408
l. 2.	ibid.	l. ult.	408
LIBER V.			
TIT. III.		TIT. XIII.	
De Donation. ante nupt.		De rei ux. action.	
l. 19.	354	l. unic. pr.	632
l. 20.	412	§. 1.	354
auth. dos data.	ibid.	§. 5.	295
		§. 6.	415
TIT. IV.		§. 7.	482
De Nuptiis.		§. 15.	354
l. 5.	125. 409		
l. 7.	33. circa fin.	TIT. XIV.	
l. 14.	135	De Pact. Convent.	
l. 16.	668	l. fin.	355
l. 19.	403		
		TIT. XVI.	
		De don. int. vir. & ux.	
		B b b b b	l. 2.

REPERTORIUM LL.

<i>l. 2.</i>	411.461	<i>TIT. XLVIII.</i>
<i>l. 8.</i>	212	Ut caus. post pub. adfit tut.
<i>TIT. XXI.</i>		<i>l. unic.</i> 428
Rer. amot.		<i>TIT. I.</i>
<i>l. fin.</i>	270	De Alim. pupill. praestand.
<i>TIT. XXVII.</i>		<i>l. ult.</i> 474
De Natural. liber.		<i>TIT. LIII.</i>
<i>l. 6. in fin.</i>	29. pr.	De In lit. jurand.
<i>l. 8.</i>	405	<i>l. 2.</i> 206
<i>l. 11.</i>	29	<i>TIT. LIV.</i>
<i>TIT. XXVIII.</i>		De heredib. tut. vel cur.
De Testam. tutel.		<i>l. 1.</i> 126. 432
<i>l. 4.</i>	425	<i>l. 4.</i> 126
<i>TIT. XXXIV.</i>		<i>TIT. LV.</i> Si tut. vel cur.
Qui dar. tut. vel cur.		<i>l. 2.</i> 126
<i>l. 3.</i>	434	<i>TIT. LVII.</i>
<i>l. 2.</i>	ibid.	De Fidejussorib. tut
<i>auth. minoris.</i>	329	<i>l. 1.</i> 432
<i>l. ult.</i>	431	<i>l. fin.</i> ibid.
<i>TIT. XXXVII.</i>		<i>TIT. LIX.</i> De auctor. praest.
De Administr. tut. vel cur.		<i>l. 2.</i> 89
<i>l. 20.</i>	575.576	<i>TIT. LXII.</i>
<i>l. 26.</i>	88	De Excusation.
<i>l. ult. §. 3.</i>	59	<i>l. 4.</i> 434
<i>TIT. XXXIIX.</i>		<i>l. 8.</i> 431
De Peric. tut. & cur.		<i>l. pen.</i> 290
<i>l. 4.</i>	427	<i>TIT. LXIII.</i>
<i>TIT. XLI.</i>		Si tut. vel cur. fals. alleg.
Ne tut. vel cur. vestig. & c.		<i>l. 2.</i> 434
<i>l. unic.</i>	576	<i>l. 3.</i> 144
<i>TIT. XLIII.</i>		<i>TIT. LXV.</i>
De Suspect. tut.		De Excus. veteran.
<i>l. 2.</i>	429	<i>l. ult.</i> 290
<i>l. 3.</i>	ibid.	<i>TIT. LXVI.</i>
<i>l. 7.</i>	430	Qui num. liberor se excus.
		<i>l. 1.</i> 431
		<i>TIT.</i>

REPERTORIUM LL.

TIT LXVII.		TIT. XIIX.	
Qui morbo se excus.		Unde vir & ux.	
<i>l. unic.</i>	167.434	<i>auth. præterea.</i>	507
TIT. LXX.		TIT. XX.	
De Curat. furios. vel prodig.		De Collation.	
<i>l. 6.</i>	106	<i>l. 3.</i>	98
<i>l. fin.</i>	28. circ. pr.	<i>l. 13.</i>	491
TIT. LXXI.		<i>l. 17.</i>	ibid.
De præd. & al. reb. min. sine		<i>l. 20. pr.</i>	ibid.
decret. non alien.		<i>§. 20. pr.</i>	491.493
<i>l. 1.</i>	331	TIT. XXI.	
<i>l. 10.</i>	149	De testam. milit.	
<i>l. 16.</i>	147. in fin. 212.	<i>l. 2.</i>	462
TIT. LXXIV.		<i>l. 3.</i>	460.462
Si maj. fact. alien. fact. rat.		<i>l. 16.</i>	460
hab.		<i>l. fin.</i>	ibid.
<i>l. 1.</i>	330	TIT. XXII.	
		Qui testam. fac. poss.	
		<i>l. 8.</i>	464
LIB. VI.		<i>l. 11.</i>	435.436
TIT. II.		<i>l. ult.</i>	ibid.
De furt. & serv. corrupt.		TIT. XXIII.	
<i>l. 1.</i>	200	De testam. & quemad. testam	
<i>l. 12.</i>	557	ordin.	
<i>l. fin. §. 3.</i>	269	<i>l. 1.</i>	40
TIT. III.		<i>l. 5.</i>	443
De oper. libert.		<i>l. 6. §. 1.</i>	488
<i>l. 7.</i>	558	<i>l. 21. §. 1.</i>	397.442
TIT. XII.		<i>l. 27.</i>	450
De Bonor. possess. contra		<i>l. fin.</i>	16
tab.		TIT. XXIV.	
<i>l. 2.</i>	451.490	De Hered. instituend.	
TIT. XIV.		<i>l. 1.</i>	452
Unde liberi.		<i>l. 3.</i>	455
<i>l. ult.</i>	496	<i>l. 13.</i>	191
		B b b b b 2	
		Tit.	

REPERTORIUM LL.

TIT. XXV. De Instit. & substit.	TIT. XXXVIII. De Verbor. & rer. signif.
<i>l. 3.</i> 455.476 <i>l. 5.</i> 477 <i>l. 7.</i> 458 <i>l. fin.</i> 197	<i>l. ult.</i> 483 TIT. XLII. De Fideicom.
TIT. XXVI. De Impub. & al. substit.	<i>l. 1.</i> 386.560 <i>l. 2.</i> 440 <i>l. 9.</i> 422.423 <i>l. 4.</i> 444.521 <i>l. fin.</i> 254.441
TIT. XXVIII. De Liber. præterit.	TIT. XLIII. Commun. de leg. <i>l. 1.</i> 220 <i>l. ult. §. 1.</i> 473 <i>§. fin.</i> 381
TIT. XXIX. De Posthum. hered. inst.	TIT. XLV. De his quæ sub mod.
<i>l. 2.</i> 449 TIT. XXX. De Jure delib.	<i>l. 2.</i> 482 TIT. XLVI. De Condit. insert. tam leg. quàm fideic.
<i>l. 5.</i> 490 <i>l. 16.</i> 651 <i>l. 21. §. 2.</i> 397 <i>l. ult. §. 10.</i> 254 <i>§. 12.</i> 459	<i>l. 2.</i> 477 TIT. L. Ad L. Falcid.
TIT. XXXV. De his, quib. ut indign.	<i>l. 6.</i> 551.652 <i>l. 7.</i> 481 <i>l. 9.</i> 264 <i>l. pen.</i> 585
<i>l. 3.</i> 106. in fin. <i>l. 4.</i> 452 <i>l. 11.</i> 3 TIT. XXXVI. De Codicillis.	TIT. LI. De Caduc. tollend.
<i>l. 7.</i> 103 <i>l. ult.</i> 195. 441. 451. 464. 465. 490	<i>l. unic. §. 1.</i> 470 <i>§. 10.</i> <i>ibid.</i> <i>§. 11.</i> <i>ibid.</i> <i>§. 14.</i> 527
TIT. XXXVII. De Legatis.	TIT. III. De his, qui ant. ap. tab.
<i>l. 5.</i> 586 <i>l. 10.</i> 25. in pr.	<i>l. unic.</i> 463 Tit.

REPERTORIUM LL.

TIT. LIII. Quand. dies leg. ced. l. 5. 479	l. 1. 152. in fin. TIT. XVI. De liberal. caus.
TIT. LIV. Ut in possess. legat. l. 3. 364	l. 7. 360 l. 15. 42 TIT. XIX. De ordine cognit.
TIT. LIX. De legitim. hered. l. 6. 496	l. fin. 133 TIT. XXXI. De usucap. transform.
l. 11. 92 l. 13. §. 2. 499. 506 l. 15. 16. 506	l. unic. 555. 560 TIT. XXXII. De Acquir. & retin. pos-
TIT. LXI. De bon. quæ lib. in pot. l. 3. 498	session. l. 3. 86. 531 l. 8. 532
l. 6. 219 auth. excipitur. 426 l. 7. 436	l. 11. 200. 209. 599 TIT. XXXIII. De Præscript. long. temp. de-
l. fin. 222 §. 5. 283. 435 TIT. LXII. De heredit. decurion. &c.	cem vel vig. l. 1. 563 l. 2. ibid.
l. 2. 94 LIB. VII. TIT. IV. De fideicommiss. libert.	l. 5. 230 l. 10. 562. 563 l. ult. 230 TIT. XXXIV. In quib. caus. cess. long. temp.
l. 9. 527 Tit. VII. De commun. serv. manumiss.	præscr. l. 2. 614 TIT. XXXVII. De quadrien. præscript.
l. 1. 4. in pr. TIT. VIII. De serv. pign. dat.	l. 2. 199 l. ult. 35. 199. 329 TIT. XXXIX. De præscript. 30. vel 40.
l. 5. 530 Tit. XI. Qui manumit. non poss.	an. B b b b b 3 l. 3a

REPERTORIUM LL.

<i>l. 1.</i>	160	<i>l. ult.</i>	115
	TIT. XLIII.		TIT. LXXIII.
	Quomod. & qn. jud. sent.		De Privileg. fisc.
<i>autb. qui semel.</i>	607	<i>l. 2.</i>	365.577
	TIT. XLIV.	<i>l. 5.</i>	577.580
	De sent. ex per. recit.		
<i>l. 2.</i>	166.570		LIB. IIX.
<i>l. 3.</i>	ibid.		Tit. I.
	TIT. XLVII.		De interd. &.
	De sentent. quæ pro eo, quod	<i>l. 1.</i>	65
	interest.	<i>l. ult.</i>	64
<i>l. unic.</i>	257.390.569		Tit. IV.
	TIT. LI.		Unde vi.
	De fructib. & lit. expens.	<i>l. 6.</i>	582.586
<i>l. 2. in fin.</i>	200.309	<i>l. 9.</i>	57
	TIT. LIII.	<i>l. ult.</i>	599
	De execut. rei judic.		Tit. V.
<i>l. 1.</i>	430		Si per vim vel al. mod.
	TIT. LIV. De usur. rei jud.	<i>l. 1.</i>	599
<i>l. fin.</i>	613		Tit. VI.
	TIT. LXII.		Uti possid.
	De Appell. & Consultation.	<i>l. unic.</i>	542. & seq. 601
<i>l. 1.</i>	175		Tit. X.
	TIT. LXIII.		De ædific. priv.
	De temp. appell.	<i>l. 3.</i>	21
<i>l. 4.</i>	678	<i>l. 12. §. 3.</i>	228
	TIT. LXIV.		Tit. XIV.
	Quando provoc. non est ne-		De pignorib.
	cess.	<i>l. 5.</i>	366
<i>l. 7.</i>	106	<i>l. 9.</i>	367
	TIT. LXVI.	<i>l. 13.</i>	351
	Si pend. appell. mors inter-	<i>l. 17.</i>	355.356
	ven.	<i>l. 19.</i>	280
<i>l. fin.</i>	458		Tit. XV.
	TIT. LXXI.		In quib. caus. pign. tacit.
	Qui bon. ced. poss.		contrah.
			l. p. m.

REPERTORIUM LL.

<i>l. pen.</i>	575.576	<i>l. 3.</i>	64. 610
<i>l. ult.</i>	84.357.576		
Tit. XVI.		Tit. XXXV.	
Sialien. res pign. dat.		De pact. pignor.	
		<i>l. 1.</i>	362
<i>l. pen.</i>	359	<i>l. ult.</i>	351.352
<i>l. 8.</i>	106	Tit. XXXVIII.	
Tit. XVII.		De contrah. & committ. stipul.	
Quæ res pign. obl. poss. vel		<i>l. 1.</i>	632
non &c.		<i>l. 7.</i>	89
<i>l. 7.</i>	83.358	<i>l. 12.</i>	393
<i>l. 8.</i>	<i>ibid.</i>	<i>l. 13.</i>	639
<i>l. 18.</i>	358	<i>l. 14.</i>	42
Tit. XVIII.		Tit. XXXIX.	
Qui pot. in pign.		<i>l. 2.</i>	477
<i>l. 2.</i>	364.365	Tit. XL.	
<i>l. 3.</i>	<i>ibid.</i>	De duob. reis stip.	
<i>l. 7.</i>	355.356	<i>l. 2.</i>	99
<i>l. 12.</i>	574	Tit. XLI.	
Tit. XXVI.		De	
De Remiss. pign.		Fidejuss. & mandator.	
<i>l. 1.</i>	368	<i>l. 2.</i>	647
<i>l. 8.</i>	368	<i>l. 11.</i>	647
<i>l. ult.</i>	369	<i>l. 26.</i>	394
Tit. XXIX.		Tit. XLII.	
De distract. pignor.		De novat. & deleg.	
<i>l. 12.</i>	366.272	<i>l. 3.</i>	650
<i>l. ult.</i>	351	<i>l. ult.</i>	357.641
Tit. XXX.		Tit. XLIII.	
Si vend. pign. ag.		De solution. & liber.	
<i>l. 1.</i>	381	<i>l. 2.</i>	298
Tit. XXXI.		<i>l. 20. *</i>	296
De luit. pignor.		Tit. XLV.	
<i>l. 1.</i>	319.370	De Eviction.	
<i>l. 2.</i>	<i>ibid.</i> 370	<i>l. 2.</i>	373
Tit. XXXVI.		<i>l. 5.</i>	334
De except. & præscr.		<i>l. 7.</i>	378
			<i>l. 11.</i>

REPERTORIUM LL.

<i>l. 11.</i>	377.378.539	<i>l. 1.</i>	518.520.521
<i>l. 18.</i>	374	<i>l. 2.</i>	<i>ibid.</i>
<i>l. 20.</i>	378	<i>l. 7.</i>	518.520.521.522.523
<i>l. 27.</i>	381	<i>l. 8.</i>	515.523
<i>l. fin.</i>	205.324.376.377	<i>l. ult.</i>	519.521.522
<i>Tit. XLVIII.</i>		<i>Tit. LVII.</i>	
De Adoption.		De donation. caus. mort.	
<i>l. pen. pr.</i>	498	<i>l. fin.</i>	526
<i>Tit. XLIX.</i>			
De Emancip. liberor.		LIB. IX.	
<i>l. 1.</i>	22	<i>Tit. IV.</i>	
<i>l. 4.</i>	197	De Custod. reor.	
<i>l. ult.</i>	92	<i>l. 4.</i>	670
<i>Tit. LI.</i>		<i>Tit. VIII.</i>	
De postlim. revers. & redempt.		Ad L. Jul. majest.	
ab hostib.		<i>l. 2.</i>	256
<i>l. 18.</i>	130	<i>l. 5.</i>	654. 671
<i>Tit. LIII.</i>		<i>l. ult.</i>	37
Quæ sit long. consuet.		<i>Tit. IX.</i>	
<i>l. 2.</i>	19	Ad L. Jul. de adult.	
<i>Tit. LIV.</i>		<i>l. 1.</i>	672
De donation.		<i>l. 4.</i>	284
<i>l. 7.</i>	521	<i>l. 10.</i>	105
<i>l. 25.</i>	526	<i>l. 22.</i>	673
<i>l. 27.</i>	439	<i>l. 23.</i>	<i>ibid.</i>
<i>l. 32.</i>	517	<i>l. 29.</i>	673
<i>l. 34.</i>	518	<i>Tit. XIII.</i>	
<i>l. 35. §. fin.</i>	337	De rapt. virgin.	
<i>l. pen.</i>	518	<i>l. unic.</i>	673
<i>Tit. LV.</i>		<i>Tit. XVI.</i>	
De		Ad L. Corn. de sic.	
Donation. quæ sub modo &c.		<i>l. 14.</i>	654
<i>l. 1.</i>	524	<i>Tit. XIX.</i>	
<i>l. 3.</i>	96.524	De sepulcr. viol.	
<i>Tit. LVI.</i>		<i>l. 4.</i>	667
De Revocand. don.		<i>Tit.</i>	

REPERTORIUM LL.

Tit. XXII. Ad L. Cornel. de fals. <i>l. 2.</i> 133.424	TIT. V. Ne fiscus rem, quam vend. evinc.
TIT. XXVII. Ad L. Jul. repetund. <i>l. fin.</i> 28	<i>l. 1.</i> 298 TIT. XXXI. De Decurion. & fil.
TIT. XXXI. Quand. civil. act. crim. præ. judic. <i>l. unic.</i> 175.655.667	<i>l. 11.</i> 430 <i>l. ult.</i> 39 TIT. XXXII. De Municip.
TIT. XXXIII. De Vibon. rapt. <i>l. 3.</i> 663	<i>l. 2.</i> 427 TIT. XXXIX. De Incolis, &c.
TIT. XXXV. De Injuriis. <i>l. 1.</i> 663 <i>l. ult.</i> 120	<i>l. 2.</i> 168 TIT. XLI. De Muner. patrim.
TIT. XL. De Requirend. reis. <i>l. 2.</i> 676	<i>l. 1.</i> 680 <i>l. 3.</i> 679 TIT. XLV. De Vacat. mun.
TIT. XLII. De Abolition. <i>l. 1.</i> 105	<i>l. 1.</i> 431 TIT. XLIX. Qui ætat. vel profess.
TIT. XLVII. De Pœnis. <i>l. 18.</i> 644 <i>l. 22.</i> 187	<i>l. fin.</i> 430 TIT. LII. De Profess. & Medic.
TIT. XLIX. De Bon. præscript. <i>l. 2.</i> 363 <i>l. ult.</i> 671	<i>l. 6.</i> 33 TIT. LXII. De Mulierib. & in quo loc. mun, sex &c.
TIT. L. Ad L. Falcid. <i>l. 9.</i> 143	<i>l. 1.</i> 679 LIB. XI. TIT. XXIX. De Jure Rēipubl.
LIBER X. TIT. I. De Jure fisci. <i>l. 1.</i> 106	<i>l. 3.</i> 148. in med. 157 Ccccc Tit.

REPERTORIUM LL.

[illegible]

EX NOVELL.

Novell. 1. c. 2.	458. 481	Novell. c. 4.	ibid.
c. 3.	482	c. fin.	66
c. 4. §. 1.	647	17. in pr.	397
6. pr.	397	c. 12.	437
7. c. 5.	381	18. c. 1.	179. 180. 184. 192
8. in fin.	23	c. 5.	184
9.	554	c. 6.	492
10.	555	c. ult.	31. in fin.
12. c. 1.	260	21. c. 2.	642
14.	3	22. c. 27.	185. 188
15. c. 1.	23	c. 37.	404
c. 3.	66	c. 43.	ibid.
		c. 47.	

REPERTORIUM I.L.

Novell.	22. c. 47.	185	Novell.	112. c. 1.	367
	39. c. 1. 484. 180. 188. seq.			c. 3.	66. in fin.
	47. c. 1.	398		115.	177
	48.	397		c. 3.	181. 182. 188.
	49. c. 1.	555		191. 195. 445. 447. 448.	
	53. c. 6. & ult.	507		c. 4.	188. 189. 191. 196
	61. c. 1.	292		S. 9.	182. 185. 435.
	69. c. 1. S. 1.	120			445. 447
	74. in fin. pr.	31		c. 13.	448
	c. 2.	28		117. c. 1.	435 525
	c. 3.	29. in pr.		c. 2. 27. & seq in fin.	
	c. 4.	3		c. 5.	507
	78. c. 3.	31		118. 495. 158. 181. 182 497	
	79. c. 3.	574		c. 1.	496. 498
	c. 4.	ibid.		c. 2.	498. 500
	86.	167		c. 3.	186. 190. 501. 502.
	87. princ.	526		c. 4.	192. 426
	c. 1.	ibid.		c. 5.	192
	89. c. 1.	32		119. c. fin.	426
	c. 9.	31		121. c. 1.	389
	c. 10.	28		c. 2.	ibid.
	S. 2.	29. in pr.		123. c. 7.	252
	c. 12. S. 4.	184. 405		126. c. 2.	555
	c. fin.	417		127. c. 1.	186. 190
	90. princ.	397		131. c. 3.	390. 384
	92. in pref.	180		c. 12.	43
	97. c. 3.	355		134.	397
	c. 6.	354		c. 8.	292. 294
	99.	643		c. ult.	436
	106.	395		135.	15
	107. c. 1.	442		137. c. 2.	25
	c. 3.	ibid.		138.	389. 390
	110. pr.	395		160.	390

REPERTORIUM LL.
EX LIBR. FEUDORUM.

2. F. 8. 217
c. un. qua sint regalia. 2. F. 56. 670

EX JURE CANON.

Decreti prima pars.

C. 3. distinct. 4. 23. pr.
C. 11. distinct. 4. 384

Decreti secunda pars.

c. si qua de rebus. 42. C. 12. q. 2. 140. in pr.
c. final. C. 17. q. ult. 523
c. puella. 8. C. 20. q. 1. 74
c. juramenti. 12. C. 22. q. 5. ibid. in pr.
c. quomodo. 10. }
c. aperiant. 11. } C. 31. q. 1. 404
c. Dens 12 }
c. indignantur. 4. C. 32. q. 6. 8

DECRETAL.

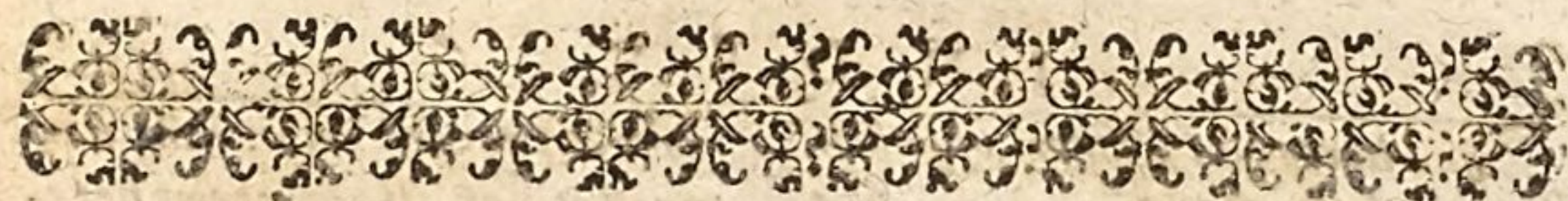
LIB. I. Tit. XXIX. De offic. & pot. jud. deleg. c. relatum. 19. 44 c. postoralis. 28. 566 vers. quia vero. ibid. Tit. XXXV. De pact. c. 1. 73 c. 6. 74 Tit. XXXVI. De transact. c. 1. 110 c. fin. 103. in pr. Tit. XL. De his, quæ vi met. caus.	c. 4. c. 5. c. fin. c. 8. c. 9. in fin.	251. 133. in fin. 57 Tit. XLI. De in integr. rest. 327 Tit. XLIII. De arbitr. 233 LIB. II. Tit. I. De Judiciis. c. 7. 296 c. 13. 285 Tit.
---	--	---

REPERTORIUM LL.

<i>Tit. II.</i>		<i>c. 61.</i>	167
De for. compet.			
<i>c. 13.</i>	169	LIB. III.	
<i>c. 17.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Tit. XVI.</i>	
<i>c. fin.</i>	172. 253	De depof.	
<i>Tit. VII.</i>		<i>c. final.</i>	301
De Juram. calumn.		TIT. XXVI. De testam.	
<i>c. 1.</i>	252	<i>c. 4.</i>	442
<i>c. ult.</i>	<i>ibid.</i>	<i>c. 5.</i>	468
<i>Tit. XIII.</i>		<i>c. 10.</i>	441
De reſtit. ſpol.		<i>c. 11.</i>	442
<i>c. 4.</i>	543	TIT. XXVIII.	
<i>Tit. XXIV.</i>		De ſepult.	
De Jurejurand.		<i>c. 1.</i>	243
<i>c. pervenit. 2.</i>	251. 299	TIT. L. Nec cler. vel mon.	
<i>c. ad noſtram. 7.</i>	299	<i>c. fin.</i>	53
<i>c. 8.</i>	251		
<i>c. 9.</i>	293. 253. 646	LIB. IV.	
<i>c. 12.</i>	8. 252	TIT. I.	
<i>c. 15.</i>	251	De ſponſal.	
<i>c. 18.</i>	<i>ibid.</i>	<i>c. 14.</i>	135
<i>c. 28.</i>	293. 287	TIT. V. De condit. appoſ.	
<i>Tit. XXV.</i>		<i>c. ult. in fin.</i>	399
De Exception.		TIT. VII.	
<i>c. 4.</i>	133	De eo, qui dux. in ux.	
<i>c. 5.</i>	<i>ibid.</i>	<i>c. 5. in fin.</i>	418
<i>Tit. XXVI.</i>		TIT. XVII.	
De præſcript.		Qui fil. ſunt leg.	
<i>c. 5.</i>	562	<i>c. 13.</i>	418
<i>c. 7.</i>	<i>ibid.</i>	TIT. XXI.	
<i>c. ult.</i>	<i>ibid.</i>	De ſecund. nupt.	
<i>Tit. XXVII.</i>		<i>c. pen.</i>	404
De ſent. & re jud.		<i>c. ult.</i>	<i>ibid.</i>
<i>c. fin.</i>	570		
<i>Tit. XXVIII.</i>		LIB. V.	
De appell.		TIT. XVI. De adult.	
		<i>c. ult.</i>	296
		Gcccc 3	
		Tit.	

REPERTORIUM LL.

<i>Tit. XVII.</i>		<i>c. 8.</i>	294
De raptorib.		De Reg. Jur.	
<i>c. 4.</i>	53	<i>c. 10.</i>	303
<i>Tit. XIX.</i>		<i>c. odia. 15.</i>	459
De usur.		<i>c. 31.</i>	379
<i>c. 1.</i>	384	<i>c. qui contra. 82.</i>	201
<i>c. 2.</i>	384	Clementin.	
<i>c. 3.</i>	ibid.	LIB. V.	
<i>c. 6.</i>	384. 252	<i>Tit. III. De haeret.</i>	
<i>c. 8.</i>	ibid.	<i>Clem. 1. §. 1.</i>	53
<i>c. 9.</i>	384		
<i>c. 14.</i>	ibid.		
<i>c. 16.</i>	383		
<i>c. fin.</i>	384. 396	Ex Recess. Imp. & aliis Imp.	
<i>Tit. XXVII.</i>		Const.	
De excomm.		<i>Recess. Imp. de an. 1529. §. item als</i>	
<i>c. 5.</i>	294. seq.	bissher	501
		<i>de an. 1530. §. it. als etliche</i>	677
LIB. VI.		<i>Ordin. Regiminis zu Nürnberg de</i>	
LIB. I.		<i>anno 1521.</i>	500
<i>Tit. XIV.</i>		<i>Ord. Polit. de an. 1577. Tit. 35. §.</i>	
De offic. & pot. jud. deleg.		und setzen ic.	665
<i>c. ult.</i>	44	<i>Ord. Cam. Imp. part. 2. Tit. 28. §.</i>	
<i>Tit. XXI.</i>		<i>item & c.</i>	677
De in integr.		<i>Ordin. Criminal. art. 23.</i>	676
<i>c. 1.</i>	153. in pr.	<i>art. 30. ibid.</i>	
LIB. III.		<i>art. 106.</i>	657
<i>Tit. XI.</i>		<i>art. 110.</i>	665
De testam.		Ex Jure Saxon.	
<i>c. 1.</i>	192	<i>Sandr. lib. 2. art. 24.</i>	563
LIB. V.		<i>lib. 5. art. 77.</i>	343
<i>Tit. V.</i>		<i>l. 11. art. 59.</i>	344. in pr.
De usur.		<i>Decis. Elect. 63.</i>	572
<i>c. 12.</i>	384	<i>Churfürstl. Gerichts Ordn. tit.</i>	
<i>Tit. XI.</i>		<i>43. §. detsgleichen obwohl ic.</i>	
De sent. excomm.			572
		INDEX.	

I N D E X

Rerum præcipuarum in hoc Opere comprehensarum.

Numerus, qui adest unicus, monstrat paginam.

A.

Absentia.

EXceptio absentia extendi-
tur etiam ad infirmita-
tem talem, ob quam im-
peditur Magistratus fun-
gi suo officio. 44

Absolvere.

Sensus huius verbi in jure Canoni-
co. 252. in fin.

Actio.

Absurdum est, actionem competere
ante obligationem. 38. pr.

An definitio in princ. Inst. de acti-
on. rectè referatur etiam ad a-
ctiones in rem? Affirm. oppositi
textus resolvuntur. 621.

An omnes actiones b. f. in §. 28. &
29. Inst. de action. sint enumera-
te? Affirm. 622

Actio ad exhibendum.

Hæc actio oritur ex jure rerum,
non vero est nativa. 242 in pr.

An conveniat hæc actio cum rei
vindicatione. ibid. in med.

Actio ad supplementum.

An hæc actio ad supplementum le-
gitima quinquennio extingua-
tur? Negatur & ad dubium
motum respondetur. 193

Actio civilis.

Vocabulum civilis est æquivocum.
203. in fin.

Actio communi dividundo.

An hæc actio sit mixta? affirmatur,
& ad leges obstantes responde-
tur. 241.

Propter gestum in re communi da-
tur actio communi dividundo,
idque probatur per textum, &
duo contrarii pro obstantibus
allati resolvuntur. ibid.

Actio contra heredes.

An detur ex aditione hereditatis?
Neg. opponentium dubio resp.
625.

Ex delictis an pænalis detur here-
dibus? Aff. 626

An actiones ex contractu dentur
contra unum heredem in solidum,
an vero tantum pro ea parte,

qua

- qua heres est? Affirm. oppositis
textibus respond. 624
- An actio ex testamento bon. f. sit?
Neg. ad dubium respond. 624.
- Actio de dolo.
- Actionem de dolo esse in personam
affirmatur per textum, & dubio
ex alio textu occurrenti respon-
detur. 142. in med.
- Hec actio non datur, si alia civilis
competit; contrariantes hic
textus latè componuntur. 142.
in fin. 143. 144. & 145
- Actio de dolo prius est introducta,
quam actio quod metus causa.
143. circ. princ.
- Propter legata ex dolo adversarii
soluta competit actio de dolo,
sin vero ex errore, competit con-
dictio indebiti. 143. opp. 3.
- Propter servum ante moram occi-
sum à promissore datur actio de
dolo. 144
- Actio de dolo datur ad rescinden-
dum contractum, actio vero
prescriptis verbis ad implendū.
dict. 144. in med.
- Actio de dolo non est deneganda
actori, si nullam mentionem fe-
cerit metus. 143. in med.
- Non aliam actionem quam de do-
lo habet heres contra legatari-
um, si huic à testatore quid in-
iunctum. 144.
- Si à testatore legatario quid in-
iunctum, hic verò legatum qui-
dem accipit sed iniunctum non
præstat, non alia competit here-
di actio quam de dolo. 145.
- Actio de dolo nō datur contra uni-
versitatem. 146. in pr.
- Actio de dolo datur contra here-
des quantum ad ipsos pervenit.
146. in med.
- Actio de eō quod certò loco.
An ob temporis adjectionem simi-
lis actio, ut loco adjecto, sit con-
stitututa? Negatur & argumentū
ex textu opposito deductum re-
solvitur. 272. in pr.
- Eum, qui destinato loco non solvit,
quovis loco posse conveniri, ne-
gatur per textus, & tria dubia
resolvuntur. 272.
- Actio de in rem verso.
An detur contra dominum, etiam si
utilitas interversa fuerit? Af-
firmatur per textus, & ad ob-
stantem respondetur per distin-
ctionem. 289.
- Actio de pauperie.
Eum, qui culpā latā vel dolo desit
possidere animal, teneri nega-
tur per textus, & dissentient re-
spondetur. 232. in fin. & pr. seq.
- Actio de recepto.
An hac actio oriatur ex locato vel
deposito? Negatur utrumq; &
duo dubia removeniuntur. 161.
- In hac actione sufficit probasse
merces esse receptas & damnum
datum, non autem requiritur
personam

personam, qua damnum dedit,
nominare & probare. 163. in fin.
ubi etiam textus obstantis resol-
vitur.

Actio exercitoria.

Contrarios ex aliorum gesto non
datur, dubium obstantis resolvi-
tur. 281.

An forma prepositionis non serva-
ta obligetur exercitor? Nega-
tur, & nodi textuum obstanti-
um dissolvuntur. 282

Ex contractu magistri quilibet ex-
ercitorum in solidum tenetur;
ad obstantem legem responde-
tur. ibid.

Actio ex quasi maleficio.

Si plures socii navem exercent,
quilibet pro sua parte conveni-
tur, secus est in actione exercito-
ria & penali; & hac restricti-
one dubia allata tolluntur. 164.

Ab hac actione caupo non liber est,
etiamsi claves cubiculi viatori
tradiderit, nisi adfit protestatio,
cui non contradixit viator; nam
absque hac protestatione etiam
alia mens cauponis, quam quod
custodiam viatori commiserit,
potest presumi. 164. in fin. & pr.
p. seq.

Actio furti & actio ex L. Aquilia
consumuntur per has actiones
de recepto, & actionem ex quasi
maleficio, ita ut, electa una, al-
tera non possim uti, nam eo ipso,

quo eligo verum delinquentem,
non possum convenire quasi de-
linquentem; secus est de actio-
nibus concurrentibus ratione
ejusdem delicti. 165. & 166. ubi
duo textus obstantes mediante
hac limitatione resolvuntur.

Actio familiae erciscundae.

Hec actio non datur bonorum pos-
sessori; ad oppositum textum
dupliciter respondetur. 237.

An per hanc actionem institutam
quis cum, contra quem instituit
agnoscat pro herede ita, ut licet
postea deprehendatur istum non
esse verum heredem, tamen di-
visioni judiciali sit standum?
Affirmatur, & textus obstantis
removetur. d. p. 237.

Pars alienata non venit in hac ju-
dicium ibid. in fin. textus ob-
stantis enodatur. 238. in pr.

Patre divisionem inter filios faci-
ente alter coheredum alteri
prestare debet evictionem. Hec
assertio stabilitur per textum,
contra quam nihil obtinent dua
rationes dubitandi, quippe qua-
rum vis responsionibus subnexis
& casuum figuratione eliditur
ibid.

In hoc judicio condemnationes &
absolutiones in omnium perso-
nas sunt faciendae; Lex hic in
contrarium adducta resolvi-
tur. 239.

Rebus hereditariis divisis super unâ re hoc iudicio agi non potest. dict. loc.

Divisio hereditatis extrajudicialis per fraudem inaequaliter facta, etsi non subsit lesio ultra dimidium, rescindi potest, juxta quam sententiam respondit Scabinatus Jenensis. Circa hanc materiam duplex Interpretum dissensus notatur; alii pugnant pro rescissione ob lesionem ultra dimidium, alii ob quamlibet inaequalitatem: illi nituntur tribus fundamentis, hi itidem tribus, sed utrisque respondetur. 239. & 240.

Eciam divisio per sortem facta, si dolus subest rescindi potest. 140 in fin.

Actio finium regundorum.

Hac actio non datur inter socios, ne contra se agat socius, rem enim pro in diviso tenent socii, secus est, si socius quid illicitè egit in re communi. 236.

Huic actioni longissimo tempore praescribi potest; contrariantes hic textus componuntur. ibid.

Actio finium regund. an sit bona fidei? Neg. dubium resolvitur. 623.

Actio furti.

Actio furti adversus nautas, caupones, stabularios, an alia proponatur ab ista de qua in tit.

nauta, caup. stab.? Neg. dissentientibus respondetur. 659.

An detur contra ipsum furem hac actio? Neg. dissentienti Dn. Tabori respond. 661.

Actio hypothecaria.

An detur contra possessorem reitacitè oppignorata ante praeclosurem aliena? Affirmatur per textus, & ad contrariantem respondetur. 366.

Actio in factum.

An actio in factum locum habeat contra patrem. 145. circ. fin.

Actio in rem.

An actio in rem possit institui in foro domicilii. 169.

Actio institutoria.

An detur contra heredes domini ex contractu cum institore post mortem domini inito? Affirm. & duo textus contrarii enodantur. 182. in fin.

Actio judicati.

Ex anteriori condemnatione finita tutela debet institui contra eum, qui fuit pupillus, non contra tutorem. 428.

Actio legis Aquiliae.

In hac actione non distinguendum inter culpam omissionis & commissionis, contrariatur huic sententiae textus, sed frustra, quod ostendit data responsio. 233.

An, si secundum naturam contractus non sit actio, nisi ex levicul.

pā, possit tamen agi *Aquiliā* actione, ratione levissima culpa? Negatur & ad rationes dubitandi respondetur. 233. & seq. in pr.

Actiones ex contractu & hac actio oriuntur ex diversis principiis. 234. in pr.

Hac actio datur ob damnum injustè datum, si quis ob magnum periculum incendii aedes vicini diruat. dict. 224. in med.

Hac actio datur soli domino; duo scrupuli hic eximuntur. cit. pag. In hac actione Autor ob duplicem rationem non agnoscit differentiam inter forum soli & poli. 235 in med.

Actio mixta.

An dentur actiones mixtae? Aff. 621.

Dantur actiones mixtae, non obstantibus tribus allegatis dubitandi rationibus, ad quas singulas respond. 174

Actio nativa.

An actio nativa an dativa competat contra pupillum? prius aff. 87. in pr.

Actionis nomen.

Nomen actionis in libello non est necessario exprimendum, sed sufficit, si ipsum negotium satis clarè describitur, & commodà petitio adjungitur; & hoc modo ad quatuor dubitandi ra-

tiones respondetur 63. in fin. & seq. per tot.

Inepta actio nominata non vitiat libellum; vid. libellus.

Actio noxalis.

Actio noxalis non amplius habet locum, si semel quis noxae dedit. 145. in pr.

Actio noxalis est personalis, & datur, ut quis habeat damni reparationem. 198. in fin.

Hac actio datur quidem tam adversus b. quam m. f. possessorem; sed tamen quoad b. f. possessorem temperamentum adhibetur. 235. in fin. & 236. in pr.

Actio pœnalis.

Actiones pœnales nunquam aliam aliam consumit; limitatur. 232

Actio pœnalis an detur cōtra heredes? Neg. scrupulosus textus resolvitur. 629. 630.

An detur contra heredes quatenus pervenit? Neg. allata pro aff. rationes refelluntur. 630.

Actio præscriptis verbis.

Ex contractu innominato datur. a-

ctio præscriptis verbis. 72. opp. 2. & 3

Actio publiciana.

Superveniens mala fides non impedit publicianam, & hoc probatur per textus, quibus contrariis resolvuntur, & sic antinomia tollitur. 217.

Publiciana se fundat in prima possessione. dict. loc.

D d d d d 2

Actio

Actio quod metus causa.

Si unus illorum, qui metum simul intulerunt, sponte restituerit metu oblatum, etiam reliqui non possunt conveniri hac actione, quia hic agitur de actione rei persecutoria, quae contra reliquos cessat, quando ab uno res est reddita; Et hac responsione res contrariantes textus componuntur. 137.

Annus utilis, quo Edicto Praetoris restricta est hac actio, in l. ult. C. de tempor. in integr. restit. non est mutatus in quadriennium, quia ille annus ibi ne verbulo legitur extensus, 137. in fin. nec evincunt contrarium dissentientes generalitatem istius l. ult. urgentes, nam non extendenda est illa ad reliquas causas restitutionum, uti pag. 138. pr. uberius explicatur.

Actio quod metus causa locum habet siue singularis sit persona, siue universitas. 146. in pr.

Cessat hac actio, quando non praesens est mortis aut vinculorum metus. 262.

Actio rei persecutoria.

Actio rei persecutoria quid? 522.

An ex delictis in solidum adversus heredes competat? Neg. ad dissentientium rationes. respond. 626. 627.

Actio: Si quis jus dic. non obi. &c.

Actio hac in quo conveniat cum popularibus actionibus Et in quo distrepet ab iisdem, docet Autor 55. pr.

Pœnam in hac actione fisco applicari duabus rationibus probatur, Et contrariis resp. 55. in fin. Actor.

Actor debet probare fundamentum intentionis suae. 149. in pr.

Accessorium.

Intereunte principali interit accessorium. 231.

Accusare.

Quid notet verbum accusare, vid. pag. 106. non proc. à fin.

Accusatio criminalis.

An electa actione civili ex delicto tollatur accusatio criminalis, Et viceversa? Affirm. Opposita lex resolvitur. 655.

Accusatio extraordinaria.

An accusatio extraordinaria consumat actionem praetoriam? Affirm. Ad obstantes leges respondetur. 667.

Acquirere.

Prohibetur natura infans Et furiosus. 531.

Adoptatus.

Adoptari à naturali patris successione non excluduntur. Obstant Bachovii sententia inspicitur. 498.

Ad.

Adscriptitii.

An adscriptitii sint servi? Neg. & simul rationi dubitandi resp. 26.

Adulterium.

An sit, si maritus cum soluta rem habeat? Neg. dissentientium dubium solvitur. 672.

Quod de adulterio gratis liceat pacisci probatur per textum, & ad duos pugnantes textus respondetur. 105. circ. princ.

Advocatus.

Advocatus non potest uti dolo contra dolum. 110. in fin. nec probant contrarium leges obstantes, quis enim illarum sit sensus palam sit ex princ. p. 111.

Advocatus non tenetur ob levissimam culpam, quamvis peritia & prudentia in eo exigatur, non tamen exactissima requiritur. 111. in med.

An advocatus cum cliente ultra salarium possit etiam pacisci de certo palmario, si vicerit? Negatur verbis legum strictè acceptis? communis vero sententia affirmantium approbatur, & ad leges pro negativâ allatas respondetur. 11. in fin. & seq.

Advocatus potest etiam petere promissum salarium in casum victoriæ, licet cliens transigat, nec expectet litis eventum, per ipsum enim non stetit, quo minus obtineret victoriam. 112. in fin. ubi tamen limitatio additur.

Si post mortem Advocati lis feliciter finiatur, promissum palmarium heredes petere non possunt, quia fuit promissum sub conditione, scil. in casum obtentæ victoriæ, hanc conditionem autem Advocatus non implevit; secus est in annuo salario, licet operâ baud perfecte præstitâ, illud enim non restrictum ad certam conditionem. 113.

Advocatus in propriâ causâ ab adversario condemnato in expensas non potest exigere salarium, nisi hanc causam agendo aliam agere impeditus fuerit, tunc cessans salarium petere potest. 113. circ. fin.

Ædificium.

An cum damno alterius ædificare alicui liceat, etsi à principe ipsi sit permissum, ut in publico loco ædificet? Neg. ad obstantes rationes respondetur. 590.

Ædilitium edictum.

Ad locationem conductionem an pertineat? Neg. 371.

Æquitas.

Æquitas alia dicitur imaginaria s. cerebrina, alia cum ratione conjuncta. 2. in med. & 22. opp. 2.

Æquitas est præferenda stricto iuri. 22. in qua pag. & seq. septem rationibus dubitandi respondetur.

D d d d 3

Æqui-

Equitatem non excludit vigor legis. ibid.

Qua ratione dura sive iniqua videatur. l. 12. §. 11. qui & à quibus manum. qua ratione vero equa sit dicta lex, explicatur cit. pag. 22. in fin.

Qui interpretatur juxta equitatem leges, non de legibus sed secundum leges judicat. 23. circ. pr.

Si judex, juxta equitatem secundum leges judicando, abutitur sua potestate, id sit per accidens, nec ideo strictum jus equitati preferendum. 23. n. 5.

Non datur scripta equitas, quæ juri sit contradistincta. 23. in fin.

An equitas naturalis sit causa contradictionis indebiti. 265. in fin.

Alere.

An patruus fratris filium egenum alere teneatur? Neg. 417.

An liberi incestuosi sint alendi à Parentibus? Neg. dissentientium argumenta refelluntur. 417.

Secundum Jus Canonicum ejusmodi liberi sunt alendi. 418.

Aleator.

An edictum, quo Prætor susceptoribus aleatorum denegat judicium, sit justum? Affirmatur, & ad tres rationes dubitandi respondetur, quod (1.) ob odium barum personarum, (2.) publica utilitas exigat, ut (3.) hoc mo-

do, utpote poenâ digna, puniantur. 242. in fin. & princ. 243.

Alienatio.

An alienationem prohibere ita possit testator, ut nec ex causa dotis aut donationis propter nuptias liceat alienare? Neg. apposite rationes infringuntur. 488.

Ἀλλήλῃσιν.

Qui dicantur. 346.

Amicus.

An dentur casus pro amico? Neg. & quatuor dubitandi rationibus respondetur. 24.

Appellatio.

An in criminalibus hodie recte nō admittatur? Affirm. dissentientibus respondetur. 677.

An quis statim potest à nominatione appellare? Affirm. & oppositæ leges explicantur. 431.

Arbitrium judicis.

Prestat habere certam regulam s. legem, quam solum sequi arbitrium judicis. & 23. opp. 6.

Aristoteles.

Opinio Aristotelis de proportionem Arithmetica in contrariis observanda refertur & explanatur. 307.

Ars ludicra.

An exercere volens artem ludicram, non tamen exercuit, notetur infamia? Vid. infamia.

AS

As.
*As imperiti Scriptores acceperunt
 pro notis A. S. 454.*

Augusta.
*Augusta non per se, sed per parti-
 cipationem est soluta legibus. 17.
 in fin.*

**Authent. Sacramenta
 puberum.**
*Hanc authenticam non loqui so-
 lum de contractibus jure invali-
 dis, negatur quoad invaliditates
 à minore ætate provenientes, &
 respond. ad tres dubitandi rati-
 ones 152.*

ἀποχρεῖα.
*An jure Romano sit licita? Neg. &
 ad dubium resp. 674.*

B.
Beneficium competentiae
*Locum habet in societate particu-
 lari. 311.*

*Ei, qui promisit dotem, non compe-
 tit. 416.*

Beneficium excussionis.
*Beneficio excussionis etiam tertius
 possessor rei specialiter oppigno-
 rata uti potest. 366. Ad opposi-
 tam Novell. 112. c. 1. respond. 367.*

*An juramento fidejussionem qui
 firmavit, possit uti exceptione
 excussionis? Aff. ad obstantem
 legem respondetur. 646.*

Bona fides.
An successori universali profit sola

*defuncti bona fides? Aff. ad op-
 positas binas leges resp. 591.*

Bonæ fidei possessor.

*Errantem in jure haberi pro bon.
 fidei possessore probatur per le-
 gem, & ad obstantes respondetur
 200. in fin. & 201. in pr.*

*An b. f. possessor sit dominus fructu-
 um tam naturalium quam in-
 dustrialium? Affirmatur de u-
 trisq; remissivè, & ad textus op-
 positos latè respond. 209. & 210.
 explicatur l. 45. de usur.*

*An argumentum ab usufructuario
 ad b. f. possessorem procedat. 210.
 in pr.*

**Bonorum possessio contra
 tabb.**

*An bonorum possessio sit abrogata à
 Justiniano? 182. in med.*

*Quo tempore Prætor introduxerit
 hanc bonor. possess. 193. in med.*

Bruta.

*An ob sagacitatem brutorum, &
 quod quædam illorum à delictis
 abhorreant, dici possit, jus natu-
 ra in illa cadere. 11.*

C.

Canon.

*An & quatenus canon sit remitten-
 dus. 344.*

Capitis diminutio.

*Jure Novellarum emancipatio non
 amplius inducit capitis diminu-
 tionem inter alia ideo, quia sta-*

tus mutatio non amplius fit in
deterius 158. ubi quoque ad ra-
tionem dubitandi respond.

Deportationem pertinere ad me-
diam capitis diminutionem Au-
tor statuit, & textus contrari-
antes componit. 150.

Casus fortuitus.

An casus sint exprimendi, quando
de casu fortuito suscipiendo
convenit? Neg. per textus, &
obstantes excutiuntur. 279.

Sua naturâ continet inopinata.

341

Causa.

Causa vendicationis & causa le-
gati distinctio. 379

Causa piissima.

Causa piissima quales sint? 518

Cæcus.

In codicillis etiam octo testes non
debet adhibere. 463

Cautio.

Cautio in genere tam pignoribus
quam fidejussoribus fieri potest.
58. in init.

Qua ratione verum sit; plus cau-
tionis in re esse, quam in perso-
na; explicatur. 58. n. 2.

Testator usumfructum legans, non
potest remittere fructuario
cautionem. Dissidentes hoc
medio nituntur: quia in testa-
toris arbitrio est, proprietatem
non relinquere; ex his neclunt
argumentum, ad quod resp. 225.

& 226. in pr.

An socius propter aedes communes
ruinosas damnum minantes
propriis aedibus cautionem à so-
cio possit exigere? Neg. obstant
ibi lex resolvitur. 51. & seq.

Cautio iudicio fisci.

In hac cautione quidam nuda pre-
missioni committuntur, in qui-
bus non simul requiritur oppi-
gnoratio bonorum aut cautio
juratoria. 59. in med. ubi tres
contrarii textus diluuntur.

Qui bona mobilia pretiosa possi-
dent, certo modo liberantur ab
hac cautione secundum hodie-
nam observantiam, si scil. pos-
sessor sit vir frugi nec de fuga
suspectus. 59. in fin. & seq. pr.

Census.

An etiam sterilia bona in censum
referantur? Negatur & ad qua-
tuor textus obstantes responde-
tur. 679 in fin. & 680.

Cessio bonorum.

Cessio bonorum infamiam non ir-
rogat. vid. infamia.

Chirographum.

Reddito chirographo presumitur
inita conventio tacita de non
petendo, chirographum enim
pertinet ad essentiam contra-
ctus chirographarii, secus est in
pignore, quippe à debito princi-
pali est separatum. 80. in fin. &
pr. seq.

Ex chirographo concellato apud debitorem invento non inducitur solutio, nisi probet debitor, sibi redditum esse à creditore; secus est si inveniatur apud creditorem. 81. in pr.

Si plura chirographa de eodem debito sint conscripta, tunc reddito uno remissionem factam non censeri probatur tribus rationibus, & ad tres adversantes rationes respondetur 81. & seq.

Si ex pluribus debitoribus solum chirographum uni tantum restituatur, illi soli remissum censetur debitum, cui redditum chirographum, per textus pro hac sententia allatos. 82. quam non infringunt tria dubia in contrarium ibi adducta, quibus resp. ibid.

Citatio s. vocatio in jus.

Vocatio in jus est initium iudicii suscipiendi, litis contestatio vero suscepti 56. pr.

Non potest omitti, ne quidem in notoriis, quia pertinet ad essentialiā iudicii 56. Ampliatur, quod reus præsens, non tamen citatus, respondere non teneatur, quia non paratus & instructus ad respondendum adest, ibid. in fin.

Citatio duos habet fines. dict. loc. Citra.

Quenam sit vera significatio vocis citra, in l. 18. C. de transact. ex-

ponitur, 106. circ. pr. & 107, item in pr.

Clausula codicillaris.

An tanta sit vis clausulae codicillaris, ut testamentum subsistat, etiam si filius sit prateritus vel ini- que exheredatus? Aff. & aculeus legi obstanti adimitur 195. in pr.

Adjecta non operatur, quod posthumus censeatur rogatus restituere hereditatem, etiam si defunctus ignoraverit uxorem esse pregnantem 464. opposita dubia declinantur. ibid.

An valeat ultima voluntas, si inceperit illam scribere testator, sed non ad finem perduxerit forte, aut pratermiserit clausulam codicillarem? Neg. Oppositus textus enodatur. 465.

Codex.

Codex non derogat Digestis. 15. qv. 2.

Duo sunt Codices à Justiniano editi, unus prior Institutionibus, alter posterior, qui vocatur repetita praelectionis 15. qv. 3. neque ille, quippe qui amplius non extat, neque hic Institutionibus derogare potest. 16. ubi simul dissentientium opinionibus satis sit.

Codicilli.

An l. 6. ff. de transact. valeat in codicillis. vid. transactio.

EEEE

Am

*An is codicillos possit facere, cui
statuto testamenti factio est in-
terdicta? Neg. ad obstant. ra-
tionem resp. 463.*

Cogitatio.

*An in foro exteriori puniatur?
Neg. ad oppositas adductarū le-
gum rationes resp. 654.*

Cognatio juris naturalis.

*Cognatio jur. nat. dicitur, quæ ex
naturalis sanguinis commixtio-
ne oritur; civilis, quæ sine illa
fit. 69. in fin.*

Collectæ.

*Cur pignus tacitum demum nasci-
tur, postquam collectæ extraor-
dinariae impositæ sint? 353.*

Colonus.

*An colonus debeat tributa susline-
re. 680. in fin.*

Commixtio.

Quid operetur 537.

Commodatum.

*In commodato præstanda est levis-
sima culpa. 273. in fin. Dissenti-
entes opponunt tres leges, quæ
explicantur. 274. in pr.*

*An quis res commodatas debeat
rebus suis præferre? Aff. & ad
tres rationes dubitandi resp.
274. in fin. & 275. in pr.*

Compensatio.

*In quibus rebus locum habeat com-
pensatio? 213. opp. 7.*

*Compensationem etiam objicere
posse excommunicatum proba-*

*tur per textus: Dissidentes ne-
gant per tria argumenta, quo-
rum mediū sunt, 1. quia excom-
municatio obstat exceptio, nec 2.
potest reconventionem institue-
re, & 3. non potest petere; quæ
rationes omnes discutuntur &
ita argumentorum vis eliditur.
294. in fin. & 295. in pr.*

*Compensatio etiam locum habet
in dote, textus obstant remove-
tur. dict. p. 295. in fin.*

*In criminibus non obtinet, tres
textus oppositi declarantur &
conciliantur. 296.*

*Debitum naturale potest compen-
sari cum debito civili. Ratio-
nes dubitandi, quæ ex textibus
partim, partim aliunde desu-
muntur, per responsiones remo-
ventur. 296. & 297.*

*An compensatio de jure civili sit
inventæ? d. p. 297.*

*Non datur compensatio speciei;
textus hic obstantes resolvun-
tur. ibid.*

*Compensatio interdum sumitur
impropriè pro retentione. cit.
loc.*

*Confusio & compensatio non sunt
confundendæ. 298. in pr.*

*An, si solvens omittat exceptionem
compensationis, quam habet,
condicere solum possit? Aff.
per textus, & textus obstantes
solvuntur. 298.*

Is etiam compensationem uti potest, qui juravit se soluturum, quia compensatio est species solutionis, itidem textus obstantes conciliantur. 299.

An debitor ratione, cujus actio instituta est in alio iudicio, possit compensatio allegari? Aff. Et ad textum pugnantem resp. dict. 299. in fin.

Condicere.

An consumptam pecuniam à debitor, cui prius soluta, hypothecarius condicere possit? Neg. Wiesenbachii sententia quidem verior videtur, sed observantia fori aliud suadet. 580.

Condictio causa data, causa secuta non secuta.

Si matrimonium est nullum, dos potest condici; duo textus hic obstantes resolvuntur, respondendo, quod agant de diversis casibus. 260.

Hac conditio datur etiam contra Procuratorem falsum: dissidentes tribus textibus oppositis obtinere volunt, conditionem indebiti hoc in casu locum habere, quib. resp. 260. fin. Et 261. pr.

Liberatio, quæ etiam ad res incorporales pertinet, potest condici, per legem pro stabiliendâ sententiâ citatam, quam non dirunt textus in contrarium allati, quippe quibus resp. 261.

Hac conditione recte etiam peruntur accessiones ante litis contestationem perceptæ; dubium, quod movetur, agit de alio casu, hinc non obstat. 261. in fin. Et pr. seq.

Condictio furtiva.

Hac conditio secundum Autorem oritur ex delicto, alii aliam statuunt originem; ad aliquot textus hic contrariantes resp. 268. Et seq.

Hac conditio etiam datur b. fid. possessori. 269. ubi etiam solvitur dubium.

Commodatario non datur. Dissentit Wiesenbecius per textum, cui respondetur. ibid.

Datur contra heredes furis in solidum; quatuor dubia ex textibus movent Cujacius Et Marcus Lyclam. quibus omnibus Et singulis resp. 270. per tot.

An si plures fuerint fures, contra singulos in solidum detur ita, ut unius præstatione ceteri liberentur? Affirm. per textum, Et ad dubium ex textu obstante motum dupliciter resp. 271.

Si furi iterum ab alio fure res auferatur, contra utrumque furem datur hæc conditio. cit. loc.

Æstimatur res furtiva hic secundum tempus, quo unquam plurimi fuit. 271.

Æstimatio ex hac conditione dif-
E e e e e 2
fere

fert ab aestimatione ex L. Aquilia in eo, quod in hac retrorsum fiat aestimatio, quanti eo anno plurimi fuerit, secus est in conditione furtiva. 271. f.

Condictio indebiti.

Hac condictio datur etiam procuratori & tutori: pugna hic inter textus contrariantes tollitur. 266.

Solvens, qui simul renunciat huic conditioni, potest ea nihilominus uti, dict. loc.

Siquis ex alternativa obligatione utrumque solverit, electio est solventis; pugna inter veteres Ictos hic notatur. 267. & 268. in pr.

Condictio ob turpem causam.

Quando cesset hac condictio? 262. in med.

Conditio.

An conditio possit per equipollens adimpleri? Neg. dubia removetur. 476.

Conjugata.

Argumentum à conjugatis non est firmum, v. gr. jus dicere sumitur de causis criminalibus, E. etiam jurisdictio. 45. circ. fin.

Consanguineus.

Frater simul cum patre defuncto non succedit; ad oppositam legem resp. 499. & 500.

Consensus.

In contractibus consensus nonnunquam nutu exprimitur, scil. in

quibus verba non exiguntur, neque propositum fuit stipulationem inire. 80. in med.

Consensus Patris circa mortis causa donationem de peculio adventitio extraordinario Filii fam. non requiritur. 525.

Consiliarius.

An consiliarius domicilium constituisse praesumatur in urbe, ubi officio suo fungitur. 169.

Consuetudo.

Consuetudo non solum in statu populari, sed etiam in statu Monarchico introduci potest, utrinque enim idem modus constituendi & eadem essentia consuetudinis. 18. Ubi dissentientium opinionibus respondetur, & simul horum verborum: rebus ipsis & factis &c. l. 32. §. 1. de ll. verus sensus ostenditur, dissentientis quoque Cypriani Regneri ratio ibid. & p. 19. rejicitur.

Consuetudo rationabilis derogat legi, si (1.) est posterior lege. (2.) nisi expresse reprobetur per legem; nec enim maiorem vim, quam lex, habet. 19. (3.) nisi prohibeatur per rescriptum Principis. 20. in pr.

Constitutum.

Constitutum inducere aliud forum contractus in loco scil. ubi constitutum celebratum negatur per textus, & ad legem obstantem respon-

respondetur distinguendo tres casus, qui ex dicto obstante textu proponuntur & explicatur. 171

An ex eo, quod Procuratori constitutum est, domino detur actio directa? Neg. & textus obstant diluitur. 273.

Contractus.

Contractus est nomen commune ab uno ad unum, primario competit veris contractibus; secundario nexibus ex contractibus venientibus 38. circ. med.

Qua ratione contractus quidam dicantur mere civiles. 71. opp. XI.

Neque b. f. neque stricti juris contractus metus initus est ipso jure nullus, quod probatur aliquot textibus. 133. in fin. Ad contrariantes textus & in primis Jac. Gothofredo urgenti vocem: sustinet. l. 116. de R. J. resp. insimulque vera ejusmodi vocum significatio traditur. 134. & seq.

Ad contractum requiritur consensus; consensus autem metu vel vi extortus liber quidem non est, contractum vero metu initum esse ipso jure nullum, exinde haud sequitur 134. opp. 2.

Contractus estimatorius.

Refertur ad contractus innominatos. Textus hic obstant declaratur. 345.

An hic contractus ideo, quod vocetur estimatorius, sit nominatus? ibid.

Contractus bonæ fidei.

Plurimi contractus b. f. solo consensu sustentur, secus ac contractus stricti juris, quorum nullus solo consensu constat. 134. non procul à fin.

Dolus dans causam contractui b. f. illum reddit ipso jure nullum, in qua sententia etiam sunt Citramontani; dolus namque horum contractuum nature planè videtur contrarius. 138. & seq. ubi septem rationes dubitandi & ad singulas quoque responsiones adducuntur.

Est in arbitrio decepti, an velit contractui insistere, an saltem damnum s. interesse petere actione ex contractu, remedium enim nullitatis in favorem decepti est introductum, 139. ubi in fin. ad duas in contrarium pugnantes rationes respondetur.

Regulariter contractus non potest ex unâ parte valere, & ex alterâ claudicare, nisi alterutrius partis dolus interveniat. 139. in fin.

Si alius, quam ipsa pars contrahens, dolo dat causam contractui, contractus subsistit per text. 19. cit. p. 140. in med. ubi dicitur quod
E e e e 3 dubi.

*dubitandi rationes removen-
tur.*

*Ex contractu, ita ob dolum nullô,
nihilominus transfertur domi-
nium, si traditio est secuta. 140.
in fin. per textum & rationem 141
in pr. allatam; ubi itidem tres
dubitandi rationes diluuntur.*

Contractus chirographarius.

*An olim fuerit hic contractus, &
an distinctus à mutuo? 149. in
pr.*

Contractus do ut des.

*Hic contractus & permutatio non
sunt distincti contractus. Ratio
dubitandi resolvitur. 348. in fin.*

Contractus innominatus.

*Contractus innominatus statim,
atq; initi sunt, obligare, licet ni-
hil datum sit vel factum, nega-
tur, & ad tres rationes dubitan-
di respond. 347.*

*In his contractibus licet pœnitere;
Rationes pro contrariâ senten-
tiâ adductæ confutantur. ibid.
& p. seq.*

*An contractus innominati: do ut
facias; facio ut facias; & facio
ut des: sine b. f.? affirm. 622.
oppositi textus enodantur. 623.*

Contractus stricti juris.

*Contractus stricti juris, cui dolus
causam dedit, est ipso Jure nul-
lus, quam sententiam non ever-
rit textus in contrarium allega-
tus, ille enim resolvitur. 142. in
pr.*

Correus.

*An non solum fidejussores plures
correi, sed etiam alii correi ha-
beant beneficium divisionis, licet
convenerit, ut in solidum tene-
antur? Affirm. dissentientibus
resp. 643.*

Creditor hereditarius.

*Si creditor hereditarius actionem
movit contra emtorem here-
ditatis litemque suscepit, tacitum
subest pactum de non conveni-
endo herede, non obstante, quod
res inter alios acta, aliis non
profit, hoc enim eatenus proce-
dit, nisi ex necessaria consequen-
tia fluat ad alium utilitas. 82. in
in fin. & 83. in pr. ubi & alia ob-
jectio resolvitur.*

Crimen falsi.

*An & quatenus sit permissum tran-
sfigere de crimine falsi, vid.
transactio.*

*Si crimen falsi est capitale, tunc li-
cet de eo transfigere. 107.*

Crimen læ læ Majestatis.

*An etiam nepotes rei criminis læ læ
Majestatis fiant infames. Neg.
& ad opposita dubia resp. 671.*

Criminalis causa.

*Causa criminalis præ civili est ex-
pedienda. 174. in fin. ubi quin-
que dubia diluuntur.*

Culpa.

*Lata culpa in irroganda infamie
dolo non equiparatur. 275.*

Lata culpa, & dolus sunt essentia-

liter

liter distincta. 115. n. 3.

Heredes Curatoris perinde ut heredes tutoris solum latam culpam præstant. 126. circ. fin.

Neque in restitutione minorum assimilatur dolo; textus obstantes declarantur. ibid.

Culpa levis.

An heres tutoris teneatur ob levem culpam? Neg. Opposita rationes contrarie rejiciuntur. 432.

Culpa levissima.

Est præstanda in omnibus contractibus, in quibus culpa levis præstanda dicitur. 275. in fin. excepta societate, per l. 23. w. de R. J. quam legem, singulæ ejus verba ponderando, dilucidè explicat Autor. 276. & seqq.

Tota culparum præstatio ferme prudenti judicis arbitrio est relinquenda. 278. in med.

Differentia inter culpam levem & levissimam an toleranda? 338. 340.

Etiam præstatur ab herede circa rem legatam, 469. oppositæ rationes resolvuntur ibid.

Curator.

Curator rebus datur, ideoque in obligationibus circa res initis necessarius est, non in stipulationibus faciendi. 88. in med.

Curatoris auctoritate interveniente minori laeso beneficiū restitu-

tionis non datur. 89. in med.

An minoribus invitis dentur Curatores? Neg. ad oppositos textus resp. 418.

An Curator semper à Magistratu detur? Affirm. 419.

Cyprianus Regner.

Argumentum Cypriani Regneri, quod habet circa testamentum inofficiosum, resolvitur. 183. in fin. & pr. seq.

D.

Damnum.

Quod quis sua culpa sentit, sentire non videtur. 285.

Damnum infectum.

An emtor ædibus emtis nondum traditis, possit cautionem de damno infecto petere? Neg. 510.

Debitor.

Quomodo liberetur per singularem casus alicujus fictionem, differitur. 587. & seq.

Denuntiatio.

An etiam presenti in judicio debeat denunciatio fieri? Aff. 379.

An scienti, litem motam esse, denunciandum sit? Affirm. 379.

An etiam possit post litem contestatam fieri denunciatio? Affirm. pag. ead.

Denunciatio Evangelica.

Quid sit, quando locum habeat, & quomodo fiat. 285. in pr.

Dejectio.

An ad ejus interesse, qui vi est dejectus, etiam

etiam pertineat, quod usucapio sit interrupta per dejectionem à possessione, variè disquiritur. 598

Delictum privatum.

Si ex delictis privatis criminaliter agatur, an lite contestata contra heredes rei actio competat? Neg. ad opposita dubia resp. 631.

Depositum, Depositarius.

An res immobiles sint objectum contractus depositi? Neg propter legum in hac re silentium. Dissidentes tribus fundamentis pro stabilienda sua sententia utuntur, sed dirutis per responsiones fundamentis, cadunt & superstructa. 300.

Ad depositum non sufficit rem commendari, ut custodiatur, sed debet ita commendari, ut asseruanda & recondenda detur. ib.

An depositarius teneatur res depositas præferre suis? Neg. quia lata culpa hic non habet locum.

Ad duos textus in contrarium pugnantes resp. 301. in med.

Res deposita potest ob impensas in eam factas retineri, secus est in retentione rei ex alia causa. ib. in fin.

Concessus usus, quoad effectum, est merum mutuum. 526.

Dies bissextilis.

Dies bissextilis habetur pro uno die in illis negotiis, ubi annus vel dies ceptus habetur pro completo, secus est in favorabilibus & ubi

lapsus anni vel totius diei consideratur. 146. in f. & 147. in pr.

Digesta.

An Digesta derogent Institutis, vid. vocem: institutiones.

Dignitas.

Amissio dignitatis non est capitis minutio, 39. in fin. ubi ad textus contrarios per distinctionem respondetur.

Diligentia.

Exactissima diligentia est, quando quis adeo est diligens, ut non sit alius, qui potuisset diligentius administrare 107. circ. fin.

Contractus, in quibus major diligentia, quam quis negligens suis rebus adhibet, sit adhibenda, recensentur. 277. in quibusdam tamen casibus præ aliis singularis industria desideratur, qui inde ad dubia facilius enodanda enumerantur. 277. in fin. & uberius exponuntur 278.

Dispensatio.

An quis juxta jus divinum, & ita ex dispensatione Principis, possit ducere in uxorem ex sorore defunctæ uxoris genitam filiam? affirm. 400.

Doctoralis dignitas.

Doctoralis dignitas non liberat à patria potestate 33. ubi textus obstans resolvitur.

Doctor juris.

An Doctor juris minorennis læsus restituatur in integrum? Autor distin.

I N D E X.

distinguentium sententiam approbat. 154. in med.

Domicilium.

Potest quis in Domicilio originis conveniri. 168.

An decennio constituatur domicilium? ibid. ubi notatur, hanc in parte singulare esse in studio.

Consiliarius Principis non presumitur in urbe domicilium constituisse, ob rationem datam; quam sententiam non infringunt dubia probata, illis enim per responsiones satisfecit. 169.

Dominium.

Non transfertur dominium, si emptor qui ipso tempore emptionis solvendo non est, fraude inducit venditorem, ut fidem habeat de pretio, per rationem datam. 141. circ. fin. ubi textui obstanti respondetur.

Dominium recte dividitur in directum & utile, licet hac divisio in τὸ πρῶτον non inveniatur in L.L. habetur tamen in τῷ τῷ δὲ volar. 217. in fin. & 218. pr.

Dominium traditione acquiritur, & is solus dominus est, cui res est tradita, licet alteri prius sit vendita. 364. in pr.

In dominio inspicienda prioritas traditionis non conventionis. 366. circ. fin.

An transferatur per missionem ex secundo decreto? aff. textus In-

stit. in contrarium adductus enodatur. 512.

An rei mortis causa promissa dominium statim transeat? aff. 526. seq.

An ex pluribus causis possit acquiri dominium? Neg. & ad obstantes textus resp. 550.

Donare, Donatio.

Animus donandi non facile presumitur. 129.

An donatio 500. solidos excedens, juramento tamen confirmata, valida sit? 253.

Donationes inter virum & uxorem non sunt licite? 410.

Sed donatio reciproca vel remuneratoria inter virum & uxorem subsistit. 411.

An deote data etiam donatio propter nuptias necessario constituenda sit? Neg. ad oppositum textum resp. 412.

An uxor fructus percipiat ex donata re propter nuptias? Neg. & oppositus textus removetur. 412.

An donatum liberis conferatur? Neg. obacula remonentur. 498

An valeat donatio omnium bonorum? aff. dissentientibus resp. 515. & 516.

An sub bonis omnibus simpliciter donatis comprehendantur iura? aff. oppositi textus resolvuntur. 516. 517.

Fffff

An

An donatio inofficiosa sit invalida in totum, an vero pro ea parte, quâ est inofficiosa? affirmatur posterius. 518. ad oppositos textus resp. ibid.

An etiam ob alias ingratitudinis causas, quàm quæ in l. ult. C. de revoc. don. expresse, revocatur donatio? aff. 529.

Donationis actio revocatoria est personalis. 520. ubi l. ult. C. de revoc. don. explicatur. ibid.

An opus sit, ut heredes possint hac revocatoria actione uti, quod defunctus litem fuerit contestatus? Neg. ad opposita bina dubia resp. 521.

An heres possit ex capite ingratitudinis revocare donationem, si defunctus eam commissam esse ignoravit? Neg. ad dubium aliquod resp. 125.

An contra heredem donatarii competat hac actio revocatoria? Neg. opposita rationes diluuntur. 522.

An l. 8. C. de revoc. donat. etiam ad extraneos donatores pertineat, s. an ob supervenientes post donationem liberos non solum Patronus, sed & quilibet donator possit donationem revocare? aff. & allatum dubium infringitur. 523.

Donatio mortis causa.

An filiusfam. absque patris permissione possit donare mortis causa de peculio adventitio? Neg. ad oppositam legem facili negotio resp. 525.

An filiusf. possit absque consensu patris de peculio adventitio extraordinario donare mortis causa? aff. opposita duo dubia resolvuntur. 525.

An donatio mortis causa excedens 500 solidos egeat insinuatione? Neg. opposita ratio infirmatur. 526.

An si donetur mortis causa ita, ut revocatio non habeat locum, habeatur pro donatione inter vivos? aff. 526.

An reservatum in donatione mortis causa accrescat donatario de jure Civili? Neg. allegato in contrarium Carpzovio respondetur. 527.

Dos.

Dos non necessario requiritur ad matrimonium. 29. in med.

Stipulatio dotis concepta in ultimum vite articulum non valet. ibid.

Uxor non potest vindicare dotem, quia constante matrimonio dominium ejus in dotem quiescit, nisi maritus illicitè alienaverit dotalem rem. 204.

An pater teneatur dotare filiam naturalem? Neg. 405.

Pater.

Pater filiam locupletem dotare non tenetur. ibid. Rationes in contrarium adductæ repelluntur. ibid.

An frater teneatur dotare sororem? Neg. 406. ubi simul opposita argumenta diluuntur.

An dotis indefinita promissio sit valida? Neg. & ad leges contrarias resp. 407.

An actio pro dote exigenda sit bonæ fidei? Neg. & ad opp. dubia resp. 404.

An liceat marito propter dotem non secutam domo expellere uxorem? Neg. 409.

An maritus sit dominus dotis? aff. ibid.

An pactum filiae de dote profectitia noceat patri? Neg. 409. ad dubia obstantia respondetur. ibid.

An alienatio dotis convalescat, quando mulier moritur, & dos marito ex pacto cedit? aff. 410. & responsiones ad mota dubia afferuntur. ibid.

An finito matrimonio morte uxoris dos profectitia ad patrem revertatur, etiamsi liberi ex matrimonio extent? aff. in contrarium adducta argumenta resolvuntur. 413.

An marito sit restituenda dos ab eo propter inopiã repetita, si ad meliorem fortunam pervenerit?

Communiter affirm. 416. Dissentientium opinio rejicitur. ibid.

Dotalia pacta.

Dotalia pacta non ad essentiam, sed ad probationem legitimæ actionis faciunt. 30. pr.

E.

Edicta Prætorum.

Quo respectu edicta Prætorum æqua dicantur. 24. in pr.

Edictum: ne quis eum, qui in jus vocab. vi exim.

An etiam contra eum detur hæc actio, qui contra edictum in jus vocatum vi eximit, quod negatur, & textus obstans resolvitur. 57.

Edictum: quod quisque Jur. in alt. stat. &c.

Vis hujus edicti etiam contra heredes transit, non obstante, quod actiones pœnales non transeant in heredes, quod dubium diluitur, & notatur opinio Cypriani Regneri, dispositionem hujus Edicti iniquitatem redolere dicentis, cui respondetur. 54.

Emancipatus.

Si emancipatus heres institutus adeat, & frater ejus præteritus petat bonorum possessionem contra tabb. utrum emancipatus legata exceptis tantum personis præstet, an omnibus legatariis? Prius æque ac posterius assertum in jure reperitur. Tota

Fffff a

res

res distinctione expeditur. 490.
 Filius hodie non conjungitur cum
 nepote in potestate retento. Op-
 ponitur Nov. 118. sed ad eam
 resp. 496.

Emphytheusis.

Scriptura non est de essentia hujus
 contractus 218. in fin. & pr. seq.
 541.

Eo casu, quo quis planè fundo em-
 phyteutico non potest uti, remit-
 tendus est canon ex equitate, se-
 cus est stricto jure. 344.

Idem dicendum de canone magno
 ob sterilitatem remittendo. ibid.

Emphyteusis Ecclesiastica.

An etiam Emphyteusis Ecclesiastica
 ad quaslibet heredes transeat?
 Aff. quia nullibi hac in re diffe-
 rentia est constituta, ideoq; ni-
 hil operatur in contrarium fa-
 vor Ecclesie, utpote cum non
 adsit lex specialis. 218.

Verba: Pro se & heredibus: et-
 iam in hac emphyteusi intelli-
 genda sunt de aliis, quam de-
 scendentibus heredibus; Frustrà
 urgetur favor Ecclesie, quippe
 qui non potest vergere in alte-
 rius injuriam. ibid.

Emphyteuticus fundus.

An si sit locatus, & ob non solum
 canonem amittatur, ad con-
 ductorem pertineat? Neg. 514.

Emptio venditio.

Quatenus procedat comparatio

inter emptionem & divisionem
 hereditatis 240. in pr.

Non potest subsistere, si in totum in
 materia erretur, secus est in sti-
 pulatione, & contractu pigno-
 ris. 312. in fin. & 313. pr.

An, si minor quantitas postea ap-
 pareat, defectus supplendus, aut
 ratione ejus pretium imminu-
 endum sit? Autor negativam
 amplectitur, & textus contra-
 riantes conciliat 312. in f. & 314.

Emptio non potest fieri uno nummo,
 si res vendita majoris pretii 313

Rectè in ementis & vendentis ar-
 bitrium definitio pretii confer-
 tur. Textus hic ostantes enodan-
 tur. 315.

An pacto prohibeatur alienatio?
 Varia hic Dd. textuum contra-
 riantium conciliationes affe-
 runtur. 316.

Si res contra pactum alienatur, ni-
 bilominus ejus dominium trans-
 fertur. Textus pro contraria
 sententia pugnantes evolvun-
 tur. 317.

Pignus à priori emptore constitu-
 tum dissolvitur, si posteriori em-
 tori res addatur. Nodi contra-
 riantium legum hæc solvuntur 318

Prior emptor fructus debet restitu-
 ere venditori. 319.

Extrajudicialis interpellatio ven-
 ditoris sufficit secundum Auto-
 rem, ut emptor incidat in pactum
 commissi. ibid. & 320. pr.

An in titulo emtionis venditionis si res usucapienda est, b.f. desideretur etiam contractus, & traditionis tempore? Aff. oppositæ leges diluuntur. 559.

Emtor.

Emtor, qui à fisco emit hereditatem tanquam vacantem, conveniri potest ab herede actione utili. Cum quâ sententiâ apertâ fronte pugnat lex oppos. quæ tamen adhibitis aliquot responsionibus conciliatur. 199.

Emtor Actionis.

Non plus acquirit ex actione emta, quam ipse pretii nomine creditori exsolvit, reliquum pertinet ad debitorem. Quidam dissidentes addicunt creditori, quidam fisco, utrorumque rationes excutiuntur. 329.

Error.

Errorem non facere jus statuitur remotis tribus dubitandi rationibus. 40.

Error juris.

An error juris non inducat malam fidem in petitione hereditatis, sed tamen in materia usucapionum? 200 in fin.

Illis, qui putant, nunquam dari conditionem ob errorem Juris, resp. 265. pr.

An ob errorem juris detur conditio? Negatur & ad quatuor rationes late respondetur. 264. & seq.

Juris error non quidem præbet erranti titulum ad rem aliquam acquirendam, sed tamen non nocet suum repetenti. 264.

Evacuare. rescindere.

Vera horum verborum significatio traditur. 182. in fin.

Eviçtio.

Rei donata nõ est præstāda eviçtio. 373. Sed præstanda est in donatione remuneratoria. ibid.

An Auctor s. venditor possit conveniri ab emptore, ut eviçtionem præstet, coram judice, ubi liti adstiterit? Neg. 379.

An si causa notoriè sit injusta, vel etiam emptor probare velit, justè rem esse eviçtam, adeoque non potuisse defendi causam à venditore, actio ad præstandam eviçtionem locum habeat? Aff. 380.

An in pacto de eviçtione non præstanda, tamen, re eviçta, teneatur venditor pretium restituere? Aff. ibid.

An is, qui sciens rem esse alienam emit, possit præstationem eviçtionis, vel saltem pretii restitutionem exigere? Neg. 381.

Exaçtio.

Exaçtionis vocabulum est ambiguum. 416.

Exceptio.

An exceptio doli opposita omnem contractum faciat bonæ fidei? Neg. oppositis textibus resp. 615.

An exceptio divisionis sit peremptoria,

& post L. C. etiam possit opponi?

Aff. 609. opponentibus resp. ibid.

An ille formula sämtlich und son-

derlich. etc. excludant exceptio-

nem divisionis? Neg. dubium dis-

cutitur. 646.

Executio.

Executio non commissa censetur,

causa cognitione delegata & vi-

ce versa ad exequendum datus

non indistincte habet jus cogno-

scendi 45.

Exercitor.

Exercitor ex receptione nautarum

non tenetur, sed ob damnum à

nautis illatum in rebus à Magistro

navi preposito receptis. 162. in fin.

Quamnam culpam prestare tene-

tur exercitor. 163.

Exheredatio.

Jure veteri exheredatio duplicem

habuit effectum, sed circa utrum-

que Jure novo aliquid est muta-

tum. 183. in med.

An justa sit exheredationis causa, si

filius filiaeve absque parentum con-

sensu matrimonium inierit? Neg.

448.

Exheredatus.

An & quatenus exheredatus ba-

beatur pro mortuo. 191. 193.

Existimatio.

Existimatio non indistinctè homi-

num opinione leditur, sed viro-

rum cordatorum. 114. circ. pr.

Expensæ.

Ob dignitates sunt conferenda;

mens opposita legis explanatur.

493.

Experientia.

Sicut in omni scientiâ ab experi-

entia & singularium inductio-

ne principia sunt ducenda, ita

quoque in Jurisprudentiâ. 681.

& seq.

F.

Falcidia.

Legatarius aut fideicommissarius

non potest detrabere Falcidiam

480. adducitur in contrarium

textus, sed ad eundem responde-

tur. ibid.

An testamentum militis sit liberum

à detractione Falcidiæ? Aff.

dissentientibus resp. 481.

An his verbis: integra legata pra-

stentur, censeatur prohibita de-

tractio falcidiæ? Neg. ad Fin-

ckelthausi object. respondetur.

481, & 482.

Famosus libellus.

An etiam sit famosus libellus, licet

Autoris nomen sit expressum?

Aff. ad dubium resp. 665.

Famulus.

Famulum morbo impeditum diuti-

us integram mercedem petere

posse negatur per textum, & ad

leges obstantes resp. 343.

Feriæ.

Feriæ messium & vindemiarum

non tantum rusticis, sed & aliis profunt, per rationem, quæ habetur pag. 62. in fin. & 63. duobus textibus resp.

An iudex ferias eo die, quo ipse servat, attendere debeat, & an illi liceat terminum à lege præscriptum prolongare aut coarctare? resp. per distinctionem remissivè, 63.

An diebus feriatis possit transigi. vid. transactio.

Fidejussor.

Ad quid teneatur fidejussor, per quem satisdatum est, si reus se non stiterit, tradit Autor p. 60. & simul explicat, quid in l. 2. §. fin. qui satisd. cog. per quantitatem & veritatem intelligatur.

Ad quid hodie teneatur fidejussor, in dicitur p. 60. f.

Quid valeat, si fidejussor caverit de servo sistendo postea manumisso, an post manumissionem rectè sistatur, vid. vocè servus.

An heres fidejussoris possit vindicare rem ita, ut non teneatur ex fidejussione defuncti ad interesse emtori? distingu. 376.

Differentia inter fidejussorem & ejus heredem. 377, 378.

An etiam fidejussor teneatur ad id quod ex mora culpæ debitoris obligationi accessit? Regulariter negatur. 645.

Fides.

An & quatenus fides prædoni sit servanda. vid. prædo.

Filius.

Filius & pater an & quatenus eadem persona habeantur. 26.

Fiscus.

An incapacibus relictū fisco acquiratur? Neg. 452.

Fons.

An ad fontium reparationem & ille vicinus teneatur, qui nunquam illis utitur? Aff. 605.

Forum contractus.

Potest quis in foro contractus conveniri licet ibi non reperiat; 170. ubi latè respond. ad duo dubia.

Forum delicti.

An reus, etiam si absens sit, in foro delicti conveniri possit? Aff. per textus, & ad legem obstant. resp. 172.

In loco criminis inchoati & non consummati etiam potest conveniri reus, nec requiritur consummatio delicti, quippe inchoando statim delinquit delictum inchoans. ibid.

Forum domicilii.

Forum domicilii est forum generale, cum omnibus aliis concurrere, non autem excludit forum speciale ratione rei sue. 132. in med.

Actionem in rem etiam posse institui

tui in foro domicilii probatur
per textus, & ad dubitandi ra-
tiones resp. 169.

Forum domicilii non transit in he-
redem, sed cum persona extin-
guitur, nisi hic cum defuncto sit
capta, vel heres ratione contra-
ctus sive hereditatis ibi sita con-
veniat. 170.

Is qui in alio loco deliquit, potest
etiam conveniri in loco domici-
lii, utpote quod forum generale
est, nec à speciali foro excludi-
tur. 172.

Forum rei sitæ.

An ratione rei sitæ quis conveniri
possit licet in loco rei sitæ non
reperiatur? Aff. per textus, &
lex obstans resolvitur & expli-
catur. 172. in f. & 173. pr.

Etiam petitio hereditariæ rectè in-
stituitur in foro rei sitæ. 173.

Forum rei sitæ etiam ad res mobi-
les non diu ibi permansuras
pertinere asseritur per multos
textus, & contrariantes com-
ponuntur. 173.

Fratres adscititii.

An fratribus adscititiis debeat
legitima. 179.

Fructus.

Fructus sunt vel naturales vel civi-
les, illi sunt vel in specie tales,
vel industriales. 208. in med.

M. f. possessor, qui titulum habet, te-
netur omnes fructus restituere.
ibid.

Quatenus fructus & usura compara-
ri possunt? 208. in. f. & 210.

Cultura non est adequata ratio per-
cipiendi fructus: alias etiam m. f.
possessor perciperet fructus. 209.
circ. f. & 211. pr.

Quinam fructus dicantur consumti?
211. opp. 2.

Fur.

Puri non datur actio ex improbitate
sua. 273. in fin.

Furtum.

An possit committi sine contrectatio-
ne? Neg. & in contrarium allata
lex enucleatur. 656.

An sit furtum, si desit animus lucrum
faciendi? Neg. productum du-
bium resolvitur. 656. seq.

An famis necessitate coactus, esculen-
ta surripiciens, furtum committat?
Aff. opposita rationes diluuntur. 957

An detur mixta species furti? Neg.
opposita lex resolvitur. 658.

G.

Græci.

An Græci & Cæti rectas interpretatio-
nes ac sententias legum inde usque
à tempore Justiniani retinuerint?
107.

Gratis.

Regulariter obligati non sumus pecu-
niâ vel rebus nostris alteri gratis
succurrere. 382. ad oppositum
textum resp. 383.

Hereditas.

An pacta de hereditate futura vel
acquisita.

*acquirendâ vel conservandâ vel
omittendâ valeant. vid. pa-
sum.*

*An portio hereditatis post venditam
hereditatem obveniens in emto-
rem hereditatis transeat? circa
hanc questionem contrariantes
textus conciliantur. 328.*

Heredis institutio.

*Non potest conferri in arbitrium ter-
tii. 452.*

Heres.

*Quatenus factum defuncti probare
teneatur. 323. & 324.*

Heres fiduciarius.

*Non potest pœnitere, & sponte jam
restituere hereditatem. ad opp.
leg. resp. 486.*

Homo.

*An homo præsumatur 100. annos vi-
vere, ita ut his nondum elapsis sem-
per debeat mors probari? Neg.
quia ll. silent, sed actor intentio-
nem suam probare debet, sive in
morte sive in vita absentis se fun-
det. Textus in contrarium allati
dati respons. amittuntur. 202.*

Hypotheca.

*An partus ancilla sub hypotheca com-
prehendatur? Aff. & textus ob-
stans mediante distinctione resol-
vitur. 362.*

Hypotheca generalis.

*Merces venales continentur sub hy-
potheca generali. Ad textus oppo-
sitos dupliciter resp. 362.*

Hypotheca tacita.

*An competat in bonis mariti uxori
propter nuptias? Aff. communi-
tar; Dissentiunt quidam duabus
rationibus; Textus hic obstantes
non sine resolutione abeunt. 354.*

*An ratione paraphernalium consti-
tuatur? itidem communiter af-
firmatur, sed juxta ll. Romanas
negandum. 355. in pr.*

*Illi non competit tacita hypotheca,
qui ad navis instructionem credi-
derat. Tres rationes dubitandi
variè resolvuntur. ibid.*

*An transeat ad heredes? Tam nega-
tive quam affirmativa sententia
fundamenta referuntur, sed af-
firmativa plausibilior pronuncia-
tur. 356.*

*Invecta in prædium rusticum esse ta-
cito pignori obligata negatur, &
hac negativa mediantibus respon-
sionibus vindicatur à rationibus
dissentientium. ibid.*

*An distinctio inter sciente & igno-
rante domino illata procedat. 357.*

*An & res minoris hoc pignore affici-
antur? Autor distingvit, & di-
stinctionem suam à rationibus
contrarium statuentium asserit.
357. f.*

*Libri studiosorum taciti pignoris loco
pro mercede obligantur, idque pro-
batur duabus rationibus, & ad du-
bia aliud sentientium resp. 358.*

Si conductor iterum locaverit ades

Ggggg

alteri;

alteri, an secundi quoque condu-
ctoris res domino taciti pignoris
jure teneantur? Negatur per
duas rationes, & contrarius tex-
tus removetur. 359.

I.

JCti.

JCti sunt necessarii in Republ. 2.

Dissensio inter JCtos veteres nota-
tur. 316. 319.

Ignorantia.

Ignorantibus per remedia ordina-
ria & justo tempore est subve-
niendum 159. in f.

Propter juris ignorantiam quis
suum jus non amittit. 160. pr.

Præscriptio currit etiam contra
ignorantes. ibid.

Longo tempore ignorare est negli-
gere. ibid.

Illata in prædium rusticum.

An illata in prædium rusticum
censeantur tacito pacto oppi-
gnorata? Negativam ample-
ctitur Auctor, eamque respon-
dendo ad sex contrariantes
textus defendit, 84. seq.

Impensæ.

An & quatenus edificans vel se-
rens in alieno solo impensas pe-
tere possit? 213. in f. & 214. pr.

An pro consequendis impensis in
rem b. f. possessori detur actio
negotiorum gestorum? Neg. &
dubia ex legibus oppos. diluun-
tur. 214. in f. & 215. pr.

Ad consequendas impensas non
datur conditio incerti, cui as-
sertioni oppositum resolvitur
argumentum respondendo tam
ad Majorem quam ad Minorem
215. in fin. & 216. pr.

Incendium.

An præsumatur culpâ inhabitan-
tis venditoris ortum 332.

An Paterfam. teneatur ob incen-
dium culpâ familiae ortum?
Neg. & ad obst. legem resp. 333.

Indebitum.

Solutio indebita transfertur domi-
nium, adhibita tamen distincti-
one duplici. 263.

Quatenus error hic impediat
translationem domini. ibid.

Indicium.

Quid sit indicium in l. 15. de præ-
scr. verb. 262.

Infamia.

Pœna infamiae rectè refertur ad
tertium gradum animadver-
tendi in delicta, quamvis inter-
dum pœna mortis & infamiae
comparentur, quod saltem sit
secundum quid. 53. pr.

Infamiam rectè dividi in infami-
am facti & juris, probatur, per
textus, 113. in f. & ad textus
adversantes resp. 114.

Qui præpositum habuit artem lu-
dicram questus causa exercen-
di, nec tamen exercuit, non no-
tatur infamia. 114. ubi ad tex-

rum obstantem per distinctionem respondetur.

Latam culpam in irroganda infamia dolo non equiparari asseritur tum per textum, tum quoque per rationem, quod lata culpa & dolo sint essentialiter distincta. 114. in f. & seq. pr. & duo dissentientium fundamenta destruantur. ibid.

Cessio bonorum non irrogat infamiam, quamvis non satis decorum videatur, bonis cedere. 115. circ. f.

An, si pœna, quæ infamiam operatur, temporalis fuerit, infamia etiam elapso tempore cesset, traditur remissivè. 115. in f.

Infantiæ proximus.

Infantiæ proximum naturaliter obligari negatur, & ad duas oppositiones respondetur. 85. in fin. & 86. pr.

Injuria.

An in servum committatur injuria? Aff. oppositæ rationes excutiuntur. 663.

An heredibus fiat injuria, si defuncto inferatur? Aff. dubium resolvitur. 663.

Insinuatio.

An possit fieri coram iudice incompetente? Aff. Dissentientibus respondetur. 517.

An donatio non insinuata sit tota inutilis, an verò solum pro par-

te, quæ excedit 500. solidos? Respond. pro parte. 517.

Insinuatio solum ad donationes inter vivos referenda, 526.

Institutiones.

Nec institutiones digestis, neque Digesta institutionibus propriè derogant, quia neutrum alteri directò contrariatur 13. fin. & 14. ubi quatuor rationibus dissentientium resp. 14. seq.

Institutiones etiam non derogant Codici repetito. 16. pr.

Instrumenta.

Instrumenta illa, quibus reus exceptionem suam potest probare, actor debet edere, si penes se habet. 67. in f. & 68. pr.

Æquum est, reum edere instrumenta ad probandam replicationem actoris. 68. in med.

Invocatio nominis divini ad essentiam instrumenti non requiritur. 398.

Interdictum.

An sola interdicta retinendæ possessionis sint duplicia? Aff. dubitantibus scrupulus adimitur 580

An interdictum quorum bonorum pertineat etiam ad res incorporales? Aff. ad motum dubium resp. 583.

Interdictum unde vi.

An pertineat tantum ad res immobiles? 300. in f. & pr. 301.

Interesse.

*An interesse, an verum pretium,
rei quadrupletur vel dupletur?
posterius affirm. & in contra-
rium allata lex inspicitur. 658.*

Interrogatio.

*An interrogationes etiam obtine-
rint in actionibus in rem? nega-
tur & ad duos textus responde-
tur. 242.*

Interusurium.

*Debitor ante diem solvens, non
potest petere interusurium; ra-
tiones dubitandi hic resolvun-
tur. 264.*

Invasor.

*An tertius interveniens, dominum
se asserens, obtinere possit, ne in-
vasor spoliato, sed sibi restituat.
Neg. 597.*

Inventarium.

*An heres directus perdat ob non
confectum inventarium Trebel-
lianicam? aff. opposita ratio
infringitur. 458.*

*An filius ob neglectam confectio-
nem inventarii perdat legiti-
mam? aff. opposita rationes re-
sponsione diluuntur. 459.*

Iter actusque privatus.

*An interdictum de itinere actus-
privato etiam pertineat ad ser-
vitutes urbanas? Neg. 604.*

Judex.

*Judex non de LL. sed secundum
leges judicare debet. 23. circ. pr.
Tàm judices quàm defensores de-*

*bent juxta justum & æquum ju-
dicare. 23. n. 7.*

*An judex debeat judicare secundū
acta & probata, an veri-
dum conscientiam? Dubium,
quod ex l. 6. §. 1. de off. præf.
moveri posset, sic removeretur,
quod ibi fides eorum, quæ pro-
babuntur, non opponitur judicis
scientiæ sed erroribus rerum ge-
starum. 42. in med.*

*Judex non tam instrumentis, quæ
falsa esse possunt, quàm veritate
rei moveri debet. 42. in med.*

*Cæcus potest esse judex, quàmvis
non corporis, mentis tamen ocu-
lis discernere alterum ab altero
& interdum per alium expedi-
re potest, quod ipse non valet,
quæ sententia defenditur con-
tra quinque rationes dubitandi
166. & 167.*

Quomodo judicare debeat? 565. seq.

Judex incompetens.

*Citatus à Judice, qui illius Jdictio-
ni non est subjectus, comparere
non debet, si manifestum est, ci-
tatem nullam habere in ipsum
Jdictionem, secus est si non ma-
nifestò constet de Jdictione ci-
tantis. 46. in fin. & seq.*

Judicium.

*Judicium pendet ab actione, quæ
mutata necesse mutari & ipsum;
quatenus hoc procedat. 67. n. 10.
Judicium aulicum Cæsaris.*

- In judicio aulico Caesaris vel Camerali non omnes qui imperio sunt subiecti, si ibi reperiuntur, conveniri possunt.* 168.
- Judicium rescindens & rescissorium.*
- In restitutione in integrum non sunt duo judicia, rescindens scil. & rescissorium.* pag. 129. in med. Dissidentium tria argumenta resolvuntur, & quidem per casus figurationem late resp. ibid. & seq. pag.
- Secundum veterem procedendi modum in omnibus actionibus imago quaedam duplicis judicii occurrebat, quod demonstratur.* 130. in med.
- Juramentum.*
- Juramentum non est vera species transactionis, sed habet saltem affinitatem cum ea,* 101. in fin.
- Jure Canonico omnia juramenta, que sine detrimento eterne salutis servari possunt, inviolabiter sunt servanda.* 155. fallit hac regula interdum. 287. pr.
- Juramentum non potest fieri per Angelos; quo minus obstant duo dubia pro obstantibus allata faciunt responsiones.* 251.
- Juramentum vi extortum ipso jure Canonico non est nullum; textus hic juris Canon. explicatur,* 251. in f. & seq.
- Clerici etiam jurare tenentur, id quod probatur per aliquot textus, quibus non obstant alii in contrarium allati, agunt enim de diversis casibus.* 252.
- Juramentum super illicito, jure positivo, prestitum, jure canonico non est nullum; textus obstandi resolvitur.* ibid.
- Juramentum promissorium, cui non subest contractus, de jure canonico producit actionem.* 253.
- An donatio 500. solidos excedens non insinuata, juramento tamen confirmata valida sit? cum communi sententia affirm. & dissidentibus resp.* ibid.
- Post testes & instrumenta producta de jure civili recte deferri juramentum probatur per multos textus, & tres contrariantes leges conciliantur & explicantur.* 254.
- Juramentum confirmat etiam actum ipso jure nullum de Jure Canonico.* 293.
- Contra juramentum per Principis salutem dubium movet Anton. Matth. cui resp. Autor, & simul explicat quid hoc modo jurantes indicare voluerint.* 254.
- Juramentum per salutem Principis olim validissimum fuisse probatur autoritate scriptorum quorundam.* 255.
- Juramentum calumnie.*
- An mutans libellum agat contra juramentum calumnie.* 67. circ. fin.

Juramentum in litem.
Per juramentum in litem pœnam, quæ imponitur juxta id, quod actor in judicio petit, non æstimari probatur duabus rationibus 57. & duo dubia removentur. ibid.
Juramentum in litem in pœnalibus non habet locum, sed solum in actionibus rei persecutoriis. ibid.
An hoc juramento æstimetur res restituenda secundum affectionem? Affirm. de casu remissivè tradito, ad dubia allata latè resp. 257. per tot.
Procuratori non potest deferri juramentum in litem. Ad dissentientium textus oppositos, & præprimis ad argumētum respond. limitando maj. hoc modo: quicumque est dominus litis, & litem etiam suo nomine contesta- tus est, illi potest deferri hoc juramentum. 258.
Juramentum in litem affectionis non defertur in actione emti. Ad rationes dubitandi resp. 258. in fin.
In stricti juris judiciis habet locum juramentum in litem veritatis non verò affectionis. 259.
An ob latam culpam juretur in litem? distinguitur remissivè. ib.
Æstimatio secundum affectionem potest excedere duplum rei petite. Ad textum obstantem resp. dict. pag.

Jurisdictio.
Jurisdictio non potest mandari illi, qui est extra territorium mandantis. 43. ubi textus obstantes applicatur.
Plenissima Jurisdictio denotat ordinariam & extraordinariam. 46. n. 5.
Vox jurisdictionis in LL. Rom. non significat cognitionem in causis criminalibus; sex rationes ex legibus desumptæ removentur. 45. seq.
Utrum jubere cavere pratoria stipulatione, restituere in integrum, mittere in possessionem, jurisdictionis sit, an mixti Imperii, traditur remissivè, mirus interpretum dissensus & difficultatis causa hujus materie affertur. 49.
Tutoris dationem esse jurisdictionis ordinariæ negatur, & ad quatuor argumenta in contrarium allata resp. 50. 51. Cognitionis tamen de suspectis tutoribus est Jurisdictionis ordinariæ, quia potest mandari in specie non vero in genere 51. ubi ulterius ad duo dubia resp.
Bonorum possessio decretalis spectat ad contentiosam Jurisdictionem, scil. quia lis aliqua intercedit 51. in fin. ubi insimul traditur, in quo consistat differentia Jurisdictionis inter contentiosam & voluntariam, in quo vero non.
Concessa jurisdictione in genere non

intelligitur Jurisdictio superior. 35.
Jurisdictionem à principe neque
cumulative neque privative con-
cedi statuit Autor. ibid.

Jurisdictio mandata.

Cepta Jurisdictionis mandata admi-
nistratio non finitur morte man-
dantis, quod asseritur contra quos-
dam textus, qui resolvuntur, 44.

Durat 2. solū in causa cepta, 45.

Sufficit rem esse ceptam, licet litis
contestatio non sit secuta. ibid.

Nec obstat textus alleg. cui resp.
45.

Jurisdictio prerogata.

Ut prerogata dicatur à litigantibus
Jurisdictio, certo respectu opus est
litis contestatione, ad Jurisdictio-
nem scil. tacito consensu proro-
gatam requiritur, secus in proro-
gatā expresso consensu, in qua
sufficit aditio Judicis. 47. f. & seq.
ubi simul duo diluuntur dubia.

Non sufficit conventio de adeundo
judice, sed ipsa etiam Judicis adi-
tio requiritur. 48. in med.

Non datur prorogatio de loco ad lo-
cum & tempore ad tempus; illo
casu quia magistratus extra fines
territorii habetur pro privato, iti-
dem & hoc casu tempore finito est
privatus 48. in fin. ubi resolyi-
tur textus obstat.

Ante litis contestationem est locus
poenitentiae in tacita prorogatio-
ne, non vero in expressa. 49.

Jurisprudentia.

Necessaria est Jurisprudentia in
Republ. ut mediante hac leges ri-
te applicentur ad facta singula-
ria. 2. circ. fin.

Jurisprudentia pertinet ad judicia-
riam prudentiam. 2. f. Quinque
rationes dubitandi referantur,
quibus respondetur. 2. & 4.

Jus accrescendi.

Diversa est ratio in Jure accre-
scendi, ac est in alluvione. 328.
opp. 3.

Testator non potest prohibere jus
accrescendi 452.

An in testamento militis locum ha-
beat jus accrescendi? Negatur
& ad oppositam legem respon-
detur. 462.

An portio deficientis legatarii ac-
crescat illi, qui deficienti est sive
verbis s. re cōjunctus? Affirma-
tur, oppositae leges resolvuntur.
470.

Jus ad rem.

Autor defendit definitionem suam
juris ad rem contra Dn. Ger-
hardum Felsmannum, qui qua-
tuor argumentis dict. definitio-
nem Autoris impugnat, tract. de
jure in re & ad rem, ad quae
respondetur 36. 37. & seq.

An Jus ad rem creditori compe-
tens & obligatio, quā debitor
est obstrictus, sint relata, seu an
inter jus ad rem & obligatio-
nem

nem detur relatio, vel potius inter creditorem & debitorem? Affirmatur & dissentientium rationes examinantur. 617. & seq.

Jus civile.

Jus nostrum ratione nititur, quamvis illa non statim cuique pateat. 11.

Jus civile nunquam est sine fundamento Juris naturæ. 69. circ. princ. & 70. opp. VI. 86. circ. fin.

Jus civile obligationem ex tempore æstimat. 87. n. 5.

Jus dicere.

Nemo sibi & suis jus dicere potest, nisi sit judex pedaneus, quæ certa à Pretore præscripta formula in terminis continet. 47.

Jus fori.

Quid intelligatur per jus fori & poli. 523.

Jus in re.

Quot species juris in re sint, traditur remissivè. 35.

Jus naturæ.

An Jus naturæ propriè competat brutis? Negatur per duas rationes, & ad quinque dubitandi rationes respondetur, p. 9. usq; ad p. 11.

In qua significatione Jus naturæ ab Ulpiano accipiatur. dict. p. 9.

Justitia.

Justitiam rectè dividi in univer-

salem & particularem probatur per duas rationes, & objectioni dupliciter respondetur. 4. in med.

Sola justitia particularis non est finis Juris prudentiæ, quod probatur tum ratione tum auctoritate Aristotelis. 4. in fin. & 5. Pænæ infliguntur juxta justitiæ correctoriam. vid. pœna.

L.

Laudemium.

An etiam gaudeat prælatione? Affirmatur & ad oppositam dubitandi rationem respondetur. 573.

Laudum.

Ab arbitratorum sententiis appellari non potest, quia non sunt veri judices; nec contrarium evincunt textus obstantes allegati, ad illos enim respondetur. 161.

Reductio ad arbitrium boni viri contra laudum locum non habet. ibid.

A laudo, quod nec per subscriptionem, nec per lapsum 10. dierum est confirmatum, licet recedere. ibi in fin.

Legatum.

Legatum Augustæ relictum extinguitur, si moritur ante delationem legati, secus est in Principe; ratio differentie traditur. 18. in pr.

Legata

Legata debentur tam ex testamento fratris per querelam rescisso, quam ex testamento ob exheredationem ipso jure nullo. 177. & seq.

An legatis alimentis etiam comprehendantur sumtus ad disciplinas humaniores addiscendas necessarii? Neg. ad oppositos textus respondetur. 474.

An rei legatæ, cujus commercium non habet legatarius, æstimatio saltem sit præstanda? Negatur, oppositæ rationes refelluntur. 466.

An legata ad pias causas simpliciter sint exempta, an verò demum, si mora sit commissæ? Affirmatur prius. 483. ad obstantem Novelam respondetur. ibid.

Legatarius.

Rectè solvitur legatariis à possessore post litem motam. 202. ubi vis duorum textuum obstantium frangitur.

Legatarius potest esse testis in testamento nuncupativo. Allegantur in contrarium textus, ad quos respondetur. 439. & seq.

Legatus Proconsulis.

Quod Legatus Proconsulis non habeat propriam jurisdictionem asseritur, & ad tres obstantes rationes respondetur. 41. Neque habuerit legis actiones sive

voluntariam jurisdictionem, nisi mandata fuerit. ibid. in fin. & 42. in pr.

Legitima.

Legitima neque à parte parentum, neque à parte liberorum in totum tolli potest, ob ipsum jus naturæ, quod latius demonstratur, & ad contrariantes rationes respondetur. 178. seq.

Emtribus adscititiis neque naturæ neque lege debetur legitima; quæ sententia stabilitur per responsionem datam ad legem obstantem, dict. p. 179.

Augmentum legitimæ etiam ad parentes & fratres spectare asseritur, & ad quatuor rationes dubitandi respondetur. 179. in fin. & seqq.

Dubium quod specialiter circa legitimam parentum movetur. 181 in pr. removetur.

Hodiè legitima relinquenda est parentibus & liberis titulo institutionis, hic enim honorabilior & utilior est titulo legati, quæ utilitas demonstratur, & simul ad textus adversantes respond. 191. in fin. & pr. seq.

An quoad computationem legitimæ sit inter liberos communerandus justè exheredatus? Affirmatur remissivè, & tres dissentientium textus resolvuntur & conciliantur. 193.

H b b b b

S i

Si Tertius filius sit institutus in legitima, filius vero Sempronius inique exheredatus, an ille sit liberis accensendus, & an heredi extraneo accrescat portio? Distinctè respondetur, & dubium oppositum resolvitur. 194.

Augmentum bonorum post mortem patris accedens, quoad computationem legitime non esse attendendum, probatur per textus, itidemque ad textum obstantem respondetur. ibid.

Legitima impedimenta.

An valeat renunciatio legitimorum impedimentorum? Affirmatur, & duabus, quæ opponuntur, rationibus respondetur; tùm, quia hæc renunciatio est specialis, quæ locum habet, tùm, quia renuncians cogitare debet, an renunciet casibus evitabilibus, secus si fiat, imputet deinde sibi. 61. in fin. & 62. in pr.

Legitimatio.

Tres sunt modi legitimandi, non plures, quamvis hoc ex quibusdam textibus colligi posse videatur, qui explicantur. 28. & seq.

An legitimatio etiam possit fieri matrimonio contracto in ultimo vite articulo? Affirmatur per textus & Dd. adque negantium rationes respondetur. 29.

Spes sobolis non necessario requiritur ad legitimationem. ibid. in fin.

Quatenus dotalia pacta ad legitimationem adhibeantur. vid. dotalia pacta.

Ad legitimationem non requiritur, ut filii alii legitimi non extent. 31. in fin. quamvis hoc ex cit. auth. colligi posse videatur, ad quam alleg. loc. respondetur, & simul authenticam illam cum fonte non convenire notatur.

Lex.

Leges in Republ. sunt necessariae, tutius enim est, Judicem sequi certam regulam, quam inconsistens suum arbitrium, deinde errore quoque facile potest, facilius affectibus corrumpi. 1. & 2.

Leges non tantum intendunt obedientiam externam. 8. in fin.

Quid sit lex aeterna. 10.

Quod in fraudem legis sit, non valet. 519.

Lex correctoria est stricte accipienda, nisi ipsa generaliter loquatur. 180. vel mens corrigentis infallibiliter appareat. 188. in pr.

Essentia legis non in scriptura sed in promulgatione à majestate subditis facta consistit. 16. in fin. non obstante, quod appelletur jus scriptum, nam scribere leges

hoc

hoc loco est sancire leges. 17. in pr. ubi Imperatoris mens in §. 9. & 10. l. de l. N. G. & C. explicatur.

Leges humane certo modo obligant in conscientia. 18. in med. An consuetudo deroget legi. vid. consuetudo.

Lex commissoria.

An jure nostro omnino sit prohibita? Affirmatur per legem, & ad oppositas late respond. 351.

An ex intervallo pignoribus adjectum hoc pactum subsistat? Negatur & duae rationes contrariae diluuntur. 352.

Ob favorem dotis vel transactionis non valet haec lex commissoria. Textus hic obstans duplici responsione dimittitur. ibid.

An conveniri possit, ut suo die non soluto debito, creditor sibi pignus habeat justo pretio constitutum? Affirmatur addita ratione & datis responsionibus ad duas dubitandi rationes. 353.

Lex Julia de vi.

Judicium legis Juliae de vi recte mandatur, neque comprehenditur sub exceptione de non mandando mero imperio per duas rationes. 43. in fin. & seq.

Lex Regia.

An sub Augusto sit lata peculiaris lex Regia? Affirmant Ulpianus & Justinianus cit. loc. p. 20.

Alii negant partim ex historia Romana, partim silentio Historicorum, quibus respondetur d. pag. 20. insimulque refutantur novatores Michael de Luna & Arellano, nec non Martin. Scho-kius, quorum ille novam tradit opinionem & explicationem, hic vero plane vocat figmentum. dict. p. & seq. in pr.

Lex 2. C. de rescind. vend.

Hec lex non solum pertinet ad contractus bonae fidei, sed ratio equitatis illam etiam extendit ad contractus stricti juris, ne scilicet alter cum tanta jactura alterius locupletior fiat. 110. circ. princ.

Hujus legis remedium locum non habet, quando nequit aestimari lesio. ibid. circ. fin.

An remedium hujus legis etiam competat emtori? Affirmatur, & dissentienti Cujacio, qui duas urget rationes, respondetur 330.

An onus rei ab emtore impositum resolvatur, cum is rem venditori restituit? Autor negativam amplectitur, & ad dissentientium rationes respondet. 331.

Recte etiam porrigitur hoc remedium ad stricti juris contractus. Duo dubia hic resolvuntur. 332.

Libellus.

Libellus sustinetur, etiam si inepta actio nominetur. 64. in fin. nam error in nomine non vitiat actionem.

- in pr. ubi ad tres contrarios textus respondetur.*
- Mutatio libelli post litem contestatam Jure Civili est licita, si (1.) actor mutandi facultatem impetrat à Prætor. (2.) si litis expensas & damnum refundit. (3.) si datur reo spatium ad deliberand. (4.) si emendationis justa est causa. 65. in fin. Hisce præmissis Autor p. seqq. 66. & 67. undecim oppositionibus satisfacit.*
- Mutans libellum non calumniosè agit respectu juramenti calumnie, error enim ipsum excusat. 67. circ. fin.*
- Liberi.*
- Liberi conditionem matris sequuntur in conjunctionibus illegitimis, in legitimis verò conditionem patris. 25. in fin. & 26. in pr.*
- Liberi non invitè sed consentientes legitimantur, quod etiam in legitimatione per Rescriptum Principis obtinet. 30. ubi ad quinque rationes dubitandi respondetur. 31.*
- Liberi naturales.*
- Quinam intelligantur per liberos naturales in §. 2. Inst. de inoff. testam. 184. in fin.*
- Libertas.*
- Est inestimabilis, & ob hanc causam obligatus ad manumittendum servum præcise cogi potest. 95. opp. 3.*
- Servus alienus non consequitur directam, sed fideicommissariam libertatem. 422. Dubia quæ obstant longo ordine diluuntur. ibid.*
- Libertatis favor. 524.*
- Litis contestatio.*
- Litis contestatio est contractus tamdiu durans super isto, quod in libello expressum, quamdiu id per errorem nō mutatur. 66. n. 5.*
- Litis contestata tempus spectatur, quod attinet casum fortuitum. 146. in med.*
- Litis contestatio potest dividi in affirmativam & negativam ratione scilicet externæ formæ verborum. 176. in med.*
- Quisnam sit effectus hujus divisionis. ibid.*
- Locatio conductio.*
- An locatio ad longum tempus transeat in aliud genus contractus? Negatur & textus obstant resolvitur. 339.*
- Conductor non præstat levissimam culpam. Textus hic pugnans conciliatur. ibid. in fin.*
- Conductor casus speciali pacto suscipiens, illos in specie exprimere non tenetur, expresso enim genere, exprimuntur singule species. 340.*
- Casus etiam insoliti sub tali pacto continentur. Textus dissentientium excutiuntur & conciliantur. ibid.*
- Conductor adium non tenetur ser-*

re sumtus metatorum. 341. in fin.
An is sit potior in locatione, cui u-
sus rei prius concessus? Negatur
& dissentienti Zasio responde-
tur. 342.

Locatio conductio non transfert
dominium. 442.

Merces non debetur, si opera ob
casum non sit prestita. Textus
obstans explicatur. ibid. in fin.

Famulus morbo impeditus diutius
integram mercedem exigere nō
pōtest. 343.

Quomodo ab emtione venditione,
permutatione & similibus con-
tractibus differat locatio con-
ductio. 371.

Locuples.

Regula: nemo cum alterius jactu-
ra locupletari debet; quatenus
procedat. 211. in fin. 212. & 216.

Minor tenetur restituere, quatenus
locupletior est factus. 212. vers.
porro, usque ad fin.

M.

Magistratus.

Ordinarius etiam Magistratus ut
suspectus recusari potest; hoc
probat per textus, & obstan-
tes resolvuntur. 167.

Malæ fidei possessor.

Non tenetur ad usuras prestandas
ratione pecuniæ, quam potuisset,
seniori dare, nec valet hoc in pas-
su argumentum à fructibus ad
usuras, uti explicatur. 201.

De malæ fidei possessore non dici pot-
est, quod gerat negotia. 215. vers.
opp. 2.

Mandatum.

Quicumque condemnatur mandati
ob perfidiam, sit infamis. 115. in
med.

Manumissio.

An manumissio in fraudem credito-
rum facta sit ipso jure nulla? Af-
firmatur & oppositis textibus re-
spondetur. 530.

Mare.

Hodierno usu mare justè posse occu-
pari affirmatur remissive. 35. in pr.

Mater.

Matri filium legitimum esse asseren-
ti, in dubio creditur, secus, si con-
trarium vel in agone asserat. 27.
ubi insimul tres dubitandi rationes
removentur. 28. pr.

Matrimonium.

Matrimonium neque filium neque
filiam liberat à patria potestate.
De filia dubitatur, quia si non tol-
litur patria potestas per marita-
lem potestatem, minimum tamen
minuitur. Cui & aliis dubitandi
rationibus respondetur. 33. in fin.
& 34. in pr.

Si de contrahendo matrimonio tra-
ctatur, valet transactio, licet dis-
olutio contingat, per rationem
quæ subjicitur. 104. in fin. ubi
p. seq. in pr. ad rationem ob-
stantem respondetur.

U h b b b 3

Ma

Matrimonium metu contractum est ipso jure invalidum, quia ad matrimonium requiritur consensus omnino liber, quam libertatem non impedit metus reverentialis patri debitus. 135. in fin.

Mathematici.

Cur malefici veniant nomine mathematicorum. 675.

Merces.

An merces venales contineantur sub hypotheca generali. 362.

Merum imperium.

Mandatâ Jurisdictione non transfertur merum imperium, illa enim jure magistratus, hac ex speciali concessione competit. 45. in fin. & pr. seq.

Ratione Jurisdictionis Proconsul tractabat causas civiles, vi meri imperii causas criminales. 46. n. 4.

Merum imperium non differre à Jurisdictione criminali probatur duabus rationibus, non obstante (1.) quod sicuti mixtum imperium & Jurisdictio sunt diversa, ita quoque jurisdictio criminalis & merum imperium, nam planè diversa subest ratio. (2.) quod merum imperium habens aliquando absolvat; nam ob eventum ab solutionem non opus est distingvere cognitionem ab executione. 52.

Merum imperium Jure Canonico non posse mandari statuitur, & ad tres dubitandi rationes respon-

detur. 35. in fin.

Metus.

Non est planè eadem natura doli & metus, sed vel (1.) cum metu aliquando calliditas est conjuncta, vel (2.) in metu dicitur dolus eo sensu, quo dolus significat propositum nocendi. 135. in pr.

An matrimonium metu extortum sit ipso jure invalidum, vid. matrimonium.

Plus facit ad metum inferendum visus quàm auditus. 136. in med.

Miles.

Quinam milites capite damnato succedant, & qui non damnato succedant. 494.

Militis testamentum.

Testamentum militare jure novo est immune à querelâ inofficiosi. Ad dubia contra hanc sententiam mota latè respondetur. 195 & seq.

Jus civile non vult, ut miles sine causa pretereat, causam tamen exprimere non necesse habet. 196. circ. fin.

An privilegia militaris testamenti spectent ad non milites, qui fortè in castris constituti ibi decedunt? Affirmatur, ad obstantem textum respondetur. 460.

Minor.

An minor obligetur civiliter, si consensus curatoris non interveniat? distingu. aut minor curatorem habet aut non; posterius.

- steriori casu quidem firmiter obligatur, sed restitutionis beneficium ei competit, secus priori casu, quod quibusdam textibus probatur, 87. & octo textibus obstantibus respondetur, 88. & seqq.*
- Minor nullum damnum patitur, quando testamentum facit, potest enim illud, quamdiu vivit, revocare, & demum post mortem ejus effectum habet, 90. in pr.*
- Nec etiam damnum sentit quando postulat, ad illum enim damnum redundat, qui patronum magis idoneum, cum posset, sibi non elegit. ibid.*
- An minor possit esse procurator, vid. procurator.*
- An minor mutuum pecuniam accipiens lesionem debeat probare, an vero creditor pecuniam esse versam in utilitatem minoris? Prius affirmatur per textus, & obstantes conciliantur. 148. in med.*
- Quatenus comparatio minoris & Reipubl. procedat in casu adducto. ibid.*
- An emptor repetens pretium rescissâ venditione teneatur probare id ipsum versum esse in utilitatem pupilli? Negatur per textus 148. in fin. & ad obstantes*
- leges & argumenta respondetur. 149.*
- Minor ob malitiosam statûs mutationem non restituitur. 151.*
- Contra contractus juratos curator minor potest restitui, sed non contra illos, quos ipse juramento firmavit. 153. in pr.*
- Si minor in negotio, quod juramento confirmavit, enormiter sit laesus, restitutionem in integrum petere potest, ob solidam rationem, quæ subjicitur. 153. in med. ubi etiam ratio dubitandi resolvitur.*
- Si minor jurato renuntiavit restitutioni, ipsi non est concedenda absolutio à juramento. d. p. in fin. quia scilicet expressè ob beneficium ætatis juravit; secus si dolo inductus, vel alia circumstantia adsit, tunc in arbitrio majestatis est, an velit absolutionem concedere. 154. in pr.*
- Molendina.*
- Molendina pneumatica & navalia mobilibus rebus annuuntur. 15.*
- Monachismus.*
- Solvit patriam potestatem, quia monachus transit in potestatem Abbatis. 33.*
- Mora.*
- An ex morâ debeantur usura in contractibus stricti juris? Neg. 384.*

<i>An ob moram singularem s. quod sors fuerit petita & non soluta, debitor ultra alterum tantum teneatur? Affirmatur. 390.</i> <i>An pupillus possit ipse committere moram? Negatur 391. Oppositi textus resolvuntur, ibid.</i> <i>An mora etiam regulariter interpellatione committatur? Neg. 392. Mora dubia declinantur. ibid.</i> <i>An sufficiat interpellatio creditoris, ut constituatur debitor in mora? Aff. 392. Oppositi textus ibi eliduntur.</i> <i>An unica interpellatio sufficiat? Affirm. in contrarium adducti textus enodantur. 393.</i> <i>An aliquando ex re s. sine interpellatione contrabatur mora? Aff. Et ad appostas leges resp. 393.</i> <i>An existentia conditionis constituat statim debitorem in mora? Neg. & obstantes leges resolvuntur. 394.</i> <i>Mora purgatio. 394.</i> <i>Malier.</i> <i>An ratione dotis preferatur etiam anterioribus hypothecariis expressis? pro & contra disputatur 574.</i> <i>Municipium.</i> <i>Muri municipiorum etiā sunt sancti, illosque hostili animo transcendens capite plectendus; resp.</i>	<i>ad duas rationes contrarias. 34.</i> <i>Mutatio.</i> <i>Mutationis genera. 369.</i> <i>An eam contemnere liceat, si sit notorie injusta? Aff. & ad rationes respondetur 510.</i> <i>Mutuum.</i> <i>Natura mutui in eo consistit, ut eq. bonum reddatur. 77. circ. med.</i> <i>Mutuum non recte distinguitur in naturale, civile, & mixtum. 244.</i> <i>In mutuo esse alienationem domini adstruitur per multos textus, & dissentienti Salmasio respondetur. ibid.</i> <i>Mutuum potest contrahi per fictionem brevis manus, textus obstantes resolvitur. 244. inf.</i> <i>In grege ad numerum dato potest consistere mutuum. 245.</i> <i>Panes etiam possunt esse objectum mutui. ibid.</i> <i>Consumtis nummis alienis mutuo datis conditio sine causa datur; textus contrariantes conciliantur. ibid.</i> <i>An sis is, qui alienare nequit, tradat pecuniam mutuo, & accipiens eā consumsit, mutuum coalescat? Neg. per textus & ad rationes dubitandi resp. 245. & seq.</i> <i>Civitas tenetur, si mutuum ab administratoribus initum ratum habet. 246.</i> <i>Satis probat versionem creditor, si pecuni-</i>

pecuniam in negotium publicum civitatis impensam esse probet. *ibid.*

Sufficit etiam semel esse versum, licet casu fortuito damnum acciderit. *ibid.*

Etsi versio sit probata, tamen restitutio in integrum locum habere potest, ob rationem subjunctam. 246. in fin.

An in aliis quoque universitatibus ut pagis & collegiis obtineat l. civitas 27. *de R. C. Aff.* duabus rationibus & ad dubium respond. 247.

Administratores civitatum tenentur conditione ex mutuo, quavis non acceperint nomine proprio pecuniam, sufficit, quod consumserint nomine proprio. *ibid.*

Is, qui accepit decem, valide obligari non potest ad reddenda undecim; Et textus & ratio hic pugnantes componuntur. 247. f.

Pro aureis nummis argentei vel alia moneta recte solvitur, rationes hic à dissentiente oppositæ cum thesi conciliantur. 248.

Mutuum non recte dividitur in verum & presuntum. *ibid.* in f. opponuntur quidē tres rationes dubitandi, sed ad singulas resp. 249.

Creditor tenetur probare pecuniam esse numeratam, id quod palam sit ex textibus allegatis, cū

quibus colliduntur tres alii textus, qui datis responsionibus rursus eliduntur. *ibid.* & seq.

Quod debitor, si post elapsum biennium probare velit, pecuniam non esse numeratam, audiendus sit, probatur (1.) ex communi omnium exceptionum natura, quod perpetuo possint opponi, (2.) ne fraus fiat debitori. Dissidentium dubia non sine responsionibus dimittuntur. 250. & seq.

Mutui contractus quidē est gratuitus, sed nihil prohibet, quo minus usuras exigamus ob rationē in ista pag. datam. 382.

N.

Naturaliter.

Significatio hujus vocis in l. 22. §. fin. locat. quæ sit. 315.

Nauticum fœnus.

Quale periculum in nautico fœnore intelligatur? Resp. quodlibet periculum quod in mari contingere potest. 395. Ad Cujacii dissentium respond. *ibid.*

An fœnus nauticum possit excedere usuras centesimas? Neg. 395. ad opp. dubia resp. *ibid.*

An fœnus nauticum sit jure Canonico sublatum? Neg. oppositus ibi textus explicatur. 396.

Navis.

An navis possit dici fructus sylve? 362.

iiii

Nega-

Negativa.

Quatenus possit probari? 250. in f.

Negotium.

In negotiis civilibus non id attendi debet, quod aliquando per accidens evenit. 383.

Negotiorum gestio.

An sit negotiorum gestio, an vero mandatum, si presentis vel absentis quidem, sed tamen scientis negotia geruntur? Aff. de utroque casu, quod sit negotiorum, quasi contractus per tres rationes, præprimis per differentiam specificam, quæ est, quod ad contractum mandati requiratur speciale mandatum, non verò ad negotiorum gestionem. 124. in fin. & pr. seq. Ubi per tot. p. 125 varie ad leges obstantes afferuntur responsiones.

Negotiorum gestor.

Negotiorum gestor tenetur præstare culpam levissimam. 126. circ. pr. Cui sententiæ septem rationes dubitandi opponuntur, ad quas singulas resp. 126. & seq.

Gestor negotiorum ideo levissimam culpam præstat, quia spontè hoc munus subit. 127. in princ.

Negotiorum gestor debiorem ejus, cujus negotium gerit in judicio, conveniendo illum constituit in morâ, 127. in fin. Ob rationes, quæ adduntur p. 128. pr. Ubi etiam duabus in contrarium pugnan-

tibus rationibus respondetur.

An dominus possit conveniri propter indebitum solutum à negotiorum gestore. 288.

Nepos.

Nepotes per matrimonium avi, post mortem filii naturalis, legitimantur, non obstante (1.) quod sufficiat, illos legitimos esse progenitos à patre; (2.) quod principium legitimationis possit subsistere in nepotibus; quibus rationibus respond. 30. in med.

An admittatur ad hereditatem avi missâ hereditate paternâ? Neg. unum & alterum in contrarium assertur, verum sine effectu. 496.

An jure novissimo hoc sit correctum? iterum neg. & ad obstant dubium resp. 497.

Nomen.

An qualitas nominis sit præstanda si cessionarius eam ignoraverit? Neg. 375.

In nominibus leges expressè requirunt curiositatem eorum, quibus ceduntur. 376.

Novatio.

An per novationem purgetur mora? aff. ad dubium resp. 649.

An etiam in delegatione opus sit, ut novandi animus sit expressus? Aff. dissentienti Bachovio & aliis resp. 650.

Novell. 117. c. 5. & Nov. 118.

Commentarius Franc. Balduini in hanc Nov. 118. habetur 495.

Obtinet etiam illa sc. Nov. 117. in marito inope superflite. 507.

Novi operis nunciat.

An servitutem habens possit novum opus nunciare? aff. 508. inepta Zæsi responsio rejicitur. ibid.

An servus possit nunciare? Neg. ad mota dubia respond. 509.

Titulus à David. de Argent. explicatur. 508.

An si mutatio sit notoriè injusta, eam liceat contemnere, & ita intermittere nunciationem novi operis. 510.

O.

Obligatio.

Obligationis in diem, & obligationis sub conditione comparatio. 394.

Obligatio civilis.

Obligationem civilem non rectè dividi in merè civilem & mixtam probatur tribus fundamentis; & undecim argumentis contrariis respond. 68. in fin. & seqq. 69, 70, 71.

Obligatio dandi.

In obligationibus dandi quem non liberari præstando interesse, sed præcise dare teneri asserit Autor per textum, & obstantem textum resolvit. 94. & seq.

Obligatio faciendi.

In obligationibus faciendi non præcisè tenetur quis factum præstare, sed præstando interesse liberatur. 95. circ. pr. pro contrariâ sententia septem moventur dubia, quæ tamen cit. pag. & seq. etiam moventur.

Obligatio in delictis.

In delictis privatis obligatio regulariter eò tendit, ut quid præstetur, & extra ordinem quidè ad animadversionem agitur, obligatio tamen ad patiendum subest, ob maximè necessariam connexionem inter crimen & pœnam. 37.

Obligatio naturalis.

An obligatio naturalis exinde asstmanda, quod actionem non producat. 71. in fin.

Nulla obligatio naturalis producit actionem, nisi accesserit civile robur. 86. circ. fin.

Oppignoratio.

Res majoris pretii pro modico oppignorata denuò potest oppignorari. 144.

Ordinatio.

Regiminis zu Nürnberg. 500.

Juri Ducum Saxonia non derogat. ibid.

Ornamenta.

Mulier legans sua ornamenta, quam intelligat. 362.

P.

Pactio.

Pactio gratuita admittitur etiam non inspectis verbis testamenti. 103. circ. fin. ubi ad duas rationes dubitandi respond. Admittitur quoque de alimentis absque auctoritate Prætoris. 104. ubi itidem & rationes & textus in contrarium pugnantes componuntur.

Pactum.

Per pactum remissio injuriarum, item furti fieri potest, si sit antequam res deducta est in iudicium, neque pretium intervenerit. 75. in pr.

De illicitis futuris non licet pacisci, ne per ejusmodi pactum quis invitetur ad malum committendum; secus est de præteritis. 90. in fin. & seq. in pr.

Pactum de futura hereditate acquirendâ non valet, 91. in med. neque de futura hereditate conservandâ, 92. in med. ubi & textus contrariantes componuntur. Secus est in societate omnium bonorum contractâ, ut & in arrogatione, per rationem p. 91. in fin. traditam, ubi p. 92. tribus insuper dubitandi rationibus respond.

Nemo contrahendo ordinem & rationem successionis mutare potest. 92. in med.

Neque pactum de futura hereditate omittendâ valet, quia & hoc

est contra bonos mores. 93. Nec obstat, quod hic non subsit votum captanda mortis. resp. quod implicite & respectu tertii utique subsit, ibid. ubi ulterius duo diluuntur dubia.

Nemo alteri pacisci potest, non obstante, quod tutor pupillo, curator prodigo &c. recte paciscatur, hi enim sunt loco dominorum. 96. in med.

Pactum unius heredis prodest etiam ceteris, 96. f. & 97. pr. quatuor textus contrarii resolvuntur.

Pactum debitoris prodest etiam fidejussoribus 197. circ. fin. ubi etiam ad textum obstantem resp.

Pactum unius ex correis debendi, qui est socius, prodest etiam alteri socio, secundum regulam, quod pactum ei prodesse debeat, cui ut profit, ipsius interest paciscentis, contra quem alter, si ipsi pactum hoc non etiam prodesset, haberet regressum. 97. f. & 98. pr. ubi obiectio assertur, quæ Bachovio non levis videtur, unde etiam nihil solidi respondet. Verum Autor ex textu opposito casum format, veram Jcti mentem eruit, & sic aliam responsionem suppeditat 98. & seq.

Pactum unius ex correis debendi, qui non est socius, alteri neque prodest per textus citatos 99. in med. quibus aliquot obstantes opponuntur.

nuntur, & ad eosdem resp. ibid.
& pag. 100. pr. neque nocet. d. p.
100. circ. med.

Paſtum unius ex correis credendi
sociis non nocet alteri, neq; hoc
evincunt quatuor textus pro
contrariâ ſententiâ allegati,
nam hiſ resp. dict. loc. & pag.
101.

An de adulterio gratis liceat pa-
ciſci? vid. adulterium.

Paſtum de quota litis.

Paſtum de quota litis eſt prohibi-
tum propter metum concuſſionis
112.

Item paſtum quod poſt litem jam
cœptam init cum Advocato cli-
ens. ibid.

Paſtum de retrovendendo.

An, venditore redimente vi paſti
rem, evaneſcat pignus ab emto-
re conſtitutum? Neg. per rati-
onem & ad textus oppoſitos
reſp. 320.

Ex hoc paſto non datur contra ter-
tium poſſeſſorem retrovenditio.
Diffidenties per aliquot textus
moventur in contrariū, quibus
reſpondendo ſatus ſit ibid. & ſeq.
pag in pr.

Minor tenetur retrovendere, ſi
emtori, qui init hoc paſtum,
ſucceſſit. 321.

Fruſtus pro mta temporis ſunt di-
videndi inter emtonem ac ven-
ditorem, ob datam rationē. Cui

adverſantur quidem quatuor
rationes dubitandi, ſed reſpon-
ſionibus datis declinantur. d.
loc. & 322.

Augmentum fundo interim acce-
dens pertinet ad emtorem jure
dominii. Rationes dubitandi ex
tribus textibus mota reſolvun-
tur. 323.

Paſtum in continenti ad-
jectum.

Illud paſtum, quod contractum
perfectum illico ſequitur, etiam
pro paſto in continenti adjecto
habetur per textus. 75. in med.
Ubi quoque ad pugnantem tex-
tum reſp.

Ex paſto in continenti adjecto illa
datur actio, quæ aliàs ex con-
tractu, cui adjicitur, datur, quia
informatur contractum, imò ipſi
ineſt. 75. f. & 76. pr. Ubi dubium
ex contrario textu proveniens
collitur.

Paſtum ex intervallo contractui
adjectum non ineſſe contractui,
aſſeritur per textus, & tribus
contrariis reſpondendo ſatiſſit.
76 & ſeq.

Paſta contractibus ſtricti Juris in
continenti adjecta illis ita non
inſunt, ut ipſum contractum in-
formant. 77. in med. ubi & ſeqq.
78, 79, 80. novem contrariantes
textus componuntur.

Pactum liberatorium.

An pactum liberatorium tollat obligationem civilem ipso jure? quod negatur & textibus obstantibus resp. 72. in fin.

Pactum hoc rursus per pactum contrarium s. iterum promissorium s. restitutorium non tollitur ipso jure, per textū p. 73. explicatum, ubi etiam contrarius resolvitur.

Pactum nudum.

Ex pacto nudo de Jure Romano dari actionem negatur, & quatuor textus obstantes conciliantur. 71. & 72.

Jure Canonico ex pacto nudo datur actio, quia non solum hoc jure in genere dicitur: pacta serventur, sed etiam si non servatur tale pactum, violatur fides, & disciplina Ecclesiastica habet locum. 73. f. Accedunt insuper textus & ratio, quod jus Canon. nullibi distinguat inter stipulationem & pactum. 74. in pr. ubi quatuor dubitandi rationes remonentur. ibid. per tot.

Palinodia.

An actio ad palinodiam cumulari possit cum actione injuriarum etiam civili? Aff. dissentientium dubia inspiciuntur. 663. & seq.

Partus.

Quatenus partus, qui in utero adhuc est, pro jam nato habeatur. 25.

Partus monstrosus non quidem est computandus in numerum liberorum, prodest tamen matri, ne incidat in pœnam L. Juliae Papiae. ibid.

Magnus est favor partus. 29. n. 2.

Partus ancillæ.

Partus ancillæ non est in fructu, aliquando tamen & in quibusdam materiis cum fructibus convenit. 221.

Partus legitimus.

An presumptio pro legitimo partu valeat contra certitudinem commissi adulterii. 28. in med.

Pater.

Pater & filius interdum pro eadem personâ habentur, interdum vero non, uti ex duobus textibus demonstratur. 26. in fin.

Patria potestas.

Tres sunt causæ patriæ potestatis. 27. ubi duabus contrariis rationibus resp.

Filius fam per dignitatem solvitur à patriæ potestate quoad favorable; fallit hoc interdum vid. p. 287. in med.

Nobilitas non liberat à patriæ potestate. 287.

Pauper.

Pauperies.

Si quis commovit animal, ut damnum daret, dominus non potest conveniri. 231.

Utilis actio de pauperie non recte applicatur ad feras bestias, opponuntur hic quinque textus, & ad singulos resp. 231. inf. & 232

Peculium.

Circa hanc materiam peculii aliquot textus conciliantur & explicantur. 288.

Pecunia.

Pecunia est res corporalis, aestimatio vero ejus in jure consistit. 35.

Peccatum.

Qui vult peccatum, per consequentiam etiam vult poenam. 37.

Periculum rei venditæ.

Incendium, quo res vendita consumitur, an presumatur culpa inhabitantis venditoris ortum? Neg. sed culpa est probanda 332.

An periculum spectet ad emptorem?

Aff. & ad quatuor rationes dubitandi respond. 333. & 334.

Venditor generis tenetur periculum ferre, usque dum in specie annumeret. 333.f.

Ob publicationem rei venditæ, absque culpa venditoris factam, sufficit, si emptori à venditore pretium reddatur. 334.

Damnum & periculum, quod venditoris culpa accidit, sustinere venditor debet, secus est si culpa

emptoris evenerit. 334. & 335.

An nihilominus possit pretium petere venditor, licet res perierit? Neg. d. p. 335.

An si res ob damnum eveniens tradi vel plenè vel incorruptè solum nequeat, nihilominus ad interesse agere possit emptor? Questio deciditur adhibita distinctione. 336.pr.

Perjurium.

Circa poenam perjurii concordat cum Autore Jacobus Gothofredus, cujus verba referuntur. 255. & 256.

Permutatio.

Causa in hoc contractu est, quæ pro ducit obligationem. Dissentit Mastertius, qui refutatur, ejusque septem rationes dissentientiæ exputantur. 345. & seq.

Quomodo illa Proculi verba: Permutationem esse propriam speciem contractus, sint intelligenda? 349.

Quatenus supermutatio, si pecunia datur, ut merx detur? Textus hic contrariantes resolvuntur. ibid.

In permutatione Dominium transfertur. d. loc.

Ex permutatione datur actio præscriptis verbis. alleg. loc.

Petitio hereditatis.

Est actio in rem, & præter estimationem acceptam adhuc duntaxat

cōtra possidentem rem 199. in pr.
Petitio hereditatis potest cumulari
cum rei vindicatione, quia ha-
ec actiones non sunt contrariae, sed
disparate. 200.

In petitione hereditatis mulier
pregnans in dubio pro tribus
personis computatur, & coheres
quartam partem petere potest.
Textus hic obstantes enodan-
tur. 203.

Fideicommissaria hereditatis peti-
tio est actio civilis, in idem tex-
tibus obstantibus respondendo
satisfit. 203. f. & pr. seq.

Quatenus procedat comparatio
petitionis hereditatis & rei vin-
dicationis. 213. pr.

Petitorium Judicium.

Petitorio pendente ad possessorium
transire licet, sed non vice ver-
sa. 175. in fin.

Pignus.

In hoc contractu levem culpā prae-
stari statuit Autor, & suam as-
sertionem contra quatuor ra-
tionem dubitandi defendit, prae-
primis autem antinomiā quan-
dam Jac. Gothofredo indisso-
lubilem visam solvit, in simulq;
ad rationes Nicolai Burgundi
respond. 280. & seq.

Si non satis securus est de pignore
creditor, datur ei actio contra-
ria. 313.

An obligationi tantum naturali

possit accedere pignus? aff. per
textum ejusque rationem, &
textus obstantes cum ibi concili-
atur & explicatur. 350.

Res aliena non potest oppignerari.
Duo textus hic obstantes resol-
vuntur. 359.

Si dominus rei ab alio oppignera-
ta postea fiat debitor, an con-
valescat pignus? Neg. & anti-
nomia in hac questione occur-
rens quadruplici responsione
resolvitur. 359. 360. 361.

An servitutes reales possint oppi-
gnari? Aff. certo modo. Oppo-
nuntur tres rationes dubitandi,
quibus singulis duplex responsio
accommodatur. 361.

In pignore pari passu ambulant
traditio & conventio. 366. cir-

init.

Si quis solum scit pignus alienari,
in pignore tamen sibi non praeju-
dicat. Opponitur quidem u-
nus & alter textus, sed ad istos
resp. 368.

Is censetur remisisse pignus, qui
consentit, ut res alteri oppigne-
retur. 368. Opponuntur quidem
textus, sed ad eos resp. 369.

Plus petitio.

Qui ex alternativis promissis alte-
rum tantum petit, plus causa s.
modo petit, nisi pactum de alte-
ro petendo sit interpositum. 77.
prin.

Pœna.

Poena.

Pœnas secundum proportionem.

Aritmeticam & justitiam correctoriam infligi probatur (1.) quia in pœnis non commune quid inter cives ut cives distribuitur, sed uni singulare quid assignatur. (2.) per argumentum à factis licitis ad illicita. (3.) per textus Juris. (4.) per authorit. Aristot. p. 5. & 6. pr. Dissentientium quatuor argumentis respondetur. 6. 7. & 8.

An id sit conferendum, quod pater pœnæ loco pro filio solvit? aff. ad dubium ibi allatum resp. 492.

An pœna dividatur inter actorem & fiscum? Neg. ad dubium legis oppositæ resp. 666.

Pœna arbitraria.

An arbitraria pœna ad pœnam mortis extendi possit? Aff. opposita lex, ut videtur contraria, resolvitur. 665.

Pœna conventionalis.

An possit excedere duplum? Affirm. oppositis dubitandi rationibus respondetur. 569.

Pœna legis Cornel.

An etiam hac pœna teneatur, si quis ambulaverit cum telo occidendi causa, licet non occiderit? Aff. & ad oppositas leges resp. 673. seq.

Pœnitere.

Quatenus verum sit, eum, cujus

præcipue gratiâ initus est contractus, posse pœnitere & à contractu recedere. 348.

An is possit pœnitere, qui rem accepit, vel cui factum præstitum? Neg. ibid.

Possessio, Possidere.

Prius debet cognosci de possessione quàm de proprietate, & hoc probatur per textus; pugna, quæ his cum aliis intercedit, tollitur. 175. f. & 176. pr.

Bonum initium possessionis, si quis possidet non vi, non clam, non precario. 230.

An duo possint eandem rem in solidum possidere, alter civiliter, alter naturaliter? Neg. oppositis juris textibus resp. 541.

Hieronymi de Oroz singularis & subtilis hanc in rem interpretatio narratur. 544. seqq.

Occupatione partis apprehenditur possessio totius. 551.

An in suos heredes possessio ipso jure transeat? Neg. & ad dubia resp. 552.

An statutum, quo constituitur, ut possessio ipso jure sine ullo facto ad heredes transeat, valeat? aff. dubium resolvitur. 553.

Quædam possessio etiam potest condici. 267.

Possessor.

Etiam is, qui initio quidem non possidet, sed postea adeptus est,

Kkkkk

com-

condemnatur. 198. Ubi textus pro obstantibus allatos non obstare ostenditur.

Etiamsi estimationem prestiterit is, qui dolo desit possidere, nihilominus quoque possessor potest conveniri, ut rem restituat; quam sententiā quidē premunt leges obstantes, sed ob paratas responsiones non supprimunt. 198. & seq.

Posthumus.

An postumi appellatione contineantur etiam tam filii quam nepotes postumi? Aff. 421.

Prædium rusticum.

Differentia inter prædia rustica & urbana secundum Autorem dependet ab usu, alii aliam afferunt, sed invito textu, quod demonstratur, insimulque alia dubia diluuntur. 226.

Prædo.

Fides etiam prædoni est servanda, fides enim non ex objecto, sed ex subiecto aestimanda. 94. Ubi insimul dubium removetur.

Promissio pretii pro servandâ vitâ stricto jure prædoni est servanda, datur tamē exceptio metus, & juramenti, si adjectum fuerit, relaxatio. ibid.

Prælationis jus.

Prioritas etiam ratione horarum & momentorum est attendenda. Ad obstantem textum du-

pliciter respondetur, & latè illius explicatur sensus. 363.

An jus prælationis locum habeat in hypothecâ conventionē constitutâ, licet pignori alteri eadem res sit tradita? Aff. per textum, & ad obstantē respondetur 364. pr.

Prioritas temporis non obtinet in pignore Prætorio. Textus hic obstantes resolvuntur. ibid.

An creditor prior præferatur fisco in bonis post hypothecam fisco constitutam acquisitis? Aff. per textum. Legem oppositam varii variè explicant, sed ultimam explanationem Autor approbat & confirmat. 365.

Prælationis privilegium pupilli & Minores non habent ratione eorum, quæ tutor vel curator debet 575. Allegantur quidem in contrarium textus, sed ad eosd. resp. ibid.

An fiscus præter tacitam hypothecam etiam habeat jus prælationis in bonis post contractum acquisitis? Aff. ad productos & Romano jure textus resp. 577.

An depositarius præferatur aliis, si depositum non amplius extet? quod neg. Opposita leges infringuntur. 577. & seq.

Præscriptio.

An præscriptio conveniat juri na-

*tura? Aff. Oppositi scrupulo-
sitextus dilucidantur. 554. &
seq.*

*An jus annuorum reddituum præ-
scriptione possit acquiri? Aff. ad
obstantes duos textus resp. 560.*

*An si possessor absolvatur, nibilo-
minus lis mota ob sit præscriptio-
ni? Neg. oppositis legibus resp.
563.*

*An ob ignorantiam ejus, contra
quem præscribitur, præscriptio
rescindatur? Negatur & ad sex
dubitandi rationes respondetur
pag. 159. & seq.*

Præses.

*Præses habuit jus gladii, non ta-
men jus deportandi, (1.) quia
pœna deportationis ademit jus
civitatis, in quâ præses nullam
obtinebat auctoritatem, (2.)
quia deportatio specialis pœna
fuit sub Augusto, & Principis
approbationi reservata. 42. &
43. ubi duabus rationibus ad-
versantibus resp.*

Prætor.

*Prætor non habuit jus animadver-
tendi in facinorosos. 40. pr. Ubi
textus pugnans resolvitur.*

Princeps.

*Princeps est solutus legibus positi-
vis; alii, sed minus congrue, di-
stinguunt inter vim coactivam
& directivam, quod ostenditur
per duas rationes. 17. in med.*

Privilegium.

*An tribui possit collectis extraor-
dinariis disquiratur 572. seq.*

Privilegium de non evoc.

*Privilegium de non evocando non
potest opponi in foro contra-
ctus. 171.*

Probatio.

*An probatio rectè dividatur in
plenam & semiplenam? Resp.
quod sic, 396. Ad opposita dubia
resp. ibid.*

Procurator.

*Procurator rectè distinguitur in
Procuratorem cum liberâ & se-
ne liberâ. Alii tribus argu-
mentis moti dissentiunt, quæ re-
solvuntur. 116. seq.*

*Quatenus alienandi potestas Pro-
curatoribus competat, exponi-
tur ead. pag. quatenus non,
117. pr.*

*Gesta à falso Procuratore dominus
per subsequentem ratihabitio-
nem sententiâ jam latâ appro-
bare potest, scil. si sententia con-
tra Procuratorem est lata, secus
est, si pro Procuratore lata sit, ob
solidam rationem, quam tradit
Autor 117. ubi simul duos con-
trariantes textus conciliat.*

*A vero Procuratore exigi posse
cautionem negatur per textus,
& ad obstantem legem due affe-
runtur responsiones. 118. pr.*

*Minor potest esse Procurator sed
kkkkk a non*

non defensor, ratio differentie est, quia Procurator mandatum habet à Domino, Defensor vero non, & sic ob defectum ratihabitionis iudicium redderetur elusorium, si minor defensor obtineret restitutionem in integrum. 118. & seq. ubi & aliis tribus dubitandi rationibus satisficit.

Procurator in criminalibus à parte accusatoris non admittitur, quando pœna relegatione minor aut pecuniaria obtinet. Que opinio stabilitur per textus, quibus non obstant leges p. 119. allate, conciliatio quippe earum ibid. habetur.

In causis tantum civilibus potest agi per Procuratorem. 119. in f.

Procurator in criminalibus neque à parte Rei admittitur per textus. 120. pr. ubi itidem contrariantes textus componuntur. Ampliatur, ut etiam pater ad defendendum filium in causis criminalibus non admittatur, nulli enim Pater excipitur. Limitatur de Domino, qui appellationis causas pro servo propter singulare interesse potest allegare. 120. in med.

Contumacia & culpa Procuratoris Domino principali nocet quoad processum & litem, non verò quoad pœnam singularem infligendam. 120. in f. & seq. pr.

Dominus latus per Procuratorem, qui non est solvendo, non potest uti beneficio restitutionis in integrum. Hac sententia tribus fundamentis firmatur, & contra tria dissentientium argumenta defenditur. 121. & seq.

Procuratorem Actoris etiam teneri defendere Dominum suum in iudicio, si in eo reconveniat à Reo, affirmatur, & ad legem obstantem variè tam à Glossa, quæ quidem responsio non satis textui congrua, tam ab Autore, propriis tamen resp. per hanc distinctionem: Procurator aut suscepit in se defensionem, aut non; priori casu cogi potest ad defendendum, secus posteriori. 122. & seq.

An Procurator in rem suam teneatur dominum defendere, respond. per distinctionem remissive. 123. in med.

Procuratorem s. mandatum libere potest quis revocare; contra quam sententiam pugnantes textus resolvuntur. 123. f. & pr. 124. scil. quod aliud obtineat in defensore, qui sine mandato se liti obtulit, & iudicatum solvi cavit, qui sine cause cognitione revocari non potest, ob rationem quæ habetur. p. 123. f.

Prodigus.

Decreto Magistratus opus est, ut quis dicatur prodigus. 85. in med.

An prodigus aliis saltem naturaliter obligetur? Neg. & ad contrariantem textum respondetur. ibid.
An prodigis interdicator administratio per sententiam, quâ latâ curator iis datur. Aff. ad opposita dubia resp. 433.
An prodigi cura ipso jure finiatur? Neg. Opposita lex explicatur. 434.

Promissio.

An expressa promissio de re salva præstanda requiratur? Neg. & ad oppositam dubitandi rationem resp. 662.

Promissor.

An possit mutare voluntatem, etiam si electionem sibi non reservaverit? Affirm. obstantes textus enodantur. 636. & 637.
An valeat promissio in arbitrium Promissoris collata? Neg. oppositæ rationes eliduntur. 639. & seq.
An promissor rei liberetur præstando interesse? Neg. 641.
An promissor facti liberetur præstando id, quod interest? Aff. Oppositique textus resolvuntur. 642.

Proportio Geometrica.

In illo negotio proportio Geometrica est, ubi nulla alia est æqualitas, quam respectiva, & non alia ratione dicere quis potest, æqualia esse assignata, quam respectu habito ad duo diversa. 7.
An solus respectus personarum requi-

ratur ad hanc proportionem? 307.

Provincialis.

Quomodo differant provincialis & oriundus ex provincia. 168.

Publicæ res.

Usus publicarum rerum in specie talium omnibus patet, & differunt à rebus communibus in eo, quod hæ quoad proprietatem sint nullius, illæ verò certi populi. 34. f.

Pupillus.

Pupilli, quatenus locupletiores facti sunt civiliter obligantur; dissentit Mastertius, cui & simul aliis quatuor dubiis resp. 86. & seq.

Q.

Quarta.

Quamnam quartam impubes arrogatus & injustè exheredatus aut emancipatus accipiat, an omnium bonorum, an tantum portionis ab intestato debitæ? prius affirmatur & tribus rationibus, uni ab absurdo, alteri ab impossibili, tertiæ ex textu desumptæ resp. 32. & seq.

Si pater vidue sit locuples, an possit portionem quartam capere? Neg. 507.

An donatio simplex computetur in quartam? Dubitatur. 491.

Quæ imputantur in quartam, illa non statim etiam sunt conferenda, ibid.

Quarta Trebellianica.

An etiam ea, quæ conditionis imple-

- de causa data sunt, imputentur in quartam Trebellianicam? Aff. mota dubia resolvuntur. 485.*
- An Trebellianica detractio censeatur prohibita, si totam hereditatem jusserit restitui testator? Neg. tela opponentium avertuntur. 486.*
- Detractio quarta hujus utrum prohibita esse intelligatur, cum testator alienationem bonorum prohibuit? Neg. & opposita Novell. sensus enucleatur. 486.*
- Querela inofficiosi.**
- Hodie non est opus illo colore, de quo in princ. Inst. h. t. ratio est, quia Imperator legem ex suprema potestate ferens, non opus habuit illo colore, quem Jcti, legum nudi interpretes, adhibuerunt. 165. 166. f. & pr. seq.*
- Querela inofficiosi est quedam species hereditatis petitionis, non vero distinctum ab hac remedium preparatorium; cui sententiae opposita aliquot argumenta resolvuntur. 177. & seq.*
- Querela inofficiosi non datur contra verum heredem, sed qui inique est institutus. 178.*
- Hac querelâ tanquam ab intestato petitur hereditas, quia testamentum quidem adest, sed injustum, adeoque rescindendum. 178. in med.*
- Argumentum à querela inofficiosi ad successionem ab intestato ductum, est invalidum. 186.*
- Testamento fratris per querelam everso nihilominus subsistunt legata. 187. f. ratio traditur 188. pr. & ad textum obstantem respondetur. ibid.*
- An Pater si solus hac querela utatur, legitime exclusis defuncti fratribus, consequatur totam hereditatem, an vero solum portionem virilem? Posterius affirmatur, & ad quatuor dubia resp. 189.*
- An fratre aliquo consanguineo rescindente testamentum per querelam, etiam cum ipso succedant fratrum germanorum defunctorum filii? quod negatur, & tria dubia allata diluuntur. 190.*
- Duobus filiis extantibus, altero jure exheredato, altero inique, hic movens querelam, hereditatem totam non obtinet; 191. Contrarius huic sententia textus in concordiam reducitur. ibid.*
- Si aliud remedium competit, querela hac non datur, nisi querela sit pinguius remedium illo altero. 195. in med.*
- R.**
- Raptus crimen.**
- An sit perfecte commissum, etiam si raptor non concumbat cum raptâ? Aff. 673.*

Ratihabitio.

Ratihabitio firmat precedentia, nisi fiat in prejudicium tertii. 117. f.

An inducat mandatum? 303.

Ratihabitio Patrifam. post matrimonium initum accedens non sufficit de jure Romano. 400. oppositæ rationes infirmantur. ib.

Rei vindicatio.

Dominus, qui heres est venditoris, ab hac actione doli mali exceptione repellitur potest, duæ leges contrariantes hic conciliantur. 204. f. & 205. pr.

In judicio rei vindicationis sententia contra detentorem lata, obest possessori, qui se pro domino gerit, leges hic obstantes diluuntur. 205. f. & 206.

In hac actione lata culpa & dolus non equiparantur; leges pro obstantibus allata non obflare, responsiones ostendunt. 206. in med.

Aktor rei vindicationem instituens, non necesse habet exprimere titulum, quia actionum in rem remota causa est titulus, ideoque non exprimendus; secus est in actionibus personalibus, quarum proxima causa est contractus, qui est exprimendus. 206. f. & pr. seq.

Si adjecta fuerit causa & succubuerim in judicio, deinde ex alia

causa possum agere, non obstante exceptione rei judicata, secus est, si nullâ causâ expressâ egerim. 207.

Tignum adibus junctum non potest vindicari; secus est si sit solutum, à mala fidei possessore, potest peti utili rei vindicatione. 207. in fin. & pr. seq.

Remittere.

De significatione hujus vocis cujusdam opinio notatur. 260. pr.

Remittere in l. 34. §. 4. de Jurejur. quid denotet. ibid.

Renunciatio.

Quod merè nostri Juris est, id potest tolli per renunciationem. 102 in fin.

Regula: Quilibet beneficio pro se introducto renunciare potest, quatenus vera. 266. circ. fin.

Repræsentationis Jus.

Quar. si solum extent fratrum filii, an hi jure repræsentationis concurrant cum ascendentibus? Affirm. opposita ratio eliditur. 500.

Rescindere, evacuare.

Vera borum verborum significatio traditur. 182. f.

Res furtiva.

Ementi rem ablatam eo fine, ut domino restituat, pretium non est restituendum, nisi rem, aliâs perituram, emendo servaverit. 316. f.

Respe-

Respectus personæ.

Non in omnibus delictis observatur respectus personarum, sed saltem ubi personæ qualitas inducit differentiam, ob quam in hac persona non esset pœna delicto equalis. Hinc in delictis atrocioribus, ubi pœna mortis dictatur, conditio personæ non inducit diversitatem pœnarum. 6. in med.

Restitutio in integrum.

Quenam sit generalis causa restitutionis in integrum 122. pr.

Restitutionem in integrum esse Jurisdictionis non vero mixti imperii, Autor statuit tribus fundamentis. 130. in fin. & seq. ubi quoque textum obstantem resolvit & explicat.

Restitutio in foro contractus contra contractum ibi initum non potest institui, quia forum contractus fundatur in ea ratione, quod quis ibi videtur implementum obligationis promississe, & sic per consequens non potest ibi de rescindendo agi. 131. in med. Qui dissentiunt, duas adducunt rationes, quibus respondendo satis fit. 131.

In foro autem rei sitæ aliquando peti potest restitutio 132. ubi itidem duo remonentur dubia.

Ob rem minimam non datur restitutio in integrum. 132. f. ubi tex-

tus obstantes resolvuntur.

Petitâ restitutione suspendi executionem probatur partim textibus, partim auctoritatibus tribus & fundamentis pro stabilienda contrariâ sententiâ adductis respondetur. 133.

Datur restitutio ei, si deprehensus in adulterio promittat aliquid, ut dimittatur, per textus 136. pr. adductos, ubi simul ad legem obstantem respond.

Non sufficit ad impetrandam restitutionem suspicio mali inferendi, 136. in med. ubi ad legem obstantem dupliciter respondetur.

Ob modicam lesionem minor restituitur. 147. circ. pr.

Precise non requiritur enormis lesio vel ultra dimidium, sed iudex arbitrio suo pro diversitate casuum æstimabit damnum. ibid. in med.

Minor tenetur probare lesionem, nisi adversarius excipiat, utiliter esse contractum, tunc enim exceptionem suam probare debet. 147. & seq. pr.

Restitutio in integrum non pertinet ad gesta interea eo tempore, quo habuit veniam ætatis & nondum de impetratione imprudenti conquestus fuit obrationem subjectam ab Autore 151. & 152. pr. ubi duo dubia remonentur.

Restitutio

- Restitutio locum non habet si aliud remedium ordinarium habet minor. 149. f. Ubi etiam ad rationem dubitandi respondetur. An emptor offerens justum possit apertere restitutionem? Neg. atq; ad leges & rationes dissentientium respond. 150.*
- Restitutio etiam peti potest contra impetrationem venie etatis scil. ob generalitatem rationis. 150. in fin. ubi in simul ad tres rationes dubitandi resp.*
- Contra gesta Parentis vel Patroni non dari restitutionem asseritur per textum, & ad obstantes textus resp. 154. & 155. pr.*
- Contra delicti confessionem ex lubrico etatis factam restituitur minor, secus est si certo constat de delicto minoris. 155. in med.*
- Contra denegatam restitutionem non concedi restitutionem probatur per textum, & ad legem obst. resp. ibid.*
- Minor heres adversus gestum à defuncto, cujus est heres, non restituitur per textum, cui non obstat textus in l. 38. de min. ad cujus textus casum indeque deductam regulam latè respondetur. 155. & seq. per tot.*
- An etiam civitas aliave universitas possit restitui? Aff. per textum, & ad obstantes respond. 157. secus est, si probatum fuerit, pecuniam esse versam in utilitatem civitatis. ibid.*
- Etiam minoribus universitatibus hoc auxilium competit ob paritatem rationis. ibid.*
- Curator nomine minoris restitutionem recte petit. 157. f. & pr. seq. ubi dubium aliquod resolvitur.*
- An restitutioni ob absentiam sit locus s. quis procuratorem reliquit, sive non? Aff. per textum, & ad obstantes resp. 159.*
- In præscriptione angustii temporis facilius est restitutio, quam in præscriptione longi vel longissimi temporis. 161.*
- Retractus gentilitius.*
- Filius heres patris potest retrahere rem à Patre venditam. Textus hic obstans resolvitur. 323. in fin.*
- Etiam filius exheredatus fundum à patre venditum retrahere potest, quæ sententia tribus fundamentis innititur. 324.*
- Hoc jus datur proximiori contra remotiorem agnatum ementem. ibid.*
- Si plures sint v. c. fratres, & una res sit vendita, tunc reliqui fratres pro ratâ eam non possunt retrahere. Rationi dissentient. resp. 324. & 325. pr.*
- Consanguineum rem sub hasta venditam posse retrahere affirmatur.*

matur, & rationes dissensionum excutuntur. 325. & seq.

Hoc ius non habet locum, si quis transigendo rem transferat in alterum. Dua rationes dubitandi diluuntur. 326.

Tempus in hoc retractu observari solitum currere incipit à tempore inite venditionis. *ibid.*

Terminus annalis pupillis ac minoribus non currit. 327.

Renunciatio huius juris etiam fieri potest his verbis, si quis dicat, se emere nolle. Duo hic dubia remonentur. *ibid.*

An emtor & venditor resilire possint in præjudicium retrahere volentium? Distinguitur & dissentienti Job. à Sande respondetur 327. f.

Retrabens sententia in iudicio pro se latâ invito emtore pœnitere potest. Affirmativa sue Autor reddit rationem, & ad dubium resp. 328.

Revocatio.

Revocatio instar pœne se habet. 522.

Romana Respubl.

Reipublicæ Romanæ mutatio in regium statum rectè factionibus adscribi probatur cum ex Tacito, tum ratione contra quosdam Pomponii Censores. 13.

S.

Sacrilegium.

An sit, si res profana in loco sacro auferatur? Neg. 675.

Satisfactio.

Satisfactionem posse feriper pignora negatur, & ad quinque dubitandi rationes resp. 57. f. & seqq.

Sas.

Erster Sas / anderer Sas / dritter Sas. 610.

S. Ctum.

Causam, quam assignat Pomponius in l. 2. §. 9. ff. de O. J. quâ sit. creverit auctoritas S. Ctorum, esse veram, probatur contra Baehov. Sutbolt. & alios, & simul illorum objectioni resp. 12.

S. Ctum Macedonianum.

An pertineat solùm ad pecuniâ numeratam? aff. & tria dubia in contrarium moventia diluuntur. 283. in med.

An tutus quis sit in conscientia, qui hoc S. Cto utitur? Affirmativam suam Autor rationibus consolidat, cui ad stipulatur Dn. Gotthofredus de Jena, cuius verba afferuntur. 284. quam sententiam non evertunt rationes contrarie, ad quas resp. d. pag. & seq.

Non valet renunciatio huius S. Cti à filio facta ob tres rationes ab Autore allatas, quibus opposita duo dubia resolvuntur. 286.

Ampliatur, etsi mediante iuramento.

memento renunciavit, quod testatur *duae rationes* subjectae. 286. in fin. quibus opponitur textus juris Can. cui resp. 287. pr.

Locum non habet hoc S. C. tum, si contrahatur cum liberato à patria potestate per dignitatem, quia non est filiusfam. 287. in med.

Etiā filiofam. nobili competit haec exceptio. ibid.

Filiusfam. factus paterfam. sibi non praedjudicat solvens partem debiti; duo hic dubia enodantur 287. in fin. & pr. seq.

S. C. tum Vellejanum.

Femina etiā pro femina intercedens potest uti hoc S. C. to, propter generalitatem textus. Responsiones ad duo dubia proposita eò redeunt, quod privilegiatus adversus privilegiatum non possit uti privilegio, si scil. uterq. sit laesus, secus est si saltem unus. 289. in f. & 290. pr.

An habeat locum si creditor sciverit, mulierem pecuniam, quam mutuo acceperit, marito daturam? Aff. quia non est intercessio pro alio, sed mulier proprio nomine contrahit mutuum. 291. pr.

Item intercessio uxoris pro marito non valet. Dubium ex Nov. ortum resolvitur. 292. pr.

Potest renunciari huic beneficio. Dissidentes opponunt duas ra-

tiones dubitandi, ad quas late resp. ibid.

Renunciatio etiā extrajudicialiter fieri potest; Textus obstantes excutuntur. 293.

Intercessio juramento firmata excludit hoc S. C. tum. Rationes dubitandi cum ibi conciliantur. dict. loc.

An renunciatio hujus S. C. ti jurata valeat pro marito, etiā si specificatim non sit renunciatum beneficio Auth. si qua mulier? Aff. & dissentienti resp. 294. pr.

Mulier non obligatur, si unā cum marito se obliget, ne fraus fiat hoc S. C. to, secus est, si certò constet, ipsius subesse utilitatem. ib. Senator.

Filii ante dignitatem susceptam nati sunt filii Senatoris, ex benignā interpretatione, non verò stricto jure, ad textus obstantes resp. 39.

Sententia.

In quo sententia cum transactione comparetur. vid. transactio.

An iudex suam sententiam posse corrigere? Neg. opposita leges responsione infringuntur. 570.

Sequestrum, Sequester.

Sequestrum potest decerni à Iudice ob malitiam & contumaciam partis non comparentis. Textus hic quidem committuntur,

Llll 2 **sed**

- sed mediante responsione dirimuntur. 302.
- An sequester possideat? regulariter negatur, nisi id speciatim fuerit actum, & hoc modo pugna inter textus intercedens tollitur. ibid.
- Ex sequestro dari specialem actionem sequestrariam constat ex textibus allegatis, ad textus qui alias actiones probare videntur, respondetur dict. loc.
- An sit species depositi? 300. in med.
- Servitus.
- Servitutes prædiales non sunt dividuæ, textus obstantes resolvuntur. 221.
- An prædium sit necessarium ad constitutionem servitutis? Aff. & textus obstantes salvantur. 229. pr.
- Talis vicinitas requiritur ad servitutem, ut servitus sit usui, licet non sit immediata. ibid.
- An ad præscriptionem servitutum requiratur titulus? Neg. & ad textus obstantes latè resp. 230. per tot.
- Intereunte prædio interit servitus. 231.
- Servitus altius tollendi.
- Servitus altius tollendi & altius non tollendi sunt distinctæ servitutes, nec altera alteram semper comprehendit, nisi interdum per accidens. 227.
- Servitus altius tollendi & servitus ne officiatur luminibus differunt. 228.
- Servitus continua.
- Servitutes non recte dividuntur in continuas & discontinuas, nam in se sunt continuæ, licet ratione exercitii tales non sint. 229. in f.
- Servitus luminum.
- Servitus luminum & ne luminibus officiatur, differunt. 227.
- Invito vicino potest quis fenestram facere in suo pariete, cui sententiæ oppruntur quidæ quatuor rationes dubitandi, sed iisdem quoque subjunguntur rationes decidendi. 227. & 228.
- Servitus onera ferendi.
- Hæc servitus est passiva. 229.
- Servitus realis.
- Servitutes reales certo modo possunt oppignerari, non impediens quod servitus sit accidens, accidens autem de subiecto in subiectum ingrare nequit. 361. f.
- Servitus urbana.
- Servitus aliàs regulariter urbana aliquando est rustica, salva distinctione inter genera & species servitutum. 227. pr.
- Servus.
- Ea quæ servus tanquam liber fecit propria autoritate, non sunt rata. 40. in med.
- Servus deliquit, cavet aliquis de eo sisten-

*sistendo manumittitur deinde, & post manumissionem sistitur, quaeritur, an recte sistatur, quod negatur, quia deterior est conditio Actoris, si non sistatur in illa servi-
li conditione, in qua fuit tempore delicti. 61. ubi varie textus ob-
stantis afferuntur resolutiones.*

Servum ex sua persona alium posse obligare negatur, & ad textum pugnantem respondetur. 90. in med.

Differentia servi & Procuratoris. 372.

Simultanea Investitura.

Simultaneè investitus non liberatur à satisfactione, quia nondum possidet feudum, quamvis in illo habeat jus radicatum, multis enim casibus potest impediri, quo minus feudi successionem consequatur. 60.

Societas, Socius.

In societate nemo diligentiam maiorem quam quis suis rebus impendit, prestare tenetur. 226. f.

In hac eique cognata rerum communione quoad culpæ præstationem diversa est ratio, quod uberius explanatur. 278. f. & pr. seq.

An etiam imputentur sociis, quæ unus sociorum loco dotis filiae dat, aut filio loco studiorum? Aff. per textum & ad obstantes resp. 306.

An in societate servetur proportio Geometrica an Arithmetica? Prius

affirm. & tres rationes dubitandi diluuntur. 307.

Pactum ut quis solum damnum alteri lucrum accipiat, non valet, idem iudicium est de similibus, quia sunt contra essentiam huius contractus. Alii tribus rationibus moti dissentiunt, quibus respondetur. 308.

Valet pactum inter duos socios, ut ad unum due partes & lucri & damni pertineant, ad alium tertia, nec subest usuraria pravitas, hoc lucrum enim non simpliciter ut lucrum obvenit, sed respectu periculi. ibid. & 309. pr.

An is qui pecuniam contulit altero solum operam conferente, eam habeat præcipuam? Aff. per tres rationes, hisce tria adversantur dubia, quæ datis responsionibus declarantur & diluuntur. 309. & 310.

An pecunia soli conferenti pereat? Pro affirmativa faciunt quinque rationes, ad regantium duas rationes ex textibus fluentes resp. 310.

An in societate particulari locum habeat beneficium competentie? Aff. & ad textum obstantem resp. 311.

An lucrum pertineat ad heredem defuncti socii post mortem obveniens? Aff. & ratio dubitandi resolvitur. ibid.

Comparatio mandati & societatis in

quo procedat. 311.	<i>An sit servus? Affirm. Obstacles</i>
<i>An uni ex sociis recte solvatur à debi-</i>	<i>textuum juris remouentur. 528.</i>
<i>toris societatis? Neg. regulari-</i>	<i>Stipulatio.</i>
<i>ter, opponuntur tres textus, ad</i>	<i>Stipulationes inventa sunt, ut</i>
<i>quos variè respondetur. 312.</i>	<i>quisq; consequatur quod sua in-</i>
<i>Solennitas.</i>	<i>terest. 94. in fin.</i>
<i>An testamentum valeat & obliget</i>	<i>An stipulatio valida sit, cui non</i>
<i>in conscientia solennitatibus de-</i>	<i>subest causa. 633.</i>
<i>stitutum? Neg. dubia ordine sol-</i>	<i>An stipulatio valeat quoad sum-</i>
<i>vuntur. 440.</i>	<i>nam concurrentem? Aff. con-</i>
<i>Solvere.</i>	<i>tradicientibus resp. 634.</i>
<i>An pro ignorante & invito recte sol-</i>	<i>An stipulatio prior novetur per</i>
<i>vatur? Aff. opposita dubia dilu-</i>	<i>posterio remanentem? Neg. &</i>
<i>untur. 651.</i>	<i>ad oppositam dubitandi rationem</i>
<i>Sponsalia.</i>	<i>respondetur. 641.</i>
<i>Sponsalia impuberum contrariâ vo-</i>	<i>Stipulatio duplex.</i>
<i>luntate dissolvi possunt, nisi novo</i>	<i>An possit agi hac stipulatione ob</i>
<i>consensu expresso vel tacito pu-</i>	<i>partum vel fructum evictum 375.</i>
<i>berum ratificentur. 85. f. & pr. seq.</i>	<i>Stoici.</i>
<i>Conditio impossibilis adjecta, viti-</i>	<i>Stoicorum opinio circa immisso-</i>
<i>at sponsalia. 399.</i>	<i>rem notatur 227. in fin.</i>
<i>Nec non turpis conditio vitiat. ib.</i>	<i>Studiosus.</i>
<i>An sponsalia rectè distinguantur in</i>	<i>An Studiosus decennio contrahat</i>
<i>sponsalia de presenti & de fu-</i>	<i>domicilium. 168. in f.</i>
<i>turo? Aff. ibid.</i>	<i>Substitutio pupillaris.</i>
<i>Statuta.</i>	<i>An mater justè excludatur per sub-</i>
<i>Statuta non valent sine superioris</i>	<i>stitutionem pupillarem ab he-</i>
<i>consensu, quia statutum est lex</i>	<i>reditate filii? Affirmativa suo</i>
<i>particularis, quam ferre nemo,</i>	<i>nititur fundamento, quod ne</i>
<i>nisi τὸ κύριον habens, potest.</i>	<i>diruatur, prohibent responsio-</i>
<i>21. in med. Mastertius per distin-</i>	<i>nes ad tria dissentientium</i>
<i>ctionem respondet. alleg. loco.</i>	<i>argumenta data. 196. & 197.</i>
<i>ubi quatuor rationibus in con-</i>	<i>Idem quoad matrem etiam obtinet</i>
<i>trarium pugnantibus resp. 21.</i>	<i>in tacitâ pupillari substitutio-</i>
<i>& 22.</i>	<i>ne. 197. circ. fin.</i>
<i>Statuliber.</i>	<i>Substitutus.</i>

An filiofam. repudiante hereditatem admittatur, an verò pater?

Affirm. sed sub conditione. 455.

An exhereditato possit pupillariter substitui? Affirm. & opposita leges discutiuntur. 416. & seq.

Successio.

An in successione ascendentium attendatur bonorum, unde venerint, differentia? Neg. 498.

An fratrum filii soli exstantes succedant in stirpes? Neg. ad opposita argumenta respond. 501.

An frater uterinus & consanguineus succedant parentibus sine distinctione bonorum? Neg. opposita dubia remouentur. 506.

Collateralium successio non est restricta ad decimum gradum. 507
Successionis jus. 505.

Successio agnati collateralis. 501.

Suitas.

Suitatis effectus. 497.

Sumtus.

In studia ex communi hereditate suppeditati non sunt conferendi. 492.

Neque libri exstantes. 492. Ratio hujus rei offertur & ad opposita dubia resp. 492. & 493.

Suppellex libraria.

Suppellex libraria studiosi etiam est subiecta tacito pignori, quod asseritur contra duo argumenta, unum est desumptum ab instrumentis rusticis ad instrumē-

ta libraria, alterum à generali hypotheca ad specialem, quare solvuntur. 83.

Superficies.

An hoc interdictum speciale detur contra solum eum, qui concessit superficiem; an vero competat etiam adversus extraneum? Affirm. contrarium statuentibus respond. 602.

An superficies possit per usucapionem acquiri? Affirm. Contrarium sentientibus resp. 603.

An superficiarius possit usumfr. alteri concedere in superficie? Aff. opposita leges resolvuntur. 603.

Suspectus.

Etiam ob omissionem gestionis quie removeri potest ut suspectus, 429. Ad oppositam legem resp. ib.

An pendente cognitione accusatus, ut suspectus demonstrare possit? Neg. ad oppositam rationem dubitandi resp. 430.

Syndicus.

Syndici civitatū de rebus civitatū transigere possunt, nō verò possunt juramentū adversario deferre, quia hoc magis periculosum, quam illud. 101. circ. fin. & 102. pr. ubi etiam alia dubitandi ratio resolvitur.

Etiam is, qui eligitur Syndicus suffragio suo numerum auget, & simul majora suffragia constituit, secus est in illo casu, ubi unus

tantum

tantum est, qui eligit, ille sibi ipsi
votum dare non potest; hic ve-
rò plures sunt, qui eligunt. 124.
Patris etiā suffragiū filio prodest,
& vice versa, nec impedit, quod
vox patris, sit vox filii; hæc e-
nim regula non procedit in cau-
sis publicis. ibid.

T.

Tabulæ exhibendæ.

An actio ex hoc interdicto sit ar-
bitraria? Affirm. 589.

Terminus.

Questio hæc: An dies termini
computetur in termino: in Ca-
mera quidem habet usum, sed
in iudiciis Saxoniciis nullum. 62.

Testamentum.

Voluntas testatoris stricte effectum
habere debet. 95. opp. 2. 90. circ.
princ.

Etiā si testamentum sit ipso jure
nullum, tamen legata subsistunt,
ob generalitatem clausulæ in
Novell. alleg. propositæ. Argu-
mentum oppositum triplici re-
sponsione eliditur. 188.

An filiusfam. de bonis adventitiis,
in quibus plenam habet propri-
etatem, possit testari? Neg. ob-
stantes textus enodantur. 435.

An damnatus capitis jure civ. nov.
testamentum condere possit?
Neg. ad argumentum dissenti-
entium resp. 436.

Contractus in testamento celebra-
ri non potest. Opponuntur qui-
dem à nonnullis leges, sed ad e-
as resp. 437.

An opus sit testibus saltem duobus
in testamento inter liberos, quo
extraneæ personæ legatum est,
ut hoc subsistat? Neg. 442.

An testamentum, in quo exhereda-
tus est filius non expressâ causâ
sit ipso jure nullum? Affirm. &
allegati in contrarium textus
eliduntur. pag. 44. & duab.
seqq.

An si priori testamento sit adjecta
clausula, quod nolit testator re-
vocare, nihilominus rumpatur
prius? Affirm. allegata in con-
trarium leges explicantur. 449.

An testamentum perfectum rum-
patur per posterius imperfe-
ctum ob præteritionem. si illi in-
stituti sint, qui remoto filio alias
essent successuri? Aff. Oppositi
textus eliduntur. 450.

An nudis verbis possit revocari
testamentum? Neg. & in con-
trarium adductus textus re-
sponsione eliditur. 450.

An testamentum nuncupativum
in scripturam redactū, deletio-
ne irritum fit? Aff. & dissenti-
entium opinio infringitur 451.

Teste uno aut altero ante recogni-
tionem mortuo fides testamenti
non intercidit. 463.

Testa-

Testamentum inofficiosum.

Testamentum, in quo filius est exheredatus non adjecta causa, est ipso jure nullum, nec opus est, ut rescindatur, per querelam inofficiosi. Contra quam sententiam dissentientes multa moliuntur, multosque opponunt tam textus quam rationes sed datis ad singula responsionibus dimittuntur. 181, 182. & seq.

Ne testamentum dicatur inofficiosum, insertio causae tanquam sollemnitas necessaria, requiritur. 181. circ. fin. & 183. pr.

Testamentum inofficiosum non est absolute nullum, sed solum respectu filii non recte exhereditati. 183. circ. med.

Filii naturales non possint uti querela inofficiosi, quia illis non est decreta legitima, cum qua sententia pugnantes textus componuntur. 184.

Testamentum fratris, in quo turpem personam instituit, ipso jure non est nullum ob omissam insertionem causae, quia in jure nihil dispositum ratione fratris, sed querela inofficiosi rescindendum est. 185. ubi itidem ratio dubitandi resolvitur.

Cur causae in testamento fratris sint exprimendae. 185.

Etiam is frater potest querelam instituere, qui ipse est infamis,

contra testamentum fratris, in quo infamis est institutus ob particularitatem textuum distinctionem non admittentium; nec infringunt hanc sententiam, duae leges oppositae; conciliantur enim 185. & pr. seq.

Institutus turpi personae in testamento fratris defuncti, simul cum fratre, non admittitur fratris alius defuncti filius ad querelam. 186. ubi itidem duae rationes dubitandi resolvuntur.

An si is, qui prior admittitur ad accusandum testamentum, nolit aut non possit accusare, sequens admittatur? per distinctionem Autor in thes. cit. decidit hanc questionem, contra quam decisionem allatae quinque rationes dubitandi resolvuntur. 187.

Testamentum inter liberos.

In testamento inter liberos & ad pias causas etiam obtinet, ut filius sit instituendus; Secus enim vergeret ad injuriam filii & omitterentur solemnitates intrinsecae contra earum indolem 192.

Testis.

An pater possit esse testis in testamento filii fam. de castrensi peculio post missionem testantis? Affirm. & pugna inter textus juris conciliatur. 437. & seq.

mmmm

Tignum

Tignum.

Actio de tigno juncto omnibus casibus est rei persecutoria. Opposita lex explicatur. 537.

Tortura.

An propter unius testis assertum discerni possit? Affirm. oppositum dubium resolvitur. 676.

Tradere.

Non est nudum factum, sed pregnant. 338. in pr.

Traditio.

Signatio trabis est instar traditionis. Textus in contrarium moti remouetur. 205.

Transactio.

Transactio diebus feriatis ordinariis inita non quidem est nulla, indecorum tamen est, sabbathum transactionibus operosum negotium exigentibus profanare. 63. ubi in simul textus obstans removetur.

Transactio non est ipsa conventio, sed actus quidam, qui per conventionem peragitur, aliud enim est modus, per quem transigitur, aliud ipsa transactio. 101. in med.

Tutores in causis pupillorum transigere possunt. 102. pr.

De re decisa & certa non potest transigi. Distingvendum est tamen inter certitudinem cause litis & inter certitudinem objecti de re certa, hoc casu potest transigi. 10 vero non. 102. in med. ubi & alia obiectio resolvitur.

In transactione non potest renunciari dispositioni l. 6. h. r. quia hac renunciatio esset contra singularem prohibitionem legis 102. circ. fin. ubi duo dubia diluuntur.

Allegata l. 6. etiam valet in codicillis & testamento nuncupativo, prout asseritur 103. & duae rationes in contrarium pugnantes resolvuntur.

Quatenus transactio locum habeat circa matrimonium, vid. matrimonium.

De privato delicto, quando criminaliter agitur, transactionem non esse licitam, probatur duabus rationibus & ad contrariam resp. 103.

Transigens post litem contestatam non habetur pro judicato & confesso per textus 103. quest. 2. allegatos, ubi etiam ad pugnantem rationem respondetur.

Gratis paciscens de delicto privato non notatur infamia, non enim confitetur, quia nihil prestat vel facit, ex quo confessio possit elici, secus est in transigente, qui aliquid prestat, ut liberetur ab actione. 104. qv. 3.

Transigens accusator sive ob pecuniam desistens ab accusando, non incidit in crimen concussionis; hanc assertionem non evertunt textus in contrarium allegati 104. th. 61. ad illos enim resp. d. loc.

Transactione inita cum uno accusatore

tore, alius nihilominus potest accusare, vel etiam hodie magistratus ex officio punire, non obstante ista transactione, nam crimen saltem tollitur respectu transigentis, & hac responsione duæ rationes dubitandi removentur. 105. in med.

Transactio cum sententia saltem in eo comparatur, quod neutra temere rescindi possit. ibid.

De crimine falsi posse transigi negat Autor tribus rationibus, & ad affirmantium sex rationes respondet. 105. f. & seq. 106. 107.

Si ponalis stipulatio adjecta est transactioni, non potest quis simul pernam petere & transactionis commodum frui, quam sententiam confirmant aliquot textus citati. 108. pr. ubi textus his obstantes etiam resolvuntur.

L. 2. C. de resc. vend. etiam locum habet in transactione secundum communem DD. opinionem, quam tribus fundamentis stabiliunt, 108. eamque à septem dissentientium rationibus respondendo liberant. ibid. f. & 109. & 110. ubi in pag. 109. aliquot responsiones ad l. 78. S. fin. ad Sct. Trebell. referuntur, quibus sepositis Autor suam responsionem subnectit.

An transactio possit resuscitari Rescripto? Distinguit Autor. 110. opp. 6.

Transmissio.

Ex potentia sanguinis etiam extendenda est ad heredes ab intestato. 463.

Tutela.

An tutela confirmata sit species testamentaria? Aff. 425. ad allata dubia resp. ibid.

An tutela simul patri & fratribus deferatur? Neg. & dubium aliquod diluitur. 426.

Tutor.

An posthumus nascituro possit dari testamento tutor? Aff. 420.

An exheredato possit dari tutor? Aff. & oppositæ leges eliduntur. 420.

An si filio sit datus tutor etiam nepotes intelligantur? Neg. 421.

Non potest esse Auctor in propria causa. 427.

Morte tutoris perimitur accusatio. 430. una & altera legis obstantis mens resolvitur. ibid.

V.

Vetigal.

Filiusfamilias non potest conducere. Ad oppositam legem resp. 513.

An mulieres possint conducere vetigalia? Aff. opposita dubia removentur. 513.

Vel: particula.

Particula vel in l. 5. §. fin. w. quibus mod. ususfr. vel us. amit. non electivè sed adversativè est accipienda. 143. in fin.

Venatio.

Non est fructus fundi. 534.

Venditor.

Precisè tenetur tradere per textus allegatos? Nec præstando interesse liberatur, nisi emtor nolit rem sed interesse, vel utrumque simul habere. 337.

Tenetur vacuam possessionem rei vendita tradere emtori. 338.

An teneatur ante traditionem ad levisimam culpam? Negatur & ad textus obstantes resp. ibid.

Veniæ ætatis impetratio. Vid. etiam restitutio in integrum.

An pro minore habendus, qui veniam ætatis impetravit à Principe. 150. in fin.

Quamdiu durat veniæ ætatis impetratio, non potest quis pro minore censi. 151.

Contra imprudentem veniæ postulationem potest restitutio obtineri. ibid. in fin.

Via & iter publicum.

An hoc interdictum pertineat etiam ad vias urbicas? Neg. dubitandi ratio resolvitur. 591.

An sit restitutorium hoc interdictum Neg. & dubium eximitur. 591.

Vox: Videtur.

An vox: Videtur semper sit nota improprietas? 174.

Vindicatio.

Hujus vocabuli significatus. 520.

Vis.

Compulsiva. 556.

Expulsiva. 557.

Vis & vis armata.

An competat hoc interdictum heredi, si quis ipsum vi impedit in apprehensione rerum hereditariarum? Neg. 596.

Vitricus.

Vitricus in dubio non præsumitur animo donandi suppeditasse alimenta privignis ob cessantem causam presumptionis, quæ est affectus paternus. 128. in med. ubi etiam tres dubitandi rationes diluuntur. 129. pr.

Vitricus est quidem eodem loco, sed non eodem affectu, quo parens. 128. circ. fin.

Usucapio.

Nulla usucapio rerum corporalium procedit sine titulo, eoque vel præsumto. 230. in fin.

An usucapio conveniat juri naturæ? quod affirm. & ad allatas rationes dubitandi respond. 554

An possessor singularis continuaturus usucapionem & ipse in b. f. esse debeat? Affirm. oppositis legibus resp. 560.

An successor singularis possit ex sua persona b. f. incipere usucapionem? Affirm. opposita dubia enucleantur. 561.

An non nisi litis contestatione interrumpatur? Affirm. obstantia dubia remouentur. 562.

An suus heres possit usucapere pro herede? Aff. opposita in contrarium leges explicantur 563. & seq.

An exceptio domini per usucapionem quasi, recte opponatur agenti interdicto quor. bonor? Affirm. 583.

Usufructuarius.

An fundum, in quo habet usumfructum, possideat? Neg. opposita lex cum responsione negative data conciliatur. 540.

Fructuarius potest ius percipiendi fructus alteri concedere 221.

Si proxime ante messem decedat, fructus non pertinent ad ipsius heredes; textus hic contrariantes componuntur. 221. f. & 222.

Usufructuarius non posse adificium, cuius ususfructus est legatus, consummare, asseritur per textum, & ad dubia allata varie resp. 222.

Proprietarius sine consensu usufructuarii potest alienare rem, secus est in patre & filio ob patriam potestatem. 222. f.

Ipsius rei immutatio usufructuario non est concessa, sed usus rei aliquando mutari potest, salva tamen conditione domini. 223. in pr.

Usufructuarius edificans regulariter non potest repetere impensas. ibid. in med.

Sufficit si usufructuarius praestet

culpam levem; antinomia hic occurrens tollitur. ibid. in fin.

Usurae.

Dubitatur: An debitor in mora existens, teneatur totius summae usuras solvere, an vero eius solue pensionis, in qua exsolvenda moram commisit? Aff. posterius 78. ubi per tot. difficilis casus l. 40. ff. de reb. cred. late explicatur.

Usurae praestantur secundum morem regionis, ubi contractum est. 248.

An usurae de jure Can. sint illicitae? 252.

An usurae recte petantur ratione soluti indebiti? Neg. per textum & rationem 267. in pr. traditam.

An usuras ob fructus solvat emptor? Neg. per textum & ad obstantes textus resp. 136. & seq.

Quid requiratur ut quis usuras ex sorte debeat. 337.

An juri naturae adversentur usurae? Neg. 382. ad opposita ibi argumenta respond.

Usurae mordaces. 384.

An in contractibus stricti juris saltem post litem super actione ex iis instituta contestatam debeantur usurae? Neg. 384.

Comparatio fructuum & usurarum non per omnia procedit. 385.

An si quis prestiterit usuras, ulterius eas prestare licet, non constet de obligatione, teneatur? Neg.

Mmmmm 3 regula-

regulariter. 385.

An usura etiam non solum ratione quantitatis, sed etiam corporis debiti sint praestanda? Neg. 386.

An usura sorti annumerari, & inde ita rursus usura exigi queant? Neg. 386.

An novatione facta ratione usurarum, in novationem s. obligationem novam deductarum, & sorti ita junctarum rursus usura debeantur? Neg. 387. dissentientium rationes excutiuntur. ibid.

An justa haec sit restrictio usurarum ad alterum tantum? Affirm. 388. opposita dubia solvuntur. ibid.

An etiam usurae particulariter solutae sistantur quando computatae alterum tantum conficiunt? Affirm. 389. Rationes dubitandi inspicuntur. ibid.

Usus.

Usus non est dividuus. Contrarium non evincit textus oppositus, nam eidem respond. 220.

Usus rei non semper significat perceptionem fructuum. 337. pr.

Usufructus.

Divisio usufructus in causalem & formalem est saltem vocabuli æquoci in sua æquivocata 219.

An filius acquirens usufructum ipsum jus usufructus acquirat Patri, an vero solum utendi commoditatem? Aff. prius per legem

& ad duas rationes dubitandi resp. ibid.

Quenam sit natura usufructus? ib. in fin.

Ante traditionem usufructus legati datur actio confessoria, cui assertioni obstantes textus resolvuntur. 220.

Ipsam jus utendi fruendi absque traditione transfertur, sed non quasi possessio usufructus. ibid.

An dies usufructus in menses annos. Verelicti cedat initio simul, an vero singulis mensibus annisve sequentibus? posterius affirmatur per textum. 224. ubi simul textus obstant explicatur.

Centum annos esse praefinitos usufructui relicto civitati asseritur per textum, & ad obstantem respondetur. ibid.

Quid hodie obtineat circa usumfructum universitati relicto. dict. loc.

Usufructus heredibus relicto non transit ad heredes heredis, ob multos textus hoc confirmantes, quibus opponuntur alii, sed conciliantur. 224. f.

Totali mutatione rei interit usufructus. 225.

Utile.

Quae utilitatis causa sunt recepta, non debent produci ad consequentias. 532.

Uti

I N D E X.

Uti possidetis.	Vulnus.
<i>An hoc interdictum etiam competat ratione rerum incorporalium?</i>	<i>Quotupliciter dicatur vulnus mortiferum? 235.</i>
<i>Aff. opposita dubia eliduntur. 599.</i>	Uxor.
<i>An hoc edictum heredi detur? Neg. dubium hac in re resolvitur. 600.</i>	<i>Jure Civili uxor non prohibetur contrahere cum marito. 294.</i>

F I N I S.

ERRA-

ERRATA:

Pag. 2. lin. 4. legigislator
 p. 4. lin. 2. suff.
 p. 10. lin. 17. Scoctius
 p. 12. lin. 21. afferunt
 p. 16. lin. 7. aliquando
 Ead. pag. lin. 23. EXERCITATIO
 p. 18. lin. 3. de legat.
 Ead. p. lin. 4. 2. ubi
 Ead. p. lin. 5. Sed Augusta
 p. 27. lin. 20. ob consuetudinem
 Ead. p. lin. 22. Diss.
 Ead. p. lin. 22. motis
 p. 26. lin. 24. diversas personas
 p. 38. lin. 6. non actio
 Ead. p. lin. 13. in cidi
 Ead. p. lin. 16. quam
 Ead. p. lin. 23. nexibus: per partici-
 pationem
 p. 39. lin. 13. cum
 p. 43. lin. 7. l. 6. C.
 p. 71. lin. 12. quod obligationes
 p. 73. lin. 4. circ.
 p. 81. lin. pen. redditionis
 p. 99. lin. 7. affectum indicandum
 pag. 102. lin. 8. Quam quæstionem
 cum nuper in lectionibus pu-
 blicis latè explicavimus, non
 repetemus,

Pag. 104. lin. 22. minori
 p. 105. lin. 16. tollat ur
 p. 107. lin. 4. xoeis
 pag. ead. lin. ult. stare
 p. 111. lin. 4. a fin. cliente
 p. 112. lin. 7. Borch.

Sic corrigantur.

legislatoe.
 supr.
 Schockius.
 asserunt.
 aliquando.
 EXERCITATIONE.
 de legat. 2.
 ubi.
 Augusta.
 in consuetudinem
 Dissent.
 materiar.
 pro diversis personis.
 actio.
 incidi.
 queam
 nexibus: at qf. contractibus per par-
 ticipationem.
 cum.
 l. 6. ff.
 quod & obligationes.
 circ.
 redditione.
 effectum inducendum.
 Hæc verba deleantur, & sequentia
 substituantur:
 Arg. l. 54. §. f. l. 56. §. 4. de furt.
 Bald. l. 12. C. de transact. Montan.
 tract. d. jur. tutel. c. 33. n. 291. Gu-
 tierrez d. tutel. c. 1. n. 31. Carpz. l. 5.
 resp. 66.
 Opp. (1.) l. 46. §. fin. de admin. tut.
 Resp. textus loquitur de casu, quo
 tutor transigendo bona pupilli in
 debito certo deminuit: nos autem
 loquimur de transactione, quâ in
 causâ intricatâ & valdè dubiâ com-
 modum pupilli promovetur.
 minari,
 tollatur,
 xoeis.
 insistere
 cliente
 Borell.

Ead.

ERRATA:

Ead. p. lin. 4. solet d. l. 7.
 p. 122. lin. 7. extendenda
 p. 131. lin. 7. imperiosam
 p. 133. lin. 8. ob liquidum
 p. 134. lin. 2. inita
 p. 135. lin. 5. dolus
 p. 137. lin. 10. corrupuerint
 Ead. pag. lin. ead. album, quod a
 p. 139. lin. 5. ex
 p. 144. lin. 20. pignorat.
 Ead. pag. lin. 23. oppignorata
 p. 154. lin. 13. Sarnientus
 p. 161. lin. 9. expressæ
 p. 167. lin. 12. ac
 p. 183. lin. 2. Prætor
 p. 193. lin. 23. de conjung. lib. ej.
 p. 197. lin. ult. & idem
 p. 198. lin. 6. postea quidem adeprus
 est, condemnatur
 p. ead. lin. 9. qui
 p. 201. lin. 14. dare
 p. 205. lin. 22. una
 p. 211. lin. pen. dominiū suum, secundum
 p. 212. lin. 18. revocentur
 p. 214. lin. 14. impensas, quia
 p. 216. lin. antepen. limitatur.
 p. 220. lin. 12. pr. dies leg.
 p. 221. lin. 4. de eq. quot.
 p. 222. lin. 12. pejora
 p. 228. lin. 25. quod sepulcro
 p. 230. lin. 10. verb. igitur eo sciente,
 vel significant
 p. 234. l. 21. eandem esse passionem
 p. 235. lin. 18. omne
 p. 236. lin. 3. vindicat æstimationem
 damni, debeat
 Ead. pag. lin. 4. tenetur dominus cum
 p. 241. lin. 4. sola
 p. 243. l. 22. quod datur
 Ead. p. l. 27. loquitur c
 p. 244. lin. 14. solut,
 Ead. lin. 18. hoc
 Ead. pag. lin. 25. quod sc.
 p. 245. lin. 6. add. l. 35.

Sic corrigantur.

solet ad d. l. 7.
 extendenda.
 imperiosorem.
 in causa liquida.
 inita.
 doli.
 corrupuerint.
 album: quomodo autem
 est
 pignorat.
 oppignorata
 Sarnientus
 expressæ
 ut
 Præter
 de conjung. cum emancip. lib. ej.
 & idem
 postea verò adeprus est possessionem
 condemnatur,
 quod
 dari
 vino
 dominiū, secundum
 revocantur
 impensas: attramen quia
 limitatio
 quand. dies leg.
 de aq. quot.
 priora
 quo is sepulcrum
 verba igitur: eo sciente: vel signi-
 ficant
 eadem sit passio
 omnino
 vindicet, debeat æstimationem da-
 mni præstare.
 eam refundere teneatur dominus,
 solum
 quæ datur
 loquitur cap.
 solutione,
 hac
 quando sc.
 add. l. 35.

ERRATA:

pag. 147. lin. 10. gerantur.
 p. 250. lin. 14. causa
 Ead. pag. lin. 15. hujus exceptionis natura
 p. 261. lin. 19. in solo Deo occurrunt.
 p. 252. lin. 6. de judex
 p. 252. lin. 7. sed juram.
 p. 260. lin. 19. contractæ & incestæ
 p. 262. lin. 18. quod m. c.
 p. 272. lin. 4. opp. l. 4.
 p. 273. lin. 16. instituto
 p. 276. lin. 7. quidnam
 p. 277. lin. 11. excipiunt, sed
 p. 278. lin. 1. peculiariter suscepit
 p. 280. lin. 21. multa
 p. 281. lin. 7. culpæ præstationem in
 p. 285. lin. 13. Psalm. 7.
 p. 288. lin. 13. conciliat
 p. 296. lin. 16. l. ult.
 p. 300. lin. pen. res competit.
 p. 324. lin. 8. l. 14 §. 15.
 p. 325. lin. 14. casu, qui
 p. 337. lin. 5. à fin. l. 1 §. 9.
 p. 364. lin. 4. à fin. l. 51. de reb. ant.
 p. 366. lin. 3. inspiciat
 Ead. pag. lin. 15. alienæ
 p. 370. lin. 10. C. de lut. p'gn.
 Ead. p. lin. 16. executæ
 p. 372. lin. 18. sit
 p. 373. lin. 24. sc.
 p. 375. lin. 5. à fin. l. 22 l. 2.
 Ead. pag. lin. ead. ligantis
 Ead. pag. lin. pen. enim
 p. 395. lin. 24. interea
 p. 397. lin. 9. fides plena
 p. 405. lin. 7. dotata
 p. 414. lin. 18. l. 27. C. de pact. dot.
 p. 416. lin. 9. de e re
 p. 424. lin. 3. à fin. l. si ens. 25.
 p. 426. lin. 28. ut ipsa
 p. 431. lin. 19. tatur
 p. 432. lin. 27. existimet
 p. 436. lin. 22. servus pœna, & ipsi non o
 p. 438. lin. 4. respicit

sic Corriganur.

geruntur.
 natura sit
 quoad hanc exceptionem
 non numer. pecun.
 Soli Deo competunt.
 sed Judex
 de juram.
 contractæ incestæ
 quod merus causa
 opp. ex l. 4.
 constituto
 quidam
 excipiunt, sed
 peculiariter quis suscepit
 nulla
 culpæ nec non diligentia præsta-
 tionem etiam in
 Psalm. 37.
 conciliant
 e. ult.
 res depositas competit
 l. 114. §. 15.
 casu, in thesi exposito, qui
 l. 11. §. 9.
 l. 12. de reb. ant.
 inspiciatur
 alienatæ
 C. de lut. pign.
 extincta
 sit
 sunt
 l. 22. §. 2.
 delegantis
 autem
 propterea
 si les minus plena
 data
 l. 13. ff. de pact. dot.
 ead de re
 l. si ens. 25
 ne ipse
 tutor
 existimat
 servus pœna, & ipsi non
 respuit

ERRATA:

pag. 445. lin. 17. omnia
p. 453. lin. 16. Tum
p. 454. lin. pen. scriptum est
p. 457. lin. 17. sit tamen
p. 463. lin. 12. qui
p. 474. lin. 7. sunt
Ead. p. lin. 4. à fin. l. 48. §. 4.
p. 475. lin. 14. iustus alienatus. Si
p. 482. lin. 3. ne
p. 484. lin. 20. in legitimam
p. ead. lin. 21. l. 1. 8. 9.
p. ead. lin. 22. quia
p. 497. lin. 17. stirpis
p. 499. lin. 15. ille tantum quo est fra-
ter potest
p. 500. lin. 7. sustulerit
p. 502. lin. 21. diversi
Ead. pag. lin. 19. unicæ
p. 506. lin. antepen. non fuit proveni-
entibus
p. 511. lin. 4. l. 14. §. 12.
pag. 512. lin. 6. à fin. Th XXXI.
Ead. p. lin. 5. à fin. l. 1 §. verb.
p. 513. lin. 18. habet
p. 514. lin. 14. percipit proventibus
p. 515. lin. 4. & seqq. familiam (tamen
plures servos teneatur propter u-
num delictum noxæ dare) luere
p. 519. lin. 1. Num
p. 530. lin. 17. defendendo ulciscendo
p. 534. lin. 13. habebat
p. 537. lin. 15. induit
p. ead. lin. 26. cum interesse
p. 540. lin. 16. injustæ
p. 542. lin. 24. cum
p. 558. lin. 13. hereditarius
p. 559. lin. pen. tum
p. ead. lin. ult. cum.
p. 560. lin. 24. supervenientis
p. 562. lin. 14. & 15. & quod alter ad
probandam m. f. admittatur,

p. 564. lin. 1. de rebus a patre in v ita
p. 565. lin. 21. perfitetur
p. 867. lin. 16. vel

Sic corrigantur.

viam
tunc
scriptura esse
sit tamen
quia
fuit
l. 28. §. 4.
iustus, alienatus, &
nec
in quartam
l. 8. §. 9.
quo
stirpes
illo tantum, quo est frater, potest
est
sustulerit
diversam
unicæ
non fuit, provenientibus

l. 13. §. 12.
Th. XXXIII.
l. 1. §. 3. verb.
habent
percipit pro incertis proventibus
familiam, vel tamen plures servos,
teneatur propter unum delictum
noxæ dare, aut damnum luere
Nam
defendendo aut ulciscendo
habeat
inducit
una cum eo, quod interest
injuste
eam
hereditarios
tamen
eam
superveniente
quod vero alter ad probandam m. f.
admittatur, ipsa æquitas dicere
videtur.
de rebus à patre vivo
profitetur
legibus

p. ead.

ERRATA:

p. ead. lin. 27. adeoque non
 p. 568. lin. 7. qua
 p. 569. lin. 6. itaque
 p. 573. lin. 24. incipiuntur
 p. 574. lin. 23. datae
 p. 581. lin. 27. quomodo cui
 p. 586. lin. 27. sit
 p. 587. lin. 24. hic
 p. 601. lin. 19. non posse non iudicium
 p. 603. lin. 6. loquuntur
 p. ead. lin. 8. plena
 p. 604. lin. 12. usufructus
 p. 605. lin. ult. universus
 p. 607. 6. dictione
 p. 610. lin. 7. qui vivis
 p. 611. lin. 4. a fin. Inst. de R. J.
 p. 613. lin. 26. cum si plane
 p. 624. lin. 7. patet &
 p. ead. lin. 18. provenit
 p. 627. lin. 7. denetur
 p. ead. lin. 15. in qual. 7.
 p. ead. lin. ult. provenit
 p. 628. lin. 16. actio & L. Aquilia
 p. ead. lin. 25. locupletione
 p. 629. lin. 2. quem
 p. 630. lin. 27. ab res
 p. 46. lin. antepen. confidejussorio
 p. 656. lin. 9. ipse arroget
 p. 660. lin. ult. & 661. lin. 1. positioni
 quid habere periculosi
 p. 661. lin. 2. vel etiam pati
 p. 666. lin. pen. apparuit
 p. 669. lin. 10. prosequendi
 p. 675. l. 9. animus eo,
 p. ead. lin. 8. § fidem
 p. ead. lin. 20. ad Codic. l. 1.
 p. 679. lin. 2. se referat & confirmet
 priorem.

Sic corrigantur.

adeoque
 quae
 ita
 incipiunt
 duae
 quomodo & cui
 si
 hoc
 non possit non iudex
 loquuntur,
 pleno
 usufructus
 universos
 dictionem
 qui in vivis
 Inst. de R. D.
 cum plane
 patet ex
 pervenit
 dentur
 in qual. 7.
 pervenit
 actio ex L. Aquilia
 locupletatione
 quam
 ob res
 confidejussoris
 ipse sibi arroget
 ne positum quid habeatur periculosi
 si in suis aedibus
 vel non pati
 aperuit
 prosequendi
 animus ab eo
 §. iidem
 ad Codic. l. 20, C. d. Episcop. audient.
 se referat ad priorem, eamque con-
 firmet.

Struve, Georg Adam,

Evolutiones controversiarum in syntagmate iuris civilis, ab ipso olim in
Academia Jenensi adornato, comprehensarum nec non Resolutiones dubiorum et
textuum obstantium ibi allegatorum Adiecti sunt duo indices

Jenae 1669

Augsburg, Staats- und Stadtbibliothek -- 4 S 547#(Beibd.
urn:nbn:de:bvb:12-bsb11223515-6